

42 C. B. n. 1873, 7. 2. 10

1873 4 32

Israel N. L. D.
Mantova 20 Ottobre 1826

abra-

Israel

come s' intende

e non uccide bin

ed è come se fosse spaca-
to troncato il luogo
della spaccatura

è
e non a cambiate
membrata

abraham Isach
abraham Isach

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 313.

ביחיו
פניו

seprivelato
Emafròdito o androgèno

123456789101112

Salamone Nissim

123456789101112
131415161718191020
21222324

h
Luff

sin L' L'in

un m
membrana che copre il suo
sesso 136

verbe

un. verbe incorena da un
inbid delito

omivio

abraham Zacher

1853

agra
ab

Bob

Nov 11

זה השער לך

מהע

אתה זמנים

מהיך החוקה להרמבם ז"ל

עם פראה מקום מהפוסקי והפוסקים
ועם מפתחות מכללי הלכותיו ונוסף
על זה הנהגות ובאורים תועלת מאד
לתלמידים ולמלמדים אשר עזן לא
היו בכל הנדפסים עד היום הזה
ועליהם במושב זקנים יהללוהו:

נדפס

פה מנטובה

תחת ממשלת מעלת אדווכנו
הדוכוס גולילמו גוכזאבה י"ה
בשם הסופרים הם הסופר כמ"ר מאור
יב"ו בכמ"ר אפרים ז"ל מפאדוזה:
וכמ"ר יצחק בכמ"ר יוסף סלם יב"ו
לי"א לקי

ע"פ 3103 ק"פ

Prof. David
Haupmann
6/4 900

מנטובה 1800

דברי המגיה

כי רבו כמו רבו האנשים השלמים אשר מפני חמת המצוק והמון טרדות הזמן ותללותו לא
 וכללו להעמיק שכלם במצולות מי התלמוד אשר מכיון רחבו גדותיו להעלות ממנו
 לימוד התורה וזאת שזירת מצוותיה אך המה בחרו להם לרב ולקבצו שם הכשר גדול כל המעריבי
 פשוט הקוח האון מרנא ורנכא משה בן מיימון ז"ל ללכת בעקבותיו ולשמור חוקיו ומשפטיו אשר באו
 בחורו המעולה ספר משנה תורה אשר לרוב חכמתו ודבורו און וקשר בכל ספריו חז"ל ובשכלו הוד
 כלל כמעט כל מה שבא בדבריה בענין מצות התורה ודוניה בדרך קצרה ובלשון נח באופן שכל הקורא
 בו יבין ולא ייגע וירץ ולא יכשל ולמה שהספר הזה כדאי הוא להמוך עליו ובא האות והמפתח כי
 בדבריו להדריך ולהישיר את הכנים באהבת ה' ושלום תורתו אחרי שידע הכשר קראו מקרא כבר
 הוסיף לחק ולמשפט לחכמו בקריאת ספר הכולל הזה כאשר כיוון מחברו מראש כי עב קראו משנה תורה
 כמו שזכר בהקדמתו מצורף לזה כי כאשר שמענו בן ראיו אשר כפוננו מעובות העתקותיו בכל
 תפוצות ישראל החוקות ממנו והקדמות ומאז הוחלה מלאכת הדפוס לא סרו מהדפנתו עד אשר
 הוקם על המלאכה והשמה פעמים עם הנהגות ויפויים לאין תכלית הן כל אלה יעידו ויגידו דבר
 נבדורות מעלתו ומן ערכו אזל אכשהמרה: זאת ששכנו למשפט להדפיס מהדפוס כדרך קטן השלטה
 חלקים הראשונים מהספר הנכבד הזה להמנחת הכנה ותורה ש הדורשים ממנו מדוע והשכל וען הם
 כמעט הותר הכרחי להצלת האדם להיות כזוהם ש' ד' מה שיצטרך בידיעה וזכירתו וזשמירת
 המצות המחייבות אלינו עתה מראשית השנה ועד אחריתה והמוטלות עלינו לשנות ולשלבן מדי
 שנה בשנה על פי התורה אשר הורנו חז"ל לרשין הלכות פסח פסחם והלכות עזרת בעצרת והלכות
 סוכה וזמנה לא ילאו האנשים והתלמודי בכבוד משאו במוצאו ובמובאו ויהיה עמיהם תמיד
 ויקראו בו ויליה מצורף כי בזה כוונתו לרבו אשר קצור קצרה ידם ולא תשיג לקנות הממוני
 גדול לרוב ערכו ועתה כמעט בחף ונעט מחור וקמו אוכל להפסד להביא ממנו צדית' לכן חשבו
 ולא התמהמהו להוציא אל הפועל את מחשבתו זאת והשתדלו בכל כחם להביען אל התכלית המכוון
 באופן היותר שלם שיהיה באפשרות והמצאנו ודרשנו מתוך העתקי רבים ועל פי רוב עם רב העיון
 והשגחה פרטית כיד ה' הטובה עלינו שמו העקוב למישור והחמירי על מלאכת ולהיות כי כל בנותנו
 היתה להוציל עשונות חטיבות ונינוחם מתחלפין סביב הספר המעולה הזה כלם מתחמקין אל שלמות
 הספר והלכוין מהךך שלמותו ראשונה הבאנו בגליון קצת נבחרות מתחלפין מאותן שבאו בעמוד
 אשר נכתפתו בהם ולא הניעה ודונו להכריע ביניהן למען יוכל כל אחד לבחור ולקרב את כל הוסר
 בעיניו: שנית רשמנו בו מראה מקום הפסוקים שבאו בדברי הרב כי ראיו בזה תועלת גדול
 להכנת דבריו כי למעשה יבוא לראיה התחלת פסוק אחד בלבד לבחירתו הקצור ובהשענו על המנין
 ולא יושלם הראה כי אם בסוף הפסוק או בעיון המסך או הקודם וציינו בו גם עורה מקום הדיון
 שבאו בעמוד בהודית איפה הם מובאין בספר ובטור כי בזה מהתועלת מה שלא יעלם שלמות
 עטרו הספר בהנהגות וחדושים חדשים גם ישנים בהעיר הקורא ש הערה מה אם לבנות דבריו הרב
 ואם לבחור או להבין אמנת דבריו באשר הם צדוקין באור זאת ועוד להקל מעל התלמודי הכפנו
 דינו לבאר כמעט כל המלו' הזרות אשר הכיח הרב בספרו פתומין כלשון המשנה להיותו מובארו ממנו
 בש' המשנה ואחכנו קמו וכתעוד לבר' באשר יודענו ועירשם ועירשם כפי מה שבארם הר' נתן בעל
 הערוך וכפי מה שבא בפי רש"י ובפי המשניות להרב ז"ל ולהרר עובדיה בירטורה ולפעמי' הביא גם לשון
 הלעזו מלשוננו או מלשון הערבי למען יושלם הבאר הישכ מכלי ספרים אחרים וזה יהיה סנה לסקודת
 לימוד התלמודי ותלמודם תקי' בידם ונדקתם תעמוד לעד גם לתוספת שלמות המלאכה כי רבה
 היא הוספנו בה לוח אחד בהודית מקום ההלכות לפי חייבי' דגלי' הספר הזה ע"פ אמות הדפי' באופן
 כי כער קטן ויהגבם ובקלה ימצא אים את מכוונתו עד הכה יעצנו ומצאנו בהכמת העור העליון
 בה ועשה ה' וכה וזוהי לתת לנו כח לעשות חיל בהשלמת הספר הזה מראש ועד סוף כמפנו וכמקטן
 האוסקים מאמר הכתוב י' חפץ למען דקון יגדיל תורה ויאדור אליו:

באם ועירא דמן סנריא יבחק דכמר ונסף כלם יב'ו

אז לא אכוש בהבטי אל כל מצותיך

כל המצות

שנתנו לו למשה בסיני בפירושן נתנו שנאמר ואתנה לך את
לוחות האבן והתורה והמצוה תורה זו תורה שנכתב והמצוה
זו פירושה וצונו לעשות התורה על פי המצוה ומצוה זו היא הנקראת תורה שבעל פה
כל התורה כתבה משה רבינו קודם שמת בכתב ידו ונתן ספר לכל שבט ושבט וספר
אחר נתנהו בארון לעד שנאמר לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו וגו' והמצוה
שהיא פירוש התורה לא כתבה אלא צוה בה לזקנים וליהושע ולשאר כל ישראל שנאמר
את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרו לעשות וגו' ומפני זה נקראת תורה
שבעל פה אף על פי שלא נכתבה תורה שבעל פה למדה משה רבינו כלה בבית דינו
לשבעים זקנים ואלעזר ופנחס ויהושע שלשתם קבלו ממשה וליהושע שהוא תלמידו
של משה רבינו מסר תורה שבעל פה וצוהו עליה וכן יהושע כל ימי חייו למד על פה
וזקנים רבים קבלו מיהושע וקבל עלי מן הזקנים ומפנחס ושמואל קבל מעלי ובית דינו
ודוד קבל משמואל ובית דינו ואחיה השלוני מיוצאי מצרים היה ולוי היה ושמע ממש
והיה קטן בימי משה והוא קבל מרוד ובית דינו ואליהו קבל מאחיה השלוני ובית דינו
ואישע קבל מאליהו ובית דינו ויהודיע הכהן קבל מאישע ובית דינו וזכריה קבל מיהודיע
ובית דינו והושע קבל מזכריה ובית דינו ועמוס קבל מהושע ובית דינו וישעיה קבל מעמוס
ובית דינו ומיכה קבל מישעיה ובית דינו ויואל קבל ממיכה ובית דינו ונחום קבל מיואל
ובית דינו וזכריה קבל מנחום ובית דינו וצפניה קבל מזכריה ובית דינו וירמיהו קבל
מצפניה ובית דינו וברוך בן נריה קבל מירמיה ובית דינו ועזרא קבל מברוך ובית דינו
מלאכי דינאל קבל מישעא ועזריה נתמיה בן חכליה מרדכי בלשן ורובכל והרבה חכמים
עמהם עד תשלום מאה ועשרים זקנים האחרון מהם שמעון הצדיק והוא היה מכלל
המאה ועשרים וקבל תורה שבעל פה מכלם והוא היה כהן גדול אחר עזרא אנטיגנוס
איש סוכו ובית דינו קבלו משמעון הצדיק ובית דינו ויוסי בן יועזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן
איש ירושלים ובית דינם קבלו מאנטיגנוס ובית דינו יהושע בן פרחי וניחאי הארבל ובית
דין קבלו מיוסי בן יועזר ויוסף בן יוחנן ובית דינם יהודה בן טובאי ושמעון בן שטח ובית דינם
קבלו מיהושע בן פרחי ונתאי הארבל ובית דינם שמעיה ואבטליון גרי הצדק ובית דינם
קבלו מיהודה ושמעון ובית דינם הלל ושמאי ובית דינם קבלו משמעיה ואבטליון ובית דינם
רבן יוחנן בן זכאי ורש בנו של הלל הזקן קבלו מהלל ושמאי ובית דינו חמשה תלמידים
היו לו לרבן יוחנן בן זכאי והם גדולי החכמים שקבלו ממנו ואלו הם ר' אליעזר הגדול ר'
יהושע ר' יוסי הכהן ר' שמעון בן נתנאל ר' אלעזר בן ערך ור' עקיבה בן יוסף קבל מרבי
אליעזר הגדול ויוסף אביו גר צדק היה ר' שמעא ור' מאיר בן גר הצדק קבלו מר' עקיבה
וגם קבל ר' מאיר והבירו מר' שמעא חבריו של ר' מאיר הם ר' יהודה ר' יוסף ר' שמעון ר'
נחמיה ר' אעזר בן שמוע ר' יוחנן הסנדלר ר' שמעון בן עזאי ר' חנניה בן תרדיון וכן קבלו
חבריו של ר' עקיבה מר' אליעזר הגדול חבריו של ר' עקיבה הם ר' טרפון רבו של ר' יוסי
הלילי ר' שמעון בן אעזר ר' יוחנן בן נורי רבן גמליאל הזקן קבל מרבן שמעון אביו בנו
של הלל הזקן ורבן שמעון בנו קבל ממנו רבן גמליאל בנו קבל ממנו רבן שמעון בנו

הקדמה

קבל ממנו רבי יהודה בנו של רבן שמעון זהו הנקרא רבינו הקדוש והוא קבל מאביו
ומר לעזר בן שמעון ומר שמעון חבריו רבינו הקדוש חבר המשנה ומימות משה רבינו
עד רבינו הקדוש לא חברו חבור שמלמד אותם ברכים בתורה שבעל פה לא בכל דור
ודור ראש בית דין אונכיא שהיה מאותו הדור כותב לעצמו זכרון השמועות ששמע
מרביתו והוא מלמד על פה ברכים וכן כל אחד ואחד כותב לעצמו כפי כמו מברוך
התורה ומהלכותיה כמו ששמע ומדברים שנתחדשו בכל דור ודור בדעים שלא למדום
מפי השמועה אלא במדה משלש עשרה מדות והסכים עליהם בית דין הגדול וכן היה
הדבר תמיד עד רבי הקדוש והוא קבץ כל השמועות וכל הדנים וכל האורז והפירושי
ששמעו ממה רבינו ושלמדו בית דין שבכל דור ודור בכל התורה כלה וחבר מהכל
ספר המשנה ושגנו לחכמים ברכים ונגלה לכל ישראל וכתבוהו כלם ורצו כל מקום
כדי שלא תשתכח תורה שבעל פה מישראל ולמה עשה רבינו הקדוש כך ולא הניח
הדבר כמות שהיה לפי שראה שהתלמידים מהמעטין והולכין והצרות מתחדשו וכאות
ומלכות האומו פושטת בעולם והולכת ומתגברת וישראל מתגלגלים לקצוות חזבר חבור
אלהיות ביד כלם כדי שילמדוהו במהרה ולא ישכח וישב כל ימיו האובית דינו ולמד
המשנה ברכים ואלו הם גדולי החכמים שהיו בבית דינו של רבינו הקדוש וקבלו ממנו
שמעון וגמליל בניו ראפס ר' הנינא בן חמא ר' חייא ורב ר' ינאי בר קפרא שמואל ר' יוחנן
ר' הושעיא לו הם גדולי החכמי שקבלו ממנו ועמהם אפים משאר החכמים אעפ"י שאו
האחד עשר קבלו מרבי הקדוש ועמדו במדרשו ר' יוחנן קטן היה ואח"כ היה תלמיד לר'
ינאי וקבל ממנו תורה וכן רב קבל מר' ינאי ושמואל קבל מר' הנינא בר חמא רב חבר
ספרא וספרי לבאר ולהודיע עקרי המשנה ור' חייא חבר החוספתא לבאר עניני המשנה
וכן ר' הושעיה ובר קפרא חברו בר יתור לבאר דברי המשנה ור' יוחנן חבר התלמוד
ירושלמי בארץ ישראל אחר הרבן הבית בקרוב משלש מאו שנה ומגדולי החכמי שקבלו
מרב ושמואל רב הונא ורב יהוד' רב נחמן ורב כהנא ומגדולי החכמי שקבלו מר' יוחנן רבה
בר ב' חנא ור' אמי ר' אסי רב דמי ר' אבין ומכלל החכמי שקבלו מר' הונא ומרב יהודה ר' פה
ורב יוסף ומכלל החכמי שקבלו מרבה ורב יוסף אבי רבא ושניהם קבלו גם מרב נחמן
ומכלל החכמי שקבלו מרבא רב אשי ורבי' ומר בר רב אשי קבל מאביו רב אשי ורבינא
: נמצא מרב אשי עד משה רבי ע"ה ארבעי דורות ואין רב אשי מרבא רבא מרבא רבא
מרב הונא רבא הונא מר' יוחנן ורב ושמואל ר' יוחנן ורב ושמואל מרבי הקדוש רבינו הקדוש
מר' שמעון אביו ור' שמעון אביו מר' גמליל אביו ור' גמליל אביו מרבן שמעון אביו ורבן
שמעון אביו מרבן גמליאל הוקן אביו ורבן גמליאל הוקן אביו מרבן שמעון אביו ורבן
שמעון אביו מהלל אביו ושמואל הלל ושמואל משמע' ואבטליון שמעיה ואבטליון מיהודה
ושמעון יהודה שמעון מיהושע בן פרחיה ונתאי הארבל' יהושע ונתאי מיוסי בן יעזר
יוסף בן יוחנן יוסי בן יעזר ויוסף בן יוחנן מאנטיגנוס אנטיגנוס משמעון הצדיק שמעון
הצדי מעזרא עזרא מברוך ברוך מירמיה ירמיה מצפניה צפניה מחבקוק חבקוק מנחום
נחום מואל יוא ממכה מיכה מישעיה ישעיה מעמוס עמוס מהושע הושע מזכריה זכריה
מיהודע יהודע מלישע לישע מליהו ליהו מאחיה אחיה מרוד דוד משמואל שמואל מעלי

הקדמה

עלי מפנהם פנחס מיהושע יהושע ממשה רבי משה רבי מפי הגבורה נמצא שכלם מי
לדי ישראל כל לו החכמי הנזכר הם גדולי הדורות מהראשי שיבו ומהם ראשי גליות
ומהם סנהדרין גדולה ועמהם בכל דור ודור לפים ורבנו ששמעון מהם ועמהם רבינו אורי
אשי הם סוף חכמי התלמוד ורב אשי הוא שחבר התלמוד בבלי באר שגער אחר שחבר
ד' יוחנן התלמוד ירושלמי בכמו מאה שנה וענין שני התלמודים הוא פי דברי המשנה ובאור
עמקותיה ודברי שנתחדשו בכל בד וכו' מימות רבי הקדוש ועד חבור התלמוד ומשני
התלמודים ומן התוספתות ומספרא ומספרי מכלם יתבאר האסור והמותר הטמא
והטהור החייב והפטור הפסול והכשר כמו שהעתיקו איש מפי איש מפי משה רבי מסיני
גם יתבאר מהם דברי שגורו חכמים ונביאי שבכל דור ודור לעשר סיוג לתורה כמו ששמעו
ממשה בפי שני וממרת את משמרתה עשו משמרת למשמרת וכן יתבאר מהן המנהגות
והחקינו שהתקינו או שנהגו בכל דור ודור כמו שהאובד של אותו הדור לפי שאסור לסור
מהם שלא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל וכן משפטים ודינים מופלאי שלא
קבלום ממשנה ודנו בהם כד של אותו הדור במדות שהתורה נדרש בהן ופסקו אותן הוקני
וגמרו שהרין כך הוא הכל חבר רב אשי בתלמוד מימו משה ועד ימינו וחברו חכמי המשנה
חבורים אחרי לפי דברי התורה ר' הושעיה תלמידו של רבינו הקדוש חבר באור ספר
בראשית ור' שמעל פ' מאה שמות עד סוף התורה והוא הנקר מכילתא וכן ר' עקיבא חבר
מכילתין וחכמים אחרי אחריה חברו מדרשו והכל חובר קודם התלמוד הבבלי נמצא
רבינא ורב אשי וחבריה סוף גדולי חכמי ישראל המעתיקי תורה שבעל פה ושגורו גזרות
והחקינו התקינו והנהיגו מנהגות ופשוטו גזרותם ותקנותם ומנהגות בכל ישראל בכל מקומות
מושבותם ואחר כד של רב אשי שחבר התלמוד בימי בנו נתפזרו ישראל בכל הארצות
פזור יתר והגיעו לקצו ולאי הרחוק ורבתה קטטה בעולם ונשתכשו הדרכים בגיטות
ונתמעט תלמוד תורה ולא נכנסו ישראל לתלמוד תורה ביישובותיה לפים ורבבות כמו שהיו
מקודם לא מתקבצין יחידים השרודים אשר יקורא בכל עיר ועיר ובכל מדינה ומדינה
ועוסקין בתור ומביני בחבורי החכמי כלם ויודעי דרך המשפט היאך הוא וכל חכד שעמד
אחר התלמוד בכל מדינה ומדינה וגזר או התקין או הנהיג לבני מדינתו או לבני מדינה אחרת
לא פשוטו מעשיו בכל ישראל מפני רחוק מושבותיה ושבוש הדרכים והיות כד של אותה
מדינה יחידים וכד הגדול של ע"א בטל ממכה שנים קודם חבור התלמוד לפיכך אין כופין
אנשי מדינה זו לנהגו כמנהג מדינה אחרת ואין אומרים לבד זה לגזור גזרה שגור כד אחר
במדינתו וכן אם למד אמן הנאומי שדרך המשפט כך היא ונתבאר לבד אחר שעמ' אחריו
שאין זה דרך המשפט הכתו בתלמוד אין שומעין לראשון לא למי שהדעת נוטה לרבינו
בין ראשון בין אחרו ודברי הללו בני גזרות ותקנו ומנהגו שנתחדשו אחר חבור התלמוד
אבל כל הדברי שבתלמוד הבבלי חייבי כל ישראל ללכת בהן וכופין כל עיר ועיר וכל מדינה
ומדינה לנהגו בכל המנהגו שנהגו חכמי התלמוד ולגזור גזרות וללכת בתקנות הואיל וכל
אותן הדברי שבתלמוד חסבי עליהם כל ישר ואות החכמי שהתקינו או שגורו או שנהגו
או שדנו דין ולמדו שהמשפט כך הוא הם כל חכמי ישראל או רובם והם ששמעו הקבלה
בעקרי התורה כל דור אחר דור עד משה רבי ע"ה כל החכמי שעמדו אחר חבור התלמוד
ובנו

הקדמה

ובנו בו ויצא להם שם בחכמת' הם הנקראי' גאוני' וכל' או הגאוני' שעמדו באר' ישראל ובארץ
שנער ובספרד ובצרפת למדו דרך התלמוד והוציאו לאור תעלומותיו ובארו עניניו לפי
שדרך עמוקה דרכו עד למאר' ועוד שהוא בלשון ארמי מעורב עם לשונות אחרות לפי
שאות' הלשון היתה ברורה לכל אנשי' שנער בעת שהובר התלמו' אבל בשאר מקומו' וכן
בשנער בימי' הגאוני' אין אדם מכיר אותה הלשון עד שמלמדין אותה ושאות' רבות שואין
אנשי' כל עיד' ועי' לכל גאון אשר היה כימיה' לפר' להם דברי' קשין שנתלמוד והם משיבין
להם כפי' חכמתם ואותן השואי' מקצצין התשובו' ועושין מהם ספרי' להכין מהם' גם חכרו
הגאוני' שבכל' דור ודור חבורי' לבאר התלמוד מהם מי' שפי' הלכו' אחרות ומהם מי' שפי'
פרקי' יחידים שנתקשו בימיו ומהם מי' שפי' מסכתות וסדרי' ועוד חכרו הלכו' פסקו' בענין
איסור והיתר חיוב ופטור בדברי' שהשעה צריכה להם כדי שיהיו קרובין למדע מי' שאינו
יכול לירד לעמקו של תלמוד וזוהי מלאכה' שעשו בה כל' גאוני' ישראל מיום שהובר התלמו'
ועד זמן זה שהיא שנה שמינית אחר מאה ואף' לתרנן הכית היא שנת ארבע' לפי' תתקלו'
לבריא העולם' ובזמן הזה תכפו צרו' יתרו' ודחקה השעה את הכל' ואברה חכמת חכמינו
ובית נבמינו נסתרה' לפי' אותן הפי' וההלכו' והתשובו' שחכרו הגאוני' וראו שהם דברים
מבוארי' נתקשו בימיו ואין מבין עניניהם כראוי' לא מעט במספר' ואין צרי' לומר התלמוד
עצמו הככלי' והירושלמי' וספרי' והתוספת' שתן צריכין דעת רחבה ונפש חכמה וזמן
ארוך ואח' יודע מהם הדרך הנכונה בדברי' האסורי' והמותלי' ושאר דיני' התורה היאך הוא
ומפני זה נערתו חצני' אני משה בן' מומן הספרדי' ונשענתי על הצור' בה וכינותי בכל
או' הספרי' ויראתי' לחבר דברים המתכרי' מכל' או החבורים בענין האסור והמתור' הטמא
והטהור עם שאר דיני' התורה כלם בלשון ברורה ודרך קצרה עד שתהא תורה שבע' פה
כלה סודו' כפי' הכל' בלא קושיא ולא פירוק לא זה אומ' בכה וזה אומ' בכה לא דברי' ברור'
קרובים נכונים על פי' המשמש אשר יתבאר מכל' או החבורי' והפירו' הנמצאי' מימות רבינו
הקדוש ועד עכשיו עד שיהיו כל' הריניס' גלויין לקטן ולגור' בדין כל מצוה ומצוה ובדין כל
הרכרי' שתקנו חכמים ונביאי' כללו של דבר כדי שלא יהא אדם צריך לחבור אחר בעולם
בדין מדיני' ישראל' אלא יהא חבור זה מקבץ לתורה שבעל' פה כלה עם התקנות והמנהגות
והגורו' שנעשו מימו' משה רבי' ועד חבור התלמוד וכמו שפי' רשו' לנו הגאוני' בכל' חבוריהן
שחברו אחר התלמוד לפי' קרא' זי' שם חבור זה משנת תורה לפי' שאדם קורא בתורה
שבכת' תהלה ואח' קורא בזה ויודע ממנו תורה שבע' פה כלה ואינו צריך לקר' ספר אחר
ביניהם' וראיתי' לחלק חבור זה הלכו' הלכו' בכל' ענין וענין ואח' לק חלקו' לפרקי' שבאותו
ענין וכל' פר' אחר' אותו להלכו' קטנו' כדי שיהיו סדורין על פה' או ההלכות שבכל'
ענין וענין יש מהן הלכו' שהם משפטי' מצוה אח' בלבד והיא המצוה שיש בה דברי' קבלה
הרבה והוא ענין כפני' עצמו ויש מהן הלכות שתן כוללין משפטי' מצות הרבה ואם יהיו
אחת המצו' כלן בענין אחד מפני שתלוק חבור זה לפי' העניני' לא לפי' מנין המצור'
כמו שיתבאר לקור' בו' ומנין מצות התורה הנהגו' לרורו' שש מאות ושלוש
עשרה מצות מהן מצות עשה רמז' סימן להם מנין אבריו של אדם'
ומהן מצות לא תעשה ששה סימן להם מנין ימי' שנות החמה:

הקדמה

אלו הם

הרי'נ מצות שנאמרו לו למשה בסיני הן וכללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן וכל אותן הכללות והפרטות והדקדוקין והבאורין של כל מצוה ומצוה היא תורה שבעל פה שקבלו ב'תרי'ן מפי ב'תרי'ן ויש מצות אחרות שנתחדשו אחר מתן תורה וקבעו אותם נביאים וחכמים ופשוטו בכל ישראל כגון מקרא מגילה ונה הנזכה ותענית תשעה באב וערובין וידיים ויש לכל מצוה ומצוה מלא פירושים ודקדוקין הכל יתבאר בתכור זה כל אלו המצות שנתחדשו חייבין אנו לקבלם ולשמרם שנאם לא תסור מן הדבר וגו' ואינם תוספת על מצות התורה ועל מה הזהירה תורה לא תוסף עליו ולא תורע ממנו שלא יחא נביא רשאי לחדש דבר ולום שהקבה צוהו במצוה זו להוסיפה על מצות התורה או להסר אחד מלא השש מאות ושלש עשרה מצות אבל אם הוסיפו בית ה'ן עם נביא שיהיה באותו הזמן מצוה דרך תקנה או דרך הוראה או דרך גזרה אין זו תוספת שהרי לא אמרו שהקבה צוה לעשו עירוב או לקרות מגילה בעונתה ולא אמרו כן היו מוסיפ' על התורה לא כך אנו אומרי' שהנביא' עם ב' תקנו וצונו לקר' המגלה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הב'ת ותשועו' שעש' לנו והיה קרוב לשוענו כדי לזכרו ולהללו וכרי' להודיע לדורו' הבאי' שאמת מה שהבטיחנו בתור' ומי גוי גדול אשר לו גוים ועל דרך זו היא כל מצוה ומצוה שהיא מדברי סופרים בין עשה בין לא תעשה:

וראיתי לחלק חבור זה לארבעה עשר ספרים

ספר ראשון

אכלול בו כל המצות שהם עיקר דת משה רבינו ע"ה וצריך

אדם לידע אות' תחלת הכל כגון ייחוד השם ב'ה ואיסורי ע"ז

וקראתי שם ספר זה ספר המדע

ספר שני

אכלול בו כל המצות שהם תדירות שנצטוינו בהם כדי לאהוב

המקום ולזכרו תמיד כגון קרית שמע ותפלה ותפילין וברכת

כהנים ומילה בכלל לפי שהיא אות בבשרנו להזכיר תמיד בשעה שאין שם לא תפילין

ולא ציצית וכיוצא בהן וקראתי שם ספר זה ספר אהבה

אכלול בו המצות שהם בזמנים ידועים כגון שבת ומועדות

ספר שלישי

וקראתי שם ספר זה ספר זמנים

אכלול בו המצות של בעילה כגון קידושין ונירושין ויבום

ספר רביעי

וחליצה וקראתי שם ספר זה ספר נשים

אכלול בו מצות של ביאות אסורות ומצות של מאכלות

ספר חמישי

אסורות לפי שבשני ענינים האלו קדשנו המקום והבדילנו

מן האומות בעריות ובמאכלות אסורות ובשניהם נאמר ואבדיל אתכם מן העמים אשר

הבדלתי אתכם מן העמי' וקראתי שם ספר זה ספר קדושה

ספר ששי

אכלול בו מצות שיתחייב בהן אדם מי שאסר עצמו בדברים

כגון שבועות ונדרים וקראתי שם ספר זה ספר הפלאה

ספר שביעי

אכלול בו מצות שהן בורע הארץ כגון שמיטין ויובלות ו

ומעשרות ותרומות ושאר מצות הנכללין עמהם מענינים

וקראתי שם ספר זה ספר ורעים

ספר שמיני

אכלול בו מצות שהן כבנין מקדש וקרבות צבוח
התמידין וקראתי שם ספר זה ספר עבודה

ספר תשיעי

אכלול בו מצות שהם בקרבות חזקין
וקראתי שם ספר זה ספר קרבות

ספר עשירי

אכלול בו מצות שהם בטוהרות וטמאות
וקראתי שם ספר זה ספר שהרה

ספר אחד עשר

אכלול בו מצו שבין אדם לחברו ויש בהן חוק תהלה
בממון או בגוף וקראתי שם ספר זה ספר נזיקין

ספר שנים עשר

אכלול בו מצות מכירה וקניה
וקראתי שם ספר זה ספר קניין

ספר שלשה עשר

אכלול בו מצות שבין אדם לחברו כשאר דינין שאין
בתחלתן היוק כגון שומרין ובעלי חובות ושענוות
וכפירות וקראתי שם ספר זה ספר משפטים

ספר ארבעה עשר

אכלול בו מצות שהן מסורין לסנהדרין כגון מיתת
בית דין וקבלת עדות ודין המלך ומלחמותיו
וקראתי שם ספר זה ספר שופטים

וזה הוא חבור הלכות של חבור זה לפי עניני הספרי והלוק המצות לפי עניני

ההלכות ועתה אתחיל לבאר כל משפטי מצוה ומצוה וכל הדינים

הנכללים עמה מעניניה על סדר ההלכות בעזרת אל שרי

משוך הסדר לידעיך וצדקתך לישרי לב

ספר ראשון הוא ספר המדע

הלכותיו חמש וזהו סדרן הלכות יסודי התורה הלכות דעות
הלכות תלמוד תורה הלכות עץ החקות הגוים הלכות תשובה

הלכות יסודי התורה

יש בכללן עשר מצות שש מצות עשה וארבע מצות לא תעשה וזה הוא פרטן
א' לידע שיש שם אלוה' ב' שלא יעלה במחשבה שיש שם אלוה' זולתי יי'
ג' ליחזרי ד' לאהבנו ה' ליראה ממנו ו' לקדש שמו ז' שלא לחלל את
שמו ח' שלא לאבד דברים שנקרא שמו עליהם ט' לשמוע סן הנביא המדבר
בשאו י' שלא לנאחזי ובאור כל המצות האלו בפרקים אלו

יסוד

בתחלת ל' תיבות
 הראשונות מספור
 המעולה הוא רמז
 בו המספר ז' הפס
 המיוחד על שויתו
 ה' לכבודו תמיד עם
 שהור' שידענתנות
 ה' הוא יסוד לכל
 היסודות התוריות
 ועמוד לכלל החכמו'
 המוקריות:

ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא וכל הנמצאים
 משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו ואם יעלה על הדעת
 שהוא אינו מצוי אין דבר אחר יכול להמצאו ואם יעלה על הדעת שאין כל הנמצאים
 מלבדו מצוי הוא לבדו וה' מצוי ולא יבטל הוא לבטולם שכל הנמצאי צריכין לו והוא
 ברוך הוא אינו צריך להם ולא לאחד מהם לפיכך אין אמתתו כאמתת אחד מהם הוא
 שהנביא אומר וי' אלדים אמת הוא לבדו אמת ואין לאתר אמת כאמתתו והוא שהתורה
 אומרת אין עוד מלבדו כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו: ב המצוי הוא
 הוא אהי העולם אדון כל הארץ והוא המנהיג הגלגל בכח שאין לו קץ ותכלי' בכח שאין
 לו הפסק שהגלגל סובב תמיד ואי אפשר שיסוב בלא מסבב והוא בה המסבב אותו בלא
 יד ובלא גוף: ג ודיעת דבר זה מצות עשה שנאמר אנכי י' אלדיך וכל המעלה על
 דעתו שיש שם אלוד אחר חוץ מזה עובר בלא תעשה שנ' לא יהיה לך אלהים אחרים
 על פני וכופר בעיקר שזהו העקר הגדול שהכל תלוי בו: ד אלוד זה אדור הוא
 ואינו לא שנים ולא יותר על שנים אלא אחד שאין כ"הודו אחד מן האחרים הנמצאים
 בעולם לא אחד במין שהוא כולל אחרים הרבה ולא אחד בגוף שהו' נחלק למחלקות
 ולקצוות אלא אחד שאין ייחוד אחר כמותו בעולם ה אילו היו אלוהות הרבה
 היו גופ' וגויות מפני שאין הנמני' השני' במציאות נפרד' זה מזה אלא במאורע' שיארעו
 בגופות ובגויות ואילו היה היוצר גוף וגויה היה לו קץ ותכלי' שאי אפשר להיות גוף שאין
 לו קץ וכל שיש לו קץ ותכלית יש לבחור קץ וסוף: ו ואלדינו ברוך שמו הואיל וכחו
 אין לו קץ ואינו פוסק שהרי הגלגל סובב תמיד אין כחו כח גוף והואיל ואינו גוף לא

סס' בקצץ הסין ול'
 סס' במניאל ולסין זה
 הורגל הכ' בערני:
 ירמיהו י':
 דברי' ד לה:
 ל' במזק:
 ל' בהקמתה:
 שמות כ' א':
 מעג ל' א' שמות כ':
 ל' שאין לו סני ולא
 שותף באלקות:
 למחלקו' ל' למחור
 וגויה: ולקצוות ל'
 אל הספקנות:
 טעם הכי' הכ' ראיה
 מכחיות הפנענה
 מכונאל במורה ל'
 על טל:

הלכות

יסודי התורה

מדע

סינ' ע' כ' : אה סא :

דכרי' ז' :

דכריס ד' לט :

סס ד' : יסעי' ט :

סעות כד' :

סעות לא יק :

דכרי' לכ טא :

דכרי' ז' ס' :

יסעי' טג א :

אינב יא ז :

סעות לב יח :

סעות לב כג :

תל' כ' ד' :

דכרי' לכ כא :

ירעי' ז' כא :

תלאכי ג' ו' :

יארעו לו מאורעו הגוף כד' שיהא נהלך ונפרד מאחר לפיכך אי אפשר שיהיה לא אחר וידיעת דבר זה מצות עשה שנאמר "להיני" אחר : ז הרי מפורש בתורה ובכניא שאין הקבה גוף וגויה שנאמר כי "הוא האלדים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ותנוף לא יהיה בשני מקומות ונאמר כי לא ראיתם כל תמונה ונאמר ולא מיתרמינו ואשוח ואלו היה גוף היה דומה לשאר גופין : ח אסכמהו זה שכתוב בתורה ותחת רגליו כתובים באצבע אלדים יד י' עיני י' אזני י' וכיוצא בדברים הללו הכל לפי דעתן של בני אדם הוא שאינן מכירין לא הגופות ודברה תורה כלשון בני אדם והכל כנויים הם כמו אם שנותי ברק חרבי וכי חרב יש לו ובחרב הוא הורג אלא משל והכל משל :

ט ראייה לדבר זה שנביא אחר אומר שראה הקבה לבושיה כהלג חור ואחר ראהו חמוץ בגדים ומשה רבי עזמו ראהו על היס כגבור עושה מלחמה ובסיני כשצ' עטוף לומר שאין לו דמות וצורה אלא הכל במרא' הנבואה וכמתהוה ואמתת הדבר אין דעתו של אדם מבין ולא יכולה להשיג ולחקרו וזהו שאמר הכתוב החקר אלד תמצא אם עד תכלית שדי תמצא : י מהו זה שבקש משה רבינו להשיג כשאמר הראני נא את כבודך בקש לידע אמתת המצאו של הקבה עד שיהיה ידוע בלבו כמו ידיעת אחד מן האנשי שראה פניו ונחקקה צורתו בלבו שנמצא אותו האיש נפרד בדעתו משאר האנשי כך בקש משה רבינו להיות מציאות הקבה נפרדת בלבו משאר מציאות הנמצאים עד שידע אמתת המצאו כאשר היא והשיבו הקבה שאין כח בדעת האדם החי שהו מחובר מגוף ונפש להשיג אמתת דבר זה על בוריו : יא והודיעו הקבה מה שלא ידע אדם לפניו ולא ידע לאחריו עד שהשיג מאמתת המצאו דבר שנפרד הקבה בדעתו משאר הנמצאים כמו שיפרד אחד מן האנשים שראה אחוריו והשיג כל גופו ומלבושו בדעתו משאר האנשים ועל דבר זה רמזו הכתוב ואמר וראית את אחורי ופני לא יראו : יב

וכיון שנתברר שאינו גוף וגויה יתברר שלא יארעו לו אחר ממאורעות הגופות לא חבור ולא פרוו לא מקום ולא מדה לא עליה ולא ירידה לא ימין ולא שמאל לא פנים ולא אחור לא ישיבה ולא עמידה ואינו מצוי בזמן עד שיהיה לו ראשית ואחרית ומנין שנים ואינו משתנה שאין לו דבר שיגרום לו שנוי : יג ואין לו לא מות ולא חי' כחי' הגוף החי ולא סכלות ולא חכמה כחכמת האיש החכם לא שינה ולא הקיצה לא כעס ולא שחוק לא שמחה ולא עצבו לא שתיקה ולא דבור כדבור בני אדם וכך אמרו חכמי אין למעלה לא ישיבה ולא עמידה לא עורף ולא עפוי יד והואיל

עורף לל פירוד ועפוי לל סינוני כגוד מעלת ועפוי ככתף פלשתיים שלל יהלמו אוקס ככתף כהדבק כסס כמסוכיאר הרב כפ' חלק : ז' עפוי' תכונת : כדאית סכתוב הכן ואחרי פירסוה עיפית מלשון עיף וניגע ומ' הרב הוא סכתוב :

והדבר כן הוא כל הדברים הללו וכיוצא בהן שנאמרו בתורה ודברים נביאים הכל משל ומליצה הן כמו שנא' ושב בשמים ישחק כעסוני בהבליהם כאשר שש"י וכיוצא בהן על הכל אמרו חכמי דברה תורה כלשון בני אדם וכן הוא אומר האותי הם מכעיס' : טו הרי הוא אומ' אני" לא שנית ואילו היה פעמים כועס ופעמים שמת היה משתנה וכל הדברים האלה אינן מצוי' לא לגופים האפלים השפלי' שוכני בתי חומר אשר בעפר יסודם אבל הוא ברוך הו' יתברך ויתרומם על כל זה :

פרק שני

האל

הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה ממנו / שנ' ואהבת את יי' אלהיך / דכ"ו פ' :
 ונאמר את יי' אלהיך תירא / והיאך היא הדרך לאהבו וליראתו / בשערה
 שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים והגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך
 ולא קץ / מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו
 שאמר דוד צמאה נפשי לאלהים לאל חי: ב / וכשמחשב בדברים האלו עצמן
 מיד הוא נרתע לאחוריו / וירא ויפחד וידע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת
 בדעת קלה מעושה לפני תמים דעות / כמו שאמר דוד כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך /
 מה אנוש כי תזכרנו: ג / ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון
 העולמי כדי שיהיו פתח לסבין לאהוב את השם כמו שאמרו חכמי בענין אהבה שמתוך
 כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם: ד / כל מה שברא הקבה בעולמו נחלקו
 לשלשה חלקים / מהן ברואים שהן מחוברים מגולם וצורה והם הווים ונפסדו תמיד כמו
 גופות האדם והבהמה והצמחי והמתכות / ומהן ברואים שהן מחוברים מגולם וצורה אבל
 אינן משתנין מגוף לגוף ומצורה לצורה כמו הראשונים לא צורתן קבועה לעולם בגולמם
 ואינן משתנין כמו אלו / והם הגלגלי והככבי שבהן / ואין גולמם כשאר גולמי ולא צורתם
 כשאר צורות / ומהן ברואי צורה בלא גולם כלל / והם המלאכים / שהמלאכים אינן גוף
 וגויה אלא צורות נפרדות מויו: ה / ומהוזה שהנביאים אומרי שראו המלאך אש
 ובעל כנפי / הכל במראה הנבואה ודרך חידה / לומר שאינו גוף ואינו כבד כגוף הכבדים
 כמו שנא' כי יי' אלהיך אש אוכלה הוא ואינו אש אלא משל וכמו שנאמר עושה מלאכי
 רוחו: ו / ובמה יפרדו הצורות זו מהו והרי אינן גופין / לפי שאינן שוין במציאותן לא
 כל אחד מהן למטה ממעלתו של חברו / והוא מצוי מכותו זה למעלה מזה / והכל נמצאים
 מכותו של הקבה וטובו / וזהו שרמו שלמה בתכמתו ואמר כי גבוה מעל גבוה שומר: ז /
 קבלת פ' :
 זה שאמרנו למטה ממעלתו של חברו אינה מעלת מקו' כמו אדם שישב למעלה מחברו
 אלא כמו שאומרין בשני חכמים שאחד גדול מחברו בהכמה שהו' למעלה ממעלתו של
 זה וכמו שאומרין בעילה שהיא למעלה מן העלול / ה שינוי שמות המלאכים על
 שם מעלותם הוא / ולפיכך נקראים חיות הקדש והם למעלה מן הכל ואופנים ואראלים
 וחשמלים ושרפים ומלאכי ואלדים ובני אלים וקרובים ואישים: ט / כל אלו עשר
 השמו' שנקראו בהן המלאכי על שם עשרה מעלו' שלהם והמעלה שאין למעלה ממנה
 אלא מעלת הג' בה' היא מעלת הצורה שנקראה חיות / לפיכך נאמר בנבואה שהתחת
 הכסא הכבוד / ומעלה עשירית היא מעלת הצורה שנקראת אישים והם המלאכי
 המדברי' עם הנביאי ונראין להם במראה הנבואה / לפיכך נקראו אישי שמעלתם קרובה
 ממעלה דעת בני אדם: י / וכל הצורות האלו חיים ומכירין את הבורא ויודעים אותו
 דעה גדולה עד למאד כל צורה וצורה לפי מעלתה לא לפי גדלו / ואפי' מעלה הראשונה
 אינה יכולה להשיג אמתת הבורא כמות שהיא אלא דעתה קצרה להשיג ולידע / אבל
 פשגת ויודעת יותר ממה שמשגת ויודעת צורה שלמשה ממנה / וכן כל מעלה ומעלה

תלמי עכ"ג
תלמי עכ"ד

גולם הוא המומר ען
גלמי ראו עיניך
והנורא היא אשר בה
יתעצם הקוים ויכדל
המין משאכיו מינו
וואת הנור' לא תושג
כא' בשכל

עלה ל' סכה עלול
ל' מסוכב: לפי
דרכו של הכ' ז'
יקווייב סכל המלאכי
סכה מעדנה אמת
יתקלמן גם הם
במעלותם כי כוונת
זה לא יתכן שיסדרו
זה עוס:

עד מעלה עשירית גם היא יודעת הבורא דעה שאין כת בני האדם המזכירי מגולם וצור
 יכול להשיג ולידע כמותה והכל אינן יודעי הבורא כמו שהוא יודע עצמו: יא
 כל הנמצאים חוץ מן הבורא מצורה הראשונה עד יתוש קטן שיחיה בסבור הארץ הכל
 מכת אמתו נמצאו ולפי שהוא יודע עצמו ומכיר גדולתו ותפארתו ואמתו הוא יודע
 הכל ואין דבר נעלם ממנו: יב הקבה מכיר אמתו ויודע אותה כמו שהי' ואינו יודע
 בדעה שהי' חוץ ממנו כמו שאנו יודעים שאין אנו ודעתנו אחד אבל הבורא ית הוא
 ודעתו וחיויו אחד מכל צד ומכל פנה ובכל דרך יחודי שאלמלא היה חי בחיים ויודע
 בדעה חוץ ממנו היו שם אלו הרבה הוא וחיויו ודעתו ואין הדבר כן לא אחד מכל צד
 ומכל פנה ובכל דרך יחודי: יג נמצאת אלה אומר הוא היודע והוא היודע והוא
 הדעה עצמה הכל אחד: יד ודבר זה אין כח בפה לאמרו ולא באוזן לשומעו ולא בלב
 האדם להכירו על בריו ולפיכך אומר חי פרעה חי נפשך ואין אומהי' אלא חי' שאין
 הבורא וחיויו שנים כמו חיי הגופים החיים או כחיי המלאכים: טו לפיכך אינו מכיר
 הברואים ויודעם מחמת הברואים כמו שאנו יודעי אותם אלא מחמת עצמו ידעם לפי
 מפני שהוא יודע עצמו ידע הכל שהכל נסמך בחיותו לו: יז דברים אלו שאמרנו
 בענין זה בשני פרקים אלו כמו טיפה מן הים הם ממה שארץ לבאר בענין זה ובאור כל
 העקרם שבשני פרקים אלו הוא הנקרא מעשה מרכבה יז צו חכמי הראשונים
 שלא לדרוש בדברים אלו לא לאיש אחד בלבד והוא שיחיה חכם ומבין מדעתו ואח"כ
 מוסרין לו ראשי הפרקי' ומודיעי' אותו שמץ מן הדבר והוא מבין מדעתו וידע סוף הדבר
 ועמקו: יח ודברים אלו דברים עמוקים הם עד למאד ואין כל דעת ודעת ראויה
 לסכלן ועליהם אמר שלמה בחכמתו דרך משל כבשים ללבושין כך אמרו חכמים
 בפ' משל זה דברים שהן כבשונו של עולם יהיו ללבושין כלום לך לבדך ולא תדרוש
 אותם ברבי' ועליהן אמר יהוה לך לבדך ואין לידים אתך ועליהן אמר רבש וחלב תחת
 לשונך כך פירשו חכמים הראשונים דברים שהן כדבש וחלב יהיו תחת לשונך:

זו צילן הרב כאל
 פרק סוף מהפורה
 והור' על אי זה אופן
 יאמר כה' ית' שיהא
 שכל ומשכיל ומושכל

משלי כו כו:
 ל' סקן כונשים את
 העולם ומנשלים בו
 או ל' דברים סקן
 סתרו של עולם
 וכבש' יתן עיני:

פרק שלישי

הגלגלים הם הנקראים שמים ורקיע ובוכל וערבות והם תשעה גלגלים גלגל
 הקרוב ממנו הוא גלגל הירח והשני שלמעלה ממנו הוא גלגל שבו
 הכוכב הנקרא כוכב וגלגל שלישי שלמעלה ממנו שבו נוגה וגלגל רביעי שבו חמה וגלגל
 חמישי שבו מאדים וגלגל ששי שבו כוכב צדק וגלגל שביעי שבו שבת וגלגל שמיני שבו
 שאר כל הכוכבי' שנראי' ברקיע וגלגל תשיעי הו' גלגל החוזר בכל יום מן המזרח למערב
 והוא המקיף ומסבב את הכל: ב וזה שתראה כל הכוכבי' כאלו הם כלם בגלגל אחד
 ואע"פ שיש בהן זה למעלה מזה מפני שהגלגלים טהורים וזכים כוכוכים וכספרי' לפיכך
 נראין הכוכבים שבגלגל השמיני מתהרת גלגל הראשון: ג כל גלגל וגלגל משמנה
 הגלגלים שבהן הכוכבי' נתלק לגלגלים הרבה זה למעלה מזה כמו גלדי' בצלים סקן
 גלגליהם סובבי' ממערב למזרח ומהן סובבי' ממזרח למערב כמו הגלגל התשעי החוזר
 ממזרח

הלכות יסודי התורה מדע יא

ממורה למערב וכלן אין ביניהם מקום פנוי: ד כל הגלגלי' אין לא קלים ולא כבד' ואין להם לא עין אדום ולא עין שחור ולא שאר עיני' וזה שאנו רואין אות' כעין התכלת למראית העין בלבד הוא לפי גובה האויר' וכן אין להם לא טעם ולא ריח לפי שאין אלו המאורעים מצויין אלא בגופות שלמטה מהן: ה כל הגלגלי' האלו המקיפין את העולם הן עגול' ככדור והארץ תלויה באמצע ויש למקצת מן הכוכבי' גלגלים קטנים שהן קבועי' בהן ואין אותם הגלגלים מקיפין את הארץ אלא גלגל קטן שאינו מקיף קבוע בגלגל הגדול המקיף: ו מספר כל הגלגלים המקיפין את כל העולם' וחספסר כל הגלגלי' שאינן מקיפין שמהן וממהלך הככבי' וידיעת שעור סביבתן בכל יום ובכל שעה ומנטייתן מרוח דרום לרוח צפון ומרוח צפון לרוח דרו' ומגבהן מעל הארץ וקריבתן יודע מספר כל אלו הגלגלים וצורת הליכתן ודרך הקפתן: זו היא חכמת השבון תקופות ומולות' וספרים רבים חברו בהן חכמי' ין: זי גלגל התשיעי' שהוא מקיף את הכל חלוקהו החכמי' הקדמוני' ליב' חלקי' כל חלק וחלק העלו לו שם על שם צורה זו שהראה בו מן הככבים שלמטה ממנו שהם מכווני' תחתיו' והם המולות ששמותן טלה שור תאומי' סרטן אריה בתולה מאזנים עקרב קשת גדי' דלי' דגים: ח גלגל התשיעי' עצמו אין בולא חלוקה ולא צורה מכל הצורות האלו ולא ככב אלא בתבור הככבים שבגלגל השמיני הוא שיראה בככבים גדולים שבו תבנית הצורות האלו או קרוב מהן: ט ואלו השתים עשר צורות לא היו מכווני' כדרך אותן החלקים אלא בזמן המבול שאז העלו להן שמות אלו' אבל בזמן הזה כבר סבבו מעט' לפי שכל הככבים שבגלגל שמיני' כלם סובבי' כמו השמש והירח אלא שהן סובבי' בכבודות וחלק שיתהלך השמש והירח כנגדו ביום אחד' ילך כנגדו כל ככב מהן בקירוב משבעים שנה: י כל הככבים הנראי' יש מהן ככבים קטנים שהארץ גדולה מאחד מהן ויש מהן ככבים גדולים שכל אחד מהן גדול מן הארץ כמה פעמי' והארץ גדולה מן הירח כמו ארבעים פעמים' והשמש גדולה מן הארץ כמו ק' פעמים' נמצא הירח אחד מששת אלפים ושמונה מאות מן השמש בקירוב' ואין בכל הככבים כוכב גדול מן השמש ולא כוכב קטן מככב שבגלגל השני:

ידעה שאם שיהיו פתח
זוה העספר אכל
אפשר שיהיו יתר'
ומה שאמר שמקיפין
את כל העולם אין
רצונו שהארץ היא
מרכז לכל הגלגלי' כי
יש מקום שמרכוס כלמי
מרכז האסלים כמו
שמכאר למעיינים
בחקמת התבונה
אכל רצ' שכל הגלגלי'
יסבו בלכתם סביב
הארץ והיא עומדת
במללס:

דבר זה עוסק בגלגלי
הגלגלים וכל ד' נס'
מאך מהעוטה הביא
ראיות על אמתתו
והורה שמסכ' דברי
החכמים והכניאי':

יא כל הכוכבי' והגלגלי' כלן בעלי' נפש ודעה והשכל הם' והם היים ועומדים ומכירים את מי שאמר ויהי העולם' כל אחד ואחד לפי גדלו ולפי מעלתו משבתים ומפארים ליוצרים כמו המלאכי' וכשם שמכירים הקבה כך מכירים את עצמן ומכירים את המלאכים שלמעלה מהן' ודעת הככבים והגלגלי' מעוטה מדעת המלאכי' וגדולה מדעת בני' אדם: יב ברא האל למטה מגלגל הירח גולם אחד שאינו כגולם הגלגלים וברא ארבע צורות לגולם זה ואינן בצורת הגלגלים ונקבעה כל צורה וצורה במקצת גולם זה: יג צורה הראשונה צורת האש' נתחברה במקצת גולם זה ונהיה משניה' גוף האש' וצורה שניה צורת הרוח נתחברה במקצתו ונהיה משניהם גוף הרוח' וצורה שליש' צורת המים נתחברה במקצתו ונהיה משניהם גוף המים' וצורה רביעית צורת הארץ נתחברה במקצתו ונהיה משניהם גוף הארץ: יד נמצא למטה מן הרקיע ארבעה גופי' מוחלקין זה למעלה מזה וכל אחד ואחד מקיף את שלמט' ממנו מכל רוחותיו כמו גלגל' הגוף הראשון הסמוך לגלגל הירח' הוא גוף האש' למטה ממנו גוף הרוח' למטה ממנו גוף המים'

למטה ממנו גוף הארץ, ואין ביניהם מקום פנוי בלא גוף כלל: טו ארבע גופות הללו אינם בעלי נפש ואינם יודעין ולא מכירין לא כגופין מתים, ויש לכל אחד ואחד מהם מנהג שאינו יודעו ולא משיגו ואינו יכול לשנותו. וזה שאמר דוד הללו את יי מן הארץ תניני' וכל החומר אשר וברד שלג וקטור, ובאור ענין הדברי' הללו בני אדם מגבורותיו שתראו באש ובגבר ובשאר בראי' שתראו למטה מן הרקיע שגבורת' תמיד גברת לקטן ולגדול.

פרק רביעי

אין זה מנבל אל מה שכתב בתורה ויירד ה' אל קיס את האדם עמר. כי זה העמר איכנו היסודי סכן כתוב אחריו מן האדמה והאלמה איכה יסוד פשוט: או אפטר שוכר העמר מכני שרוב בני האל היה מן העמר כיו שאומר הרב בסמוך על פסוק כי עמר את ואל עמר תשוב: וכן מה שאמרנו חזק סהפנות כדלא מן הרקיע כוונתם לומר שרוב בניכס מן העינים והעמר:

גופי הללו שהם אש ורוח ומים וארץ הם יסודות כל הנבראים למטה מן הרקיע וכל שיהיה מאדם ומבהמה ועוף ורמש ורג וצמח ומתכת ואבני טובות ומרגליות ושאר אבני בנין והרי גושי עפר הכל גולמן מחובר מארבע יסודות הללו: ב נמצאו כל הגופים שלמטה מן הרקיע חוץ מארבע יסודות האין מחוברים מגולם וצורה: ויולם שלהם מחובר מארבע יסודות האלו, אבל כל אחד מד' יסודות אין אינו מחובר אלא מגולם וצורה בלבד: ג דרך האש והרוח להיות מהלכס ממטה משבור הארץ למעלה כלפי הרקיע ודרך המי' והארץ להיות מהלכס מתחת הרקיע למטה עד לאמצע. שאמצ' הרקיע הוא המטה שאין למטה ממנו ואין הלוכס לא ברעתם ולא בחפצם אלא מנהג שנקבע בהן וטבע שנטבע בהן: ד טבע האש חם ויבש והוא קל מכלם. והרוח חס ורזה והמים קרים ולחים. והארץ יבשה וקרה. והיא כברה מכלם והמים קלים ממנה. לפיכך נמצאים למעלה על הארץ, והרוח קל מן המים, לפיכך הוא מרחף על פני המים. והאש קל מן הרוח. ה ומפני שהם יסודות לכל גופים שתחת הרקיע ימצא כל גוף וגוף מאדם ובהמה וחיה ועוף ורג וצמח ומתכת ואבן גולמו מחובר מאש ורוח ומים ועפר. וארבעתן יתערבו ביחד וישתנה כל א' מהם בעת העירוב עד שימצא המחובר מארבעתן אינו דומה לאחד מהן כשהוא לבד ואין במעורב מהן אפילו חלק אחד שהוא אש בפני עצמו או מים בפני עצמן או ארץ בפני עצמה או רוח בפני עצמה אלא הכל נשתנו ונעשו גוף אחד: ו וכל גוף וגוף המחובר מארבעתן ימצא בו קור וחום לח ויבש כאחד. אבל יש מהם גופים שיהי' בהם חזקה מיסוד האש כמו בעלי נפש חיה לפיכך יראה בהם החום יותר, ויש מהן גופין שיהיה בהם חזקה מיסוד הארץ כמו האבנים לפי' יראה בהן היובש הרבה, ויש מהן גופין שיהיה בהן חזקה מיסוד המים לפי' יראה בהן הלח יותר. ז ועל הדרך הזה ימצא גוף חם יותר מגוף אחרים, וגוף יבש יותר מגוף אחר יבש. וכן ימצא גופ' שירא' בהן הקור בלבד וגופין יראה בהן הלח בלבד וגופין יראה בהן הקור והיובש כאחד בשוה או הקור והלח כאח' בשוה. או החום והיובש כאחד בשוה או החום והלח כאחד בשוה. לפי רוב היסוד שיהיה בעקר התערוב' יראה מעשה אותו היסוד וטבעו בגוף המעורב: ח וכל המחובר מארבע יסודות אלו להם הוא נפרד בסוף יש שהוא נפרד לאחר ימים אחד' ויש שהו' נפרד לאחר שני רבי' וכל שנתחבר מהם אי אפש' שלא יפרד להם אפי' הזהב והאודם אי אפש' שלא יפסד ויחזור ליסודותיו וישוב מקצתו לאש ומקצתו למי' ומקצתו לרוח ומקצתו לארץ. ט הואיל

הלכות יסודי התורה מדע יב

הואיל וכל הנפסד יפסד ליסודות לו למה נאמר לאדם ולא עפר תשוב לפי שרוב בנינו מן העפר ולא כל הנפסד כשיפסד מיד יחזור לארבע היסודות אלא יפסד ויחזור לדבר אחר ודבר אחר לדבר אחר וסוף הדברי יחזור ליסודו ונמצאו כל הדברים הזורין חלילה: ארבע יסודות אלו משתנים זה לזה תמיד בכל יום ובכל שעה מקצתן לא כל גופן

כיצד מקצת הארץ הקרובה מן המים משתנית ומתפוררת ונעשית מים וכן מקצת המים הסמוכים לרוח משתנין ומתמסמסין והווין רוח וכן הרוח מקצתו הסמוך לאש משתנה ומתחולל ונעשה אש וכן האש מקצתו הסמוך לרוח משתנה מתחולל ומתכנס ונעשה רוח וכן הרוח מקצתו הסמוך למים משתנה ומתכנס ונעשה מים וכן המים מקצתו הסמוך לארץ משתנה ומתכנס ונעשה ארץ ושני זה מעט מעט ולפי אורך הימים: יא ואין כל היסוד משתנה עד שיעשה כל המ' רוח או כל הרוח אש שא' שיבטל אח' מן היסוד הארבעה אלא מקצת ישתנה מאש לרוח ומקצת ישתנה מרוח לאש וכן בין כל אחד וחבירו ימצא השנוי בין ארבעת היסודות חלילה לעולם: יב ושני זה יהיה בסביבת הגלגל ומסביבתו יתחברו ארבעת יהיה מהן שאר גולמי בני אדם ונפש חיה וצמח ואבן ומתכת והא נותן לכל גולם וגולם צורה ראויה לו ע' מלאך העשירי שהי' הצורה הנקרא' אישים: ג לעולם אין אתה רואה גולם בלא צורה או צורה בלא גולם אלא לב האדם הוא שמתחלק הגוף הנמצא בדעתו ויודע שהוא מתובר מגולם וצורה ויודע שיש שם גופים שגולמן מתובר מן היסודות וגופים שגולמם פשוט ואינו מתובר מגולם אחד והצורות שאין להם גולם אין נרא' לעין אלא בעין הלב הן ידועי' כמו שאנו יודעי' ארון הכל בלא ראיית עין: יד נפש כל בשר היא צורה שנתן לו האל והדעת היתרה המצויה בנפשו של אדם היא צורת האדם השלם ברעתו ועל צורה זו נאמ' בתור' נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כלומר שתהיה לו הצורה היודעת ומשגת הדעות שאין להם גולם עד שידמה להן ואינו אומר על צורה זו הנכרת לעינים שהיא הפה והחושב והלסתות ושאר רוב הגוף שזו תואר שמה ואינה הנפש המצויה לכל נפש חיה שבה אוכל ושותה מוליד ומרגיש ומהרהר אלא הדעה שהיא צורת הנפש ובצורת הנפש הכתוב מדבר בצלמנו כדמותנו ופעמים רבות תקרא ואת הצורה נפש ורוח ולפי צריך ליוהר בשמות שלא ישעה אד' בהן וכל שם ושם ילמד מענינו: טו אין צורת הנפש הזאת מתוברת מן היסודות כפי שתפרד להם ואינה מכת הנשמה עד שתהא צריכ' לנשמה כמו שהנשמה צריכה לגוף אלא מאת י' מן השמים היא לפי כשיפסד הגולם שהוא מתובר מן היסודות ותאבד הנשמה מפני שאינה מצויה אלא עם הגוף וצריכ' לגוף בכל מעשיה לא תכרת הצורה הזאת לפי שאינה צריכה לנשמה במעשיה אלא יודעת ומשגת הדעות הפרודות מן הגולמים ויודעת בורא הכל ועומדת לעולם ולעולמי עולמי הוא שאמר שלמה בחכמתו וישׁוב העפר א' הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלים אשר נתנה: יז כל הדברים האלו שדברנו בענין זה כבר מול' הם ורברי' עמוקי' הם אבל אין כענין עומק פרק ראשון ושני ובאור כל אלו הדברים שבפרק שלישי ורביעי הוא הנקרא מעשה בראשית וכן צוו התכמים הראשונים שאין דורשי' גם בדברים אלו ברכי' אלא לאדם אחד בלבד מודיעי' דברים אלו ומלמדי' אותן: יז ומה בין ענין מעשה מרכבה לענין מעשה בראשית

מלשון הכתוב טו
העפורה ארץ:
מלשון הכתוב טז
מתחולל:
מלשון הכתוב כז
כך מי היס:
ועתה נסמ' זכ הכו'
למעלה הוא מלשון
הכתוב יפאסו כמו
מים:

לשון הרב כמורה פא
ועפ' הסנה הואת
השכל' יפאסו כזו בבלס
לקים ברא איתו:
עוד שם זל: כי הצול
העפורה מתחולל ס
הענין אס' הוא עמוכ'
הדבר ועליו שמה
המיוחד בה בלשון
עכרי' תאר:

כאור זה תמצאסו
בהלכות תשובה טז
ס' ס' ס'
קבלת יב':

וכאור דברי הפרק'
הראשונים כבר הוכח
למעלה סה' הכקרא
מעשה מרכבה:

שעני מעשה מרכבה אפילו לאחד אין דורשין לו אא"כ היה חכם ומבין מדעתו נותנין לו ראשי הפרקי' וענין מעשה בראשית מלמדן אותו ליהודי אע"פ שאינו מבין אותו מדעתו ומודיעין אותו כל מה שיכול לידע מדברים אלו ולמה אין מלמדי אותו לדברים לפי שאין כל אדם יש לו דעת רחבה להשיג פירוש ובאור כל הדברים על בריין: יח בזמן שאדם מתכוון בדברי' או ומכיר כל הברוא' ממלאך וגלגל ואדם וכיוצא בו ויראה חכמתו של הק"ה בכל היצורים וכל הברוא' מוסיף אהבה למקום ותצמא נפשו ויכמה בשור לאהוב המקום ב"ה וירא ויפחד משפלותו ודלותו וקלותו כשיעריך עצמו לא מהגופות הקרושי' הגדולים וכ"ש לאחד מהצורות הטהורות הנפרדו מן הגולמי' שלא נתחברו בגולם כלל וימצא עצמו שהוא ככלי מלא בושש וכלמה רק וחסר: יט ועניני ארבעה

נקראים פרקים מפני שהם משמיעים הלל ומרחיבים הנפש כמו הפרדס:

פרקי' אלו שבהמש מצות אלו הם שהכמי הראשונים קוראין אותן פרדס כמו שאמרו ארבעה נכנסו לפרדס ואע"פ שגדולי ישראל היו וחכמי גדולים היו לא כלם היה בהן כח לידע ולהשיג כל הדברים על בריין: כ ואני אומר שאין ראוי לטייל בפרדס אלא מי שנתמלא כרסו להם ובשרי' ולה' ובש' הוא לידע האסור והמותר וכיוצא בהן משאר המצוות: כא ואע"פ שדברי' אלו דבר קטן קראו אותן חכמים שהרי אמרו חכמים דבר גדול מעש' מרכב דבר קטן הווי' ראבי' ורבא אע"פ ראוי' הן להקדימ' שהן מושבי' דעתו של אדם תהלה ועוד שהן הטובה הגדולה שהשפיע הק"ה לישוב העולם הזה כדי לנהול חיי העולם הבא ואפשר שידעם הכל קטן וגדול איש ואשה בעל לב רחב ובעל לב קצר:

פרק חמישי

כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל ומוהרין שלא להללו שג' ולא תהללו את שם קדשי כיצד כשיעמוד גוי ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגו ויעבור ואל יהרג שנא' במצו' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו: ב כ"א בשאר מצות הוי' מע' גלוי עריות ושפיכות דמים אבל שלש עבירות אלו אם יאמר לו עבור על אחת מהן או תהרג יהרג ואל יעבור: ג כ"ב בזמן שיש מתכוין להנאת עצמו כגון שאנסו לבנות לו ביתו בשברת או לבשל לו תבשילו או אנס אשה לבעלה וכיוצא בזה אבל אם נתכוון להעבירו על המצו' בלכר אם היה בינו לבין עצמו ואין שם עשרה מישראל יעבור ואל יהרג ואם אנסו להעבירו בעשרה מישראל יהרג ואל יעבור ואפילו לא נתכוון להעבירו אלא על מצוה משאר מצו' בלבד: ד וכל הדברים האלו שלא בשעת ה' אבל בשעת ה' והוא שיעמוד מלך רשע כנבוכדנצר וחבריו ויגזור על ישראל לכטל דתב או מצוה מן הטעם כפי שלב יבגלו המצות יהרג ואל יעבור אפילו על אחד משאר מצות בין נאנס בתוך עשרה בין נאנס בינו סג' להמדין קטננו לבין גוים: ה כל מי שנא' בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו וכל מי שנא' בו יהרג ואל יעבור ונהרג ולא עבר הרי זה קדש את השם ואם היה בעשרה מישראל

מצו' ע"ה ולאו"ב: טו"ד מ' קנו: ויקרא כב' ל"ג: ויקרא' פ"ה:

טעם שיש נוס' עון קטל' ה' כרכים:

טעם כפי שלב יבגלו המצות יהרג ואל יעבור אפילו על אחד משאר מצות בין נאנס בתוך עשרה בין נאנס בינו סג' להמדין קטננו לבין גוים:

מִיִּשְׂרָאֵל הָרִי זֶה קָדַשׁ אֶת ה' בְּרַבִּים כַּדְּנִיָּאל הִגִּיחַ מִשְׂאֵל עֲזַרְיָה וְכַר עֲקִיבָא וְחִכְרִיּוֹ וְאִי
 הָן הָרוּגֵי מַלְכוּת שְׂאִין מַעֲלָה עַל מַעֲלָתָן וְעַל־יָהֵם נִאֻמַּר כִּי עַל־ךְ הוֹרֵגוּ כָּל הַיּוֹם נִחְשְׁבוּ
 כְּצֶאֱמַר טַבְחָה וְעַל־יָהֵם נִאֻמַּר אִסְפוּ לִי חֲסִידֵי כֹרַתִי בְרִיתִי עֲלַי זִכַּח: ו וְכָל מִי שֶׁנֶּאֱ
 בּוֹ יִהְיֶה וְאֵל יַעֲבוּר וְעֵבֶר וְלֹא נִהְרַג הָרִי זֶה מֵחַלְלֵי אֶת הַשֵּׁם וְאִם הֵיחָ בְּעֶשְׂרֵה מִשְׂרָאֵל הָרִי
 זֶה חָלַל אֶת הַשֵּׁם בְּרַבִּי וְבִטֵּל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהֵיא קָדוֹשׁ הַשֵּׁם וְעֵבֶר עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה
 שֶׁהֵיא חָלוּל יי' וְאֶעֱפֹכ מִפְּנֵי שֶׁעֵבֶר בְּאוֹנֵס אִין מִלְקִין אוֹתוֹ וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר שְׂאִין מִמִּיתִין
 אוֹתוֹ בְּד' אִפִּי הָרֵג בְּאוֹנֵס שְׂאִין מִלְקִין וּמִמִּיתִין אֵלָּא לְעוֹבֵר בְּרִצּוֹנוֹ וּבְעֵדִים וְהִתְרַאֲהָ שֶׁנֶּ
 בְּנִתְּמָן מוֹרְעוֹ לְמוֹלֵךְ וְנִתְּמָן אִנִּי אֶת פְּנֵי בָאִישׁ הַהוּא מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ הַהוּא לֹא אִנּוֹס
 וְלֹא שׁוּגֵג וְלֹא מוֹטְעָה וְמָה אִם עַץ שֶׁהֵיא חֲמוּרָה מִן הַכֹּל הָעוֹבֵר אוֹתוֹ בְּאוֹנֵס אִינוֹ חַיִּיב
 כִּרְתָּ וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר מִיתָת בְּד' קָל וְחוֹמֵר לְשֹׂאֵר מִצְוֹת הָאִמּוּרֹת בְּתוֹרַת הַבְּעֵרִית הוּא אוֹמֵר
 וְלִנְעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר: ז אֲבָל אִם יְכוּל לְמַלֵּט נַפְשׁוֹ וּלְבָרוּת מִתַּחַת יַד הַמֶּלֶךְ
 הַרְשֵׁע וְאִינוֹ עוֹשֶׂה הֵנָּה הוּא כְּכֹלֵב שֶׁבַע עַל קִיָּאוֹ וְהוּא נִקְרָא עוֹבֵר עַץ בְּמוֹזֵד וְהוּא גִטְרָד
 מִן הָעוֹלָם הַבָּא וְיוֹרֵד לְמַדְרַגְתָּהּ הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל גֵּהִינֵם: ח נְשִׁים שֶׁאִמְרוּ לְהַסְגִּים תְּנוּ
 לְנוֹ אוֹתָת מִכֶּם וְנִשְׂמָא אוֹתָהּ וְאִם לֹא נִשְׂמָא אֶת כֻּלְכֶם יִשְׂמָאוּ כָּלָן וְאִל יִמְסְרוּ לְהֵם נַפְשׁ
 אוֹתָת מִיִּשְׂרָאֵל וְכֹן אִם אִמְרוּ לְהַסְגִּים תְּנוּ לְנוֹ אִמְכֶם וְנִהְרַגוּ וְאִם לֹא יִהְרַגוּ: כֻּלְכֶם יִהְרַגוּ
 כֻּלְכֶם וְאִל יִמְסְרוּ לְהֵם נַפְשׁ אוֹתָת מִיִּשְׂרָאֵל וְאִם יִהְרַחוּ לְהַסְגִּים תְּנוּ לְנוֹ פְּלוֹ אוֹ נִהְרַגוּ
 אֶת כֻּלְכֶם אִם הֵיחָ מְהוּיָב מִיתָת כֶּשֶׁבַע בֶּן כְּכַרְיָתָנוֹ אוֹתוֹ לְהַסְגִּים מוֹרִי לְהָן כֵּן לְכַתְּחֵלָה
 וְאִם אִינוֹ חַיִּיב מִיתָת יִהְרַגוּ כָּלָן וְאִל יִמְסְרוּ לְהָן נַפְשׁ אוֹתָת מִיִּשְׂרָאֵל: ט כְּעִנְיַן שְׂאִמְרוּ
 בְּאוֹנֵסִין כִּךְ אִמְרוּ בְּחֵלָאִים כִּיֵּצֵד מִי שֶׁחָלָה וְנִטְהָ לְמוֹת וְאִמְרוּ הַרְפּוּאִי שְׂרָפוּאוֹתָ בְּדָבָר
 פְּלוּגִי אֲחַד מֵאִיסוּרֵין שֶׁבְּתוֹרָה עוֹשִׂין וּמִתְרַפֵּין אִין כָּל אִיסוּרֵין שֶׁבְּתוֹרָה בְּמִקּוּם סִכְנָה חוּץ
 מִעַץ גִּלְיָ עֲרִיזוֹת וּשְׂפִיכּוֹ דְּמַיִם שֶׁאִפִּי בְּמִקּוּם סִכְנָה אִין מִתְרַפֵּין בָּהֵן וְאִם עֵבֶר וְנִתְרַפֵּא
 עוֹנֵשִׁין אוֹתוֹ בְּד' עוֹנֵשׁ הַרְאוּ לוֹ: י וּמִנֵּין שֶׁאִפִּי בְּמִקּוּם סִכְנָה נִפְשׁוֹת אִין עוֹבְרִין
 עַל אוֹתָת מִנֵּי עֲבֻרוֹת אֵלּוֹ שֶׁנֶּאֱ וְאִהֲבַת אֶת יי' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְכֶךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ וּבְכָל מַאֲדֶךָ
 אִפִּילוֹ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשֶׁךָ וְהִרְגִּיתָ נַפְשׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְרַפְּאוֹת נַפְשׁ אוֹתָת אוֹ לְהַצִּיל אֶרֶם
 מִיַּד אֲנִסְךָ דָּבָר שֶׁהִדְעָתָ נוֹטְהָ לוֹ הוּא שְׂאִין מֵאֲבָדִי נַפְשׁ מִפְּנֵי נַפְשׁ וְעֲרִיזוֹת הוֹקֵשׁוּ לְנַפְשׁוֹ
 שֶׁנֶּכִי כֹאשֵׁר יִקּוּם אִישׁ עַל רַעְיוֹ וְרִצּוֹנוֹ נַפְשׁ בֶּן הַדָּבָר הוּוֹ: יא בְּרֵא שְׂאִין מִתְרַפֵּין
 בְּשֹׂאֵר אִיסוּרֵי אֵלָּא בְּמִקּוּם סִכְנָה בּוֹמֵן שֶׁהֵן דֶּרֶךְ הַנְּאֻתָן כְּגוֹן שְׂמֵאכִילֵי אֶת הַחֹלֶל שֶׁקִּצְוִי
 וְרַמְשִׁין אוֹ חֲמֵץ בְּפִסְחָ אוֹ שְׂמֵאכִילֵי אוֹתוֹ בִּיהֵ אֲבָל שֶׁלֹּא כֶּרֶךְ הַנְּאֻתָן כְּגוֹן שְׂעוֹשִׂין לוֹ
 רְשִׁיָּה אוֹ מְלוּגֵם מִחֲמֵץ אוֹ מִעֵרֵל אוֹ שְׂמֵשֶׁקֶן אוֹתוֹ דְּבַרִּי שִׁישׁ בָּהֵן מִר מְעוֹרֵב עִם אִיסוּרֵי
 מֵאֲכִל שֶׁהֵיא אִין בָּהֵן הַנְּאֻתָה לְחִידִי הָרִי זֶה מוֹתֵר וְאִפִּילוֹ שֶׁלֹּא בְּמִקּוּם סִכְנָה חוּץ מִכֵּלָּא
 כֶּרֶם וּבִשֶׁר בְּחֵלֵב שֶׁהֵן אִיסוּרֵי אִפִּילוֹ שֶׁלֹּא דֶּרֶךְ הַנְּאֻתָן לְפִיכָּךְ אִין מִתְרַפֵּין מִהֵן אִפִּילוֹ
 שֶׁלֹּא דֶּרֶךְ הַנְּאֻתָן אֵלָּא בְּמִקּוּם סִכְנָה: יב מִי שֶׁנִּתְּנָה עֵינָיו בְּאִשָּׁה וְחָלָה וְנִטְהָ לְכוּת
 וְאִמְרוּ הַרְפּוּאִים אִין לוֹ רְפוּאָה עַד שֶׁתִּבְעַל לוֹ אִפִּי הֵיחָ פְּנוּיָה וְאִפִּי לְדָבָר עֲמָה מֵאֲחָרֵי
 הַגּוֹרֵד אִין מוֹרִין לוֹ בִּכֶךָ וְיָמוֹת וְלֹא יוֹרוּ לוֹ לְדָבָר עֲמָה מֵאֲחָרֵי הַגּוֹרֵד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל
 הַפְּקָד וְיִבְאוּ בְּדַבְרֵי אֵלּוֹ לְפָרוּץ בְּעֲרִיזוֹת: יג כָּל הָעוֹבֵר מִדְּעוּתוֹ בְּלֹא אִוֹנֵס עַל אוֹתָת
 פְּכֵל מִצְוֹת הָאִמּוּרוֹת בְּתוֹרַת בְּשֹׂאֵט נַפְשׁ לְהַכְעִים הָרִי זֶה מֵחַלְלֵי אֶת הַשֵּׁם וְלִפִּי נִאֻמַּר

תליס טד כג :
 תליס כ ס
 סמנ' לא קסס טור
 קמ סמט :
 סמנ' לא כ כ :
 סמנ' לא טס טור יד
 ס' קס :
 סמנ' ע' ה' טור יד
 ס' קס קס :
 דכר' ו ס :
 דכר' כ כ :
 סמנ' לא קסס וקסס :
 טור יד ס' ל' כ ט :
 בידעו ססס מוטס :
 סמנ' כמקל עכין
 בזין ותרנו ויבו וס

ויקרא יט יב :

בשבעת שקר והללה את שם אלדיך אניי' ואם עבר בעשרה משרש' הרי זה חלל את
השם ברבים וכן כל הפורש מעברה או עשה מצוה לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא
יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ב"ה כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו הרי
זה מקדש את השם יד ויש דברים אחרים שהן בכלל חלול השם והוא שיעשה
אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות דברים שהבריות מרגיזין אחריו בשבילם ואע"פ
שאין עבדות הרי זה חלל את השם כגון שלוקח ואינו נותן דמי הלוקח לאלתר והוא שיש
לוי ומצאו המוכר' תובעין והוא מקיפן או שירבה בשחוק או באכילה ושתייה אצל
עמי הארץ וכיניה' או שדברו עם הבריות אינו בנחת ואינו מקבלן בסדר פניס' פות אלא
בעל קטטה וכעס וכיוצא בדברים האלו הכל לפי גדלו של חכם צרי' שידקק על עצמו
ויעשה לפני משורת הדין: טו וכן אם דקדק החכם על עצמו והיה דברו בנחת עם
הבריות ודעתו מעורבת עמה ומקבלם בסדר פני' פות ועל בם מהם ואינו עולבן מסכד להן
ואפ' למקל' לו ונושא ונותן באמונה ולא ירבה באר' זרות עמי הארץ וישיתכן ולא יראה
תמיד לא עוסק בתורה עטוף בציצית מוכתר בתפילין ועושה בכל מעשיו לפני משורת
הדין והוא שלא ירחק הרבה ולא ישתומם עד שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים
אוהו ומתאוין למעשיו הרי זה קדש את" ועליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל
אשר בך אתפאר :

מעב' ל' ב :

לל עסכני ויחזיקן לל עמי הארץ וכיניה' או שדברו עם הבריות אינו בנחת ואינו מקבלן בסדר פניס' פות אלא בעל קטטה וכעס וכיוצא בדברים האלו הכל לפי גדלו של חכם צרי' שידקק על עצמו ויעשה לפני משורת הדין: טו וכן אם דקדק החכם על עצמו והיה דברו בנחת עם הבריות ודעתו מעורבת עמה ומקבלם בסדר פני' פות ועל בם מהם ואינו עולבן מסכד להן ואפ' למקל' לו ונושא ונותן באמונה ולא ירבה באר' זרות עמי הארץ וישיתכן ולא יראה תמיד לא עוסק בתורה עטוף בציצית מוכתר בתפילין ועושה בכל מעשיו לפני משורת הדין והוא שלא ירחק הרבה ולא ישתומם עד שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים אוהו ומתאוין למעשיו הרי זה קדש את" ועליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר :

לל שלל יתחכם ויתר כעאמר הכתוב אל תתחכם ויתר לעם תשמים :

פרק ששי

מעב' ל' ג : טו ויד' כל ס' רעני : דבר' יב י :

המאבר ששמן השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקב"ה לוקח מן התורה
שהרי הוא אומר בע"ז ואברתם את שמם מן המקום ההו' לא תעשון כן ל"י אלהיכם
ושבעה שמות הם השם הנכתב יוד האויו הא והוא השם המפורש או הנכתב
א' ד' ג' ל' זה אלדי' אהיה שדי צבאות כל המוחק אפילו אות אחת משבעה שמות אלו
לוקה ג כל הנטפל לשם מלפניו מותר למוחקו כגון ל' מל' ו' מבאלהים וכיוצא
בהן אינן קדושת השם וכל הנטפל לשם מאחריו כגון ד' של אלהיך וכו' ס' של אריכם
וכיוצא בהן אינן נמחקין והרי הן כשאר אותיות של שם מפני שהשם מקדשם ואע"פ
שנתקדשו ואסור למוחקם המוחק אלו האותיות הנטפלות אינו לוקה אבל מכין אותו
מכת מרדות ד כתב א' ל' מלהים' ה' מיהוד אינו נמחק ואין צרי' לומר ה' שהוא
שם בפני עצמו מפני שזה השם מקצת שם המפורש הוא אבל הכותב ש' ד' משדי צ' ב'
מצבאות הרי זה נמחק' ה שאר הכניעין שמשכחין בהן את הקב"ה כגון חנון ורחום
הגדול הגבור והנורא הנאמן קנא והזק וכיוצא בהן הרי הן כשאר כתי' הקדש ומותר
למוחקן ז כלי שהיה שם כתוב עליו קוצץ את מקום השם ונוגונו אפילו היה השם
חזק ככלי מתכות או בכלי זכוכית והתך הכלי הרי זה לוקה לא הותך את מקומו ונוגונו :
ז וכן אם היה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום
הטנוף נודמנה לו שבילה של מצוה כורך עליו גמי וטובל ואם לא מצא גמי מסכב בבגד'
ולא יחרק כרי שלא יחוצץ שלא אמרו למרוך עליו אלא מפני שאסור לעמוד בפני השם
כשהוא ערום: ח הסותר אפי' אכן אחת דרך השחתה מן המכות און מההיכל און

מעב' ל' ג :

הלכות

יסורי התורה

מרע

אבינו ומלאכים עולים ויורדים בו והוא היה משל למלכות ושעבודן וכמו החיות שראה
 יחזקאל והסיר נפוח ומקל שקד שראה ירמיה והמגלה שראה יחזקאל והאיפה שראה
 זכריה וכן שאר הנביאים יש מהן אומרים המשל ופתרנונו כמו אלו ויש שהן אומרים
 הפתרון בלבד ופעמי' שהן אומרי' המשל בלבד בלא פתרון כמקצת דברי יחזקאל וזכריה
 וכולן במשל ודרך חידה הם מתנבאים: ה כל הנביאי' אינן מתנבאין בכל עת שירצו
 אלא מכוונים דעתם ויושבי' שמחים וטובי' לב ומתבודדים שאינן הנבואה שורה לא מתוך
 עצבות ולא מתוך עצלות לא מתוך שמחה לפיכך בני הנביאים לפני' הם נכל' ותוף ותליל
 וכנור והם מכשי'ה: בואה והוה שנאו' והמה מתנבאים כלומר מהלכין בדרך הנבואה עד
 שינבאו כמו שאתה אומר פלוני מתגדל' אלו שהם מבקשי' להתנבא הן הנקראין בני
 הנביאים ואע"פ שמכוונין דעתם אפשר שתשרה שכינה עליהן ואפשר שלא תשרה:
 כל הדברים שאמרנו הם דרך נבואה לכל הנביאי' הראשונים והאחרונים חוץ ממש
 רבי' רבן של כל הנביאים ומה הפרשי' בין נבואת משה לנבואת שאר כל הנביאי' שכל
 הנביאים בתלום או במראה ומשה רבי' רואה והוא ער ועומד שנ' ובכא משה אל אהל
 מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר' איו: ז כל הנביאים על ידי' מלאך לפיכך
 רואים מה שהם רואים במשל וחידה משה רבי' לא על ידי' מלאך שנ' פה אל פה אדבר
 בו וגומר ודבר ה' אל משה פנים אל פנים וגומר ותמנת ה' ביט' כלומר שאין שם משל
 אלא רואה הדבר על כוריו בלא חידה בלא משל הוא שהתורה מעידה עליו במראה
 ולא בחזיונות שאינו מתנבא בחידה אלא במראה שרואה הדבר על כוריו: ח כל
 הנביאים יראים ונבהלים ומתמוגגי' ומשה רבי' אינו כן הוא שהכתוב אומר כאשר ידבר
 איש אל רעהו כלומר כמו שאין אדם נבהל לשמוע דברי חבירו כך היה כח בדעתו של
 משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עמדו שלם: ט כל הנביאים אין
 מתנבאים בכל עת שירצו משה רבינו אינו כן אלא כל זמן שיחפוץ רוח הקדש לבשתו
 ונבואה שורה עליו ואינו צריך לכין דעתו ולהודמן לה שהרי הוא מכוון ומזומן ועומד
 כמלאכי השרת לפיכך מתנבא בכל עת שנ' עמדו ואשמע' מה יצוה ה' לכם ובוה הבטיחו
 האל שנא' אך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי: י הא למדת
 שכל הנביאים כשהנבואה מסתלקת מהם חוזרים לאהלים שהוא צרכי הגוף כלם כשאך
 העם לפיכך אין פורשין מנשותיהן ומשה רבינו לא חזר לאהלו הראשון לפיכך פירש
 מן האשה לעולם ומן הרומה לה ונקשרה דעתו לצור העולמי' ולא נסתלק מעליו והוד
 לעולם וקרן עור פניו ונתקדש כמלאכי': יא הנביא אפשר שתהיה נבואתו לעצמו
 בלב' להרחיב לבו ולהוסיף דעתו עד שידע מה שלא היה יודע מאותן הדברים הגדולים
 ואיפשר שישולח לעם מעמי הארץ או לאנשי עיר או ממלכה לכונן אותם ולהודיעם מה
 אכל לעבור על מצוה יעשו או למונעם ממעשיהם הרעי' שבידיה' וכשמשלה' אותו נותנין לו אות ומופת כדי
 שידעו העם שהאל שלחו באמת: יב ולא כל העושה אות ומופת מאמינים אותו
 שהוא נביא לא אדם שהיינו יודעי' בו מתחלתו שהוא ראי' לנבואה בחכמתו ובמעשיו
 שנתעלה בהן על כל בני גילו והיה מהלך ברכי' הנבואה בקדושה ובפרישות ואחר כך
 בא ועשה אות ומופת ואמר שהאל שלחו מצוה לשמוע לו שנאמר אליו תשמעון:
 ואיפשר

שעול' א' יו:
 כענין ברוך כן כוונת
 סכומה מוכוונת הכוונת
 כרצון הכוונת ככוונת
 ח' ט' לב:
 במדבר ז' עט:
 טס יב ח:
 שנות לב' יא:
 במדב' יב ח:
 שנות לב' יא:
 ויתמוגגין לב'
 מתמססי' פלשו כיוונו
 כל יושבי' כענין:
 במדבר ט' ח:
 דברי' ט' ט':
 מה שאמר הכי' כמי'
 יב שנת' לשמוע לאיש
 הטלס כשינתן איתו או
 מופת היינו בזה
 מזהיר על שמירת
 התורה כדכ' הכוונת
 אכל לעבור על מצוה יעשו
 מן המונעם לפי שמה
 אין להאמין אלא למי
 שהוקדש לכבי' כמו
 מיראם ממה שכתב
 כפר ט' מ' מזה
 וכעו שגא' כביאור בהקדמתו לט' המנסה כענין הכוונת:

וְאִפְשָׁר שִׁיעֶשֶׂה אוֹת וּמוֹפֵת וְאִינּוּ נְבִיא וְזֶה הָאוֹת יִשְׁלוּ דְבָרִים בְּנֹו וְאֶעֱפֹכ מִצִּוּה
 לְשִׁמוּעַ לוֹ הוּאִיל וְאִדָּם גְּדוֹל וְהִכְסֵם וְרָאוּ לְנִבּוֹא מִעֲמִידֵי אוֹתוֹ עַל הַזִּקְחוֹ שֶׁבְכֹךְ נִצְטוּיֵנו
 כְּמוֹ שֶׁנִּצְטוּיֵנו לְחַתּוֹךְ אֶת הַדִּין עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִי כְּשֵׁרִים וְאֶעֱפֹכ שֶׁאִפְשָׁר שֶׁהַעֲדִיּוֹ בִשְׁקֵר
 הוּאִיל וְכִשְׁרִים הֵם אֲצִלְנוּ מִעֲמִידֵיךְ אוֹתָן עַל כְּשֵׁרוֹתָן וּבְדָבָרִים הָאֵלּוּ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן נֹאמֵר
 הַנִּסְתָּרוֹת לֹה אֲהִינּוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וְלִבְנֵינוּ וְנֹאמֵר כִּי הָאִדָּם יִרְאֶה לְעֵינָיִם וְהֵ יִרְאֶה לְלִבָּב:

פרק שמיני

משה

רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה שהמאמין על פי האותות
 יש בלבו דופי שאפ"ש שיעשה האות בלש וכשוף לא כל האותות שעשה
 משה במדבר לפי הצורך שעא"ס לא להביא ראיה על הנבואה היה צריך להשקיע את
 המצרים קרע את היסוד והצליח בתוכו נצרכנו למוון הוריד לנו את המן צמאו בקע להן
 את האבן כפרו בו עדת קרה בלעה אותן הארץ וכן שאר כל האותות: ב ובמה
 האמינו בו במעמד הר סיני שענינו ראו ולא זר ואמינו שמעו ולא אחר האש והקולות
 והלפידים והוא גוש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור
 להן כך וכך וכן הוא אומ' פנים בפני ר' בר ה' עמכם ונא לא את אכותינו כרת הא' הברית
 הזאת: ג ומנין שבמעמד הר סיני לבר היא הראיה לנבואתו שהיא אמת שאין בו
 דופי שנאמ' הנה אנכי נא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וזם כך יאמינו
 לעולם מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם לא נאמנות
 שיש אחריה הרדור ומחשבה: ד נמצאו אלו ששולח להן הם העדים על נבואתו
 שהוא אמת ואינו צריך לעשות להן אות שהם והוא עדים בדבר כשני עדים שראו דבר
 אחד ביחד שכל אחד מהן עד לחבירו שהוא אומר אמרת ואין אחד מהן צריך להביא
 ראיה לחבירו כך משה רבינו כל ישראל עדים לו ואחר מעמד הר סיני ואינו צריך לעשות
 להם אות: ה וזהו שא"ס לו הק'בה בתחילת נבואתו בעת שנתן לו האותות לעשותן
 במצרים ואמר לו ושמעו לקולך ידע משה רבינו שהמאמין על פי האותות יש בלבבו
 דופי ומתהרב ומתשב והיה נשכח מלילך ואמ' והן לא יאמינו לי עד שהודיעו הק'בה שלא
 האותות אינן אלא עד שיצאו מצרים ואחר שיצאו ויעמדו על ההר הזה יסתלק הרדור
 שמהררין אחריו שאני נוהן לך כאן את שידעו שאני שלחתיך באמת מתחלה ולא
 ישאר בלבם הרדור והוא שהכתוב אומר וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את
 העם ממצר' תעבדו את ה'הים על ההר הזה: ו נמצאת אימר שכל נביא שיעמוד
 אחר משה רבינו אין אנו מאמינים בו מפני האות לבדו כדי שנאמ' אם יעשה אות נשמע
 לו לכל מה שיאמר אלא מפני המצוה שצונו משה כהורה ואמר אסנתן אליך את אלי
 תשמעון כמו שצונו להתוך הדבר על פי שנים עדים ואע"פ שאין אנו יודעין אם העידו
 אמת אם שקר כך מצוה לשמוע מן הנביא ואע"פ שאין אנו יודעים אב האות אמת או
 בכשוף ולא ש' ז לביב' את עמ' הנביא ויעשה אותות ומופתים ויבא אל העם ויאמר
 ויבא אל העם ויאמר ויבא אל העם ויאמר ויבא אל העם ויאמר ויבא אל העם ויאמר

שמות ג יג: סמות ג ד: סמות ג יב: סמות ג טו:

וטעם קומם הוא כי
 נוכסס ה' וכו' למסס
 סוכ' סמול' סק' ס'כד

לפי שנבואת משה רבי' אינה על פי האותות כדי שנערוך אות זה לאות זה אלא בעינינו
 ראינוה ונאמינו שמענוה כמו ששמעה הוא : ח הא למה הדבר דומה לעדים
 שהעידו לאדם על דבר שראה בעיניו שאינו כמו שראה שאינו שומע להן אלא יודע
 בודאי שהן עדי שקר לפיכך אמרה תורה שאם בא האות והמופת לא תשמע אל דברי
 הנביא ההוא שהרי זה בא אליך באות ומופת להכחיש מה שראית בעיניך והואיל ואין
 אנו מאמיני' במופת אלא מפני המצוה שצינו משה היאך נקבל מאות זה שבא להכחיש
 נבואתו של משה רבי' שראינו וששמענו :

דברי י"ד :

פרק תשיעי

ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי ועולמי ואין לה
 לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת ש'אח כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם
 אותו תשמרו לעשו' לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו ונאמר והנגלות לנו ולבנינו עד עולם
 לעשות את כל דברי התורה הזאת הא למדת שכל דברי תורה מצווין אנו לעשותן עד
 עולם וכן הוא אומר חוקת עולם לדורותיכם ונאמר לא בשמים היא : ב הא למדת
 שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה לפיכך אם יעמוד איש בין מן האומות בין מישרא
 ויעשה אות ומופת ויאמר שיי' שלחו להוסיף מצוה או לגרוע מצוה או לפרש במצוה מן
 המצוות פירוש שלא שמענו ממה או שאמר שאותן המצוות שנצטוו בהן ישראל לא
 לעולם לדברי דורות אלא מצוה להם וכן היו הריוה נביא השקר שהרי בא להכחיש
 נבואתו של משה ומיתתו בחנק על שהויד לדבר בשם ה' אשר לא צוהו שהוא ברוך שמו
 צוה למשה שהמצוה הזאת לנו ולבנינו עד עולם ולא איש אל ויכזב : ג אם כן למה
 נאמר בתורה נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך לא לעשות דת הוא בא אלא לצוות
 על דברי התורה ולהזהיר העם שלא יעברו עליה כמו שאמר האחרון שבנביאי' זכרו תורת
 משה עבדי' וכן אם צונו בדברי הרשות כגון לכו למקום פלוני או אל תלכו עשו מלחמה
 היום או אל תעשו בנו חומה זו או אל תבנה מצוה לשמוע לו : ד העובר על דבריו
 חייב מיתה בידי שמים שנ' והיה האיש אשר לא ישמע ל דברי הנביא אשר ידבר בשמי
 אנכי אדרוש מעמו וכן נביא שעבר על דברי עצמו והכושב נבואתו חייב מיתה בידי שמי'
 שבשלשתן נאמר אנכי אדרוש מעמו : ה וכן אם יאמר לנו הנביא שנודע לנו שהוא
 נביא לעבור על אחת מכל מצות האמורו' בתורה או על מצו' הרבה בין קלות בין חמורות
 לפי שעה מצוה לשמוע לו : ו וכן למרנו מחכמים ראשונים מפני השמועה בכל
 אשר יאמר לך הנביא עבור על דברי תורה כ' איהו בהר הכדמל שמע לו חוץ מעז' והוא
 שיחיה הדבר לפי שעה כגון איהו בהר הכדמל שהקריב עולה בחוץ וירושלם נבחרת
 לכך והמקריב בחוץ דוויב כרת ומפני שהוא נביא מצוה לשמוע לו : ז גם כזה נאמר אליו
 תשמעו ואילו שא' את איהו ואמרו לו היאך נעקור מה שכתוב בתורה פן תעלה עולותיך
 בכל מקום אשר תראה היה אומ' לא צוה המקום אלא המקריב בחוץ לעולם חייב כרת
 כמו שצוה משה אבל אני אקריב היום בחוץ בדבר הכי' להכחיש נביאי' הבעל' ז
 ועל

מעג' ל"א ססו ססס : דבר

דברי י"ב א :

סס כט כח :

דברי ז' י"ב :

כגון סיור : להכניס ה'

כצ"ת כסלית או שלש :

מעג' ל"א ל"א :

דברי י"א י"א :

סל"א ג כ"ב :

דברי י"א י"א :

פמותם מן הכרת

סל"א י"א י"א ל"א י"א

סעכ"ס עליו :

סעג' ע' :

ענין זה בעלכ"ס י"א :

דברי י"ג :

הלכות יסודי התורה מדע יו

ועל הדרך הזאת אם צו כל הנביאים לעבור לפי שעה מצוה לשמוע להם ואם אמרו שהדבר נעקר לעולם מיתתו בחנק שהתורה אמרה לנו ולבנינו עד עולם ה וכן אם עקר דבר מדברי' שלמדנו מפי השמועה או שאמ' בדין מדיני תורה שיי' צוה לו שהדין כך הוא והלכה כדברי' פלוני הרי זה נביא השקר ויחנק אע"פ שעשה אות שהרי בא להכחיש התורה שאמרה לא בשמים היא אבל לפי שעה שומעין לו בכל' ט דברי' ל יב : ברא' בשאר מצוות אבל בע"אין שומעין לו ואפי' לפי שעה ואפי' עשה אותות ומופתים מג' לא לג' גדולים ואמר שיי' צוהו שתיעבר ע'היום בלבד או בשעה זו בלבד הריזה דבר סרה על ה' ועל זה צוה הכתוב ואמר ובהא' והמופת לא תשמע אל דברי' הנביא ההוא כי דבר דברי' יג טו : סרה על ה' אלהיכם שהרי בא להכחיש נבואתו של משה ולפי'ך נדע בודאי שהו' נביא השקר וכל מה שעשה בלאט וכשוף עשה ויחנק י

פרק עשירי

בל נביא שיעמוד לנו ויאמר שיי' שלחו אינו צריך לעשו' אות כאחד מאותות משה דבינו או כאותות אליהו ואלישע שיש בהם שינוי מנהגו של עולם לא האות שלו שיאמר דברים העתיד' להיות בעולם ויאמנו דבריו שנו' כי תאמר בלב'ך איכה נדע הדבר וגו' ב לפי'ך כשיבוא אר'ם הראוי לנבואה במלאכות ה' ולא יבא להוסיף ללא לגרוע אלא לעבוד את ה' במצות התורה אין אומרים לו קרע לנו את הים או החיה לנו מת וכיוצא באלו ואחר כך נאמין כך אלא אומרים לו אם נביא אתה אמור דברים העתידים להיות והוא אומר ואנו מחכים לראות היבואו דבריו אם לא יבואו ואפי' לנג'ל דבר אחד קטן בידוע שהוא נביא שקר ואם באו דבריו מול' היה בעינינו נאמן ובור'קין אותו פעמי' הרבה ואם נמצאו דבריו גאמנים כולם הריזה נביא אמת כמו שנ' בשמואל וידע כל ישראל מדון ער באר שבע כי נאמן שמו' לנביא ליי' ג והלא המעוננים והקוסמים אומרים מה עתיד להיות ומה הפרש יש בין הנביא ובינם אלא שהמעוננים והקוסמים וכיוצא בהן מקצת דבריהם מתקיימין ומקצתן אין מתקיימין כענין שנ' עמדו נא וישיעוך הוברי שמים התוו' בכוכבים מודיעים להדשים מאשר יבאו עלי'ך מאשר ולא כל אשר ואפשר שלא יתקיים מדבריהם כלום אלא יטעו בכל כענין שנ' מפר אותות בדים וקוסמים יהול' אבל הנביא כל דבריו קיימין שנ' לא יפול מדבר ה' ארצה וכן הוא או הנביא אשר אתו הלום יספר הל' ואשר דברי' אחר ידבר דברי' אמת מה לתבן את הבר' נאם ה' כלום ש' דברי' הקוסמים והחלומות כתבן שנתערב בה מעט בר ודבר הכבר שאין בו תבן כלל' ד ונדבר הוה הכתו' הבטיח ואמר שאותן הדברי' שמודיעין המעוננים והקוסמים לאומות ומכוזב' הנביא יודיע לכם דברי' אמת ואין אתם צריכין למעונן וקוסם וכיוצא בו שנאמר לא ימצא בך מעביר בנו וכתו' באש וגו' כי הוים האלה וגו' נביא מקרבן מאח'ך וגו' ה הא למדת שאין הנביא עומד לנו אלא להודיענו דברים העתידים להיות בעולם משובע ורעב מלחמה ושלו' וכיוצא בהן ואפי' צריכי' יחיד מודיע לו כשאו'ל שאבדה לו אברה והל'ך לנביא להודיעו מקומה וכיוצא בדברים אלו הוא שיאמר הנביא לא

ולכן לנבי' סיוס יקר
כפני' הרואה :

הלכות דעות

מדע

לא שיעשה דת אחרת או יסוף מצוה או יגרע. ו דברי הפורענות שהנביא אומר כגון שיאמר פלוני ימות או שנה פלונית רעב או מלחמה וכיוצא בדברים אלו אם לא יעמדו דבריו אין בזה הכחשה לנבואתו ואין אומרים הנה דבר ולא בא שהקב"ה ארך אפים ורב חסד וניחם על הרעה ואפשר שעשו תשובה ונסלח להם כאנשי נינוה או שתלה להם כחוקיה. ז אבל אם הנטיח על טובה ואמ' שיהיה כך וכך ולא באה הטובה שאמר בידוע שהוא נביא השקר שכל דבר טובה שיגזור האל אפ' על תנאי אינו חוזר ולא מצינו שחזר בדבר טובה אלא בתרבו' ראשון כשהבטיח לצדיקים שלא ימותו עם הרשעים וחזר בדבריו. ח האלמדת שבדברי הטובה בלבד יבחן הנביא הוא שירמיהו אמר בתשובתו להנניה בן עוזר כשהיה ירמיה מתנבא לרעה והנניה לטובה אמר לו להנניה אם לא יעמדו דבריו אין בזה ראיה שאני נביא שקר אבל אם לא יעמדו דבריו יודע שאתה נביא שקר שנ' אך שמע נא את הרב הזה וגו' הנביא אשר יבא לשל' בבוא דבר הנביא יודע הנביא אשר שלחוה באמת. ט נביא שהעיד לו נביא אחר שהו' נביא הרי הוא בחזקת נביא ואין זה השני צריך חקיר' שהרימשה רבי' העיד ליהושע והאמינו בו כל ישראל קודם שיעשה אות וכן לדורו נביא שנודעה נבואתו והאמינו בדבריו פעם אחר פעם או שהעיד לו נביא והיה הולך בדרכי הנבואה אסור לחשב אחריו ולהרהר בנבואתו שמא אינה אמת ואסור לנסותו יותר מדאי ולא נהיה הולכי' ומנסים לעולם שנ' לא תנסו את האלדיכם כאשר נסיתם במסה שאמרו היש ה' בקרבנו אם אין לא מאחר שנודע שיה נביא יאמינו וידעו כי ה' בקרבם ולא ירהרו ולא יחשבו אחריו כענין שנאמ' וידעו כי נביא היה בתוכם

כחכתו במה שהבטיח
הכניא לאומים אכל
מה שיבטיחם לנביא
אפשר שייענענו לו
נפשי חטאו כמו
שמוה היה ירא יעקב
אנינו כשאל' קטנתי
מכל הסמל':

ממנו לא ד'
דבריו י'
יחזק ב' ד'

הלכות דעות

יש בכללן יא מצות חמש מצות עשה וששה מצות לא תעשה וזהו פרטן א להרמות בדרכיו ב להרבק בידעיו ג לאהוב את ריעים ד לאהוב את הגרים ה שלא לשנוא אחים ו להוכיח ז שלא להלבין פנים ח שלא לענות אמללים ט שלא להלוך רכיל י שלא לנקום יא שלא לגטור. וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

הרבה יש לכל אחד ואחד מבני אדם וזו משונה מזו ורחוקה ממנה ביותר יש אדם שהוא בעל חמה כועס המיד ויש אדם שדעתו מיושבת עליו ואינו כועס כלל ואם יכעוס כועס מעט בכמה שנים ויש אדם שהוא גבה לב ביותר ויש שהוא שפל רוח ביותר ויש שהוא בעל תאוה לא תשבע נפשו מהלך בתאוהו ויש שהוא טהור לב מאד ולא יתאוה אפילו לדברים מעטים שהגוף צריך להן. ב ויש בעל נפש רחבה שלא תשבע נפשו מכל ממון שבעולם כענין שנאמר אוהב כסף לא ישבע כסף ויש מקצר נפשו שריו אפילו דבר מועט שלא יספיק לו ולא ירדוף להשיג כל צרכו ויש שהוא מסוף עצמו ברעב ובצמא וקובץ על יד ואינו אוכל אפילו פרוטה משלו אלא בצער

ל' תכונות מדותיות דעות
מהעל' אלו מהפמתי'
כ' ואם יכעם יכעם
כעם מעט:
ק' קהלת ה' ע'
כ' א מקצר דרכיו:

הלכות דעות מדע יז

בצער גדול ויש שהוא מאבד כל ממונו בירו לדעתו ועל דרכי אלו שאר כל הדעות כגון מהולל ואונן וכילי ושוע ואכזרי ורחמן ורך לבב ואמיץ לב וכיוצא בהן. ויש בין כל דעה ודעה הרחוקה ממנה בקצה האחר דעות בינוניות זו רחוקה מזו וכל הדעות יש מהן דעות שהן לאדם מתחלת בריותו לפי טבע גופו ויש מהן דעות שטבעו של אדם זה מוכן ועמיד לקבל אותם במהרה יותר משאר הדעות ויש מהן שאינן לאדם מתחלת בריותו אלא למד אותם מאחרים או שנפגה להן מעצמו לפי מחשבה שעלתה בלבו או ששמע שזו הדעה טובה לו ובה ראוי לילך והנהיג עצמו בה עד שנקבעה בלבו. ד שתי קצוות הרחוקות זו מזו שבכל דעה ודעה אינה דרך טובה ואין ראוי לו לאדם ללכת בהן ולא ללמדן לעצמו ואם מצא טבעו נוטה לאחת מהן או מוכן לנטות לאחת מהן או שכבר למד אחת מהן ונהג בה יחזיר עצמו למוטב וילך בדרך הטוב והיא הדרך הישרה ה הדרך הישרה היא מדה בינוני שבכל דעה ודעה מכל הדעות שיש לו לאדם והיא הדעה שהיא רחוקה משני הקצוות רחוק שוה שאינה קרובה לא לזו ולא לזו. לפיכך צווח חכמים הראשונים שיהא אדם שם דעותיו תמיד ומשער אותם ומכוין אותם בדרך האמצעית כדי שיהא שלם בגופו. ו כיצד לא יהא בעל חמה נוח לכעוס ולא כמת שאינו מרגיש אלא בינוני לא יכעוס אלא על דבר גדול שראוי לכעוס עליו כדי שלא יעשה כיוצא בו פעם אחרת. וכן לא יתאוה אלא לדברים שהגוף צריך להן ואי אפשר לחיות בזולתן כענין שנא' צדיק אוכל לשובע נפשו. וכן לא יהיה עמל בעסקו אלא להשיג דבר שצריך לו לחיי שעה כענין שנא' טוב מעט לצדיק ולא יקפוץ ידו ביותר ולא יפור כל ממונו אלא נותן צדקה כפי מסת ידו ומלוה כראוי למי שצריך. ולא יהא מהולל ושוחק ולא עצב ואיגון לא שמח כל ימיו בנחת בסבר פנים יפות וכן שאר דעותיו ודרך זו היא דרך החכמים. ז כל אדם שדעותיו כלם דעות בינוניות ממוצעו נקרא חכם ומי שהוא מרקדק על עצמו ביותר ויתרחק מדעה בינונית מעט לצד זה או לצד זה נקרא חסיד. ח כיצד מי שיתרחק מגובה הלב עד הקצה האחרון ויהיה שפל רוח ביותר נקרא חסיד וזו היא מדת חסידות ואם נתרחק עד האמצע בלבד ויהיה עניו נקרא חכם וזו היא מדת חכמה ועל דרך זו שאר כל הדעות. ט וחסידים הראשונים היו שטיין דעות שלהן מדרך האמצעית כנגד שתי הקצוות יש דעה ששטיין אותה כנגד הקצה האחרון ויש דעה ששטיין אותה כנגד הקצה הראשון והוא לפני משורת הדין. י ומצוין אנו ללכת בדרכים האלו הבינוניים והם הדרכים השבויה והישרים שנאמ' והלכת בדרכיו כך למדו בפיר' מצוה זו מה הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום מה הוא נקרא קרוש אף אתה היה קרוש. יא ועל דרך זו קראו הנביאים לאל בכל אותן הכנייין אך אפים ורב חסד צדיק וישר תמים גבור וזקק וכיוצא בהן להודיע שאלו דרכים טובים וישרים הם. ותייב אדם להנהיג עצמו בהן ולהרמורץ אלו כפי כחו. יב וכיצד ירגיל אדם עצמו בדעות או עד שיקבעו בו יעשה וישנה וישלש במעשי' שעושה על פי הדעות האמצעיות ויהזור בהם תמיד עד שיהיו מעשיהם קלים עליו ולא יהיה בהם טורח ויקבעו הדעות בנפשו. יג ולפי שהשמות האלו נקרא בהן היוצא הן הדרך הבינונית שאנו תיב' ללכת בה ונקרא' דרך זו ודרך ה' היא שלמדה

מהולל לל המרכה
בשמוק מלסון הכתב'
לשמו' אחרתי מהולל
ואונן לל העצב :
כילי לל קובץ על יד
ושוע לל הנותק
בממונו מלסו' הכתב'
ולכילי לל יאמי' שוב :

אופן הסוד ל המוטב
כבר ביארנו הרב צפ'
ד' מהקדמתו למס'
אבות ויתבאר עוד
צפ' הכא בסמי' ד :

מעלי יב כס
קלים לו יו

צפ' ד מהקדמת הרב
לע' אבו' התבאר סס
שם ססין הסוד'
כוס' מעט לצד הית'
אן לצד הסמר היה
ע'ד המיינ : אמצס
כונכסס היתה סל
המינועו'סס כתבאר
איהו הקסס הלאסן
ולאיוסו הק' האסרון
ואתונות הסמיו' לזו
אן לזו :

הלכות דעות

מרע

בנפשות ימי ימי : אברהם אבינו לבניו שנאמר כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' וההולך בדרך זו מביא טובה
וברכה לעצמו שנ' למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו : סס

פרק שני

חולי

הגוף טועמים המר מתוק והמתוק מר ויש מן החולים מי שמתאוה ותאב
למאכלות שאינן ראויין לאכילה כגון העפר והפחם ושואה המאכלות
הטובים כגון הפת והבשר הכל לפי רוב החולי : ב כך בני אדם שנפשותיהם חולות
מתאווים ואוהבים הדעות הרעות ושונאים הדרך הטובה ומתעצלים ללכת בה והיא ככדה
עליהם עד למאד לפי הליים וכן ישעיהו אומר באנשים הללו היו האומרים לרע טוב
ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר ועליו נאמר
העוזבים ארצות יושר ללכת בדרך השן : ג ומה היא תקנת חולי הנפשות ילכו
אצל החכמים שהם רופאי הנפשות וירפאו חליים בדעות שמלמד' אותם עד שיחזירו
לדרך הטובה והמכירים בדעות הרעות שלהם ואינם הולכי אצל החכמי' לרפאת אותם
עליהם אמר שלמה חכמה ומוסר אולי' בוו : ד וכיצד היא רפואתם מי שהוא בעל
חמה אומרים לו להנהיג עצמו שאם הוכה וקולל לא ירגיש כלל וילך בדרך זו זמן מרובה
עד שתעקר החמה מלבו ואם היה גבה לב ינהיג עצמו בכיוון הרבה וישב למטה מן הכל
וילבש בלוי סחכות המכזים את לובשיהם וכיוצא בדברים אלו עד שיעקור גובה הלב
ממנו ויחזור לדרך האמצעי' שהיא דרך הטובה ולכשיחזור לדרך האמצעית ילך בה כל
ימיו : ה ועל דרך זו יעשה בשאר כל הדעות אם היה רחוק לקצה האחד ירחיק
עצמו לקצה השני וינהוג בו זמן רב עד שיחזור בו לדרך הטובה והיא מדה בינונית שבכל
דעה ודעה : ו ויש דעות שאסור לו לאדם לנהוג בהן במדה בינונית אלא יתרחק מן
הקצה האחד עד הקצה האחר והוא גובה הלב שאין דרך הטובה שיהיה האדם עניו
בלבד אלא שיהיה שפל רוחותיה רוחו נמוכה למאד ולפיכך נאמר במשה רבי' עניו
מאד ולא נאמר עניו בלבד ולפיכך צו חכמים מאד מאד הוא שפל רוח ועוד אמרו שכל
המגביה לבו כפר בעיקר שנא' ורם לבבך ושכחת את האל' לדרך ועוד אמרו בשמתא מאן
דאית ביה נסוח הרוח ואפילו מקצתה : ז וכן הכעס מדה רעה היא עד למאד וראוי
לעולם לאדם שי'רחק ממנה עד הקצה האחר וילמד עצמו שלא יכעוס ואפילו על דבר
שראו לכעוס עליו ואם רצה להטיל אים' על בניו ובני ביתו או על הציבור אם היה פרנס
ורצה לכעוס עליהן כרי' שיחזרו למוטב יראה עצמו בפניהם שהוא כועס כדי לייסרם
ותהיה דעתו מיושבת עליו בינו לבין עצמו כאדם שהו' מ'דמה כועס בשעת כעסו והו' אינו
כועס : ח אמרו חכמים הראשונים כל הכועס כאו עובד ע' ואמרו שכל הכועס אם
חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ואם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו ובעלי כעס אין
חיים חיים לפיכך צו חכמי' להתרחק מן הכעס עד שינהיג עצמו שלא ירגיש אפילו בדברים
המכעיסים וזו היא הדרך הטובה : ט ודרך הצדיקי' הן עלובין ואינן עלובין שומעים
וזרפתם ואינן משיבי' עושינן מאהבה ושמוחים בייסורי' ועליהם הכתוב אומ' ואוהביו כצאת
השמש

יטעיהם כי :

טעלי ב יכ :

טעלי א ז :

כעלכ יכנ :

דכל' ק יד :

עשוקי' ואי' עושקי' :

טעטני' ס' לא :

הלכות דעות

מדע יח

השמש בגבורתו: י לעולם ירבה אדם בשתיקה ולא ידבר אלא בדבר חכמה או בדברי שצריך להם לחיי גופו אמרו על רב תלמיד רבינו הקדוש שלא שח שיחה בטלה כל ימיו וזו היא שיחת רוב כל אדם ואפילו בצרכי הגוף לא ידבה אדם דברים ועל זה צוו חכמים ואמרו כל המרבה דברים מביא חט ואמרו לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה:

א וכן בדברי תורה ובדברי חכמה יהיו דברי האדם מעטים ועניניהם מרובים והוא שצוו חכמים ואמרו לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה אבל אם היו הדברי מרובין והענין מועט הרי זו סכלות ועל זה נאמר כי בא ההלום ברוב ענין וקול כסיל ברוב דברי: קבלת פ כ:

ב סיני להכמה שתיקה לפיכך לא ימארה להשיב ולא ירבה לדבר וללמוד לתלמידים בשובה ונחת בלא צעקה ובלא אריכות לשון הוא שאמר שלמה דברי חכמים בנחת נשמעים: ג אסור לאדם להנהיג עצמו בדברי חלקות ופיתוי ולא יהיה אחד בפה ואחד בלב לא תוכו כבדו והענין שבלב הוא הדבר שבפה ואסור לגנוב דעת הבריות ואפי' דעת גוי כיצד לא ימכור לגוי בשר נכילה במקום בשר שהוטה ולא מנעל שלמתח במקום מנעל של שהוטה ולא יסרהב בחבירו שיאכל אצלו והוא יודע שאינו אוכל ולא ירבה לו בתקרובת והוא יודע שאינו מקבל ולא יפתח לו חביות שהוא צריך לפתחן למכרן כדי לפתותו שבשביל כבודו פתח וכן כל כיוצא בו ואפילו מלה אחת של פיתוי ושל גנבת דעת אסור אלא שפת אמת ורוח נכון ולב טהור מכל עמל והוות: ד

לא יהא אדם בעל שחוק והתלות ולא עצב ואונן לא שמח כן אמרו חכמי שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה וצוו שלא יהא אדם פרוץ בשחוק ולא עצב ומתאבל לא מקבל את כל האדם בספר פנים יפות וכין לא יהיה בעל נפש רחבה נבהל להון ולא עצל ובטל ממלאכה אלא בעל עין טובה מעט עסק ועוסק בתורה ואותו המעט שהוא חלקו ישמחו בו: טו ולא יהיה בעל קטטה ולא בעל קנאה ולא בעל תאוה ולא רודף אחר הכבוד כן אמרו חכמים הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם:

כללו של דבר יליך במדה הבינוני שבכל דעה ודעה עד שיחיו כל דעותיו מכוונני באמצעו והוא ששלמה אמר פלם מעגל רגליך וכל דרכיך יכונו: טז

טז סמו לכוני קנה סמו סמו רכס: טז סמו לכוני קנה סמו סמו רכס:

טז סמו לכוני קנה סמו סמו רכס: טז סמו לכוני קנה סמו סמו רכס:

טז סמו לכוני קנה סמו סמו רכס: טז סמו לכוני קנה סמו סמו רכס:

פרק שלישי

שמא יאמר אדם הואיל והקנאה והתאוה והכבוד וכיוצא בהם דרך רעה הן ומוציאין את האדם מן העולם אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא ישב בדירה נאה ולא ילבש מלבוש נאה

אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן גם זו דרך רעה היא ואסור לילך בה: כספר העלות

ב המהלך בדרך זו נקרא דוטה שהרי הוא אומ' בנייר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש אמרו חכמים ומה אם גויר שלא פירש אלא מן היין צריך כפרה המונע עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה: ג לפיכך צוו חכמים שלא ימנע אדם עצמו מלא

טודברים שמנעתו התורה בלבד ולא יהא אסור עצמו כנדרים ובשבועות על דברים חסותרים. כן אמרו חכמים לא דיין מה שאסרה תורה אלא שאתה אסור עליך דברים

ג ב ג 3

35 ענינים: קבלת ז' יום

המותרים: ד ובכלל הזה או שמתענין תמיד אינן בדרך טובה ואסרו חכמי שיחא אדם מסוגף עצמו בתענית ועל כל הדברים האלו וכיצא בהן צוה שלמה ואמר אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם: ה צדיק האדם שיכין לבו וכל מעשיו כולם לידע את השם ברוך הוא בלבד ויהיה שבתו וקומו ודבורו הכל לעומת זה הדבר כיצד כשישאו ויתן או יעשה מלאכה ליטול שכר לא יהיה בלבו לקבוץ ממון בלבד אלא יעשה דברים האלו כדי שימצא דברים שהגוף צריך להם מאכילה ושתייה ושיבת בית ונשיאת אשה: ו וכן כשיאכל וישתה ויבעול לא ישים בלבו לעשות דברי הללו כדי ליהנות בלבד עד שנמצא שאינו אוכל ושותה לא המתוק לחיך ויבעול כדי ליהנות אלא ישים על לבו שיאכל וישתה כדי להברות גופו ואבריו בלבד לפיכך לא יאכל כל שהחייך מתאוה ככלב והמור לא יאכל דברים המועילים לגוף אם מרים אם מתוקים ולא יאכל דברי הרעים לגוף אע"פ שהם מתוקי לחיך: ז כיצד מי שהיה בשרו חם לא יאכל בשר ולא ישתה יין כענין שאמ' שלם דרך משל אכול דבשוכו ושותה מי העו"לשי אע"פ שהוא מר שנמצא שותה ואוכל דרך רפואה בלבד כדי שיבריא ויעמוד שלם הואיל ואי אפשר לאדם להיות אלא באכילה ושתייה וכן כשיבעול לא יבעול אלא כדי להברות גופו וכדי לקיים את הזרע לפיכך אינו בועל כל זמן שיתאוה לא בכל עת שידע שהוא צריך להוציא שכבת זרע כמו דרך הרפואה או לקיים את הזרע: ח המנהיג עצמו על פי הרפואה אם שם על לבו שיהיה כל גופו ואבריו שלם בלבד ושיהיו לו בני עושי מלאכתו ועמלי לצורכו אין זה דרך טובה אלא ישים על לבו שיהא גופו שלם חזק כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה' בה שאי אפשר שיבין וישתכל בהכמות והוא רעב וחולה או אחד מאבריו כואב וישים על לבו שיהיה לו בן אולי יהיה חכם וגדול בישראל: ט נמצא המהלך בדרך זו כל ימיו עובד את ה' תמיד אפילו בשע' שנוש' ונותן ואפי' בשע' שבעל מפני שמחשבתו בכל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה לבו שלם לעבוד את ה' ואפילו בשע' שהוא ישן אם ישן כדי שתנוד דעתו עליו וינח גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא ועל ענין זה צו חכמי ואמרן וכל מעשיך יהיו לשם שמים והוא שאמ' שלמה בהכמתו בכל דרכיך דעהו:

שענה דברים לזמן קשה ומיעוטן יפה ואלו הן יין מלאכה טיכס עשירי עשמיס הלך כדרך ארץ מי' סמי' הקוץ דס' העולם' הוא אסור נמססה מיכי ירק טינבא' כהס מידי מרור כמסס' וכבד' הרמסס סהו הנקלא כלסן ערב סכדני: וכלעו איכדיווי'ס'

טו' ס' סמ' רלס' ס' ס' סמין כד

פרק רביעי

הואיל

והיות הגוף בריא ושלם מדרכיה הוא שהרי אי אפשר שיבין או שידע דבר מדיעת הבורא והוא חולה צריך אדם להרחיק עצמו מדברים

כל העמוקי' מלסן סכתוב ותמליטיכי ותמטיכי ישיע' לס' סור ס' ס' מ' קסס' נמי' קנו:

המאכרין את הגוף ולהנהיג עצמו בדברים המחלימים והמברין את הגוף: ב ואלו הן לעולם לא יאכל אדם אלא כשהוא רעב ולא ישתה לא כשהוא צמא ולא ישהא נקביו אפי' רגע אחד אלא כל זמן שהוא צריך להשתין או להסך את רגליו יעמוד מיד: לא יאכל אדם עד שיחמלא כריסו אלא יפחות כמו רביע משבעתו ולא ישתה מים אלא בתוך המון מעט ומזוג ביין וכשיחמיל המון להתעכל במעיו שותה מה שהו צריך לשתות ולא ירבה לשתות מים ואפילו בשיתעכ' המאכל ולא יאכל עד שיברוק עצמו יפה יפה

שמא

הלכות דעות מדע יט

שמה יהיה צריך לנכביו : ג לא יאכל עד שילך קודם אכילה עד שיתחיל גופו לחום
או יעשה מלאכה עד יתגעגע ואוכל : כללו של דבר יענה גופו ויגעע בכל יום בבק' עד
שיתחיל גופו לחום וישקט מעט עד שחתישב נפשו ואוכל ואם רחץ בחמ' אחר שיגע
הרי זה טוב ואחר כך שוהה מעט ואוכל : ד לעולם כשיאכל אדם ישב במקומו או
יטדה על שמאלו ולא ידהך ולא ירכב ולא יגע ולא יועזע גופו ולא יטייל עד שיתעכל
המוץ שבמעיו וכל המטייל אחר אכילתו או שיגע הרי זה מביא על עצמו חלוא' רעים
וקשים : ה היום והלילה כד' שעות די לול' אדם לישן שלישי שש הוא ח' שעות והיו
בסוף הלילה כרי שתהיה מתחלה שנתו עד שתעלה השמש ח' שעות ונמצ' עומד ממשתו
קודם שתעלה השמש : ו לא יישן אדם לא על פניו ולא על ערפו אלא על צדו
בתחלת הלילה על צד שמאל ובסוף הלילה על צד ימין ולא יישן סמוך לאכילה לא
ימתין אחר אכילה כמו שלש או ארבע שעות ולא יישן ביום : ז דברים המשלשין
את בני מעים כגון ענבים ותאנים ותותים ואנסיס ואבטיחים ומיני הקשוא' ומיני המלפפונ'
אוכל אותם האדם בתחלה קודם אכילה ולא יערבם עם המזון לא שוהה מעט עד שיצאו
מבטן העליון ואוכל מונו : ו דברים שמאמצין את בני מעים כגון רמונים ופ'ישי ותפוחים
וק'רושטומולין אוכל אדם אותן תכף למונו ולא ירבה לאכול מהן : ח כשירצ' אדם
לאכול בשר עוף ובשר בהמה כאחד אוכל בתחלה בשר העוף וכן ביצים ובשר עוף
אוכל בתחלה ביצים בשר בהמה דקה ובשר בהמה גסה אוכל בתחלה בשר דקה לעולם
יקדים אדם דבר הקל ומאחר הכבד : ט בימות החמה אוכל מאכלים הקרים ולא
ירבה בתבלין ואוכל את החומץ ובימות הגשמים אוכל מאכלים החמים ומרבה בתבלין
ואוכל מעט מן החררל ומן החלתית ועל דרך זה הולך ועושה במקומו הקרים ובמקומו
החמים בכל מקום ומקום הראוי לו : י יש מאכלו שהם רעים ביותר עד מאד וראוי
לאדם שלא לאכלן לעולם כגון הדגים הגדולים המלוחים הישנים והגינה המלוחה
הישנה והכמהין ופטריות והבשר המלוח הישן ויין מנתו ותבשיל ששהא עד שגדף
דיתו וכן כל מאכל ש'יחורע ביותר הרי אלו לגוף כמו סם המות : יא ויש מאכלו'
שהן רעות אבל אינם כמו הראשונים לרוע לפיכך ראוי לאדם שלא לאכול מהן אלא
מעט ואחר ימים הרבה ולא ירגיל עצמו להיות מונו מהם או לאכלן עם מונו תמיד כגון
דגים גדולים וגינה והחלב ששהא אחר שנחלב כד' שעות ובשר שוורים גדולים ותישים
גדולים והפול והערשי והכפיר ולחם שעורים ולחם מצות והכרוב והחציר והבצלים
והשומים והחררל והצנון : יב כל אלו מאכלים רעים הם ואין ראוי לאדם לאכול
מהן אלא מעט עד מאד ובימות הגשמים אבל בימות החמה לא יאכל מהן כלל
והפול והערשים בלבר אין ראוי לאכלן לא בימות החמה ולא בימות הגשמים והדלוע'
אוכלין מהן מעט בימות החמה : יג ויש מאכלי' שהם רעים ואינן כמו אלו והם עוף
המים ובני יונה הקטנים והתמרים ולחם קלוי בשמן או לחם שגילוש בשמן והסחלת
ושנפו אותה כל צרכה עד שלא נשאר בה ריח מורסן והציר והמוריים : יד אין
ראוי להרבות מאכלי' אלו ואדם שהוא חכם וכובש את יצרו לא ימושך אחר תאוותו ולא
יאכל מכל הגזכרים כלום אלא אם נצרך לחם לרפואה הרי זה גבור : טו לעולם
כמו נא' מכלאים הטל והכפיר והס' מין קטנית הקקלא צינדוק לס :

תנול' בלשון לעו מורי
אנסי' כל' למרי
אבטיחי' כלל' מילוני
המלפפונות הם
הקשוא' הסככי' כלל'
צינדוק' והקשואים
הם הידוק' הכקרא'
קוקוטר' מריסים
כלל' קוטנוני'
קרושטומולין' הם
התפוח' הקטני' :

ט
הקלית פ' רבי' כמי'
בע' שבת שה' מין פרי
הם מאל' שארין אונתו
בפוסרי' ופני' אונתו
לרפואה ונקרא כן
בלשון שמע' : וס'
פ' לנדו : ובע' דק'
אסא פיטודם :

כמהין פרי' בערך
טרכוטפולי' ופטריני'
פונגי :
כמו צ' בערך בערך
כבר הפרי דך שלל
נגמר בשלל' נקלא
כופרי' ולא היות זה
דעת הדב שהרי כתב
בסנוך שהפגו קודם
שיתגשלו כל זכין
הרי הן כמרכי' לגוף
וידעם שגבל טענת
במפרי' ולל' הכפיר :

הלכות רעות

מדע

ימנע אדם עצמו מפרות האילנות ולא ירבה מהן ואפילו יבשין ואין צריך לומר רטובים
 אכל קודם שיתבשלו כל צרכן הרי הן כזרבות לגוף וכן ההרוב רעים לעולם כל הפרו'
 החמוצין רעים ואין אוכלין מהן אלא מעט בימות החמה ובמקומות החמים יו'
 והתאנים והענבים והשקד' לעולם טובים בין רטובין בין יבשין ואוכל אדם מהם כל צרכו
 אבל לא יחמיד אכילתו בהן ואע"פ שהן טובי מכל פרות האילן והדבש והיין רע לקטנים
 ויפה לזקנים וכל שכן בימות הגשמים וצריך אדם לאכול בימות החמה שני שלישי מה
 שהוא אוכל בימות הגשמים יו' לעולם ישתדל אדם שיהיו מעיו רפין כל חייו ויהיה
 קרוב לשלשול מעט וזה כלל גדול ברפואה שכל זמן שהרע נמנע או יצא בקושי הלא'
 רעים נאים יח' ובמה ירפה אדם מעיו אם יתאמצו מעט אם היה בחור יאכל בבקר
 בבקר מלוחים שלוקים מתובלין בשמן זית ובמוריים ובמלה בלא פת או ישתה מי שלק'
 של תרדין או כרוב בשמן זית ומוריים ומלה ואם היה זקן ישתה דבש מוגז במים חמים
 בבקר וישא כמו ארבע שעות ואח"כ יאכל סעודתו ויעשה כן יום אחד או ג' ימים
 אם צריך לכך עד שירפו מעיו יט' ועוד כלל אחר אמרו בבריאור הגוף כל זמן
 שאדם מתעמל ויגע הרבה ואינו שבע ומעיו רפין אין חולי בא עליו וכחו מתחזק ואפי'
 אוכל מאכלות הרעים וכל מי שהוא יושב לבטח ואינו מתעמל או מי שמשא נקביו
 או מי שמעיו קשין אפילו אכל מאכלות טובים ושמר עצמו על פי הרפואה כל ימיו יהיו
 מכאובים וכחו תשש עליו ואכילה גסה לגוף של אדם כמו סם המות והוא עקר לכל
 ההלאים כ רוב ההלאים שבאים על האדם אינם אלא או מפני מאכלי רעים או
 מפני שהוא ממלא בטנו ואוכל אכילה גסה ואפילו ממאכלים טובים הוא ששלמה אמר
 בחכמתו שומר פיו ולשונו שומר מצרה נפשו כלומר שומר פיו מלאכול מאכל רע או
 מלשבוץ ולשונו מלדבר אלא בצרכיו כא' דרך הרחיצה שיכנס אדם למרחץ
 משבעה ימים לשבעה ימים ולא יכנס סמוך לאכילה ולא כשהוא רעב אלא כשיתחיל
 המזון להתעכל ורוחץ כל גופו בחמין שאין הגוף נכוה בהן ורוחץ ראשו בלנד בחמין
 שהגוף נכוה בהן ואחר כך ירחץ גופו בפושרין ואחר כך בפושרין מן הפושרין עד שירחץ
 בצונן ולא יעביר על ראשו כלל לא פושרין ולא צונן ולא ירחץ בצונן בימות הגשמים
 ולא ירחץ עד שיזיע ויפרך כל גופו ולא יאריך במרחץ אלא כשיזיע ויפרך גופו ישתטף
 ויצא כב' ובדרך עצמו קודם שיכנס למרחץ ואחר שיצא שמה יהא צריך לנקביו
 וכן בודק אדם עצמותמיד קודם אכילה ואחר אכילה וקודם בעילה ואחר בעילה וקודם
 שיגיע ותעמל ואחר שיגיע ותעמל וקודם שישן ואחר שישן כשיעור הכל עשרה'
 כג' כשיצא אדם מן המרה ילבש בגדיו ויכסה ראשו בבית החיצון כדי שלא תשלוט
 בו רוח קרה ואפי' בימות החמה צדי להוהר וישא אחר שיצא עד שתתישב נפשו ויגוח
 גופו ותסור ממנו החמימות ואחר כך יאכל ואם ישן מעט כשיצא מן המרחץ קודם אכילה
 הרי זה יפה עד מאד כד' לא ישתה אדם מים קרים בצאתו מן המרחץ ואין צריך
 לומר שלא ישתה במרחץ ואם צמא כשיצא מן המרחץ ואינו יכול למנוע עצמו יערב
 המים בין או בדבש וישתה ואם סך בשטן במרחץ בימות הגשמים אחר שישתטף הרי זה
 טוב כה' לא יגיל אדם להקיו דם תמיד ולא יקיו לא אם היה צריך לו ביותר ולא
 יקיו לא

הס נעמים מלוחים
 בטעמים ונקראו
 בערכי גאסולו מלוח
 הכתו סקוטטי מלוח
 עלי שית' ועיון
 במכלול בשרש מלוח
 והעוריים פי' בעדן
 שמכוכב הדגים
 ותגדן הס הכקלא'
 בערכי מלקא' יוכלו
 לעו כליו: והכרוב
 ודוע סאולו: כלעו

ענין ריבון מלש' מל'
 על מטה נמכת
 כמגדן:

יקיז לא בימות החמה ולא בימיו הגשמים אלא מעט בימי ניסן ומעט בימי תשרי. ומאחר
 חמשי שנה לא יקיז כלל ולא יקיז אדם דסויכנס למרחץ בוימים ולא יקיז ויצא לדרך
 ולא ביום שיבא מן הדרך. ויאכל וישתה ביום ההקזה פחות ממה שהוא רגיל וינח ביום
 ההקזה ולא יגע ולא יתעמל ולא יטייל. כו שכבת זרע היא כח הגוף וחיו ומאור
 העינים וכל זמן שתצא ביותר הגוף כלה וכחו וחייו אובדים הוא שאמר שלמה
 בחכמתו לתת לנשים חילך. כל השטוף בבעילה זקנה קופצת עליו וכחו תשש ועיניו
 כחות וריתו רע נודף מפיו ומשחיו ושער ראשו וגבות עיניו נושרו. ושער זקנו ושחיו
 ושער רגליו רבה ושיניו נוטפות והרבה כאבים באים עליו חוץ מלן אמרו חכמי הרופאים
 אחד מאלף מת בשאר חלאי והאלף מרוב התשמיש. כו לפיכך צריך אדם להזהר
 בדבר זה אם רצה להיות בטובה לא יבעול אלא כשימצא גופו בריא וחזק ביותר והוא
 מתקשה הרבה שלא לדעתו ומסית עצמו לדבר אחר והקישו בו כשהיה וימצא כו
 מסתניול מטה וכאילו חושי הביצוי נמשכו וברוחם זה צריך לבעול ורפוא לו שיבעול.
 כח לא יבעול אדם והוא שבע ולא רעב לא אחר שיתעכל המזון שבמעיו ויבדוק
 נקיבו קודם בעילה ולאחר בעילה ולא יבעול מעומד ולא מושב ולא בבית המרחץ ולא
 ביום שיכנס למרחץ ולא ביום הקזה ולא ביום יציאה לדרך אוביאה מן הדרך לא לפני
 ולא לאחריהם. כט כל המנהיג עצמו בדרכים אלו שהורינו אני ערב לו שאינו בא
 לידי חולי כל ימיו עד שיוקן הרבה ומות ואינו צריך לרפוא ויהיה גופו שלם ועומד על
 בורין כל ימיו לא אם כן היה גופו רע מתחילת ברייתו או אם היה רגיל במנהג מן המנהגו
 הרעים מתחילת מולדתו או אם תבוא מכת דבר או מכת בצורת לעולם ל וכל
 המנהגות הטובים האלו שאמרנו אין ראוי לנהוג בהן לא הכריא אבל תולה או מי שאתר
 מאכריו ותולה או מי שנהג מנהג רע שנים רבות יש לכל אחד ואחד מהם דרכים אחרים
 ומנהגות כפי חליו כמו שיתבאר בספר הרפואות ושינוי וסת תחלת חוליו. לא
 כל מקום שאין בו רפוא אחד הכריא ואחד התולה אין ראוי לו לזוז מכל הדרכים האלו
 שאמרנו בפה זה שכל אחד מהן לאחרית טובה מביא. לב כל עיר שאין בה עשרת
 דברים אלו אין תלמיד חכם רשאי לדור בתוכה ואלוהן רופא ואומן ובית המרחץ
 ובית הכסא ומים מצויין כגון נהר ומעיין ובית הכנסת ומלמד תינוקות ולבלר וגבאי
 צדקה ובית דין מכים וחובשים:

כ"א מאור עיניו
 כ"ב עיניו ל ל
 כ"ג וריסי עיניו

נסת לל מוכנס

לכלל לל סופר

פרק חמישי

כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעותיו והוא מובדל בהם משאר העם כך צריך
 שיהיה ניכר במעשיו במאכלו ובמשקו ובבעילותיו ובעשיית צרכיו ובדבורו
 ובהלכותו ובמלבושו ובכלכל דבריו ובמשאו ובמתנו ויהיו כל המעשים האלו נאים
 ומתוקנים ביותר. ב כיצד תלמיד חכם לא יהיה גרוך אלא אוכל מאכל הראוי
 להברות גופו ולא יאכל ממנו אכילה גסה ולא יהא רודף למלאות בטנו כלו שמתמלאין
 ממאכל ומשתה עד שתיפח כריסו ועליה מפורש בקבלה חזרית פרש על פניכם פרש
 תניכם אמרו חכמים אלו בני אדם שאוכלין ושותין ועושין כל ימיהם כתנים והם האומרי

נגמק לל וולל
 גלכני ג

הלכות דעות

מדע כא

בשעה שמתו מוטל לפניו מפני שהוא בהול עד שיקבר וכן כל כיוצא באלו ולא יראה להברו בשעת קלקלתו אלא יעלים עיניו ממנו ולא ישנה בדבורו ולא יסיף ולא ירע אלא בדברי שלום וכיוצא בהן: ט כללו של דבר אינו מדבר אלא בדברי חכמה או בגמילות חסדי' וכיוצ' בהן ולא יספר עם אשה בשוק ואפי' היא אשתו או אחותו או בתו.

יטע' ג יי
סס

לא ילך תלמיד חכם בקומה זקופה וגורן נטוי כענין שנ' ותלכנ' נטויות גורן ומשקרות עינים' ולא יהלך עקב בצד גודל בנחת כמו הגשימוסי' הרוח כענין שנא' הולך וטפוף תלכנה וברגליה תעכסנה' ולא ירוץ ברשות הרבים כמנהג משוגעי' ולא יכפוף קומתו כבעלי חטוטרות אלא מסתכל למטה כמו שהוא עומד בתפילה ומהלך בשוק כאדם שהוא טרוד בעסקיו: יא גם במהלכו שלא ד' יכיר אם חכם ובעל דעה הוא או שוטה וסכל' וכן אמר שלמ' בהכתובות: בדרך כשהסכל הולך לבו חסר ואמר לכל סכל הוא

קסלג' ג :

הוא מודיע לכל על עצמו שהוא סכל: יב מלכוש תלמיד חכם מלבוש נאה ונקי ואסור לו שימצא כבגדו חם או שמנונית וכיוצא בה ולא ילבש לא מלבוש מלכים כגון בגדי זהב וארגמן שהכל מסתכלין בהן ולא מלבוש עניים שהוא מבזה את לובשיו לא בגדים בינוניים נאים' ולא יהא בשרו נראה מתחת בגדיו כמו בגדי הפשתן הקלים ביותר שעושי' במצרי' ולא יהיו בגדיו סתובין על הארץ כמו בגדי נסי' הרוח לא עד עקבו ובית

עלשון סמו' והסלך

יד שלו עד ראשי' אצבעותיו' ולא ישלש' טליתו מפני שנראה כנסות הרוח לא בשבת כלבד אס' אין לו להחליף' ולא יעל' מנעלים מטולאים טלאי' על גבי טלאי' בימות החמה אבל בימות הגשמים מותר אם היה עני': יג לא יצא מבושם לשוק ולא בבגדי' מבושמי' ולא ישים בושם בשערו אבל אם משח בשרו בבושם כדי להעביר את הזוהמא מותר' וכן לא יצא יחזיר' בלילה אלא אם כן היה לו זמן קבוע לצאת בו לתלמודו' וכל אי' מפני

טו ס' ס' ס'

החשד: יד תלמיד חכם מכלכל כל דבריו במשפט אוכל ושותה זון את אנשי ביתו בפי' ממונו והצלחתו ולא יטריח על עצמו יותר מראי': צו חכמים בדרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון שנכ' תאוה נפשך לאכול בשר דייו לבריא לאכול בשר מערב שבת לערב שבת ואם היה עשיר וכדי לו לאכול בשר בכל יום אוכל' צו חכמים ואמרו לעולם יאכל אדם פהות מן הראוי לו לפי' ממונו וילבש כראוי לו ויכבד אשתו ובניו יותר מן הראוי לו: טז הדרך בעלי דעה שקבעו לו אדם מלאכה המפרנסת

דכר' יב כ

אותו ותהלה' ואחר כך יקנה בית דירה ואחר כך ישא אשה שנאמ' מי האיש אשר נטע כרם ואח' כנה בית חדש ואח' ארש אשה אבל הטפשי' מתחילי' לישא אשה תחלה ואח' אס' תמצ' ידו יקנה בית ואח' כסוף ימיו יחזור לבקש אומנו' או יתפרנס מן הצדקה וכן הוא אומר בקללות' אשה תארש' בית תבנה' כרם תטע' כלומ' יהיו מעשיך הפוכין כדי שלא תצליח את דרכיך' ובברכה מה הוא אומ' ויהי דוד לכל רכזו משפילי' עמו: טז

דכר' כב
טז ס' יי יד :

יו ואסור לו לאדם להפקיד או להקדיש כל נכסיו ויטריח על הבריות ולא ימכור שדה ויקנה בית ולא בית ויקנה מטלטלין או יעשה סחורה ברמי' ביתו' אבל מוכר הוא מטלטלין וקונה לו שדה' כללו של דבר ישים מנומ' הו להצליח נכסיו ולהחליף הכלה בקיים' ולא תהיה כונתו ליהנות מעט לפי' שעה או ליהנות מעט ויפסיד הרבה' יז

לל ככמינות מבי
עלשון סכנו' ענמת

משאו ומתנו של תלמיד חכם באמת ובאמונה אומר על לאולאו ועל הין הין מרדקק על עצמו

מכיקס קדימס
סכקין ס'

הלכות דעות

מדע

על עצמו בהשבון וכשנותן ומוכר מותר לאחרי' וכשיקח מהן לא ידקק עליהן ונותן
 דמי המקח לאלתר ואינו נעשה לא ערב ולא קבלן ולא יבא בהרשאה' מתייב עצמו
 בדברי מקח וממכר במקו' שלא חייבה אותו תורה כדי שיעמוד בדבורו ולא ישגו ואם
 נתחייבו לו אחרים בדין מאריך ומוחל להן ומלוה וחונן' ולא ירד להן אומנות חבירו
 ולא יצר לאדם לעולם בחייו' כללו של דבר יהיה מן הנדרפ' ולא מן הרודפ' מן
 הנעלב' לא מן העולב' ואדם שעושה כל המעשים האלו וכיוצא בהן עליו הכתוב ואמר
 ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר :

שע' עט ג'

פרק ששי

דרך

בריותו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונותן
 כמנהג אנשי מדינתו' לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל
 החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בתשך כדי שלא
 ילמוד ממעשיהם' הוא ששלמה אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע'
 ואומר אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעיו וגו' ב וכן אם היה במדינת שמנהגותיה
 רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים
 ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהג' בדרך לא טובה כמו זמנינו או
 שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגויסות או מפני החולי' ישב לבדו
 יחידו' כענין שנאמר ישב בדר וידום' ואם היו רעים וחטאים שאינן מניחים אותו לישב
 במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונוהג' כמנהגם הרע יצא למערות ולהחזים ולמברות
 ואל ינהי' עצמו בדרך חטאים כענין שנא' מי יתגב במדבר מלון אורחים' ג מצות
 עשה להדבק בחכמים ותלמידיהם כדי ללמוד ממעשיהם כענין שנא' ובו תדבק וכי
 אפשר לאדם להדבק בשכינה אלא כך אמרו חכמים בפירוש מצוה זו הדבק בחכמים
 ותלמידיהם' לפיכך צריך אדם להשתדל שישא בת תלמיד חכם וישא בתו לתלמיד
 חכם ולאכול ולשתות עם תלמידי חכמים ולעשות פרקמטיא לתלמיד חכם ולהתחבר
 להן בכל מיני חבור שגולדבקה בו' וכן צו חכמים ואמרו והוי מתאבק בעפר רגליהם
 והוי שותה בצמא את דברייהם' ד מצוה על כל אדם לאהוב ארץ כל אחד ואחד
 מישראל כגופו שנא' ואהבת לרעך כמוך' לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו
 כאשר הוא חס על ממונו עצמו ורוצ' בכבוד עצמו' והמתכבד בקלון חבירו אין לו הלק
 לעולם הבא' ה אהבת הגר שבא ונכנס תחת כנפי השכינ' שתי מצות עשה' אחת
 מפני שהוא בכלל ריעים ואחת מפני שהוא גר' והתורה אמרה ואהבתם את הגר' צוה
 הקב' על אהבת הגר כמו שצוה על אהבת שמו שגולדבקה את האלדין' הקב' עצמו
 אוהב גרים שגולדבקה גר' ו כל השונא אחד מישראל בלבו עובר בלא תעשה
 שנ' לא תשנא את אחיך בלבבך ואין לוקח על לאו זה לפי שאין בו מעש' ולא הקפידה
 תורה אלא על שנאה שבלבו אבל המכה את חבירו והמחרפו אעפ' שאינורשאי אינו
 עובר משום לא תשנא' ז כשיחטא איש לאיש לא ישטמונו וישתוק כמו שנאמר
 ברשעים ולא דבר אבשלום את אמנון מאום למרע ועד טוב כי שנא אבשלום את אמנון

עטלי יג כ
תל' א ב

א"כס ג' כ:
כ"א ולסרי:
ינני ט' א':
מענ' ע"ט' א'
סי' כ: דכר' י"ט

ל' סמוס
דכר' יא כב
סינב' ע' ט'
ויקרא י"ט יז

סנב' עט' י'
דכר' י"ט
דכר' י"ט
דכר' י"ט
סנב' עט' י"ז
ויקרא י"ט יז

סנול כ יג כ:

אלא

הלכות דעות מדע כב

לא מצוה עליו להודיעו ולומר לו למה עשית לי כך וכך ולמה חטאת לי בדבר פלו' שנ' הוכח תוכיח את עמיתך ואם חזר ובקש ממנו למחול לו צדי' למחול' ולא יהא המוחל אכזרי שנ' ותפלל אברהם לאהלים' ה' הרואה חברו שחטא או שהלך בדרך לא טובה מצוה להחזירו למוטב ולהודיעו שהוא חוטא על עצמו במעשיו הרעים שנ' הוכח תוכיח את עמיתך' ט' המוכיח את חברו בין בדברים שבנינו לבין בדברי' שבינו לבין המקר' צדיק' להוכיחו בינו לבין עצמו ולדבר לו בנחת ובלשון רכה ויודיעו שאינו אומר לו לא לטובתו להביאו לחיי העולם הבא' אם קבל ממנו מוטב ואם לאו זיכחנו פעם שנייה ושלישית וכן תמיד חייב אדם להוכיחו עד שיכהו החוטא ויאמר לו איני שומע' וכל מי שאפשר בידו למחות ואינו מוחה הוא נתפש בעון החוטאים כיון שאפשר לו למחות בהם' י' המוכיח את חברו תחלה לא ידבר לו קשות עד שיכלימו שגא' ולא תשא עליו חטא כך אמרו חכמים יכול אתה מוכיחו ופניו משתנות תל' ולא תשא עליו חטא' מכאן שאסור להכלים את ישראל וכל שכן ברבים' יא' אעפ' שהמכלם את חברו אינו לוקה עון גדול הוא' כך אמרו חכמי' המליץ פני חברו ברבי' אין לו חלק לעולם הבא' לפיכך צריך אדם להזהר ברבר זה שלא לבייש חברו ברבים בין גדול בין קטן ולא יקרא לו בשם שהוא בוש ממנו ולא יספר לפניו דבר שהוא בוש ממנו' יב' בדא' בדברים שבין אדם לחברו אבל בדברי' שמים אם לא חזר בו נסתור מכלימין אותו ברבי' ומפרסמין חטאיו ומחרפין אותו בפניו ומביזין ומקללין אותו עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל' יג' מי שחטא עליו חברו ולא רצה להוכיחו ולא לדבר לו כלום מפני שהיה החוטא הריש ביותר או שהיתה דעתו משוכשת ומתל' לו בלבו ולא שטמו ולא הוכיחו הריזו מרת חסידות' ולא הקפידה תורה אלא על המשטמה' יד' חייב אדם להזהר ביהומים ואלמנות מפני שנפשן שפלה למאד ורוחם נמוכה אעפ' שהן בעלי' ממון' אפילו אלמנתו של מלך ויהומי' מוזהרין אנו עליהן שנא' כל אלמנה ויתום לא תענון' והיאך נוהגין עמהן לא ידבר להם אלא רכות' ולא ינהוג בהן אלא מנהג כבוד ולא יכאיב גופם בעבודה ולבם בדברי' קשים ויחוס על ממונם יותר ממון עצמו: טו' כל המקניטן או מכעיסן או הכאיב לבן או ררה בהן או אנד ממנון הריזה עובר בלא תעשה וכל שכן המכה אות' או המקללין' ולא זה אעפ' שאין לוקין עליו' הרי ענשו מפורש בתורה וחרה אפי' וחרגת' אתכ' בחרב ברית כרותה להן ממי שאמר והיה העולם שכל זמן שהם צועקים מחמס הם נענים שנ' כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו' יז' בדא' בזמן שענה אותו לצורך עצמו אבל ענה אות' הרב כדי' ללמדן תורה או אומנו' או להוליכן בדרך ישרה הרי זה מותר ואעפ' לא ינהוג בהן מנהג כל אדם לא יעשה להם הפרש וינהלם בנחת וברחמי' גדולים וכבוד שנ' כי ה' יריב ריבם' יז' אחד יתום מאב ואחד יתום מאם' ועד אימת' גקראים יתומים לענין זה עד שלא יהיו צריכין לאדם גדול להסמך עליו ולאמנן ולהטפל' בהן אלא יהיה עושה כל צרכי' עצמו לעצמו כאשר כל הגדולים'.

סעות כב כב: רשי
 זל כתב כפי' הפרסה
 דכה לכל סדס סלס
 מדבר הכתוב בהנוס:
 סעות כב כב:
 סס כב כב:
 עסלי' כב כב:
 רל לנדלס ולכלכלס
 סלסן כלסר יסל
 סלסן סת הינכ:

פרק שביעי

המרגל

המרגל

בחרו עובר בלא תעשה שנא לא תלך רכיל בעמך. ואעפ שאין לוקין על דבר זה עון גדול הוא וגורם להרוג נפשות רבות משרא לך נסמך לו ולא תעמוד על דם רעך. צאולמד מה אירע לרואג האדומי אי זה רכיל זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר כך אמר פלו' כך וכך שמעתי על פלו' אעפ שהוא אמת הרי זה מחריב את העולם: ב יש עון גדול מזה עד מאד והוא בכלל לאו זה והוא לשון הרע והוא המספר בגנות חבירו אעפ שאמר אמת. אבל האומר שקר נקרא מוציא שם רע על חברו. אבל בעל לשון הרע זה שיושב ואומר כך וכך עשה פלו' וכך וכך היו אבותיו וכך וכך שמעתי עליו ואמר דברים של גנאי. על זה אמר הכתוב יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות: ג אמרו חכמי' שלש עבירות נפרעין מן האדם בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא ע' וגילוי עריות ושפיכות דמים ולשון הרע כנגד כולם, ועוד אמרו חכמים כל המספר בלשון הרע כאלו כפר בעיקר שנ' אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו ועוד אמרו חכמים שלשה לשון הרע הורגת האומרו והמקבלו וזה שאומר עליו והמקבלו יותר מן האומרו. ד ויש דברים שהן אבק לשון הרע כיצד מי יאמר לפלוני שיהיה כמות שהוא עתה. או שיאמ' שתקו מפלוני איני רוצה להודיע מה אירע ומה היה וכיוצא בדברים האלו וכל המספר בטובת חבירו בפני שונאיו הרי זה אבק לשון הרע. שורה גורם להם שיספרו בגנותו ועל זה הענין אמ' שלמה מברך רעהו בקול גדול במקר השכם קלה תחשב לו שמתוך טובתו בא לידי רעתו. וכן המספר בלשון הרע דרך שחוק ודרך קלוג' ראש כלומר שאינו מדבר בשנאה. הוא ששלמה אצ'ר בחכמתו כמתלהלה היורה זיקים חצנים ומות וגו' ואמ' הלא מצחק אני. וכן המספר לשון הרע דרך רמאות והוא שיספר לתומו כאילו אינו יודע שדבר זה שדבר לשון הרע הוא אלא כשממחין בו אומר איני יודע שדבר זה לשון הרע הוא או שאלו מעשיו של פלוני. ח אחד המספר בלשון הרע בפני חברו או שלא בפניו והמספר דברים שאורמין אם נשמעו איש מפי איש להיזק חבירו בגופו או בממונו ואפילו להצר לו או להפחידו הרי זה לשון הרע. ואם נאמרו דברים או בפני שלשה כבר נשמע הרבו ונודע. ואם ספר הדבר אחד מן השלש פעם אחרת אין בו משום לשון הרע והוא שלא יתכוון להעביר הקול ולגלותו יותר. ו כל אלו הם בעלי לשון הרע שאסור לדור בשכונתם וכל שכן לישוב עמהם ולשמוע דבריה. ולא נתחכם גורדין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע בלבד: ז הנזקם מחבירי עובר בלא תעשה שנ' לא תקום ואעפ שאינו לוקה עלי' דיעה רעה היא עד מאד. לא ראוי לו לאדם להיות מעביר על מדותיו על כל דברי העולם הזה שהכל אצל המבינים דברי הבל והכאי ואינן כדי לנקום עליהם: ח כיצד היא הנקימה אמר לו חבירו השאילני מגלך השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך למחר נצרך לשאול ממנו אמר לו השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני כששאלתי ממך הרי זה נזקם אלא כשיבואלו לשאול יתן בלב שלם ולא יגמול לו כאשר גמלו וכן כל כיוצא באלו וכן אמר דוד בדעותיו הטובות אם נמלתי שולמי רע ואחלצה וגו': ט וכן כל הנוטר לאחד מ'שראל עובר בלא תעשה שנ' ולא תשור את בני עמך. כיצד היא

ויקרא יט ח
 סעג' לאני' ט
 ויקרא סס: ענין
 דנאב שמואל א' כב:
 תליס יב ד
 שנכלם כאמר גדולה
 בלשון ויחיד. וכלש'
 הרע בלשון רכיל:
 בסעג' לאני' י'
 אוסרה למקבלו מקל
 דכתי' לא תשא שמוע
 שוא:
 משלי כו יד:
 משלי כו יח:
 אמנם דכתי' הכאמרי
 ככה אין לאמר' כלי
 רש' הרב כדאמרי' פ'
 אי' כדור הסו' תלמוד'
 דגלי' עלתא דאיתג'
 בני מדרשא כתר
 עשרי' ויגרנין סבי'
 וסמקי' ל' עאירי עבי'
 מדרשא ואמר דין גלי'
 דויס'
 תליס ז ה:
 סעג' לאני' יב:
 ויקרא יט יט:

הלכות תלמוד תורה מדע כנ

אנטייה ראוּבן שאמר לשמעון שכור ליבית זה או השאילני שור זה ולא רצה שמעון לימים נצרך שמעון לראובן לשאול ממנו או לשכור ממנו ואמ' לראובן הא לך הריני משאילך ואיני כמותך לא אשלם לך כמעשיך העושה כזה עובר בלא תשור אלא ימחה הדבר מלבו ולא יטרנו שכל זמן שהוא נוטר את הדבר וזוכרו שמא יבא לנקום לפיכך הקפידה תורה על הגטירה עד שימחה הדבר מלבו ולא יזכרנו כלל וזו היא הדעה כל הוסיף הזכונה שאפשר שיתקיים בה ישוב הארץ ומשאם ופתגם של בני אדם זה עם זה:

הלכות תלמוד תורה

יש בכללן שתי מצוות עשה א' לתלמוד תורה ב' לכבוד מלמדיה ויודעיה וביאור שתי מצוות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

נשים ועבדים וקטנים פטורים מתלמוד תורה אבל קטן אביו חייב לתלמוד תורה **סע' ע"ב: טו**
 שנא' ולמדתם אותם את בניכם לדבר בס' ואין האשה חייבת לתלמוד את **יד ס' ד"ט ורעו:**
 בנה שכל החייב לתלמוד חייב לתלמוד: ב' כשם שחייב אדם לתלמוד את בנו כך הוא **דנ"ו י"ב כ**
 חייב לתלמוד את בן בנו שנ' והודעתם לבניך ולבני בניך ולא בנו ובן בנו בלבד אלא מצווה **דנ"ז ט**
 על כל חכם וחכם מישרא' לתלמוד את כל התלמידים אע"פ שאינן בניו שנ' ושגנתם לבניך **דנ"ז י"ז**
 מפ' השמועה למדו בניך אלו תלמידיו שהתלמידים קרויין בניו שנ' ויצאו בני הנביאים **דנ"ז י"ז**
 אם כן למה נצטוו על בנו ועל בן בנו להקדימו לבן בנו ובן בנו לבן חכרו וחיוב לשכור **דנ"ז י"ז**
 לתלמוד לבנו לתלמוד ואינו חייב לתלמוד בן חכירו אלא בחנם: ג' מי שלא למדו אביו **דנ"ז י"ז**
 חייב לתלמוד את עצמו כשיכיר: שנ' ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם: וכן אתה מוצא **דנ"ז י"ז**
 בכל מקום שהתלמוד קודם למעשה מפני שהתלמוד מביא לידי מעשה ואין המעשה **דנ"ז י"ז**
 מביא לידי תלמוד: ד' היה הוארצוה לתלמוד תורה ויש לו בן לתלמוד תורה הוא קודם **דנ"ז י"ז**
 לבנו: ואם היה בנו נבון ומשכיל להבין מה שילמד יותר ממנו בנו קודם ואע"פ שבנו **דנ"ז י"ז**
 קודם לא יבטל הוא שכשם שמצווה עליו לתלמוד את בנו כך הוא מצווה לתלמוד עצמו: **דנ"ז י"ז**
ה' לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך ישא אשה שאם נשא אשה תחלה אין דעתו **דנ"ז י"ז**
 פנויה לתלמוד ואם היה יצרו מתגבר עליו עד שנמצא שאין לבו פנוי ישא אשה ואח"כ ילמו **דנ"ז י"ז**
 תורה: ו' מאמת אביו חייב לתלמוד תורה משיתחיל לדבר מלמדו תורה צודה לנו **דנ"ז י"ז**
 אשה ושמע ישראל ואחר כך מלמדו מעט מעט פסוקים פסוקים עד שיהיה בן שש או **דנ"ז י"ז**
 בן שבע הכל לפי בוריו ומוליו אצל מלמד התנינות: היה מנהג המדינה ליקח מלמד **דנ"ז י"ז**
 התנינות שכר נותן לו שכרו וחייב לתלמוד בשכר עד שיקרא תורה שבכתב כולה: **דנ"ז י"ז**
ז' מקום ש.הגו לתלמוד תורה שבכתב בשכר מותר לתלמוד בשכר אבל תורה שבעל פה **דנ"ז י"ז**
 אסור לתלמוד בשכר שנראה למדתי אתכם חוקים ומשפטי כאשר צוניה וגו' מה אני **דנ"ז י"ז**
 בחנם למדתי אף אתם למדתם בחנם ממני: וכן כשתלמדו לרורות ולמדו בחנם כמו **דנ"ז י"ז**
 שלמדתם ממני לא מצא מי שילמדו בחנם ילמוד בשכר שנאמ' אמת קנה יכול ילמד **דנ"ז י"ז**
 לאחרים **דנ"ז י"ז**

לי בעל הטורי כתב
 בשם הרמ"ם ד"ע
 קי"ב דל"א אשכר ל"ק
 דדסיקא ל"ס מלתא
 אכל אס אשכר ל"ס
 קי"ב לאגמורי כל
 מי"ז בשכר: **ז**
 איכא דאמרי שכר
 שיעור ואיכ' דאמרי
 שכר טיטוס טעמים
 ובידועלמי חקיים
 ועשפנו אית' מלמדו
 כחכם ואי אית
 מלמדו בחנם: תורה
 וקלעם:

הלכות תלמוד תורה מדע

אומנם שכר בטלה לאחרים בשכר תל ואל תמכור הא למדת שאסור לו ללמד בשכר אעפ"י שלמדו רבו בשכר: ה כל איש מישראל חייב בת"ת בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין בין בחזר בין שהיה זקן גדול שתשש כחו. אפי' היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים ואפי' בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לת"ת ביום בלילה שנה והגית בו יומסולילה: ט גדולי חכמי ישראל היו מהן חוטבי עצים ומהן שואבי מים ומהם סומי ואעפ"כ היו עוסקי בתלמוד תורה ביום ובלילה והם מכלל מעתיקי השמועה איש מפי איש מפי משה רבינו: י עד אימתי חייב אדם לתלמוד תורה עד יום מותו שנה אופן יסורו מלבד כל ימי חייו. וכל זמן שלא יעסוק בתלמוד הוא שוכח. וחייב לשלש את זמן למידתו שליש בתורה שבכתב ושלש בתורה שבעל פה ושלש בין וישכיל אחרית דבר מראשיתו ויוציא דבר מרבר וידמה דבר לדבר ויבין במדוי שהתור נדרשת בהן עד שידע היאך הוא עיקר המדות והיאך יוציא האסור והמוותר וכיוצא בהן מדברים שלמד מפי השמועה וענין זה הוא הנקרא תלמוד: יא כיצד היה בעל אומנות והיה עוסק במלאכו שלש שעות ביום ובתורה תשע אותן התשע קורא בשלש מהן בתורה שבכתב ובשלש בתורה שבעל פה ובשלש אחרים מתכוון ברעתו להבין דבר מדבר. ודברי קבלה בכלל תורה שבכתב הן ופירושו בכלל תורה שבעל פה. והענינים הנקראים פירוש בכלל התלמוד הן: יב בד"א בתחלת תלמודו של אדם אבל כשיודיל בהכמה ולא יהא צריך לא לתלמוד תורה שבכתב ולא לעסוק בתור' שבעל פה יקרא בעתים מוזמנים תורה שבכתב ודברי השמועה כדי שלא ישכח דבר מדברי דיני תורה ויפנה כל ימיו לתלמוד בלבד לפי רוחב שיש בלבו וישוּב דעתו: יג אשה שלמדה תור' יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש מפני שלא נצטווה. וכל העוש דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה לא פחות ממנו. ואעפ"י שיש לה שכר צו חכמים שלא ילמד אדם אר"ת בתו תורה מפני שרוב הנשי אין דעתן מכוונת להתלמד אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי ענין דעתן אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כלו למדה תפלות כרא' בתורה שבעל פה אבל תורת שבכתב לא ילמד אותה לכתחלה ואם למדה אינו כמלמדה תפלות:

ה' י"ז ט' שיעסוק ב ימי' בקרא וב ימי' במשנה וב ימים בתלמוד: ו' לתב טהקור' קבלתו בכלי יוצא מידו כלם: כדאמר' בסנהדרין בכל כלולה במקרא ובמשנה ובתלמוד: ודברי קבלה ל' דברי הכתובים: והעניני' הנקראים פירוש הם הדברים העניינים בענין הלהו ובחכמי הנביאים כגו' למעלה בהלכה יסודי התור' פ"ה ס' ט"ו י"ט: כן כתוב בסוגיא אגב' הטו' ליד ס' רעו כתב אימבא' ועין ס"ט:

פרק שני

משויבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל פלך ופלך וכל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן מחרמין אר"ת אנשי העיר עד שמושיבין מלמדי תינוקות ואם לא הושיבו מחרמין את העיר שאין העולם מתקיים אלא בהכל פיהם של תינוקות של בית רבן: ב מכניסין את התינוקות להתלמד כבן ש"ש כבן שבע לפי כח הכן ובגין גופו ופחות מבן שש אין מכניסין אותו. ומכה אותן המלמד להטיל עליהם אומה ואינו מכה אותם מכת אויב מכת אכזרי. לפי לא יכה אות' בשוטים ולא במקלות אלא ברצועה קטנה. ויושב ומלמדן כל היום כולו ומקצת מן הלילה כדי להגן לתלמוד ביום ובלילה. ולא יבטלו התינוקות כלל חוץ מערבי שבתות וימים טובים בסוף

טו' י"ד ס' דמא סעב' עש"י י"ב: והא דתנן בן ס' לעקרא הוינו לבלגו עינו טאבו ונלמדו עשו אובייה סתם בכליא וכן משמע בכתובות פ' בערה:

הלכות תלמוד תורה מדע כד

בסוף הימים ובימים טובים אבל בשבת אין קורין לכתחלה אבל שונין לראשון ואין מבטלין התינוקות ואפי' לבנין בית המקדש: ג מלמד התינוקות שהוא מניח התינוקות ויוצא או שהוא עושה מלאכה אחרת עמה או שהוא מרשל בלימודן הרי זה בכלל ארור עושה מלאכת הרמיה' לפיכך אין ראוי להושיב מלמד אלא בעל יראה מהיר לקרות ולדקדק ומי שאין לו אשה לא ילמד תינוקות מפני אמותיהם הבאו אצל בניהם וכל אשה לא תלמוד תינוקות מפני אבותיהם שהם באים אצל הבנים ד כ"ד תינוקות למדים אצל מלמד אחד היו יותר על כ"ד עד מ' מושיבין עמו אחר לסייעו בלימודם היו יותר על מ' מעמידין להם שני מלמדי תינוקות: ה מוליכין את הקטן ממלמד למלמד אחד שהוא מהיר ממנו בין במקרא בין בדרוקי' ב"א כשהיו שניהם בעיר אחת ולא היה הנהר מפסיק ביניהם אבל מעיר לעיר או מצד הנהר לצדו אפילו באותה העיר אין מוליכין את הקטן אלא אם כן היה בנין על גבי הנהר בנין שאינו ראוי ליפול במהרה: ו אחד מבני מבני שביקש להעשות מלמד אפי' אחד מבני החצר אין יכולין שכניו למחות בידו וכן מלמד תינוקות שבא חבירו ופתח בית ללמד תינוקות בצדו כדי שיבואו תינוקות אחרים לו או כדי שיבואו מתינוקות של זה אצל זה אינו יכול למחות בידו שנאמר ה' הפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:

ד
והראש כתב דעד מ'
מפסיק מלמד אחד
ומע עד ל' מושיבין
אחד למייעו וכשהם
ל' מושיבין לקס סג' :
כתב הטור אם יש
כ"ן שני מלמדי האלף
קורא הכנה ואינו
מדקדק עמה להכני'
על כן וקראת אינו
קורא כל כך אלא
מדקדק עמהם
להכניס יתבר לוקמי'
איתו עלמ' מדקדק
וקטר ע"כ :

פרק שלישי

בשלושה

כתרים נכתרו ישראל כתר הורה וכתר כהונה וכתר מלוכה כתר כהונה וכה בה אהרן שנאוהיתה לו ולורעו אחריו ברית כהנת עולם כתר מלכות וזה ברודו שנזרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש נגדי' כתר תור' הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל שנ' תורה צוה לנו משה מרשה קהלת יעקב כל מי שירצה יבא ויטול' שמא האמר שאותם הכתרי' גדולים מכתר תורה הרי הוא אומ' בי מלכים ימלוכו ורזונים יחקקו צדק כי שרים ישורו הא למדת שכתר תורה גדול משניהם אמרו חכמים סמור תלמיד חכם חשוב מכהן גדול עם הארץ שנ' קרה היא מפנינים מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים: ג אין לך מצוה בכל המצוות כן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה אלא תלמוד תורה כנגד כל המצוות כולן שהתלמוד מביא לידי מעשה לפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום היה לפני עשיית מצוה ותלמוד תורה אם אפשר למצוה להעשו על ידי אחרי לא יפסיק תלמודו ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתלמודו: ד תחלת דינו של אדם אינו נידון לא על התלמוד ואח"כ על שאר מעשיו לפי אמרו חכמי' לעולם יעסוק אדם בתורה בין לשמה בין שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לישימה: ד מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה לא יסיח דעתו לדברי' אחרים ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחת: כן היא דרכה של תורה פת במלת תאכל ומיב במשורה תשהה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל' ולא עליך הרבר לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה ואם הרבית תורה הרבית שכר וחשכר לפי הצער: ה שמא האמר עד שאקבץ מסון אחזור ואקרא עד שאקנה

במדבר כה יג:
תלי' פט לו:
דברי' לג ד:
עסלי' ק טו:
עסלי' ג טו:

מה שאני צריך ואפנה מעסקי ואחזור ואקרא אם תעלה מחשבה זו על לבך אין אתה זוכה לכתרה של תורה לעולם אלא עשרה תורתך קבע ומלאכתך עראי ולא תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה ו כתוב בתורה לא בשמים היא ולא מעבר לים היא לא בשמים היא לא בגסי הרוח היא מצויה ולא במהלכי מעבר לים היא לפיכך אמרו חכמי לא כל המרבה בסחורה מתכים ואזו חכמי היו ממעט בעסק ועסוק בתורה ו דברי תורה נמשלו למים שנהיו כל צמא לכו למים לומר לך מה מים אינם מתכנסין במקום מררון אלא נזחלין מעליו ומתקבצין במקום אשכולין כך דברי תורה אינם נמצאים בגסי הרוח ולא בלב כל גבה לב אלא ברכא ושפל רוח שמתאבק בעפר רגלי החכמים ומסיר התאוות ותענוגי הזמן מלבו ועושה מלאכה בכל יום מעט כדי חיוני אם לא היה לו מה יאכל ושאר יומו ולילו עוסק בתורה ה כל המשי על לבו שיעסק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה הריוה חלל את השם ובוזאת התורה וככה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונטל חיו מן העולם הבא לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם הזה אמרו חכמים כל הנהנה מדברי תורה נטל חיו מן העולם ועוד צונו ואמרו אל תעשם עטרה להתגדל בהן ולא קררום להפוך בהם ועוד צונו ואמרו אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון וכוף אדם זה שיהא מלסטס את הבריות ט מעלה גדולה היא למי שה' מתפרנס ממעשה ידיו ומדת חסידים הראשונים היא ובוה זוכה לכל כבוד וטובה שבעולם הוזה ולעולם הבא שנא יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הוזה וטוב לך לעולם הבא שכולו טוב י אין דברי תורה מתקיימין במי שמרפה עצמו עליהן ולא באלו שלומדין מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה לא במי שממית עצמו עליהן ומצער גופו תמיד ולא יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה אמרו חכמי דרך רמו אדם כי מורד באהל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו באהלי החכמה וכן אמר שלמה בחכמתו התרפית ביום צרה צר כחך ועוד אמר אף חכמי עמדה לי חכמה שלמדתי באף היא עמדה לי יא אמרו חכמי ברית כרותה שכל היגע בתורתו בכית הכנסת לא במהרה הוא משכח וכל היגע בתלמודו בצנעה מחכים שני ואת צנועים חכמה וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו תלמודו מתקיים בידו אבל הקורא בלחש במהרה הוא שוכח יב אעפ שמצוה לתלמוד ביים ובלילה אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפי' אחת מהן בשינה ואכילה ושתייה וכיוצא בהן אלא בתת ודברי חכמה יג אמרו חכמים אין רנה של תורה אלא בלילה שנא קומי רוני בלילה וכל העוסק בתורה בלילה הוטשלו חסד נמשך עליו ביום שני יום מצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי תפילה לאל חיו וכל בית שאין נשמעים בה דברי תורה בלילה אש אוכלתו יד כי דבר ה' בזה זה שלא השגיח על דברי תורה כל עיקר וכן כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק או שקרא ושנה ופירש להבלי עולם והניח תלמודו וזנחו הריוה בכלל בזה דבר ה' אמרו חכמי כל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני וכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר וענין זה מפורש הוא בתורה הרי הוא אומר תחת אשר לא עבדת

דברי ל יב

יעשה ככ פ

ל עקום ענין

טו יד מי רעו

פגים קפס ב

סננ ע יב :

סנר יד סנין ראו :

בדנ יט יב

טסלי כד י

קסלס כ ט

טסלי יט ב

פויס ב יט

קליס יכ ט

טור יד מי רעו

במדנר סו פל

דברי כח יז

לא עכרת את הארץ בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ואו' למען ענותך ולמען נסותך דברים כה מו להטיב באחריתך:

פרק רביעי

אין

מלמד תורה אלא לתלמיד הגון נאה במעשיו או לתם אבל אם היה הולך בדרך לא טובה מהזיק אותו למוטב ומנהיגין אותו בדרך ישרה ובודקין אותו ואחר כך מכניסין אותו לבית המדרש ומלמדים אותו אמרו חכמי כל השונה לתלמיד שאינו הגון כאלו ורוק אבן למרקולים שנ' כצור אבן במרגמה כן נותן לכלי כבוד אין כבוד אלא תורה שנ' כבוד חכמים יגדלו: ב וכן הרב שאינו הולך בדרך טובה אלץ שחכם גדול הוא וכל העם צריכין לו אין מתלמדין ממנו עד שיובו למוטב שנ' שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא אמרו חכמי אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו: ג כיצד מלמדים הרב יושב בראש והתלמידים מוקפים לפניו כעשרה כדי שיהיו כולם רואי הרב ושומעי דבריו ולא ישב הרב על הכסא ותלמידיו על הקרקע אלא או הכל על הארץ או על הכסאות בראשונה היה הרב יושב והתלמידים עומדים ומקורם חרכן בית שני נהגו הכל ללמד לתלמידים והם יושבים: ד אם היה מלמד מפיו לתלמידים מלמד ואם היה מלמד על פי המתרגם המתרגם עומד בינו ובין התלמיד ויהרבו אומר למתרגם והמתרגם משמיע לכל התלמידים וכשהם שואלים למתרגם הוא שואל לרב והרב משיב למתרגם והמתרגם משיב לשואל ולא יגביה הרב קולו יותר מקול המתרגם ולא יגביה המתרגם קולו בעת ששואל את הרב יותר מקול הרב: ה אין המתרגם רשאי לא לפתות ולא להוסיף ולא לשנות אלא אם כן היה המתרגם אביו של חכם אורבו אומר הרב למתרגם כך אמר לרבי או כך אמר לי אבא מרי כשאומר המתרגם הדברי לעם אומר בשם החכם ומוכר שמו של אבי הרב או של רבו ואומר כך אמר רבנא פלי' אע"פ שלא הוכיר הרב שמו של חכם שאסור לקרות לרבו או לאביו בשמו: ו הרב שלמד ולא הבינו התלמיד לא יעום עליהם וירגז אלא חוזר ושונה הרב אפילו כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה וכן לא יאמר התלמיד הבנתי והוא לא הבין לא חוזר ושואל אפילו כמה פעמים ואם כעס עליו רבו ורגז יאמר לרבי תורה היא וללמוד אני צריך ורעתי קצרה: ז לא יהיה התלמיד נוש מהביתו שלמדו מפעם ראשונה או שנייה והוא לא למד אלא אחר כמה פעמים שאם נתביש מדבר זה נמצא נכנס ויוצא לבית המדרש והוא אינו למד כלום לפיכך אמרו חכמי הראשונים אין הביישן למד ולא הקפדן מלמד: ח ברא' בזמן שלא הבינו התלמיד הרב מפני עמקו או מפני דעתן שהיא קצרה אבל אם ניכר לרב שהם מתרשלין בדברי תורה ומתרפין עליהן ולפיכך לא הבינו חייב לרגז עליהן ולהלכילן בדברי כדי להדרם: ובענין זה אמרו חכמי ורוק מרה בתלמידו לפיכך אין ראו לרב לנהוג קלות ראש לפני התלמיד ולא לשחוק בפניהם ולא לאכול ולשתות עמם כדי שתהא איתו עליה וילמדו ממנו במהרה: ט אין שואלין את הרב כשיכנס למדרש עד שתתישב דעתו עליו ואין התלמיד שואל כשיכנס

טור יד פי' רש
 טעמי כו פ
 טעמי ג לה
 טעמי כו
 ה
 כינוי טעמי דכתיב מן
 נרמי אס יוכל אתם
 לשלשל השמועה עד
 מלעם שלשל ואס
 לאו אתפגום ראשון
 ראשון או אחרון
 אחרון ומס טעם
 והודעתם לכבוד
 ולכבוד בניך יום אשר
 עזרת לפני ה' עד
 יום אשר עמדת
 לפני ה':
 ז
 כפ' כיצד מוכרין ל'
 עקיבא אומר ענין
 סמיכי אדם לטובת
 לתלמיד עד שילמדו
 סכא ולמדס את בני
 ומנן עד
 סתקיס סדוקיס כפין
 סכאעלטיסיה כפוסס
 ומנין סתייב לסלוקיס
 לו פ' סכאעל ואלה
 סמספני':

הלכות תלמוד תורה מדע

עד שיתשוב וינוח ואין שואלין שנים כאחד ואין שואלין את הרב מענין אחר לא מאותו כי קאי רבו כהאי הענין שהן עסוקין בו כדי שלא יתבייש ויש לרב להטעות את התלמידים בשאלותיו ומסתתף לא תפיליה ובמעשים שעושה בפניהם כדי לחדרן וכדי שידע אם זוכרים הם מזה שלמדו או אינם בזמנא אחריתי זוכרים ואין צריך לומר שיש לו רשות לשאול אותם בענין אחר שאין עוסקים בו כדי לזרום ואין שואלין מעומד ואין משיבין מעומד ולא מנכה ולא מרחוק ולא דוכתי ודכא למדתי מאחורי חוקנים ואין שואלין הרב אלא בענין שהן קורין בו ואין שואלין אלא מראה לאי קא מכיין ולא ישאל בענין יותר משלש הלכות יא שנים ששאלו שאל אחד כענין ושאל אחר שלא בענין נזקקין לענין מעשה ושאינו מעשה נזקקין למעשה הלכה ומדרש נזקקין להלכה מדרש ואגדה נזקקין למדרש אגדה וקל וחומר נזקקין לאגדה קל וחומר וגיורה שוה נזקקין לקל וחומר היו השואלים שנים אחד חכם ואחד תלמיד נזקקין לחכם תלמיד ועם הארץ נזקקין לתלמיד שניהם חכמי שניהם תלמידי שניהם עמי הארץ שאלו שניהם בשתי הלכות או בשתי תשובות או בשתי שאלות או בשתי מעשים הרשות ביד המתרגם מעתה יב אין ישנבית המדרש וכל המתנמנם בבית המדרש נעשית קרעים קרעים וכן אמר שלמה בחכמתו וקרעים תליש גומה ואין משיחין בבית המדרש אלא בדברי תורה בלבד אפילו מי שנתעטש אין אומרים רפואה בבית המדרש ואין צריך לומר שאר הדברים וקדושת בית המדרש חמורה מקדושת בתי כנסיות

פרק חמישי

שארם מצווה בכבוד אביו וביראתו כך הוא חייב בכבוד רבו ויראתו יותר מאביו שאביו הביאו לחיי העולם הזה ורבו שלמדו חכמה הביאו לחיי העולם הבא ראה אכרת אביו ואבד רבו של רבו קודמת לשל אביו אביו ורבו נשואי במשא מניח את של רבו ואחר כך של אביו אביו ורבו שבוים בשבייה פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם היה אביו תלמיד חכם פודה את אביו תחלה וכן אם היה אביו תלמיד חכם אעפ שאינו שקול כנגד רבו משיב אבדתו ואחר כך משיב אבדת רבו ואין לך כבוד מכבוד הרב ולא מורא ממורא הרב ב אמרו חכמי מורא רבך כמורא שמים לפיכך אסרו כל החולק על רבו כחולק על השכינה שנבצותם על ה' וכל העושה מריבה עם רבו כעושה מריבה עם השכינה שנאשר רבו בני ישראל את ה' וקדש בס' וכל המתרעם על רבו כמתרעם על השם שנלא עלינו תלונותיכם כי על ה' וכל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר שכינה שנודבר העם באלדים ובמשה וזהו חולק על רבו זה שקובע לו מדרש וישב דורשו ומלמד שלא ברשות רבו ורבו קיים ואעפ שרבו במדינה אחרת ואסור לאדם להורות בפני רבו לעולם וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה ד היה בינו ובין רבו שנים עשר מיל ושאל לו אדם דבר הלכה מותר להשיב ולהפריש מן האיסור אעילו בפני רבו מותר להורות כיצד כגון שראה אדם עושה דבר האסור מפני שלא ידע באיסורו או מפני רשעו יש לו להפרישו ולומר לו דבר זה אסור ואפי' בפני רבו ואעפ שלא נתן לו רבו רשות שכל מקום

בדליתא בשנת פק
 כי קאי רבו כהאי
 מסכתא לא תפיליה
 בזמנא אחריתי
 כדאמרינן בזמני
 דוכתי ודכא למדתי
 לאי קא מכיין
 מדרש הוא מה שגדלש
 על המקרא שלל בני
 מדינת ואגדה הוא
 כולל מדרש וספרי
 שאין בהם כפונתא
 בדינים המושכים לבן
 של אדם
 משלי כג כא
 א
 בעם שאני הרב חכם
 סיה בכני תלמי חכם
 אעפ שאינו שקול
 כנגד רבו אבדתו
 קודמת לשל רבו צריך
 ענין כיבפי מהלכה
 גולה ואכזה כתב
 פגע באבדת רבו
 עם אבדת אביו אם
 אביו שקול כנגד רבו
 של אביו קודמת ואם
 לאו של רבו קודמת
 והוא שיהיה רבו
 מוכהק ועיין בקארו
 ד' ס' רמב' ונכאנ
 עש' עבד
 בעדכר כא ה
 מנן עש' יג
 טור ס' רמב'

פקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב: ה בד"א ברבר שנקרה מקרה אבל עיני דבדנו כדאש לקבוע עצמו לתוראתו ולישב ולהורות לכל שואל אפילו הוא בסוף העולם ורבו בסוף העולם אסור לו להורות עד שימות רבו לא אם כן נשל רשות מרבו ולא כל מי שמת רבו מותר לו לישוב ולהורות בתורה לא אם כן היה תלמיד שהגיע להוראה וכל תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה הרי זה רשע שוטח וגם רוח ועליו נאמר כי רבים חללי הפילה וגו' וכן חכם שהגיע להוראה ואינו מורה הרי זה מונע תורה ונותן מכשולו לפני העורים ועליו נאמר ועצומים כל הרונגה: ו אלו התלמידים הקטנים שלא הרבו תורה כראוי והם מבקשין להתגדל בפני עמי הארץ ובין אנשי עירם וקופצין ויושבין כראש לדין ולהורות בישראל הם המרבי המחולקין והם המחריבי את העולם והמכבים נדה של תורה והמחבלי כרס ה' צבאות ועליהם אמ' שלמה בהכמתו אחזו לנו שועלים שועלי קטנים מחבלים כרמים: ו ואסור לו לתלמיד לקרות לרבו בשמו והוא שיהיה השם שכל השומע ידע שהוא פלו' ואפי' שלא בפניו ולא יזכיר שמו בפניו ואפי' לקרות לאחרים ששםם כשם רבו כדרך שעושה בשם אביו אלא ישנה את שםם אפי' לאחר מותם ולא יתן שלום לרבו או יהזיר לו שלום כדרך שנותני הריעים ומחזירי זה לזה אלא שוחה לפניו ואומר לו ביראה וכבוד שלום עליך רבי ואם נתן לו רבו שלום יהזיר לו שלום עליך רומי: ח וכן לא יחלוץ תפיליו בפני רבו ולא יסב אלא יושב כיושב לפני המלך ולא יתפלל לא לפני רבו ולא לאחר רבו ולא בצד רבו ואין צריך לומר שאסור לו להלך בצדו אלא ירחק לאחר רבו ולא יהא מכוון כנגד אחוריו ואחר כך יתפלל ולא יכנס עם רבו במרחץ ולא ישב במקום רבו ולא יכריע דבריו בפניו ולא יסתור את דבריו ולא ישב לפניו עד שיאמר לו שב ולא יעמוד מלפניו עד שיאמר לו עמוד או עד שיטול רשות לעמוד וכשיפטר מרבו לא יהזיר לו לאחוריו אלא נרתע לאחוריו ופניו כנגד פניו והייב לעמוד מפני רבו משיראנו מרחוק מלוא עיניו עד שיתכסה ממנו ולא יראה קומתו ואחר כך ישב' והייב אדם להקביל פני רבו בדול: בנורא עוקמין ליה ט אין חולקין כבוד לתלמיד בפני רבו אלא אם כן דרך רבו לחלוק לו כבוד וכל המלאכות שהעבד עושה לרבו תלמיד עושה לרבו ואם היה במקום שאין מכירין אותו ולא היה לו תפילין ותש שמא יאמרו עבד הוא אינו נוהג לו מנעלו ואינו חולצו וכל המונע תלמידו מלשמשו מונע ממנו חסד ופורק ממנו יראת שמי' וכל תלמיד שמוחל דבר מכל כבוד רבו גורם לשכינה שתסתלק מישראל: י ראה רבו עובר על דברי תורה אומר לו למדתו רבינו כך וכך ורס לשכינה שתסתלק מישראל: יא ראה רבו עובר על דברי רבינו ואל יאמר דבר שלא שמע מרבו עד שיזכיר שם אומרו וכשימות רבו קורע כל בגדיו עד שהמגלה את לבו ואינו מאחה לעולם: יב בד"א ברבו מובחק שלמד ממנו רוב חכמתו אבל אם לא למד ממנו רוב חכמתו הרי זה תלמיד חבר ואינו חייב בכבודו בכל אי הדברים אבל עומד מלפניו וקורע עליו כשם שהוא קורע על כל המת' שהוא מת אבל עליהם יב אפילו לא למד ממנו אלא דבר אחד בין קטן בין גדול עומד מלפניו וקורע עליו וכל תלמיד חכם שדעותיו מכוונות אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה אע"פ שלא למד ממנו כלום הרב המובהק שרצה למחול על כבודו כי כהלכות אכל כתב חכם סמת הכל קורעין עליו עד שנגזין את לסה ונע:

עיני דבדנו כדאש
בטור יד מי רעב
משניז כן כלום רבי
הם הכללי מהוראת
הכפלי שלל מלאו
ימיהם ויושבי ומורי
וכן רביהם ההדונים
מהעצמי עיניהם
ומתאפקי מהסודות:
סיר כ טו:

פרטי שאמר מלכי
ואינו אומר מרי'
מלו' אמנם כהלכות
עניני כלאה שאין
לפרט שמו כשם
אופן:

פרטי שאמר משה
יבדל ויע דבעמא
שכלה כעשתתו ויע
כדישל יעככ לרבו
לסעייע ג'סיעו:

בנורא עוקמין ליה
דאזיל ואטי בנימיה
ומירש רשי' כגון עיר
ביןך התחום אנו עי'
עירוב:

ל' תוער תפירפ
כלאה מדברי הרב
שאינו עומד מלפניו
אלא ד' אמות בלבד
ואינו קורע לא קרע
בעלמא אמנם קסה

בכל הדברים האלו או באחד מהן לכל תלמידיו או לאחד מהן הרשות בידו ואעפ
 שמהל חייב התלמיד להדרו ואפילו בשעה שמחל יג כשם שהתלמידים חייבין
 בכבוד הרב כך הרב צריך לכבד את תלמידיו ולקרבו כן אמרו חכמים יהי כבוד תלמידך
 חביב עליך כשלך וצריך אדם להזהר בתלמידיו ולא ובהם שהם חכמים המהנים לעולם
 הזה ולעולם הבא יד התלמידים מוסיף חכמת הרב ומרובי לבו אמרו חכמים
 הרבה חכמה למדתי מחברי ויותר מרבותי ומתלמידי יותר מכולם וכשב שפע קטן
 מדליק את הגדול כך תלמיד קטן מחדד הרב עד שיוצי ממנו בשאותו חכמה מפוארת

פרק ששי

תלמיד חכם מצוה להדרו ואעפ שאינו רבו שנ מפני שיבה תקום והדרת פני
 זקן זה שנקנה חכמה ומאימתי חייבין לעמוד מפניו משיקרב מכניו בארבע
 אמות עד שיעבור מכנגד פניו א אין עומדין מפניו לא בבית המדרש ולא בבית
 הכסא שנ תקום והדרת קימה שישה הדור ואין בעלי אומנות חייבים לעמוד מפני
 תלמידי חכמי בשעה שעוסקין במלאכתן שנא תקום והדרת מה הדור שאין בו חסרון
 כים אף קימה שאין בה חסרון כים ומנן שלא יעצים עיניו מן החכמי שלא יראהו עד
 שלא יעמוד מפניו שנא ויראת מאלדיך הא כל דבר שהוא מסור ללב נאמר בו ויראת
 מאלדיך ב אין ראוי לחכם שיטריה את העם ויכוין עצמו להן כדי שיעמדו מפניו
 אלא ילך בדרך קצרה ומתכוין שלא יראו אותו כדי שלא יטרוהו לעמוד והחכמים היו
 מקפזין והולכין בדרך החיצונית שאין מכירין מצויין שם כדי שלא יטרוהו ג רכוב
 הרי הוא כמהלך וכשם שעומדי מפני המחלך כך עומדין מפני הרכוב שלש שהיו חולכין
 בדרך הרב באמצע גדול מימינו וקטן משמאלו ד הוואה חכם אינו עומד מפניו
 עד שיגיע לו לארבע אמו וכין שעבר יושב ראהו אב בית דין עומד מלפניו משיראנו
 מרחוק מלוא עינו ואינו יושב עד שיעבור מאהריו ארבע אמות ראה את הנשיא עומד
 מלפניו מלוא עינו ואינו יושב עד שישיב במקומו או עד שיתכס מעינו והנשיא שמחל
 על כבודו כבודו מחול ה כשהנשיא נכנס כל העם עומדים ואינן יושבין עד שיאמר
 להם שבו כשאב בד נכנס עושין לו שתי שורות ועומדין מכאן ומכאן עד שנכנס ויושב
 במקומו ושאר העם יושבין במקומן חכם שנכנס כל שיגיע לו בארבע אמות עומד
 מלפניו אחד עומד ואחד יושב עד שנכנס ויושב במקומו ו בני חכמים ותלמידי
 חכמים בזמן שהרבים צריכין להם מקפצין על ראשי העם ונכנסין למקומם ואין שבת
 לתלמידי חכמים שיכנסו לאחרונה יצא לצורך חזור למקומו בני חכמים בזמן שי
 בהן דעת לשמוע הופכין פניהן כלפי אביהן אין בהן דעת לשמוע הופכין פניהן כלפי
 העם תלמיד שהוא יושב לפני רבו תמיד אינו ראוי לעמוד מפניו לא שחרית וערבית
 בלבד שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שמים ז מי שהוא זקן מופלג בזקנה אעפ
 שאינו חכם עומדין לפניו ואפי' החכם שהוא ילד עומד בפני הזקן המופלג בזקנה ואינו
 חייב לעמוד מלא קומתו אלא כדי להדרו ואפילו זקן גוי מהדרין אותו בדברים ונותנין
 לו די

כל כמנ עש' י' טו' יד
 מ' רע"ב ורע"ד

ויקרא יט לב
 ובה דאמרינן פ' שלם
 שאכלו אין מכבדין
 בדרכי אלא בפתח
 הראוי לענוה תיך
 דכ"טס דהתם עוורי
 ט"ז סוף ב' סנהדרה
 פ' חגיגה
 פ' טע"א סוף הגדול
 ב' כ"ט מן הסנהדרין
 ט"ז ע"א והוא במקום
 ע"ע ר"ש ל' כ"ג
 וסנהדרל שנשבעו וקני
 סוף סנהדרה א"כ כ"ד
 וס"ז סוף ל' כ"ט וי"ט
 ד' ל' מ"ט
 חכם שנכנס מ"ט
 עש' י' טו' ס' רע"ב
 ועין ס' :
 כ' ל' ע"ד שהוא יושב
 לפני רבו ע"ין כ"טו'
 ז' ה"ע רע"ב :

הלכות תלמוד תורה מדע כז

ל'יד לסמכו שנא מפני שיבה תקום כל שיבה במשמע' ח תלמידי חכמי אינב ויקרא יט לב
 ויצאין בעצמן לעשות עם כל הקהל בבנין וחפירה של מדינה וכיוצא בהן כרי שלא
 יתכוז בפני עמי הארץ ואין גובין מהן לבנין החומה ותיקון השערים ושכר השומרים
 וכיוצא בהן ולא לתשורת המלך ואין מחייבין אותן ליתן המס בין מס שהוא קצוב על
 בני העיר בין מס שהוא קצוב על כל איש ואיש שנגם כי יתנו בגוים עתה אקבעם ויהלו
 מעט ממטא מלך שרים: וכן אם היתה סחורה לתלמיד חכם מניח אותה למכור תהלה
 ואין מניחין אותה למכור עד שימכור הוא וכן אם היה לו דין והיה עומד בכלל
 בעלי דינים הרבה מקדימין אותו ומושיבין אותו: ט עון גדול הוא לזכות את החכם'
 או לשנאתן לא חרבה ירושלים עד שבווה ביה תלמידי חכמי שנו' והיו מלעיבים במלאכי
 האלרים ובגוים דבריו ומתעתעין בגביאי כלומר בגוים מלמדי דבריו וכן זה שאמרה
 תורה אם בחוקותי תמאסו מלמדי חקותי תמאסו וכל המבזה את החכמי אין לו חלק
 לעולם הבא והרי הוא בכלל כי דבר ה' בזה: י אעפ' שהמבזה את החכמים אין לו
 חלק לעולם הבא אם באו עדים שבוהו אפילו בדברים חייב נדוי ומנדין אותו בית דין
 דברים וקונסין אותו לישראל וזה בכל מקום ונתנין אותה לחכם והמבזה את החכם
 בדברים אפילו לאחר מיתה מנדין אותו ב'ד והסמתירין אותו כשיחזור בתשובה אבל
 אם היה החכם חי אין מתירין אותו עד שירצ' זה שגדוהו כשבילו וכן החכם עצמו מנדה
 לכבודו לעם הארץ שהפקיר בו ואין צריך לא עדים ולא התראדה ואין מתירין לו עד
 שירצה את החכם ואם מת החכם באין שלשה ומתירין לו ואם רצה החכם לסחול לו
 ולא נדהו הרשות בידו: יא הרב שגדה לכבודו כל תלמידיו חייבין לנהוג נדוים כמנודה
 אבל תלמיד שגדה לכבוד עצמו אין הרב חייב לנהוג בנדויו אבל כל העם חייבים לנהוג
 בו נדוים וכן מנודה לנשיא מנודה לכל ישראל מנודה לכל ישראל אינו מנודה לנשיא
 מנודה לעירו מנודה לעיר אחרת מנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעירו: יב ב'א
 כמי שגדוהו שבוהו תלמידי חכמים אבל מי שגדוהו על שאר דברים שחייבין עליהן נדוים
 אפילו נדהו קטן שבישראל חייב הנשיא וכל ישראל לנהוג בו נדוים עד שיחזור בתשובה
 מדבר שגדוהו כשבילו ויתירו לו: יג על עשרים וארבעה דברים מנדין את האדם
 בין איש בין אשה ואלו הן א המבזה את החכם ואפ' לאחר מותו ב המבזה שליח
 בית דין ג הקורא לחבירו עבד ד מי ששלחו לו ב'ד וקבעו לזמן ולא בא ה
 המולול בדבר אחד מדברי סופרים ואין צריך לומר בדברי תורה ו מי שלא קבל עליו
 את הדין מנדין אותו עד שיתן ז מי שיש ברשותו דבר המזיק כגון כלב רע או סולסרעו
 מנדין אותו עד שיסיר היקו ח המוכ קרקע שלו לגוי עובר ע' מנדין אותו עד שיקבל
 עליו כל אונס שיבא מן הגוי לישראל תברו בעל המצר ט המעיד על ישראל בע' ש
 עוברי ע' והוציא ממנו בעדותו ממון שלא בדין ישראל מנדין אותו עד שישלם י טבח
 בהן שאינו מפרש המתנות ונותן לכהן אחר מנדין אותו עד שיתן יא המ'חלל יום טוב
 שני של גלות אעפ' שהוא מנהג יב העושה מלאכה בערב הפסח אחר חצות יג
 המוכיר שם שמי לבטלה או בשבועה בדברי הנאי יד המביא את הרבים לידי חלול
 השם טו המביא את הרבים לידי איחלת קרשים בחוץ יו המחשב שנים וקובע

סוד מיי' רע"ג
 ל' עטבות מלשון
 הכתוב ותשנה און
 לכסוף שמואל מ' י'
 סוד י'ד מ' רמב
 דברי הימים לו י'
 ויקרא כז טו
 בידע' טו לב
 סוד י'ד מ' סלד
 סמג' לאו' רח
 סמק' כול' סכ"ז
 סמג' וס' סלד
 סמג' כול' נס' רמב עין
 סמג' י'ד מ' סלד
 וסמג' לאו' רמב
 סוד י'ד מ' סלד
 סמג' לאו' רח
 סמג' י'ד מ' סלד
 סמג' לאו' רמב
 סמג' י'ד מ' סלד
 סמג' לאו' רח

חדשים בחוזה לארץ. יז המכשיל את העיר. יח המעכב את הרבים מלעשות מצוה
 יט טבח שיצאת טרפה מתחת ידו. כ טבח שלא בדק כנינו לפני חכם. כא המקש
 עצמו לדעת. כב מי שגירש ארז אשתו ועשה בינו ובינה שוחפות או משא ומתן
 טו' יד מ' שלד המביאין להן להוקק זה לזה כשיבאו לבית דין מגדלין אותן. כג חכם ששמועתו רעה
 כד המנדה מי שאינו חייב נדוי:

פרק שביעי

זקן מופלג בחכמה וכן נשיא או אב"ד שטרדו אין מגדלין אותו בפרהסיא
 לעולם אלא עשה כירבעם בן נבט וחכרזי. אבל כשחטא שאר חטאות
 מלקין אותו בצנעה שנא' וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה אע"פ ששל כסחו
 כל'ילה. ואומרי' לו הככר ושב בביתך. וכן כל תלמיד חכם שנתחייב נדוי אסור ל"ב
 לקפוץ ולגרותו במהרה אלא בורחין מדבר זדוה ונשמטין ממנו. וחסידי החכמים היו
 משתבחים שלא נמנו מעולם לגרות תלמיד חכם. אע"פ שנמנין להלקותו אם נתחייב
 מלקות ואפילו מכת מרדות נמנין עליו להכותו. ב וכיצד הוא הנדוי אומרי' פלוני
 יהיה בשמתא ואם נדוהו בפניו אומרי' לו פלוני בשמתא. וההרס אומרים פלוני מוחרס
 וארור בו לאה בו שנוע' בנדוי. וכיצד מתירי' הנדוי או החרס אומרי' לו שריו לך ומחוי'
 לך ואם התיירוהו שלא בפניו אומרי' פלו' שריו לו ומחול לו. ג מהו המנדה שינהוג
 המנודה בעצמו ושנהגין עמו מנודה אסור לספר ולכבס כאכל כל מיני נדוי ואין מומנין
 עליו ולא כוללין אותו בעשרה לכל דבר שצריך עשרה ולא יושבין עמו בארבע אמות
 אבל שונדה הוא לאחרים ושונין לו ונשכר ושוכר. ואם מתבנדוי בית דין שולחין
 ומניחי' אבן על ארונו כלומ' שה' רוגמי' אותו לפי שהוא מובדל מן הצבור ואין צריך
 לומ' שאין מספדין אותו ואין מליין את מטתו. יותר עליו המוחרס שאינו שונה לאחר'
 ואין שונין לו אבל שונה הוא לעצמו שלא ישכח תלמודו נשכר ואין שוכרין לו ואין
 נושאין ונותנין עמו ואין מתעסקין עמו אלא מעט עסק כדי פרנסתו. ד מ' שישיב
 בנדוי ל'יום ולא בקש להתיירו מגדלין אותו שנייה ישב ל' יום אחרים ולא בקש להתיירו
 מהרימין אותו. ה בכמה מתירין הנדוי או החרס בשלשה אפילו הדיוטות ויחיד
 מומחה מתיר הנדוי או החרס לבדו. ויש לתלמיד להתייר הנדוי או החרס ואפי' במקום
 הרב. ו שלשה שגדו והלכו להן וחזר זה מדבר שגדוהו בגללו באין שלש' אחר'
 ומתירין לו. מי שלא ידע מי שגדוהו ילך לו אצל הנשיא ויתיר לו נדוי. נדוי על תנאי
 אפילו על פי עצמו צריך הפרה. תלמיד חכם שגדה ואפילו נדה עצמו על דעת פלוני
 ואפי' על דבר שחייב עליו נדוי הרי זה מפר לעצמו. ז מי שגדוהו בתלום אפי' ידע
 מי נדהו צריך עשר בני אדם ששונין הלכו להתיירו מנדוי ואם לא מצא טורח אחרים
 עד פרסה. לא מצא מתירין לו מי שיודעים לקרות בתורה. לא מצא מתירין לו אפילו
 עשרה שאינן יודעין לקרות לא מצא במקומו עשרה מתירין לו אפי' שלשה. ח
 מי שגדוהו בפניו אין מתירין לו אא"ב בפניו נדוהו שלא בפניו מתירין לו בפניו שלא בפניו
 ואין בנדוי להפרה כלום אלא מגדלין ומתירין ברגע אחד כשיחזור הכנודה למוטב.

חכם

טו' יד מ' שלד

הוצע ד' ב

עין כטור סס

טו' יד מ' שלד
מנ' לאו' ד'

במק' אל' מנלחין
 מנכניא סס המנד'
 חייב בעטופת כלאס
 ונכפית כעטק
 ונקריפה ונתפלין
 ואם מוטרב בלמיה
 ונכפיתם ונכפילת
 הסכדל ואס כנהג
 כדיו ברנל. ולא
 אפשיטו נעין כטור
 יד סו' שלד:

כתב הטו' אפילו
 שמיים התכא' ינ'
 לית לוקא כשהמנד'
 עמוטם בעת התנאי
 אס יוכל לקיימו אבל
 אס כדור לו שכול
 לקיימו אין צריך
 הערה: ע"כ
 הכי עסקין לענין
 אכל לאפקינותא אין מתירין עד ליום:

ואם ראו

הלכות עבודה זרה מדע נח

ואסראו ב'ד להגיה זה בנדויו כמה שנים מניחין כפי רשעו וכן אסראו ב'ד להחרי' לוח בתולה ולהחרי' מי שאוכל עמו ושותה עמו או מי שיעמוד עמו בד' אמות מחרימין כדי לייסרו וכדי לעשות סייג לתורה עד שלא יפרצו החוטאים: ט אע"פ שיש רשות להכנס לנדות לכבודו אינו שבה לתלמיד חכם להנהיג עצמו בדבר זה אלא מעלים אוניו מדברי עם הארץ ולא ישית לבו להן כענין שאמר שלמה בחכמתו גם לכל הדברי אשר ידברו א'תן לבך: י וכן היה דרך חסידים הראשונים שומעים חרפתן ואינן משיבין ולא עוד לא שמוותילים למחרף וכולהים לו ותכמי גדולי' היו משתבחים במעשיהן הנאי' ואומרים שמעולס לא גרו אדם ולא החרימוהו לכבודן וזו היא דרכן של תלמידי חכמי' שראוי לילך בה: יא ב'ד'א כשבוהו או חרפוהו בסתר אבל תלמי' חכם שבוהו או חרפו אדם בפרהסי' אסור לו למחול על כבודו ואסמחל נענש שזה ביוון תורה לא נוקם ונוטר הדבר כנחש עד שיבקש ממנו מחילה ויסלח לו:

הלכות עץ וחקות הגוים

יש בכללן נ'א מצות שתי מצות עשה ומ'ט מצות לא תעשה והו' פרטין א שלא לפנות אחר עץ ב שלא לחור אחר הרחוק הלבנרא'ית העינים ג שלא לגדף ד שלא יעבוד אותה כדרך עבודתה ה שלא ישתחוה לה' ו שלא לעשות פסל לעצמו ז שלא לעשות פסל לאחרים ח שלא לעשות צורות אפילו לגוי ט שלא להדו' אחרים אחריה י לשרוף עיר הנדחת יא שלא לבנותה יב שלא ליהנו' מכל ממנה יג שלא להסית יחיד לע'ד לעברה יד שלא לאהוב המסית טו שלא לעזוב שנאתו יז שלא להצילו יח שלא ללמד עליו זכות יח שלא ימנע מללמד עליו חובה יט שלא להתנבא בשמה כ שלא לשמוע מן המתנבא בשמה כא שלא להתנבא בשקר ואפילו בשם ה' כב שלא לגור מהרגת נביא השקר כג שלא לישבע בשם עץ כד שלא לעשות אוב כה שלא לעשות ידעוני כו שלא להעביר למו'לך כז שלא להקים מצבה כח שלא להשתחו' על אבן משכית כט שלא ליטע אשרה ל לאבד ע'ד וכל הנעשה בשבילה לא שלא ליהנות עץ ובכל משמשיה לב שלא ליהנות בציפוי נעבד' לג שלא לכרות כרית לעובדי עץ לד שלא לחזק עליהן לה שלא ישבו בארצנו לו שלא להדמות במנהגותן ובמלבושן לו שלא לנחש לה שלא לקסום לט שלא לעזוב מ שלא לחבור חבר מא שלא לדרוש אל המתים מב שלא לשאול באוב מג שלא לשאול בידעוני מד שלא לכשף מה שלא להקיף פאת ראשי' מו שלא להשתחו' פאת וקן מז שלא יעדה איש עדי' אשה מח שלא תעדה אשה עדי' איש מט שלא לטוב קעקע נ שלא להתווד' נא שלא לעשות קרחה על מת וביאור כל המצוות האלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

קדש ענין כיון ונכנסת
מלשון הכתוב ונכנסת
יבערו ויכסלו
ירעו י ט :

ירעו י ט

סכא ל' סהמניא
כמה סכנו מלשון
סכתנו כדא פטר
כדא מלכו מלכא
י ט כ :

ל' כסתקא כדכר
כסתקא כענולות יס
ונכנס ענינו כל י ט :

הכח ל' הטיל פטר
בין יום לקים סאע' כן
ג' סכי הכיר אכרהס
את כורא וכין רכי
ימקן ול' סכי דאערי
תרגייהו בן מ' הו
כאערו סקן ג' הקטיל
ל' סוטט כדעגנו וכ'
וכן מ' סא על אמת
הכיר והנין את
סאעית על כרין :

אנוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערה עצת חכמי אותו הדור ואנוש
עצמו מן השועים היה וזו היתה טעותם אמרו הואיל והאל ברא כוכבים
אלו וגלגלים להנהיג את העולם ונתנם במרום והלך להם כבוד והם שמיים המשמשי
לפניו ראויים הם לשבתם ולפארם ולהלוק להם כבוד וזהו רצון האלה לגדל ולכבד מי
שגדלו וכבדו כמו שהמלך רוצה לכבד העומד לפניו וזהו כבודו של מלך כיון
שעלה דבר זה על לבם התחילו לבנות לכוכבים היכלות ולהקריב להן קרבנות ולשבתן
ולפארן בדברי ולהשתחוה למולם כדי להשיג רצון הנקרא בדעתם הרעה וזה היה עיקר
עץ וכך היו אומרים עובדיה יודעים עיקרה לא שהן אומרים שאין שם אלוה לא כוכב
זה הוא שירמיהו אומ' מי לא ייראך מלך הגוים כילך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל
מלמותם מאין כבוד ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הכלים עץ הוא כלום הכל יודעי שאתה
הוא לברך אבל טעותם וכסילותם שמדמי שזה ההבל רצונך הוא ג ואת שארכו
הימים עמרו בבני האדם נביאי שקר ואמרו שהאל צוה ואמר להם עבדו כוכב פלוני או
כל הכוכבים והקריבו לו ונסכו לו כן וכך ונבו לו היכל ועשו צורתו כדי להשתחוה לה
כל העם הנשים והקטני ושאר עם הארץ ומודיע להם צורה שבדא מלכו ואמרו היא
צורת הכוכב פלוני שהודיעוהו בנבואתו והתחילו על דרך זו לעשות צורות בהיכלות
ותחת האילנו ובראשי ההרים ועל הגבעות ומתקצצין ומשתחווים להם ואומרי לכל העם
שזו הצורה מטיבה ומריעה וראוי לעבדה וליראה ממנה והכומרי אומרי להם שכעבודה
זו תרבו ותצליחו ועשוכך וכך ולא תעשו כן וכך ד והתחילו כוכבים אחר לעמוד
ולומ' שהכוכב עצמו או הגלגל או המלאך דבר עמהם ואמ' להם עבדוני בכך וכך והודיע
להם דרך עבודתו ועשו כן ולא תעשו כן ופשט דבר זה בכל העולם לעבוד את הצורות
בעבודות משונות זמוז והקריב להן ולהשתחוות ה וכיון שארכו הימי נשתקע
השם הנכבד והנורא מפי כל היקום ומדעתם ולא הכירוהו ונמצאו כל עם האר' והנשים
והקטני אינם יודעי אלא הצורה של עץ ושל אבן וההיכל של אבני שנתחנכו מקטנותם
להשתחוות לה ולעבדה ולהשבע בשמה והחכמים שהיו בהם כגון הכומרי וכיוצא בהן
מדמי שאין שם אלוה אלא הכוכבים והגלגלים שנעשו הצורות האלו בגללן ובדמותן
אבל צור העולמים לא היה שום אדם שהיה מכירו ולא יודעו אלא יחידים בעולם כגון
חנוך ומתושלח נח שם ועבר ועל דרך זו היה העולם הולך ומתגלגל עד שגולד עמוד
של עולם והוא אברהם אבינו ו כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא
קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד
ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו כי אי אפשר שיסבב את עצמו ולא היה לו מלמד
ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים בין עובדי עץ הטפשים ואביו ואמו וכל
העם עובדי עץ והוא עובד עמהם ולבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו
הצדק מתבוננתו הנכונה וידע שיש שם אלוה אחר והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל
ואין בכל הנמצא אלוד חוץ ממנו וידע שכל העולם טועים ודבר שורם להם לטעות
זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם וכן ארבעים ושמונה
שנה הכיר אברהם את בוראו ו כיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני

צור

אור כשדים ולערוך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם חולכים בה ושיבד הצלמים והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבוד לא לאה העולם ולו ראוי להשתחוות ולהקריב ולנסך כדי שיכירוהו כל הברואים הבאים וראוי לאבד ולשבר כל הצורות כדי שלא יטעו בהן כל העם כמו אלו שהם מדמים שאין שם איה אחר אלא אלו: ח
 כיון שגבר עליהם בראיותיו בקש המלך להרגו ונעשה לו נס ויצא להרץ והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם איה אח לכל העולם ולו ראוי לעבוד והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא שנ' ויקרא שם אברם בשם ה' א' עולם: ט ומיון שהיו העם מתקבצין מצלו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיהזירוהו לדרך האמת עד שנתקבצו אליו אלפים ורכבות והם אנשי בית אברהם וש'תל בלבם העיקר הגדול הזה וחבר בו ספרי' והוריעו ליצחק בנו וישב יצחק מלמד ומוחזר ויצחק הוריעו ליעקב ומינהו ללמד וישב מלמד ומוחזק כל הנלוים אליו ויעקב אבינו לימד בניו כולם והבריל לוי ומינהו ראש והושיבו ביש'בה ללמד דרך השם ולשמור מצוות אברהם וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה כדי שלא ישתכח הלמוד: י והיה הדבר הולך ומחגבר בבני יעקב ובנלוים עליהם ונעשית בעולם אומה שהי' יודעת את ה' עד שארכו הימים לישראל במצרים וחזרו ללמוד מעשיהם ולעבוד ע' כמותן דוץ משבט לוי שעמד במצות אבות ומעולם לא עבד שבת לוי ע' וכמעט ק'ט היה העיקר ששתל אברהם נעקר וחזורים בני יעקב לטעות העולם ותעיתין: יא ומאהבת ה' אותנו ומשמרו ארץ השבעה לאברהם אבינו עשה משה רבי' רבן של כל הנביאי' ושלחו' כיון שנתנבא משה רבי' ובחר ה' ישראל לנתלה הכת'רן במצוות והודיעם דרך עבודתו ומה יהיה משפט ע' וכל הטועים אחריה

כרס' ינ ד
 נס'תל לל כטע וס'ט
 מלס'ן הכ'טב וס'י
 כע'ן ס'טול וכו':
 קט מ'רוסו מעט מן
 ס'מעט והכ'סל לסוק
 ס'מיעט לס'ן ס'סוק
 כ'סוקאל י' ע'ו:

פרק שני

עיקר

הצווי בע'ן שלא לעבוד אחד מכל הברואים לא ס'ל'ת' ולא גלגל ולא כוכב ולא אחד מד' היסודות ולא אחד מכל הנבראים מהן ואע'פ שהעובד יודע שהשם הוא האה' והוא עובר הנברא הזה על דרך שעבד אנוש ואנשי דורו תהלה הרי זה עובד ע' ב וענין זה הוא שהחזיר תורה עליו ואמרה ופ'ן תשא עיניך השמי'מה וראית את השמש וגו' אשר חלק ה' אה'ך אותם לכל העמ' כלום ש'מא תשוט בעין לבך ותראה שאלו הן המנהיגים את העולם והם שחלק ה' אותם לכל העולם להיות ח'יים ורוי' ואינם נפסדים כמנהגו של עולם ותאמ' שראוי להשתחו' להם ולעבדן ובעיני הוה צוה ואמר השמרו לכם פ'ן יפתח לבב' כלום שלא תטעו בהרהור הלב לעבוד א' להיות סרסור בנינים ובין הבורא: ג ספרים רבים ח'כרו עובדי ע'ב'עבודתה היאך עיקר עבודתה ומה מעשיה ומשפ'טיה: ד צונו ה'ק'בה שלא לקרו' באותן הספרי' כלל ולא נהרהר בה ולא בדבר מרבריה ואפ'ילו להסתכל בדמות הצורה אסור שנ' אל תפנו א' האילי'ם ובענין הזה נאמ' ופ'ן תדרוש לאלהיהם לאמר איכה יעברו שלא תשא על דרך עבודתה היאך היא אע'פ שאין אתה עובדה שדבר זה גורם להפנות אחריה ולעשות כמו שהן עושין

דכ'ר' ד י'ט
 דכ'ר' י'ט
 ס'ע'ג ל'סו' י'ד
 ויקרא י'ט ד
 דכ'ר' י'ט ל'

עושין שנ' ואעשה כן גם אני וכל הלאוין האלו בענין אחד הן והוא שלא יפנה אחר עץ
 וכל הנפנה אחריה בדרך שהוא עושה בו מעשה הרי זה לוקה ד ולא עץ בלבד
 הוא שאסור להפנות אחריה במחשבה אלא כל מחשבה שהוא גורם לו לאדם לעקור
 עיקר מעיקרי התור' מוהרין אנו שלא להעלותה על לבנו ולא נסיה דעתנו לכך ונחשב
 ונמשך אחר הרהורי הלב מפני שדעתו של אדם קצרה ולא כל הבריות יכולין להשיג
 האמת על בוריו ואם ימשך כל אדם אחר מחשבות לבו נמצא מחריב ארץ העולם למי
 קוצר דעתו ה כיצד פעמים יתור אחר עץ הפעמים יתשוב בייחוד הבורא שמא
 הוא שמא אינו מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור ופעמים בנבוא' שמא
 היא אמת שמא היא אינה ופעמים בתורה שמא היא מן השמים שמא אינה ואינו יודע
 המדות שידין בהן עד שידע האמת על בוריו ונמצא יוצא לדימינות ו ועל ענין
 זה הוזהרה תורה ונאמר בה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם ווני' כלום'
 לא ימשוך כל אחד מכם אחר דעתו הקצרה וידמה שמחשבתו משגת האמת כך אמרו
 חכמי' אחרי לבבכם וזו המצוה ואחרי עיניכם זו זנות ולא זו אעפ' שהוא גורם לאד' לטרודו
 מן העולם הבא אין בו מלקות ו מצות ע' כנגד כל המצוות כולן היא שנ' וכי תשיגו
 ולא תעשו את כל המצוות וכי' ומפי' השמועה למדו שבע' הכתו מדבר הא למדת שכל
 המורה בע' כופר בכל התורה כולה וכלל הנביאים וכלל מד' שנצטוו הנביאים מאדם
 הראשון ועד סוף העולם שנא' מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם וכל הכופ' בע' המורה
 בכל התורה כולה וכלל הנביאים וכלל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם
 והיא עיקר כל המצוות כולן ח ישראל שעבד עץ הרי הוא כנוי לכל דבריו ואינו
 כישראל שעובר עבירה שיש בה סקילה וזו המצוה הרי הוא משומד לכל התורה
 כולה וכן משישראל אינן כישראל לדבר מן הדברי' ואין מקבלי' אותם בתשובה
 לעולם שנ' כל באייה לא ישובו ולא ישיגו ארחות חיים וזו המצוה אחר מחשבו'
 לבם בסכלות דברים שאמרנו עד שנמצאו עובדי' על גופ' תורה להכעיס בשאט בנפש
 ביד רמה ואומרי' שאין בזה עין ואסור לספר עמהן ולהשיב עליהן תשובה כלל שנא'
 תקרב אל פתח ביתה ומחשבת של מין לע' ט כל המודה בע' שהיא אמת אעפ'
 שלא עברה הרי זה מגדף ומגדף את השם הנכבד והנור' ואחר העובד ע' ואחר המגדף
 את השם שנ' והנפש אשר תעש' ביד רמה מן האיר' ומן הגר את ה' הוא מגדף לפי' תולין
 עובר ע' כמו שתולין את המגדף ושניהם נסקלין ומפני זה כללתי דין המגדף בהלכות ע'
 שניהם כופרים בעיקר הם ואלו הן דיני המגדף י אין המגדף חייב סקילה עד
 שיפרש את השם המיוחד של ארבע אותיות שהוא אף דלת נון יוד ויכרד אותו בשם מן
 השמו' שאינם נמחקין שנ' ונוקב שם ה' על השם המיוחד חייב סקילה ועל שאר הכנויין
 באזהרה ויש מי שמפרש שאינו חייב לא על שם יוד הא ואה הא ואני אומ' שעל שניהם
 הוא נסקל' אזהרה של מגדף מנין שנ' אלדים לא תקלל' יא בכל יום ויום בודקין
 את העדים בכנוי יכה יוסי את יוסי נגמר הדין מוציאין את כל אדם לחוץ ושואלין את
 הגדול שנעדים ואומרים לו אמור מה שמעת בפירוש והוא אומר והדיני' עומרי' על
 רגליהם וקורעין ולא מאתי' והעד השני אומ' אף אני כמותו שמעתי ואם היו עדים רבים

מפני לפי' טו
במדכ' טו לט

בעדכ' טו כב

במדכ' טו כב

משלי כ יח

תרגום ויכו ונס' :

משלי ס ט

במדכ' פו ז

מפני לפי' סי' י

ויקרא כד יז

ממות ככ כז

לל מפרין תפלה
יפה :

צריך כל אחד ואחד מהן לומר כזה שמעתי יב מגדף שחזר בו בתוך כרידיבור אינו כלום לא כיון שגידף בעדים נסקל מי שגידף את השם בשם ע"ז קנאים פוגע בו והורגים אותו וואם לא הרגוהו קנאי ובא לבד אינו נסקל עד שיברך בשם מן השמות המיוחדין קנאים לא פנאים יי כל השומע ברכת הש' חייב לקרוע ואפילו על ברכת הכנוי חייב לקרוע והוא שישמענה מישראל אחר השומע מפיו ואחר השומע מפיו השומע חייב לקרוע ודוקא ששמעו מפיו ישראל אבל השומע מפיו הגוי אינו חייב לקרוע ולא קרעו אליקוי ושבנא לא מפני שרב שקה ישראל משומד היה יד כל העדי והדיני סומכי את ידיה אחד אחד על ראש המגדף ואומרי לו רמך בראשך שאתה גרמת לך ואין בכלל הרוגי בך מי שסומכי עליו לא מגדף בלבד שנסמכו כל השומעים את ידיהם

ויקרא כד יד

פרק שלישי

כל העובר ע"ב מצונו בזרין חייב כרת ואם היו שם עדים והתראה נסקל ואם עבד בשגגה מביא קרבן חטאת קבועה ב עבודות הרבה קבעו עוברי ע"ז לכל צלם וצלם ולכל צורה וצורה ועבודת זה אינה כעבודת זה כגון פוער שעבודתו שיפער אדם עצמו לו ומרקלים שעבודתו שיורק לו אבני אויסקל מלפניו אבנים והרב עבודות כגון אלו חקנו לשאר צלמים לפיכך הפוער עצמו למרקלים או זורק אבן לפוער פטור עד שיעבור אותו דרך עבודתו שנ' איכה יעברו הגוים האלה את ארדיהם ואעשה כן גם אני ומפני זה הענין צריכין בך לידע דרכי העבודות שאין סוקלין עובר ע"ז עד שירעו שזו היא עבודתו ואזהרה של עבודו לו וכיצד בהן הוא מה שכתוב ולא תעבדם סמות כ פ בר"א בשאר עבודות חוץ ממשותחוה וזבחה ומקטר ומנסך אבל העובר באחת עבודות אלו לאחד מכל מיני ע"ז חייב ואע"פ שאין דרך עבודתו בכך ד כיצד הרי שניסך לפוער או זבחה למרקלים חייב שנזבחה לאלרים יחרס בלתי ליי לברו וזבחה בכלל עבודות היתה ולמה יצאת לומר לך מה זבחה מיוחדת שעובדין בה לשם וחייב הזבחה לאל אחד סקילה עליה בין היתה דרך עבודתו בזבחה או אינה בזבחה אף כל עבודה שהיא מיוחדת לשם אם עבד בה לאל אחד בין שהיתה דרך עבודתו בכך בין שאינה בכך חייב עליה לכך נאמר לאת שתזוה לאל אחד לחייב על ההשתחויה אפי' אין דרך עבודתו בכך והוא הדין למקטר ומנסך וזורק ומזבחה אחד הוא ה ספ"ח לה צואה או שניסך לה עביט של מימי רגלים חייב שחט לה חוב פטור אלא אם כן זבחה עבודתה בכך וכן אם שחט לה בהמה מחוסרת אבר פטור אלא אם כן היתה דרך עבודתה בכך ע"ז שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה חייב ונאסרת זרק בפניה חייב ואינה נאסרת שאין זריקת המקל כעין זריקת הדרם שהרי המקל כמות שהוא והדרם מתפור ו המקבל עליו אחד מכל מיני ע"ז ב"א חייב סקילה ואפי' חגיבה לבנה ואמר לה אלי אתה וכן כל כיצא כדיבור זה חייב ואפילו חזר בו בתוך כרי דיבור ואמר אין זה לי אין חזרתו כלום לא נסקל ז העובר ע"ז כדרכה ואפי' עשה דרך בזיון חייב כיצד הפוער עצמו לפוער כרי לבווחו או זורק אבן למרקלים כרי לבווחו חז"ל

סמות כ פ ט סמות ככ יט

פ"ה ע"ז חייב

לשון סמו' ד' סס

סמט לפניה סג

כאם אפילו אין דרך

לעובדו כלל כסג

מסוס דעיו טו

למחוסה

הואיל ועבודתו בכך חייב ומביא קרבן על שנתנו. ה' העובד ע'ד מאהב' כוון שחשק בצורה זו מפני מלאכתה שהיתה נאה ביותר או שעבדה מראתו לה שמא תרוע לו כעו שהן מדומין עובדיה שהיא מטיבה ומריעה אם קבלה עליו באלור חייב סקילה. ואם עבדה דרך עבודתה או באחת מארבע עבודות מאהבה או מיראה פטור. ט

המגפף ע'דוהמנשק לה והמכבד והמרבץ לפניה והמרחיץ לה והמלביש והמנעיל וכל כיוצא בדבריו כבוד האלו עובר בלא תעשה שג' לא תעבדם ודברים אלו בכלל עבודה הן ואע"פ אינו לוקה על אחת מהן לפי שאינן בפירוש. ואם היתה דרך עבודתה באחת מכל הדברים האלו ועשהו לעבדה חייב: י' ישב לו קוץ ברגלו לפני ע'ז לא ישוח ויטלנו מפני שנראה כמשתחוה לה. נתפורדו לו מעות בפנייה לא ישוח ויטלנו מפני שנראה כמשתחוה לה אלא ישב ואחר כך יטול. פרצופות המקלות מים בפני ע'ד לא יבדו לאהרים אפי' עשאה לגוי לוקה שנ' לא תעשה לך פסל וכל תמונה. וכן העושה ע'ד לא תעשון אתי כלומר צורות של כסף וזהב שאינם לא לגוי כדי שלא ישעו בהן הטועים וידמו שהם לעבודתה ואין אסור לצור לגוי אלא צורותיהם בלבד. לפי אין מציינין לא בעץ ולא בסיד ולא באבן צורותיהם. והוא שתהיה הצורה בולטת כגון הציור והכ"ור שבטרקלין וכיוצא בהן ואם צר לוקה. אבל אם היתה הצורה משוקעת או צורה של סמני' כגון הצורות שעל גבי הלוחות והטבוליות או צורות שרוקסין בארץ. הרי אלו מותרות. יג' טבעת שיש עליה חותם שהוא צורת אדם אם היתה הצורה בולטת: אסור להניחה ומותר להתום בה ואם היתה הצורה שוקעת מותר להניחה ואסור להתום בה מפני שהנחתם תעשה בו הצורה בולטת. וכן אסור לצור דמות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ומלאכים שנ' לא תעשון אתי לא תעשו כדמות שמי המשמש לפני במרום ואפילו על הלוח. יד' צורות הבהמות ושאר גפשי חיה חוץ מן האדם וצורות האילנות ודשאים וכיוצא בהן מותר לצור אותם ואפילו היתה הצורה בולטת:

פרק רביעי

מדיחי עיר מישראל הרי אלו נסקלין אע"פ שלא עבדו ע'ד לא הדיחו את יושבי עירם עד שעבדו אותה. ואנשי העיר המודיחין נהרגין בסייף והו' שעבד ע'ז או שקבלוה עליהם באלוה. ואזהרה למדיח מנין שג' לא ישמע על פיך. ב' א"ן העיר נעשית עיר הנדחת עד שיהיו מדיחיה מתוכה ומאוחו השבט שנאמר מקרבך ודיחו את יושבי עירם ועד שיהיו מדיחיה שנים או יתר על שנים שנא' יצאו אנשים בני בליעל ודיחו את יושבי עירם ועד שדיחו רובה ויהיו המודיחין ממאה ועד רובו של שבט כסעו ימן נענעו כעו' אכל לא הודח רובו של שבט דנין אותם כיהודים שנ' וישיב העיר לא כפר קטן ולא אכל אס' הודח רובו כרך גדול וכל פחות ממאה כפר ורובו של שבט כרך גדול וכן אם הדיחו גש' או קטנים של שבט:

או שהדיחח

או שהריחה יחיד או שהודחה מעוטה או שהודחו מאליון או שהיו מדיחה מחוצה לה
 אין דנין בה דין עיר הנדחת אלא הרי הן כיתידי שעברו ע"י וסוקלין כל מי שעבד וממונן
 ליורשיהן כשאר הרגין בד' ג' אין דנין עיר הנדחת לא בכ"ר של ע"א שנא והוצאת
 את האי"ש ההוא או את האשה ההיא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך יחידים דכ"ל י"ו
 נהרגים בכ"ר של כל שעיר ושער ואין המרובים נהרגין לא בכ"ר הגדול ד אין אחת
 מערי מקלט נעשית עיר הנדחת שנא באחת שעריך ולא ירושלם נעשית עיר הנדחת
 לפי שלא נתחלקה לשבטים ואין עושין עיר הנדחת בספר כדי שלא יכנסו גוים ויחרימו
 את ארץ ישראל ואין בד' אחד עושה שלש עירו הנדחות זו בצד זו אבל אם היו מרוחקין
 עושה ה' אין עושין עיר הנדחת עד שיריחוה מדיחה בלשון רבים ויאמרו להן
 נלך ונעבוד או נלך ונזבח נלך ונכסיר נלך וננסך או נלך ונשתחווה או נלך ונקבל באלוד
 והם שומעים ועבדו אותה דרך עבודתה או באחת מארבע עבודות או שקבלוה בלאו
 ו עיר הנדחת שלא נתקיימו בה ובמדיחה כל התנאים האלו היאך עושים להם
 מתרין ומעירין בכל אחד ואחד מהן שעבד ע"י וסוקלין אותם כיתידי שעברו וממונם
 ליורשיהן והיאך דין עיר הנדחת בזמן שתהיה ראויה להעשות עיר הנדחת בד' הגדול
 שולחין ודורשין והוקרין עד שידעו בראיה ברורה שהודחה כל העיר או רובה וחזרו
 לע"ז או ח"כ שולחים להם שני תלמידי חכמים להזהירם ולהתוודע אם חזרו ועשו תשובה
 מוטב ואם עמדו באולתם כ"ר מצוין לכל ישראל לעלות עליהן לצבא והן צרין עליהן
 ועורכין עמין מלחמה עד שתבקע העיר כשתבקע מיד מרבין להן בתי דינין ודנין אותם
 כל מי שבאו עלין שני עירי שעבד ע"י או שהתרו אותו מפרישי אותו נמצאו כל העובדי
 מעוטה סוקלין אותן ושאר העיר ניצול נמצאו רובה מעלין אותה לכ"ר הגדול וגומרין שם
 דינם והורגין כל אלו שעברו בסיף ומכין את כל גופש אדם אשר בה לפי חרב טף וגושים
 אם הודחה כולה ואם נמצאו העובדים רובה מכים את כל הטף והגושים של עובדים לפי
 חרב ובין שהודחה כולה ובין שהודחה רובה סוקלין את מדיחה ומקבצין כל שללה אל
 תוך רחובה אין לה רחוב עושין לה רחוב ז' היה רחובה הוצת לה בנין חומה תוץ
 ממנו עד שיכנס לתוכה שנ' אל תוך רחובה והורגין כל גופש חיה אשר בה ושורפין את
 כל שללה עם המדינה באש ושורפתה מצות עשה שנ' שרפת באש את העיר ואת כל
 שללה ח' נכסי הצריקים שבתוכה והם שאר יושבי העיר שלא הודחו עם רובת
 נשרפין בכלל שללה הואיל וישבו שם ממנו אכ"ר וכל הנהנה ממנה בכל שהוא לוקח
 אותה שנאמר ולא ידבק בידך מאומה מן החרם ועיר הנדחת שהומו עדיה כל המחויק
 בנכסיה זכה ומותר ליהנות בו שהרי הומו ולמה זכה בה שכל אחד ואחד כבר הפקיר
 ממונו משעה שנמך דינם ואינה נבנית לעולם וכל הבונה אותה לוקח שנא לא תבנה
 עוד ומותר לעשותה גנות ופרדסים שנ' לא תבנה עוד מדינה כמו שהיתה ט ט
 שיירה העוברת ממקום למקום אם עברה בעיר הנדחת והודחה עמה אם שחתה שם ל'
 יום נהרגין בסיף וממונם אכ"ר ואם לאו הן בסקילה וממונן ליורשיהן י נכסי אנשי
 מדינה אחרת שהיו מופקדין בתוכה אע"פ שקבלו עליהן אחריות אין נשרפין לא יחזרו
 לבעליהן שנא שללה ולא שלל חברתה נכסי חרשעי שהודחו שהיו מופקדין במדינה
 אחרת

ממנו ע"י ג

לל א"ל סעמי

סעמיכס לפי

ממנו ע"י טו

דכ"ל י"ו

דכ"ל י"ז

ט ט

אחרת אם נקבצו עמה נשרפין בכללה ואם לאו אין מאכדין אותם לא ינתנו ליורשיהן
 יא בהמה הציה של עיר הנדחת והציה של עיר אחרת שהיתה בתוכה הרי זו
 אסורה ועיסה שהי' בה כן מותרת לפי שאיפשר לחלקה יב בהמה של עיר הנדחת
 שנשחטה אסורה בהנאה כשור הנסקל שנשחט שער הראש בין של אנשים בין של
 נשים שבה מותר בהנאה אבל של פיה נכרית הרי הוא מכלל שללה ואסור יג
 פירות המחוברין שבתוכה מותרין שנ' תקבוץ ושרפת מי שאינו מחוסר לא קבוץ יצא
 פירות המחוברין שהן מחוסרין תלישה וקבוץ ושריפה והוא הדין לשער הראש ואין
 צריך לומר האילנות עצמן שהן מותרות והרי הן של יורשיהן יד ההקדשות
 שבתוכ' תמימים הרי הם קדשי מובח וימותו זבח רשעים תועבה קדשי ברק הבית ידו
 ואחר כך שורפין אותן שנ' שללה ולא שלל שמים הבכור והמעשר שבתוכה תמימים
 הרי הן קדשי מובח וימותו ובעלי מומים הרי הן בכלל בהמתה ונהרגין טו התרומה
 שבתוכה אם הגיעו ליד כהן ירקבו מפני שהן נכסיו ואם עדיין הן ביד ישראל ינתנו לכהן
 של מדינה אחרת מפני שהן נכסי שמי וקדושתן קדושת הגוף מעשר שני וכסף מעשר
 שני וכתבי הקדש שבתוכה הרי אלו יגנו יז כל העושה דין בעיר הנדחת הרי זה
 כמקריב עולה כליל שנאמ' כליל ליי' אלדיך ולא עוד אלא שמסלק חרון אף מיראל
 שנאמ' למען ישוב המחרון אפו ומביא עליהם ברכה ורחמים שנאמר ונתן לך רחמים
 ורחמך והרכך

דברים י"ג

דברים י"ג

סס

סס

פרק חמישי

המסית

כעב ללוי כו

אחד מישראל בין איש בין אשה הרי זה נסקל אעפ' שלא עבר המסית
 ולא המוסת עפ' לא מפני שהורדה לעבוד בין שהיה המסית הדיוט בין
 שהיה נביא בין שהיה המוסת יחיד איש או אשה או יחידים מיתחו בסקילה: ב
 המסית את רוב אנשי העיר הרי זה מדיח ואינו נקרא מסית היה זה שהדיח רוב העיר
 נביא מיתחו בסקילה והנדחים הרי הן כ' יחידים ואינם כאנשי עיר הנדחת עד שיחזו
 המדיחים שנים ואחד האומר אמרה לי ע' עבדוה או שאמר אמר לי הקב' עבדו ע' ז
 הרי זה נביא שהדיח ואם הורדו אחריו רוב העיר נסקל ג המסית שהסית בין
 בלשון רבים בין בלשון יחיד הרי זה נסקל כיצד האומר לחברו אך ואעבוד נלך ונעבוד
 בעבודה פלוני שדרך אותה ע' להעבד בה אך ואזבח נלך ונזבח אך ואקטר נלך ונקטר
 אך ואנסך נלך וננסך אך ואשתחווה נלך ונשתחווה הרי זה מסית ד המסית לשנים
 הרי הם עדיין והם מביאי' אותו לבר ומעדי' עליו שכך אמר להן וסוקלי' אותו ואין המסית
 צריך התראה אמר לאחד הוא אומר יש לי חברים רוצים בכך ומערים עליו עד שיסית
 בפני שנים כדי להרגו אם לא רצה המסית להסית לשני מצוה להכמין לו: ה
 כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמינין עליהן חוץ מזה כיצד מכמינין לו המוסת מביא
 שנים ומעמידן במקום אפל כדי שיראו המסית וישמעו דבריו ולא יראה אותם והוא אומר
 למסית אמור מה שאמרת לי בייחוד והוא אומר לו והמוסת משיבו היאך נניח את אהינו
 שבשמי ונלך ונעבד את העצים ואת האבנים אם חזרו בו או שתק פטור ואם אמר לו כך

לל לטעון עליו
 עול ולסביל בעלרכ
 כדי שיסעו וספתו
 וימסוהו לכל ערגו
 ויאלוה וכיין:

היא

הלכות עבודה זרה מדע לב

היא חובתנו וכך יפה לנו העומד שם ברחוק מביאין אותו לכד וסוקלין אותו ו
מצוה ביד המוסת להרגו שנ' ידך תהיה בו בראשונ' להמיתו וגו' ואסור למוסת לאהוב את דברים יב
המסית שנ' לא תאבה לו ולפי שנ' בשונא עיוב תעזוב עמו יכול אתה עיוב לזה תל ולא שמעת אליו
ולפי שנ' לא תעמוד על דם רעך יכול אי אתה עומד על דמו של זה תל ויקרא יט
ולא תחוס עינך ואסור למוסת ללמד עליו זכות שנ' ולא תחמול ואם ידע לו חובה דברים יב יט
אינו רשאי לשתוק ממנה שנ' ולא תכסה עליו ואזהרה להדיוט המסית מנין שנא' וכל סס
ישראל ישמעו וייראו ו המסית אחרים לעבדו ואמר להם עבדוני אם עבדוהו נסקל
ואם לא עבדוהו אעפ' שקבלו ממנו ואמרוהו אין נסקל אבל אם הסית לעבודת איש
אחר או לשאר מיני עו' אם קבל ממנו ואמר הן נלך ונעבוד אעפ' שעדין לא עבד שניתן
נסקלין המסית והמוסת שנ' לא תאבה לו ולא תשמע אליו הא אם שמע ואכה חייב דברים יב יט
ה נביא המתנבא בשם עבודה זרה כיצד זה האומר אמרה לי ע' פלוגית או כוכב פלוגי
פלוגי שמצוה לעשור' וכך אפי' כיון את ההלכה לטמא את הטמא ולטהר את הטהור
אם התרו בו בפני שנים הרי זה נתחנן שנ' ואשר ידבר בשם ארזים אחרים ומת הנביא ההוא דברים יב כ
ואזהרה שלו מכלל שנ' שם אדם אחר' לא תזכירו ט ואסור לערוך דין ותשובה שמעת כב יב
עם המתנבא בשם ע' דהאין שואלין ממנו אות ומופת ואם עשה מעצמו אין משגיחין עליו
ואין מהרהרין בו וכל המתשב באותות שלו שמא אמת הן עובר בלא תעשה שנ' לא
תשמע אל דברי הנביא ההוא י וכן נביא השקר מיתחו בחנף אעפ' שנתנבא בשם דברים יב ד
ה ולא הוסיף ולא גרע שנא' אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתו דברים יב כ
אחר המתנבא מה שלא שמע במראה הנבואה או מי ששמע דברי נביא חבירו ואמר
שדבר זה לו נאמר והוא נתנבא בו הרי זה נביא שקר ומיתחו בחנף יא כל המונע
עצמו מהרגת נביא השקר מפני מעלתו שהרי הולך בדרכי הנבואה הרי זה עובר בלא
תעשה שנ' לא תגור ממנו וכן המונע עצמו מללמד עליו חובה או הפוחד וירא מדברין
הרי הוא ככלל לא תגור ממנו ואין דנין נביא השקר אלא בכד של ע'א יב הנורר סענ' לאוי' לב
בשם ע' והנשבע בה לוקח שנ' שם ארזים אחרים לא תזכירו אחר הנשבע בה לעצמו סענ' לאוי' לב
ואחר הנשבע בה לגוי ואסור להשביע הגוי ביראתו ואפילו להזכיר שם ע' שלא דרך
שבועה אסור שנ' לא תזכירו י לא יאמר אדם לחבירו שמור לי בצד ע' פלוגית סענ' לאוי' לב
וכיוצא בה וכל עבודה זרה הכתובה בכתבי הקדש מותר להזכיר שמה כגון פקוד ובל סענ' לאוי' לב
ונבו ובעל גר וכיוצא בהן ואסור לגרום לאהרי' שידרו ושיקימו בשם עבודה זרה והוא יב
לוקח אלא הנורר בשמה והמקיים בשמה והוא הנשבע בשמה:

פרק ששי

העושה אוב או ידעוני ברצונו כדון חייב כרת ואם היו שם עדי' והתראה נסקל סענ' לאוי' לב
היה שוגג מביא הטאת קבועה ב כיצד הוא מעשה האוב זה סענ' לאוי' לב
שהוא עומד ומקטיר קטרת ידועה ואותו שרביש של הרס בידו ומניפו והוא מדבר בלא ש
דברים ידועים אצלם עד שישמע השואל כאלו אחד מדבר עמו ומשיבו על מה שהוא
שואל

שואל בדברי מתחת הארץ בקול נמוך עד מאד וכאלו אינו ניכר לאוזן אלא במחשבה
 מרגיש בו : וכן הלוקה גולגולת המת ומקטיר לה ומנחש לה עד שישמע כאילו קול
 יוצא מתחת שהיו שפל עד מאד ומשיבו כל או מעשה אוב הן והעושה אחד מהן נסקל :
 ג כיצד מעשה הירעוני מניח עצם עוף ששמו ידוע בפיו ומקטיר ועושה מעשים
 אחרים עד שיפול כנכפה וידבר בפיו דברי שעתיד להיות וכל אלו מיניו הן ואזהרה
 שלהן מניין שנאל תפנו אל האובות ד הנותן מורעו למולך כרצונו בודן חייב
 כרת בשוגג מביא הטאת קבועה ואם עשה בעדים והתראה נסקל שנאמר אשר יתן
 מורעו למולך מות יומת וכו' ואזהרה שלו מנין שנזמורעד לא תתן להעביר למולך ולהלן
 הוא אומר לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש ה כיצד היו עושים פדליק אש גדולה
 ולוקה מקצת זרעו ומסרו לכומרים עובדי האש ואותן המוסרם נותנין הבן לאביו אחר
 שנמסר בידן להעבירו באש ברשותן ואבי הבן הוא שמעביר בנו על האש ברשו' הכומר
 ומעבירו ברגליו מצד זה לצד אחר בתוך השלחבת לא שהוא שורפו למולך כדרך
 ששורפין בנייהם ובנותיהם לע' אחרת אלא בהעברה בלבד היתה עבודה וששמו מולך
 לפיכך העושה עבודה זו לע' אחרת הוץ ממולך פטור ו אינו חייב כרת או סקילה
 עד שימסור בנו למולך ויעבירו ברגליו באש דרך העברה : מסר ולא העביר העביר ולא
 מסר או שמסר והעביר שלא כדרך העברה פטור : ואינו חייב עד שימסור מקצת זרעו
 ויניח מקצת שנאמר כי מורעו נתן למולך מקצתו ולא כולו : ז אחד זרע כשר
 ואחד זרע פסול אחד בניו ובנותיו אחד בנייהם ובני בנייהם על כל יוצאי ירכוהו חייב
 מפני שהזרעו אבל אם העביר אחיו או אחיותיו או אבותיו או שהעביר עצמו פטור
 העביר אחד מורעו והוא ישן או שהיה סומא פטור : ח מצבה שאסרה תורה היא
 בנין שהכל מתקבצין אצלה ואפי' לעבוד את השם שכן היה דרך ע'ו שנ' ולא תקים לך
 מצבה וכל המקום מצבה לוקה : וכן אבן משכית האמורה בתורה אע"פ שהוא משתחוה
 עליה לשם לוקה שנ' ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה מפני שהי' דרך
 ע'להניח אבן לפנייה להשתחוות עליה לפיכך אין עושין כלי' ואינו לוקה עד שיפשוט
 ידיו ורגליו על האבן ונמצא כולו מוטל עליה שזו היא השתחויה האמורה בתורה : ט
 בד"א בשאר הארצות אבל במקדש מותר להשתחוות ל"י על האבנים שנאמר בארצכם
 בארצכם אי אתם משתחוים על האבנים אבל אתם משתחוים על האבנים המפוצלות
 במקדש : י ומפני זה נהו כל ישראל להציע מתצלות בתי כנסיות הרצופות
 באבנים או מיני קש ותבן להבדיל ביניהן ובין האבנים ואם לא מצא דבר מבדיל בינו ובין
 האבן הולך למקום אחר ומשתחוה או שוהה על צדו ומטה כרי שלא ידביק פניו באבן :
 יא כל המשתחוה לשם על האבנים המפוצלות בלא פשוט ידים ורגלים אינו
 לוקה אלא מכין אותו מכת מרדות אבל לע' אחד השתחויה בפשוט ידים ורגלים או
 בלא פשוט ידים ורגלים משעה שיכבוש פניו בקרקע נסקל : יב הנוטע אילן אצל
 המזבח או בכל העזרה בין אילן סרק בין אילן מאכל אע"פ שעשאו לנוי למקדש וליופי'
 לו הרי זה לוקה שנ' לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלדיך מפני שהיה זה
 דרך ע'ו נוטעין אילנות בצד מזבח שלא כרי שיקבצו שם העם : יג אסור לעשות

עין כפני' ללוי לט
 ל' כמעולתם
 ויקרא יט
 ויקרא כ
 ויקרא יח כא
 דברים יח
 ו

עם שאין הכותב
 מורעו למולך סיב
 כשיעבירו כלו כקב
 בעל המע' שהטע'
 מפני שנתית כד
 ויתכפר' המונת'
 וזה עשה כ' עבירה
 גדולת שאין הקב'
 רוצה שיהיה לו שם
 כפרה :

סען ללוי טא
 דברים יו כב
 סען ללוי טג
 ויקרא כו א

סען ללוי עד

הלכות עבודה זרה מדע לג

אכסדראות של עץ במקדש כדרך שעושים בתצורת אע"פ שהוא כנגן ואינו עץ נטוע
 הרחק ירח היא שנאמ' כל עץ אלא כל האכסדראות והסכמות היוצאות מן הכותלים
 שהיו במקדש של אבן היו לא של עץ :

פרק שביעי

מצות עשה היא לאבד עבודה זרה ומשמשיה וכל הנעשה בשבילה שנא' אבד דכ"ט כ
 תאבדון את כל המקומות כי אם כה תעשו להם וגו' ובארץ ישראל מצוה סע"ג ע"ג יד
 לרדוף אחריה עד שנאבד אותה מכל ארצנו אבל בהוצאה לארץ אין אנו מצווין לרדוף
 אחריה אלא כל מקום שנכבש אותו נאבד כל עבודה זרה שבו שנ' ואבדתם את שמם
 מן המקום ההו' בארץ ישראל אתה מצווה לרדוף אחריה ואי אתה מצווה לרדוף אחריה
 בהוצאה לארץ : ב עבודה זרה ומשמשיה ותקרובת שלה וכל הנעשה בשבילה טו"ד מ' ק"ט
 אסור בהנאה שנאמ' ולא תביא תועבה א ביתך וכל הנחנה באחד מכל אלו לוקה שתי' דכ"ט ז כו
 אחת משום ולא תביא ואחת משום ולא ידבק בידך מאומה מן החרם : ג בהמה ס"ג י"ט
 שחקריבות לעבודה זרה כולה אסורה בהנאה אפי' פרשה ועצמותיה וקרניה ושלפיה
 ועורה הכל אסור בהנאה לפיכך אם היה בעור סימן שיודע בו שזה העור תקרובת ע"ז
 הוא כגון שהיו עושים שקורעין קרע עגול כנגד הלב ומוציאין הלב הרי כל אותן העורות
 שהן כן אסורין בהנאה וכן כל כיוצא בזה : ד מה בין עבודה זרה לעבודה זרה
 זרה של ישראל עבודה זרה של נכרי אסורה בהנאה מיד שנפסלי אלהים תשרפון דכ"ט ז כ"ט
 באש משפסלו נעשה לו אלוה ושל ישראל אינה אסורה בהנאה עד שתעבד שנושם
 בסתר עד שיעשה לה דברים שבסתר שהן עבודתה ומשמשי עבודה זרה בין של גוי
 בין של ישראל אינן אסורין עד שישתמשו בהן לעבודה זרה : ה העושה עבודה
 זרה לאחרים אע"פ שהוא לוקה שכרו מותר ואפי' עשאה לה שהיא אסורה מיד מפני
 שאינה נאסרת עד שתגמר ומכ"ש אחרון שגומרה אין בו שום פרוטה : ו הלוקה
 גרוטאות מן הגוים ומצא בהן עבודה זרה אם נתן מעות ולא משך יחזירם לגוי וכן אם
 משך ולא נתן מעות אע"פ שמשכה בגוי קונה כמקח טעות הוא נתן מעות ומשך יזליכם
 לים המלח : ז וכן גוי וגר שירשו את אביהן גוי יכול הגר לומר לגוי טול אתה
 עבודה זרה ואני מעות טול אתה יין נסך ואני פרות ואם משבאו לרשות הגר אסור :
ח צורות שעשאוים לגוי מותרין בהנאה וצורות שעשאוים לעבודה זרה אסורין
 כיצד כל הצורות הנמצא' בכפרים אסורים בהנאה מפני שהזקתם של עבודה זרה הן
 עשויין והנמצאות במדינה אם היו עומדין על פתח המדינה והיה ביד הצורה צורת מקל או
 צפור או כוור או סייף או עטרה וטבעת חזקתו שהיא לעבודה זרה ואסור בהנאה ואם
 לא הרי הוא בחזקת לגוי ומותר : ט צלמים הנמצאים מושלכים בשוקים או בתוך
 הגרוטאות הרי אלו מותרין ואין צריך לומר שבדי צלמים אבל המוצא יד עבודה זרה או
 דגלה או אבר מאבריה מושלך הרי זה אסור בהנאה הואיל וידע בודאי שזה האבר מן
 הצורה הנעבדת הרי היא באיסורה עד שיודע לו שהגוים בטלוח : י המוצא כלים
 ה א א י

סמ"ג כתב ס"ג על ז
 ולכ"ס דה"ל עוקן
 ל"ס כנע' כעומד על
 כ"ס וכן כתב
 סמ"ג ט' ע"ג :

הלכות

עבודה זרה

מדע

פי' דלקח נפש: ועליהן צורת המה ולבנה ודרקון אם היו כלי כסף וזהב או בגדי שני או שהיו חקוקי על הנזמים ועל הטבעות הרי אילו אסורין ועל שאר הכלים מותרין מפני שהזקתן לנוי עיין בטור יד סי' קמ"ד וכן שאר הצורות הנמצאות על כל הכלים הזקתן לנוי ומותרין: יא ע"ז משמשה וכל התקרובת שלה אסורין בכל שהן כיצד עבודת ה' שנתערבה בצורות שלנוי אפילו אחת בכמה אפים יוליד הכל לים המלח וכן אם נתערב כוס של עבודה זרה בכמה כוסות או חתיכה מן הבשר שנתערבה בכמה חתיכות יוליד הכל לים המלח: יב וכן עור לבוב שנתערב בכמה עורות הכל אסור בהנאה עבר ומכר עבודת ה' או אחד ממשמשי' או תקרובת שלה הרי הרמי' אסורין בהנאה ואסורין בכל שהן כעבודת ה' שנוהית חרם כמוהו כל מה שאתה מביא מעבודת ה' ומכל משמשה ותקרובתה הרי היא כמוה: יג עבודת ה' או אשרה שנסרפה אפרה אסורה בהנאה ונחלת של עבודה זרה אסורה והשלהבת מותרת מפני שאין בה ממש: יד ספק עבודה זרה אסור ספק ספקה מותר כיצד כוס של עבודת ה' שנפל באוצר מלא כוסות כולן אסורות מפני שעבודת ה' הכול משמשה אסורין בכל שהן פי' ש' כוס אחד מן התערובת ונפל לכוסות שנים הרי אלו מותרין: טו טבעת של עבודת ה' שנתערבה בכמה טבעות ונפלו שתיים מהן לים הגדול הותרו כולן שאני אומ' אותה הטבעת היתה בכלל השתי' נתערבה במאה ונתחלקו ארבעים למקום אחד וששים למקום אחד ונפלו הארבעי' כולן לטבעות אחרות כלן מותרות שאני אומ' אותה הטבעת האסור' ברוב היא נפלו הששים לטבעות אחרות כולן אסורות: יז האשרה בין שהיתה נעבדת בין שהיתה עבודה זרה מונחת תחתיה אסור לישב בצל קומתה ומותר לישב בצל השריגים והעלים שלה ואם יש לו דרך אחרת אסור לו לעבור תחתיה ואם אין שם דרך אחרת עובר תחתיה כשהוא רץ:

עוד לבוב כפרק א' ז' עשירי' פי' כל שקרוב כנגד סלכ וקדור כעין אלוכה שכן דרך עבודתו להנפיל ונאותו קרע לב השור מקיים: טור יד סי' קמ"ט

סמך לבנו' מה טור יד סי' קמ"ט

לשון הטור סס ואפי' באשרה' שאין נדיך לבטן לא יעלה עליה לקחת' לא יתיז בקפה שיטלו לארץ ולא חייסין שמה יעלה באילן עכ': יט כתוב בענין הערך כרכד יס' לאורגים ע"ז א' ע"ס טראשן מד ונקרא כרכד ודומה לעמט של שקאין וכך שזו כלשון כורכיית' עענינו על השתי' כשקרא עתה לבטן ושוכט בו החומים ונקרא העבד לין בין שני חומי' העליונים והתחתונים ועוד כוסי' להפך העליונים מן התחתונים ונפתחת כשם העסקת לירות נכונה חוט הערבי:

זא אפרוחים שקננו בה ואין צריכים לאמן מותרין והאפרוחים והביצים שצריכין לאמן אסורין שהרי האשר' כמו בסיים להן והקן עצמה שבראשה מותר מפני שהעוף מביא עזיו ממקום אחר נטל ממנה עזים אסורין בהנאה: יח הסיק בהן את התנור יוצן ואח' סייק בעצים אחר' של התר ויאפה בו אפה בו את הפת ולא צננו הפת אסורה בהנאה נתערבה באחרות יוליד דמי אותה הפת לים המלח כדי שלא יהנה בה ושאר הככרות מותרין: יט נטל ממנה כרכד וארג בו את הכגד אסור בהנאה נתערב כנגדים אחרים יוליד דמי אותו הכגד לים המלח ושאר כל הכגדים מותרין ומותר ליטע תחתיה ירקות בין בימות החמה שהן צריכין לצל בין בימות הגשמי' מפני שצל האשרה שהוא אסור עם הקרקע שאינה נאסרת גורמים לירקות אלו לצמוח וכל שדבר אסור ודבר מותר גורמין לו הרי זה מותר בכל מקום לפיכך שדה שזבלה בזבל עבודה זרה מותר לזרוע אותה ופרה שפטמה בכרשיני עבודה זרה תאכל וכן כל כיוצא בזה: כ בשר או יין או פרות שהכינום לחקריבם לעבודה זרה לא נאסרו בהנאה אעפ' שהכיניסום לעבודת ה' עד שיקריבו לפניה הקריבוס לפניה נעשו תקרובת אעפ' שהזירו והוציאום הרי אלו אסורין לעולם וכל הנמצא בבית עבודת ה' אפ' מים ומלח אסור בהנאה מן התורה והאוכל ממנו כל שהוא לוקח: כא המוצא כסות וכלים ומעוה בראש ע"ז אם מצאן דרך כיוון הרי אלו מותרין ואם מצאן דרך כבוד הרי אלו אסורין: כיצד מצא כיס תלוי

הלכות עבודה זרה מדע לד

פנים תלוי בצוארו כסות מקופלת ומונחת על ראשו כלי כפוי על ראשו הרי זה מותר
 מפני שהוא דרך ביוזן וכן כל כיוצא בזה מצא בראשו דבר שיוצא בו קרב לגבי המזבח
 הרי זה אסור כב ברא בזמן שמצאן חוץ למקום עבודתו אבל אם מצאן בפני בין
 דרך כבוד בין דרך ביוזן בין דבר הראוי למזבח בין דבר שאינו ראוי כל הנמצא בפנים
 אסור אפי' מים ומלח ופעור ומרקולים כל הנמצא עמחן בין בפני בין בחוץ אסור בהנאה
 וכן אבני מרקולים וכל אבן הנראית שהיא עמו אסורה בהנאה כגון עשהיה לה מרחץ
 או גינה נהני בהם שלא בטובת המצאן ואין להניח בהם בטובתם היה לה ולאחר' נהני' בתן
 אפי' בטובת הכומרין ובלבד שלא יתן שכר כד מרחץ שיש בה ע' מותר לרחוץ
 בה מפני שהיא נעשית שם לנו ולא לעבודה שנ' אלהים בזמן שנוהגים בהן מנהג אלהות
 ולא בזמן שמבין אותן כגון זו שהיא עומדת על הבי' וכל משתינין בפניה ואם היתה
 דרך עבודתה בכך אסור ליכנס בו כח סכין של ע' ששחט בה הרי זה מותר מפני
 שהוא מקלקל ואם היתה בהמה מסוכנת הרי זה אסורה מפני שהוא מתקן והרי זה התקן
 מהנאה משמשי ע' וכן אסור לחתוך בה בשר מפני שהוא מתקן ואם חתך דרך הפסד
 והשתחה מותר

כטור' מ' קל"ט כ"ג
 סהכרות סנותנים
 לכומר' וקמית' של
 שעות סנותבי' לכתוב
 מותרות ללאו קן כני
 ולא תקדחת : וכן
 משמע מדברי הסמך
 עין כטור' מ' קע"ג
 כפי מוכת סכומים
 בערוך בערך כ"ג
 מ' קל"א ק"א כ"ג
 סעודין ס"ס כל
 הסופרין :

פרק שמיני

כל

שאין בו תפיסת ידי אדם ולא עשאו אדם אע"פ שנעבד הרי זה מותר בהנאה
 לפיכ' הגוים העובדים את ההרים ואת הגבעות ואת האילנות הנטועין מתחתן
 לפרות ואת המעינות הנובעין לרבי' ואת הכהמה הרי' או מותרים בהנאה ומותר לאכול
 אותן הפרות שנעבדו במקום גרילתן ואתה הכהמה ואין צריך לומר הכהמה שהקצת
 לע' זה מותרת באכילה בין שהקצוה לעבדה בין שהקצוה להקריבה הרי זה מותרת :
 ב ברא שאין בהם נאסרת כשלא עשה בה מעשה לשם ע' אבל עשה בה מעשה
 כל שהוא אסרה כיצד כגון ששחט בה סימן לע' עשאה חליפין לע' אסרה וכן חליפי
 חליפין מפני שנעשית דמי ע' ברא בבחשת עצמו אבל אם שחט בהמת חברו לע' או
 החליפה לא נאסרה שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו : ג המשתחוה לקרקע עולם לא
 אסרה חפר בה בורות שיחין ומערות לשם ע' אסרה מים שערקן תגל והשתחוה להן
 לא אסרן נטלן בידו והשתחוה להן אסרן אבני הר שנדרלו ועברן במקומן מותרות
 שהרי אין בהן תפיסת ידי אדם : ד ישראל שוקף לבינה להשתחוות לה ולא השתחוה
 לה ובא גוי והשתחוה לה אסרה בהנאה שוקפתה מעשדה וכן אם זקף ביצה ובא גוי
 וחשתחוה לה אסרה חתך דלעת וכיוצא בה והשתחוה לה אסרה השתחוה לחצי הדלע'
 וחצי האחר מעורה בו הרי זה אסור מספק שמא זה החצי כמיר' לחצי הנעבד : ה
 אילן שנטעו מתחלה שיהא נעבד אסור בהנאה וזו היא אשרה האמורה בתורה היתה
 אילן נטוע ונדעו ופסלו לשם ע' אפי' הכריך והרכיב בגופו של אילן והוציא שריגי' כורת
 את השריגים והם אסורין בהנאה ושאר האילן מותר : ו וכן המשתחוה לאילן אע"פ
 שלא נאסר גופו של אילן כל השריגים והעלים והלולבין והפרות שיצא כל זמן שהוא
 געכד הרי אלו אסורין בהנאה : ז אילן שהיו הגוים משמרין את פרותיו ואומרים
 עין כטור' מ' קע"ה
 מ' בערוך סעודים
 סעוד' כטור' סעודין
 ו"ל לכ' סעודין :

הלכות

עבודה אה

מדע

שהם מוכנים לעשות שכר לבית ע"ז פלונית ועושין מהן שכר ושוחים אותו ביום אירם
 הרי זה האילן אסור בהנאה מפני שחתמו שהוא אשרה ולפיכ' עושין בפרותיו כן שזו
 היא חזקה של אשרה: ה אילן שמעמידן תחתיו ע"ז כל זמן שהיא תחתיו ע"ז אסור
 בהנאה נטלה מתחתיו הרי זה מותר מפני שאין האילן עצמו הוא הנעבד: ה בית
 שבנאו מתחלה שיהיה הבית עצמו נעבד וכן המשתחוה לבית בניו הרי זה אסור בהנאה
 היה בניו וסיידו וכיירו לשם ע"ד שנתחדש נוטל מה שהירש והחדוש אסור בהנאה
 מפני שעשאוהו לעבדו ושאר הבית מותר הכנים ע"ד לתוך הבית כל זמן שהיא שם הבית
 אסור בהנאה הוציאה הותר הכיר: י וכן אבן שחצבה מתחלה לעבדה אסורה
 בהנאה היתה חצובה וסיידה וכיירה שתעבד אפילו סייד וכייר בגוף האבן ואין צריך
 לומר אם כייר עליה נוטל מה שהירש והוא אסור בהנאה הואיל ונעשה שיעבד ושאר
 האבן מותר: יא מי שהיה ביתו סמוך לע"ז ונפל אסור לבנותו כיצד יעשה כונס לתוך
 שלו ובונה ואותו הריות ממלאהו קוצי' או צואה כדי שלא ירחיב בבית ע"ד היתה הכולת
 שלו ושל ע"ז נידון מחצה על מחצה מחצה שלו מותר ושל ע"ז אסור בהנא' אבניו עציו
 ואפרו הכל אסור בהנאה: יב כיצד מאבד ע"ד שאר דברים האסורין בגללה כגון
 משמשיה ותקרובת שלה שזוקק וזורה לרוח או שורף ומטיל לים המלח דבר שאין בו
 תפיסת יד אדם שנעבד כגון הרים ובהמה ואילן אע"פ שהנעבד עצמו מותר בהנאה
 צפוי אסור בהנאה והנהנה בכל שהוא מהן לוקח שנלא תחמוד כסף וזהב עליהם וכל
 צפוי ע"ז הרי הן בכלל משמשיה: יג ע"ד של גוים שבטלוה גוים קודם שתבא לידו
 ישראל הריזו מותרת בהנאה שנפסילי' אלהיהן תשרפון באש' כשבאו לדינו והן נוהגין
 בהם אלהות אבל אם בטלוה הרי אלו מותרין: יד ע"ד של ישראל אינה בטלה
 לעולם אפילו היה לה בה שותפות אין בטולו מועיל כלום אלא אסורה בהנאה לעולם
 וטעונה גניוח' וכן עבודה זרה של ישראל ואתכ' בטלה הגוי אין ביטולו
 מועיל כלום לא אסורה בהנאה לעולם ואין ישראל מבטל ע"ד אפ' ברשות הגוי: טו
 קטן או שוטה אינו מבטל ע"ד ז' שבטל ע"ד בין של אחר' בעל כרחו אע"פ
 שאנסו ישראל על כך הרי זו בטלה ובלבד שיהא הגוי המבטל עובד ע"ד אב' מי שאינו
 עובד ע"ד אין בטולו בטל: יו המבטל עבודה זרה בטל משמשיה בטל משמשיה
 משמשיה מותרים והיא אסורה בהנאה כמו שהיתה עד שיבטלנה ותקרובת ע"ד אינח
 פ' בערוך נעבד בטלה לעולם: כיצד מבטלה קטע ראש אונה ראש חוטמה ראש אצבעה פה סוד
 פהס מעכה כאופן בפניה אע"פ שלא חסרה או שמכרה לצורף ישראל הרי זו בטלה אבל אם משלחה או
 מכרה לגוי או ישראל שאינו צורף או שנפלה עליה מפולת ולא פינה ונכה ליסטים ולא
 תבעוה רקק בפניה השתין בפניה גררה זרק בה את הצואה הרי זו אינה בטלה: יז
 ע"ז שהניחה עובדיה בשעת שלום מותרת בהנאה בטלוה בשעת מלחמה אסורה מפני
 שלא הניחה לא מפני המלחמה: יח ע"ד שנשברה מאליה שבריה אסורין בהנאה
 עד שיבטלוה לפיכ' המוצא שברי' ע"ד הרי אלו אסורין בהנאה שמאלא בטלוה הרי ואם
 היתה של פרקי' והדיוט יכול להחזירם צריך לבטל כל פרק פרק מפרקי' ואם אינו יכול

ומיידו לל' טמו כסיד
 וכיירו לל' כיירו:
 כתב בעל הערוך
 בערך כייר פי סייד
 כסיד: וכייר פי סייד
 כה כייר אה' ככונס
 מן הסיד או על סמי
 קורה כמו טעוסין
 כפלטין ונכחי נשכ
 כבית ארום תרגום
 כיורי ארום:

דברים ז כה

אכל כמשמשי ע"ד כת
 כהס דכינול מנעיל
 כהן אפי' משכאן ליד
 ישראל שאין לכו
 להקטיר כהן כמו ע"ד
 עצמה וכן כתב
 הסמ"ט טעמו:
 כמו לגוי עם טור
 יד ג' קמו

להחזירם

להחזירם כיון שבטל אבר אחד ממנה בטלו כל השברים: יש מובח ע"ן שנפגם ל"ז שנפגם
 עדין הוא אסור בהנאה עד שינתן רובו בידו גוים ובימוס שנפגם מוהר א' זהו בימוס ואי
 זהו מובח בימוס אכן אחת מובח אבנים הרבה: וכיצד מבטלין אבני מרקולים כיון שבנה
 מהן בנין או חפה בהן את הדרכים וכיצא באלו הרי הן מותרין בהנאה: כ כיצד
 מבטלין את האשרה קרסם ממנה עלה או שזי"ד ממנה יונק נטל ממנה מקל או שרביט
 או ששפאה שלא לצרכה הרי זו בטלה שפאה לצרכה היא אסור ושפאיה מותרין ואם
 היתה של ישראל בין לצרכה בין שלא לצרכה בין היא בין שפאיה אסורה לעולם שע"ז
 של ישראל אין להביטול לעולם:

הכדמוס כנפל
 כעשבים וכעלים
 והזירוד כיונקות
 וכשריגי נשכיה לשון
 תלישה וכיתוק:
 והשפני ידוע מלשון
 עני' משפני' תרגום
 סלולתה שפיא:

פרק תשיעי

שלשה

ימים לפני אידיהן של גוים עובדי ע"ן אסור ליקח מהם ולמכור להם דבר
 המתקיים ללוות מהן ולהלוותן ליפרע מהן ולפרוע להם מלוה בשטר
 או על המשכון אבל מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם ומותר לשכור
 להן דבר שאינו מתקיים כגון ירקות ותבשיל עד יום אידם: ב בד"א בארץ ישראל
 אבל בשאר ארצות אינו אסור אלא יום אידם בלבד עבר ונשא ונתן עמהן כאותן הגוים
 הרי זה מותר בהנאה והנושא ונתן ביום אידם עמהן הרי זה אסור בהנאה ואסור לשלוח
 דורון לגוי ביום אידו אלא אם כן נודע לו שאינו מודה בע"ז ואינו עובדה וכן גוי ששלח
 דורון לישראל ביום אידו לא יקבלנו ממנו ואם חשש לאיבה נטל מפניו ואינו נהנה בו
 עד שידוע לו שזה הגוי אינו עובד ע"ז ואינו מודה בה: ג היה אידן של אותן הגוים
 ימים הרבה שלש או ארבעה או עשרה כל אותן הימים כיום אחר הן וכולן אסורין עם
 שלשה ימים לפנין:

ד יום שמתכנסין בו הגוים להעמיד להן מלך ומקריבין ומקלסין לאלדיהם יום
 אידם הוא והרי הוא כשאר אידיהן אבל גוי שעושה הוא איד לעצמו ומודה לע"ן שלו
 ומקלסה ביום שנוה"ד בו ויום תגל'הת זקנו או בלוריתו ויום שעלה בו מן הים או שיצא
 מבית האסורים ויום שעשה בו משהת לבנו וכיצא בלא אינו אסור לא אותו היום ואותו
 האיש בלבד: וכן יום שימות להן בו מת ויעשוהו איד אותם העושים אסורין אותו היום
 וכל מיתה ששורפין בה כלים ומקטרין קטורת בידוע שיש בה עבודה זרה: ה אין
 יום האיד אסור אלא לעובדים בו בלבד אבל הגוים ששמתים בו ואוכלין ושותין ומשמרין
 אותו מפני מנהג או מפני כבוד המלך אבל הם אין מודין בו הרי לו מותרין לשאת ולתת
 עמהן: ו דברי שהן מיוחדין למין מפני ע"ז שבאותו מקום אסור למכור אותן לעובדי
 אותה על שבאותו המקום לעולם ודברים שאינן מיוחדין לה מוכרין אותם סתם ואם
 פירש הגוי שהוא קונה אותם לע"ן אסור למכור לו אלא אם כן פסלו מלהקריבו לעבודה
 זרה לפי שאין מקריבין חסר לע"ן היו מעורבין דברים המיוחדין עם דברי שאינן מיוחדין
 כגון לבונה זכה בכלל לבונה שזורה מוכר הכל סתם ואין הוששין שמא ילקט הזכרה

סמך לל' טור
 יד מ' קל' ועין סס

הלכות

עבודה זרה

מדע

טולד מיט קנא
 ועין הטעם סס
 טור ד' מי קצנ
 כ"ה תק"ה
 עשוים בעגול כמון
 קשת וולטו בלעז
 טקלקן לל היכל
 טימטינו בלעז
 קללים הם כלי טור
 סביו נוכחי בהספד
 לקינ עליהם כדו
 לעורר הכבי ירד
 טידיה בלעז
 מעג לאוי מה סה
 טור וד מיט קצנ
 לל בנות סעף
 מעג לאוי מה טור
 יד מי קינס

לבדה לע' וכן כל כיוצא בזה: ז כשם שאין מוכרין לגוים דברים שמהויקין בהן
 ידיהן לעבודה זרה כך אין מוכרין להן דבר שיש בו נזק לרבים כגון דובים ואריות וכלי זין
 וככלים ושלשלאות ואין משחזין להם את הויין: וכל שאסור למכרו לגוי אסור למכרו
 לישראל ההשוד למכור לגוי. וכן אסור למכור כלי נזק לישראל ליסטס: ח היו
 ישראל שזכנים בני הגוי וכתרו להן ברית מותר להן למכור כלי זין לעבדי המלך וגייסותיו
 מפני שעושין עממן מלחמה עם צרי המדינה להצילה. ונמצאו מגניזין עליהן שהרי אנו
 שרויין בתוכם עיר שיש בה ע' מותר להלך חוצה לה ואסור להכנס בתוכה היה חוצה
 לה ע' מותר להלך בתוכה: ט ההולך ממקום למקום אסור לו לעבור בעיר שיש
 בה ע' בד' בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אבל אם יש שם דרך אחרת ונקרה והלך
 בזה מותר. אסור לבנות עם הגוים כיפה שמעמידים בה ע' דאם עבר ובגדה שכרו מותר
 אבל בונה הוא לכתחלה הטרקלין או החצר שיש בה אותה הכיפה: י עיר שיש
 בה ע' והיו בה הגויות מעוטרות ושאינן מעוטרות המעוטרות אסור להנות בהן בכל מה
 שבתוכן מפני שהוקתן שבגול ע' נתעטרו ושאינן מעוטרות מותרות בהנאה. הגויות של
 ע' אסור לשוחרן מפני שמהנה ע' המוכר ביתו לע' דמיו אסורים בהנאה ויוליכם לים
 המלח אבל גוים שאנסו ישראל וגולו ביתו והעמידו בו עבודה זרה דמיו מותרין וכחב
 ומעלה בערכאות שלהן והלילין של ע' אסור לספור בהן: יא הולכים ליריד של
 ע' ולוקחין מהן בהמה עבדים ושפחות בגויות ובתים ושדות וכרמים וכתב ומעלה
 בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מים. בד' בלוקח מכעל הבית שאינו נותן מכס
 אבל הלוקח שם מן התגר אסור מפני שהוא נותן מכס והמכס לע' דנמצא זה מהנה ע'
 עבר ולקח מן התגר אסבהמ' לקח נושר פרסותיה מן הארכובה ולמטה ואם כסות וכלים
 לקח ירקבו לקח מעו וכלי מתכות יוליכם לים המלח לקח עבר לא מעלין ולא מורדין.
 יב גוי שעשה לבנו או לבתו משתה אסור ליהנות מסעודתו ואפ' לאכול ולשתות
 הישראל משלו שם אסור הואיל ובמסיבת הגוים אכלו ומאימתי אסור לאכול אצלו
 משיחיהל לעסוק ולהכין צרכי סעודה וכל ימי המשחה ולאחר ימי המשחה ל' יום ואם
 עשה סעודה אחרת מהמת הגשוואין אפ' לאחר ל' יום אסור עד לב' חדש וכל ההרחקה
 הזאת מפני ע' הוא שנא' וקרא לך ואכלת מזבחו ולקחת מבנותיו לבניך ויגווגו. יג
 בת ישראל לא תניק את ננה של נכרית עובדת ע' מפני שמגדלת בן לע' דלא תילד את
 הנכרית עובדת ע' אבל מילדת היא בשכר משום איבה והנכרית עובדת ע' דמילדת את
 בת ישראל ומניקה את בנה ברשותה כרי שלא תהרגו. יד ההולכין אסור
 לשאת ולתת עממן והכאין מותרין והו' שלא יהיו קשורין זה בזה שאם היו קשורין שמא
 דעתן לחזור וישראל ההולך ~~מהליכה~~ מותר לשאת ולתת עמו שמא יחזור בו
 ובחזירה אסור. טו ישראל לעבודה זרה בין בהליכה בין בחזירה אסור
 ישראל שהלך ליריד של ע' בחזירה אסור לשאת ולתת עמו שמא עבודה זרה מכר
 להן שם ודמי עבודה זרה כיד ישראל אסורים בהנאה וביד הגוי מותרין בהנאה ומפני זה
 נושאים ונותנים עם האי הבא מן החתומים ואין נושאין ונותנים עם ישראל הבא מן החתומים
 ולא עם המשומרים לעבודה זרה לא בהליכתו ולא בחזירתו:

פרק עשירי

אין כורתין כרית לעובדי ע' וכדי שנעשה עמהן שלום ונניח אותם לעובדה שנלא
 חכרות לחם אלא יהורו מעבודתה או יהרגו ואסור לרחם עליהם שנא' ולא
 חתנם לפיכך אם ראה גוי עובד ע' או עובד או טובע בגוה לא יעלנו: ראה ונטו למות לא
 יצילנו אבל לאכדו בידו או לרחפו לבור וכיצא בזה אסור מפני שאינו עושה עמנו
 מלהמה ב כד' בגוי ע' אבל מוסרי ישראל והמינין והאפיקורוסין מצוה לאברן ביד
 ולהורידן עד באר שחת מפני שהן מצרין לישראל ומסירין את העם מאחריה' כן צדוק
 וביתוס ותלמידיהם שס' רשעים יקרב' מכאן אתה למד שאסור לרפאות עובדי ע' אפי'
 בשכר ואם היה מתירא מהן או שהיה חושש משום איבה מרפא בשכר אבל בחנם

אסור יגור תושב הואיל ואתה מצווה להחיותו מרפאים אותו בחנם: ג אין מוכרין
 לחם בתים ושדות בארץ ישראל ובסוריא מוכרין לחם בתים אבל לא שדות ומשכרין
 לחם בתים בארץ ישראל ובלבד שלא יעשה שכונה ואין שכונה פחות משלשה ואין
 משכרין לחם שדות ובסוריא משכרין לחם שדות ומפני מה החמירו בשדה מפני שיש
 בה שתי מפקיעה מן המעשרות ונותן לחם הגנייה בקרקע ומותר למכור לחם בתים

ושדות בחוצה לארץ מפני שאינה ארצנו: ד אף במקום שהתירו להשכיר לא לבית
 דירה התירו מפני שהוא מכניס לתוכה ע' ונאמר לא תביא תועבה אל ביתך: אבל
 משכיר להן בתים לעשותן אוצר ואין מוכרין להן פירות ותבואה וכיצא בהן במחובר
 לקרקע אבל מוכר הוא משיקוף או מוכר לו על מנת לקוף וקוצץ ומפני מה אין מוכרין
 להן שנולא חתנם לא תתן לחם חנייה בקרקע שאם לא יהיה להן קרקע ישיבתן ישיבת
 עראי היא ה וכן אסור לספר בשבתן ואפילו לומר כמה נאה גוי זה בצורתו קל

וחומר שיספר בשבת מעשיו או שיחבב דבר מדבריהם שנולא חתנם לא יהיה להם חן
 בעיניך מפני שגורם להרבך עמו וללמוד ממעשיו הרעים ואסור ליתן להן מתנות חנם
 אבל נותן הוא לגור תושב שנולגר אשר בשעריך תתנהו ואלה או מוכר לגכרי במכירה

ולא בנתינה: ז מפרנסין עניים גוים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום ואין סמחין בידי
 עניים גוים בלקט שכחה ופיאה מפני דרכי שלום ושואלין בשלוםם ואפילו ביום **אחד**
 מפני דרכי שלום ואין כופלין להן שלום לעולם ולא יכנס לביתו של נכרי ביו אידולתת
 לו שלום מ' צאו בשוק נותן לו שלום בשפה רפה ובכבוד ראש: ז אין כל הרברים

האלו אמורי' אלא בזמן שגלו ישראל לבין האומות או שיד הגוים תקיפה על ישראל אבל
 בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם אסור לנו להניח גוי עובד ע' ד' בנינו אפילו
 יושב ישיבת עראי או עובד ממקום למקום בסחורה לא יעבור בארצנו עד שיקבל עליו
 שבע מצוות שנצטוו בני נח שנ' לא ישבו בארצך אפילו לפי שעה ואם קבל עליו מצוות
 הרי זה גור תושב ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוגה אבל שלא בזמן היובל
 אין מקבלין אלא גר צדק בלבד:

פרק אחד עשר

סמנ לטוי עת טור
 יד סי קכא
 מפקיעה
 לל מפקיעה ומסלק
 ממל סיוונ המעשר
 דכריס כו והטור
 כתב ב"ד סי קכא
 כלשון זה והאיכא
 סגנו להסכור אף
 לדריס שאין כוסות
 להכניס ע' בכתבי
 וכן כתב הסמנ:
 לטון הטור סס ואם
 מכין כסכו של
 הכולס ית' שכל
 כריסא כוונ עותרי:
 טור יד סי קכא
 שמות כג נב
 והאלכד כת' שהסמו
 שהכוס הרב קוס
 מדכר כו אומני' בלבד
 ואף כהס לא אסר
 אלא סמניס ולא
 העכרס. וכן כתב הסמנ לטוי ע' ומט' זכע:

הלכות עז

פרק אחד עשר

מדע

לאני כ יד מי קעה
ויקרא כ כס ימ נ
דברים יב ל :

אין

הולכין בחקות הגוים ולא מדמין להן לא במלבוש ולא בשער וכיוצא בהן שנ'
ולא תלכו בחקותיהם ונאמר ובחוקותיהם לא תלכו ונאמר השמר לך פן
תנקש את דריהם הכל בענין אחד הוא מזהיר שלא ידמה להן אלא יהיה הישרא' מובדל
מהן וידוע במלבושו ובשאר מעשיו כמו שהו' מובדל מהן במדעו ובדעותיו וכן הוא אומר
ואבדיל אתכם מן העמים: ב לא ילבש במלבוש המיוחד להן ולא יגדל ציצית ראשו
כמו ציצית ראשם ולא יגלה מן הצרדין ויניח השער באמצע כמו שהן עושין וזה הנקרא
בלורית ולא יגלה השער מכנגד פניו מאזן לאזן ויניח הפרע מלאחוריו כדרך שעושין הן
ולא יבנה מקומות כבנין היכלות של ע'כדי שיכנסו בה רבים כמו שהן עושין וכל העושה
אחת מאלו וכיוצא בהן לוקה: ג ואלו שהיה מסתפר מ'שראל כיון שהגיע לבלוריתו
קרוב לשלש אצבעות לכל רוח שומט את ידו ישרא' שהיה קרוב למלכות וצריך לישב
לפני מלכיהם והיה לו גנאי לפי שלא ידמה להן הרי זה מותר ללבוש במלבושן ולגלות
כנגד פניו כדרך שהן עושין: ד אין מנחשין כגוים שנ' לא תנחשו כיצד הוא הנחש
כגון אלו שאומרי' הוא יל' ונפלה פתי מפי או נפל מקלי מידי איני הולך למקום פלוני היום
שאם אלך אין הפני נעשים הוא יל' ועבר שועל מימיני איני יוצא מפתח ביתי היום שאם
יצאתי יפגעני אדם רמאי וכן אלו ששומעים צפצוף העוף ואומרי' יהיה כך ולא יהיה כך
טוב לעשות דבר פלוני ורע לעשות דבר פלוני: וכן אלו שאומרים שהוט' תרנגול זה
שקרא עורבי שהוט' תרנגולת זו שקראה כמו תרנגול: וכן המשים סימנין לעצמו אם
יארע לי כך וכך אעשה דבר פלו' ואם לא יארע לי לא אעשה כאליעזר עבד אברהם
וכן כל כיוצא בדברים האלו הכל אסור וכל העושה אפילו דבר מדברים אלו לוקה: ה
מי שאמ' דירה זו שבנתי סימן טוב היתה עלי אשה זו שנשאתי ובהמ' זו שקניתי מבורכת
היתה ומעת' שקניתי העשרתי וכן השואל לתינוק אי זה פסוק אתה לומד אם אמר לו
פסוק מן הבחי' ישמח ויאמר זה סימן טוב ולא כיון מעשיו ולא נמנע מלעשות אלא
עשה סימן זה לעצמו לר' שכבר היה הרי זה מותר: ו אי זהו קוסם זה העושה
מעשה משאר המעשיות כדי שישום ותפנה מחשבתו מכל הדברים עד שיאמר דברים
שעתיד' להיות ויאמר דבר פלוני עתיד להיות או אינו הווה או שיאמר שראוי לעשות
כך והזהרו מכך: ז יש מן הקוסמים שמשמים בחול או באבנים ויש מי שגוה'ר
לארץ וצועק ויש מי שמסתכל במראה של ברזל או בעששית ומדמין ואומרי' ויש מי
שאוחז מקל בידו ונשען עליו ומכה בו עד שתפנה מחשבתו ומדבר הוא שהנביא אומר
עמי בעצו ישל ומקלו יגדלו: ח אסור לקסום ולשואל לקוסם אלא שהשואל לקוסם
מכין אותו מכת מרד' אבל הקוסם עצמו אם עשה מעשה מכל אלו וכיוצא בהן לוקה
שנאמר לא ימצא בך קוסם קסמים: ט איזהו מעונן אלו נותני עתים שאומרים
באצטגוניות יום פלו' טוב ויום פלוני רע ראוי לעשות בו מלאכה פלוני' שנה פלוני' או
חדש פלו' רע לדבר פלוני: י אסור לעונן אע"פ שלא עשה מעשה לא הוריע אותן
הכזבי' שהסכלי' מדמין שהן דברי אמת ודברי חכמה: וכל העושה מעש' מפני האצטגוניות
וכיון מלאכתו או הליכתו באותו העת שקבעו הוברי' שמים הרי זה לוקה שנ' לא תעוננו
וכן האוחז את העינים ומדמה בפני הרואים שעשה מעשה תמהון והוא לא עשה הרי זה
בכלל

כתב לאם שאין
להומי' ממכרה על
מה שמנו חכמים
שהיה קבלה בידם
שהם עתוקי' כגונו':
בשלי' סוס אכטול'
כן ראובן התיירו לו
לספר קומו מכת
שהם קרוב לאלכות

כתב ה"י עראמה
שער ככ דף ס כ"מ
שאמר זל כל נחש
שאינו כאליעזר אינו
נחש לא יצטרף לא על
הסומך עליו אפס
אליעזר ויהינתן לא
מכונן על הכת' חליל'
אבל לקחו לסו' יפה
וקתלה הגונה לבא
לא תכלית' ועש' ונבש'
כא' וכתו' יד מי קעט'

ל' סיסתום לא יסו'
ל' שמתנתם בארץ

הושע ד יב

בנו' לאני כב
טו' יד מי קעט'

ויקרא יט כו

בכלל מעונן ולוקה: יא אי זהו חובר והו שמדבר בדברי שאינן לשון עם ואין להם
ענין ומעלה על דעתו בסכלותו שאותן הדברים מועילים עד שהן אומרי שהאומר כן
וכך על הנחש או על העקרב אינו מוזיק והאומר כן וכך על האיש אינו ניווק: ומתן אוחז
בידו בעת שמדבר מפתח או סלע וכיוצא בדברים האלו הכל אסור: יב והחובר
עצמו שאחז בידו כלום או שעשה מעשה עם דבורו אפי' הראה באצבעו והיה לוקה
שנ' לא ימצא בך וגו' והחובר חבר: אבל אם אמר דברים בלבד ולא הגיד לא אצבע ולא
ראש ולא היה בידו כלום וכן אדם שאמר עליו החובר אותן הקולות והוא יושב לפניו
ומדמה שיש לו בזה הנאה מכין אותו מכת מרדות מפני שנשתתף בסכלות החובר: וכל
אותן הקולות והשמורת המשונים המכוערים לא ידעו וגם היטב אין אותם: יג מי
שנשכו עקרב או נחש מותר ללחוש על מקום הנשיכה ואפי' בשבת כדי ליישב דעתו
ולחזק לבו אע"פ שאין הדבר מועיל כלום הואיל ומסוכן הוא התיירו לו כדי שלא תטרף
דעתו עליו: יד הלוחש על המכה וקורא פסוק מן התורה וכן הקורא על התינוק
שלא יבעת והמניח ספר תורה או תפלין על הקטן בשביל שישן לא די להן שהם בכלל
מנחשים וחברים אלא שהן בכלל הכופרים בתורה שהן עושין דברי תורה רפואת גוף
ואינן אלא רפואת נפשות שנא' והיו חיים לנפשך: אבל הבריא שקרא פסוקין ומזמור
מתלים כדי שתגן עליו וכות קריאתן וינצל מצרות ומנזקים הרי זה מותר: טו אי
יהו דורש אל המתים זה המרעיב את עצמו והולך ולן בבית הקברות כדי שיבא מת בהלום
ויודיעו מה שישאל אליו: ויש אחרים שהם לובשים מלבושים ידועים ואומרים דברים
זמקטירין קטרת ידועה וישנים לברך כדי שיבא מת פלוני ויספר עמו בהלום כללו של
דבר כל העושה מעש' כדי שיבוא המת ויודיעו לוקה שנ' לא ימצא בך מעביר וגו' ודורש
אל המתים: יז אסור לשאול בעל אוב או בעל ידעוני שנ' לא ימצא בך מעביר וגו'
ושאל אוב וידעוני: נמצאת למד שבעל אוב וידעוני עצמן בסקילה והנשא בהן באוהרת
ומכין אותן מכת מרדות ואם כיון מעשיו ועש' כפי מאמרו לוקה: והמכשף חייב בסקילה
והוא שעשה מעשה כשפים אבל האוחז את העינים והו' שיראה שעשה והוא לא עשה
לוקה מרדות מפני שלא זוה שנ' במכשף בכלל לא ימצא בך הוא ולא שניתן לאוהרת
מיתת בית דין הוא ואין לוקין עליו שנא' מכשפה לא תחיה: יח ודברים האלו כולן
דברי שקר וכזב הן והם שהטעון בהן עוברי עין הקדמוני לגויי הארצו' כדי שיגהנו אחריהן
ואין ראוי לישראל שהם חכמי מחוכמי להמשך בהבלים אלו ולא להעלות על לב שיש
הועלת בהן שנ' כ' לא נחש בעקב ולא קסם בישראל ונאמ' כי הגוים האלה אשר אתה
ירש אותם אל מעונני ואל קוסמי ישמעו ואתה לא כן וגו': יח כל המאמין בדברי
האלו וכיוצא בהן ומחשב בהן שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרתן אינו לאמן
הסכלים ומחסי הדעות ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלמה: אבל בעלי החכמה
וחמימי הדעת ידעו בראיות ברורות שכל אלו הדברים שאסרה תורה אינם דברי חכמה
לא תהוהבל שנמשכו בהן חסרי הדעת ונשיאו כל דרכי האמת בגלגל ומפני זה אסרה
תורה כשהוהירה על כל אלו ההבלים תמים תהיה עם השם אלרדך:

מעט עשין ד
טוליד מי קעט
ועיין בהלכות שבת
פס כ"א פ"א:

מעט לכוני כו' טו' סס:

דברים י"ב

כפ"ל מיתות מוכס
ססכנת שדים אין
זה כיסוף עעש שדים
פסעס אסור מפני
ססכנה:

כמדכר כנ כו

פרק שנים עשר

ויקרא יט כז סענ
לפני כו טור יד סי'
קפא

מגליח פאתי הראש כמו שהיו עושין עובדי ע' ז' ח' י' ש' נ' א' לא תקיפו פאת
ראשכם וחייב על כל פאה ופאה לפיכך המגלה שני צדעיו אפילו בבת אחת
והתראה אחת לוקה שתיים אחד המגלה הפיאורת בלבד ומניח שער כל הראש או
המגלה כל הראש כאחד לוקה הואיל וגילח הפיאורת: ב בדא באיש המגלה אבל
איש המתגלה אינו לוקה אלא אם כן סייע למגלה והמגלה את הקטן לוקה האשה
שגלחה פאת ראש האיש או שנתגלחה פטורה שנאמר לא תקיפו פאת ראשכם ולא
חשית את פאת זקנך כל שישנו בכל חשית ישנו בכל תקיף ואשה אינה בכל חשית
לפי שאין לה זקן לפיכך העבדים הואיל ויש להם זקן אסורין בהקפה: ג כל מצות
לא תעשה שבתורה אחד אנשים ואחד נשים חייבים חוץ מכל חשיות ובל תקיף ובל
יטמא כהן למתי' וכל מצות עשה שהיא מוסר לזמן ואינה תדירה נשים פטורות חוץ
מז' שיש בהן מקדוש היום ואכילת מצה בלילי הפסח ואכילת הפסח ושחיטתו והקהל ושמוחה
שהנשים חייבות: טומטום ואנדרוניגס הרי הן ספק נותנין עליהן חומרי האיש וחומרי
האשה בכל מקום וחייבין בכל ואם עברו אינם לוקין: ד אע"פ שהאשה מותרת
לגלח פאת ראשה הרי היא אסורה לגלח פאת ראש האיש ואפילו קטן אסור לה לגלח
לו פאה ופאה זו שמניחים בצ"ע לא נתנו בו חכמים שיעור ושמענו מוקיניו שאינו
מניח פחות מ' שיעור' ומותר ללקט הפאות במספריים לא נאסר לא השחתה בתער:

ויקרא יט כז

כל שמטו ככל תאכל
חמץ יטו בקום אכלו
מנה ועין ככ כט
מהלכות שבת:

במע' כדא סמונתר:
דבע טימטלה בלענו

סענ לפני כח
טור סי' קפא

ה דרך עבודה זרה להשתחית וקנס לפיכך אסרה תורה להשתחית הוקן
וחמש פאות יש בו ל' ח' העליון ול' ח' התחתון מימין וכן משמאל ושבולת הוקן ולוקה
על כל פיאורת פאה ואם נטרן כולן כאחת לוקה חמש ואינו חייב עד שיגלחנו בתער
שנ' ולא תשחית את פאת זקנך גילוח שיש בו השחתה לפיכך אם גילח זקנו במספריים
פטור ואין המגלה לוקה עד שיסייע ואשה מותרת להשתחית זקנה אם יש לה שער
בזקן ואם השחיתה זקן האיש פטורה: ו השפה מותר לגלחו בתער והוא השער
שעל גב השפה העליונה וכן השער המדולדל מן השפה התחתונה ואע"פ שהוא מותר
לא נהגו ישראל להשתחית אלא יגלח קצתו עד שלא יעכב אכילתה ושתייה: ז

כתב הר"ם שיעני
בזה כמה פני היכן
קן הפאות וירא שמי'
יגא ידי כולן להזהר
שלא להשחית כל
הכדא פאה עכ:

טור יד סי' קפב:
כתב דר' ליעזר אכל

העברת השער משאר הגוף כגון בית השחי ובית הערוה אינו אסור מן התורה לא מדברי
סופרים והמעבירו מכין אותו מכת מדרות בד"א במקו שאין מעבירין אותו אלא נשים כד'
שלא יתקן עצמותיו נשים אבל במקום שמעבירין השער הנשים ואנשים אם העביר
אין מכין אותו ומותר להעביר שער שאר איברים במספריים ככל מקום: ח לא
תעדה אשה ערי האיש כגון שתי ש' בראשה מצנפת או כובע או שתלבש שריץ וכיוצא
בו או שתגלה ראשה כאיש ולא יעדה איש עדי אשה כגון שילבש בגדי צבעוני' וחלי
זהב במקום שאין לובשין אותן הכלים ואין משימים אותו החלי אלא נשים הכל כמנהג
המדינה: ט איש שעדה ערי אשה ואשה שערת עדי איש לוקין המלקט שערות
לבנות מתוך השחורות מראשו או מוקנו משילקט שעה אחת לוקה מפי שעה ערי
אשה וכן אם צבע שעריו שחור משיצבע שער לבנה אחת לוקה וטומטום ואנדרוניגס

ר' יצחק דקל
בלאבי דאמר לוקה
כדאמר דבי יוסף
ועוקימין ליה דקאי
בלאבי ועין בתנאים
המולין: וכתבו
הגאונים מהעולם כל
שער שבו מראשו וצד
רגלו מותר לו לגלח
גם על בין השמי' ושל

אינו

כה שאינו יסוי אדרכה כיטור וכן כתב הסענ לפני סי' ס' וע"ס:

הלכות תשובה מדע לח

אינו עוֹפֵף כאֲשֶׁה וְלֹא מְגַלַּח רֵאשׁוֹ כְּאִישׁ וְאֵם עֲשָׂה כֵן אִינוּ לֹקֵה : י כְּתוּב קַעֲקַע מִצַּד לְאֹיֵל סָלָה
 הָאָמֹר בְּתוֹרָה הוּא שִׁישְׂרֵט עַל בִּשְׂרוֹ וְיִמְלֵא מִקּוּם הַשְּׂרִיטָה כְּחֹל אוֹ רֵיו אוֹ שֶׁאֵר טוֹר יִדְמֵי קָפ
 צְבָעוֹנִים הַרוֹשְׁמִים וְזֶה הִיא מִנְהַג הַגּוֹיִם שְׂרוּשְׁמִים עֲצָמָן לְעִבּוּדָה זָרָה כְּלוֹמ' שְׁהוּא עֵבֶר
 מְכֹר לֵה וְמוֹרְשֵׁם לְעִבּוּדָהּ וּמֵעַתָּה שִׁירְשׁוּם בְּאַחַת מִדְּבָרֵי הַרוֹשְׁמִין אַחֲרֵי שִׁישְׂרוּט בְּאֵי
 וְהַמְקוּם מִן הַגּוֹף בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה לֹקֵה : יא כָּתַב וְלֹא רָשַׁם בְּצַבֵּעַ אוֹ שֶׁרָשַׁם
 בְּצַבֵּעַ וְלֹא כָּתַב בְּשְׂרִיטָה פֶּשֶׁט עַד שִׁיכְתוּב וְיַקְעֲקַע שֶׁנֶּאֱמַר וְכְתוּבַת קַעֲקַע בְּרֹא' בְּכּוּחַב וּיִקְאֵל יֵט כַּח
 אֲבָל זֶה שִׁכְתוּבוֹ בְּבִשְׂרוֹ וְקַעֲקַעוּ בוֹ אִינוּ חַיִּיב אֲלֵא אִם כֵּן סִיּוּעַ כְּדִי שִׁיעֵשׂ מַעֲשֵׂה אֲבָל
 אִם לֹא עֲשָׂה כְּלוֹם אִינוּ לֹקֵה : יב הַשְּׂרוּטָה שְׂרִיטָה אַחַת עַל הַמַּת לֹקֵה שְׁנֹוֹ שְׂרוּטָה מִצַּד לְאֹיֵל סָלָה
 לְנַפְשׁ לֹא תִתְנוּ בְּבִשְׂרְכֶם אַחַד כְּחֵן וְאַחַד יִשְׂרָאֵל שְׂרֵט שְׂרִיטָה אַחַת עַל הַמַּתִּים אוֹ ה' טוֹר סָס
 שְׂרִיטוֹת עַל מַת אַחַד לֹקֵה חֲמִשָּׁה . וְהוּא שֶׁהִתְרוּ בוֹ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת : יג גִּידָה
 וְשְׂרִיטָה אַחַת הֵיא וְכִשְׁם שֶׁהִיוּ הַגּוֹיִם שְׂרוּטִי בְּבִשְׂרָה עַל מַתִּיהֶם מִפְּנֵי הַצַּעַר כִּךְ הִיוּ חוֹבְלִין
 לְעַצְמָם לַע"ז שֶׁנֶּאֱמַר וְיִתְגַּדְּדוּ כְּמִשְׁפָּטָן גַּם זֶה אִסְרָה תוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִתְגַּדְּדוּ אֲלֵא שְׁעַל
 הַמַּת בֵּין שְׂרֵט בִּידוֹ בֵּין שְׂרֵט בְּכַלִּי לֹקֵה לַע"ז בְּכַלִּי חַיִּיב מִלְּקוֹת בִּידוֹ פֶּשֶׁט . וּבְכָלֵל
 אֲזָוָהּ וְזוֹ שֶׁלֹּא יְהוּ שְׁנֵי כְּתִיבֵינָם בְּעִיר אַחַת . זֶה נִהְיָ בְּמִנְהַג זֶה וְזֶה נִהְיָ בְּמִנְהַג אַחֵר
 שְׂדֵרָה זֶה גּוֹרֵם לְמַחְלֻקַּת גְּדוּלָה שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִתְגַּדְּדוּ לֹא תַעֲשׂוּ אַגְדוֹת אַגְדוֹת : יד

מִלְּכִי יוֹכָם : וְהָטוֹר
 כְּתַב בִּידוֹ מִיֵּקָפ וְלֹא
 כְּתַב הַרְעָן לֹקֵה
 שְׂרִיטָה אֲבָל אִם עִכָּה
 בִּידוֹ עַל בִּשְׂרוֹ וְיִתְגַּדְּדוּ
 בְּדַלְסָכְתָן בְּרַכִּי
 עֲקִיבֵי שְׂטָעוּ בְּמַטְטָנוּ
 שֶׁל רַכִּי אֲלֵי עוֹלָה וְהִיא
 עִכָּה עַל בִּשְׂרוֹ עַד
 שְׂדֵעוֹ וְסִגְיַת לְאֶרֶץ .
 וְכַתֵּב סָלָה ז' לְדַבֵּר
 תִּיעָמָה הוּא דְכִיּוֹן לְדַבֵּן
 בִּידוֹ בֵּין בְּכַלִּי אֲסוּר
 הַיֹּאֵךְ יִהְיֶה מוֹתֵבֵי לְדַךְ
 הַכֹּאֵם וְהַתְּגַסְפֵי ט'
 שְׂרֵט עֲקִיבֵי הִיא
 עוֹשֶׂה כֵּן עַל הַתּוֹרָה
 כְּמוֹ שֶׁהִיא אֲנִי הַרְבֵּי
 עֲשֵׂת יֵשׁ לִי וְאֶן
 לִי שְׂלֵמִי לְהַרְנוֹתָם
 עַבְדְּ לֹכֵן כְּתַב הַסָּפֵן

הַקּוֹרָח קָרַח עַל הַמַּת לֹקֵה שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִשְׂמוּ קָרַח בֵּין עֲנִיכֶם לְמַת אַחַד יִשְׂרָאֵל וְאַחַד
 כְּחֵן שְׁקָרָה עַל הַמַּת אִינוּ לֹקֵה אֲלֵא אַחַת . הַקּוֹרָח ד' אוֹ הַקּוֹרָחוֹת עַל מַת אַחַד לֹקֵה
 כְּמִנְיַן הַקּוֹרָחוֹת וְהוּא שֶׁהִתְלוּ בוֹ עַל כָּל קָרַח וְקָרַח . טו אַחַד הַקּוֹרָח בִּידוֹ אוֹ בְּסֵם
 אוֹ הַטְּבִיל ה' אֲצַבְעוֹתָיו בְּסֵם וְהִנִּיחָם בְּחֵמֶשׁ מִקּוּמוֹת בְּרֵאשׁוֹ בְּבַת אַחַת הוּאִיל וְקָרַח ה'
 קָרַחוֹת אֵעָפֹה שֶׁהִיא הַתְּרַאָה אַחַת לֹקֵה חֲמִשָּׁה שֶׁהִיא כּוֹלֵן בְּאֵין כְּאַחַת וְחַיִּיב עַל כָּל
 הַרֵאשׁ כְּבֵין הַעֵינִים שֶׁנֶּאֱמַר יִקְרָחוּ קָרַח בְּרֵאשִׁים . וְכַמָּה שִׁיעוֹר הַקּוֹרָח כְּדִי שִׁירָאֵה
 מִרֵאשׁוֹ כּוֹרִים מִנִּי בְּלִי שַׁעַר : יו הַקּוֹרָח רֵאשׁוֹ אוֹ הַשְּׂרוּטָה בְּבִשְׂרוֹ עַל בִּיתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 וְעַל סַפִּינָתוֹ שֶׁנִּשְׂטַעָה בֵּים פֶּשֶׁט . וְאִינוּ לֹקֵה אֲלֵא עַל הַמַּת בְּלִבָּד אוֹ חֲשׂוֹרֵט לַע"ז
 הַקּוֹרָח קָרַח בְּרֵאשׁוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְהַשְּׂרוּטָה שְׂרִיטָה בְּבִשְׂרָה חֲבֵרוֹ וְהַכּוּחַב כְּתִיבֵרָה קַעֲקַע
 בְּרֵאשׁוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְהִיא חֲבֵרוֹ מִסִּיעַ בּוֹמֵן שֶׁשֶׁנִּיחָן מוֹיֵדִין שֶׁנִּיחָן לֹקֵן אַחַד שׁוּגָה וְאַחַד
 מוֹיֵד הַמוֹיֵד מִשְׁנִיחָם לֹקֵה . וְהוּשׁוּג פֶּשֶׁט . בְּרִיךְ רַחֲמֵי אֱלֹהֵינוּ :

הלכות תשובה

מִצַּח עֲשֵׂה אַחַת וְהוּא שִׁישׁוּב הַחוּטָא מִחוּטָאוֹ לְפָנֵי ה' וְיִתּוּדָה . וְבִיאוֹר מִצַּח ז' וְעִיקָרִים
 הַגְּנֻרִים עֲמָה בְּגִלְלָה בְּפָרְקִים אֵלָיו :

פרק ראשון

כָּל מִצַּח שֶׁנִּתְּוָרָה בֵּין עֲשֵׂה בֵּין לֹא תַעֲשֵׂה אִם עֵבֶר אִדְם עַל אַחַת מִחֻבֵין בְּזוֹן מִצַּח עֲשֵׂין י'
 בֵּין בְּשׁוּגָה כְּשִׁיעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה וְיִשׁוּב מִחוּטָאוֹ חַיִּיב לְהִתּוֹדוֹת לְפָנֵי ה' בְּרוּךְ הוּא
 שֶׁנֶּאֱמַר אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגו' וְהִתּוֹדוּ אֶת הַטָּאָתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ זֶה וְיִדְוּ דְבָרִים . וְיִדְוּ זֶה בְּמַדְכָּה ס ג
 מִצַּח

פנ"ט ע"א י

מצות עשה: ב כיצד מתורין אנא השם הטאתי עייתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה וזהו עיקרו של ירוי וכל המרבה להתוודות ומאריך בענין זה הרי זה משוכח: ג וכן בעלי הטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגתן או על זדון אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה ויתוודו וירוי דברים שנאו והתורה אשר הטא עליה: וכן כל מהוייבי מיתות בית דין ומהוייבי מלקות אין מתכפר להן במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו וכן החובל בחכרו והמוזק ממונו אעפ ששילם לו מה שהוא הייב לו אינו מתכפר עד שיתודה וישב מלעשות כזה לעולם שנמכל הטאות האדם, ד שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאו והתודה עליו את כל עונות בני ישראל. ה שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבחורה הקלות והחמורות בין שעבר בזדון בין שעבר בשגגה בין שהודיע לו בין שלא הודיע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח והוא שעשה תשובה. אכל אסלא עשה תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות, ומה הן הקלות ומה הן החמורות החמורות הן שחייבין עליהם מיתת ב"ד או כרת. ושבעת שוא ושקר אעפ שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות. ושאר מצות לא תעשה ומצות עשה שאין בהן כרת הם הקלות, ו בומן שאין בהן המקרש קיים ואין לנו מובח כפרה אין שם אלא תשובה התשובה מכפרת על כל העבירות אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מוכידין לו שום רשעו שנורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו, ועצמו של יום הכפורי מכפר לשביל שניכי ביום הזה יכפר עליכם. ז אעפ שהתשובה מכפרת על הכל ועצמו של יום הכפורים מכפר יש עבירות שהן מתכפרין לשעתן ויש עבירות שאין מתכפרין לא לאחר זמן, כיצד עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה אינו זומשם עד שמוחלין לו ובאלו נאמר שובו בני ישראל ארפא משוכותיכם וגו'. ח עבר על מצות לא תעש שאין בה כרת ולא מיתת ב"ד ועשה תשובה. תשובה חולה ויום הכפורים מכפר ובאלו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם עבר על כריתות ומיתות ב"ד ועשה תשובה תשובת ויום הכפורים תולין וייסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה ולעולם אין מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסוריו ובאלו נאמר ופקדתו בשבט פשעם. ט ב"א בשלא חילל את השם בשעה שעבר אבל המחיל את השם אעפ שעשה תשובה והגיע יום הכפורים והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות אלא תשובה ויום הכפורים וייסורין שלשתן תולין ומיתה מכפרת שנאו ונגלה באזני השם צכאות וגו' אם יזכר העון הזה לכם עד המותו.

ויקרא ס

נאמי איממלה נכמה לסו אונערי לנו סתור בלאיתא כפר כעס פלניקי: בעדכסו:

ויקרא י"א

ויקרא לב יג

ויקרא י"ד

ויקרא נ"ד

ויקרא י"ז

תלים מט כ"ב

ספיעס כ"ז

פרק שני

אזי זה היא תשובה גמורה זה שבא בידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה לא מיראה ולא מכשולין כח כיצד הרי שבא על אשה בעברה ולאחר זמן נתייחד עמה והוא עומד כאהבתו כח ובכח גופו ובמדינה שעבר בה ופירש

הלכות תשובה מדע לט

ופירש ולא עבר זהו בעל תשובה ומורה הוא ששלמה אמר וזכור את בוראך בימי קבלת יב ג
 בחזרתך: ב ואם לא שב לא בימי זקנתו ובעת שאי אפשר לו לעשות מה שהיה
 עושה אעפ שאינה תשובה מעולה מועלת היא לו ובעל תשובה הוא אפילו עבר כל
 ימיו ועשה תשובה ביום מיתתו ומת בתשובתו כל עונותיו נסחלין שנאמר עד אשר לא
 תחשך השמש והאור והירח והכוכב ושבו העבים אחר הגשם שהוא יום המיתת מכלל
 שאם זכר בוראו ושב קודם שימות נסלח לו: ג ומה היא התשובה הוא שיעזוב
 החוטא הטאו ויסיירו ממתשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד שנא יעזוב רשע דרכו
 וכן יתנחם על שעבר שנכי אחרי שובי נחמתי ויעיד עליי יודע תעלומות שלא ישוב לזה
 החטא לעולם שנולא נאמר עוד ארינו למעשה ידינו וכו' וצריך להתודות בשפתיו ולומר
 ענינות אלו שגמר בלבו: ד כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב הרי זה
 דומ לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ וכן הוא אומ' מוד'
 ועזוב ירוחם וצריך לפרוט את החטא שנאנא חטא העם הוה חטאה גדולה ויעשו להם
 אליו והב: ה מרכזי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני ה' בכבי ובתחנונים
 ועושה צדקה כפי כחו ומתרחק הרבה מן הדבר שהטא בו ומשנה שמו כלום אני אחר
 ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה וגולה
 ממקומו שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להכנע ולהיות עניו ושפל רוח: ו
 ושבת גדול לשב שיתודה ברבים ויודיע פשעיו להם ופגלה עבירות שבינו לבין חבריו
 לאחר' ואומ' להם אמנם חטאתי לפלו' ועשיתי' לך כך וכך והריני היום שב ומתנחם וכל
 המתנחם ואינו מודיע אלא מכסה פשעיו אין תשובתו גמורה שנאמר מכסה פשעיו לא
 יצליח: ז בדא בעבירות שבין אדם להבירו' אבל בעבירות שבין אדם למקום אינו
 צריך לפרסם עצמו ועזות פנים היא לו אם גילם אלא שב לפני האל ברוך הוא ופורט
 חטאיו לפניו ומתודה עליהם לפני רבי' סתם וטובה היא לו שלא נתגלה עונו שנאשרי
 בשו' פשע כסוי חטאה: ח אעפ' שהתשובה והצעקה יפה לעולם בעשרת הימים תליס' זכ' ב
 שבין ראש השנה ויום הכפורי' היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנדרשו' בהמצאו: י
 בדא ביחיד אבל צבור כל זמן שעושי' תשובה וצועקין בלב שלם הן נענן שנכי' אהינו
 בכל קראנו אליו: ט יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ
 מחילה וסליחה לישראל' לפיכך זייבים הכל לעשות תשובה ולהתודות ביום הכפורי'
 ומצות וידיו יום הכפורים שיתחיל מערב היום קודם שיאכל שמא יזנק בסעודה קודם
 שיתודה ואעפ' שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בליל יום הכפורים ערבית וחוזר
 ומתודה בשחרית ובמוסף ובמנחה ובנעילה והיכן מתודה יחיד אחר תפילתו ושליח
 צבור באמצע תפילתו בברכה רביעית: י הודוי' שנהגו בוכל ישראל אבל אנתנו
 חטאנו כו' והוא עיקר הודוי' עבירות שהתודה עליהם ביום הכפורים זה חוזר ומתודה
 עליהן ביום הכפורים אחר אעפ' שהוא עומד בתשובתו שנכי' פשעי' אני ארע והטאתי
 ננדי תמיד: יא אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרין אלא על עבירות שבין אדם
 למקום כגון מי שאכל דבר אסור או בעל בעילה אסורה וכיוצא בהן אבל עבירות שבין
 אדם לחברו כגון החובל את חברו או המקלל חברו או גזולו וכיוצא בהן אינו נמחל לו
 לעולם

סס יב ד

יב יב יב

סס סס

קסס יד ד

עליו כמ יב

סענת זכ לב

טור סט ס' טרו פסק

כרכי עקינא זכ

כרך לפרט:

עליו כמ יב

וכן בעניינות עוננו

כרך לפרסם פתסוכ

ולפתביום כרכים:

תליס' זכ ב

יב יב יב

דרכים ד ז

פני סט ס' טרו

סענ עשין י

תליס' זכ ב

טור סט ס' טרו

סענ עשין י

לעולם עד שיתן לחברו מה שהוא חייב לו וירצהו: יב אע"פ שהחזיר לו ממון שהו' חייב לו צריך לרצותו ולשאלו לו ממנו שימחול לו, אפילו לא הקניט את חברו אלא בדבריו צריך ל'פייסו ולפגוע בו עד שימחול לו, לא רצה חברו למחול לו מביא לו שורת של שלשה בני אדם מרעיו ופוגעין בו ומבקשין ממנו לא נתרצה להן מביא לו שניות ושלישית, לא רצה מניהו וחולך לו וזה שלא מחל הוא החוטא, ואם היה רבו הולך ובא אפילו אלף פעמים עד שימחול לו, יג אסור לאדם להיות אכזרי ולא יתפייס אלא והאנוח לרצותו וקשה לכעוס ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול מחל בלב שלם ובנפש חפצה ואפילו הצר לו וחטא לו הרבה לא יקום ולא ישור וזהו דרכם של זרע ישראל ולבם הנכון. אבל הגוים עע"ז ערלי לב אינן כן אלא עברתן שמורה נצה וכן הוא אומר על הגבעונים לפי שלא מחלו ולא נתפייסו והגבעונים לא מבגין ישראל המה. יד החוטא לחברו ומת חברו קודם שיבקש ממנו מחילה מביא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו ויאמר בפניהם חטאתי ליי אהי ישראל ולפלגמי זה שכך וכך עשיתו לי ואם היה חייב לו ממון חזירו ליורשים לא היה יודע לו יורשין יעזבו בבית דין ותודוח:

טור א"ח סי' תרו
סע"ג ע"ג סי' י'
בית דין דמקד המונבל
גמס' ה"ל דל"ת אמר
מכריז למחול בשלש
הנביא לנ"ס רע אכל
הנביא לנ"ס רע א"ן
ל' מחילה עולמים
עכ: ענין הנבעו כ'
בשוקל כ' כ"א:

פרק שלישי

כל אחד ואחד מבני האד' יש לו זכויות ועונות מי שזכויותיו יתרות על עונותיו צדיק ומי שעונותיו יתרו על זכויותיו רשע מחצה על מחצה בינוני וכן המדינה אם היו זכויות כל יושביה מרובו על עונותיהן הרי זו צדקת ואם היו עונותיהן מרובין הרי זו רשעה, וכן כל העולם כולו. ב אדם שעונותיו מרובין על זכויותיו מיד הוא מרד ברשעו שנא' על רוב עונך, וכן מדינה שעונותיה מרובין מיד היא אובדת שנא' ועקת סדום ועמורה כי רבה וגו' וכן כל העולם כולו אם היו עונותיהם מרובין מזכויותיהן מיד הן נשחתין שנאמר וירא ה' כי רבה רעת האדם, ג ושקול זה אינו לפי מנין הזכויות והעונות אלא לפי גדלם יש זכות שהיא כנגד כמה עונות שנ' יען נמצא בו דבר טוב, ויש עון שהוא כנגד כמה זכויות שנא' וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, ואין שוקלין אלא ברעתו של אל רעות והוא היודע היאך עורכין הזכויות כנגד העונות. ד כל מי שניהם על המצוות שעשה ותהה על הזכויות ואמר בלבו ומה הועלת' בעשיתן הלואי לא עשית' אותן הרי זה איבד את כולן ואין מוכירין לו שום זכות בעולם שנאמר וצדקת הצדיק לא תצילנו ביום רשעו אין זה לא בתוהוה על הראשונות, ה וכשם ששוקלין זכויות אדם ועונותיו בשעת מיתתו כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד מבני העולם עם זכויותיו ביום טוב של ראש השנה. מי שנמצא צדיק נחתם לחיים ומי שנמצא רשע נחתם למיתה והבינוניתו חולין אותו עד יום הכפור' אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה, ו אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזרת הכתוב רמז יש בה כלומ' עוררו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנחם בהבל ריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והשיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזבו כל

הושע ט ז
בדלמית יב
ס"ס ז
מלכ"א יד
קבלת ט יט
ה
ט' התוספת דמים
א"ל ט' ל"מי עד
ועיתה וו ט' לנהם
אכל הענין כעב"ל
אין האדם נידון בזה
א"ל לעניני העולם
היה וזה שאמר למים
ולמיתה אינם דמים
בלבד לא כל העונות
שבעולם הן עונות
ועיתה כ"י ועוני
וכוונת בהם כי
איתם חכמים בלשון מיתה וכינסהכר
נהגמול והטוב בלשון סיים:

הלכות

תשובה

מדע מ

ואחד מסך דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה. ז לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאלו חציו זכאי וחציו חייב וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב. הטא הטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו. לכף חובה וגרס לו השחתה עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו וארצו כל העולם כולו. לכף זכות וגרס לו ולהם

מסלי' כס

ח ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצוות מראש השנה ועד יום הכיפורי יותר מכל ימות השנה ונהגו כולם לקום בלילה בעשרת ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין ער שיאור היום.

טולאס מי' תקפס :

ט בשעה ששוקלין עונות אדם עם זכיותיו אין מחשבי' עליו עון שהטא בו תחלה ולא שני אלא משלישי ואילך. אם נמצאו עונותיו משלישי ואילך מרובין על זכיותיו אותן שתי עונות מצטרפין ודין אותו על הכל. ואם נמצאו זכיותיו כנגד עונותיו אשר מעון שלישי ואילך מעבירין כל עונותיו ראשון ראשון לפי שהשלישי נחשב ראשון שכבר נמחלו השנים וכן הרביעי הרי הוא ראשון שכבר נמחל השלישי וכן עד סופן.

פונג לנ' כט

בר"א ביהודי שנ' הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר אבל הצבור תולין להן עון ראשון שני ושלישי שנ' על שלשה פשעי ישראל ועל ארבע לא אשיבנו וכשמחשבין להן על דרך זה מחשבין להן מרביעי ואילך. יא הבינונים אם היה בכלל מחשבה עונות שלהן שלא הניחו תפילין מעולם דנין אותן כפי חטאו ויש לו חלק לעולם הבא.

עמס כו

זכין כל הרשעים שעונותיהן מרובים דנין אותן כפי חטאיהם ויש להן חלק לעולם הבא שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא אע"פ שהטאו שנ' ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ארץ זו משל כלומר ארץ החיים והוא העולם הבא. וכן חסידיו אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא. יב ואלו הן שאין להן חלק לעולם הבא אלא נכרתו ואובדים וידינוין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים המניין והאפיקורסין והכופרים בתורה. והכופרים בתחית המתים וביצירת הגואל וה

כסס לת' סוירי

כשהפנות כוויין עליו

ישעיה ככ

ט' דלס דהיינו

המקיל' כונו' שכטנו

ככוכן פ' הרב צפיר'

כסלכות מלכיס

ומלמנותיהם סוף

כ' נ' דהיינו נר תושב

וכן כסלכות אסורי

כילס :

זמחשאי הרבים והפורשין מרדכי צבור והעושה עבירות ביד רמה בפרהסיא כיהויקים והמוסרים ומטילי אימה על הצבור שלא לשם שמים ושופכי דמים ובעלי לשון הרע והמושך ערלתו. יג זמשה הן הנקראים מינין האומר שאין שם אלו ואין לעולם מנהיג והאומר שיש שם מנהיג אבל הן שנים או יותר והאומר שיש שם רבון אחר אבל שהוא נוף ובעל תמונה וכן האומר שאינו לברו הראשון וצור לכל וכן העובד אלה וזולתו

כמק' דלס פירש

אפיקורוס ענוסתם

וכן בנימל דחלק

פליניאמוראי רכסמ

זה המכוס תמ' רכי

והנשעבן לניאליזם

המכוס חכירו כפרי

תמ' וכן כתב כעל

העירך בערך

אפיקורוס: ועל

כדי להיות מליץ בינו ובין רבון העולמים כל אחד מחמשה או האמין יד שלשה הן הנקראין אפיקורוסין האומ' שאין שם נבואה כלל ואין שם מדע שמינע מהבורא ללב בני האדם והמכחיש נבואתו של משה רבינו והאומ' שאין הבורא יודע מעשה בני האדם כל אחד משלשה אלו הן אפיקורוסין. טו שלשה הן הכופרים בתורה האומ' שאין התורה מעם האל ולפסוק אחד אפי' תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפי עצמו הרי זה כופר בתורה. וכן הכופר בפירושיה והוא התורה שבעל פה. והמכחיש מזידה כגון צדוק וביתוס והאומ' שהבורא החליף מצוה זו במצוה אחרת וכבר בטלה התורה זו אע"פ שהיא

איתחמס' כל אחד משלשה אלו כופר בתורה. יז שנים הם

איתחמס' כל אחד משלשה אלו כופר בתורה. יז שנים הם

המצוה לעביר אתה והמזבח לכל התורה כולה לעבירה אחת זה שהחזיק
עצמו לעשו אותה עבירה בודון ונתפרסם בה והורגל אפילו תחתן הקלות כגון שהחזיק
חמיד ללבוש שעטנו או להקיף פאה ונמצא כאילו בטלה מצוה זו מן העולם אצלו הרי
זה המצוה לאותו דבר והוא שיעשה להכעיס יז המצוה לכל התורה כולה כגון
החזיר לדתי בשעה שגורין שמד וידבק בהם ויאמר מה נצע לי להדבק בישראל
שחם שפלי ונרדפים טוב לי שאדבק באלו שידם תקיפה הרי זה המצוה לכל התורה
יבנעם הפעול ענלי כולל יח מחטיאי הרבים כיצד אחד שהחטיא בדבר גדול כגון ירבעם וצדוק ובייתוס
כדך כדו לסקמיל ואחד שהחטיא בדבר קל אפילו לבטל מצות עשה ואחד האונס אחרים עד שיחטאו
העם ולעכבם שלא כמנשה שהיה חורג את ישראל עד שיעבדו עז או שהטעה אחרים והיה יס
יכנו לרגלי ביהושע' הפורש מדרכי צבור אעפ שלא עבר עבירות לא נבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצות
בכללן ולא נכנס בצרתן ולא מתענה בתעניתן לא הולך בדרכו כאחיו מגויי הארץ וכאילו
אינו מהן אין לו חלק לעולם הבא כ העושה עבירות כדומה כחוקים בין שעשה
קלות בין שעשה חמורות אין לו חלק לעולם הבא וזהו הנקרא מגלה פנים בתורה מפני
שהעיו מצוה וגילה פניו ולא בוש מדברי תורה כא שנים הם המוסרי המוסר חברו
ביד גויים להרגו או להכותו והמוסר מסון חברו ביד גויים או ביד אנס שהוא כגוי ושניהם
אין להם חלק לעולם הבא כב מטילי אימה על הצבור שלא לשם שמים זה הרודה
צבור בחזקתו והן יראים ופוחדי ממנו חרבה וכוננו לכבוד עצמו וכל חפציו שלא לכבוד
שמים כל אחד ואחד מכר אנשים אלו שמנינו אעפ שהן ישראל אין להן חלק לעולם
הבא כג ויש עבירות קלות מאלו ואעפ אמרו חכמים שהורגל בהן אין לו חלק
לעולם הבא וכדי הן להתרחק מהן ולהזהר בהן ואלו הן המכנה שם לחברו והקורא
לחברו בכנויו והמליץ פני חברו ברבים והמתכבד בקלון חברו והמביזה תלמיד חכמים
והמביזה רבותיו והמביזה את המועדות והמחלל את הקדשים כד בדא שכל אחד
מאין לו חלק לעולם הבא כשמת בלא תשובה אבל אם שב מרשעו ומת והוא בעל
תשובה הרי זה מבני העולם הבא שאין לך דבר שעומד בפני התשובה אפילו כפר בעיקר
ישעיהו נז יט כל ימיו ובאחרונה שב יש לו חלק לעולם הבא שנשלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ח
ורפאתיו כח כל הרשעים והפושעים והמשומדי וכיצא בהן שהורו בתשובה בין
ולעים נ יד וכנ בגלוי בין במטמוניות מקבלין אותן שנשובו בנים שובכים אעפ שעדין שובכהו שתר
בסתר שב ולא בגלוי מקבלין אותו בתשובה

פרק רביעי

בר דברים מעכבין את התשובה ד מהן עון גדול והעושה אחרת מהן אין תכלת
מספיק בידו לעשות תשובה לפי גודל חטאו ואלו הן א המחטיא את
הרבי וכלל עון זה המעכב את הרבים מלעשות מצות ב המטה את חברו מדרך
טובה לרעה כגון מסית ומדיח ג הרואה בני יוצא לתרבו רעה ואינו מסתח בידו הואיל
ובגודר שותו אילו מיזח בו חיה פורש ונמצא כמחטיאו וכלל עון זה כל שאפשר בידו
למועז

הלכות תשובה מדע מא

למחוז באחרים בין יחיד בין רבים ולא מיהה אלא מניחם בכשלונם ד האומר
 אחטא ואשוב ובכלל זה האומר אחטא ויום הכפורים מכפר ומזה ה' דברים הנעולים
 דרכי התשובה בפני עושיהן ולא הן א חפורשמן הצבור לפי שבזמן שיעשו תשובה
 לא יהיה עמחן ואינו וזכה עמחן בזכות שעושין: ב החולק על דברי חכמים לפי
 שמתחלקו גורמת לו לפרוש מהן ואינו יודע דרכי התשובה: ג המלעיג על המצות
 שכיון שנתבו בעיניו אינו רודף אחריהן ולא עושן ואם לא יעשם במה יזכה ד
 המבוה רבותיו שדבר זה גורם לו לדחפון ולטרדו כגוהו ובזמן שנטרד לא ימצא מלמד
 ומורה לו דרך האמת ה השונא את התוכח שהרי לא הגיה לו דרך תשוב' שחתוכת
 גורמת לתשובה שבזמן שמודיעין לו לאדם חטאיו ומכלימים אותו חוזר בתשובה כמו
 שכתוב בתורה וזכור ואל תשכח ממרים הייתם ולא נתן ה' לכם לב עם נבל ולא חכם
 וכן ישעיהו הוכיח את ישראל ואמר הוי חוטא ידע שור קונחו מדעת כי קשה אתה
 וכן צוהו האל להוכיח לחטאים שנ' קרא ברוך א' תחשוך וכן כל הנביאים הוכיחו לישראל
 עד שחזרו בתשובה לפיכך צריך להעמיד בכל קהל וקהל מישראל חכם גדול וזקן וירא
 שמים מנעוריו ואהוב להם שיהא מוכיח לרבים ומחזירן בתשוב' וזה ששונא את התוכח
 אינו בא למוכיח ולא שומע דבריו לפיכך יעמוד כחטאתיו שהם בעיניו טובים: ומהם
 ה' דברים העושה אותן אי אפשר לו שישוב בתשובה גמורה לפי שהם עונות שבין אדם
 לחברו ואינו יודע חברו שחטא לו כדי שיחזור לו או ישאל ממנו למחול לו ואלו הן
 א המקלל את הרבים ולא קלל אדם ידוע כדי שישאל ממנו כפרה ב החולק עם
 גנב לפי שאינו יודע גנבה זו של מי היא אלא הגנב גונב לרבים ומכניא לו והוא לוקח ועוד
 שהו מחזיקיד הגנב ומחטאיו: ג המוצא אבדה ואינו מכריז עליה עד שיחזירה לבעליה
 לאחר זמן כשיעשה תשובה אינו יודע למי יחזיר ד האוכל שור עניים ויתומים ואלמו
 אלו בני אדם אומללים הם ואינן ידועים ומפורסמים וגולים מעיר לעיר ואין להם מכיר
 כדי שידע שור זה של מי הוא ויחזירו לו ה המקבל שוחד להטות דין אינו יודע עד
 היכן הגיע הטייה זו וכמה היא כחה כדי שיחזיר שהדבר יש לו רגלים ועוד שהוא מחזיק
 יד זה ומחטאיו ומזה ה' דברים העושה אותן אין חזקתו לשוב מהן לפי שהן דברי קללים
 בעיני רוב האדם ונמצא חוטא והוא ידמה שאין זה חטא ואלו הן א האוכל מסעודה
 שאינה מספקת לבעליה שזה אבק גזל הוא והוא מרמה שלא חטא ויאמר כלום אכלתי
 אלא ברשותי ב המשתמש בעבטו של עני שהעבטו של עני אינו אלא כנון קורדום
 ומחרישה ואומר בלבו אינן חסרים והרי לא גולתי אותו ג המסתכל בעריות מעלה
 על דעתו שאין בכך כלום שהו' אומר וכי בעלתי או קרבתי אצלה והוא אינו יודע שראיית
 העינים עון גדול שהיא גורמת לזוהן של עריות שנאמ' ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי
 עיניכם ד המתכבד בקלון חברו אומר בלבו שאינו חטא לפי שאין חברו עומד שם
 ולא הגיע לו בשת ולא בישו אלא ערך מעשי הטובים וחכמתו למול מעשה חברו או
 חכמתו כדי שיראה מכללו שהוא מכובד ותכרו בזוי ה החושד כשרים אומר בלבו
 שאינו חוטא לפי שהוא אומר מה עשיתי לו וכי יש שם אלא חשו' שמא עשה אולי
 עשה והוא אינו יודע שזה עין שמשים אדם כשר בדעתו ככעל עבירות: ומזה ה' דברים

דברים טו טס סט כט ז
 ישיעיה סג טז טז טז

יס כנסמות סכתוב
 סור בריס ויככון
 סיכיס בללת וכמו
 סכתב סלסל זל זל
 דומס ססו' סור בריס
 נאיו סלס בללת
 כלומר ססא דוסק
 סוקס כסוכו עד
 סמלטי' קרקקענתס
 כסמו' סו ססלסלי
 סלסס נאיו סלי סלי
 כוסל עכ' :

העושה אותן ימשך אחריהם תמיד וקשים הם לפרוש מהן לפיכך צריך אדם להזהר מהן
 שטא ידבק בהן והן כולן רעות רעות עד מאד ואלו הן רכילות ולשון הרע ובעל הימה
 ובעל מוחשבה רעה והמתחבר לרשע ספני שהוא למד ממעשיו והן נרשמים בלבו
 הוא שאמר שלמה ורועה כסילים ירועו וכבר בארנו בהלכות דעות דברים שצריך כל
 אדם לנהוג בהן חמיר קל וחומר לבעל תשובה כל אלו הדברים וכיצא בהן אף על פי
 שמעכבין את התשובה אין מונעין אותה אלא אם עשה אדם תשובה מהן הרי זה בעל
 תשובה ויש לו חלק לעולם הבא.

וסלי י כ

פרק חמישי

רשות

לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות
 בידו ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו הוא
 שכתב בתורה הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע כלומר הן מין זה של אדם היה
 יחיד בעולם ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהא הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע
 הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע וכיון
 שכן הוא פן ישלח ידו וכו' ב איעבור במחשבתך דבר זה שאמרים טפשי אומות
 העולם ורוב גו' למי בני ישראל שהקב"ה גזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או
 רשע אין הדבר כן לא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשא רבינו או רשע כירבעם או
 חכם או סכל או רחמן או אכזרי או כילי או שוע וכן שאר כל הדעו' ואין לומי שיכפהו
 ולא גזר עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים לא הוא מעצמו וכדעתנו נוטה לאי
 הך כפי' מהקדמתו ודרך שירצה הוא שירמיהו אמר מפי עליון לא תצא הרעות והטוב כלומ' אין הבורא
 גוזר על האדם להיות טוב ולא להיות רע' ג וכיון שכן הוא נמצא זה החוטא הוא
 הפסיד את עצמו ולפיכך ראוי לו לכבות ולקנות על חטאו ועל מה שעשה לנפשו וגמלה
 רעה הוא שכתב אחרי זה מה יתאונן אדם היוכו' וחזר ואמ' הואיל ורשותנו בידנו וסדעתנו
 עשינו כל הרעו' ראוי לנו לחזור בתשובה ולעזוב רשענו שחרשות עתה בידנו הוא
 שכתב אחרי זה נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה' ודבר זה עיקר גדול הוא והוא עמוד
 התורה והמצוה שנראה נתתי לפניך היום את החיים וכתובראה אנכי נתן לפניכם היום
 כלומ' שהרשות בידכם וכל שיחפוץ האדם לעשות כמעשה בני האדם עושה בין טובים
 בין רעים ומפני זה הענין נאמר מיתן והיה לבכם זה להם כלומר שאין הבורא כופה בני
 האדם ולא גוזר עליהן לעשות טובה או רעה אלא הכל מסור להם' ד אילו האל
 היה גוזר על האדם להיות צדיק או רשע או אילו היה שם דבר שמושך את האדם בעיקר
 תולדתו לדרך מן הדרכים או למדע מן המדעות או לרעה מן הרעות או למעשה מן
 המעשים כמו שבוים מלבם הטפשי' הוכרי' שמים היאך היה מצוה לנו על ידי הנביאים
 עשה כך ואל תעשה כך הטיבו דרכים ואל תלכו אחרי רשעכם והוא מתחלת ברייתו
 כבר גזר עליו או תולדתו תמשוך אותו לדבר שאי אפשר לו ממנו' ומה מקום הידי
 לכל התורה כולה ובאי זה דין ואיזה משפט נפרע מן הרשע או משלם שכר לצדיק
 השופט כל הארץ לא יעשה משפט' ה ולא תתמה ותאמר היאך יהיה האדם עושה
 כל מה

נראה ש' נ כ

ל' המכלים שהם כגולס בלא גולס:

כדנדים האלה כתב
 הרכ כפי' מהקדמתו
 ל' אכנות אכנס קשה
 עשה שכתב למעלה
 כפי' להלכות דעות
 שדענות יש מהן שהן
 ל' א' מתחלת ברייתו
 לש טבע גופו שהוא
 כמעט מוכן אל עיה
 שכתב בפרק זה ויל'
 שמה שכתב שם יתכן
 באותן הדעות בלבד
 שלא ימנע בהם ענוה
 וענו' כאכניות
 וכעצבות וכחיות
 וכעצבות וכדומה:

כל מה שיחפץ ויהיו מעשיו מסורין לו וכי עשה בעולם דבר שלא ברשות קונו ובלא חפצו והכתוב אומר כל אשר חפץ השם עשה בשמים ובארץ דע שהכל בחפצו יעשה ואע"פ שמעשיו מסורין לנו כיצד כשם שהיוצר חפץ להיות האש והרוח עולי למעלה והמים והארץ יורדים למטה והגלגל סובב בעיגול וכן שאר בריות העולם להיות כמנהגן שחפץ בו ככח חפץ להיות האדם רשותו בידו וכל מעשיו מסורין לו ולא יהיה לו לא כופה ולא מושך לא הוא מעצמו וברעתו שנתן לו הא' עושה כל שהאדם יכול לעשות לפיכך דנין אותו לפי מעשיו אם עשה טובה מטיבין לו ואם עשה רעה מרעין לו הוא

שהנביא אומר מידכם היתה זאת לכם גם המה בחרו ברכיהם ובענין זה אמ' שלמה שמח בחור בילדותך ודע כי על כל אהיביאך הארים במשפט כלומ' דע שיש בידך כח לעשות ועתיד אתה ליתן את הדין ו שמא תאמר והלא הקב"ה יודע כל מה שיהיה וקודם שיהיה ידע שזה יהיה צדיק או רשע או לא ידע אם ידע שהו' יהיה צדיק אי אפשר שלא יהיה צדיק ואם תאמר שידע שיהיה צדיק ואפשר שיהיה רשע הרי לא ידע הרבר על בוריו דע שתשובת שא"ה זו ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים וכמה עיקרים גדולים והררים רמים תלויין בה אבל צריך אתה לידע ולהבין ברבר זה שאני אומר כבר בארנו במפרק שני מהלכות יסודי התורה שהקב"ה אינו יודע בידיעה שהוא חוץ ממנו כגני אדם שהם ורעתם שנים אלא הוא יתעלה שמו ודעתו אחר ואין דעתו של אדם יכולה להשיג דבר זה על בוריו וכשם שאין כח באדם להשיג ולמצוא אמתת הבורא שנכילא יראני האדם וחי כך אין כח באדם להשיג ולמצוא דעתו של בורא הוא שהנביא אומר כי לא מחשבותי מחשבותי ולא דרכים דרכי וכיון שכן הוא אין בנו כח לידע היאך ידע הקב"ה כל הברואי ומעשיהם אבל נודע בלא ספק שמעשה האדם ביד האדם ואין הקב"ה מושכו ולא נודע עליו לעשות כך ולא מפני קבלת הדת בלבד נודע דבר זה לא בראיות ברורות מדברי החכמה ומפני זה נאמר בנבואה שדנין את האדם על כל מעשיו כפי מעשיו אם טוב ואם רע וזהו העיקר שכל דברי הנבואה תלויין בו:

מלאכי' ט' טעיה מו קסלתי' א'
בפרק ח' מהקדמת סוכ' לעס' אבות של זאת הסאלס ונירנה על זה האופן ממש: ועיין גם שכל הפרק ההוא מוכח על זה הדבר רזוני כהנרות סוף האדם מוכרח בעצמו:

פרק ששי

פסוקים הרבה יש בתורה ובדברי נביאי שהן נראין כמותרין עיקר זה ונכשלין בהן רוב בני האדם ועלה על דעתן מהן שהקב"ה גוזר על האד' לעשות רעה או טובה ושאינו לבו של אדם מסור לו להטותו לכל אשר ירצה והרי אני מבאר עיקר גדול שממנו תדע פ' כל אותן הפסוקים: ב' בזמן שאדם אחד או אנשי מדינה חוטאים ועושה החוטא חטא שעושה מדעתו וברצונו כמו שהודיענו ראוי להפריע ממנו והקב"ה יודע איך יפרע יש חטא שהדין נותן שנפרעין ממנו על חטאו בעולם הזה בנופו או בממונו או בבניו הקטנים שכניו של אדם חקטנים שאין בהם דעת ולא הגיעו לכלל מצות קנינו הן וכת' איש בחטאו יומת עד שיעש' איש' יש חטא שהדין נותן שנפרעין ממנו לעולם הבא ואין עובר עליו שום נוק בעולם הזה: יש חטא שנפרעין ממנו לעול' הזה ולעולם הבא: ג' כ'א בזמן שלא עשה תשובה אבל אם עשה תשובה החשובה

בתרים לפני הפורענות וכשם שהאדם חוטא מדעתו וברצונו כך הוא עושה תשובה לל כענין להנין עליו מן הפורענות תרגו' ו ב ii 6 ענין נוסף תריסא ומדרי קדכא:

הלכות

תשובה

מדע

מדעתו וברצונו: ד ואפשר שיחטא אדם הטא גדול או חטאים רבים עד שיתן הרין
לפני דין האמת שיהא הפרעון מזה החוטא על חטאים אלו שעשה ברצונו ומדעתו
שמונעין ממנו התשובה ואין מניחין לו רשות לשוב מרשעו כדי שימות ויאבד בחטאו
שעשה הוא שהקב"ה אמר על ידי ישעיהו השמן לב העם הזה וגו' וכן הוא אומר ויהי
מלעיבים במלאכי אלהים וכו' דבריו ומתעתעים בגביאי' עד עלות חמת ה' בעמו עד לאין
מרפא כלומר חטאו ברצונם והרבו לפשוע עד שנתחייבו למנוע מהן התשובה שהיא
המרפא. לפיכך כתוב בתורה והזקרת את לב פרעה לפי שהטא מעצמו תהלה והרע
לישראל הגדים בארצו שנהבה נתחכמה לו נתן הרין למנוע תשובה ממנו עד שנפרעו
ממנו לפיכך חזק הקב"ה את לבו: ה ולמה היה שולח לו ביד משה ואומר שלח
ועשה תשובה וכבר אמ' לו הקב"ה שאין אתה משלח שנואתה ועבדיך ידעתי וגו' ואולם
בעבו זאת העמדתך: כרי להודיע לבאי העולם שבזמן שמונע הקב"ה התשובה לחוטא
אינו יכול לשוב אלא ימות ברשעו שעשה בתחילה ברצונו: ו וכן סידון לפי עונות
שהיו לו נתייב למנוע מן התשובה שני' הקשה ה' אלדיך את רוחו ואמץ את לבבו
וכן הכנעניים לפי תועבותיהן מנע מהם התשובה עד שעשו מלחמה עם ישראל שני' כי
מאת ה' היתה לחזק את לבם לקראת המלחמה עם ישראל למען ההרסים: וכן ישראל
בימי אהיו לפי שהרבו לפשוע מנע מאותן המרבי' לפשוע תשובה שנואתה הסיבות את
לבם אחורנית כלומר מנעת מהן התשובה: ז נמצאת אומר שלא גור ה' על פרעה
להרע לישראל ולא על סידון לחטא בארצו ולא על הכנעניים להתעיב ולא על ישראל
לעבוד ע' אלא כולן חטאו מעצמן וכולן נתחייבו למנוע מהן התשובה: וכענין זה שולחין
הצדיקים והנביאים בתפילותם מארצ' ה' לעורם על דרך האמת כמו שאמר רוד הורני ה'
דרך כלום אל' ימנעוני חטאי דרך האמת שממנה ארע דרכיך ויחזור שמך וכן זה שאמר
ורוח נדיבה תסמכני כל' תניח רוחי לעשות חפצך ואל' יגרמו לי חטאי למנעני מתשובה
אלא תהיה הרשות בידי עד שאחזור ואבין ואדע דרך האמת ועל דרך זו כל הדומה
לפסוקים אלו: ה ומהו זה שאמר דוד טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך ירך
עניים וכו' זה ששלח נביאים להם מודיעים דרכי ה' ומחזירין אותן בתשובה ועוד שנתן בהן
כה ללמוד ולהבין שמדה זו בכל אדם שכל זמן שהוא נמשך בדרכי החכמה והצדק
מתאוה להן ורודף אותם והו' מה שאמרו רז"ל בא לטהר מסייעין אותו כלומר ימצא עצמו
נעזר על הדבר: ט והלא כתוב בתורה ועבדום וענו אותם הרי גור על המצריים
לעשות רע וכת' וקם העם הזה ונה אהרי אלדי נכר הארץ הרי גור על ישראל לעבוד ע' ו
ולמה נפרע מהן: לפי שלא גור על איש פלוני הידוע שיהיה הוא הוונה: אלא כל אחד
ואחד מאותן הוונים שעבדו ע' אילו לא רצה לעבוד לא היה עובד ולא הודיעו הבורא
אלא מנהגו של עולם: האלמה זה דומה לאומר העם הזה יהיה בהן צדיקים ורשעים' לא
מפני זה יאמר הרשע כבר נגזר עליו שיהיה רשע מפני שהודיע למשה שיהיו רשעים
בישראל כענין שנאמ' כילא יחדל אביון מקרב הארץ: וכן המצריים כל אחד ואחד
מאותן המצרים והמדיעים לישראל אילו לא רצה להרע להם הרשות בידו שלא גור על
איש ידוע אלא הודיעו שסוף זרעו עתיד להשתעבד בארץ לא להם וכבר אמרנו שאין

ישעיהו י
דברי היסוד י

סנות יד
סנות ט

סנות ט
ס ט י

דברים כ

ישעיהו יא
מלכי א' יח

תקלים כא

ס ס כ

בראשית יב
דברים לא

דברים פו

כח באדם לידע היאך ידע הקבה דברים העתידין להיות :

פרק שביעי

הואיל

ורשות כל אדם נתונה לו כמו שבארנו ישתדל אדם לעשות תשובה ולהתודות
בפני מחטאיו ולנעור כפני מחטאיו כדי שימות והוא בעל תשובה ויזכה לחיי
העולם הבא ב לעולם יראה אדם עצמו כאלו הוא נוטה למות ושמה ימות בשעתו
ונמצא עומד בחטאו לפיכך ישוב מחטאיו מיד ולא יאמר כשאוקין אשוב שמא ימור
טרם שיוקין הוא ששלמה אמר בחכמתו בכל עת יהיו בגדיך לבנים ג א האמר קבלת ס מ
שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון זנות וגזל וגנבה אלא כשם שצריך
אדם לשוב מלו כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה
ומן הקנאות ומן התהול ומרדיפת הממון והכבוד ומרדיפת המאכלו וכיוצא בהן מן הכל
צריך להיזר בתשובה ואלו העונות קשים מאותן שיש בהן מעשה שבזמן שאדם נשקע
כאלו קשה הוא לפרוש מהם וכן הוא אומר יעזוב רשע וגו' ד ולא ידמה אדם בעל
תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העונות והחטאות שעשה אין הדבר כן
אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאלו לא חטא מעולם ולא עוד אלא ששכרו הרבח
שהיה טעם טעם החטא אופ' רש ממנו וכבש יצרו אמרו החכמים מקום שבעלי תשובה
עומדין אין צדיקים גמירין יכולין לעמוד בו כלום מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו
מעולם מפני שהן כובשי יצרים יותר מהם ה כל הנביאים כולן צוו על התשובה
ואין ישראל נגאין אלא בתשובה וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף
גלותן ומיד הן נגאלין שנוהיה כי יבאו עליך כל הדברים וגו' ושבת עד ה' אלדיך ושב ה'
אלדיך כו' ו גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנ' שובה ישראל עד ה'
אלדיך ונאמ' שובו עדי נאם ה' ונאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב כלום אם תחזור
בתשובה ביתדבק' ז התשובה מקרבת את הרחוקים אמש היה זה שנאוי לפני
המקום משוקץ ומרוחק ותועבה והיום הוא אהוב ונתמד קרוב וידיד וכן אתה מוצא
שבלישון שהקבה מרחק החוטאים בה מקרב את השבים בין יחיד בין רבים שנא' והיה כוספ פ
במקום אשר יאמר להס' לא עמי אתם יאמר להם בני ה' ונאמ' כיכניחו ברשעתו כתבו
את האיש הזה עירי גבר לא יצלה בימיו אם יהיה האיש הזה יכניחו חותם על יד ימיני
וכיון ששב בגלותו נאמר בירובכל בנו כיום ההוא נאם ה' אקחך ורובכל בן שאתי עברי
נאם ה' ושמתוך כחותם ח כמה מעולה מעלת התשובה אמש היה זה מובדל מה'
אלדי ישראל שנ' עונותיכם היו מכבילים בניכם לבין אהיכם צועקו אינו נענה שנ' כי חרבו
תפלה וכו' ועושה מצות וסורפין אותן בפניו שנ' מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי מי גם יסעיס א יב
בכם ויסגור דלתים וכו' והיום הוא מודבק בשכינה שנ' ואתם הדבקים בה' אלדיכם צועק
ונענה מיד שנ' והיה טרם יקראו ואני אענה ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמהה שנ'
כי כבר רצה האלדים את מעשיך' ולא עוד אלא שמתאוה להם שנ' ערבה לה' מנחת
יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות ט בעלי תשובה דדכן להיות שפלים
ועמים ביותר אם חרפו אותן הכסילים במעשיהם הראשונים' ואמרו להן אמש היית עושה

קבלת ס מ
התנ"ל זכ ליעונ
וליעונ עלסון הכתוב
ל יוסף פרעם התנ"ל
ישעים כס ו
דברים ל
השע יד
ישל ניב ירעיס ד
מני כ כ
דברים ד
ישעים ככ כפ
קבלת ט ו עללכ"ג ד

כך וכך ואמש היית אומ' כך וכך אל ירגישו להן אלא שומעין ושומעים וידעין שזו זכות להם שכל זמן שהם נושים ממעשיהם שעברו ונכלמים מהן זכותם מרובה ומעלהם מתגדלת: וזוהי גמור הוא לומר לבעל תשובה זכור מעשיך הראשונים או להזכירם לפניו כדי לביישו או להזכיר דברי וענינים הדומין להם כדי להזכירו מה עשה הכל אסור ויקרא כהן וזוהי הונית דברים שהזכירה תורה עליה שנ' ולא תנוגו איש את עמיתו:

פרק שמיני

הטובה

דל"ט כ"ג

הצפונה לצדיקים היא חי' העולם הבא והיא החיים שאין מות עמהן והטובה שאין עמה רעה היא שכתו בתורה למען ייטב לך והארכת ימים מפי השמועה למדו למען ייטב לך לעולם שכולו טוב והארכת ימים לעולם שכולו ארוך וזה הוא העולם הבא: ב ש"כ הצדיקים הוא שיזכו לנועם זה ויהיה בטובה זו ופרעון הרשע' הוא שלא יזכו להיים אלו אלא יכרחו וימותו וכל מי שאינו זוכה לחיים אלו הוא המת שאינו חי לעולם אלא נכרת ברשעו ואבר ככהמה וזהו כרת הכתובה בתורה שנ' הכרת תכרת הנפש היא מפי השמועה למדו הכרת בעולם הזה הכרת לעולם הבא כלום שאותה הנפש שפירש מן הגוף בעולם הזה אינה זוכה לחיי העולם הבא אלא גם מן העולם הבא נכרתה: ג העולם הבא אין בו גוף וגויה לא נפשות הצדיקים בלבד בלא גוף כמלאכי השרת הואיל ואין בו גויות אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא דבר מכל הדברי שגופות בני אדם צריכין להן בעולם הזה ולא יא'רע דבר בו מן הדברי שמאורעין לגופות בעולם הזה כגון ישיבה ועמידה ושינה ומ'תה ועצב ושחוק וכיוצא בהן כך אמרו חכמים הראשונים העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשימיש אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם כראשיהן ונהנין מזיו השכינה: ד הרי נתברר לך שאין שסגוף לפי שאין שם אכילה ושתיה וזה שאמרו צדיקי' יושבין על דרך חידה אמרו כלום נפשות הצדיקים מצויין שם בלא עמל ולא יגיעה וכן זה שאמרו עטרותיהן כראשיהן כלום דעת שידעו שבגללה זכו לחיי העולם הבא ומצויה עמהן והיא העטרה שלהם כענין שאמ' שלמדו בעטרה שעטרה לו אמו והרי הוא אומ' ושמות עולם על ראשם ואין השמחה גוף כרי שתגוה על הראש כך עטרה שאמרו חכמי' כאן היא הדעה ומהו זה שאמרו ונהנין מזיו שכינה שידעו ומשיגין מאמתת הקבה מה שאינן יודעים והם בגוף האפל השפל: ה כל נפש האמורה בענין זה אינה הנשמה הצריכה לגוף אלא צורת הנפש שהיא הדעה שחשיגה מהבורא כפי כחה וחשיגה הדעות הנפרדות ושאר המעשים והצורה שביארנו ענינה בפרק ד' מהלכות יסודי התורה היא הנקראת נפש בענין זה: ו חיים אלו לפי שאין עמהם מות שאין המות אלא ממאורעות הגוף ואין שם גוף נקראו צדור חיים שנ' והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים וזהו השכר שאין שכר למעלה ממנו וחשוב שאין אחריה טובה והיא שהתאוה לה כל הנביאים וכמה שמורת נקראו לה דרך משל הר ה' ומקובל קדשו ודרך הקדש והצרות ה' וגועם ה' והאל ה' והיכל ה' ובית ה' ושער ה' וזכמים קראו לה דרך משל לטובה זו המוסנת לצדיקים סעודה וקורין לה בכל מקום העולם

סרמין אל נשעז
הגמול אחרי הפניא
דכתי סרז אלס ועה
שכתי נסמוך סהקמ'
שאין כקעה למעלה
הועסה הוי סתברת
הכפס וכו' כתב סס
כלסון זסי כל מי
סרואס דכריס הללו
לכו כוסקס סעא ססה
דעת סרז אל לומר
שאין עונס ויסורין
לכפס הסונסאס ולא
קסיג' אונ' נער בדדך
סכוכי סו' אלס דכרי
סרז אל על סוף
האכדן ועל סכליון
הסרזן שאין אחריה
עונס וכקעה ססול
הכרעת הכפס אחרי
סתעסר סתלס
בעונסו יפסס ויסורי
סכו: וכן כרסס עתוך
דכרי סרז סתכב
למעלה כפי ג' ס' ו
סרסע' סעוכיסיס
מרכזי' דכין אונ' כפי
ססאטיסן וכו' על
העיוין וסאסיקודוס'
וסכסרי' כסור יעס:

העולם הבא: ו הנקמה שאין נקמה גדולה ממנה שתכרת הנפש ולא תזכה לאותן
 החיים שנהכרת תכרת הנפש היא עונה בה וזה האברון הוא שקורין אותו הנביאי' דרך
 משל באר שחת ואברון ותפתח ועלוקה וכל לשון כליה והשתתזה קורין לו לפי שהי'
 הכליה שאין אחריה תקומה וההפסד שאינו חוזר לעולם: ו שמא תקל בעיניך
 טובה זו ותדמה שאין שכר המצות והיות האדם שלם בדרכי האמת אלא להיותו אוכל'
 ושותה מאכלות טובות ונועל צורות נאות ולובש בגדי שש ורקמה ושוכן באהלי שן
 ומשתמש בכלי כסף וזהב ודברים הדומים לאלו כמו שמדמין אלו השפשים האוילים
 השטופים בזמה אבל החכמים ובעלי דעה ידעו שכל הרברי' האו דברי' הבאי' והבל הם
 ואין בהם תועלת ואינם טובה גדולה אצלנו בעולם הזה אלא מפני שאנו בעלי גוף וגויה
 וכל הדברים האלו צרכי הגוף הם ואין הנפש מתאוה להם ומחמתן לא מפני צורך הגוף
 כדי שימצא הפצו ועמוד על בוריו ובזמן שאין שם גוף נמצאו כל הדברים האלו בטלים:
 הטובה הגדולה שתהיה בה הנפש בעולם הבא אין שם דרך בעולם הזה להשיגה
 ולידע אותה שאין אנו יודעים בעולם הזה אלא טובת הגוף ולה אנו מתאווים אבל אותה
 הטובה גדולה עד מאד ואין לה ערך בטובות של עולם הזה לא דרך משל' אבל בדרך
 האמת שנערוך טובות הנפש בעולם הבא בטובת הגוף בעולם הזה במאכל ובמשתה אינו
 כן אלא אותה הטובה גדולה עד אין חקר ואין לה ערך ודמיון הוא שאמר דוד מה רב
 טובך אשר צפנת ליראיך וגו' וכמה היה דוד מתאוה לחיי העולם הבא שנ' לולי האמת'
 לראות בטוב ה' בארץ החיים: י כבר הודיעונו החכמים הראשונים שטובת העולם
 הבא אין כח באדם להשיגה על בוריה ואין יודע גדלה ופי' ועצמה אלא הקבה לברו
 ושכל הטובות שמנבאין בהם הנביאים לישראל אין אלא לרברים שבגוף שנהניין בהן
 ישראל לימות המלך המשיח בזמן שתשוב הממשלה לישראל אבל טובת חיי העולם
 הבא אין לה ערך ודמיון ולא דמוה הנביאי' כרי' שלא יפחתו אותה ברמיון הוא שישעיהו
 אמר עין לא ראתה אלדים וזולתך יעשה למתכה לו כלום הטובה שלא ראתה אותה עין
 נביא ולא ראה אותה אלא אלהים עשה אותה האלדים לאדם שמחכה לו אמרו חכמים כל
 הנביאים כולן לא נבאו לא לימות המשיח אבל העולם הבא עין לא ראתה אלהים וזולתך:
 יא זה שקראו אותו חכמים העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה וזה העולם אובד
 ואחר כך יבא אותו העולם אין הדבר כן לא הרי הוא מצוי ועומד שנ' אשר צפנת ליראיך
 פעלה ולא קראוהו עולם הבא לא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם
 הזה שאנו קיימים בו בגוף ונפש וזה הנמצא לכל אדם בראשונה:

פרק תשיעי

מאהר

שנודע שמתן שכרן של מצות והטובה שנוכה לה אם שמרנו דרך השם
 הכתוב בתורה היא חיי העולם הבא שנאמ' למען ייטב לך והארכת ימים
 והנקמה שנוקמין מן הרשעים שעובו ארצות הצדק וכתובות כתיורה היא הכרת שנא'
 הכרת תכרת הנפש והיא עונה בה מהו זה שכתו' בכל התורה כולה אם תשמעו יגיע לכם
 כן ואם לא תשמעו יקרה אתכם כן וכל אותן הדברי' בעולם הזה כגון שובע ודעב ומלחמ'

לסון הדין אל כפרס
 אחרי עונת' ותשכיל
 כיהכריות הכוכרי'
 כנפש בטמן גדול
 הוא בקיום הנפשות
 אחרי העונת' ובכרת
 הסכר בעולם הספער'
 כי באמרו וככרתה
 הנפש עקרב עמה
 וככרתה הנפש הכי'
 מעפיה יורה כי נפש
 המוטלת היא תכרת
 כעונה וסאר הנפש'
 אשר לא טמא תקייל'
 קיינות ביו העליון
 ולכך הוא ממש
 הנפש הסי' עונה בה
 כי בעון אשר הוא
 בה יכריענו והאריך
 עוד שם כתב טעם
 לנכח לדכיון ועל:
 תפתה כנוי לניכס
 מלשון הכתו' בישיבה
 וגכי ערוך מפתעול
 תפתה וכגור מן
 תפתה שהוא עקוס
 סמוך לגי כן הכס'
 ולפי שאותו המקום
 היה הפסוק שבעקומו'
 סמוך לנכיון שם כל
 ככלות וכל טומאות
 לפיכך נקרא דין
 הדשע' גיכל ונתפת
 כעו סכרלא גב' סכר
 סזיקים ג'ע להיות
 מנכר כל המקומות
 ועליון רב היא כנוי
 לניכס על שם ססיה
 כיהם מלאכת אה
 דס

ושלום ומלכות ושפלות ושיבת הארץ וגלות והצלחת מעשרה וחפסדו ושאר כל דברי
 הבריות כל אותן הדברים אמת היו והיו בזמן שאנו עושים כל מצות התורה יגיעו לנו
 טובות העולם הזה כולן ובזמן שאנו עוברים עליהן הקרה אתנו הרעות הכתובות ואע"פ
 שאין אותן הטובים הם סוף מתן שכרן של מצות ולא אותן הרעות הם סוף הנקמה שנוקמ'
 מעובר על כל המצות אלא כך הוא הכרע כל הדברים: ב הקבה נתן לנו תורה זו
 עץ חיים לכל העושה כל הכתוב בה ויודעה רעה גמורה נכונה וזכה בה לחיי העולם הבא
 ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה
 ובטובת נפש ונהנה בחכמתה תמיד שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה
 כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן וישפיע לנו כל הטובות המהותיות את ידינו לעשות
 התורה כגון שובע ושלום ורבו יסוף וזכה כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך
 להן אלא נשב פנויים ללמוד מהכמה ולעשות המצוה כדי שזכה לחיי העולם הבא וכן
 הוא אומ' בתורה אחר שהבטיח בטובות העולם הזה וצדקה תהיה לנו וגו' וכן הודיענו
 בתורה שאם נעזוב התורה ונעסוק בהבלי הזמן כענין שאמר וישמן ישורון ויבעט
 שדיין האמת יסיר מן העושים כל טובות העולם הזה שהם חוקי ייחוס לבעוט ומביא
 עליהם כל הרעות המונעים אותן מלקנות העולם הבא כדי שיאבדו ברשעים הוא שכתו'
 בתורה ועבדת את אויבך אשר ילחמו ה' כן תהיה אשר לא עבדת את ה' וגו' ג נמצא
 פ'ל אותן הברכות והקללות על דרך זו כלומר אם עבדתם את ה' בשמחה ושמרתם דרכו
 משפיע לכם הברכות האלו ומרחיק הקללות מכם עד שתהיו פנויים להתחכם בתורה
 ולעסוק בה כדי שתזכו לחיי העולם הבא ויטב לך לעולם שכולו טוב ותאריך ימי לעולם
 שכולו ארוך ונמצאתם זוכין לשני העולמים לחיים טובים בעולם הזה המביאים לחיי
 העולם הבא שאם לא יקרה פה חכמה ומעשים טובים אין לו במה יזכה שני' אין מעשה
 וחשבון ודעת וחכמה בשאול ואם עזבתם את ה' ושיניתם במאכל ומשתה וזנות ודומ' להם
 מביא עליכם כל הקללות האלו ומסיר כל הברכות עד שיכלו ימיכם בבהלה ופחד ולא
 יהיה לכם לב פנוי ולא גוף שלם לעשות המצות כדי שתאבדו מהי' העולם הבא ונמצא
 שאבדתם שני עולמות שבזמן שאדם טרוד בעולם הזה בחולי ובמלחמה ורעבון אינו
 מתעסק לא בחכמה ולא במצוה שבהן זוכין לחיי העולם הבא: ד ומפני זה נתאון
 כל ישראל נביאייהם וחכמייהם ימות המשיח כדי שינודו ממלכות האומ' שאינה מנחת להן
 לעסוק בתורה ובמצוה כהגון וימצאו להן מרגוע וירבו בחכמה כדי שיזכו לחיי העולם
 הבא לפי שבאותן הימים תרבה הרעה והחכמה והאמת שני' מלאה הארץ דעה את ה'
 ולא ילמדו איש את אהיו ואיש את רעהו יחסרותי את לב האבן מבשרכם מפני שאותו
 המלך שיעמוד מורע דוד בעל החכמה יהיה יותר משלמה ונביא גדול הוא קרוב ממשה
 רבינו ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך השם ויבואו כל הגוים לשמעו שגא' והיה
 באחרית הימים נכון יהיה הרבית ה' בראש ההרים וסוף כל השכר כולו והטובה האחרון'
 שאין לה הפסק וגרעון הוא חיי העולם הבא אבל ימות המשיח הוא העולם הזה ועולם
 כמנהגו הולך אלא שהמלכות תחזור לישראל וכבר אמרו חכמים הראשונים אין בין
 העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד:

דברים ג כה
דברים לב טו

דברים כח פח

קבלת ט י

סניס לל עסק
בהתמדה ונחמיה
ע'למן סכנתו באהבת
תאבה תמיד עשליס
יט: וענין כפ' ב
עשעכלול בשלש סנה

יבועים יא ט
סחוקאל יא יט

עזכה ד ב

תשובה פרק עשירי מדע מה

אל

יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות
 הכתובות בה או כדאי שאזכה לחיי העולם הבא ואפרוש מן העבירות שהזוהרה
 תורה מוקן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בחור' או כדאי שלא אכרת מוחי העולם הבא
 אין ראוי לעבוד ארז השם על הדרך זה שהעובד על דרך זה הוא עובד מראה ואינה
 מעלת הנביאים ולא מעלת החכמים ואין עובדיה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים
 והקטנים שמתחנכי אותן לעבוד מראה עד שתרבה דעתן ויעברו מאהבה ב העובד
 מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני
 יראת הרעה ולא כדי לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה
 לבוא בכללה ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין כל הכס זוכה לה והיא מעלת אברהם
 אבינו שקראו הקבה אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא המעלה שצוננו בה הקבה
 על ידי משה שנא' ואהבת את ה' אלהיך ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה הראויה מיד
 יעשה כל המצות מאהבה: ג וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה
 גדולה יתירה עזה מאד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שגוה בה תמיד כאילו
 חולה אהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שגוה בה תמיד בין בשבתו בין
 בקומו בין בשעה שהוא כל ושותה יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהבו שגוים בה תמיד
 כמו שצוננו בכל לבבך ובכל נפשך והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני וכל
 שיר השירים משל הוא לענין זה: ד אמרו החכמים הראשונים שמא תאמר הריני
 לומר תור' בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל שכר בעולם הבא
 ה' לא אהבה ארז ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה ועוד אמרו החכמים
 במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבונות תלמידיהם
 ומשכיליהם בייחוד אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס אלא הו
 בעבדים המשמשים ארז הרב שלא על מנת לקבל פרס אלא מפני שהוא הרב ראוי
 לשמשו כלומר עבדו מאהבה ה כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא
 תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה וכל העוסק בה לא ליראה ולא לקבל
 שכר לא מפני אהבת ארון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה ואמרו החכמים
 לעולם יעסק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה לפיכך
 כשמלמדו את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ אין מלמדו אותן לא לעבוד מראה
 וכדי לקבל שכר עד שתרבה דעתן ויתחכמו ויתחכמו ויתירדה מגילן להקרו זה מעט מעט
 וכרגילין אותן לענין זה בנחת עד שישגוהו וידעוהו ויעברו מאהבה ו דבר ידוע
 וברור שאין אהבת הקבה נקשרת בלבו של אדם עד שישגוה בה תמיד כראוי ויעזוב כל
 מה שבעולם חוץ ממנה כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך אינו אוהב הקבה לא
 בדעת שידעוהו ועל פי הרעה תהיה האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה לפיכך
 צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח
 שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה:

סוגה ל' סתעסק
 כסרינו וכספתלות
 כמין
 דכלים ו ס: טי
 כסרים כ
 דכלים ו יג
 תכלים קי' 6

ל' סתעסק
 דכלים ו פ

נגמר ספר ראשון

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי ספר שני והוא ספר אהבה

הלכותיו ששזוהו סדורן הלכות קרית שמע הלכות תפלה וברכת כהנים הלכו תפילין ומזוזה וספר תורה הלכות ציצית הלכות ברכות הלכות מילה.

הלכות קרית שמע

מצות עשה אחת והיא לקרות קרית שמע פעמים ביום. וביאור מצותו בפרקים אלו.

פרק ראשון

קוראין קרית שמע בערב ובבקר שני ובשכבך ובקומך בשעה שדרך בני אדם שוכבים וזו היא לילה ובשעה שדרך בני אדם עומדין וזה הוא יום. מה הוא קורא שלשה פרשיות ואלו הן שמע והיה אם שמע ויאמר ומקרימין לקרות פרשה שמע מפני שיש בה יחוד השם ואהבתו ותלמודו שהו' העיקר הגדול שהכל תלוי בו ואחריה והיה אם שמע שיש בה צווי על זכירת שאר כל המצוות ואחד כך פרשת ציצית שגם היא יש בה צווי זכירת כל המצוות. ב אע"פ שאין מצות ציצית נוהגת בלילה קוראין אותה בלילה מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שנלמעת תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך. וקרית שלש פרשיות אלו על סדר זה היא הנקראת קרית שמע. ג הקורא קרית שמע כשהוא גומר פסוק ראשון ואמר בל' הש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזור וקורא כדרכו ואהבת את ה' אלהיך עד סופה. ד ולמה קורין כן מסורת היא בידינו שבשעה שקבץ יעקב אבינו את בניו במצרי' בשעת מיתתו צום ודרום על יהוד השם ועל דרך ה' שהלך בה אברהם ויצחק אביו ושם אותם ואמר להם בני שמא יש בכם פסלות מי שאינו עומד עמי ביהוד השם כענין שאמ' לנו משה רבי' פן יש בכם איש או אשה וכו' ענו כולם ואמרו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד כלום שמע ממנו אבינו ישראל ה' אלהינו ה' אחד פתחוקין ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם.

סניג עשין ים
סוף סוף כח

יום סנהג ביום
הכסוד לאתרו בקול
ים איתא במדקו רבו
אל יעור הטעם עפני
מכאנתו היום ישרא'ל
סם כעלסטים ועין
בטור מ' סא:

הלכות קריאת שמע אהבה מו

לעולם ועד. לפיכך נהגו כל ישראל לומר שבת ששבת בו ישראל הזקן אחר פסוק זה:
ה הקורא ק"ש מברך לפניו ולאחריה ביום מברך שתיים לפניו ואחת לאחריה
ובלילה מברך שתיים לפניו ושתיים לאחריה: ו ברכה ראשונה שלפניה ביום יוצר
אור ובורא חשך וברכה שנייה אהבת עולם אהבתנו ושל אחריה אמת ויציב. וברכה
ראשונה שלפניה בלילה מעריב ערבים שנייה לה אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת
וברכה ראשונה של אחריה אמת ואמונה שנייה לה חשבינו: ז ברכה ראשונה
שלפניה בין ביום בין בלילה פותח בה בברוך וחותם בה בברוך ושאר ברכותיה חותם בכל
אחת מהן בברוך ואין להם פתיחה בברוך: ח ברכות אלו עם שאר כל הברכות
הערוכות בפי כל ישראל עזרא הסופר ובית דינו תקנום ואין אדם רשאי לפתוח מהם ולא
להוסיף עליהם: ט מקום שהתקינו לחתום בברוך אינו רשאי שלא לחתום ומקום שהתקינו
שלא לחתום אינו רשאי לחתום מקום שהתקינו שלא לפתוח בברוך אינו רשאי לפתוח
במקום שהתקינו לפתוח אינו רשאי שלא לפתוח. כללו של דבר כל המשנה מסמבע
שטבעו חכמים בברכות הרי זה טועה והזור ומברך כמטבע. וכל שאינו או אמת ויציב

בשחרית ואמת ואמונה בערבית לא יצא ידי חובתו: ט הקדים ברכה שנייה לברכה
ראשונה בין ביום בין בלילה בין לפניו בין לאחריה יצא לפי שאין סדר בברכות בשחרית
פתח יוצר אור וסיים מעריב ערבים לא יצא פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור יצא
ובערב פתח במעריב ערבים וסיים ביוצר אור לא יצא פתח ביוצר אור וסיים במעריב
ערבים יצא שכל הברכות הולכות אחר חתימתן: י איהו זמן ק"ש בלילה מצותה
משעת יציאת הכוכבים עד חצי הלילה ואם עבר ואיחר וקרא עד שלא עלה עמוד השחר
יצא ידי חובתו שלא אמרו עד חצות אלא כדי להרחיק אדם מן הפשיעה: יא

הקורא ק"ש של ערבית אחר שיעלה עמוד השחר קודם הנץ החמה לא יצא ידי חובתו לא
אם כן היה אנוס כגון שכור או חולה או כיצבהן ואנוס שקרא בעת זה אינו אומ' חשבינו
יב ואיזה הוא ימנה ביום מצותה שיתחיל לקרות קודם הנץ החמה כדי שימנור
לקרות ולברך ברכה אחרונה עם הנץ החמה ושיעור זה כמו שעור שעה קודם שתעלה
השמש ואם איחר וקרא קרית שמע אחר שתעלה השמש יצא ידי חובתו שעונתה עד
סוף שלש שעות ביום למי שעבר ואיחר: יג מי שהקדים וקרא ק"ש של שחרית אחר
שיעלה עמוד השחר אע"פ שהשלים קודם שתנץ החמה יצא ידי חובתו ובשעת הדרוך
בגון שהיה משכים לצאת לדרך קורא לתחלה משעלה עמוד השחר: יד הקורא
אחר שלש שעות ביום אפי' היה אנוס לא יצא ידי חובתו קרית שמע בעונתה לא הרי הוא
קורא בתורה ומברך לפי הול' אחריה כל היום אפילו איחר וקרא אחר שלש שעות:

פסק שני
הקורא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו והשאר אם לא כיון לבו יצא אפילו היה קורא בתורה כדרכו או מיהאמת הפרשיות האלו בעונת קריאה יצא והוא שמין לבו בפסוק ראשון: כ כל אדם

כתב פסוק אס נאכס
ולא קרא עד ב' וכול
לקרות עד ד'
בברכות ואין לו
סדר בקורא בוטח
ולאשר ד' לא יברך
דמי וברכה לבעל:

טור א' ס' כ"א
מגן עשין י"ח

אדם קוראין כדרכן בין עומדין בין מהלכין בין שוכבין בין רוכבין על גבי בהמה ואסור לקרות ק"ש והוא מוטל ופניו טוחות בקרקע או מושלך על גבו ופניו למעלה אבל קורא הוא והוא שוכב על צדו ואם היה בעל בשר הרבה ואינו יכול להתהפך על צדו או שהיה חולה גוטה מעט לצדו וקורא: ג מי שהיה מהלך על רגליו עומד בפסוק ראשון והשאר קורא והוא מהלך היה ישן מצערין אותו ומעירין אותו עד שיקרא פסוק ראשון ומכאן ואילך אם אנסתו שינה אין מצערין אותו: ד מי שהיה עוסק במלאכה מפסיק עד שיקרא פרשה ראשונה כולה וכן האומנין בטלין ממלאכתן בפרשה ראשונה כדי שלא תהא קריאתן עראי והשאר קורא הוא כדרכו ועוסק במלאכתו אפילו היה עומד בראש האילן או בראש הכיתל קורא במקומו ומברך לפניו ולאחריו: ה היה עוסק בתלמוד תור' והגיע זמן ק"ש פוסק וקורא ומברך לפניו ולאחריו היה עוסק בצרכי רבים לא יפסוק אלא יגמור עסקיהן ויקרא אם נשאר עת לקרות: ו היה עוסק באכילה או שהיה במרחץ או שהיה עוסק בתספורת או שהיה מהפך בעורו או שהיו עוסקין בדין גומר ואחר כך קורא ק"ש ואם היה מתירא שמא יעבור זמן קריאתה ופסק קורא הרי זה משובח: ז מי שירד לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות קודם שתנף החמה יעלה ויתכסה ויקרא ואם היה מתירא שמא תנף החמה קודם שיקרא יתכסה במים שהיו עומד בהן ויקרא ולא יתכסה לא במים הרעים שריהן רע ולא במי המשרה ולא במים צלולין מפני שערותו נראית בהן אבל מתכסה הוא במים עכורין שאין ריחן רע וקורא במקומו: ח הקורא ק"ש לא ירמוז בעיניו ולא יקרץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו כדי שלא תהיה קריאתו עראי ואם עשה כן אע"פ שיצא ידי חובתו הרי זה מגונה וצריך להשמיע לאזנו כשהוא קורא ואם לא השמיע לאזנו יצא וצריך לדקדק באותיותיה ואם לא דקדק יצא: ט כיצד ידקדק ישמור שלא ירפה החוק ולא יחזיק הרפה ולא יניח הנד ולא יניד הנחי לפיכך צריך ליתן ריח בין הרבקי בין כל שתי אותיות הדומות שאחת מהן סוף תיבה והאחר תחילת תיבה הסמוכה לה כגון בכל לבבך קרא בכל ושוחה וחוזר וקורא לבבך וכן ואברתם מהרה הכנף פתיל וצריך לבאר ושל תזכרו וצריך להאריך בדלת של אחד כדי שימליכיהו בשמים ובארץ ונד' רוחות וצריך שלא יחטוף בחית כדי שלא יהא כאומר אי חד' קורא אדם את שמע בכל לשון שיהיה מבינה והקורא בכל לשון צריך להודיע מדברי שבנוש שבאותה הלשון ומדקדק באותה הלשון כמו שמדקדק בלשון הקדש יא הקורא למפרע לא יצא כדא בסדר הפסוקים אבל אם הקדים פרשה לפרשה אע"פ שאינו רשאי אני אומר שיצא לפי שאינה סמוכה לה בתורה קרא פסוק וחוזר וקראו פעם שנייה הרי זה מגונה קרא מלה אחת וכפלה כגון שקרא שמע שמע משתקין אותו יב קראה סירוגין יצא אפי' שהיה בין סירוג לסירוג פי' סירוגו פסוקים כד' לומר את כולה יצא והוא שיקרא על הסדר קראה מתנמנם והוא מי שאינו ער ולא טקלף נכנסה סטיות נרדם בשינה יצא ובלבד שיהיה ער בפסוק ראשון יג ספק קרא ק"ש ספק לא קרא טור ס' סו' סע' סט' חזור וקורא ומברך לפניו ולאחריו אבל אם ידע שקרא ונסתפק לו אם בירך לפניו ולאחריו א"ל א"ל בירך אינו חוזר ומברך קרא וטעה יחזור למקום שטעה נעלם ממנו בין פרשה לפרשה ואינו יודע אינו פרשה השלים ואינו צריך להתחיל חוזר לפרק ראשון

כרכות פרק ט"ז
מקדקן לא יקרא וע'
מקדקן לרב ה"ל ז'
שוכב על שדרו וכפיו
למעלה ולדעת אסור
מוטל על כפיו והרכ'
ז' פסק כשתני סטיו'
לסער: ועיין בערוך
בערך מקדק וכטור
ס' ס' נסנ: ונכנס
עשין י:

סור ס' סט' ועט'

סור ס' סט' סע'
עשין י:

סור ס' סט' סכ'
סע' עשין סט'

סור ס' סט' סא'

ידועלעי מוסיק'
וקרה סף

סור ס' סט' סב'

סור ס' סט' סג'
עשין סט'

סור ס' סט' סד'

סור ס' סט' סה'

סור ס' סט' סו'

סור ס' סט' סז'

שחוא

הלכות

קרית שמע

אהבה מז

שהוא ואמנת את האלדיך יד טעה באמצע הפרק ואינו יודע להיכן פסק חזור לראש הפרק היה קורא וכתבתם ואינו יודע אם הוא בוכתבתם של שמע או בוכתבתם שמוזהא אם שמע חוזר לכתבתם של שמע ואם נסתפק לו אחר שקר למען ירבו מיכם אינו חוזר שעל הרגל לשונו הוא הולך טו היה קורא ופגע באחרים או פגע בו אחרים אם היה בין פרק לפרק פוסק ומתחיל ושואל שלום מי שהוא חייב בכבודו כיון שפגע כאביו או רבו או מי שהו גדול ממנו בחכמה ומשיב שלום לכל אדם שנתן לו שלום יו היה קורא באמצע הפרשה אינו פוסק ומתחיל לשאול אלא בשלום מי שהוא מתירא ממנו כיון מלך או אינס וכיוצא בהן אבל מי שהוא חייב בכבודו כיון אביו או רבו אם נתן לו שלום תחלה פוסק ומשיב לו שלום יז ואלו הן בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשנייה בין שנייה לשמע בין שמע לזוהיה אם שמע לו אמר בין הפרקים האלו שול מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אבל בין ואמר לאמת ויצבי הרי זה באמצע הפרק ולא יפסיק אלא לשאול מפני היראה ולהשיב מפני הכבוד

וכן כתב הסמ"א על סג"א פ"י ע"ב ה"א י"א פ"א ס"ו ר"ב ד"ק ונז"ל ר"ב כ"ע ע"א ע"ב :

פרק שלישי

הקורא

את שמע רוחץ ידיו במים קודם שיקרא הניע זמן קריאתה ולא מצא מים טור א"ח ס"ד קודם שיקרא לא יאחר קריאתה וילך לבקש מים אלא מקנה ידיו בעפר טמ"ג ע"א י"ח או בצרור או בקורה וכיוצא בהן וקורא ב אין קורין לא בבית המרחץ ולא בבית הכסא אע"פ שאין בו צואה ולא בבית הקברות ולא בצד המרת עצמו ואם הרחיץ ארבע אמו מן הקבר או מן המת מותר לקרות וכל מי שקרא במקום שאין קורין בו חוזר וקורא ב בית הכסא החדש שהיה עדיין לא נשתמש בו מותר לקרות ק"ש לנגדו אבל לא בתוכו מרחץ החדש מותר לקרות בתוכו היו שני בתים זימן אחד מהן לבית הכסא ואמר על השנייה הרי השני ספק אם הזמינו לכך אם לא לפיכך אין קוראין בו לכתחלה ואם קרא יצא אמר גם זה הרי שניהם מזומנין ואין קוראין בהן חצר המרחץ והו' המקו' שכני אדם עומדין בו לבושין מותר לקרות בק"ש ד ולא ק"ש בלבד אלא כל ענין שהוא מדברי הקדש אסור לאמרו בבית המרחץ ובבית הכסא ואפילו אמרו בלשון חול ולא לאמרו בלבד אלא אפילו להרהר בלבנו בדברי תורה בבית הכסא ובבית המרחץ ובמקום הטונפת והוא המקום שיש בו צואה ומי רגלים אסור ה דברים של חול מותר לאמרן בלשון קדש בבית הכסא וכן הכנויים כיון רחוב ונאמן וכיוצא בהן מותר לאמרן בבית הכסא אבל השמות המיוחדים והן השמות שאינן נמחקין אסור להזכירן בבית הכסא ובבית המרחץ ישן ואם נודמן לו להפריש מן דבר האסור בבית המרחץ או בבית הכסא מפרש ואפילו בלשון קודש ובעניני קודש ו צואת האדם וצואת כלבים וחזירים בזמן שיש בתוכן עורות וכל צואה שריח הרע כיון אלו אסור לקרות ק"ש כנגדן וכן כנגד מי רגלים של אדם אבל מי רגלים של בהמה קורין כנגדן ק"ש שאינו יכול לאכול נזית דגן בכדי שיאכל הגדול כש'לש ביצי דגן אין מרחיקין לא מצואתו ולא מממיו א"ח ס"א דגלים ו היתה צואה יבשה כחרש אסור לקרות כנגדה ואם היתה יבשה יותר מחרש עד שאם

טור א"ח ס"ט טמ"ג ע"א י"ח ט"א ס"א

הלכות קרית שמע אהבה מח

ונמצא כמי שקורא בלא תגורה: זה שנים שהיו ישנים בטלית אחת כל אחד מהן טור סוף מי עבד אסור לקרות אע"פ שיכסה לבו עד שתהא טלית מפסקת ביניהן כדי שלא יגע בשר וזה בבשר זה ממתניו ולמטה ואם היה ישן עם אשתו או בניו ובני ביתו הקטני' הרי גופן כגופו ואינו מרגיש מהן לפיכך אע"פ שבשרו נוגע בהם מחזיר פניו וחוצץ מתחת לבו וקורא: יט עד אימת' הם קטנים לענין זה עד שיחא הזכר בן שתיים עשרה שנה ויום אחד והנקבה בת אחת עשרה שנה ויום אחד והוא שיחא תבניתם כתבנית גדולים שדים נכונו ושערך צמת ואחר כך לא יקרא עד שתפסיק טלית כיניח' אבל אם עדין לא היו שדים נכונו ושערך צמת קורא עמהן בקרוב בשר ואינו צריך הפסק עד שיחיה הזכר בן שלש עשרה שנה ויום אחד והנקבה בת שתיים עשרה שנה ויום אחד:

פרק רביעי

נשים ועבדים וקטנים פטורין מק"ש ומלמדין את הקטנים לקרות בעונתה ומברכין מפנייה ולאחריה כדי להנכין במצות' מי שחיה לבו טרוד ונחפו לרבר מצוה פטור מכל המצות ומק"ש לפיכך חתן שנשא בתולה פטור מקרית שמע עד שיבא עליה' לפי שאין דעתו פניה שמא לא ימצא לה בתולים ואם שהא עד מוצאי שבת ולא בעל חייב לקרות ממוצאי שבת ואילך שהרי נתקררה דעתו ולבנו גם בה אע"פ שלא בעל אבל הנושא את הבעולה אע"פ שעוסק במצוה חייב לקרות הואיל ואין לו דבר שמשבשד דעתו וכן כל כיוצא בזה: ג מי שמת לו מת שהוא חייב להתאבל עליו פטור מק"ש עד שיקברנו מפני שאין דעתו פניה לקרו' ואם היה משמר את המט אע"פ שאינו מתו פטור מק"ש ואם היו השומרי' שנים האת משמר והשני נשמש למקום אחר וקורא וחזרו ומשמר ונשמט האחר וקורא וכן ההופך קבר למת פטור מק"ש: ג אין מוציאין את המת לקברו סמוך לזמן ק"ש אלא אם כן היה אדם גדול ואם התחילו והוציאו והגיע זמן הקריאה והן מלוין את המת כל שיש למטה צורך בהן כגון נושאי המטה ותלפיהן ותלופי' תלפיהן בין שהיו לפני המטה בין שהיו לאחור המטה פטורין ושאר המלוין שאין למטה צורך בהן חייבין: ד היו עוסקים בהספד והגיע זמן ק"ש בזמן שהמת מונח לפנייהן נשמתין אחד אחד וקוראים ותוזרין להספד אין המת מוטל לפנייהם כל העם קורין ק"ש והאבל יושב ודומם לפי שאינו חייב לקרות עד שיקבור את מתו: ה קברו את המת ותזרו האכלים לקבל תנזומין וכל העם הולכים אחריהם ממקום הקבר למקום שעומדין בו האכלים לעשות שורה לקבל תנזומין אם יכולין העם להתחיל ולגמור אפילו פסוק אחד קודם שיגיעו לשורה יתחילו ואם לאו לא יתחילו אלא ינחמו את האכלים ואחר שיפטרו מהן יתחילו לקרות בני אדם העומדין בשורות הפנימיים שהן רואין פני האכלים פטורין מק"ש והתצונים הואיל ואינם רואים את האכלים חייבין בק"ש במקומן: ו כל מי שהוא פטור מלקרות ק"ש אם רצה להתחמיר על עצמו לקרות קורא והו' שהא דעתו פניה עליו אבל אם היה זה הפטור מלקרות מבוהל אינו רשאי לקרות עד שתישב דעתו: ז כל הטמאין חייבין בק"ש ומברכין לפנייה ולאחריה והן בטומאתן אע"פ שאפשר להן לעלות מטומאתן בו ביום כגון הנוגעין בשרץ או בגדה ובה ומשכבין וכיוצא בהן יעזרא ובית דינו תקט

מפני עשין יט: טור
סוף מי ע' ועין סס:
מפני עשין יט
טור סוף מי ע
גם פי כענין
קרוב: ועל
טור סוף מי ע
טור סוף מי ע: עכ
וכתב סס דהלאס לא
הפליג בין אדם טמא
לאדם טהור ועין
סס

טור סוף מי ען סס

תקנו שלא יקרא בדברי תורה בעל קרי לבדו והוציאוהו מכלל שאר הטמאין עד שיטבול ולא פישטה תקנה זו בכל ישראל ולא היה כח ברוב הצבור לעמוד בה לפיכך בטלה וכבר נהגו כל ישראל לקרות בתורה ולקרות קש והן בעלי קרייין לפי שאין דברי תורה מקבלין טומאה אלא עומדין כשהרחץ לעולם שנאמר הלא כה דברי כאש נאמרה מה אש אגדה מקבלת טומאה אף דברי תורה אינם מקבלין טומאה:

ישיע כנ כס

הלכות תפלה וברכת כהנים

יש בכללן שתי מצות עשה: א' לעבוד את ה' בכל יום בתפלה: ב' לברך כהנים את ישראל בכל יום: וביאור שתי מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

מצות

עשה להתפלל בכל יום שנ' ועבדתם את ה' אלהיכם מפני השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה: ב' ואין מנין התפלות מן התורה ואין חיוב התפלה הזאת מן התורה ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה ולפיכך נשים ועבדים חייבין בתפלה לפי שהיא מצו' עשה שלא הזמן גרמה לא חיוב מצות זו כך הוא ארס מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שבחו של הקב"ה ואחר כך שוא צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה ואחר כך נותן שבת והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי כחו: ג' אם היה רגיל מרבה בתחנה ובקשה ואמ' היה ערל שפתי מדבר כפי יכולתו ובכל עת שירצה וכן מנין התפלות כל אחד כפי יכולתו יש מתפלל פעם אחת ביום ויש מתפלל פעמים הרבה והכל יהיו מתפללין נכח המקדש בכל מקום שיהיה וכן היה הדבר תמיד ממשה רבנו ועד עזרא: ד' כיון שגלו ישראל בימי נבוכדנצר הרשע נתערבו בפרס ויון ושאר האומות ונולדו להם בנים בארצות הגוים ואותן הבנים נחבלבלה שפתם וזיתיה שפת כל אחד ואחד מעורבת מלשונו והרבה וכיון שהיה מדבר אינו יכול לדבר כל צרכו בלשון אחת אלא כשבוש שנאמר וכניחם חצי מדבר אשדודית וגו' ואינם מכירים לדבר יהודית ובלשון עם ועם: ה' ומפני זה כשהיה אחד מהן מתפלל תקצר לשונו לשאול חפציו או להגיד שבח הקב"ה בלשון הקדש עד שיערבו עמה לשונות אחרות וכיון שראה עזרא ובית דינו כך עמדו ותקנו להם שמנה עשרה ברכות על הסדר: ו' שלש ראשונות שבת לה' ושלש אחרונות הודייה ואמצעיות יש בהן שאלת כל הדברים שהן כמו אבות לכל חפצי איש ואיש ולצרכי הצבור כולן כדי שיהו ערוכות בפי הכל וילמדו אותן ותהיה תפלת אלו העלגים תפלה שלמה כתפלתו בעל הלשון הצחה ומפני ענין זה תקנו כל הברכות והתפלות הסדורות בפי כל ישראל כדי שיהא ענין כל ברכה ערוך בפי העלג: ז' וכן תקנו שיהא מנין התפלות כמנין הקרבנות שתיים תפלות בכל יום כנגד שני המידים וכל יום שיש קרבן מוסף תקנו בו תפלת שלישית כנגד קרבן מוסף ותפלה שהיא כנגד תמיד של בקר היא הנקראת תפלת השחר ותפלה שכנגד תמיד של בין הערבים היא

סמות כנ כס
סמן עשין יט
פול סס ס' פס
פול סס ס' קן

ל ט

סמן עשין יט

כסמ' י' כס

הלכות תפלה אהבה מט

היא הנקראת תפלת מנוחה ותפלה שכנגד המוספי היא הנקראת תפלת המוספין: **ה** טור אס מי קינ
 וכן התקינו שיהא אדם מתפלל תפלה אחת בלילה שהרי אברי תמיד של בין הערבים **מנו עשין ט**
 מתאכלין והולכין כל הלילה שנ' היא העולה וכו' עד שהתפלוח כענין שנאמר ערב ובקר
 וצהריים אשיחה ואהמה וישמע קולי. ואין תפלת ערבית חובה כהפלת שחרית ומנוחה
 ואע"פ נהגו כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם להתפלל ערבית וקבלוה עליה כתפלת **ו** וכן כתב רב
 חובה: **ט** וכן תקנו תפלה אחר תפלת המנוחה סמוך לשקיעת החמה ביום התענית לי מסק דבאונס מסק
 בלבד כדי להוסיף תחנה ובקשה מפני התענית וזו היא התפלה הנקראת תפלת נעילה **ז** יכול לכתוב לו משנ'
 כלומר נעלו שערי שמים בעד השמש ונסתרה לפי שאין מתפללין אותה אלא סמוך
 לשקיעת החמה: **י** נמצאו התפלות בכל יום שלש ערבית ושחרית ומנוחה ובשבתות
 ובמועדים ובראשי חודשים ארבע שלש של כל יום ותפלת המוספין. וביום הכפורי חמש
 ארבע אלו ותפלת נעילה יא תפלות אלו אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהם אם
 רצה אדם להתפלל כל היום כולו הרשות בידו וכל אותן התפלות שיוסיף כמו מקריב
 גדבות לפיכך צריך שיחדש דבר בכל ברכה וברכה מן האמצעיות מעין הברכה ואם חדש
 אפי' בברכה אחד דיו כדי להודיע שהיא נדבה ולא חובה וראשונות וג' אחרונות לעולם
 אין מוסיפין בהם ולא פוחתין מהן ואין משנין בהן דבר: **יב** אין הצבור מתפללין
 תפלה נדבה לפי שאין הצבור מביאין קרבן נדבה ולא יתפלל אפילו יחד מוסף שתיים
 אחת חובת היום ואחת נדבה לפי שאין מתנדבין קרבן מוסף ויש מן הגאונים מי שהורה
 שאסור להתפלל תפלת נדבה בשבתות וימים טובים לפי שאין מקריבין בהן נדבה אלא
 חובת היום בלבד:

פרק שני

בימי רבן גמליאל רבו **ב** בישראל והיו מצרין לישראל ומסיתין אותן לשוב
 מאחריה' וכיון שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם עמד הוא וביד דיעו
 והתקין ברכה אחרת שתהיה בה שאלה מלפני השם לאבד המינים וקבע אותה בתפלה
 כדי שתהיה ערוכה בפי הכל נמצאו כל הברכות שנתפלה תשע עשרה ברכות: **ב**
 בכל תפלה שבכל יום מתפלל אדם תשע עשרה ברכות אלו על הסדר. ברא כשמצא **טור אס מי קינ**
 דעתו מכוונת ולשונו תמהר לקרות אבל אם היה טרוד ודחוק או שקצר לשונו מתפלל **טור ס' קי' סג' טס'**
 תפלה שלש ראשונות וברכה אחת מעין כל האמצעיות ושלש אחרונות ויצא ידי חובתו
ג וזו הברכה שתקנו מעין כל האמצעיות הבינוה' אלדינו לדעת את דרכיך ומול
 את לבנו ליראתך לסלוח לנו להיו' ואולי דחקנו ממכאוב ורשנו ושכנו כנאות ארצך
 ונפוצים מארבע תקבץ והתועים בדעתך ישפטו ועל הרשעים חנף ירך וישמחו צדיקים
 בבנין עירך ובחקון היכלך ובצמיחת קרן לדור עבדך ובעריכות נר לבן ישי משיחך טרם
 נקרא אתה תענה כדבר שנ' והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מברכים ואני אשמע כי
 אחת הוא אענה בכל עת צרה פודה ומציל מכל צוקה בא' שמע תפלה ד' ברא בימות
 החמה אבל בימות הגשמים אינו מתפלל הבינו מפני שצריך לומר שאלה בברכת השנים
 וכן נמצא שבתות וימים טובים אינו מתפלל הבינו מפני שצריך לומר הברכה בהזון

ואע"פ דאכיו לייס
 אסאן דמכלי הכינו
 כת בעל ספר הענין
 טזה קנא למי שמרגיל
 עצמו לעשות כן תמיד
 כלל טוס סונסי
 יעני סה כס

הלכות

תפלה

אהבה

טור אה מ' קי"ג הרעת: ה ובשבתות ובימים טובים מתפלל שבע ברכות בכל תפלה ותפלה מארבע תפלות של אותו היום שלש ראשונות ושלש אחרונות וברכה אמצעית מעין אותו היום בשבתות חותמין בברכת אמצעית מקדש השבת וברגלי חותם בה מקדש ישראל והזמנים ואם היה שבת ויום טוב חותמים בה מקדש השבת וישראל והזמנים בראש השנה חותמין בה מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון ואם היה שנת חותם בה מלך על כל הארץ מקדש השבת וישראל ויום הזכרון: ו כ"א בתפלת ערבית ושחרית ומנחה אבל תפלת המוספין של ראש השנה מתפלל תשע ברכות שלש ראשונות ושלש אחרונות של כל יום ושלש אמצעיות ראשונה מן האמצעיות ענינה מלכיות שנייה זכרוננו שלישי

טור אה מ' תקנ"א ועיין ס"ט

שופרות וזוהתם בכל אהרת מהם מענינה: ז ביום הכפורים מתפלל בכל תפלה מחמשה תפלות שבע ברכות שלש ראשונות ושלש אחרונות ואמצעיות מעין היום וזוהתם בכל אחת מהן מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הכפורים ואם הל להיות בשבת זוהתם בכל תפלה מהן מלך על כל הארץ מקדש השבת וישראל ויום הכפורים: ח כ"א ביום של צום של כל שנה ושנה אבל ביום צום של שנת היובל מתפלל תפלת המוספין תשע ברכות כמו שהתפלל כמוסף ראש השנה והם אותן הברכות עצמן לא פחות ולא יותר ואין מתפללי אותן אלא בזמן שהיובל נוהג: ט בכל תפלה מהתפלל

טור אה מ' תרי"ט תקנ"א:

פחות קודם לברכה ראשונה השפתי תפתח ופי יגיד תהלתך וכשהו חותם בסוף התפלה אומ' יהיו לרצון אמרי פי וגו' ואחר כך צועד לאחוריו: י בראשי חרשים ובחולו של מועד מתפלל ערבית ומנחה תשע עשרה ברכות כאשר הימים ואומר בעבודה אלדינו ואלדי אבותינו יעלה ויבוא במוסף בחולו של מועד מתפלל תפלת המוסף כמו שמתפלל ביום טוב ובראשי חרשים מתפלל שבע ברכות שלש ראשונות ושלש אחרונות

טור אה מ' קי"א עי"ג ס"ט: ואין בזה ענין הפסק לכיון דתקינו רבנן ס' שפתי תפתח כגאולה ארוכתא דעוס:

ואמצעית מעין קרבן ראש חרש וזוהתם בה מקדש ישראל וראשי חרשים: י"א שבת שחל בחולו של מועד וכן ראש חרש שחל להיות בשב' מתפלל ערבית ושחרית ומנחה שבע ברכות כאשר השבתות ואומ' יעלה ויבא בעבודה במוסף מתחיל בברכה אמצעית בענין שבת ומשלים בענין שבת ואומר קדושת היום באמצע ברכה וזוהתם בה בראשי חרשים מקדש השבת וישראל וראשי חרשים ובחולו של מועד חותם בה כמו שהוא חותם

טור אה מ' תקנ"ב ומ' ק"ג:

ביום טוב שחל להיות בשבת: י"ב יום טוב שחל להיות באחד בשבת מתפלל בברכה רביעית בלילה ותודיענו משפטי צדקך ותלמדנו לעשות חוקי רצונך ותתן לנו ה' אלדינו קדושת שבת וכבוד מועד ותגינת הרגל ובין קדושת שבת לקדושת יום טוב הכדלת ואת יום השביעי מששת ימי המעשה הקדשת ותתן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה והגנים והזמנים לששון וכו' ובמוצאי שבת ובמוצאי יום טוב של כל השנה מבדיל באתה חונן אע"פ שהוא

טור אה מ' קי"ג תקנ"א:

מבדיל על הכוס: י"ג בחנוכה ובפורים מוסיפין בהודיה על הגנים שבת שחל להיות בחנוכה מוכיר על הגנים במוסף כמו שמוכיר בשאר תפלות: י"ד בימי התענית אפי' יחיד שהתענה מוסיף בשומע תפלה ענינה ענינו כו' ושליח צבור אומרה ברכה בפני עצמה בין גויל לרופא וזוהתם בה העינה בעת צרה נמושיע ונמצא מתפלל עשרים ברכות בתשעה באב מוסיפין בבונה ירושלם רחם ה' אלדינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלם עירך ועל העיר האבלה ה': טו כל ימות הגשמים אומר בברכה שנייה מוריד הגשם

טור אה מ' תקנ"ג:

ובימות

טור אה מ' קי"ג תקנ"א: מ' עי"ג ט"ו טור אה מ' קי"ג תקנ"א:

הלכות

תפלה

אהבה נ

ובימות החמה מוריד הטל מאימת' אומר מוריד הגשם מתפלת המוספין של יום טוב
 האחרון של חג עד תפלת שחרית של יום טוב הראשון של פסח ומתפלת המוספין של
 יום טוב הראשון של פסח אומר מוריד הטל: יו משבעה ימים במרחשון שואלין **טול אט ס' קט**
 את הגשמים בברכת שנים כל זמן שמוכיר הגשם' כד' בארץ ישראל אכל בשנער **סענאס**
 ובסוריא ובמקומות הסמוכות לאלו והדומין להן שואלין את הגשמים ביום ששים אחר
 תקופת תשרי: יו מקומות שהן צריכין לגשמים בימות החמה כגון אי"ה הים הרתוקים
 שואלין את הגשמים בעת שהן צריכין להן בשומע תפלה ומקומות שהן עושין יום טוב שני
 ימים אומר מוריד הגשם בתפלת מוסף של יום ראשון של שמיני עצרת ומתפלל והולך
 כל ימות הגשמים: יח כל השנה כולה חותם בברכה שלישית האל הקדוש ובברכת **טול אט ס' קיד**
 שתיים עשרה מלך אוהב צדקה ומשפט ובעשרת הימים שמראש השנה עד מוצאי יום
 הכפורים חותם בשלישית המלך הקדוש ובעשרת ימים עשרה המלך המשפט: יט יש
 מקומות שנהגו להוסיף בעשרת ימים אלו בברכה ראשונה זכרנו לחיים כו' ובשנייה מי **טול אט ס' קרעכ**
 כמוך אב הרחמים וגו' ובהודאה זכור רחמיך וכו' ומוסיפין בברכה אחרונה בספר חיים וכו'
 וכן יש מקומות שנהגו להוסיף בעשרת ימים אלו בברכה שלישי' ובכ"ן פהודך ובכ"ן וכו'
 אכל בראש השנה וביום הכפורי' מנהג פשוט הוא להוסיף בשלישית ובכ"ן תן פהודך וכו':

פרק שלישי

תפלת

השחר מצותה שיתחיל להתפלל עם הנץ החמה וזמנה עד סוף שערי **סענא עשין יט**
 רביעית שהוא שלישי היום ואם עבר או טעה והתפלל אחר ארבע עד **טול אט ס' קטט**
 חצות היום יצא ידי חובת תפלה אבל לא יצא ידי חובת תפלה בזמנה שכשם שתפילה
 מצוה מן התורה כך מצוה מדבריהם להתפלל אותה בזמנה כמו שתקנו לנו חכמי' ונביאי'
 ב כבר אמרנו שתפלת המנחה כנגד תמיד של בין הערבים תקנו ולפי שהיה התמיד **טול אט ס' קלג**
 קרב בכל יום בתשע שעות ומחצה תקנו זמנה מתשע שעות ומחצה והיא הנקרא מנחה
 קטנה ולפי שבערב הפסח שחל להיות בערב שבת היו שוחטין את התמיד בשש שעות
 ומחצה אמרו שהמתפלל מאחר שש שעות ומחצה יצא ומשהגיע זמן זה הגיע זמן חיובת
 וזו היא הנקראת מנחה גדולה: ג נהגו אנשים הרבה להתפלל גדולה וקטנה והאחת **עשין בטור אט**
 רשות והיו מקצת הגאונים שאין ראוי להתפלל רשות אלא הגדולה וכן הדיןנותן מפני **ס' כלל**
 שהיא כנגד רבר שאינו תדיר בכל יום ואם התפלל הגדולה חובה לא תפלל קטנה אלא
 רשות. ד הא למדת שימן מנחה גדולה משש שעות ומחצה עד תשע שעות ומחצה
 וזמן מנחה קטנה מתשע שעות ומחצה עד שישראל מן היום שעה ורביע ויש לו להתפלל
 אותה עד שתשקע החמה: ה תפלת המוספין זמנה אחר תפלת השחר עד שבע **טול אט ס' קפז**
 שעות ביום והמתפלל אותה אחר שבע שעות אע"פ שפשע יצא ידי חובתו מפני שזמנה **סענאס**
 כל היום: ו תפלת הערב אע"פ שאינה חובה המתפלל אותה זמנה מתחילת הלילה
 עד שיעלה עמוד השחר ותפילת נעילה זמנה כדי שישלים אות' סמוך לשקיעת החמה
 ו המתפלל תפלה קודם זמנה לא יצא ידי חובתו וחוזר ומתפלל אותה בזמנה ואם **טול אט ס' קעט**

הלכות

תפלה

אהבה

שור אה מי פט
 מעב עמי טט
 תפלה ערבית של לילי שבת בערב שבת קודם שתשקע החמה וכן יתפלל ערבית של
 מוצאי שבת בשבת לפי שתפלת ערבית רשות אין מדקדקין בזמנה ובלבד שיקרא קרית
 טור אה מי קח
 טעב עמי יח
 שמע בזמנה אחר צאת הכוכבים ה כל מי שעבר עליו זמן תפלה ולא התפלל
 במזיד אין לו תקנה ואינו משלם בשונג או שהיה אנוס או טרוד משלם אותה תפלה בזמן
 תפלה הסמוכה לה ומקדים תפלה שבזמנה ואחריה מתפלל את התשלומין ט
 כיצד טעה ולא התפלל שחרית ועבר הצי היום יתפלל מנחה שתיים ראשונה תפלת מנחה
 והשנייה תשלומי שחרית טעה ולא התפלל מנחה עד ששקעה החמה יתפלל ערבית
 שתיים ראשונה ערבית ושנייה תשלומי מנחה טעה ולא התפלל ערבית עד שיעלה עמוד
 השחר מתפלל שחרית שתיים ראשונה שחרית והשנייה תשלומי ערבית י טעה
 ולא התפלל לא תפלה זו ולא תפלה הסמוכה לה אינו משלם אלא אחרונה בלבד כיצד
 טעה ולא התפלל לא שחרית ולא מנחה מתפלל ערבית שתיים ראשונה ערבית והאחרונה
 תשלומי מנחה אבל שחרית אין לה תשלומין שכבר עבר זמנה וכן בשאר תפלות י
 יא היו לפניו שתי תפלות של מנחה ושל מוספין מתפלל של מנחה ואחר כך
 מתפלל של מוספין ויש מי שהורה שאין עושין בצבור כן כדי שלא יטעו

ואם שכח ולא התפלל
 עוסק בתוכו הניסוקט
 טאינו טוור ויתפלל
 כיון טעבר וינסה
 דתפלת מוסף לא
 טייכא כלל טלא
 בזמנה

פרק רביעי

חמשה

דברים מעכבין את התפלה אעפ שהגיע זמנה טהרת ידיים וכסוי הערות
 וטהרת מקום תפלה ודברים החופזים אותו וכונת הלב ב טהרת
 ידיים כיצד רוחץ ידיו במים עד הפרק ואחר כך יתפלל היה מהלך בדרך והגיע זמן תפלה
 ולא היה לו מים אם היה בינו ובין המים ארבעה מילין שהם שמונת אפים אמה הולך עד
 מקום המים ורוחץ ואחר כך יתפלל היה בינו ובין המים יותר על כן מקנה ידיו בצרור או
 בעפר או בקורה ומתפלל ז בד"א לפניו אבל אם היה מקום המים לאחוריו אין
 מהייבין אותו לחזור לאחוריו אלא עד מיל אבל אם עבר מן המים יותר אינו הייב לחזור
 אלא מקנה ידיו ומתפלל בד"א שאינו מטהר לתפלה לא ידיו בלבד בשאר תפלות חוץ
 מתפלת שחרית אבל שחרית רוחץ פניו ידיו ורגליו ואחר כך יתפלל ואם היה רחוק מן
 המים מקנה ידיו בלבד ואחר כך יתפלל ד כל הטמאין רוחצין ידיהן בלבד כשהורין
 ומתפללין אעפ שאפשר להם לטבול ולעלות מטומאתם אין הטבילה מעכבת וכבר
 בארנו שעזרא תקן שלא יקרא בעל קרי בלבד בדת עד שיטבול ובית דין שעמדו אחר
 כן התקינו אף לתפלה שלא יתפלל בעל קרי בלבד עד שיטבול ולא מפני טומאה וטהרה
 נגעו בה אלא כדי שלא יהיו תלמידי הכמים מצויים אצל נשותיהן כתרנוגולים וכפני זזה
 תקנו טבילה לבעל קרי לבדו והוציא אהו מכלל הטמאין ה לפיכך היו אומרים בזמן
 תקנה זו שאפילו זב שראה קרי ונדה שפלטת שכבת זרע ומשמשת שראתה דם נדה
 צריכין טבילה לק"ש וכן לתפלה מפני הקרי אעפ שהם טמאין וכן הדין נותן שאין טבילה
 זו מפני טהרה אלא מפני הגזרה שלא יהיו מצויין אצל נשותיהן חסיד וכבר בטלה תקנה
 זו של תפלה לפי שלא פשטה בכל ישראל ולא היה כח בצבור לעמוד בה ז מנחה
 פשוט

שור אה מי רלב
 נכ מעב עמי יח
 עיין בטור מי רלב
 נכטעב מי יח
 שור אה מי טה

הלבנות

תפלה

אהבה נא

פשוט בשנער ובספרד שאין בעל קרי מתפלל עד שרוחץ כל בשרו במים משובח הכון לקראת ארץ ישראל ברא בבריא או בחולה שבעל אבל חולה שראה קרי לאנסו פטור מן הרחיצה ואין בזה מנהג וכן זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע אין בהן מנהג לא מקנחין עצמן ורוחצין יריהן ומתפללין: ז כסוי הערוה כעד אע"פ שכסה ערותו בדרך שמכסין לק"ש לא יתפלל עד שיכסה את לבו ואם לא כסה לבו או שנאנס ואין לו במה יכסה הואיל וכסה ערותו והתפלל יצא ולתתלה לא יעשה: ח טהרת מקום התפלה כיצד לא יתפלל במקום הטנופת ולא במרחץ ולא בכית הכסא ולא באשפה ולא במקום שאינו בחוקת טהרה עד שיבדקו כללו של דבר כל מקום שאין קורין בו ק"ש אין מתפללין בו וכשם שמרחיקין מצואה וממי רגלים וריח רע ומן המת ומראיית הערוה לק"ש כך מרחיקין לתפלה: ט המתפלל ומצא צואה במקומו הואיל וחטא מפני שלא בדק עד שלא התפלל חוזר ומתפלל במקום טהור יהיה עומד בתפלה ומצא צואה כנגדו אם יכול להלך לפיז כדי שיוקנה לאחריו ארבע אמות יהלך ואם לאו יסלקנה לצדין ואם אינו יכול יפסיק גדולי החכמי לא היו מתפללים בבית שיש בו שכר ולא בבית שיש בו מריס בעת עפוש מפני שריחו רע אע"פ שהמקום טהור: י דברים החפזים אותו כיצד אם היה צריך לנקבו לא יתפלל וכל הצריך לנקבו והתפלל תפלתו תועבה וחוזר ומתפלל אה שיעשה צרכיו ואם יכול להעמיד עצמו כדי פרסה תפלתו תפלה ואע"פ לכתחילה לא יתפלל עד שיבדוק עצמו יפה ויבדוק נקבו ויסיר כיתו וניעו וכל הדב' הטורדו ואחר כך יתפלל: יא מי שיגיהק ויפיהק ונתעטש בתפלתו אם לרצונו הרי זה מגונה ואם בדק גופו קודם שיתפלל ובה לאנסו אין בכך כלום נודמן לו רוק בתפלתו מבליעו בסליתו או בבגדו ואם היד מצטער בכך זורקו בידו לאחוריו כדי שלא יצטער בתפלה ונמצא טרור יצא ממנו רוח מלמטה כשהוא עומד בתפלה שלא לדעתו שוהה עד שתכלה הרוח וחוזר לתפלתו: יב בקש להוציא רוח מלמטה ונצטער הרבה ואינו יכול להעמיד עצמו מהלך לאחוריו ד' אמות וממתין עד שתכלה הרוח ואומר רבון כל העולמים יצרתנו נקבים נקבים הלולים הלולים גלוי וידוע לפניך הרפתינו וכלמתנו זרפה וכלמה בחיינו תולעת ורמה במיתתנו וחוזר למקומו ומתפלל: יג היה עומד בתפלה ונטפו מי רגליו על ברכיו ממתין עד שיכלו המים וחוזר למקום שפסק ואם שוהה כדי לגמור את התפלה חוזר לראש: יד וכן המשתין מים שוהה כדי הלוך ד' אמות ואחר כך יתפלל ומשהתפלל שוהה אחר תפלתו כדי הלוך ד' אמות ואחר כך משתין כדי שיפסוק דברי התפלת מפיו: טו כונת הלב כיצד כל תפלה שאינה בכונה אינה תפלה ואם התפלל בלא כונה חוזר ומתפלל בכונה מצא דעתו משובשת ולבו טרור אסור לו להתפלל עד שתתישב דעתו לפיכך הבא מן הרך והוא עיף או מיצר אסור לו להתפלל עד שתתישב דעתו אמרו חכמי ישא שלשה ימים עד שינוח ותתקדר דעתו ואחר כך יתפלל: יו כיצד היא הכונה שיפנה את לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה לפיכך צריך לישב מעט קודם התפלה כדי לכוין את לבו ואחר כך יתפלל בנחת ובתחנונים ולא יעשה תפלתו כמי שהיה נושא משאו ומשליכו וחולך לו לפיכך צריך לישב מעט ואחר כך יפטר חסידים הראשונים היו שוהין שערה

פול פס ס' כג
 סוג עשין יח
 טול פס ס' כג
 סוג עשין סס

סוג עשין יט
 טול פס ס' כג

טול פס ס' כג ונב
 מריס ט' צערך
 טמכוכי סדניס:

כיומי פ' בערך רוק
 עכס טיניס ככס
 וכיעו רוק רך טינא
 ככעכע: ניסוק
 רוטורי בלעזופיסק
 סכדיליילי ויס 6'
 טוכירי: ועטנס
 סמלאכוכירי: ועיין

טול פס ס' כג ונב
 סוג עשין סס:
 טול פס ס' כג ונב
 כסעג:

אחת קודם תפלה ושעה אחת לאחר תפלה ומאריך בתפלה שעה: יז שכור אל
 יתפלל מפני שאין לו כונה ואם התפלל תפלתו תועבה לפיכך חוזר ומתפלל כשיחזרו
 משכרותו: שתי אל יתפלל ואם התפלל תפלת תפלה: איזהו שכור זה שאינו יכול
 לדבר לפני המלך שתי יכול לדבר בפני המלך ואינו משתכש ואע"פ הואיל ושתה
 רביעית יין לא יתפלל עד שיסיר יינו מעליו: יח וכן אין עומדין להתפלל לא מתוך
 שחוק ולא מתוך קלוזת ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך מריבה ולא מתוך כעס אלא
 מתוך דת ולא מתוך דין הלכה אע"פ שהנ"ד כ"י שלא יהא לבו טרוד בהלכה אלא מתוך
 דת שאין בה עיין כגון הלכות פסוקות: יט תפלות הפרקים כגון תפלה מוסף ראש
 חדש ותפלה מועדות צריך להסדיר תפלתו ואחר כך עומד ומתפלל כ"י שלא יכשל בה
 היה מהלך בספינה או במקו סכנה כגון מקום גרוזי חיות ולסטי והגיע זמן תפלה מתפלל
 ברכה אחת וזו היא צרכי עמך ישראל מרוכז ודעתך קצרה יר"מ א"ל דינו שתתן לכל אחד
 ואחד כ"י פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה והטוב בעיניך עשה בא"י שומע תפלה
 ומתפלל אותה ברך כשהוא מהלך ואם יכול לעמוד עומד וכשהוא מגיע לישוב ותתקרב
 דעתו חוזר ומתפלל תפלה כתקנתה יט ברכות:

סענ לט"ו יט
 טו"ל ט"ז כט
 מ"ט ס"ג כנכר
 ע"ג ט"ז ע"ג
 טו"ל ט"ז כ"ג
 סענ לט"ו ס"ג
 טו"ל ט"ז כ"ג
 סענ עט"ו ס"ג
 טו"ל ט"ז כ"ג
 סענ עט"ו ס"ג

פרק חמישי

שמנה

דברים צריך המתפלל להזהר בהן ולעשותן ואם היה דחוק או נאנס או
 שעבר ולא עשה אותן אין מעכבין ואי הן עמידה ונוכת המקדש ותקון
 הגוף ותיקון המלבושין ותקון המקום והשויות הקול והכריעה וההשתחויה ה' ב
 עמידה כיצד אין מתפלל לא מעומד היה יושב בספינה או בעגלה אם יכול לעמוד יעמוד
 ואם לא יושב במקומו ויתפלל הולה מתפלל אפי' שוכב על צדו והוא שיכול לכוין את
 דעתו וכן הצמא והרעב הרי הן בכלל חולים אם יש בו יכולת לכוין את דעתו ויתפלל ואם
 לאו אל יתפלל עד שיאכל וישתה היה רוכב על הבהמה אע"פ שיש לו מי שיאחז בהסתו
 לא ירד אלא יושב במקומו ויתפלל כ"י שתהא דעתו מיושבת עליו: ג נכח המקדש
 כיצד היה עומד בחוצה לארץ מהזיר פניו נכח ארץ ישראל ומתפלל היה עומד בארץ
 מכין ארצו פניו כנגד ירושלים היה עומד בירושלם מכין פניו כנגד המקדש היה עומד
 במקדש מכין פניו כנגד בית קדש הקדשים סומא ומי שלא יכול לכוין את הרחוקות
 והמהלך בספינה יכוין את לבו כנגד השכינה ויתפלל: ד תקון הגוף כיצד כשהוא
 עומד בתפלה צריך לכוין את רגליו זו בצד זו ונותן עינו למטה כאילו הוא מביט לארץ
 ויהיה לבו פנוי למעלה כאילו הוא עומד בשמים ומניח ידיו על לבו כפותין חמינית על
 השמאלית ועומד כעבר לפני רבו באימה ביראה ופחד ולא יניח ידיו על תלציו: ה
 תקון המלבושי' כיצד מתקן מלבושיו תחלה ומציין עצמו ומחרר שני השתחוה לה בהדרת
 קדש ולא יעמוד בתפלה באפגרתו ולא בראש מגולה ולא בגלים מגולו אסדרך אנשי
 המקום שלא יעמדו בפני גדולי' אלא בבתי הרגלים ובכל מקום לא יאחו תפלין בידו וספר
 תורה בורעו ויתפלל מפני שלבו טרוד בהן ולא יאחו כליים ומעות בידו אבל מתפלל
 ותא ולוב בידו בימות הרוג מפני שהוא מצות חיוס: היה משאוי על ראשו והגיע זמן
 תפלה

טו"ל ט"ז כ"ג
 סענ עט"ו ס"ג
 טו"ל ט"ז כ"ג
 סענ עט"ו ס"ג
 טו"ל ט"ז כ"ג
 סענ עט"ו ס"ג
 טו"ל ט"ז כ"ג
 סענ עט"ו ס"ג

ערבי שבתות וימים טובים ולא בערבית שבכל יום ויש יחידים שנופלי על פניהם בערבי
וביום הכפורים בלבד נופלים על פניהם בכל תפלה ותפלה מפני שהוא יום התנהגות ובקשה
ותענית:

פרק ששי

אסור

טור אה סי' ג

לו לאדם לעבוד אחר בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין אלא אם כן
היה נושא משאו או שהיה לבד שני פתחים בשני רוחות שהרואה אומר
שמא ילך ויכנס בפתח האחר וכן אם היה בעיר שתי בתי כנסיות יאמר הרואה שמא ילך
לכה הרגיל בו ואם יש לו תפלין בראשו מותר לו לעבור ואעפ"י שאין שם אחד מכל אלו
שהתפלין מוכיחין עליו שהוא רודף אחר מצות ואינו ממבטלי תפלה: ב המחללי
עם הצבור לא יאריך את תפלתו יותר מדאי אבל בינו לבין עצמו הרשות בידו ואם בא
לומר אחר תפלתו אפילו כסדר וידוי יום הכפורים אומר וכן אם רצה להוסיף בכל ברכה
וברכה מן האמצעיות מעין הברכה מוסיף: ג כיצד היה לו חולה מנקש עליו רחמיש
בברכת חולים כפי צחות לשונו היה צריך לפרנסה מוסיף תחנון ובקשה בברכת השנים
ועל דרך זו בכל אות מהן ואם רצה לשאול בכל צרכיו בשומע תפלה שואל אבל לא
ישאל לא בג' ראשונות ולא בג' אחרונות: ד אסור לו לאדם שיטעום כלום או שיעשה
מלאכה מאחר שיעלה עמוד השחר עד שיתפלל תפלת שחרית וכן לא ישכים לפתח
חברו לשא בשלזומו קודם שיתפלל תפלת שחרית ולא יצא בדרך קידם שיתפלל אבל
טועם ועושח מלאכה קודם שיתפלל מוסף קודם מנחה אכל אינו סועד סמוך למנחה:
ה כיון שהגיע זמן מנחה גדולה לא יכנס למרחץ אפילו להזיע עד שיתפלל שמא
יתעלף ויבטל מן התפלה ולא לאכול אפי' אכילה עראי שמא ימשך באכילה ולא לדון
אפילו בגמר דין שמא יסתר הדין וימשך ויבטל מן התפלה וכן לא ישב לפני הספר
להסתפר אפילו תספורת הדיוט עד שיתפלל שמא ישבר הזוג ולא יכנס לבורסקי סמוך
למנחה עד שיתפלל שמא יראה הפסד במלאכתו ויתעסק בה ויתעכב מן התפלה ואם
התחיל באח' מאלו לא יפסוק אלא יומר ואחר כך מתפלל תפלת מנחה: ו מאימתי
התחלת תספור' משיניה מעפור' של ספרין על ברכיו ומאימתי התחלת מרחץ משיפוט
הבגד הסמו' לבשרו ומאימתי התחלת הבורסקי משיקשט בגד בין כתפיו כמו שהאומנין
עושין ומאימתי התחלת אכילה לבני ארץ ישראל משיטול ידיו ולבני בגד משיטול ידיו
ומאימתי התחלת הדין משיטעטפו הדיינים וישבו ואם היו יושבין משיטתו לרוב בעלי דינין
למען: ז אעפ"י שתפלת ערבית רשות לא יבא אדם ממלאכתו ויאמר אוכל מעם
ואישן קמעה ואח"כ אחפלל שמא תאנוס אותו שינה וגמצא ישן כל הלילה לא מתפלל
ערבית ואח"כ אוכל ושותה או ישן ומותר להסתפר וליכנס למרחץ סמוך לשחרית מפני
שלא גזרו אלא סמוך למנחה שהוא דבר המצוי שרוב העם נכנסין שם ביום אבל בשחר
דבר שאינו מצוי לא גזרו בו: ח מי שהיה עוסק בת"ת והגיע זמן התפלה פוסק ומתפלל
ואם היתה תורתו אומנותו ואינו עושה מלאכה כלל והיה עוסק בתורה בשעת תפלתו אינו
פוסק שמצות לת גדולה ממצות תפלה וכל העוסק בצרכי רבים כעוסק בדברי תורה:

טור אה סי' קי
פיר' רבי' קם ככה
ורבי' מכבד' ורבי' הא'
דהוינו דוקא צרכי
יחיד אבל צרכי רבי'
ט"ל:
טור אה סי' פט
ה
טור אה סי' רל"ב
סמוך עשין סס:
זוג פורכיניקה בלע'
בורסקי: סוף העק'
מנעבד' סס העבודת
מעבודת פולשו
סודר תרנו ויתמס'
צאפר וכריך בעעפול'
טור אה סי' רל"ג
קנעטל רל מעט
טור סי' קו פט ועין
סס סי' פט וכי' כו

טור אש סי' עג עבר: ז שמנה עשר ברכות אלו אין להם סדר אלא מברך כל אחת מהן על דבר שהברכה בשבילו בשעתו כיצד הרי שהורג תגורוהווא על מטתו מברך אחר ישראל בגבורה שמע התרגול מברך הנותן לשכני ביתו וכל ברכת מהן שלא נחתייב בה אינו מברך אותה: ח כיצד לן בכסותו אינו מברך כשעומד מלביש ערומים הולך יחף אינו מברך שעשית לי כל צרכי ביום הכפורי ובהשעה באב שאין שם רחיצה אינו מברך נטילת ידים ולא המעביר הכלי שיגה אם לא נכנס לבית הכסא אינו מברך אשר יצר את האדם וכן שאר ברכות אלו: ט נהגו ברוב ערינו לברך ברכות אלו זו אחר זו בבית הכנסת בין נתחייבו בהן בין לא נתחייבו בהן וטעות הוא ואין ראוי לעשות כן ולא יברך ברכה אלא אם כן נתחייב בה: י המשכים לקרוא בתורה קודם שיקרא ק"ש בין קורא בתורה שבכתב בין קורא בתור' שבעל פה נוטל ידיו תחלה ומברך שלש ברכות ואחר כך קורא ואלו הן אקבו על דברי תורה הערבנא ה' אלדינו את דברי תורתך בפינו ובפפיות עמך כל בירת ישראל ונהיה אנהנו וצאצאינו וצאצאי עמך יודעי שמך ועוסקי תורתך באי המלמד תורה לעמו ישראל באי אמה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו באינוותן התורה: יא בכל יום חייב אדם לברך שלש ברכות אלו ואחר כך קורא מעט מדברי תורה ונהגו העם לקרא ברכת כהנים ויש מקומות שקורין צו את בני ישראל ויש מקומות שקורין שתייהן וקורין פסוקים או הלכות מן המשנה ומן הכריחות: יב ושנתו חכמים הראשונים למי שקורא זמירות מספר תהלים בכל יום ויום בתהלה לדור עד סוף הספר וכבר נהגו לקרות פסוקים לפניהם ולאחריהם ותקנו ברכה לפני הזמירות והיא ברוך שאמר וברכה לאחריהם והיא ישתבח ואחר כך מברך על קריאת שמע וקורא קריאת שמע: יג יש מקומות שנהגו בהן לקרות בכל יום אחר שמברכין ישתבח שירת הים ואדר כך מברכין על שמע ויש מקומות שקורין שירת האינו ויש יחידים שקורין שתי השירות הכל לפי המנהג: יד חייב אדם לברך מאה ברכות בין היום והלילה ומהן מאה ברכות אלו כן ברכות שמנינו בפרק זה ושבע ברכות של ק"ש של שהרית וערבית לפניה ולאחריה וכשתעטף בציצית וכשלוש תפילין מברך באי אמה אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית וכשלוש תפילין מברך באי אמה אשר קדשנו בשלוש תפלות שבכל תפלה מהן שמנה עשרה ברכות הרי שמנים וששה ברכות וכשהוא אוכל שתי סעודות של יום והלילה מברך ארבעה עשר ברכות שבעה בכל סעודה אחת כשיטול ידיו תחלה ועל המזון אחת בתחלה ושלושה בסוף ועל היין לפניו ולאחריו הרי ז' ברכות הרי מאה ברכות בין הכל: טו בזמן הזה שתקנו ברכת המינין בתפלה והוסיפו הטוב והמטיב בברכת המזון נמצאו חמשה ברכות יתרות בשבתות וימים טובים שהתפלה שבעה ברכות וכן אם לא נתחייב בשאר הימים בכל הברכות האלו כוון שלא ישן כל הלילה ולא התיר תגורו ולא נכנס לבית הכסא וכיצא באלו צריך להשלים מאה ברכות מן הפרות: יז כיצד אכל מעט ירק מברך לפניו ולאחריו וחזור ואוכל מעט מפרי זה ומברך לפניו ולאחריו ומנהג כל הברכות עד שמשלים מאה בכל יום: יז סדר תפלות כך הוא בשאר משכים אדם ומברך ברכות אלו וקורא הזמירות ומברך לפניהם ולאחריהם וקורא שמע ומברך לפניה ולאחריה ומדלג קדושה מן הברכה ראשונה שלפניה

עין בטור אש סי' ע"ג

מטע עשין סי' טו טור יד סי' עג

התוספות כתבו שיש לקרות והערכ בויו דהכל ככל אמת הוא וכמו שכתבנו למדין מקור טעמו הוא כדור שאין זו ברכה אלא בקשה שאמרה דוד: טור אש סי' ע"ג

טור אש סי' עג מטע עשין כו"ט

המאה ברכות הללו סמכו ארבע דכתיב עה ס' אלך וסוף מעטך אמרו ל תקרי מה אלא עשה יום שאותו הפסוק היה הם עשה יום עמה במילוף אותיות א"ת כ"ס עשה הו: ומדרש אגדה שם טור' העלך ע"ה יסדס טעם' נאם הגבר הוקם על על כגמטריא עשה הו וס' למדן אותן עזס הפסוק חכה כי כן יברך גבר כי כן כגמטריא עולה עשה:

3
1
1

הלכות תפלה אהבה נד

שלפניה שאין היחוד אומר קדושה וכשהוא הותם נאל ישראל מיד יעמוד כדי שיסמוך
 גאולה לתפלה ומתפלל מעומד כמו שאמרנו וכשישלים ישב ויפול על פניו ומתחנן
 ומגביה ראשו ומתחנן מעט והוא יושב בדבריו תחנוני ואחר כך יקרא תהלה לדוד מיושב
 ויתחנן כפי כחו ויפטר למעשיו: יח ובתפלת המנחה מתחיל לקרוא תהלה לדוד
 מיושב ואחר כך עומד ומתפלל תפלת המנחה וכשמשלים נופל על פניו ומתחנן ומגביה
 ראשו ויתחנן כפי כחו ויפטר למעשיו: יט ובתפלת הערב קורא ק"ש ומברך לפניה
 ולאחריה וסומך גאולה לתפלה ומתפלל מעומד וכשישלים ישב מעט ויפטר והמתחנן
 אחר תפלת ערבית הרי זה משובה ואע"פ שמברך השכיבונו אחר גאל ישראל אינה הפסק
 בין גאולה לתפלה והרי שתיהן כברכה אחת ארוכה:

העולה סוף
 העולה סוף
 העולה סוף

פרק שמיני

תפלת

הצבור נשמעת תמיד ואפילו היו בהן חוטאים אין הקב"ה מואס בתפלתן
 של רבים לפיכך צריך אדם לשתף עצמו עם הצבור ולא תפלל יחיד כל
 זמן שיכול להתפלל עם הצבור ולעולם ישכים אדם ויעריב לבית הכנסת שאין תפלתו
 נשמעת בכל עת אלא בב"ה וכל מי שיש לו ב"ה בעירו ואינו מתפלל בו עם הצבור נקרא
 שכן רע: ב ומצוה לרוץ לב"ה שנזרעה נדרפה לרעת את ה' וכשיצא מב"ה ליפסיע
 פסיעה נסה אלא ילך מעט מעט וכשיכנס בב"ה יכנס שיעור שני פתחים ואחר כך יתפלל
 לקיים מה שנאמר לשמור מוזהות פתח: ג בית המדרש גדול מבית הכנסת וחכמים
 גדולים אע"פ שהיה להם בעירם בתי כנסיות הרבה לא היו מתפללין אלא במקום שהיו
 עוסקים שם בתורה והוא שהתפלל שם עם תפלת הצבור: ד וכיצד היא תפלת הצבור
 יהיה אחד מתפלל בקול רם והכל שומעין ואין עושין כן בפחות מעשרה גדולי ובני חורי
 ושליח צבור אחר מהן ואפ"י היו מקצתן שכבר התפללו ויצאו ידי חובתן משלמין להם
 לעשרה והוא שיהיה רוב העשר' שלא התפללו וכן אין אומרים קדושה ולא קוראין בתוך
 ומברכין לפניה ולא אחריה ולא מפטירין בגביאים לא בעשרה: ה וכן לא יהיה אחד
 מברך ברכת שמע והכל שומעים ועונין אחריו אמן אלא בעשרה וזה הוא הנקרא פורס
 על שמע ואין אומרים קדיש אלא בעשרה ואין הכהנים נושאים ידם אלא בעשרה
 והכהנים המנין שכל עשרה מישראל הן הנקראים עדה שנע' עד מתי' לעדה הרעה הזאת
 וגו' והיו עשרה שהרי יצאו יהושע וכלב: ו וכל דבר קדושה לא יהא אלא בתוך
 העדה מישראל שנ' ונקדשתי בתוך בני ישראל וכל לו הדברים אם התחילו בהן בעשרה
 והלכו מקצתן אע"פ שאין ראשין יגמרו השאר: ז וצריך לחיות כולן במקום אחד
 ושליח צבור עמהם במקום אחד חצר קטנה שנפרצה במלואה לחצר גדולה והיו תשעה
 בגדולה ויחיד בקטנה מצטרפין תשעה בקטנה ויחיד בגדולה אין מצטרפין צבור בגדולה
 ושליח צבור בקטנה יוצאין ידי חובתן צבור בקטנה ושליח צבור בגדולה אין יוצאין ידי
 חובתן שהרי הוא מופלג מהן ואינו עמהם במקום אחד מפני שיש בגדולה פסין מכאן
 ומכאן הרי היא כמו מופלגת מן הקטנה ואין הקטנה מופלגת מן הגדולה לא הרי היא כקרו
 זוית שלה: ח וכן אם היה צואה בגדולה אסור להתפלל ולקרוא ק"ש בקטנה היח

טור א"ח ס"ו
 סמ"ג עשין י"ט

טור א"ח ס"ט
 סמ"ג עשין י"ט

טור א"ח ס"ג
 סמ"ג עשין י"ט

טור א"ח ס"ב
 סמ"ג עשין י"ט

טור א"ח ס"ב
 סמ"ג עשין י"ט

במדכ"ד כ"ז

טור א"ח ס"ב
 סמ"ג עשין י"ט

כתב הסור
 העמודי תוך הספר
 מן המשקוף ולמביט
 כלעב' מעכו ולמחן
 כלמחן ואם היו
 מקצתן כפבי ועקצתן כחון וס"ב תוך
 הספר היה אומ' א"ל ז"ל שהוא עברין:

Mag. by Raphael Joo

צואה בקטנה מותר להתפלל ולקרוא קריית שמע בגדולה אם לא היה שם ריח רע מפני
 שחייא מופלגת ממנה: ט שליו צבור מוציא את הרבים ידי חובתן כיצד בשעה
 שהו מתפלל והן שומעין ועונין אמן אחר כל ברכה וברכה הן כמתפללין ברא בשאינו
 יודע להתפלל אבל היודע אינו יוצא ידי חובתו אלא בתפלת עצמו: י ברא בשאר
 ימות השנה חוץ מראש השנה ויום הכפורים של שנת היובל אבל בשני ימים אלו שליו
 צבור מוציא את היודע כשם שמוציא מי שאינו יודע מפני שהן ברכות ארוכות ואין רוב
 היודעין אותן יכולין לכונן דעתן כשליח צבור לפיכך אסרצה היודע לסמוך בשני ימי אלו
 על תפלת שליח צבור להוציא ידי חובתו הרשות בידו: יא אין ממנין שליח צבור
 לא גדול שבצבור בחכמתו ובמעשיו ואם היה זקן הריוז משובח ביותר ומשתדל ליהוי
 שליח צבור אדם שקולו ערב ורגיל לקרות: ומי שלא נתמלא זקנו אעפ שהוא חכם
 גדול לא יהיה שליח צבור מפני כבוד הצבור אבל פורס הוא על שמע משיביא שרמי
 שערות אחר: יב וכן העלג כגון מי שקורא לא ע' או לע' אוכל מי שאינו
 יכול להוציא את האותיות כתקונן אין ממנין אותו שליח צבור והרב ממנה אחד מתלמידיו
 להתפלל לפניו בצבור הסומא פורס על שמע ונעש שליח צבור אבל מי שכתפיו מגולג
 אף על פי שהוא פורס על שמע אינו נעשה שליח צבור לתפלה עד שיהיה עמוק:

טור אס' ס' קכד
 ס' עשין יט
 ס' תקנא
 ס' עשין קכ

טור אס' כ" כנ

פורס על שמע פי'
 דשו עכרך כדכ' יוכל
 אור תרגום כי הוא
 יוכל הוצא אלי הוא
 יפריס ככסמקא: ויט
 מסדר השמע עם
 ברכותי: לטון
 פריסם והנעה:

פרק תשיעי

סדר

הפלות הצבור כך הוא בשחר כל העם יושבין ושליח צבור יורד לפני התיבה
 ועומר באמצע העם ומתחיל ואומר קדיש וכל העם עונין אמן יהא שמיה רבה
 מברך לעלם ולעלמי עלמיא בכל כהן ועונין אמן בסוף קדיש ואחר כך אומר ברכו את
 ה' המבורך והן עונין ברוך ה' המבורך לעולם ועד ומתחיל ופורס על שמע בקול רם והן
 עונין אמן אחר כל ברכה וברכה והיודע לברך ולקרוא עמו קורא עד שמברך גאל ישראל
 אמן: ב והכל עומדין מיד ומתפללין בלחש ומי שאינו יודע להתפלל עומד ושוחק
 עד שיתפלל שליח צבור בלחש עם שאר העם וכל מי שיגמור תפלתו עם הצבור יפסיע
 שלש פסיעות לאחוריו ועמוד במקום שהגיע אליו בעת שפסע: ג ואחר שיפסיע
 שליח צבור ג' פסיעות לאחוריו ועמוד מתחיל ומתפלל בקול רם מתחלה הברכו להוציא
 את מי שלא התפלל והכל עומדין ושומעין ועונין אמן אחר כל ברכה וברכה בין לו שלא
 יצאו ידי חובתן בין אלו שכבר יצאו ידי חובתן: ד ואומר קדושה בברכה שלישיית
 וכיון שהגיע שליח צבור לקדושה יש רשות לכל אחד ואחד לחזור במקום שעמד בו
 בתפילה וכשיגיע שליח צבור למודים וכורע כל העם שוחזין מעט ולא ישחו יותר מראי
 ואומ' מודי א' חנו לך ה' אלדינו ואלדי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודא ל' לשמך
 הגדול והקדוש על שהחיייתנו וקיימתנו כן תחיינו ותחננו ותאסוף גליתינו להצרו קדשך
 לשמר חקך ולעברך באמת ולעשות רצונך בלבב שלם על שאנו מודים לך וכל האומר
 מודים מודים משתקין אותו ה' ואחר שישלים כל התפלה ישב ויפול על פניו וישתחו
 מעט והאוכל הצבור ויחננו והוא נופל וישב ויגביה ראשו הוא ושאר העם ומתחנן מעט
 בקול

טור אס' כ" כנ
 כד וכה ס' מ' ג
 פסין יט

טור אס' ס' קכו

כתב סס הטור כסס
 רכ סריא ורכ הא'
 סנדיך לכונן לכל מה
 שאומר שם מראש עד
 סוף כלם סנות של
 לעצמו ואין מפסיקין
 ולא אשחין ומנעו
 ג פסיעות:

טור אס' ס' קלג

הילות תפלה אהבה נה

בקול רם מיושב ו ואח"כ יעמוד שליח צבור לבדו ואומר קדיש פעם שנייה והן עונין
כדרך שעונין בתהלה ואומר והוא רחום וכו' תהלה לרוד וכו' הוא עומד והם יושבים והם
קוראין עמו ואחר כך אומר ונא לציון גואל כו' ואני זאת וכו' ואתה קדוש וקרא זה אל זה
ואמר קדוש וגו' הקדושה והן עונין קק"ג פעמים וחזור וקורא הקדושה תרגום ואומר
ותשאני רוח כו' וקרא אותו תרגום ואומר ה' מלוך לעולם ועד וקראהו תרגום כדי להבין
העם ואלו הפסוקי' שלפני הקדושה ושל אחריה עם התרגומין הם הנקראין סדר קדושה
ואח"כ מתחנן בדברי תחנונים ופסוקי רחמים ואומר קדיש וכל העם עונין כדרך ונפטרין
ז מי שאמר בתחנונים מי שריחם על קן צפור שלא ליקח האם על הבני' או שלא
לשחור' אותה ואת בנו ביום אחד ירחם עלינו וכיוצא בענין זה משתקין אותו מפני שמצות לו
נזרת הכתוב הן ואינן רחמי' שאילו היה מפני הרחמים לא היה מתיר לנו שחמישה כל עיקר
וכן לא ירבה בכינויין של שם ויאמר ה' הגדול הגבור והנורא הזוק והאמץ והעוז שאין
כח באדם להגיע בסוף שבתו של הקב"ה אלא אומ' מה שאמר משה רבינו ע"ה : ה
במנחה אומר שליח צבור אשרי יושבי ביתך וכו' תהלה לרוד כו' קורא הוא והעם מיושב
ועומד שליח צבור ואומר קדיש והן עומדין אחריו ועונין כדרך ומתפללין כולם בלחש
ואחר כך חוזר שליח צבור ומתפלל בקול רם כדרך שעשה בשחרית עד שישלים כל
התפלה ונפלי' על פניהם ומתחנן ומגביה ראשו דו' והם ומתחנן מעט מיושב כדרך שעש'
בשחרית ועומד ואומר קדיש וכל העם עונין כדרך ונפטרין למעשיהן ט בערב כל העם
יושבין והוא עומד ואומר והוא רחום וכו' ברכו את ה' המבורך וכו' והם עונין אחריו ברוך ה'
המבורך לעולם ועד ומתחיל לפרוס על שמע ואומר קדיש ואח"כ הכל עומדין ומתפללין
בלחש וכשמשלימי' אומר קדיש והם נפטרין ואינו חוזר להתפלל בקול רם ערבית לפי
שאין תפלת ערבית חובה לפיכך לא יברך ברכות לבטלה שאין כאן אדם שנתחייב כדי
להוציא ידיו חובתו : בלילי שבתות חוזר שליח צבור אחר שמתפלל בלחש עם
הצבור ומתפלל בקול רם אבל אינו מתפלל שבע אלא ברכה אחת מעין שבע וכן הוא
אומר ברוך אתה ה' אלרינו ואלי אבותינו אלדי אברהם אלדי יצחק ואלדי יעקב ה' הגדול
הגבור והנורא אל עליון קונה שמים וארץ מן אבות בדברו מחיד' מתים במאמרו האל
הקדוש שאין כמוהו המניח לעמו בשבת קדשו כי בסרצה להניח להם לפנינו עבוד בירא
ופחד ונודה לשמו בכל יום תמיד מעין הברכות אל ההודאות ארון השלום מקדש השבת
מברך שביעי ומניח בקדושה לעם מרשני עונג וזכר למעשה בראשית אהינו ואהי אבותינו
דצה נא במנוחתנו כו' באי' מקדש השבת ואומר קדיש ונפטרין כל העם : יא ולמח
תקנו החכמים זה מפני שרוב העם באין להתפלל ערבית בלילי שבתות ויהיה שם מי
שנתאחר לבוא ולא השלים תפלתו וישאר לבדו בכית הכניסת ויבא לידי סכנה לפיכך
חוזר שליח צבור ומתפלל כדי שיתעכבו כל העם עד שישלים המתאחר ויצא עמהן :
יב לפיכך יום טוב שהל להיות בשבת או יום הכפורים או ראש חדש אין שליח צבור
היורד ערבית לפני התיבה מוכיר ענין היום בכרכה זו אבל חותם בה מקדש השבת בלבד
לפי שלא נתחייב היום בתפלה זו : יג בשבתות וימים טובים כשאומר שליח צבור
תפלת שחרית בקול רם אומ' קדיש ואח"כ תהלה לרוד כו' ואומר קדיש ומתפללין מוסף
בלחש

כתב סגור סס
וכוננין עתה לומר
יעבד ל' ש"ס כו' מענין
השופע וענין סס
כבי' קל"ב א"ס היסוד
יכול לומר ל' סבבוקי'
מסדר קדושה :

טור א"ס מ' ק"נ וע"ס
דמכיר ל' ל' א"ן
מלוק כו' בן תפלה
לתחננים : ואותם
הכניסו ש"ס א"ל ע"פ
הס סגור סס
והנורא :

טור א"ס מ' רמ"ב
כתב ענין יט

מזה יבא סאין
לאמרה ב' יסוד וכן
בעל ספר הענות
כתב סל' יסוד כתב
בס"ס ל' יסוד' האומר'
עוסק ברכה לכתוב
וכן כתב דא"ס :

הלכות

תפלה

אהבה

טור ס"א מ"א רכ"ג בלחש ואח"כ מתפלל מוסף בקול רם כדרך ששעה בשחרית ואומר קדיש אחר תפלת מוסף והעם נפטרין ואין אומרים קדושה ותחנוני אחר תפלת שחרית כשאר הימים לא טור ס"א מ"א רכ"ג ואם אותה קודם תפלת מנחה כ"צ קורא תהלה לדוד ואומר סדר קדושה ודברי תחנוני ואומר קדיש ומתפלל לין מנחה וחוזר ומשמיע תפלת מנחה בקול רם ואומר קדיש: יד בראשי חרשים ובחולו של מועד אומר סדר קדושה קודם תפלת מוסף ובמוצאי שבת אומר סדר קדושה גם אחר תפלת הערב וא"י קדיש ואחר כך מבדיל:

פרק עשירי

מי שהתפלל

טור מ"א ק"א ס"ג ולא כיון את לבו יחזור ותפלל בכונה ואם כיון את לבו בברכה ראשונה שוב אינו צריך. מי שטעה באחת משלש ברכות הראשונות חוזר לראש ואם טעה באחת משלש ברכות אחרונות יחזור לעבודה ואם טעה באחת מן האמצעיות חוזר לתחלת ברכה שטעה בה ומשלים תפלתו על הסדר: ב וכן שצ שטעה כשהו מתפלל בקול רם על דרך זו הוא חוזר אבל אם טעה שליח צבור כשהוא מתפלל בלחש אני אומר שאינו חוזר ומתפלל פעם שנייה מפני שטעה צבור לא סומך על התפלה שמתפלל בקול רם והוא שלא טעה בשלש ראשונות שאם טעה בהם לעולם חוזר כמו שהיחיד חוזר: ג שצ שטעה ונבהל ולא ידע מהיכן יתחיל ושהה שעה יעמד אחר התחית ואם טעה בברכת המינין אין ממתינין לו אלא מיד יעמד אחר התחית שמה מינות נזרקה בו והוא שלא התחיל בה אבל אם התחיל בה ממתינין לו שעה ולא יחא השני סרבן באותה שעה: ד ומהיכן הוא מתחיל מתחלת ברכה שטעה: ה בה הראשון אם טעה באחת מן האמצעיות אבל אם טעה באחת מן השלש ראשונות מתחיל השני מן הראש ואם טעה באחת מן אחרונות יתחיל השני מן העבודה: ו האומר אני יודד לפני התיבה מפני שבגדי צבועים אף בלבנים לא יעבור באותה תפלה אמר אני עובר מפני שיש בגלי סנדל אף יחף לא יעבור: ז מי שנחטף לו אב התפלל אם לא התפלל אינו חוזר ומתפלל אלא תפלת תפלה זו על דעת שהיא נדבה שאם רצה יחיד להתפלל כל היום תפלת נדבה יתפלל מי שהיה עומד בתפלה ונוכ שכבר התפלל פוסק ואפילו באמצע ברכה ואם היתה תפלת ערבית אינו פוסק שלא התפלל אותה מתחילה אלא על דעת שאינה חובה: ח מי שטעה והתפלל של חול בשבת לא יצא ואם נזכר והוא בתוך התפלה גומר ברכה שהתחיל בה וחוזר ומתפלל של שבת ברא ערבית או בשחרית או במנחה אבל במוסף פוסק אפילו באמצע הברכה וכן אם השלים תפלה של חול על דעת שהוא מוסף חוזר ומתפלל מוסף אחד שבת ואחר יום טוב ואחד ראש חודש: ט מי שטעה בימות הגשמים ולא אמר מוריד הגשם ולא מוריד הטל חוזר לראש ואם הזכיר הטל אינו חוזר ואם טעה בימות ההמה ואמר מוריד הגשם חוזר לראש ואם לא הזכיר טל אין מחזירי אותו שאין הטל נעצר ואין צריך בקשה מי ששכח שאלה בברכת השנים אם נזכר קודם שומע תפלה שוא את הגשמים בשומע תפלה ואם נזכר אחר שבירך שומע תפלה חוזר לברכת השנים ואם לא נזכר עד שהשלים כל תפלתו חוזר ומתפלל שנייה: י טעה ולא הזכיר יעלה ויבוא אם נזכר

טור מ"א ק"א ס"ג
 עשין ס"ג
 טור מ"א ק"א ס"ג
 עשין ס"ג
 טור ס"א כ"ג
 עשין י"ט
 טור ס"א וס"ג ס"ט
 טור ס"א מ"א ק"א
 ס"ג עשין ס"ג
 טור ס"א מ"א ק"א
 ס"ג עשין י"ט
 טור מ"א ק"א ס"ג
 ס"ג עשין ס"ג

הלכות

תפלה

אהבה

צדקת ג' למ
 ונתתם לזכוכית כתנ'
 כשם ה'משה ויפטר'
 בקרל יאמר להטעם
 כלישיתן עשתתו'מן
 ספתת כגד הארון
 סה'יכעצרב וכן הדון
 לעתפללים לעזרת
 לעצמ' הפתח כמעצב
 וכן נעמן ודרו וכענין
 זה פירש דמי' בפי'
 דכרכות סאה דאמר
 דכי חלבו המתפלל
 פסורו לזה וענין
 לאעלס כפי' ה'הכב'

סור לסם מי' קדוקסא
 סעג עשין יט

קלום פד ה
 פסור כתב סס ענוה
 לעי סככס כפתח
 וס לנכת כפתח אהל'
 ועס ועס סמוגד
 ליכנס ככה באכס
 שעל רגליו כתב סס
 סנו' ובלבד טיסספסנו
 כרגליו:

פסוק הכו ויקרא כו
 פולס ס' קנב
 סור סס ס' קנב

פתחי הכנסת אלא במורה שנאמ' והחונים לפני המשכן קדמה ובונין בו היכל שמניחין בו ספר תורה ובונין היכל זה ברוח שמתפללין כנגדו באותה העיר כדי שיהיו פניהם אל מול ההיכל כשיעמדו לתפלה ג ומעמידין בימה באמצע הבית כדי שיעלה עליה הקוד' בתור' או מי אשר אומר לעם דברי כיבושין כדי שישמעו כולם וכשמעמידין התיבה שיש בה ספר תורה מעמידין אותה באמצע ואחורי התיבה כלפי ההיכל ופניה כלפי העם ד כיצד העם יושבין בבתי כנסיות הזקנים יושבין ופניהן כלפי העם ואחוריה' כלפי ההיכל וכל העם יושבין שורה לפני שורה ופני כל שורה לאחורי השורה שלפנים עד שיהיו פני כל העם כלפי הקדש וכלפי הזקנים וכלפי התיבה ובעת ששליף צבור עומד לתפלה עומד בארץ לפני התיבה ופניו לפני הקדש כשאר העם: ה

בתי כנסיות ובתי מדרשות נוהגין בהן כבוד ומכבדים אותן ומרביצין אותן ונוהגין כל ישראל בספרד ובמערב בשנער ובארץ הצבי להדליק עששיות בבתי כנסיות ולהציע בקרקען מחצלאות כדי לישב עליהם ובערי אדום יושבין בה על הכסאות ו בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש כגון שתוק והחול ושיחה בטלה ואין אוכלין בהן ואין שותין בהן ואין נאותין בהן ואין מטיילין בהן ואין נכנסין בהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים וחכמי' ותלמידיהם מותרין לאכול ולשתות בהן מדווקא:

ו ואין מחשבין בהן חשבונות אלא אם כן היו חשבונות של מצוה כגון קופה של צדקה ופדיון שבוים וכיוצא בהן ואין מספידין בהן אלא הספד של רבים כגון שיהיה שם הספד גדולי' חכמי' אותה העיר שכל העם מתקבצין וכו' ובליל ח' היה לבית הכנסת או לבי' המדרש שני פתחין לא יעשו קפנו' ריא כדי שיכנס בפתח זה ויצא בפתח שכנגדו לקרב הדרך שאסור להכנס בהן אלא לדבר מצוה מי שצרי' להכנס לבית הכנסת לקרות תנוק או חברו יכנס ויקרא מעט או יאמ' שמועה ואחר כך יקרא חברו כדי שלא יכנס בשביל חפציו בלבד ואם אינו יודע יאמר לתנוק מן התינוקות קרא לי הפסוק שאתה קרא בו או ישא מעט בכ"ה ואח' כך יצא שהשיבה שם מעסקי המצות היא שני

אשרי יושבי ביתך וכו': י מי שנכנס להתפלל או לקרות מותר לו לצאת בפתח שכנגדו כדי לקרב את הדרך ומות' לאדם להכנס לבית הכנס' במקלו במנעלו ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו ואם היה צריך לרוק ירוק בבית הכנסת יא בתי כנסיות ובתי מדרשות שחרבו בקדושתן הן עומדות שני' והשימותי את מקדשיכם אע"פ שהן שוממין בקדושתן הן עומדין וכשם שנוהגין בהן כבוד בישובן כך נוהגין בהן בחורבנם חוץ מכבוד ורבוץ שאין מכבדין אותן ואין מרביצין אותן עלו בהן עשבים תולשין אותם ומניחין אותן במקום כדי שיראו אותן העם ותעור רוחם ויבנום יב אין סותרין בית הכנסת כדי לבנות אחר במקומו או במקום אחר אבל בונין אחר ואחר כך סותרין זה שמא יארע להם אונס ולא יבנו ואפילו כותל אחד ממנו בונה החדש בצד הישן ואחר כך סותר הישן: יג ברא' שלא חרבו יסודותיו או שלא נטו כותליו ליפול אבל אם חרבו יסודותיו או שנטו כותליו לנפול סותרין אותו מיד ומתחילין לבנותו במהרה ביום ובלילה שם א תרחק השעה וישאר חרב: יד מותר לעשות בית הכנסת בית המדרש אבל בית המדרש אסור לעשותו בית הכנסת שקדושת בית המדרש יתרה על קדושת בית הכנסת

Handwritten marginal note on the left side of the page.

הכנסת ומעלין בקדש ולא מורדין וכן בני העיר שמכרו בית הכנסת יש להן ליקח בדמיו
היבה מכרו תיבה יש להן ליקח בדמיה מטפחות או תיק לספר תורה מכרו מטפחות או
תיק לוקחין בדמיו חומשים לוקחין בדמיו ספר תורה אבל אם מכרו ספר
תורה אין לוקחין בדמיו אלא ספר תורה אחר שאין שם קדושה למעלה מקדושת ספר

תורה וכן במותרין טו
זכא אגבו העם מעות לבנות בית המדרש או לבית הכנסת
טור אה סימן קנב
סבג עכא יט

או לקנות תיבה או מטפחות ותיק או ספר תורה ורצו לשנות כל מה שגבו אין משנין
אותן לא מקדושת קלה לקדושה המורה ממנה אכל אם עשו מה שגבו לעשותו והותרו
משנין המותר למל מדה שירצו וכל כלי בית הכנסת כבית הכנסת פרוכת שעל הארון
שמניחין בו הספרים כמטפחות הספרים ואם החנו עליהן הרי הן כפי התנאי: יז
בדא
שמוהר למכור בית הכנסת בב"ה של כפרים שלא עשו אותה אלא על דעת בני הכפר
לבדם שתהיה להם להתפלל בה שאם רצו כולם למוכרה מותרין אבל בית הכנסת של
כרכין הואיל ועל דעת כל אנשי העולם נעשה שיבואו ויתפללו בו כל הכא אל המדינה

נעשה של כל ישראל ואין מוכרין אותו לעולם: יז
בני הכפר שרצו למכור ב"ה
שלהן או לבנות בדמיה ב"ה אחר או לקנות בדמיה תיבה או ספר תורה צריכין להתנות
על הלוקח שלא לעשות אותו לא מרחץ ולא בורסקי והוא המקום שמעבדין בו את
העורות ולא בית הטבילה ולא בית המים ואם החנו שבעה טובי העיר בשעת מכירה שיה'
הלוקח מותר לעשות בו כל אלו מותר יח
זכא אגבו העם מעות לבנות בית המדרש או לבית הכנסת
טור אה סימן קנב
סבג עכא יט

אנשי העיר על מותר הרמים שיהיו חולין הרי הן חולין וכשלוקחין הדמים ובנוזין מהן ב"ה
אחר או שיקנו מהם תיבה או מטפחות ותיק או חומשין או ספר תורה דשאר היא חולין
כמו שהתנו ויעשו בהן מה שירצו: יט
זכא אגבו העם מעות לבנות בית המדרש או לבית הכנסת
טור אה סימן קנב
סבג עכא יט

זכא אגבו העם מעות לבנות בית המדרש או לבית הכנסת
טור אה סימן קנב
סבג עכא יט

זכא אגבו העם מעות לבנות בית המדרש או לבית הכנסת כד נותנין אותו במתנה כפי מה שיראה
כ כשם שמותר להם למכור בית הכנסת כך נותנין אותו במתנה שאלו לא היה להם
לצבור הגייה במתנן זו לא נתנה אבל לא שוכרין אותה ולא ממשכנין אות' וכן כשסותרין
בתי כנסיות לבנות מותרים למכור ולהחליף ולתת כמתנה הלבנים והעצמים והעפר שלהן
אבל להלוותן אסור שאין הקדושה עולה מהן לא בדמים או בהגיה שהיא כדמים: כא

זכא אגבו העם מעות לבנות בית המדרש או לבית הכנסת
טור אה סימן קנב
סבג עכא יט

רחובה של עיר אעפ" שהעם מתפללין בו בתעניות ובמעמדות מפני שהקבוץ רב ואין בתי
כנסיות מכילין אותן אין בו קדושה מפני שהוא עראי ולא נקבע לתפלה וכן בתים וחצרות
שהעם מתקבצין בהם לתפלה אין בהם קדושה מפני שלא קבעו אותם לתפלה בלבד לא
עראי מתפללין בהן כאדם שמתפלל בתוך ביתו

פרק שנים עשר

משה

טור סימן קלד
סימן עכ"ז סס

רבינו תקן להם לישראל שיהו קורין בתורה ברבים בשבת ובשני
ובחמישי בשחרית כדי שלא ישחו שלשה ימים בלא שמיעת תורה
ועזרא תקן שיהו קורין כן במנחה במל שבת משו' יושבי קרנות וגם הוא תיקן שיהו קורין
בשני ובחמישי ג' בני אדם ולא יקראו פחות מעשרה פסוקים ב' ואלו הם הימים
שקורין בהם בתורה בצבור בשבתות ובמועדים ובראשי חודשים ובתעניות ובחנוכה

ובפורים ובשני ובחמישי שבכל שבוע ושבוע ואין מפטירי בנביאים אלא בשבתות וימים
 טובים ותשעה באב כלבד ג אין קורין בתורה בצבור בפחות מעשרה אנשים גדולי
 בני הורין ואין קורין פחות מעשרה פסוקין וידבר עולה מן המניין ולא יהיו הקורין פחות
 משלשה אנשים ואין מהחילין בפרשה פחות משלשה פסוקים ואין משיירין בפרשה
 פחות מג' פסוקי' ולא יקרא הקורא פחות מג' פסוקים ד שלשה שקראו עשרה
 פסוקין שנים קוראין שלש שלש ואחד ארבעה ובין שהיה הקורא ארבעה ראשון או
 אחרון או אמצעי הרי זה משובח: ה כל אחד ואחד מן הקורין פותח ספר תורה
 ומביט למקום שהוא קורא בו וא"כ אומר ברכו את ה' המבורך וכל העם עונין ברוך ה'
 המבורך לעולם ועד וחוזר ומברך בא' א"ה אשר בחר בנו מכל העמי' ונתן לנו את תורתו
 בא' נותן התורה וכל העם עונין אמן וא"כ קורא עד שישלים לקרות ג' ג' הספר ומברך
 בא' א"ה אשר נתן לנו תורתו תורת אמת והיי' עולם נטע בתוכנו בא' נותן התורה ו
 אין הקורא בתורה רשאי לקרות בתורה עד שיכלה אמן מפ' הצבור קרא ושעה אפילו
 בדקדוק אות אחת מחזירין אותו עד שיקראנה בדקדוקי' ולא יקראו שנים בתורה אלא
 האחד לברו קרא ונשתתק יעמד אחר תחתיו ותחיל ממקו' שהתחיל הראשון שנשתת'
 ומברך בסוף ז אין הקורא רשאי לקרות עד שיאמר לו גדול שבצבור לקרות ואפי'
 הוין הכנסת או ראש הכנסת אינו קורא מעצמו עד שיאמרו לו הציבור או גדול שבהם
 לקרות וצריך אחד לעמוד עמו בשעת קריאה כדרך חזן העומד עם הקוראין ת
 הקורא יש לו לרלג ממקום המקום בענין אחד כגון אחריות ואך בעשור שבפרשת
 אמור אל הכהנים והוא שלא יקרא על פה שאסור לקרות שלא מן הכתב אפילו תיבה
 אחת ולא ישדא ברילוג אלא כדי שישלים התורגמן תרגום הפסוק ט כיון שהתחיל
 הקורא לקרות בתורה אסור לספר אפי' בדבר הלכה לא הכל שומעין ושותקין ומשימין
 לבם לטה שהוא קורא שנ' ואוני כל העם אל ספר התורה ואסור לצאת מן הכנסת בשעת
 שהקורא קורא ומותר לצאת בין איש לאיש ומי שהוא עוסק בתורה תמיד ותורתו
 אומנותו מותר לו לעסוק בת' בשעה שהקורא קורא בתורה כדי שיבינו ענין הדברי' והקור'
 שיהא שם תורגמן מתרגם לעם מה שהקורא קורא בתורה כדי שיבינו ענין הדברי' והקור'
 קורא פסוק אחד כלבד ושותק עד שיתרגם אותו התורגמן וחוזר וקורא פסוק שני ואין
 הקורא רשאי לקרות למתורגמן יותר מפסוק אחד יא אין הקורא רשאי להגביה
 קולו יותר מן המתרגם והמתרגם לא יגביה קולו יותר מן הקורא ואין המתרגם רשאי
 לתרגם עד שיכלה הפסוק מפ' הקורא ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחד עד שיכלה
 התרגום מפ' התורגמן ואין התורגמן נשען לא לעמוד ולא לקורה אלא עומד באימה
 וביראה ולא יתרגם מתוך הכתב אלא על פה ואין הקורא רשאי לסייע לתורגמן שלא
 יאמרו תרגום כתוב בתורה והקטן מתרגם על ידי גדול ואין כבוד לגדול שיתרגם על ידי
 קטן ולא יהיו המתרגמן שנים כאחד אלא אחד קורא ואחד מתרגם יב ולא כל
 המקראות מתרגמן בציבור מעשה ראובן וברכת כהנים ומעשה העזר מן ויאמר משה
 אל אהרן עד וירא משה את העם כו' ועוד פסוק אחד ויגף השם את העם כו' נקראין ולא
 מתרגמן ובמעשה אמנון כמקו' שנ' אמנון בן דוד לא נקרא ולא מתרגם יג המפטיר

טו' מי קמו קלס קלן
 קלח והסמנ כתב על
 דין זה סס בעמון יט
 לכד במגלי' סקורי' ט
 מן וינא עמלק עד
 סוף סדרא:
 טור מיטן קלס ונכס
 טור מיטן קמו ונכס
 טור סס מי קמו
 טור מי קלס
 טור אט מיטן קמו
 סמנ עשין סס:
 טור מיטן קמו
 סמנ עשין כס:
 טור אט מיטן קמו
 טור סס

בנביא

בנביא צריך לקרות בתורה תחלה אפילו שלשה פסוקים חוזר וקורא מה שקרא שלפניו
 ולא יפסיד בנביא עד שיגולל ספר תורה ולא יפחות מעשרים ואחד פסוקים ואם השלי
 הענין בפחות מאלו אינו צריך ואם קרא עשרה פסוקים ותרומן המתרגם דין ואפילו לא
 שלם הענין ובנביא אחד קורא ואפי' שנים מתרגמן ומדלג מענין לענין אחד ואינו מרלג
 מנביא לנביא לא בנביאים של שנים עשר בלבד ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו
 וכל המדלג לא ישאה בדילוג לא כדי שישלים המתרגם תרגומו: יד הקורא בנביא
 יש לו לקרות לתורמן שלשה פסוקים והמתרגם מתרגם שלשתן זה אחר זה ואם היו
 שלשה הפסוקים שלש פרשיות לא יקרא לתורמן לא אחד אחד בלבד טו המפטיר
 בנביא מברך לפניו ברכה אחת בא' אמ"ה אשר בחר בנביאים וכו' ומברך לאחריו ארבע
 ברכות ברכה ראשונה חותם בה האל הנאמן בכל דבריו שנייה חותם בה בונה ירושלים
 שלישית חותם בה מן דוד רביעית חותם בה ענין קדושת היום כמנן שחותם בתפלה וכו'
 אם הל ראש חדש להיות בשבת המפטיר בנביא מזכיר ראש חדש בברכ' זו כמו שמזכיר
 בתפלה יו כמה הן הקוראין בשבת בשחרית קוראין שבעה וביום הכפורים ששה
 ובימי טובים חמשה אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן בראשי החדשים ובחולו של מועד
 קורין ארבעה בשבת וביום הכפור במנחה ובשני ובחמישי של כל השנה ובחנוכה ובפורים
 בשחרית ובימי התענית בשחרית ובמנחה קורין שלשה אין פוחתין ממנין זה ואין מוסיפין
 עליהן יו אשה לא תקרא בציבור מפני כבוד הצבור קטן חיוור לקרות וידע למי
 מברכין עולה ממנין הקורא וכן המפטיר עולה מהמנין שהרי הוא קורא בתור' ואם הפסיק
 שצבדיש בין משלים ובין המפטיר אינו עולה מן המנין צבור שלא היה בהם חיוור
 לקרות לא אחד עולה וקורא חוזר וישב וחוזר וקורא שנייה ושלישית עד שימור מנין
 הקוראים של אותו היום: יח בכל קריאה וקריאה מאלו כהן קורא ראשון ואחריו
 לוי ואחריו ישראל ומנהג פשוט הוא היום שאפי' כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם
 גדול ישראל וכל מי שהוא גדול מחבירו בחכמה קודם לקרות והאחרון שגולל ספר תורה
 נוטל שכר כנגד הכל לפיכך עולה ומשלים אפילו גדול שבצבור: יט אין שם כהן
 עולה ישראל ולא יעלה אחריו לוי כלל אין שם לוי כהן שקרא ראשון חוזר וקורא הוא
 עצמו פעם שנייה כמקום לוי אבל לא יקרא אחריו כהן אחר שם אחרו הראשון פסול
 ולפיכך עולה כהן אחר וכן לא יקרא לוי אחר לוי שמה יאמרו אחר משניהם פסול: כ
 כיצד סדר הקריאה בתורה עם התפלה כל יום שיש בו תפלת מוסף אחר שיגמור שליית
 צבור תפלת שחרית אומר קדיש ומוציא ספר תורה וקורא לאחד אחד מן הצבור ועולין
 וקורין בתורה וכשגמרין מחזיר ספר תורה למקומה ואומ' קדיש ומתפללין תפלת מוסף
 וימים שיש בהם מפטיר ומוסף נהגו לומר קדיש קודם שיעלה המפטיר ויש מקומו שנהגו
 לומר קדיש אחר המפטיר: כא ובמנחה של שבת ושלי יום הכפורים אחר שיגמור
 שליית צבור תהלה לדוד וסדר היום אומר קדיש ומוציא ספר תורה וקורא לאחד מן הצבור
 ועולין וקורין בו ומחזירו ואומר קדיש ומתפללין מנחה וכן בתענית קוראין במנחה ואחר
 כך אומר קדיש ומתפללין תפלת מנחה אבל ביום טוב לא נהגו לקרות במנחה: כב
 ויום שאין בו מוסף כשגומר תפלת שחרית אומר קדיש ומוציא ספר תורה וקוראים בו

טור סס מ' לפד
 סעג עסקי יפ

טור סס מ' לפד
 סעג עסקי יט
 טור סס מ' לפד
 סעג עסקי סס

כתב הטו' כסיעין קט
 דהאי טכא סגרי' לברך
 בכל פעם ופעם
 ברב לאשכול ואחרונה
 כמו כהן שקור' כעין
 לוי אין כריך לישב:
 טור סס מ' קלמ:
 סעג עסקי סס:
 עיין בטור סיעין קלמ
 דכהמסק ישראל
 בנינים יכול לקרות:

הלכות תפלה אהבה

ומחזירו ואומר קדיש ואח"כ אומר תהלה לרוד וסדר הקדושה כדרך שאומרים בכל יום
 ואומר קדיש וכל העם נפטרי' כג א"ן קוראין בחומשין בבתי כנסיות משום כבוד
 צבור ואין גוללין ספר תורה בצבור מפני טורח הצבור שלא ישריח עליהם להיות עומדין
 עד שיגלול סת לפיכך אם יצטרכו לקרות שני ענינים מוציאין שני ספרי תורה ולא יקרא
 איש אחד ענין אחד בשתי תורות שמא יאמרו ספר ראשון פגום היה ולפיכך קורא בשני
 כד תגולל ספר תורה גולל ומבחוץ וכשהוא מהדקו מהדקו מבפניו יצריך להעמידו
 על התפר כדי שלא יקרע מקום שמוציאין ספר תורה אחר שקוראין בו ומוליכין אותו
 לבית אחר להצניעו / אין הצבור רשאין לצאת עד שיצא ספר תור וילוו אותו והם אחרין
 עד המקום שטצניעין אותו בו :

טו' אם מי' קמנ קמנ
 וכו' ס' ז' פירוש אם
 כתוב חנוכה לבדו
 אפי' בגלגל כס' א"ן
 קורין בו עד סיונו כל
 ה' סומטין בימ' : וכן
 פ' ט' סנוקי' דף ס' :
 פול סמין קמו וקמס
 וכמנ עשין י"ט :

פרק שלשה עשר

המנהג הפשוט בכל ישראל שמשלימין את התורה בשנה אחת מתחילין בשבת
 שאחר תג הסוכות וקורין בסדר בראשית בשנייה לה תולדות בשלישי

ויאמר האל אברם וקוראין והולכין על הסדר הזה עד שגומרין את התורה בתג הסוכות
 ויש מי שמשלים את התורה בשלש שנים ואינו מנהג פשוט : ב עירא תקן להם
 לישראל שיהו קורין קללות שבספר ויקרא קודם עצרת ושבת שנה תורה קודם ראש
 השנה והמנהג הפשוט שהיו קורין במדבר סיני קודם עצרת ואתחנן אחר תשעה באב
 אחס נצבים קוד' ראש השנה צו את אהרן קודם הפסח בשנה פשוטה לפיכך יש שבתות
 שקורין שחרית שני סדרין כגון אשה כי תודיע וואת תהיה תורת המצורע אם בתקותי עם
 בהר סיני וכיצא בהן כדי שישלימו בשנה ויקראו אותן הסדרים בעונתן : ג מקום
 שמפסיקין בשבת בשחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה כיצד שבת
 ראשונה קורין בסדר בראשית במנחה קורין אלה תולדות נח עשרה פסוקין או יותר וכן
 בשני ובחמישי וכן לשבת הבאה בשחרית מתחילין מאלה תולדות נח וקורא עד סוף
 הסדר ועל דרך זו קורין כל השנה ומפטירין בכל שבת ושבת כנביא מעין שקרא בתורה
 ד ובראשי חדשים הראשון קורא שלשה פסוקים מפרשת צו והשני חור וקורא
 פסוק שלישי שקרא הראשון ושני פסוקים שאחריו כדי שישיר בפרשה שלשה פסוקי'
 והשלישי קורא שלשה פסוקים ששיר השני עם וביום השבת והרביעי קורא ובראשי
 חדשיכם ואם חל ראש חודש להיות בשבת מוציאין שני ספרים בשחרית באחד קורין בו
 סדר אותה שבת ובשני קורא בו המשלים ובראשי חדשיכם והמפטיר קורא ענין ראש
 חודש ומפטירין והיה מדי חודש בחודשו ור"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין שבת שלפניו
 ומועדיכם שנאה נפשי וראש חודש שחל להיות כאחד בשבת מפטירין בשבת שלפניו
 ויאמר לו יחונתן מחר חודש : ה כל העולה לקרות בתורה פותח בדבר טוב ומסיים
 בדבר טוב אבל פרשת האינינו קורא הראשון עד זכור ימות עולם והשני מתחיל מזכור
 ימות עולם עד ירכיבו והשלישי מירכיבו עד וירא ה' וינאץ והרביעי מן וירא ה' וינאץ
 עד לו חכמו והחמישי מן לו חכמו עד כי אשא אל שמים ידי והששי מכי אשא אל שמים
 ידי עד

טו' אם מי' תבכ
 סמנ עשין יט
 טו' אם מי' רננ
 סמנ עשין סס
 טו' אם מי' תבכ
 סמנ עשין סס
 טו' אם מי' תבכ
 סמנ עשין סס
 טו' אם מי' תבכ
 סמנ עשין סס

הלכות תפלה אהבה נט

ידי עד סוף השיר ולמה פוסקין בהן בענינו או מפני שהן הוכחה כדי שיהווו העם בתשובה

ו שמנה פסוקים שבסוף התורה מותר לקרות אותם בבית הכנסת בפרשת מעשרה מור אח מ'ן ט'ן ט'ן
 אע"פ שהכל תור היא ומשה מפי הגבורה אמרם הואיל ומשמען שהם אחר מיתת משה ועין סס
 חריגנו וליפ"ך מותר ליהי' לקרות אותן: ז קללות שבתורת כהנים אין מפסיקין לל הקללות ט'סס
 בהן לא אחד קורא אותן מתחיל בפסוק שלפניהם ומסיים בפסוק שלאחריהם וקללות ויקרא וזה כתובסו
 שבמשנה תורה אם רצה לפסוק בהן פוסק: וכבר נהגו העם שלא לפסוק בהן לא אחד טכ'ט
 קורא אותן: ח מפסיקין למועדות וליום הכפורים וקוראין בענין המועד לא בסדר טו' א' ס' טפס ונ'ג
 שבת' ומשה תקן להם לישראל שיהו קוראין בכל מועד ענינו ושואלין ודורשין בענינו טמג עב' יט
 של יום בכל מועד ומועד ומה הן קוראין בפסח בפרשת מועדות שבתורת כהנים וכבר לל טכ'ט ויקרא
 נהגו העם לקרות ב"ט ראשון משכו וקחו לכם ומפטרין בפסח גלגל וביום טוב שני שור טכ'ט א'טור
 או כשב ומפטרין בפסח יאשיהו בשלישי קדש לי כל בכור ברביעי אם כסף תלוה ט' נלגל יהושע א':
 בחמישי פסל לך בששי ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו ביום טוב אחרון ויהי בשלח ט' יאשיהו מלכס
 עד סוף השירה עד כי אני ה' רופאך ומפטרין וירבר דוד ובשמיני כל הבכור ומפטרין כ כ:
 עוד היום: ט בעצרת קורין בשבעה שבועות ומנהג פשוט שקורין ביום טוב הראשון טור מ'ן ט'ג
 בחדש השלישי ומפטרין במרכבה ובשני קורין בפרשת מועדות כל הבכור ומפטרין יומקאל א'
 בחבוק: י בראש השנה קורין בחדש השביעי באחד לחדש ומנהג פשוט שקורין טור א' טקפד
 ביום ראשון וה' פקד את שרה ומפטרין ויהי איש אחד מן הרמתי' ובשני קורין ונא'הים וקד' טמג טס
 נסה את אברהם ומפטרין ה'ן יקיר לי אפרים: יא ביום הכפורים בשחרית קורין טור א' ס' טרכא
 אחרי מות ומפטרין כה אמר רם ונשא בטנחה קורין בעריות שבאחרי מות כדי שיזכור טרככ טמג ע'ט' טס
 ויכלם כל מי שנכשל באחת מהן ויהוו בתשובה והשלישי קורא בתורה ומפטרין ביונה: יב
 בסוכות בשני ימים טובים הראשונים קורין בפרשת המועדות ומפטרין ביום ראשון הנה יום בא לה' וביום שני ויקהלו אל המלך שלמה וב"ט אחרון קורין כל הבכור
 ומפטרין ויהי ככלות שלמה ולמחר קורין וזאת הברכה ומפטרין ועמוד שלמה וישמי שמפטרין ויהי אחרי מות משה
 ובשאר ימות החג קורין בקרבנות החג: יג כיצד טור א' ס' טרכס
 בכל יום ויום מחולו של מועד קורא שני פרשיות ביום השלישי שהוא תחלת חולו של טמג ע'ט' יט
 מועד קורא הכהן וביום השני וליו קור' וביום השלישי וישראל קורא וביום הרביעי והרביעי דור וקורא ביום השני וביום השלישי
 וכן ביום הרביעי שהוא שני של חולו של מועד טהוא כתוספת ונא'
 קורין וביום השלישי וביום הרביעי ועל דרך זו בכל יום ויום: יד בכל יום ויום מימים לכוול היום קורא
 טובים וכן ביום הכפורים ובשבעת ימי הפסח מוציאין שני ספרים בשחרית האחד קורא עיקר הפרסה טהוא
 בו אלו הענינות שאמרנו והשני קורא בו קרבן אותו היום האמור בתורה והקורא ענין טטקין היום:
 הקרבן הוא מפטר בנביא טו ובכל יום שמוציאין שני ספרים או שלשה אם הוציאו י
 זה אחר זה כשחזיר את הראשון אומר קדיש ומוציא השני וכשמחזיר ארץ האחרון כתב הטור טס טכס
 אומר קדיש וכבר אמרנו שהמנהג הפשוט לומר קדיש אחר שקורא המשלים לעולם רב האוי שמע מפני
 ואחר כך מפטרין בנביא: יו שבת שתלה להיות בחולו של מועד בין בפסח בין חכמים כי תמית
 בסוכות קורין באותה שבת ראה אתה אומר אלי ומפטרין בפסח העצמות היבשות ואם המע' עתידה להיות
 הלה בתוך החג מפטרין ביום באוג' בחנוכה ביום ראשון קורין מברכת כהנים עד סוף בנין וכחון נוג
 ומפטרין ביום באוג' בחנוכה ביום ראשון קורין מברכת כהנים עד סוף בנין וכחון נוג
 ומפטרין כך: טמג ע'ט' יט

קרבן המקריב ביום ראשון וביום השני קורין קרבן נשיא שהקריב בשני וכן עד יום שמיני
 ביום שמיני קורין ביום השמיני עד סוף הקרבנו עד סוף הסדר ומפטרין בשבת של חנוכה
 בנרות זכריה ואם היו שתי שבתות בחנוכה מפטרין בשבת ראשונה בנרות זכריה ובשנייה
 ובא עמלק בתשעה באב קורין בשחרית כיתוליד בניס ומפטרין אסוף אסיפס נאם ה'
 ובמנחה קורין ויהל משה כשאר ימי התעניות ובשאר התעניות שאנו מתענין על מה
 שאירע לאבותינו קורין בשחרית ובמנחה הראשון קורא ויהל משה ארבעה פסוקים
 וקורא השני והשלישי מפסל לך עד אשר אני עוש' עמד ובתעניות שגורין אותן הצבור
 מפני הצרות כגון בצורת ודבר וכיוצא בהן קורין ברכות וקללות כדי שישונו העם ויכנע
 לבבם כשישמעו אותם: יח נהגו העם להיות מפטרין קודם לתשעה באב בשלש
 שבתות נדברי תוכחות שבת ראשונה מפטרין בדברי ירמיהו שנייה חוץ ישעיהו שלישית
 איכה היתה לוונה וכן שבת שאחר תשעה באב מפטרין נחמו נחמו עמי ומנהג פשוט
 בעירנו להיות מפטרין בנחמות ישעיהו מאחר תשעה באב עד ראש השנה ושבת שבין
 ראש השנה ויום הכפורים מפטרין שובה ישראל: יט ראש חדש אדר שחל להיות
 בשבת קורין בפרשת שקלים ומפטרין ביהודיע הכהן וכן אם חל ראש חדש אדר להיות
 בתוך השבת ואפילו בערב שבת מקדימו וקורין בשבת שלפניו בפרשת שקלים בשנייה
 קורין וזכור ומפטרין פקדתי את אשר עשה עמלק אי זו היא שבת שנייה כל שחל פורי'
 להיות בחנוכה ואפילו בערב שבת בשלישית קורין פרה אדומה ומפטרין וזרתי עליכם
 ואי זו היא שבת שלישית הסמוך לרביעית ברביעית קורין החדש הזה ומפטרין בראשון
 באחד לחדש ואי זו היא רביעית כל שחל ר"ח ניסן להיות בחנוכה ואפילו בערב שבת:

טול סס מינין תכמ
כמנ עשין סס

טול סס מינין תכמ
כמנ עשין סס

טול סס מינין תלפ
כמנ עשין יט

כ נמצאת אומר שפעמים תהיה הפסקה בין שבת ראשונה ושנייה או בין שנייה
 ושלישית ופעמים יהיו שתי הפסקות בין ראשונה לישנייה ובין שנייה ושלישית אבל בין
 שלישית לרביעית אין מפסקין: כא כל פרשה מארבע פרשיות האלו אחד קורא
 אותה בספר שני אחד שקורין סדר אותה שבת בספר שהוציאו ראשון חל ראש חדש
 אדר להיות בשבת והיה סדר אות' שבת בנאותה תצוה קורין ששה מואת תצוה עד ועשית
 כיור נחשת והשביעי חוזר וקורא מכי תשא עד ועשית ואם היה סדר אות' שבת כי תשא
 עצמו קורין ששה מכי תשא עד ויקהל והשביעי חוזר וקורא בספר שני מכי תשא עד
 ועשית כיור נחשת כב ראש חדש אדר שחל להיות בשבת מוציאין שלשה ספרי'
 אחד קורא בו סדר היום והשני קורא בו ענין ר"ח והשלישי קורא בו כי תשא וכן ר"ח ניסן
 שחל להיות בשבת מוציאין ג' ספרים קורין סדר היום באחד וענין ר"ח בשני והחדש הזה
 בשלישי כג ר"ח טבת שחל להיות בשבת מוציאים שלשה ספרי' הראשון קורא בו
 סדר היום והשני קורא בו ענין ראש חדש והשלישי קורא בו ענין חנוכה חל להיות באמצע
 השבת שלשה קורין בענין ראש חדש והרביעי קורא בענין חנוכה כד אע"פ שאדם
 שומע כל התורה כולה בכל שבת בצבור חייב לקרות לעצמו בכל שבוע ושבוע סדר של
 אותה שבת שניסמקרא ואחד תרגום ופסוק שאין בו תרגום קוראו שלשה פעמים עד
 שישלים פרשיותיו עם הצבור:

מינין ססמקוית זכו
בו דד וכו' כשליש
כח אדר ביום ל' א' יט
סני ססמקוית אסת
ב כמנע ולסת יו
כמנע:

טול סס מינין
עשין סס

טול סס מינין תכמ
כמנ עשין סס

הלכות תפלה זכרית כהנים אהבה

אותה במקדש ברכה אחרת וכשילימו כל העם עונים ברוך ה' אלדים אלדי ישראל מן העולם ועד העולם: ואומר את השם ככתבו והוא השם הגהה מ'יו ה'א וא' ה'א וזה הוא השם המפורש האמור בכל מקום ובמדינה אומרין אותו בכניויו הוא בא'לף ד'לת שאין מזכירין את השם ככתבו אלא במקדש בלבד ומשמת שמעון הצדיק פסקו הכהנים מלברך בשם המפורש אפילו במקדש כדי שלא ילמוד אותו אדם שאינו חשוב ושאינו הגון ולא היו חכמים הראשונים מלמדין שם זה לתמיד והם ובניהם ההגונים לא פעם אחת לשבע שנים כל זה גדולה לשמו הנכבד והנורא: יא אין ברכת כהנים נאמרת בכל מקום אלא בלשון הקדש שנה תברכו את בני ישראל כך למדו מפי השמועה משה רבינו ע"ה כה תברכו בעמידה כה תברכו בנשיאות כפים כה תברכו בלשון הקדש כה תברכו פנים כנגד פנים כה תברכו בקול רם כה תברכו בשם המפורש והו' שיהי' במקדש כמו שאמרנו יב אין הכהנים רשאים בכל מקום להוסיף ברכה על שלשת הפסוקים כגון ה' אלדי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים וכיוצא בה לא בקול רם ולא בלחש שנלא תוסיפו על הדבר בשעה שכל כהן עולה לדוכן כשהוא עוקר רגליו לעלות אומר יהי רצון מלפניך ה' אדינו שתהיה ברכה זו שצויתנו לברך את עמך ישראל ברכה שלימה ואל יהי בה מכשול ועון מעתה ועד עולם וקודם שיחזיר פניו לברך את העם מברך בא"י אמ"ה אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה ואחר כך מחזיר פניו לצבור ומתחיל לברכם וכשמחזיר פניו מן הצבור אחר שמשלים אומ' עשינו מה שצויתנו עלינו עשה עמנו מה שהבטחתנו השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל: יג כשמחזירין הכהנים את פניהם לצבור לברכם וכשמחזירין פניהם מן הצבור אחר שמברכין לא יחזירו אלא על דרך ימין בכל מקום וכן כל פגנות שיהיה אדם פונה לא יהיו אלא על דרך ימין: יד במקדש מברכין ברכת כהנים פעם אחת ביום אחר תמיד של שחר באין ועומדין על מעלות האולם ומברכין כדרך שאמרנו אבל במדינה מברכין אותה אחר כל תפלה חוץ ממנהה כמו שאמרנו ככל מקום משתדלין שיהיה המקרא אותן ישראל שנאמר להם מכלל שאין המקרא מהם:

ויקרא ו כג

טור אה מ' קטב
קמנ עשין כ

טור טס ומנ טס

ויקרא ו כג

פרק חמשה עשר

ששה דברים מונעין נשיאות כפים הלשון והמומין והעברה והשנים והיין וטומא' הידים הלשון כיצד העלגים שאין מוציאין את האותיות כתקונן כגון שקורין לאלפין עינין ולעינין אלפין או לשבולת סבולת וכיוצא בהן אין נושאין ארז כפיהן וכך כבדי פה וכבדי לשון שאין דבריהם נכרים לכל אין נושאין את כפיהן: ב המומין כיצד כהן שיש מומין בפניו או בידיו או ברגליו כגון שיהיו מצבעותיו עקומות או עקשות ליכתיובי בלעז או שיהיו ידיו ב'הקניות לא ישא את כפיו לפי שהעם מסתכלין בו מי שיהיה רירן יורד ד'ל ידוע ומצנורס' על זקנו בשעה שהוא מדבר וכן הסומא באחר מעיניו לא ישא את כפיו ואם הידוד' ש פמטיס הוא ככע בעירו והכל היו רגילין בזה הסומא כאחת מעיניו או בזה שרירן זב מותר לפי שאין העם דומה לתכלית ומגוס מסתכלין בו וכן מי שהיו ידיו צבועות אט'ס'ס ופואה לא ישא את כפיו ואסרוב אנשי מרטי' א'דומים ש'ננעיס נ'ס'ס א'דום:

עיין טס בפול
בוס הענין

העיר

הלכות תפלה וברכת כהנים אהבה סא

העיר מלאכתו בכך מותר לפי שאין מסתכלין בו: ג העברה כיצד כהן שהרג את
הנפש אפי' בשגגה אע"פ שעשה תשובה לא ישא את כפיו שנ' יריכם דמים מלאו וכתוב
ובפרש"ם כפיכם וגו' וכהן שעבד עז בין באונס בין בשגגה אע"פ שעשה תשובה אינו נושא
את כפיו לעולם שנ' לא יעלו כהני הבמות כו' וברכה כעבודה היא שנא' לשרתו ולברך
בשמו וכן כהן ~~לע"ד אע"פ~~ שחזר בו אינו נושא את כפיו לעולם ושאר העברות
אין מונעין: ד השנים כיצד כהן נער לא ישא את כפיו עד שיתמלא זקנו והיון כיצד
פוי ששת רביעית יין בבת אחת אינו נושא את כפיו עד שיסיר את יגו מעליו לפי שהוקשה
ברכה לעבודה ששה רביעית יין בשתי פעמים או שנתן לתוכה מעט מים מותר ואם שתה
יותר מרביעית אע"פ שהיה מוזהר אע"פ ששתה בכמה פעמי' לא ישא את כפיו עד שיסיר
את יגו מעליו וכמה היא רביעית אצבע' על אצבעים ברום אצבעים והצי אצבע וחומש
אצבע בגודל וזה האצבע שמודדין בו בכל התורה כולה הוא הגודל והוא הנקרא בהן יד
ה טומאת הידים כיצד כהן שלא נטל את ידיו לא ישא את כפיו אלא נוטל את ידיו
עד הפרק כדרך שמקדישין לעבודה ואחר כך מברך שנ' שאו יריכם קדש וברכו את ה'
וזה הל' אינו נושא את כפיו לפי שאינו בכהונו: ו כהן שלא היה לו דבר מכל אלו
הדברים המונעים נשיאות כפים אע"פ שאינו חכם ואינו מדקדק במצות או שהיו הבריות
מרגנים אחריו או שלא היה משאו ומתנו בצדק הרי זה נושא את כפיו ואין מונעין אותו
לפי שזו מצות עשה על כל כהן וכהן שראוי לנשיאות כפים ואין אומרים לאדם רשע
הוסף רשע והמנעמן המצות: ז ואל תתמה ותאמר ומה תועיל ברכת הדייט וזה
שאיין קבול הברכה תלוי בכהנים אלא בהקב"ה שנאמר ושמו את שמי על בני ישראל ואני
אברכם הכהנים עושים מצוה שנצטוו בה והקב"ה ברחמי מברך את ישראל כחפצו:
ח עם שהם אזורי הכהנים אינם בכלל הברכה והעומדים מצדיהן הרי הם בכלל
הברכה ואם היתה מהיצה בין הכהנים ובין המתברכים אפילו היא תומה של ברול הואיל
ופניהם מול פני הכהנים הרי הם בכלל הברכה ט נשיאות כפים בעשרה וכהנים מן
המניין בית הכנסת שכולן כהנים כולם נושאים את כפיהם ולמי הם מברכין לאזניהם
שבצפון ולאזניהם שבדרום ומי עונה אחריהם אמן הנשים והטף ואם נשאר שם עשרה
כהנים יותר על אלו שעלו לרוכן העשרה עונין אמן והשאר מברכין י צבור שלא
היה בהן כהן אלא שצ' לברו לא ישא את כפיו ואם היתה הבטחתו שהוא נושא את כפיו
וחוזר לתפלתו רשאי ואם אין להן כהן כלל כשיגיע שצ' לשים שלום אומר להינו ואלי
אבותינו ברכנו בברכה המשולשת בתורה הכתובה על ידי משה עבדך האמור מפי אהרן
ובניו כהנים עם קדושיך כאמור יברכך השם וישמרך יאר הפניו לך ויהנך ישא הפניו
אלך וישם לך שלום ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם ואין העם עונין אמן
ומתחיל ואומר שם שלום: יא כהן שנשא את כפיו בבית הכנסת והלך לבית כנסת
אחר ומצא צבור שמתפללין ולא הגיעו לברכת כהנים נושא די' להן ומברכן ואפי' כמה
פעמים ביום כהן שלא עקר רגליו ממקומו לעלות לרוכן בשעה שאמר שצ' רצה שוב
אינו עולה באותה תפלה אבל אם עקר רגליו לעלות אע"פ שלא הגיע לרוכן אלא אחר
עבודה הרי זה עולה ומברך: יב כל כהן שאינו עולה לרוכן אע"פ שבטל מצות עשה

יטעיה ס טו
יטעיה סס
מלכי כ כני
דברי סימנים כני
כתב בעל ספ' קמנו'
דקיינו דוקא בסיוד
סלל עם סקרי' יכול
למשא את כפיו מטהו'
כני' נשים ויום אחד
דעולה וכמק' נולב
סעול:
מלס קלד כ
טול ומענ סס
לל עספנים כנגוטי
כל הדינים סללו סס
כטול וכסענ סס

אחת הרי זה קעובר על שלש עשה שנכזה תברכו את בני ישראל אמור להם ושמו את שמי וכל כהן שאינו מברך אינו מתברך וכל כהן המברך מתברך שו' ואברכה מברכין: וקלף וכב' נדאסי' וכב'

הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה

יש בכללן חמש מצות עשה והוה פרטן א להיות תפלין על הראש ב לקשרם על היד ג לקבוע מזוזה בפתחי השערים ד לכתוב כל איש ספר תורה לעצמו ה לכתוב המלך ספר שני לעצמו כדי שיהיו לו שני ספרי תורה: וביאור כל מצות אלו בפרקים אלו

פרק ראשון

ארבע

טור אה מיומן לב
סמן עשין כב

עיון שם בטור
על זה:

טור שם מ' לב
סמן עשין כח

ונכלין לטון לסיס
ובליס' סרף גומא
בלעו: ולותתין
לטון סרויס: ודכין
מלסון ודכו במדוכה
עמבא גאלה בלעו
וקוכקתגוס הי' הקל
בלעו ויטריאלוני:
פידוס: גויל' וקלף
ודוכסוסטוס ויתבא
בנה טיבא
אכונכ' רל' גומתוס:
ועבדכיס רל' עתקני
סענרות:

טור יד ס' רעא
אס מיען לב
עשין ככ וכב

פרשיות אלו שהן קדש לי והיה כיביאך ה' שבספר ואלה שמות ושמע והיה אם שמע הן שנכתבות בפני עצמן ומחפין אותן בעור ונקראין תפלין ומניחין אותן על הראש וקושרין אותן על היד ואפי' קוצו של אות אחת מארבע פרשיות אלו מעכב את כולן מן התורה עד שיהיו נכתבות שלמות כחוקן: ב וכן שתי פרשיות שבמזוזה שהן שמע והיה אם שמע אפי' אות אחת משתי הפרשיות אם חסר קוצו עכב מן התורה עד שיהיו שתיהן נכתבות שלמות וכן ספר תורה שחסר אפילו אות אחת פסול ג עשרה דברים יש בתפלין כולן הלכה למשה מסיני וכולן מעכבין לפיכך אם שנה באחת מהן הרי התפלין פסולים שנים הן בכתבתם ושמנה בחפויין וקשירת רצועותיהן ואלו הן השנים שבכתבתן שכותבין אותן בדיו ושיהיו נכתבין על הקלף: ד כיצד מעשה הדיו מקבצין העשן של שמנים או של ופת ושל שעווה וכיוצא בהן וגו' לין אותן בשרף האילן ובמעט דבש ולותתין אותו הרבה וד' כין אותו עד שיעשה ריקין ומיבשין אותן ומצניעים אותן ובשעת כתיבה שוררו במי עפצה וכיוצא בו וכותב בו שאם המחקני יהיה נמחק וזהו הדיו שמצוה מן המוכר לכתוב בו ספרי תפלין ומזוזות ואם כתב שלשתן במי עפצה וקנקנתוס שהוא עומד ואינו נמחק כשרים ה' אם כן מה מעטה ההלכה של למשה מסיני שיהיו כותבים בדיו למעט שאר מיני צבעונין כגון האדום והירוק וכיוצא בהן שאם כתב בספרים או בתפלין או במזוזות אפילו אות אחת בשאר מיני צבעונין או בזהב הרי אלו פסולין: ו שלש עורות הן גויל' וקלף ודוכסוסטוס כיצד לוקחין עור בהמה או היה ומעבירין השער ממנותחלה ואח' מולחין אותו במלח ואח' מעבדין אותו בקמח ואח' בעפצא וכיוצא בו מדברים שמכ'וצי' את העור ומתקים אותו וזה הוא הנקרא גויל': ז ואם לקחו העור אחר שהעבירו שעריו וחלקו אותו בעביו לשנים כמו שהעבדין עושין עד שיהיה שני עורות אחד דק והוא שממול השער ואחד עבה והוא שממול הבשר ועברו אותו במלח ואח' בקמח ואח' בעפצא וכיוצא בו זה החלק שממול השער נקרא קלף וזה שממול הבשר נקרא דוכסוסטוס: ח הלכה למשה מסיני שיהיו כותבין ספר תורה על הגויל' וכותבין במקום השער ושיהיו כותבין התפלין על הקלף וכותבין במקום הבשר ושיהיו כותבין המזוזות על דוכסוסטוס וכותבין במקום

השער

השער וכל הכותב על הקלף במקום שער או שכתב בגויל ובדוכוסטוס במקום נשר
 פסול: ט אע"פ שכך היא הלכה למשה מסיני אם כתב ספר תורה על הקלף כשר
 ולא נאמר גויל אלא למעט דוכוסטוס שאם כתב עליו הספר פסול וכן אם כתב ארז
 המוזה על הקלף או על הגויל כשר לא נאמרה על דוכוסטוס אלא למצוה: י אין
 כותבין ספרים תפילין ומוזוות על גבי עור בהמה טמאה ועוף וזיה השמאים אבל כותבין
 על גבי עור בהמה וזיה ועוף טהורים ואפילו נבלות וטרפות שלהן ואין כותבין על גבי
 עור הדג והטור מפני הוזהמא שאין הוזהמא פוסקת בעבודה: יא גויל של ספר
 תורה וקלף של תפילין או של ס"ת צריך לעבד אותן לשמן ואם עבדן שלא לשמן פסולין
 לפיכך אם עבדן הגוי פסולין אע"פ שאמר לו לגוי לעבד עור זזה לשם הספר או לשם
 התפילין פסולין שהגוי על דעת עצמו הוא עושה לא על דעת השוכר אותו לפיכך כל
 דבר שצריך מעשה לשמו אם עשהו הגוי פסול ומוזה אינה צריכה העברה לשמה:
 יב הלכה למשה מסיני שאין כותבין ספר תורה ולא מוזה אלא בשרטוט אבל תפילין
 אינן צריכין שרטוט לפי שהן מחופין ומותר לכתוב תפילין ומוזה שלא מן הכתב שהכל
 נורסין פרשיות אלו אבל ס"ת אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב: יג
 ס"ת תפילין ומוזוות שכתבן מין ישראל כתבן גוי או ישראל משומד או מסור או עבד או
 אשה או קטן הרי אלו פסולין ויגזו שנוקשרתם וכתבתם כל שמוזהר על הקשיר ומאמין
 בה הוא שכותב נמצאו ביד מין ואינו יודע מי כתבן יגזו נמצאו ביד גוי כשרו ואין לוקחין
 ספרים תפילין ומוזוות מן הגויים ביותר על דמיהן שלא להרגיל אותן לגנב ולגזול:
 יד ס"ת תפילין ומוזוות שכתבן על גבי עור בהמה זיה ועוף השמאין או על גבי עורות
 שאינם מעובדין או שכתב ספר תורה ותפילין על עור שלא עבדן לשמן הרי אלו פסולין
 טו הכותב ס"ת או תפילין או מוזה ובשעת כתיבה לא היה לו כונה וכתב אוכרה
 מן האוכרות שבחן שלא לשמן פסולין לפיכך הכותב את השם אפילו מלך ישראל שול
 בשלומו לא ישיבנו היה כותב שנים שלשה שמות הרי זה מפסיק ביניהם ומשיב יו
 הטובל את הקולמוס לכתוב את השם לא יתחיל מאות השם אבל מתחיל הוא מאות
 שלפניו שכתב לכתוב את השם כלו הולך אותו בין השיטות אבל מקצת השם בשטח
 ומקצתו תלוי פסול ובשאר התיבות אם שכתב מקצת התיבה בשטה ומקצת למעלה
 בד"א בספר תורה אבל במוזה ותפילין אין תולין בהן אפילו אות אחת אלא אם שכתב
 אפי' אות אחת גזנו מה שכתב וכותב אחרת ומותר לכתוב את השם על מקום הנר ועל
 מקום המזק ככולן: יז כותבי ספרים תפילין ומוזוות אסור להם להפך היריעה על
 פניה אלא פורש עליה בגד או כופלה יח ספר תורה תפילין ומוזה שאמר הסופר
 אחר שיצאו מתחת ידו לא כתבתי האוכרות שבחן לשמן אינו נאמן לפסולן אבל נאמן הו
 להפסיד כל שכרו ולמה אינו נאמן לפסולן שמה לא נתכוון אלא להפסיד על הלוקח או
 על זה ששכרו ודמה שאינו מפסיד באמירה זו אלא שכר האזכרות לפיכך אם אמר ספר
 תורה זה או תפילין אלו עורות שלהן אינם מעובדות לשמן מתוך שנאמן להפסיד שכרו
 נאמן לפסולן שהרי הכל יודעי שאם אין העורות מעובדין לשמן אין לו שכר כלל יט
 אין כותבין תפילין ומוזה אלא בכתב אשורית והתירו בספרים לכתבם אף ביוניבלבד
 כסופרים ונקראת

עין בטור יד
 סימן רע"א
 וכסמ"ג ע"ש כ"ח

למן הטור ס"ה הר"י
 נדון כמסק"ה א"ס
 נדון סיני' כ"ח
 סמ"ג ע"ש
 ס"ג כ"ח
 כ"ח כ"ח
 כ"ח כ"ח

כ"ח כ"ח
 כ"ח כ"ח

טו א"ס כ"ח
 רע"א כ"ח
 כ"ח כ"ח
 כ"ח כ"ח
 כ"ח כ"ח
 כ"ח כ"ח

כ"ח כ"ח
 כ"ח כ"ח

טור יד סימן רע"ב
 ובטור ס"ה רע"א
 וכסמ"ג ס"ה

ל"ל שמונת הקולות

כתיבה אשורית היא
 הכתיבה הע"ש ע"ש
 כסופרים ונקראת

אשורית על פס סמ"ג ע"ש
 כ"ח כ"ח

וכבר נשתקע יוגי מעולם וגשתבש ואבד לפיכך אין כותבין היום שלשתן אלא אשוריר
 וצרי להוזהר בכתיבתן כדי שלא תדבק אות באות שכל אות שאין העור מקיף לה מארבע
 רוחותיה פסולה וכל אות שאין התינוק שאינו לא חכם ולא סכל יכול לקרותה פסולה
 לפיכך צריך להוזהר בצורת האותיות שלא תרמה היד לואו ולא ואו ליד ולא כף לבית
 ולא בית לכף ולא דלת לריש ולא ריש לדלת וכן כל כיוצא בזה עד שירוש כל הקורא
 בהן כ עור שהיה נקיב לא יכתוב על גבי הנקב וכל נקב שהדיו עוברת עליו אינו
 נקב ומותר לכתוב עליו לפיכך מותר לכתוב על גבי עור העוף שנחתעבד נקב העור אחר
 שנכתב אם נקב בתוך האות כגון תוך הא או תוך מסוכן בשאר אותיות כשר נקב בירך
 של אות עד שנפסקה אם נשתייר ממנה מלא אות קטנה כשר והוא שלא תרמה לאות
 אחרת ואם לא נשתייר ממנה מלא אות קטנה פסולה:

טור ס"ח ס"ל
 סימן ע"ט כ"ב
 טור ס"ט ס"ל
 יד מיעין רע"ט
 סע"ע ע"ט כ"ב

פרק שני

ביצד

כותבין את התפילין של ראש כותבין ארבע פרשיו על ארבע קלפין וגוללין
 כל אחד ואחד לבדו ומניחי אותן בארבעה בתים שהן מהוברין בעור אחד
 ושל יד כותבין אותן הד' פרשיות בארבעה דפין של קלף אחד וגוללו כמין ספר תורה
 מסופו לתחלתו ומניחו בבית אחד ב וצריך להוזהר בפרשיות שאם עשה הסתומח
 פתוחה או הפתוחה סתומה פסולן ושלשת הפרשיות הראשונות כולן פתוחות ופרשה
 אחרונה שהיא והיה אם שמע סתומה ג וצריך להוזהר במלא וחסר עד שהיו
 ארבעתן כתובות כמו שהן כתובות בספר תורה הברוק שאם כתב החסר מלא פסול עד
 שימחק השאר ואם כתב המלא חסר פסול ואין לו תקנה ואלו הן החסרות והמלאות
 שיש בארבע פרשיות אלו ד פרשה ראשונה קדש לי כל בכור מלא וזכור מלא
 בחוק חסר הוציא מלא יצאים חסר יביא מלא והאמר חסר והיבוסים מ' לאנתיך חסר
 והעבדה חסרו מצח חסרו השביעים מצות מ' שאר ה' גבלך חסר בעבור מ' לאות מ'
 ולזכרון מ' עיניך מ' תורת מ' הוצאך חסר יוד החקה ה' למועדה פ' ה פרש' שני והיה
 כי יבאך חסר יוד ולאנתיך חסר ו' חמר חסר בכור מלא בחוק חסר הוציאנו מלא ויהרג
 חסר בכור מלא מכר חסר ועד בכור מלא זבח חסרו וכל בכור מלא ידכה כתוב בהא
 לאות מלא ולטוטפת חסר ו' תניינא עיניך מלא בחוק חסר הוציאנו מלא ו פרשה
 שלישי שמע ע' של שמע גדולה ד' של אחד גדולה מאדך חס' לבניך מלא בביתך בלא
 יוד שנייה ובקומך מלא לאות מ' ירך חסר לטטפת חסר שני וויין עיניך מלא מוזות חסר ו'
 ראשונה ביתך בלא יוד שנייה ובשעריך מלא ז פרשה רביעית והיה אם שמע
 חסר מצותי בלוי אחת יורה מלא ומלקוש מלא ותירשך חסרו והשתחוית מלא יבולה
 מלא הטבה חסר נתן חסר אתם חסר לאות מלא לטוטפת חסר ו' שנייה עיניכם מלא
 אתם חסר בביתך בלא יוד שנייה ובקומך מ' מוזות מלא ביתך בלא יוד שנייה ובשעריך
 תניס לל כתי' תרגו' מלא לאנתיכם חסרו ח וצריך להוזהר בתנין של אותיות והן כמגנין וקופות על
 כתר תגא כי הוינין האות שיש להן תג כמו שהן כתובין בספר תורה ואלו הן האותיות המתווגות שבארבע
 סעשין על האותיות פרשיות אלו ט פרשה ראשונה יש בה אות אחת בלבד והיא מב סתומה של
 הס ככעב' שעבתי לי נסס האותיות:

טור ס"ח ס"ל
 סימן ע"ט כ"ב

טור ס"ט ס"ל
 סימן ע"ט ס"ט

שמים עליה שלש זינין פרשה שנייה יש בה חמש אותיות וכל אחת מהן ה' ועל כלה
 מהמשתן ארבע זינין והן ה' של ונתנה וה' ראשונה וה' אחרונה של הקשה וה' של והרו
 זה של ידכה פרשה שלישית יש בה חמש אותיות ואלו הן ק' של ובקוּם יש עליה
 שלש זינין וק' של וקשרתם יש עליה ג' זינין וסית סית פא של טטפת על כל אות משלשתן
 ד' זינין פרשה רביעית יש בה חמשה אותיות פא של ואספת יש עליה ג' זינין והיו של
 ואספת יש עליה זין אות וסית סית פא של טטפת על כל אחת משלשתן ד' זינין כל
 האותיות המתנוונות ששה עשר ואם לא עשה התנין או הוסיף וזרע בהן לא פסל .
 הלוקח תפילין ממי שאינו מומחה צריך לברקן לקח ממנו מאה קציצות בודק מהן שלש
 קציצות או שתים של ראש ואחת של יד או שתים של יד ואחת של ראש אם מצאם
 כשרים הוחזק זה האיש והריכולן כשרים ואין השאר צריך בדיקה . ואם לקחם צבתים
 צבתים כולן צריכות בדיקה שהוקת הצבתים מאנשים הרבה לקוחים : יא הכותב
 תפילין בכתב ידו או שלקחן מן המומחה או משאר אדם וברקן והתוודע לעורן אינו צריך
 לברקם פעם אחרת ואפילו לאחר כמה שנים כל זמן שהפיון שלם הריהן בחוקתן ואין
 חוששין להן שפא נמחקה אות מתוכן או שנקבה : הלל הזקן היה אומ'א משל אבי אמא

טור אשמיין לט
 ממנו עשין כב

לל אגדות אגדות
 מלשון סול עשולו לט
 מן הכתבים של
 עמרים :

פרק שלישי

שמונה

הלכות יש נמעש' התפילין כולן הלכה למשה מסיני ולפיכך כולן מעכבות
 ואם שנה באחת מהן פסל ואלו הם שיהיו מרובעות וכן הפירחן ברבוע
 ואלכסוּן ברבוע עד שיהיה להן ארבע זוויות שוות ושיהיה בעור של ראש צורת שין
 מימין ומשמאל ושיכרוך הפרשיות במטלית ושיכרוך אותן בשער מעל המטלית ואח"כ
 פניסן בבתיהן ושיהיו תופרין אותן בגירין ושעושין להן מעבורת מעור החפוי שתכנס בה
 הרצועה עד שתהא עוברת והולכת בתוך תוֹתֵר שלה ושיהיו הרצועות שהורות ושיהיה
 הקשר שלהן קשר ידוע בצורת דלת : ב כיצר עושין תפילין של ראש לוקחין עץ
 מרובע ארכו ורחבו כגבהו ואם היה גבהו יותר על רחבו או פחות ממנו אין בכך כלום ואין
 מקפידין אלא על ארכו ש'הא כרחבו ותופרין בו ג' חריצין כרי שיעשה לו ארבע ראשים
 כגון זה ולוקחין עור ומרטיבין אותו במים ומשימין בו את העץ ומכניסין
 ארת העור ביני כל חריץ וחריץ ומכמשין אותו והוא רטוב מכאן
 ומכאן עד שעושין מן העור דמות שין שיש לה שלשה ראשין
 מימין המניה תפילין ודמות שין שיש לה ארבעה ראשי משמאל
 המניה : ג ומניחין את העור על העץ עד שייבש ואח"כ חולץ
 העור מעל גבי האמוס של עץ ונמצא העור שיש בו ארבעה
 בראים פנויין ומכניסין פרשה בכל בית ובית ומתוודין מקצת העור
 מלמטה ותופרין אותו מארבע פגותיו ומניחין מן העור של מטה מקום שתכנס בו הרצועה
 כמו תוֹבֵר והוא הנקרא מעבורת : ד וכיצד עושין תפילין של יד לוקחין עץ מרובע
 ארכו כרחבו ויהיה גבהו כאצבע או יותר על זה מעט או פחות מעט ומחפין אותו בעור
 רטוב

טור מיין לב
 ממנו עשין כב

עוד לל נגד כללון
 ארמי וכו' בעור
 הכפול לזוט' מהקני'
 ויש כן בליטה כמטבת
 לחזן ססט מכניסים
 הרצועה :
 כימות איכריספאל
 כלעו ולטוב לל לט
 אומודו כלעו :

רובע לזוט' הדפוס
 מרובע כלעו :

תוכרות כללון ארמי
 כל לוללות עיין
 בערך בערך תנני .

רשוב ומניח את העור על האימום עד שייבש וחולץ את העור ומניח את ד' הפרשיות במקום העץ ומחזיר מקצת העור מלמטה ותופרו מארבע פנותיו ומניחין מן העור תוכך מקום הרצועות ה' כיצד סדור הפרשיות בתפילה של ראש מכניס פרשה אחרונה שהיא והיה אם שמוע בבית ראשון שהו' על ימין המניח ושמע סמוכה לה והיה כי ביאך נבית שלישי סמוכה לשמע וקדש לי בבית רביעי שהוא לשמט המניח תפלין כדי שיהא

הקורא שלפניו

היה	שמע	היה	קדש	תפלין של
אם	ישראל	כי	לוי	יד כותבם
שמוע	ה' אלהי'	יבא	כל	בד' דפים
	ה' אחד		בכור	בעור אחד
				ארוך כספר

שמע	אמו	אמין	לכל
אם	שמע	כי	לכל
היה		היה	לכל
			לכל

כנגד פני המניח על הסדר הזה כגון זה: ואם התליף סדור זה פסולות 1

מקום סדוניה

תורה על סדורן בתורה כגון זה ואם כתבן על ארבע עורות והכניסן בבית אחד יצא

סוד ס' ל' כיצד צריך לרבקה: כשהוא גולל הפרשיות בין של ראש בין של יד גולל אותן מסופן לתחלתן עד שתמצא כשתפתח הפרשה תקרא כל פרשה ופרשה מתחלתה עד סוף כשנסיים את הפרשיות בבתיים שלהם בורכין אותן במטלית ועל המטלית שער ואחר כך מכניסין אותן בבתיהן ושער זה צריך להיות שער בהמה או של חיה טהורה ואפילו מנבלות וטרפות שלהן וכבר נהגו כל העם לכרכן בשער זנב העגלים כשתופרין את התפלין אין תופרין אלא בגידן של בהמה או של חיה טהורה ואפילו מנבלות וטרפות שלהן לוקחין הגידן שיש בעקב בהמה או החיה טהורים והם לבנים ואם הם קשים מרככים אותן באבנים וכיוצא בהן עד שיעשו כפשתן וטווין אותן ושוררין אותן ובהן תופרין התפלין ורצועות ספר תורה כשתופרין התפלין תופרין אותן ברבוע והלך רווחת שיהיו בכל צד ג' תפירות עד שיהיו הכל ש' תפירות עשרה תפירות בין של יד בין של ראש ואם עשה התפירות עשרה או ארבעה עשר כשר וכל התפירות יהיה החוט שלהן סובב משתי רווחות יא' וצריך שיגיע החריץ של תפלין של ראש עד מקום התפר ואם היה החריץ ניכר כדי שיהיו ארבעה ראשין נראין לכל ואעפ שאין החריץ מגיע למקום התפר כשרות ואם אין חריץ ניכר פסולות וצריך להעביר בתוך כל חריץ וחריץ על גבי העור חוט או משידה להבדיל בין בית לבית ומנה פשוט להעביר גיד מגיד התפירה בכל חריץ וחריץ משלשתן יב' וכיצד עושים הרצועות לוקחין רצועה של עור רחבה כארך השעור ואם היתה רחבה מזה השעור כשרה ואך רצועה של ראש כדי שתקוף את הראש ויקשור ממנה הקשר וימתחו שתי הרצועות סכאן ומכאן עד שיגיעו לטבור או למעלה ממנו מעט ואורך רצועה של יד כדי שתקוף את הזרוע ויקשור ממנה הקשר וימתחו רצועה אחת על אצבע אמצעית וכרוך ממנה על אצבעות שלש כריכות ויקשור ואם היו הרצועות ארוכות יתר על שעורים האלו כשרות יג' ומכניס

כשיעשה רכא כנגד יב' סכמי' זה שני סיניע כחליץ עד מקום קשרת אסרי' מוכן בו פרוט אסר דקאי אקטני דסוכין ופיין כס' ס' סוד ס' ל' מונסס נוילקין כלבנו

ומכניס רצועה של ראש בתוכו של הומקוף במדת ראשו וקושר קשר מרובע כמין רלית
 וקשר זה צריך כל תלמיד חכם ללמדו ואי אפשר להודיע צורתו בכתב לא בראיית העין
 וכן בשל יד קושר קשר כמין יוד ותהיה הרצועה של יד עולה ויורדת בתוך הקשר כדי
 שירחיב ויקצר בעת שירצה לקשור על ידו יד הרצועות של תפילין בין של ראש
 בין של יד פניהם החיצונים שהורים וזו הלכה למשה מסיני אבל אחריו הרצועות הואיל
 ומכניסין הן אם היו ירוקות או לבנות כשרות אדומו לא יעשה שמא תהפך הרצועה ונגמא
 הוא לו ולא יהיה אחריו הרצועה לעולם אלא כעין הקציעה אם ירוקה ורוקן ואם לבנה
 לבנים ונוי הוא לתפילין שיהיו כולן שחורות הקציעה והרצועה כולה: טו העור
 שמתפין בו התפילין ושעושין ממנו הרצועות הוא עור של בהמה או חיה או עוף השהורי
 ואפילו נבלות וטרפות שלהן ואם עשה מעור טמאים או שחפה תפילין בזהב פסולות
 ועור הרצועה צריך עיבוד לשמה אבל בעור שמתפין בו אינו צריך עיבוד כלל אפי' עשהו
 מצה כשר ומקומות הרבה נהגו לעשות אותן בעור מצה: יז אין עושיין התפילין לא
 ישראל שעשייתן ככתבתן מפני השין שעושיין בעור כמו שאמרנו לפיכך אם חפץ הגוי או
 חפרן פסולות והוא הדין לכל הפסול לכתבן שלא יעשה אותן יז תפלה של ראש
 אין עושיין אותה של יד ושל יד עושיין אותה של ראש לפי שאין מורדין מקדושת המורה
 לקדושה קלה וכן רצועה של תפלה של ראש אין עושיין אותה לתפילה של יד ברא
 כשלבשן אבל תפילין של ראש שלא לבשן אדם מעולם אם רצה להחזירה ליד מותר
 וכיצד עושיין תולדה עליה עור עד שתעשה אחרת וקושרה על ידו: יח תפילין
 שנפסקו התפירות שלהן אם היו שתי התפירות זו בצד זו או שנפסקו שלשה תפירות
 אפילו זו שלא כנגד זו הרי אלו פסולות ברא כישנות אבל בחדשות כל זמן שפני טבלה
 קיימת כשרות וזו הן החדשות כל שאחזין מקצת העור שנקרע תפרו ותולין בו התפילין
 והוא חזק ואינו נכרת הרי אלו חדשות ואם אין ראוי לתלות בו אלא הוא נפסק הרי אלו
 ישנות: יט רצועה שנפסקה אין קושרין אותה ואין תופרין אותה אלא מוציאה ונונה
 ועושיין אחרת ושירי הרצועה פסולין עד שיהא ארכ'ורחבה כשיעור או יתר עליו ולעולם
 יזהר להיות פני הרצועה למעלה בעת שקושר אותן על ידו ועל ראשו:

פרק רביעי

היבן מניחין תפילין של ראש מניחין אותן על הקרקע שהוא סוף השער שכנגד
 הפנים והוא המקום שמוחו של תינוק רופס בו וצריך לכונן אותם באמצע
 כדי שיהיו בין העינים ויהיה הקשר בנובה העורף שהוא סוף הגולגולת: ב ושל יד
 קושר אותה על שמאלו על הקבורת והוא הבשר התופח שבמרפק שבין פרק הכתף ובין
 פרק הזרוע שנמצא כשהוא מרבק מרפקו לצלעיו תהיה תפלה כנגד לבו ונמצא מקיים
 והיו הדברים האלה על לבבך ו המניח תפלה של יד על פס ידו או של ראש על
 מצחו הרי זה דרך מינות העושה תפילתו עגולה כאגוז סכנה ואין בה מצוה כלל איטר מניח
 תפילין בימינו בימין כל אדם שהוא שמאל שלו ואם היה שולט בשתי ידיו מניח אותה
 כשמאלו שהוא שמאל כל אדם ומקום קשירת התפילין ומקום הנחתן מפי השמועה
 כתב בוינין אענן
 טפאר תלכתו בשמאל ידו כשאר כל אדם:

טור אה מיעין כו
סימן עמין ככ
הטור כפי כס כתב
על של יד כספי לבד
עכרך אמת ועל של
לאס כספיס לכתב
פתיס וכן כתב
הסמט:

טור אה מיעין כס
סימן עמין סס ועל

טור סס מ' ימ
סימן עמין סס:
טור מיעין ע:
טור סס מ' ל
סימן עמין סס

טור אה מיעין לב

טור סס מיעין לב

טור סס מ' כח
סימן עמין סס:

למרום: ד תפילה של ראש אינה מעכבת של יד ושל יד אינה מעכבת של ראש
מפני שהן שתי מצו' וזו לעצמה וזו לעצמה וכיצד מברכין עליהן על של ראש מברך אקבו
על מצות תפילין ועל של יד מברך אקבו להניח תפילין ה ברא כשהניח אחת מהן
אבל אם הניח שתיהן מברך ברכה אחת והיא להניח תפילין וקושר של יד ואחר כך מניח
של ראש וכשהוא הולץ הולץ של ראש ואחר כך הולץ של יד מי שנידך להניח
תפילין וקשר תפילין של יד אסור לו לספר ואפילו להשיב שלום לרבו עד שניח של
ראש ואם שח הריו עברה וצריך לברך ברכה שנייה על מצות תפילין ואחר כך מניח
של ראש תפילין כל זמן שמניח מברך עליהן ואפילו הולץ ולובש כמה פעמים ביום:
ז וכל המצות כולן מברך עליהן קודם לעשייתן לפי צריך לברך על התפילה של יד
אחר הנחה על הקבורת קוד קשירתן שקשירתן היא עשייתן: ח כשהולץ אד תפילין
להצניען בכלי לא יניח של יד מלמטה ושל ראש מלמעלה מפני שבשעה שהוא רוצה
ללבושן יפגע בשל ראש תחלה ונמצא שמניחה ומוציא של יד לפי שאין לובשין של
ראש קודם של יד ואסור לאדם להניח מצוה ולעבור במנהל המצוה אחרת אלא מצוה
שתבוא לידו של אדם בתחלה בה הוא מתעסק לפיכך צריך להניח של יד למעלה כדי
שיפגע בה תחלה וילבש על הסדר: ט כלי שהכינו להניח בו תפילין והניחם בו
נתקדש ואסור להשתמש בו בדברי חול הכינו ולא הניח בו או שהניח בו עראי ולא הכינו
לא נתקדש והרי הו' חול' כמות שהיא ואסור לתלות את התפילין בין ברצועה בין בתפלה
עצמה אבל תולה הוא את הכיס שהתפילין מונחין בו: י זמן הנחת התפילין ביום
ולא כלילה שנושמת את החוקה הואת למערה מימים ימימה חוקה זו היא מצו' תפילין
וכן שבתות וימים טובים אינן זמן תפילין שנא' והיה לאות ושבתות וימים טובים הן עצמן
אות ומאימתי זמן הנחתן משיראה את חברו ברחוק ארבע אמות ויכירהו עד שתשקע
החמה: יא מי שהניח תפילין קודם שתשקע החמה וחשכה עליו אפילו הם עליו
כל הלילה מותר ואין מורין דבר זה לרבי' אלא מלמדין את הכל שלא יניחו תפילין עליהן
כלילה אלא יחלצו אותן משתשקע החמה וכל המניח תפילין לכתחלה אחר שתשקע
החמה עובר בלאו שנאמר ושמת את החקה הואת וגו' מימים ימימה: יב היה בא
בדרך ותפילין בראשו ושקעה עליו החמה וקדש היום מניח ידו עליהן עד שהוא מגיע
לביתו וחולץ היה יושב בבית המדרש ותפילין בראשו וקדש עליו היום מניח ידו עליהן
עד שמגיע לביתו וחולץ ואם יש בית סמוך לחומ' שמשתמרין בו מניחן שם ואם לא הולץ
תפילין משתשקע החמה מפני שלא היה לו מקום לשמרן ונמצאו עליו כדי לשמרן מותר
יג כל הפטור מקריח שמע פטור מתפילין קטן שידוע לשמור תפילין אביו לונקת
לו תפילין כדי לחנכו במצות חולי' מעים וכל מי שלא יכול לשמור את נקביו לא בצער
פטור מן התפילין וכל הטמאין כולן הייבין בתפילין כשהורים מצטער ומי שאין דעתו
מושבת עליו ונכונה עליו פטור מן התפילין שהמניח תפילין אסור לו להסית דעתו מן
כהנים בשעת העבודה והלויים בשעה שאומרין השיר על הרוכז וישראל בשעה שעומדים
במקדש פטורין מן התפילה ומן התפילין: יד חייב אדם למשמש בתפילין כל זמן
שהם עליו שלא יסית דעתו מהם אפי' רגע אחד שקדושתן גדולה מקדושת הציץ שהציץ
אין בו

הלכות תפלין אהבה סה

אין בו לא שם אחד ואלו יש בהם אחד ועשרים שם של יוד הא בשל ראש וכמותן בשל
 יד: טו תפלין צריכין גוף נקי שיהיה שלא תצא ממנו רוח מלמטה כל זמן שהם
 עליו לפיכך אסור לישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי לא אם כן הניח עליהן סודר
 ולא היתה עמו אשה ישן בהם שינת עראי וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו והוא
 יושב וישן היו תפלין כרוכזין בידו מותר לישן בהם אפילו שינת קבע ואינו אוכל בהם לא
 אכילת עראי אבל אם נכנס לסעוד קבע חולצן ומניחן על שולחנו עד שיטול ידיו ואח"כ
 יניחם ויכרך על מונו והוא לבוש בהן: יז היה לובש תפלין והוצרך לבית הכסא
 לא יניח תפלין בחזקת הסמוכין לרשות הרבים ויכנס שמא יטלו עוברי דרכים כיצד
 יעשה אפילו הוצרך להשתין מים חולץ תפלין ברחוק ד' אמות וגוללן בגודו כמין ס"ת
 ואוחזן בימינו כנגד לבו ויהיה שלא תהא רצועה יוצאה מתחת ידו טפת ונכנס ועושה צרכיו
 וכשיצא מרחיק ארבע אמו' מביח הכסא ולובשן יז בד"א בבית הכסא הקבוע שאין
 ניצוצות נחוצות עליו אבל בית הכסא עראי לא יכנס בהן כשהם גלולים אלא חולץ אותן
 ונותנם להברו לשמרם ואין מי רגלים כלי' אפילו בבית הכסא קבוע אלא בישיבה ואם
 היה עפר תהיה אפילו בעמידה היה במקום קשה יעמד במקום מדרון כדי שלא ינתו
 ניצוצות עליו: יח היה לבוש בתפלין והוצרך לבית הכסא לערוב ערב ולא נשאר
 מן היום כדי ללבושן אחר שיצא לא יכנס בהן גלולים בגודו ואפילו להשתין מים בבית
 הכסא הקבוע לא כיצד יעשה חולצן ומניחן בכליין אם היה בו טפח או בכלי שאינו כליין
 אע"פ שאין בו טפח ואותו הכלי בידו ונכנס וכן אם הוצרך בליילה מניחן בכלי' ואותו הכלי
 בידו ונכנס: יט שכח ונכנס לבית הכסא והוא לבוש תפלין מניח ידו עליהן עד
 שיגמור עמוד ראשון ויצו ותולץ ואח"כ נכנס ועושה צרכיו שאם יפסיק בעמוד ראשון בין
 בגדולים בין בקטנים יבא לידי הלא' שיש בהן סכנה גדולה: כ שכח ושמש מטתו
 בתפלין הרי זה לא יאחו לא ברצועה ולא בקציעה עד שיטול ידיו ויטלם מפני שהידים
 עסקניות: כא הנכנס לבית המרחץ מקום שבני אדם עומדין לבושין מותר להניח
 תפלין ומקום שבני אדם עומדים שם מקצתן ערומים ומקצתן לבושין אינו חולץ תפלין
 ואינו מניח שם תפלין לכתחלה ומקום שבני אדם עומדים ערומי' חולץ תפלין ואין צריך
 לומר שאינו מניח: כב לא יהלך אדם בבית הקברות ותפלין בראשו ואפילו אם
 נכנס בתוך ארבע אמות של מת או בתוך ארבע של קבר צריך לחלוץ תפלין עד שירחיק
 ארבע אמות ולא ילבש אדם תפלין עד שיכסה ערותו ולבש בגדיו: הנושא משאו על
 ראשו חולץ תפלין של ראש עד שיסיר המשאו ואפי' מטפחת אסור להניח על הראש
 שיש בו תפלין אבל צונף הוא מצנפתו על תפלין: כג בית שיש בו תפלין או ס"ת
 אסור לשמש בו מטתו עד שיציאם או יניחם בכלי' ויניח הכלי' בכלי' אחר שאינו כליין
 אבל אם היה הכלי' השני מומן להם אפילו עשרה כלים ככלי' אחד הן חשובין ואם הניחן
 כלי' בתוך כלי' מותר להניחן תחת מראשותיו בין כך לכסת שלא כנגד ראשו כדי לשמרן
 ואפי' אשתו עמו במטתו כד קדושת תפלין קדושתן גדולה היא שכל זמן שהתפלין
 בראשו של אדם ועל זרועו הוא עניו וירא שמים ואינו נמשך בשחוק ובשיחה בטלה
 ואינו מחרחר מתשבות רעות אלא ספגה לבו כדברי האמת והצדק לפיכך צריך אדם

טור א"ח סימן ל"ג מד
 סמ"ג עשין כב
 עיין בטור וכמ"מ
 ס"ט: טור סי' טב
 טור ס"ט סימן ט
 סמ"ג עשין ס"ט
 טור וכמ"מ ס"ט
 טור א"ח סימן ג
 יקמחן ל"ג יב"ט:
 מדרון ל"ג מקום
 משומע:
 טור א"ח סימן טג
 סימן עשין ס"ט
 טור ס"ט סימן ט:
 קנינים ה"א גוף
 הקפלי' וולת קרנ"ג
 טור סימן מא סימן
 עשין ס"ט:
 טור א"ח סימן ט
 סמ"ג עשין ס"ט
 טור סימן ל"ג

להשתדל להיותן עליו כל היום שמצותן כך היא אמרו עליו על רב תלמידו של רבינו
 הקדוש שכל ימיו לא ראוהו שהלך ארבע אמו' בלא תורה או בלא ציצית או בלא תפלין
 כה אע"פ שמצותן ללבשן כל היום בשעת תפילה יותר מן הכל אמרו חכמים כל
 הקורא קריח שמע בלא תפלין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו וכל שאינו מניח תפלין
 עובר בשמונה עשה שהרי בארבע פרשיות צוה על תפלין של ראש ועל רגלין של
 יד וכל הרגיל בתפלין מאריך ימים שנ' השם עליהם יחיו :

לשון הסוד סס וכלמי
 סאינו מניחן ה' בכלל
 ששעי ישראל וכן
 איתא בלה דף י"ח :

פרק המישי

כותבין את המוזה כותבין שתי פרשיות שמע והיה אם שמע על דף אחת
 ביריעה אחת ועושה לה ריוח מלמשוריות מלמעלה כמו חצי צפורן ואם
 כתבה בשנים או בשלושה דפין כשרה ובלבד שלא יעשה כונ"ב או כמו עגול או כקובה
 ואם עשה כאחת מאלה פסול כתבה שלא על הסדר כגון שהקדים פרשה לפרשה
 פסולה כתבה בשני עורות אע"פ שתפרן פסולה ספר תורה שבלו או
 עושין מהן מוזה ולא מן הגליונים של ספר תורה אין כותבין עליו מוזה לפי שאין מורידין
 מקדושה המורה לקדושה קלה: ב ומצוה לעשות ריוח שבין פרשת שמע לוהיה
 אם שמע פרשה סתומה אם עשה אותה פתוחה כשרה לפי שאינה סמוכה לה מן התור'
 וצריך להזהר בתנין שבה ואלו הן התנין שעושין במוזה: ג פרשה ראשונה יש
 בה שבע אותיות על כל אות מהן שלשה זיגין ואלו הן שין עין של שמע ונון דנפשך ותרי
 זיגין של מוזה ותרי טתין של טטפת ופרשה שנייה יש בה ששה אותיות על כל אות מהן
 שלשה זיגין ואלו הן גמל של דגך ותרי זיגין של מוזה ותרי טתין של טוטפות וצדי של
 הארץ ואם לא עשה תנין או שהוסיף בהן או גרע מהן לא פסול ואם כתבן שלא בשרטוט
 או שלא דקדק במלא וחסר או שהוסיף מבפנים אפילו אות אחת הרי זו פסולה ד

ביצה

סוריד סוין רפח
 סינב עשין כב
 פי' כוכב רחב למעלה
 ונד למטה וכקובה
 לל כהאל בר למעלה
 ורחב למטה:
 סור סס מ' רפח
 סינב עשין סס :

מנהג פשוט שכותבים על המוזה מבחוץ כנגד הריזות שבין פרשה לפרשה שדי ואין בזה
 הפסד לפי שהוא מבחוץ אבל אלו שכותבין מבפנים שמות המלאכים או שמות קדושי'
 או פסוק או אותיות הרי הן בכלל מי שאין להם חלק לעולם הבא שאין חספשים לא די'
 להם שבטלו המצוה אלא שעשו מצוה גדולה שהיא יהוד השם של הקב"ה ואהבתו
 ועבודתו כאלו הוא קמיע של הגיית עצמן כמו שעלה על לבם הסכל שזה דבר המהנה
 בהבלי העולם: ה ומצוה לכתוב על הארץ בשטה אחרונה בין בראש השטה בין
 באמצע השטה ונהגו כל הסופרי' לכתוב אותה בשתיים ועשרים שטות ועל הארץ בראש
 שטה אחרונה ואלו הן האותיות שבראש כל שטה ושטה על הסדר שמע ה' הרברים
 לבניך ובשכנך בין והיה מצוה בכל יורה עשב פן והשתחיתם השמים ואבדתם
 ושמתם אתם אתם ברך ובשערך אשר על הארץ: ו כשכותבין אותה גוללין
 אותה מסוף השטה לתחתיה עד שתמצא כשיפתת הקורא לקרות יקרא מראש השטה
 לסופה ואחר שגולל לה מניחה בשפופרת של קנה או של עץ או של כל דבר ומתבר
 אותה אל מוזה הפתח במסמר או חופר במוזה הפתח ומכניס בה המוזה: ז וקודם
 שיקבענה במוזה הפתח מברך תחלה בא' אמת אקבו לקבוע מוזה ואינו מברך בשעת
 כתיבתה

יש כותבין כנגד ה'
 אל' קיכו ה' אסד סס
 סמיתלף עין כאב
 ססוא כונו כעלסו
 כונו וכהנו לספך
 ספתי' להס' עכתי'
 סעווה כדו שניע כל
 סות כנגד סות ססוא
 עתלף כו :

סור סס מ' רפח
 סינב עשין סס :

הלכות מוזה אהבה סו

פתיחתה שקביעתה היא המצוה: ה תראה במקל פסולה שאין זו קביעה הניחה
 אחרי הדלת לא עשה כלום חפר במוזות הפתח והכניס המוזה כמו נגר והיא כבדית
 הקדשים בטבעות פסולה העמיק לה טפת פסולה התיך קנה והכניס בו מוזה ואחר כך
 חבר הקנה אל קנים אחרים והעמיד מן הכל מוזות הפתח פסולה מפני שקדמה קביעת
 המוזה לעשיית מוזות הפתח: ט מוזות היחיד נבדקת פעמים בשבוע מוזות רבים
 פעמים ביובל שמת נקרעה ממנה אות אחת או נמתקה מפני שהיא קבועה בכתלים
 מרקבת הכל חייבים במוזה ואילו נשים ועבדים ומוחנכים את הקטנים לעשות
 מוזה לבתיהם השוכר בית בחוזה לארץ והדר בפונדק בארץ ישראל פטור מן המוזה
 שלשים יום אבל השוכר בית בארץ ישראל חייב במוזה מיד: יא המשכיר בית
 לחבירו על השוכר להביא מוזה ולקבוע אותה אפילו היה נותן שכר על קביעתה מפני
 שהמוזה חובת הדר היא ואינה חובת הבית וכשהוא יוצא לא יטלנה בידו ויצא ואם חיד
 הבית של גוי הרי זה נוטלה כשיצא:

טוור יד מיין רנא
 סנג עמין כג
 טוור יד מי' רפס
 סנג עמין סס
 טוור סס מי' רנא

פרק ששי

עשרה

תנאין יש בבית ואחר כך יתחייב הדר בו לעשות לו מוזה ואם חסר תנאי
 אחת מהן פטור מן המוזה ואילו הן שיהיה בו ארבע אמות על ארבע
 אמו או יותר ושתהיה לו שתי מוזות ויהיה לו משקוף ותהיה לו תקרה ויהיו לו דלתות
 ויהיה השער גבוה עשרה טפחים או יותר ויהיה הבית חול ויהיה עשוי לדירת אדם ועשוי
 לדירת כבוד ועשוי לדירת קבע: ב בית שאין לו ד' אמות על ד' אמות פטור מן
 המוזה ואם יש בו כד' לרבע ד' אמות על ד' אמות בשוה אע"פ שהוא עגול או בעל המש
 זווית ואין צריך לומר שאם היה ארכו יתר על רחבו הואיל ויש בו לרבע ד' אמות על ד'
 אמות חייב במוזה: ג אכסדרה והוא המקום שיש לו שלשה כתלים ותקרה אע"פ
 שיש לה שני פצימין ברוח רביעית פטורה מן המוזה מפני שהפצימין להעמיד התקרה
 הם עשויים ולא משום מוזות נעשות וכן התקרה שאין לה כתלים אלא עומדת על
 עמודים מכאן ומכאן אע"פ שהיא כתננית בית פטורה לפי שאין לה מוזות שאין העמודים
 להעמיד התקרה הן עשויין: ד בית שיש לו מוזה מכאן ומכאן וכפה כמין קשת על
 שתי המוזות במקום המשקוף אם יש בגובה המוזות עשרה טפחים או יתר חייב במוזה
 ואם אין בהן עשרה טפחים פטור מפני שאין לו משקוף: ה בית שאין לו תקרה
 פטור מן המוזה היה מקצתו מקורה ומקצתו אינה מקורה יראה לי שאם היה הקירו כנגד
 הפתח שהוא חייב במוזה ומעמידן הדלתות ואחר כך קובעין את המוזה: ו הר

אכסדר לנייה בלעו
 ותקרה בלסן לעו
 סוליו ופצימין סס
 כמין עמודים פ
 פילסמרי בלעו
 טוור סס מיין רנא

הר הכניס הוא סר
 המורים ולשכות לל
 קדרי סכעקדס ועזרו
 לל סכרות המקדסו
 שער כיוכו' סו' ספער
 כעורסו סכעז' וכקל'
 קנ'ט'ט'ט' ס'ט'ט'ט'ט'
 כיקור ספיקין ד
 ללכוננו בללכס יפס'
 ומסדרין לל סקויו סעלך

ט ב ii e

הלכות מזווה וסת אהבה

כו' שער אכלוסו כלעו יושבות בה ומתקטפות בה דייבות כמוזרה שהרי יש בה יהוד לדירת אדם בית שער
 ואכסדרה לוי' ומרמ' אכסדרה ומרפסת והגינה והדיר פטורין מן המזווה מפני שאינם עשויין לדירה ואם היו
 פניו וניכה אולטו בתים החייבים למזווה פתוחין למקומות אלו חייבין במזווה: ה לפיכך אחד שערי
 ודיר סוף רפת הבאן הצרות ואחד שערי מבואות ואחד שערי מדינות ועירות כולן חייבין במזווה שהרי הבתים
 החייבין במזווה פתוחין לתוכן אפילו עשרדה בתים זה פתוח לזה וזה פתוח לזה הואיל
 והפנימי חייב במזווה כולן חייבין ומפני זה אמרו שער הפתוח מן הגנה להצד חייב במזווה
 ט בית הכסא ובית המרחץ ובית הטבילה ובית הכורסקי וכיוצא בהם פטורין מן
 המזווה לפי שאינן עשויין לדירת כבוד. סוכת וג' בתו ובית שבספינה פטורין מן המזווה
 לפי שאינן עשויין לדירת קבע' שתי סוכות של יוצרים זו לפנים מו' החיצונה פטורה מן
 המזווה לפי שאינה קבועה. התנויות שבשוקים פטורין מפני שאינן קבועים לדירה: י
 בית שיש לו פתחים הרבה אף על פי שאינו רגיל לצאת ולבוא אלא באחרת מהן חייב
 לעשות מזווה בכל פתח ופתח קטן שבין בית לעלייה חייב במזווה הדר שבבית אפי'
 הדר בחדר חייב לעשו' מזווה על שער החדר הפנימי ועל שער החדר החיצון ועל שער
 הבית שכולן עשויין לדירה וקבועין יא פתח שבין בית המדרש או בין בית הכנסת
 וביתו אס' רגיל לצאת ולבוא באותו הפתח חייב במזווה פתח שבין שני בתים הולכין אחד
 הצידי של דלת מקום שהצידי נראה עמו שם קובעים את המזווה: יב והיכן קובעין
 את המזווה בתוך חלל של פתח בטפח הסמוך לחוץ בתחלת שלישי העליון של גובה
 השער ואם קבעה למעלה מזה כשרה והוא שירחיקה מן המשקוף טפח וצריך לקבועה
 על ימין הנכנס לבית ואם קבעה משמאל פסולה ובית של שותפין חייב במזווה: יג
 חייב אדם להזהר במזווה מפני שהיא חובת הכל תמיד וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד
 השם שמו של הקבה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגותיו בהבלי' הזמן וידע שאין דבר
 העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא הזור לדעתו והולך
 בדרכי מישרים אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תשל'ין בראשו ובזרועו וציצית
 בגבדו ומזווה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מזכירין רבים והן הם המלאכים
 שמצילים אותו מלהטוא שנ' חונה מלאך ה' סביב ליראי' ויחלצם:

פירוש בורסקי מקום
סמתיקאי סס הענולי'

פיין בטול סס

הכל בטול סס

תהלים לד ט

פרק שביעי

עשה על כל איש ואיש מ' ישראל לכתוב ספר תורה לעצמו שנ' ועתה כתבו
 לכם את השירה כלומר כתבו לכם תור' שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין
 את התורה פרשיות פרשיו' ואע"פ שהגיחו לו אבותיו ספר תורה מצוה לכתוב משלו ואם
 כתבו בירו הרי הוא כאלו קבלה מזה סיני ואם אינו יודע לכתוב אחרים כותבין לו וכל
 המגיה ספר תורה ואפי' אות אחת הרי הוא כאלו כתבו כולו: ב והמלך מצוה עליו
 לכתוב ספר תורה אחד לעצמו לשם המלך יתר על ספר שהיה לו כשהוא הריט שגא'
 והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו וכו' ומגיהין אותו מספר העזרה על פי ב'ר הגדול
 זה שהיה לו כשהוא הריט מניחו בבית גגויו וזה שכתב או שנכתב לו אחד שמלך יהיה
 עמו תמיד ואם יצא למלחמה ספר תורה עמו נכנס והוא עמו וישב בד'ין והוא עמו מיסב
 דברים לא יט טול' ד
 ס' רע סמנ עשין כד
 מענ עשין כס
 דברים יז יק
 טור יד ס' רע
 סמנ עשין כס

והוא

מקום יש: לנה ובטחורים מקום ובעפולים וכיוצא בהן או שכתב פרשה פתוחה סתומה או סתומה פתוחה או שכתב השירה כשאר הכתב או שכתב פרשה אחת כשרה הרי זה פסול ואין בו קדושת ספר תורה כלל אלא כחומש מן החומשין שמלמדן בה התינוקות יב ספר תורה שאינו מוגה אסור לשהותו יתר על שלשים יום אלא יתקן או יגיד ספר תורה שיש בו ג' טעויות בכל דף ודף יתקן ואם היו יגיד ואם היה רוב הספר מוגה והשאר יש בו ארבע טעויות בכל דף ונשאר אפילו דף אחד מאותו השאר המשובש בלא ארבע טעויות הרי זה יתקן: יג בלא שכתב המלא חסר שנמצא תולדה האותיות ששכת בניי השטות אבל אם כתב החסר מלא אפילו יש בכל דף ודף כמה טעויות הרי זה מתקן מפני שהוא גורר ואינו תולה יד מותר לכתוב התורה כל חומש וחומש בפני עצמו ואין בהן קדושת ספר תורה אבל לא יכתוב מגילה בפני עצמה שהיה בה פרשיות ואין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה ואם דעתו להשלים עליה חומש מותר כתב מגילה שלשה שלשה תיבות בשטה אחת מותר: טו מותר לרבך תורה נביאים וכתובים בכרך אחד ומניח בכל חומש וחומש ד' שטיין ובין כל נביא ונביא שלש טעויות ושם בא להתוך היתך וסדרן של נביאים כך הוא יהושע שופטים שמואל מלכים ירמיה יחזקאל ישעיה תרי עשר וסדר הכתובים רות ותלים ואיוב ומשלי וקהלת ושיר השירים וקנינת ודניאל ומגילה ועזרא ודברי הימים: יז כל כתבי הקדש אין כותבין אותן אלא בשרטוט אפילו כתבן על הנייף ומותר לכתוב שלש תיבות בלא שרטוט יותר על זה אסור: יז כרך זה שיש בו ספר תורה נביאים וכתובים אין קדושתו כקדושת ספר תורה אלא כחומש מן החומשים דין היתר כרין החסר:

טור ז' סימן לעט

טור סס סימן לפט סימן עשין סס

טור ז' סימן לפ סימן עשין כה טור סס סי' לפט

טור סס לפט סימן עשין סס

פרק שמיני

פרשה פתוחה יש לה שתי צורות אם גמר באמצע השטה מניח שאר השטה פנוי ומתחיל הפרשה שהיא פתוחה מתחלת השטה השנייה בלא שנשאר מן השטה ריות כשיעור תשע אותיות אבל אם לא נשאר לא מעט או אם גמר בסוף השטה מניח שטה שנייה בלא כתב ומתחיל הפרשה הפתוחה מתחלת שטה השלישית: ב פרשה סתומה יש לה שלש צורות אם גמר באמצע השטה מניח ריות כשיעור ומתחיל לכתוב בסוף השטה תיבה אחת מתחלת הפרש' שהיא סתומה עד שימצ' הריות באמצע ואם לא נשאר מן השטה כרי להניח הריות כשיעור ולכתוב בסוף השטה תיבה אחת ניח הכל פנוי וניח מעט ריות מראש שטה שנייה ויתחיל לכתוב הפרשה הסתומה באמצע השטה שנייה ואם גמר בסוף השטה מניח מתחלת שטה שנייה כשיעור הריות ומתחיל לכתוב הסתומה באמצע שטה נמצא' אומר שפרשה פתוחה תחלתה בתחלת השטה לעולם ופרשה סתומה תחלתה באמצע השטה לעולם ג ספר שאינו מוגה במלא וחסר אפשר לתקנו ולהגיהו כמו שבארנו אבל אם טעה בריות הפרשיות וכתב פתוחה סתומה או סתומה פתוחה או שהפסיק והניח פנוי במקום שאין בו פרשה או שכתב כדרכו ולא הפסיק בריות במקום הפרשה או ששינה צורת השירות הרי זה פסול ואין לו תקנה אלא

טור סס מ' לעט סימן עשין סס

עין במסקל סלאט זל כפתוקה וסתומה טיס חילוק רב:

אלא לסלק את כל הרף שטעה בו: ד ולפי שראתי שבוש גדול בכל הספרים
שראיתי בדברים אלו וכן בעלי המסורת שכותבין ומחברין להודיע הפתוחות והסתומות
נהלקו בדברים אלו במחלוקת הספרים שסומכין עליהם ראיתי לכתוב הנה כל פרשיות
התורה הסתומות והפתוחות וצורת השירות כדי לתקן עליהן כל הספרים ולהגיה מהם
וספר שסמכנו עליו בדברים אלו הוא הספר הידוע במצרים שהוא כולל ארבעה ועשרים
ספרי שהיה בירושלם מכמה שני להגיה ממנו הספרי ועליו היו הכל סומכין לפי שהגיהו
בן אשר ודקדק בו שנים הרבה והגיהו פעמים רבות כמו שהעתיקו ועליו סמכתי בספר
התורה שכתבתי כהלכות:

ספר בראשית

יהי רקיע יקוו המים יהי מאורות ישרצו המים תוצא הארץ ויכלו אלה תולדות
השמים כולן פתוחות והן שבע פרשיות להאשה אמר ולאדם אמר שתיהן
סתומות ויאמר האלדים פתוחה והאדם ידע זה ספר ויהי שח ויהי אנוש ויהי קיץ
ויהי מהללאל ויהי ירד ויהי חנוך ויהי מתושלה ויהי למך ויהי נח אחד עשר פרשיות
אלו כולן סתומות וראו ה' אלה תולדות נח שתיהן פתוחות ויאמר אלים לנח וידבר
אלים אלנח ויאמר אלדים לנח שלשתן סתומות ויהיו בני נח ואלה תולדות בני נח
שתיהן פתוחות וכנען ילד ולשם ילד שתיהן סתומות ויהי כל הארץ שפה אחת אלה
תולדות שם שתיהן פתוחות וארפכשד חי ושלח חי ויהי עבר ויהי פלג ויהירעו ויהי
שרוג ויהי נחור ויהי תרח כולן סתומות השמנה פרשיות ויאמר ה' אל אברם ויהירעב
ויהי בימי אמרפל שלשתן פתוחות אחר הרברים ושרי אשת אברם ויהי אברם ויאמר
אלדים אל אברהם ארבעתן סתומות וירא אליו פתוחה ויסע משם והפקד את שרה
שתיהן סתומות ויהי בעת ההיא ויהי אחר ויהי אחרי הרברים ויהיו שרה ארבעתן
פתוחות ואברהם זקן סתומה ויוסף אברהם ואלה תולדות ישמעאל ואלה תולדות
יצחק ויהירעב ארבעתן פתוחות ויהי עשו ויהי יצחק ויצחק יעקב שלשתם
סתומות וישלח יעקב פתוחה ויבא יעקב ותצא דינה שתיהן סתומות ויאמר אלדים
וירא אלדים ויהיו בני יעקב אלה תולדות עשו ארבעתן פתוחות לה בני שיער סתומה
ואלה הכלכים וישב יעקב ויהי בעת שלשתן פתוחות ויוסף הורר מצרימה סתומה
ויהי אחר הרברים ויהי מקץ שתיהן פתוחות ויגש אליו ולא שמות ואת יהודה שלשתן
סתומות ויהי אחר הרברי ויקרא יעקב שמעון ולוי יהודה וזבולון יששכר כולן פתוחות
והן שש דן נד מאשר נפתלי בן פורת יוסף חמשתן סתומות בנימן פתוחה מניין
הפתוחות שלש וארבעים והסתומות שמונה וארבעים הכל תשעים ואחת פרשיות:

ספר ואלה שמות

ויקם מלך חדש וילך איש ויהי בימי הרבים שלשתן פתוחות ומשה היה רועה
סתומה וילך משה ויאמר ה' אל אהרן שתיהן פתוחות וידבר אלדים אל

משה סתומה וידבר ה' אל משה וידבר ה' אל משה ואל אהרן שתייהן פתוחות אלה
 ראשיבית אבותם וידבר ה' אל משה שתייהן סתומות ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך
 ויאמר ה' אל משה ואל אהרן שתייהן פתוחות ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה ויאמר
 ה' אל משה אמר אל אהרן שתייהן סתומות ויאמר ה' אל משה פתוחה ויאמר ה' אל
 משה אמר אל אהרן נטה את ירך ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן נטה את מטך ויאמר
 ה' אל משה השכם בכקר שלשתם סתומות ויאמר ה' אל משה כא אל פרעה ויאמר ה'
 אל משה ואל אהרן שתייהן פתוחות ויאמר ה' אל משה השכם סתומה ויאמר ה' אל
 משה ויאמר ה' אל משה כא אל פרעה שתייהן פתוחות ויאמר ה' אל משה נטה ירך
 סתומה ויאמר משה של ויהי חשך ויאמר של עוד נגע אחד שתייהן פתוחות ויאמר
 משה ויאמר ה' אל משה ויאמר ה' אל משה ואל אהרן שלשתן סתומות ויקרא משה
 פתוחה ויהי בהציה הלילה סתומה ויסעובני ישראל ויאמר ה' אל משה ואל אהרן שתייהן
 פתוחות ויהי בעצם סתומה וידבר ה' כו' קדש לי והיה כי יבאך שתייהן פתוחות ויהי
 בשלח סתומה וידבר ה' כו' וישבו ויהנו ויאמר ה' אל משה מה תצעק ויאמר ה' נטה את
 ירך או ישיר משה ותקח כרים חמשתן פתוחות ויסע משה ויבאו אילימה ויאמר ה'
 משה הנני ממטיר שלשתן סתומות וידבר ה' אל משה פתוחה ויאמר ה' אל משה
 סתומה ויסעו כל עדת ויבא עמלק ויאמר ה' אל משה כתב וישמע יתרו בחדש השלישי
 חמשתן פתוחות וידבר אלדים אל משה אנכי לא תשא שלשתן סתומות וזה שש וכל
 ככר לא תיצח לא תנאף לא תגנוב לא תענה לא תזמור כולן סתומות והן שש וכל
 העם פתוחה ויאמר ה' אל משה סתומה ואלה המשפטים פתוחה וכי יסכור מכה איש
 וכי יזיד ומכה אביו וגונב איש ומכרו ומקלל אביו וכי ידבין אנשים וכי יכה איש וכי ינצו
 אנשים וכי יכה איש כולן סתומות והן עשר וכי יגז שור פתוחה וכי יפתח וכי יגוף כי
 יגונב איש כי יבער איש כי תצא איש כיתן כי יתן איש כולם סתומות והן שבע וכי
 ישאל פתוחה וכי יפתח מכשפה וזבח לאלדים שלשתן סתומות אם כסף פתוחה
 אלדים לא תקלל לא תשא כי תפגע כי תראה לא תטה חמשתן סתומות הנה אנכי
 פתוחה לא תהיה משכלה סתומה ואל משה אמר פתוחה ויאמר ה' סתומה וידבר ה'
 פתוחה ועשו ארון סתומה ועשית שולחן ועשית מנורת שתייהן פתוחות ואת המשכן
 סתומה ועשית את הקרש' פתוחה ועשית פרכת ועשית את המובט ועשית את הצר
 המשכן ואתה תצוה ואתה הקרב חמשתן סתומות ועשו את האפוד פתוחה ועשית
 משבצות ועשית חשן ועשית את מעיל ועשית ציץ וזה הדבר וזה אשר תעשה כולן
 סתומות והן שש ועשית מזבח וידבר דכי תשא וידבר רועשית כיוור וידבר דבשמים
 ארבעתן פתוחות ויאמר דקח לך סמים וידבר דראה קראתי שתייהן סתומות ויאמר ה'
 פתוחה ויתן ל משה סתומה וידבר דלך רד ויפן וירד שתייהן פתוחות וידבר דלך עלה
 מזה סתומה ויאמר משה ויאמר ה' אל משה ויאמר ה' אל משה הפסל ויאמר ה' אל משה
 כתב ארבעתן פתוחות ויקהל משה סתומה ויאמר משה ויאמר משה אל בני ישראל
 שתייהן פתוחות ועשו כל חכם לב סתומה ועש דיעות פתוחה ועש את הקרשים
 סתומה ועש בצלאל ועש את השלחן ועש את המנורה ועש את מזבח הקטרות

ארבעתן פתוחות ויעש את מזבח העולה ויעש את הכיור ויעש את החצר אלה פקודי כל הוזהב המשתן פתומות ויעש את האפור פתוחה ויעשו ארת אבני סחומה ויעש את החשן ויעש את מעיל שתיהן פתוחות ויעשו את הכתנות שש ויעשו ארת הציץ וחקל שלשתן סתומות ויביאו את המשכן וידבר דביוס החדש שתיהם פתוחות ויהי בחדש הראשון ויקח ויתן את השולחן וישם את המנורה וישם את מזבח וישם את פסך וישם את הכיור ויקם את החצר כולן סתומות והן שמונה ויכס הענק פתוחה פנין הפתוחות תשע וששים ומנין הסתומות חמש ותשעים הכל מאה וששים וארבע פרשיות:

ספר ויקרא

ואם מן הצאן סתומה ואם מן העוף פתוחה ונפש כי תקריב וכי תקריב ואם מנחה על המחבת ואם מנחת מרחשת ואם תקריב חמשתן סתומות ואם זבח ואם מן הצאן ואם עז וידבר ואם כל עדה אשר נשיא ואם נפש ואם כבש ונפש ציתחטא כולן פתוחות והן תשע ואם לא תשיג וידבר ה' שתיהן סתומות ואם נפש וידבר ונפש וידבר דצו שלשתן פתוחות וזאת תורת סתומה וידבר דזה קרבן וידבר כו' דדבר אל אהרן וזאת תורת האשם וזאת תורת זבח וידבר וכל הלב וידבר וידבר אל בני ישראל המקריב וידבר כו' קח את אהרן כולן פתוחות והן שבע ויהי ביום השמיני סתומה וידבר ה' אל אהרן וידבר משה וידבר ה' אל משה שלשתן פתוחות וזה לכם וכי ימות שתיהם סתומות וידבר דאשה כי תוריע וידבר דארס כי יה הנע צרעת ובשר ארבעתן פתוחות או בשר סתומה ואיש או אשה פתוחה ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם ואיש כי ימרט ראשו והכגד שלשתן סתומות וידבר רוזאת תהיה פתוחה ואם דל סתומה וידבר דכי תבואו וידבר דדברו אל בני ישראל שתיהן פתוחות ואיש כי תצא סתומה ואשה כי תהיה פתוחה ואשה כי יזוב סתומה וידבר דאחרים וידבר דדבר אל אהרן וידבר דדבר אל בני ישראל שלשתן פתוחות איש איש ערות אבין ערות אשת אבין ערות אחותך ערות בת בנך ערות בת אשת ערות אחות אבך ערות אבך ערות אחי אבך ערות כלתך ערות אשת אחיך ערות אשה ובתה כולן סתומות והן שתיים עשר וידבר דדבר אל כל עדת וכי תבואו אל שתיהן פתוחות וכי יזור סתומה וידבר דאשר יתן מורעו ויאמר ה' אל משה אמר להכהנים שתיהן פתוחות והכהן הגדול וידבר דדבר אל אהרן שתיהן סתומות וידבר דויגורו וידבר דדבר אל אהרן ואל בניו שתיהן פתוחות וידבר דשור או כשב או עז סתומה וידבר דדבר אל בני ישראל אלה מועדיה וידבר דכי תבואו אל הארץ שלשתן פתוחות וספרתם לכם סתומה וידבר דבחדש השביעי פתוחה וידבר דאך בעשור סתומה וידבר דבחמשה עשר יום וידבר דצו את בני ישראל ולקחת סלת שלשתן פתוחות ויצא בן אשה סתומה וידבר דהוצא את המקל וידבר דבהר סיני שתיהן פתוחות וספרת לך כי ימוך אחיך ואיש כי ימכר וכי ימוך אחיך ומטה וכי ימוך וכי תשיג יד כלן סתומות והם שש אם בחקתי ואם לא תשמעו לי שתיהן פתוחות ואם בזאת סתומה וידבר דאיש כי יפליא פתוחה ואם בהמה

בהמה סתומה מנין הפתוחות שתיים וחמשים והסתומות שש וארבעים הכל שמנה
וחשעים :

ספר במדבר סיני

ויהיו בני ראובן סתומה לבני שמעון לבני גד לבני יהודה לבני יששכר לבני זבולון
לבני יוסף לבני מנשה לבני בנימין לבני דן לבני אשר לבני נפתלי אלה הפקודי
וידבר דאן אח מטה לוי וידבר דאיש על דגלו כולן פתוחות והן ארבעה עשרי דגל
מחנה ראובן ונסע אהל דגל מחנה אפרים דגל מחנה דן ארבעתן סתומות אלה פקודי
ואל תולדות וידבר דהקרב וידבר דואני וידבר דפקודי חמשתן פתוחות ולקחת ויאמר
דפקוד שתיקן סתומות וידבר דקח וידבר דנשא וידבר דאל תכריתו וידבר דנשא
ארבעתן פתוחות בני מררי ופקודי בני גרשון שתיקן סתומות וידבר דצו וידבר דאיש
או אשה כי יעשו וידבר דאיש איש כי חשטה וידבר דאיש או אשה כי פליא וידבר
דדבר אל אהרן חמשתן פתוחות יברכך יאר ישא ושמו ויהי ביום כלות משה ויהי
חמקריב כולן סתומות והן שש ביום השני ביום השלישי ביום הרביעי ביום החמישי
ביום הששי ביום השביעי ביום השמיני ביום התשיעי ביום העשירי ביום עשתי עשר
יום ביום שנים עשר יום זאת חנוכת וידבר ה' בהעלותך וידבר דקח את הלוי כולן פתוחות
והן ארבעה עשרי וידבר דזא אשר ללויים סתומה וידבר דויעשו וידבר דכי יהיה טמא
שתיקן פתוחות וביום הקים סתומה וידבר דעשה לך ויהי בשנה השנית שתיקן פתוחות
ויאמר משה לחובב ויהי בנסוע שתיקן סתומות ויהי העם כמתאוננים ויאמר דאספה ל
ויאמר דהיה דהתקצר ותדבר מרים ארבעתם פתוחות ויאמר ה' פתאום סתומה ויאמר
דאביה וידבר דשלה לך ויאמר דעד אנה ינאצוני וידבר דעד מתי וידבר דכי תבואו
וידבר דבבאכם כולם פתוחות והן שש וכי תשגו ואם נפש אחת שתיקן סתומות ויהיו
בני ישראל כמדבר פתוחה ויאמר דמות ימת סתומה ויאמר דועשול להם ויקח קרח
שתיקן פתוחות וידבר דהברלו וידבר דהעלו וידבר דאמר אל אלעזר שלשתן סתומות
וילונו פתוחה וידבר דהרימו סתומה וידבר דוקח מאתם ויאמר דהשב ויאמרו בני ישראל
שלשתן פתוחות ויאמר ה' אל אהרן סתומה וידבר ה' אהרן פתוחה ובני לוי סתומה
וידבר דואל הלויים וידבר דזאת חקת ויבאו בני ישראל וידבר דקח את המטה ארבעתם
פתוחות ויאמר דיען לא האמתם וישלח משה שתיקן סתומות ויסעו מקדש פתוחה
וישמע הכנעני סתומה ויסעו מהר ההר פתוחה אז ישיר סתומה וישלח ישראל פתוחה
וירא בלק סתומה וישב ישראל וידבר דפנתם וידבר דצורר ויאמר ה' ארבעתן פתוחות
בני שמעון בני גד בני יהודה בני יששכר בני זבולון בני יוסף אלה בני אפרים בני בנימין
אלה בני דן בני אשר בני נפתלי כולן סתומות והן אחד עשר וידבר ה' פתוחה ואלה
פקודי הלוי ותקרבנה שתיקן סתומות ויאמר דכן בנות צלפחד ויאמר דעלה שתיקן
פתוחות וידבר משה סתומה וידבר דצו וביום השבת ובראשי החדשים שלשתן פתוחות
ובחדש הראשון וביום הבכורים שתיקן סתומות ובחדש השביעי פתוחה ובעשור
ובחמשה עשר וביום השני וביום השלישי וביום הרביעי וביום החמישי וביום הששי
וביום

וביום השביעי וביום השמיני כולן סתומות והן תשע. וידבר משה וידברה שתיהן פתוחות ויצאו משה ואלעזר ויאמר אלעזר ויאמר דשא את ראש שלשתן סתומות ומקנהרב פתוחה ויאמרו אם מצאנו וישו אלין שתיים סתומות ויאמר אליהם משה אלה מסעי שתיהן פתוחות וישמע הכנעני וידבר דערבות שתיהן סתומות וידבר דצו את בני ישראל וידבר דואלה שמות האנשים וידבר דערבות מואב וידבר אל בני ישראל ויקרבו ראשי חמשתן פתוחות מנין הפתוחות שתיים ותשעים והסתומים ששים ושש הכל מאה וחמשים ושמונה :

ספר אלה הדברים

ויאמר השם אלי ונפץ ונעבור וידבר ה' אלי ויאמר ה' אלי ראה ואתחנן חמשתן סתומות ועתה ישראל כי תוליד בנים אויבריל ויקרא משה ארבעתן פתוחות אנכי לא תשא שמור כבד לא תרצח ולא תנאף ולא תגנוב ולא תענה ולא תחמד ולא תתאוה את הרברים כולן סתומות והן אחד עשר שמע ישראל פתוחה והיה כי יביאך לא תנסו כי ישאלך בנך כי יביאך ארבעתן סתומות והיה עקב פתוחה כי תאמר סתומה כל המצוה והיה אם שכח תשכח שמע ישראל בערת והיא ועתה ישראל חמשתן פתוחות כיהארץ והיה אם שמע כי אם שמור תשמרון ראה אנכי כי יביאך כי ירחיב כי יכרית כולן סתומות והן שבע כי יקום פתוחה כי יסתך כיתשמע בנים אתם לא תאכל את זה תאכלו כל צפור טהורה כולן סתומות והן שש עשר תעשר פתוחה מקצדה שלש שנים מקץ שבע שנים כיהיה בך אביון כי ימכר לך ארבעתן סתומות כל הכבוד שמור את חרש שתיהן פתוחות שבעה שבועות סתומה חג הסוכות פתוחה שפטים ושטרים לא תטע לך לא תזבח כי ימצא בקרבך ארבעתן סתומות כי יפלא פתוחה כי תבא לא יהיה לכהנים וזה יהיה וכי יבא הלוי כי אתה בא כי יכרית כולם סתומות והן שש וכי יהיה איש פתוחה לא תשיג לא יקום עד כיתצא למלחמה כי תקרב אל עיר כי תצור אל עיר חמשתן סתומות כי ימצא חלל פתוחה כי תצא למלחמה כי תהיין לאיש כי יהיה לאיש וכי יהיה באיש לא תראה את שור לא תראה את חמור לא יהיה כלי גבר כולן סתומות והן שבע כי יקרא פתוחה כיתבנה לא תחרש גדילים כי יקח איש אשה ואם אמת היה וכי ימצא איש כי יהיה נערה בתולה ואם בשרה מצאה כי ימצא לא יקח איש לא יבא פצוע לא יבא ממור לא יבא עמוני לא תתעב אדומי כי תצא מחנה לא תסגיר לא תהיה קדשה לא תשיך כי תרוך נדר כי תבא בכרם כי תבוא בקמת כי יקח איש אשה ובעלה כי יקח איש אשה חדש כי ימצא השמר בנגע הצרעת כי תשה ברעך לא תעשק עני לא יומתו אבות לא תטה כי תקצו כי תחבט כי יהיה ריב כי ישבו אחים כי ינצו אשים לא יהיה לך בכיסך כולן סתומות והן חמש ושלישים וזכור את אשר עשה והיה כי תבא שתיהן פתוחות כי תכלה לעשר היום הזה שתיהן סתומות ויצו משה וקני ישראל פתוחה וידבר משה ויצו משה את העם ארור האיש ארור מקלה ארור משיג ארור מטה ארור שוכב עם

אשת אביו ארור שוכב עם כל בהמה ארור שובב עם אחותו ארור שוכב עם חותנתו
 ארור סבת ארור לוקח שחר ארור אשר לא יקים כולן סתומות והן ארבעה עשר
 והיה אם שמע והיה אם לא תשמע שתי הן פתוחות ויהי כי יבאו כי המצות ראה נתתי שלשתן סתומות
 וילך משה פתוחה ויקרא משה סתומה ויאמר ה' אל משה הן האוינו השמים ויבא
 משה וידבר ה' אל משה בעצם וזאת הברכה חמשתן פתוחות וזאת ליהודה סתומה
 ולולי פתוחה לבנימן ליוסף ולזבולון ולגד ולדן ולאשר ועל משה כולן סתומות
 והן שבע מנין הפתוחות של ספר זה שלשים וארבע והסתומות מאה ועשרים וארבעה
 הכל מאה וחמשים ושמונה מנין הפתוחות של כל התורה מאתיים וחמשים ומנין
 הסתומות שלש מאות ושבעים ושש מאות וששים ותשעה צורת שירת
 האוינו כל שטה ושטה יש באמצע ריח אחד בצורת הפרשה הסתומה ונמצא כל שטות
 חלוקה לשתיים וכותבין אותה בשבעים שטות ואילו הן התיבות שבראש כל שטה ושטות
 האוינו יערוף כשעירים כי הצור אל שחת הלה הלא זכור שאל בהנחל יצב כי
 ימצאהו יסובבנהו כנשר יפרוש ה' ירכיבהו ויניקהו חמאת בני ורב שמנת ויגבל
 בתועבות אדם לא ותשכח מכעס אראה בנים כעסוני בניו ותיקד ותלהט חצי וקמב
 עם ומתדרים ונק אשבתה פן ולא ואין יבינו ושנים וה' ואיבינו ומשדמות אשכולות
 וראש תתום לעת ותש ועל ואפס צור ישתי יהי ואין מחצתי כי אם אשיב אשכך
 מרם הרנינו ונקם כל אלו התיבות בראש ואילו הן התיבות שבראש כל חצי שטה
 אחרונה שהן באמצע הרף ותשמע תול וכרביבים הבו כי צדיק דור עם הוא בינו
 זקניך בהפרירו למספר יעקב ובתהו יצרנהו על ישאהו ואין ויאכל ושמן עם עם
 וישן וישוש יקניאוהו יובתו הרשים צור וירא ויאמר כי הם ואני כי ותאכל אספה
 מוי ושן מחוץ גם אמרתי לולי פן כי לו איכה אם כי כי ענבינו חמת הלא לי כי
 כי כי ואמר אשר יקומו ראו אני ואין ואמרתי ותאחזו ולמשנאי וחרבי מראש כי
 וכפר שירת הים כותבין אותה בשלשים שטות שטה ראשונה כדרכה ושאר השטות
 אותן מניחין באמצע ריח אחד ואחת מניחין הריות בשני מקומו באמצע עד שתמצא
 חשטה חלוקה לשלש ונמצא ריח כנגד הכתב וכתב כנגד הריות וזו היא צורתה

או ישר משה ובני ישראל את השירה הזאת לידוה ויאמרו		
לאמר	אשירה לידוה כי גאה גאה	סוס
ורכבו רמה בים	עזי וזמרת יה ויהי לי	לישועה
אבי וארמגדרו	זה אלי ואנוהו	אלדי
שמו	מרכבת פרעה ותילו ירה בים ומבחר	אני
שלשיו טבעו בים סוף	תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו	אין
אין	ימינך ידוה נאדרי בכח	ימינך
ידוה תרעץ אויב	וברב גאונך תהרס	קמך
תשלח הרגך ואלמנו קכש	וברוח	

הלכות ספר תורה אהבה עא

אפי' נערמו מים	נצנו כמו נד
נולים	קפאו תדמה בלב ים אמר
אויב אדרף אשיג	אחלק שלל תמלאמו
נפשי	אריק הרבי תור' שמו ידי נפשת
ברוחך כסמו ים	צללו כעופרת במים
אדירים	מי כמכה באלם ידוה מי
כמכה נאדר בקרש	נורא תהלת עשה
פלא	נשית ימינך תבלעמו ארץ נחית
בחסדך עם זו נאלת	נהלת בעיך אל נוה
קדשך	שמעו עמים ירגוון חיל
אחו ישיבי פלשת	או נבהלו אלופי
ארום	אילי מואב יאחזמו רעד נמו
כל ישיבי כנען	תפל עליהם אימהה
ופחד	כגדל ידועך ידמו כאבן עד
יעבר עמך ידוה	עד יעבר עם זו
קני'ת	תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון
לשבתך פעלת ידוה	מקדש אדני כוננו
ידיך	ידוה ימלך לעלם ועד כי
באסוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים	וישב ידוה עלהם את מי
הים	ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים

כל התורה כולה בין בשירות בין בשאר הכתב יתכוין שתהיה אות סמוכה לתברת' ביותר ולא תדבק בה ולא תתרחק ממנה כדי שלא תתראה התיבה כשתי תיבות אלא יהיה בין אות לאות כחוט השערה ואם הרחיק אות לאות כדי שתראה התיבה כשתי תיבות לתנוק שאינו רגיל הרי זה פסול עד שיתקן :

פרק תשיעי

אין

עושי'ן ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו ולא הקיפו יותר על ארכו וכמה הוא ארכו בגויל ששה טפחים שהם ארבעה ועשרים אצבעות ברוחב הגודל של יד ובקלף או פחות או יותר והנא שיהא ארכו כהקיפו : ב וכן אם עשה בגויל פחות משה טפחים ומיעט את הכתב או יותר על ששה והרחיב בכתב עד שיהי' ארכו כהקיפו הרי זה כמצות : ג שיעור הגליון מלמטה ארבע אצבעות ומלמעלה שלש אצבעות ובין דף לרף שתי אצבעו לפיכך צריך שיניח בתחלת כל יריעה ובסופה רוחב אצבע אחת וכדי תפירה שנמצא כשהתפור היריעה יהיה בין כל דף ודף בכל הספר כולו שתי אצבעו ויניח מן העור בתחלת הספר ובסופו כדי לגלול על העמוד וכל השיעורין האלו למצודה ואם חסר או הויתר לא פסל : ד כיצד יתכוין אדם עד שיעשה הספר שיהיה ארכו כהקיפו מתחיל ומרבע העורות בשוה ועושה רוחב כל עור מהן ששה טפחי' קצב אחד לכל

סענעשין כד ופטור •
 סויען רעב כעב כעס
 אכיו הלאס ז
 וסעמוד סעסוק לם
 כסופה הלא ככלל זה
 ואס אין סעגור לעובי
 סעמוד סה' כקל וכול
 לכונן סה' כהיקיפ'
 כי יעסס עובי
 סעמוד כע סענורך :
 סור סויען רעב
 סענעשין סס

לכל אחד ואחד כך גולל העורות בשוה ועושה מהן כרך אחד מהודק יפה יפה ומוסיף בעורו ומהדק עד שיעשה הקף הכרך ששה טפחים שהוא רוחב העור ומורד בהוט של שני שיקיפו על הכרך זה ואחר כך יעשה קנה שוה יהיה ארכה ארבעים או חמשים אצבעות וחלק אצבע מהן בקנה לשנים ולשלושה ולארבעה חלקים כדי שידע בו שיעור חצי אצבע ורביע אצבע וכיצא בזה החלק וימדוד כל עור ועור בקנה זו עד שידע כמה אצבעות יש בכל עור ועור עד שידע כמה אצבעות בארך כל הכרך: ו ואח"כ לוקח עורות אחרות שנים או שלושה לבדוק בהן שיעור הכתב וכותב בהן דף אחד ודבר ידוע שאורך הדף שבעה עשר אצבעות לפי שהוא מניח גליון למעלה שלש ולמטה ארבע אבל רוחב הדף היא לפי הכתב אם דק אם עבה וכן מנין השטות שבדף יבאו לפי הכתב שבין שטה ושטה כמלא שטה: ז ואחר שכתב הדף שבדק בו לפי מה שירצה יסוד רוחב הדף באצבעות הקנה ויוסיף על רחב הדף שתי אצבעות שבין דף ודף ויחשב כמה דפין יבאו בסך שגולל מאותו הכתב שבדק בו וידע חשבון הדפין וראה כמה נכתב בדף זה שבדק בו מן התור' כלה ומשער לפי הספר שהוא כותב ממנו ומחשב אם עלתה לו כל התורה לפי מנין הדפין זה הוא הכתב שכותב בו בכרך מוטב ואם הוציא החשבון שהדפין יותר מן התורה ירחיב בכתב עד שיהמעט מנין הדפין ויבדוק בדף אחר ואם הוציא החשבון שהתורה יתר מן הדפין ימעט הכתב עד שירבה הדפין ויבדוק בדף אחר וכן בדף אחר דף עד שיבא החשבון אחד זה מאחר שידע רוחב הדף ושיעור הכתב מתחיל באותו הכרך ומחלק כל עור ועור דפין דפין בשרטוט כפי רוחב הדף שבדק בו ועל"ה בחשבון וכשישאר בעור שלש אצבעו אוד' יותר על הדף האחרונה שביריעה יתה ממנו רוחב אצבע וכדי תפירה ויקוף השאר ואל יחוש שבאחרונה יתוסף עורות אחרות על הכרך שגולל כנגד כל התוספות שקוצץ מכל עור ועור ואינו צריך להשב דבר זה שהכת' מושבו לפי מנין הדפין: ט וכן הרוצה לעשות רוחב הספר יותר משהוא או פחות משהוא על הדרך הזה הוא מחשב ויצא ארכו כהקיפו בלא פחות ולא יותר והוא שלא יטעה בחשבון: י רוחב הגודל האמור בכל השיעורין האלו ובשאר שיעורי תורה כלה הוא אצבע הבינוני וכבר דקדקנו בשיעורו ומצאנוהו רחב שבע שיעורות בינוניות זו בצד זו בדוחק והן כאורך שתי שיעורות בריוח וכל טפה האמור בכל מקום הוא ארבע אצבעות מזו וכל אמה ששה טפחים: יא ספר תורה שכתבתי אני רוחב כל דף דף מדפיו ארבע אצבעות ושירה היסודית האוינו רוחב כל דף משתיקן ששה אצבעו ומנין השיטין שבכל דף ודף אחת ותמישים ומנין הדפין של כל הספר מאתיים וששה ועשר' דף ואורך כל הספר אלף ושלוש מאות וששים וששה אצבעות בקירוב: יב אלו השש אצבעות היתירות בחשבון גליון שבתחלת הספר וסופו והעורות שכתבנו בהם עורות אילים ובזמן שתמצא לכתוב על פי המדות האלו או קרוב להם מעט הן הספר דף אחד או ב' או ג' או יתר דף או שנים או שלושה לא תיגע ולא תהא צריך לחשבון אלא מיד יבא לך ארכו כהקיפוי: יג אין עושין ביריעה פחות משלושה דפין ולא יותר על שמנה דפין נודמנה לו יריעה בת תשע דפין חולק אותה ארבעה לכאן וחמשה לכאן ברא' בתחלת הספר או באמצע אבל בסוף הספר אפילו פסוק אחד בדף אחד עושים אותו דף לכדג

זה הספר כו' אפ"י
מלכד קתרות:
אפ"ר סוף הכוון לא
יתכן כל כ"ת של
גולל סוף עב ע"ל
סוד יד מ' רעב
מזג עסק כ'

ותופרין

אתופרין אותה עב שאר היריעות: יד וכשתופרין היריעות אין תופרין אותן אלא בניזים של בהמה או היה טהורה ואפילו מנבילות וטריפות שלהם כדרך שתופרין את התפלין ודבר זה הלכה למשה מסיני לפיכך אם תפרן שלא בגידין או בגדי בהמה טמאה פסל עד שיתירה ויחזור ויתפור כהלכה טו כשתופרין את היריעות אין תופרין כל היריעה כלה מתחלתה ועד סופה אלא מגיה מעט מלמעלה ומעט מלמטה כלא תפירה כדי שלא תקרע היריעה באמצעה כשיגולל אותה ועושה לו שני עמודים של עץ אחד בתחלתו ואחד בסופו ותופר העור ששייר בתחלתה ובסוף על העמודי בניזים כדי שיהא נגלל עליהן וירחיק בין העמודים והכתב שבדף: יו ספר תורה שנקרעה בו יריעה טולטל מיטן רב בתוך שתי שטות יתפור בתוך שלש לא יתפור ברא' ביטן שאין עפ' צו ניכר אבל אם ניכר תגולל שהוא עפוף תופר ואפי' קרע הבא בתוך שלש וכן בין כל דף ודף ובין תיבה לתיבה יתפור וכל הקרעים אין תופרין אותן אלא בגידין שתופרין בהן היריעות זו לזו ובכל הקרעים יזהר שלא תחסר אות אחת או השתנה צורתה:

פרק עשירי

נמצאת

למד שעשרים דברים הן שבכל אחד מהן פוסל ספר תורה ואם נעשה בו אחד מהן הרי הוא כחומש מן החומשין שמלמדין בהן התעוקר ואין בו קדושת ספר תורה ואין קורין בו ברכים ואלו הן: א' אם נכתב על עור בהמה טמאה ב' שנכתב על עור בהמה טהורה שאינו מעובד ג' שיחא מעובד שלא לשם ספר תורה ד' שנכתב שלא במקום כתיבה על הגויל במקו' בשר ועל הקלף במקום שער ה שנכתב מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף ו' שנכתב על דוכסוסטוס ז' שנכתב בלא שהטוטט ח' שלא נכתב בשחור העומד ט' שנכתב בשאר לשונות י' שכתבו מן או כיוצא בו משאר פסולין יא' שכתב האזכרות בלא כוונה יב' שחסר אפי' אות אחת יג' שהוסיף אפילו אות אחת יד' שגעה אות באות טו' שנפסדה צורת אות אחת עד שלא תקרא כל עיקר או תדמה לאות אחרת בין בעיקר הכתיבה בין בנקב בין בקרע בין בשרטוט יו' שהרחיק או שהקריב בין אות לאות עד שתראה התיבה כשתי תיבו' או שתי תיבו' כתיבת אחת זו ששנה צורת הפרשיו' יז' ששנה צורת השירות יח' שכתב שאר הכתב כשרה כ' שתפר היריעות בלא גידי טהורה ושאר הדברים למצוה לא לעכב: ב ספר תורה כשר נותנין בו קדושה יתרה וכבוד גדול ואסור לאדם למכור ספר תורה אפילו אין לו מה יאכל ואפילו היו לו ספרים רבים ואפילו ישן ליקח בו חדש לעולם אין מוכרין ס' אלא לשני דברים שילמד תורה בדמיו או שישא אשה בדמיו והוא שלא יהיה לו דבר אחר למכור: ג ס' שבלה או שנפסל נותנין אותו בכלי תרש וקוברין אותו אצל תלמידי חכמים וזו היא גנייתו מטפחות ספרים שכלו עושין אותן תכריכין למת מצוה וזו היא גנייתן: ד תיק שהוכן לספר תורה והונה בו וכן המטפחות והארון והמדל: עיקל' כמז' שמניתינו בו ספר תורה אעפ' שתספר בתוך התיק וכן הספא שהוכן להניח עליו ס' והונח עליו ספר תורה הכל תשמישי קדושה הן ואסור לזרקן אלא כשיבלו או כשישברו נגדין אבל הכמות שעומד עליהן צבור ואוחז הספר ותלוחות שכתובים בהן לתעוק להתלמד

עין כטור יד' מיטן רעל כיתמילת לטון עשוכה לנאון וכ' עד עת לעשות לכו'

טור יד' מי רפכ כעב עפין סס טור יד' מי רפכ כעב עפין סס

עיקל' כמז' כמז' נגמאנ' סס

הלכות

ציצית

אהבה

להתלמד אין בהן קדושה וכן רמוני כסף וזהב וכיוצא בהן שעושים לסת לנוי תשמיש קדושה הן ואסור להוציאן לחול אלא אם כן מכר אותן לקנות בדמיהן סת או חומש :
 ה מותר להגיה ספר תורה על גבי ספר תורה ואין צריך לומר על גבי חומשים ומניחין החומשים על גבי גביאים וכתובים אבל אין מניחין גביאים וכתובים על גבי חומשים ולא חומשים על גבי ספר תורה וכל כתבי הקודש אפילו הלכו ואגדות אסור לזרקן . הקמיעין שיש בהם ענינים של כתבי הקדש אין נכנסין בהן לבית הכסא אלא אם כן היו מחופרת עור : ו לא יאחו אדם ספר תורה בזרועו ויכנס בו לבית המרחץ או לבית הכסא או לבית הקברו אעפ שהוא כרוך במטפחו ונתון בתוך התיק שלו ולא יקרא בו עד שירחיק ארבע אמות מן הקבר אומן המת או מבית המרחץ או מבית הכסא ולא יאחו סת כשהוא ערום ואסור לישוב על מטה שסת עליה : ז בית שיש בו ספר תורה אסור לשמש מטתו בו עד שיוציאנו או עד שיניחנו בכלי ויתן הכלי בכלי אחר שאינו מוזמן לו אבל אם היה מוזמן לו אפי' עשרה כלים זה בתוך זה ככלי אחד הם או עד שיעשה לו מחיצה גבוהה עשר טפחים אם לא היה לו בית אחר אבל אם יש לו בית אחר אסור לשמש עד שיוציאנו ה כל הטמאין ואפילו גדות ואפילו גוים מותרין לאחוז ספר תורה ולקרוא בו שאין דברי תורה מקבלין טומאה והוא שלא יהיו ידיו מטונפות או מלוכלכות בטיט אלא ירחצו ידיהם ואחר כך יגעו בו : ט כל הרואה ספר תורה כשהוא מהלך חייב לעמוד מפניו ויהיו הכל עומדים עד שיעמוד זה שהוא מהלך בו כשיגיעו למקומו או עד שיתכסה מעיניהם ואחר כך יהיו מותרין לישוב : י מצוה ליחד לספר תורה מקום ולכבדו ולהררו יותר מדאי דברים שבלוחו הברית הן הן שבכל ספר וספר לא ירוק אדם כנגד ספר תורה ולא יגלה ערותו כנגדו ולא יפשוט רגליו כנגדו ולא יניחנו על ראשו כמשאו ולא יחזיר אחריו לספר תורה אלא אם כן היה גבוה ממנו עשרה טפחים : יא היה מהלך ממקום למקום וספר תורה עמו לא יניח ספר תורה בתוך השק ויניחנו על גבי החמור וירכב עליו ואם היה מתאחד מן הגנבים מותר ואם אין שם פחד מניחו בחיקו כנגד לבו והוא רוכב על הבחמה והולך : כל מי שיושב לפני ספר תורה ישב ככובד ראש באימה ופחד שהוא העד הנאמן בכל באי עולם שנאו והיה שם כך לעד ויכבדנו כפי כחו אמרו חכמים הראשונים כל המחליל את התורה גופו מחולל על הבריות וכל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות :

סור יד מ' רמב
 סמנ עסין כד

פ' ערום כלל
 עטמק :

סור וסמנ סס

תניס בעם סופרים
 כל יתן אדם סת על
 גבי ארכובתיו ושכי
 סכילין עליה :
 דברים כל כו

הלכות ציצית

מצות עשה אחת והיא לעשות ציצית על כנפי הכסות וביאור מצוה זו בפרקים אלו :

פרק ראשון

ענף

שעושים על כנף הבגד ממין הבגד הוא הנקרא ציצית מפני שהוא דומה לציצית של ראש שנוקדתי בציצית ראשי וזה הענף הוא הנקרא לבן מפני שאין אנו מצווין לצובעו ואין לחוטי הענף מנין מן התורה : כ ולוקחין חוט צמר שנצבע כעין הרקיע

סור אה מ' יא
 סמנ עסין כו

הלכות ציצית אהבה ענ

הרקיע וכורכין אותו על הענף וחוט זה הוא הנקרא תכלת ואין למנין הכריכו שכורך חוט זה שיעור מן התורה: **ג** נמצאו במצוה זו שני צוויים שיעשה על הכנף ענף יוצא ממנה ושיכרוך על הענף חוט תכלת שנה ועשו להם ציצית ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת: **ד** והתכלת אינו מעכב את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת כיצד הרי שאין לתכלת עושה לבן לבדו וכן אם עשה לבן ותכלת ונפסק הלבן ונתמעט עד הכנף ונשאר התכלת לברו כשר: **ה** אע"פ שאין אחד מהן מעכב את חברו אינן שתי מצות אלא מצות עשה אחת אמרו חכמים הראשונים והיה להם לציצית מלמד ששניהם מצות אחת וארבע ציציות מעכבו זו את זו שארבעתן מצוה אחת והלובש טלית שיש בה לבן אותכלת או שניהם כאחד הרי קיים מצות עשה אחת: **ו** כיצד עושין את הציצית מתחיל מוית של טלית שהיא סוף הארוג ומרחיק ממנה לא יותר על שלש אצבעות למעלה ולא פחות מקשר גודל ומכניס שם ארבעה חוטין וכופלן באמצע נמצאו שמונה חוטי משולשים תלויין מן הקרן ואורך החוטין השמונה אין פחות מארבע אצבעות ואם היו יותר על כן אפילו אמה או שתיים כשרין וכל האצבעות בגודל והיה אחד משמונה החוטין חוט תכלת והשבעה לבנים: **ז** ולוקח חוט אחד מן הלבן וכורך בו כריכה אחת על שאר החוטין בצד הנגר ומניחו ולוקח חוט התכלת וכורך בו שתי כריכות בצד כריכה של לבן וקושר ואלו הנ' כריכות הם הנקראין ח'לייה ומרחיק מעט ועושה ח'לייה שנייה בחוט של תכלת לברו ומרחיק מעט ועוש' ח'לייה שלישית וכן עד ח'לייה אחרונה שהוא כורך בה שתי כריכות של תכלת וכריכה אחרונה של לבן מפני שהתחיל בלבן מסיים בו שמעלין בקדש ולא מורידין ולמה יתחיל בלבן כדי שהוא סמוך לכנף מינה ועל דרך זה הוא עושה בארבע הכנפות: **ח** כמה חליות הוא עושה בכל כנף לא פחות משבעה ולא יותר משלושה עשר וזו היא מצוה מן המובחר ואם לא כרך עליה לא ח'לייה אחת כשרה ואם כרך התכלת על רוב הציצית כשרה ונוי התכלת שיהיו כל החליות בשליש החוטים המשולשין ושני שלישיהן ענף וצריך לפרדו עד שיהיה כציצית שער הראש: **ט** העושה לבן בלא תכלת לוקח אחרת משמונה החוטין וכורך אותה על שאר החוטין עד שלישיהן ומניח שני שלישיהן ענף וכריכה זו אם רצה לכרוך אותה חליות חליות כעין שכורך בתכלת הרשות בידו וזה הוא מנהגו ואם רצה לכרוך בלא מניין חליות עושה: כללו של דבר יתכוון להיות הכרוך שלישי והענף שני שלישים ויש מי שאינו מדקדק בדבר זה בלבן ואם כרך הלבן על רוב החוטין או שלא כרך לא ח'לייה אחת כשר

י אחד חוטי לבן ואחד חוטי תכלת אם רצה לעשות שזורין עושה אפילו היה החוט כפול משמנה חוטין ושזור עד שנעשה פתיל אחד אינו נחשב אלא חוט אחד: **יא** כפול משמנה חוטין ושוור עד שנעשה פתיל אחד אינו נחשב אלא חוט אחד: **יב** חוטי הציצית בין לבן בין תכלת צריכין סווייה לשם ציצית ואין עושין אותן לא מן הצמר הנאחז בקוצים כשהצאן רובצין ביניהם ולא מן הנימין הנתלשין מן הכהמה ולא משירי שתי שהאורג משייר בסוף הבגר אלא מן הגוזה של צמר או מן הפשתן ואין עושין אותן מצמר הגוול ולא משל עיר תגדת ולא משל קרשים ואם עשה פסול המשתחוה לבהמ' צמרה פסול לציצית אבל המשתחוה לפשתן חטוה הרי זה כשר שהרי נשתנה: **יג** ציצית שעשה אותה גוי פסול שנדבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית אבל אם עשה

טור לח' מיני יב
 סמנ עשין כו
 טור סס סימן יא
 סמנ סס
 קשר גודל כו סא מה
 סיס עסק כלאסון
 סכגודל מנד כנסרון
 עד סוף כנסרון
 ח'לייה פוססה
 ויניכסורס כלנעו
 סכנעס כנגד סכנע
 לקיעים וסלסס עסר
 כנגד סכנעס לקיעים
 וססס אוירים
 טור לח' סימן יא
 סמנ עשין כו
 כיון פילו כלכו
 טור סס וסמנ סס
 סמנ עשין סס

הלכות

ציצית

אהבה

אור א"ח סימן טו
מצנ עשין יט

אוחה ישראל בלא כונה כשרה וציצית שנעשה מן העשוי מקודם פסול: יג כיצד
הביא כנף שיש בה ציצית ותפרה על הכנף אפילו יש באותה הכנף אמה על אמה פסול
שנעשו להם ציצית ולא מן העשוי שהרי זה דומה למי שנעשה מאליה ומותר להתיר
ציצית מכנף זה ולתלותה בכנף אחר בין לבין תכלת: יד תלה החוטין בין שתי
כנפים מזה לזה וקשר כנף זה כהלכתה וכנף זו כהלכתה ואחר כך התכן באמצע ונתפרדו
זה מזה פסול שהרי בעת שקשרן היו פסולין ולפי ששתי הכנפים מעורות זו בזו בחוטין
שביניהן ובשעה שפסקו נעשו שתי ציציות נמצא עושה מן העשוי: טו הטיל ציצית
על הציצית אם נתכון לבטל את הראשונות מתיר הראשונה או הותכה וכשרה ואם נתכון
להוסיף אע"פ שחתך אחת משתייהן הרי זו פסול שהרי כשהוסיף פסל את הכל וכשהתיר
או חתך התוספת נמצא השאר נעשה מן העשוי שעשייתו הראשונה פסולה היתה:
יו וכן הטיל לבעלת שלש ואח"כ השלימה לארבעה והטיל לרביעית כולה פסולה
שנתעשה ולא מן העשוי: יז אין כופלין את הטלית לשנים ומטילין ציצית על ד'
כנפיה כשהיא כפולה אלא אם כן תפרה כולה ואפילו מרות אחת: יח נפסק הכנף
שיש בה ציצית חוץ לשלש אצבעות תופרה במקומה בתוך שלש לא יתפור נחמטת
זוית של בגד שבין חוטי הציצית ובין סוף הארוג אפילו לא נשאר מן הארוג לא כל שהוא
כשר וכן אם נתמעטו חוטי הציצית אפילו לא נשתיר מהם אלא כדי עניבה כשר ואם
נפסק החוט מעיקרו אפילו חוט אחד פסולה:

ע"ש טור א"ח סימן י
מצנ עשין כו

הטו כתב שם על זה
ונלשון א"ח זל כהא
טמייבת אע"פ של
תפרה:
עניבה לל קציה
מעליות תרנו וירכמו
את החוטין ויעכנו:
ועיין טור' סי' יא ויב

פרק שני

תכלת

האמורה בתור' בכל מקום היא הצמר הצבוע כפתוך שבכחול וזו היא דמות
הרקיע הנראית לעין השמש בטהור של רקיע והתכלת האמורה בציצית
צריך שתהיה צביעתה צביעה ידועה שעומד ביופיה ולא תשתנה וכל שלא נצבע באותה
צביעה פסול לציצית אע"פ שהוא כעין הרקיע כגון שצבעו באסטיס או בשחור או בשאר
המשחירין הרי זה פסול לציצית: ורהל בתעו צמרה פסול לציצית: ב כיצד צובעין
תכלת של ציצית לוקחין הצמר ושורין אותו בסיד ואחר כך מכבסין אותו עד שיהיה נקי
ומרתידין אותו בא"הלא וכיוצא בו כדרך שהצבעין עושין כדי שיקלוט את העין ואחר כך
מביאין רם הלזון והוא דג שדומה עינו לעין הים ודמו שחור כדי וביים המלח הוא מצני
ונותנין את הדם לזורה ונותנין עמו סממנין כמו הקמוניה וכיוצא בהן כדרך שהצבעונין
עושין ומרתידין אותו ונותנין בו הצמר עד שיעשה כעין רקיע וזו היא התכלת של ציצית:
ג התכלת של ציצית צריכה צביעה לשמה ואם צבעה שלא לשמה פסולה והיורה
שיש בה הצבע אם צבע בה מעט צמר לבדו אם הוא יפה אם לאו נפסלה היורה כלה
אלא כיצד יעשה לוקח הצבע מן היורה בכלי קטן ומניח בו צמר שבורק בו ושורף את
שברק שהרי נצבע לבדיקה ושופך הצבע שנכלי שברק בו שהרי טעמו ופסלו וצובע
התכלת בשאר הצבע שלא נפגם: ד התכלת אינה נלקחת אלא מן המומת חוששין
שמה נצבעה שלא לשמה אע"פ שנלקחה מן המומת אם נבדקה ונודעה שנצבעה באחד
משאר צבעונין המשחירין שאינן עומדין פסולה: ה כיצד בודקין אותה עד שירוע

מצנ עשין כו
פיתוך לל עירוב:
כחול טוניה בלעו:
אסטיס: ככע בעין
סתבל איכדיקו בלעו
זימ ורד של קורטמי:
ואהלל לל כורי תרנו
והוכותי כדור כפי
הכית באהלל:

יגס קלדיס בלעו

אם נצבע כהלכתה אם לאו לוקחין תכן וריר של שבלול ומי רגלים שנתחמצו ארבעים
 יום ושורין התכלת בכולן מעת לעת אם עמדה בעינה ולא כהתה כשרואם כהתה לוקחין
 בצק של שעורין שמעפשין בו לסוריים ונותנין את התכלת שנשתנית בתוכו ואופה הבצק
 בתנור ומוציאים התכלת מן הפת ורואין אותה אם כהתה ממה שהיתה פסולה ואם הוסיף
 עינה והושררה יותר ממה שהיתה קודם האפייה כשרה ו הצר שמוכרין בה תכלת
 והיו מוחזקין בכשרו לוקחים ממנה סתם ואין צריך בדיקה והרי היא בחזקת עד שתחשד:
 המפקיד תכלת אצל הגוי הרי זה פסולה שמא החליפה ואם היתה בכלי והיה זה חתום בשני
 חותמות וזתם בתוך חותם כשרה בחותם אחד פסולה: ז המוצא תכלת בשוק אפי'
 מצא חוטין פסוקין ושורין פסולה הלוקח טלית מצויצרת מן השוק מ ישראל הרי היא
 בחזקתה מן הגוי התגר כשרה מן ההדיוט פסולה: ח טלית שהיא כולה אדום או
 ירוקה או משאר צבעונין עושה חוטי לבן שלה כעין צבעה אם ירוקה ירוקין אם אדומה
 אדומין היתה כולה תכלת עושה לבן שלה משאר צבעונין חוץ מן השחור מפני שהוא
 נראה כתכלת וכורך על הכל חוט אחד הכל כדרך שעושה בשאר ציציות שאינן צבועין
 פ קשה עונש מי שאינו מניח לו לבן יותר מעונש שלא הניח תכלת לפי שהלבן
 מצוי לכל והתכלת אינו מצוייה בכל מקום ולא בכל זמן כפני הצבע שאמרנו:

פרק שלישי

כסות

שחייב אדם לעשות בה ציצית מן התורה היא כסות שיש לה ארבע כנפים
 או ית' על ארבע ותהי' מדה כד' שיתכס' בה ראשו ורובו שלקסן המתהלך
 לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשמרו ולילך עמו ותהי' הכסות של צמר או של פשתן
 בלבד: ב אבל טלית של שאר מינין כגון בגדי משי ובגדי צמר גפן ובגד צמר גמלים
 וצמר ארנבים ונוצה של עזים וכיוצא בהן אין חייבין במצות ציצית אלא מדברי חכמים
 כדי להזהר במצות ציצית והיא שתהיה מרובעת או יותר על ד' ויהי' שיעורה כשיעור
 שאמרנו שכל הבגדי' האמורין בתורה סתם אינם אלא צמר ופשתים בלבד: ג על
 ארבע כנפות כסותך בעלת ארבע ולא בעלת שלש אם כן בעלת ארבע ולא בעלת
 חמש תל' אשר תכסה בה אפילו בעלת חמש או יותר על זה ולמה אני מחייב בעלת
 חמש ופטור בעלת שלש ושתי' אין בעלי ארבע כנפו' מפני שיש בכלל החמש ארבע
 לפיכך כשהוא עושה ציצית לבעלת חמש או שש אינו עושה לא לארבע כנפים המרוחקו'
 זו מזו מאותן החמש או השש בלבד שנ' על ארבע כנפות כסותך: ד כסות של בגד
 וכנפיה של עור חייבת היא של עור וכנפיה של בגד פטורה שאין הולכין לא אחר עיקר
 הכסות' כסות של שני שותפין חייבת שנ' על כנפי בגדיהם לא נאמר כסותך לא למעט
 שאולה שהטלית השאולה פטורה מן הציצית שלשים יום מכאן ואילך חייבת: ה
 כסות של צמר עושין לבן שלה חוטי צמר וכסות של פשתן עושין לבן שלה חוטי פשתן
 סמינה ושאר בגדים עושין לבן שכל מין ממינו כגון חוטי משי לכסו משי וחוטי נוצה
 לכסו נוצה ואם רצה לעשו' לבן לכל שאר מינין מצמר או מפשתים עושה מפני שהצמר

לשון כנפיה ענינו גילי וצ"ל
 שכלוליתא ושכלול
 הוא סרן שכינא
 מכתקנו וסולך רוקן
 ונאין עינו ונאם
 ומת לושאקה כלעו:
 וריר פי' כפונש כלעו
 אכל רשי פי' ענביו
 גילי כלעו כלעו
 ומת לושאקה כלעו
 מים היונאים פן
 התלתן סקורים פ
 מיכריקו כלעו:

סור וסמטנס

עין כמור סי' ט

הפשתן פוטרין בין במינן בין שלא במינן ושאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין
 וזוהו הוא לעשות חוטי צמר בכסות של פשתן או חוטי פשתן בכסות של צמר
 אעפ"י שהוא לבן לבדו בלא תכלת כדן הוא שיהא מותר שהשעטנו מותר לענין ציצית
 שהרי התכלת צמר היא ומטילין אותה לפשתן ומפני מה אין עושין כן מפני שאי אפשר
 לעשו' הלכן שלה ממנה וכל מקום שאתה מוצא עשה ולא העשה אם יכול אתה לקיים את
 שתייהן ו כסות של פשתן אין כטילין בה תכלת אלא עושין הלכן בלבד של חוטי
 פשתן לא מפני שהציצית נדחית מפני השעטנו אינה לא גזירה מדבריהם שמא יתכסה
 בה בלילה שאינה זמן חיוב ציצית ונמצא עובר על לא תעשה בעת שאין שם מצות עשה
 שאינו רואה אחרים רואין אותו: ח מותר לאדם ללבוש ציצית בלילה בין בחול
 בין בשבת ואעפ"י שאינו זמנה ובלבד שלא יברך ומאמתי יברך על הציצית בשחר משיכיר
 בין תכלת שבה ללבן שבה וכיצד מברך עליה באי אמה אקבו להתעטף בציצית וכל
 זמן שמתעטף בה ביום מברך עליה קודם שיתעטף ואינו מברך על הציצית בשעת עשייתה
 ומותר להכנס בציצית לבית הכסא ולבית
 המרחץ נפסקו לו חוטי לבן או תכלת וזרקו באשפה מפני שהיא מצוה שאין בגופ' קדוש
 ואסור למכור טלית מצויצת לגוי עד שיתיר ציציתה לא מפני שיש בגופה קדושה אלא
 שמא יתעטף בה ויתלוה עמו ישראל וידמה שהוא ישראל ויהרגו נשים ועבדים וקטנים
 פטורין מן הציצית מן התורה ומדברי סופרים כל קטן שידוע להתעטף חייב בציצית כדי
 לחנכו במצות ונשים ועבדים מתעטפים בלא ברכה וכן שאר מצות עשה שהנשים פטורין
 מהן אסרצו לעשות אות בלא ברכה אין ממחין בידן טומטום ואנדרוניוס חייבין בכלן
 מספק לפיכך אין מברכין אלא עושין בלא ברכה: י היאך חיוב מצות הציצית כל
 אדם שחייב לעשות מצוה זו אם יתכסה בכסות הראוי לציצית יטיל לה ציצית ואחר כך
 יתכסה בה ואם נתכסה בה בלא ציצית הרי בטל מצות עשה אכל בגדים הראויים לציצית
 כל זמן שלא יתכסה בהן אדם אלא מקופלין ומונחין פטורין מן הציצית שאינה חובת
 הטלית אלא חובת האיש שיש לו טלית: יא אעפ"י שאין אדם מחוייב לקנו' לו טלית
 ולהתעטף בה כדי שיעשה בה ציצית אין ראוי לאדם חסיד שיפטור עצמו ממצוה זו לא
 לעולם ישתדל להיות עטוף ככסו' המחווייבת בציצית כדי שיקיים מצוה זו ובשעת התפלת
 צדיק להוחר ביותר גנאי גדול הוא לחלמידי חכמים שיתפללו והם אינם עטופים יב
 לעולם יהא אדם זהיר במצות ציצית שהרי הכתוב שקלה ותלה בה כל המצות כולן שנ'
 וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה':

טור אה מינין וניח
 מפני עשין סס
 טור סס מינין וניח
 ושין כטור ס' ס
 סטו' סס ס' כס' הניח
 לטון הסאלתנות טרס'
 שלח לן אסור לנכני
 ישראל למיעבד
 צרכון במילוי דעבי'
 למיפק כיה ידי קונבת
 שוכה כגון חוטיים
 הקנעני' בטלי' לניוסר
 בהון מידעס או מי
 הסעגאל לאורוסי כה
 וספרנו דענו למיכל'
 וכו' וכתב' בסוף דבריו
 וטור להקמיר:
 טור סס מינין כד
 מפני עשין סס

הלכות ברכות

מצות עשה אותה והיא לברך את השם הגדול והקדוש אחר אכילתו וביאור מצות זו בפרקים אלו:

הלכות ברכות פרק ראשון אהבה עה

מצות

עשה מן התורה לברך את האוכל מיום שנא' ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך ואינו חייב מן התורה אלא אם כן שבע שנא' ואכלת ושבעת וברכת

ומדברי סופרים אבל אפילו כזית מברך אחריו ב ומדברי סופרים לברך על כל מאכל תהלה ואחר כך יהנה ממנו ואפילו נתכוון לאכול או לשתי' כל שהוא מברך ואחר כך יהנה ממנו וכן אם הרית ריח טוב מברך ואחר כך יהנה ממנו וכל הנהגה בלא ברכ' מעל וכן מדברי סופרים לברך אחר כל מה שאכל וכל מה שישתה והוא שישתה רביעי' והוא שיאכל כזית ומטעמת איה צריכה ברכה לא לפנייה ולא לאחרייה ער רביעית: ג

למן הטור לכאורה משמע אפילו טועם ובלע וכן כתב הרמב"ם מטעמת איכה צריכה ברכה אבל ל"ט ע"י דוקא בטועם וי"ל שכל א"ס הוא בולע אפי' בכל שהוא נדיך לברך ע"כ וכן כתב בספר:

וכשם שמברכין על ההנייה כך מברכין על כל מצוה ומצוה ואחר כך יעשה אותה וברכ' דבות תקנו חכמי' דרך שבת והודיה ודרך בקשה כדי לזכור את הבורא תמיד אע"פ שלא נהנה ולא עשה מצוה: ד נמצאו כל הברכות כולן שלש מעין ברכת הנייה וברכ' מצוה וברכת הודאה שהן דרך שבת והודיה ובקשה כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו: ה ונוסח כל הברכות עזרא ובית דינו הקנום ואין ראוי לשנותם ולא להוסיף על אחת מהם ולא לגרוע ממנה וכל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות אינו אלא טועה וכל ברכה שאין בה הזכרת השם ומלכות אינה ברכה אלא אם כן היתה כסוכה לחברתה: ו

וכל הברכות כולן נאמרו בכל לשון והוא שיאמר בעין שתקנו חכמים ואם שינה את המטבע ה' א"ל והזכיר או כרה ומלכו וענין הברכה אפילו בלשון דול יצא כל הברכות כולן צריך שישימע לאינו מה שהוא אומר ואם לא השימע לאינו יצא בין שהוציא בשפתיו בין שביד בלבו: ח כל הברכות כולן לא יפסיק בין הברכה ובין הרבר שמברכין עליו כדברים אחרים ואם הפסיק צריך לחזור ולברך שנייה ואם הפסיק כדברים שהן מענין דברים שמברכין עליו אינו צריך לברך שנייה כיצד כגון שברך על הפת וקודם שיאכל אמר הביאו מלח הביאו תבשיל תנו לפלוני לאכול תנו מאכל לבהמה וכיוצא באלו אינו צריך לברך שנייה וכן כל כיוצא בזה: ט כל הברכה כולם מותר לסמא לברך אותן בין שהיה טמא טומאה שהוא יכול לעלות ממנה בו ביום בין טומאה שאינו יכול לעלו' ממנה בו ביום ואסור לברך לברך כשהו' ערום עד שיכסה ערותו ברא' בא"ש אבל בא"ס וישבת ופניה טוחות בקרקע ומברכת: י כל הברכה כולן אע"פ שברך ויצ' ידי חובתו מותר לו לברך לאחר' שלא יצאו ידי חובתן כדי להוציאן חוץ מברכת ההנייה שאין בה מצוה שאינו מברך לאחרים אלא אם כן נהנה עמהן אבל ברכת ההנייה שיש בה מצוה כגון אכילת מצה בלילי הפסחים וקרוש היום הרי זה מברך לאחרים ואוכלין ושותים אע"פ שאינו אוכל ושותה עמהן: יא כל השומע ברכה מן הברכות מתחלתה ועד סופה ונתכון לצאת בה ידי חובתו יצא ואע"פ שלא עשה אמן וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך והוא שיהיה המברך חייב כאותה ברכה הידי המברך חייב מדברי סופרים והעונה חייב מן התורה לא יצא ידי חובתו עד שיענה או עד שישימע ממי שהוא חייב בה מן התורה כמוהו: יב רבים שנתעו עדו לאכול פת או לשתי' וברך אחד מהן וענו כלם אמן הרי אלו מותרין לאכול ולשתי' אבל אם לא נתכונו לאכול כאחד אלא זה בא מעצמו וזה בא מעצמו אע"פ שהן אוכלין מכבר אחד כל אחד ואחר מברך לעצמו ברא' בפת ויין בלבר אבל שאר אוכלים ומשקין אינן צריכין

טור סימן קמו בסעף עשין סס טור סעף עשין סס טור סעף עשין סס טור סימן קמט בסעף עשין סס טור סימן קעב בסעף עשין סס

הלכות

ברכות

אהבה

הסבה אלא אם ברך אחד מהן וענו כולן אמן הרי אלו אוכלים ושותין ואע"פ שלא נתכוננו להסב כאחד: יג כל השומע אחד מישראל מברך ברכה מכל הברכות כולן אע"פ שלא שמע הברכה כלה מתחלה ועד סופה ואע"פ שאינו חייב באות ברכה חייב לענו' אמן ואם היה המברך גוי או מין או כותי או תינוק המתלמד או שהיה גדול ושנה ממטבע הברכה אין עונין אחריהן אמן: יד כל העונה אמן לא יענה לא אמן הטובה ולא אמן קטופה ולא אמן קצרה ולא ארוכה לא אמן בעינית ולא יביה קולו יותר מן המברך וכל מי שלא שמע את הברכה שהוא חייב בה לא יענה אמן בכלל העונים: טו כל המברך ברכה שאינה צריכה הרי זה נושא שם שמים לשוא והרי הוא כנשבע לשוא ואסור לענות אחרי אמן התינוקות מלמדין אותן הברכות כתיקונן ואע"פ שהן מברכין לבטלה בשעת למוד הרי זה מותר ואין עונין אחריהן אמן והעונה אחריהן אמן לא יצא ידי חובתו: יז כל העונה אמן אחר ברכתיו הרי זה מוגה והעונה אחר ברכה שהיא סוף ברכות אחרונות הרי זה משוכח כגון אחר בונה ירושלם בברכת המזון ואחר ברכה אחרונה של קרית שמע של ערבית וכן בסוף כל ברכה שהיא סוף ברכות אחרונות עונה בה אמן אחר עצמו: יח ולמה יענה אמן אחר בונה ירושלם והרי אחריה ברכת הטוב והמטיב מפני שברכ' זו בימי חכמי משנה תקנה וכאלו היא תוספת אבל סוף עיקר הברכות של ברכת המזון היא בונה ירושלם ולמה לא יענה אמן אחר אהבת עולם שהרי היא סוף ברכות ראשונות של קרית שמע וכן כל כיוצא בה מברכין אותן תחלה לדבר כגון ברכות שמברכין לפני קריאת מגילה והדלקת נר חנוכה ^{כת"ע} לא יפסיק באמן בין הברכה ובין הדבר שברך עליו: יח ולמה לא יענה אמן אחר ברכת הפרות וכיוצא בה מפני שהיא ברכה אחת ואין עונין אמן לא אחר ברכה אחרונה שקדמה אותה ברכה אחרת או ברכו' כגון ברכת המלך וברכת כהן גדול וכיוצא בהן להודיע שכבר השלים כל ברכותיו וליפיק ענה אמן: יט כל האוכל דבר האסור בין בידון בין בשגגה אינו מברך עליו לא בתחלה ולא בסוף כיצד הרי שאכל טבל ואפילו טבל של דבריהם או שאכל מעשר ראשון שלא ניטלו תרומותיו או מעשר שני והקדש שלא נפרדו כהלכתן אינו מברך ואין צריך לומר אם אכל נבלות וטרפות או שהיה יין נסך וכיוצא בו אבל אם אכל דמאי אע"פ שאינו דאמי אלא לעניים או מעשר ראשון שנטלה תרומתו אע"פ שלא ניטל ממנו חשבון תרומ' גדולה והוא שהקדש ^{בבב} נבולין או מעשר שני והקדש שנפרדו אע"פ שלא נתן את החומש הרי זה מברך תחלה וסוף וכן כל כיוצא בהן:

פרק שני

סדר

ברכת המזון כך היא ראשונה ברכת הון שנייה ברכת הארץ שלישית בונה ירושלם רביעית הטוב והמטיב ברכה ראשונה משה רבינו תקנה שנייה תקן יהושע שלישית תקן דוד ושלמה בנו רביעית חכמי משנה תקנה: ב הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבי' ואכלו פתן אמן ומברכין לפניו ולאחר סעודתן שתי ברכות בלבד כדי שלא יבטלו מלאכת בעל הבית ברכה ראשונה כתיקנה שנייה פותח בברכ' הארץ וכולל בה בונה ירושלם וחזרת בברכת הארץ ואם היו עושין בסעודתן בלבד

טור א"ח סימן קטו
מגן עשין כו

חטופה כו' לכונו יוכה
שמוסף העלה ולומר
אונת במהירות
וקטופה כו' שאינו
מוכיר כל האונות:
ועיין בטו' סימן קכד
וכט ורטו.

טור ס"ס וכמנ ס"ס

טור ס"ס פ"ק פ"ח
מגן עשין ס"ס

טור סימן קטו
מגן עשין ס"ס

טור א"ח סי' ק"ז
טבל לל שלם הנפרש
עמנו תרומו ומעשרו
כראוי ודמאי כו'
תבואה שהיא כמסק
אם כיטלו תרומותיו
ומעשרותיה ואם לא
ועיקר דיני' אלו
תבואה כהלכות
תרומות ומעשרות:

טור א"ח סי' ק"ז
מגן עשין ס"ס

טור סימן קכ"א וס"ס
כתב עכרכי' לפניה
ולאחריה כ' ברכו' וכן
דעת הראש' מ"היה קולא:

הלכות ברכות אהבה עו

בלבד או שהיה בעל הבית מסב עמו מברך ארבע ברכות כתיקון כאשר כל אדם:

בברכת הארץ צריך לומר הודייה בתחלתה ובסופה והותם בה על הארץ ועל המזון וכל שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחנה בברכת הארץ לא יצא ידי חובתו וצריך להזכיר בה ברית ותורה ולהקדים ברי' לתורה שהברית הזאת שאוכרין בברכת הארץ היא ברית מילה שנכתרו עליה שלשה עשר בריתות והתורה כולה נכתרו עליה שלשה בריתות שנ' אלד רבוי הנרות וכו' מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב אתם נצבים כו' לעברך בברית וכו': ד ברכה שלישית פותח בה רחם ה' אלדינו עלינו ועל ישראל עשך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך או נחמנו ה' אלדינו בירושלים עירך והותם בה בונה ירושלים או מנחם עמו ישראל בבנין ירושלים ולפיכך נקראת ברכה זו נחמה וכל מי שלא אמר מלכות בית דוד בברכה זו לא יצא ידי חובתו מפני שהיא ענין הברכה שאין נחמה

טור אה סימן קמא
סעף עשין כו

למון הטו' ואין לכוין
כהסס מלכות אהל
לכך אין לומר אכינו
מלכו רופנו וכן
כשנת אין לומר
מלכותך על מלכות
בית דוד עכ"ל:

גמורה אלא בתורת מלכות בית דוד: ה בשבתות ובמים טובים מתחיל בנחמה ומסיים בנחמה ואומ' קדושת היום באמצע כיצד מתחיל נחמנו ה' אלדינו בציון עירך או רחם ה' אלדינו על ישראל עמך ועל ירושלים ומסיים מנחם עמו ישראל בבנין ירושלים או בונה ירושלים ואומר באמצע בשבת אלדינו ואלדי אבותינו רצה והתליצנו ה' אלדינו במצותך ובמצות יום השביעי הגדול והקדוש הזה כיום זה גדול וקדוש הוא מלפניך נשבות בו ונגוה בו באהבה כמצות רצונך כרצונך הנה לנו ה' אלדינו ואל תהא עלינו צרה ורעה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו ובמים טובי' אומר יעלה ויבא וכן בראשי חרשי' ובחולו של מועד מוסיף באמצע ברכה שלישי' יעלה ויבא: ו בהנוכה ובפורים מוסיף באמצע ברכת הארץ על הנסים כדרך שמוסיף בתפילה ויום טוב או ראש חודש שהל להיות בשב' מזכיר רצה והתליצנו הגדלה ואחר כך יעלה ויבא וכן ראש חודש טבת שהל להיות בשבת מזכיר על הנסים בברכת הארץ ורצה והתליצנו ויעלה ויבוא בנחמה: ז

טור סס סימן לא

טור סימן קמט
סכ"ב סעף עשי' כו
טור אה סימן סב
סעף עשין סה

ברכה רביעית צריך להזכיר בה שלש מלכיות וכשמברך האורח אצל בעל הבית מוסיף בה ברכה לבעל הבית כיצד אומר יהי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא וכו' ויש לו רשות להוסיף בברכת בעל הבית ולהאריך בה ח וכשמברכין בבית האבל אומר בברכה רביעית המלך החי הטוב והמטיב אל אמת דין אמת שופט בצדק שליט בעולמו לעשות בו כרצונו שאנחנו עמו ועבד יו ובכל אנוחנו חייבין להודו לו ולברכו ומבקש רחמים על האבל לנחמו כפי מה שירצה וגומ' הרחמן כו': ט בבית חתנים מברכין ברכת חתנים אחר ארבע ברכות אלו בכל סעודה וסעודה שאוכלים שם ואין מברכין ברכה זו לא עבדים ולא קטני' עד כמה מברכין ברכה זו אם היה למון שנשא אלמנה מברכין אותה ביום ראשון בלבד ואם בחור שנשא אלמנה או אלמון שנשא בתולה מברכין אותה כל שבעת ימי המשחה: י ברכה זו שמוסיפין בבית חתני' היא ברכה אחרונה משבע ברכות של נישואין ברא' כשהיו האוכלין הם שעמדו בברכת נישואין ושמעו הברכות אבל אם היו האוכלין אחרים שלא שמעו ברכת נישואין בשעת נישואין מברכין בשבילם אחר ברכת מוזן שבע ברכות כדרך שמברכין בשעת נישואין והוא שיהיו עשרה וחתנים מן המנין: יא ואלו הן ז' ברכות באי' אמה יוצר האדם באי' אמה שהכל ברא לכבודו באי' אמה אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמו הבניות

למון הטו' אה סי' סב
ומברכין אותם כל
אמר אכילה וכו' מה
סס פנים דהטו' של
אכלו בחנפה אטילו
היו נשע ברכה ואינו
נקרא פנים חסידות
אלא מרכ' בשבילם:

טור א"ה סימן סב והתקין לו ממנו בנין עדי עד בא"י יוצר האדם שוש תשיש ותול עקרה בקבוץ בניה לתוכח
 כמנ עשין כו בשמחה בא"י משמח ציון בכניה שמח תשמח ריעים ואחובים כשמחך צריך מקדם בגן
 עין בא"י משמח עמו ישראל ובונה ירושלים בא"י אמ"ה אשר ברא ששון ושמחה חתן
 וכלה גילה ורגה דיצה ותרוה אהבה אחוה שלום וריעות מטהרה אלדינו ישמע בערי
 יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מצהלות חתנים
 מחופתם ונערים ממשחה נגינתם בא"י משמח חתן עם הכלה : יב שכת ולא הזכיר
 בשבת או ביום טוב קדושת היום אם נזכר קודם שיתחיל ברכה רביעית בשבת אומ' ברוך
 ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל לאות ולברית קדש בא"י מקדש השבת ביום טוב אומ'
 כ"ה הטו' כ"ס הראב"ד ברוך אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה בא"י מקדש ישראל והומנים
 נדוך לומר לששון ומתחיל בברכה רביעית וגו' ואם נזכר אחר שהתחיל בברכה רביעית פוסק וחוזר לראש
 ולשינוי את יום חג פלוני וכת' עוד בשמו שאין לומר כן עם ומלכות לשי שאיכס ברכה קבועים וס' די משנים זכרי כתבו שזכייה עם ועלכות וכן סהכיס הטור ועין כ"ה הטו' :

פרק שלישי

חמשה פ טמן בלשון לעו פ פולמיכטו שערס אולדו כוסמין ספילט' סבלת שוגל זוכה סיפון סויניק : לואי לל סכור מלה אחרת שלוק לל מכושל וללעטו רוכה לומר ולבלעו טלסון ה הלעטיכט כא : לכיבו' למאני' בלעו ריפת נגדס כרמל הו יוס שאכחו קולאים בלשון לעו פארטו נגלסו טראכטו :

מינין הן החטין והשעורין והכוסמין ושבולת שועל ושיפון הכוסמין ממין החטין ושבולת שועל ושיפון ממין השעורין וה' מינין האלו כשהן שבולים נקראים תבואה בכל מקום ואחר שדשין וזורין אותן נקראים דגן וכשטוהנין אותן ולשין את קמחן ואופין אותן נקראים פת והפת הנעשה מאחד מהן היא הנקראת פת בכל מקום בלא לוואי : ב האוכל פת חייב לברך לפניו בא"י אמ"ה המוציא לחם מן הארץ ולאחריה ד' ברכות אבל דגן שלוק כמו שהוא מברך לפניו בורא פרי האדמה ולאחריו בורא נפשות רבות אכל קמח מברך לפניו שהכל ולאחריו בורא נפשות רבות : ג קמח של אחד מחמשת המינין ששלקוהו וערבו במים או בשאר משקין אם היה עבה כדי שיהיה ראוי לאכילה וללועטו מברך עליו בתחלה בורא מיני מזונות ולבסוף על המחיה ועל הכלכלה ואם היה רך כדי שיהיה ראוי לשתיה מברך עליו בתחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות ד קמח של אחד מחמשת המינין שבשלו בקדרה בין לבדו בין שעברו עם דברים אחרים כגון לביבות וכיוצא בהן וכן הדין שחלקו או כתשו ובשלו בקדרה כגון הרפות וגר'ש הכרמל וכיוצא בהן וכל זה הוא הנקרא מעשה קדרה וכן כל תבשיל שערב בו מחמשת המינין בין קמח בין פת בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות : ה בלא כשהיה המין הזה חשוב אצלו ולא היה טפלה אבל אם היה אחד מחמשת המינין שערב טפלה אינו מברך אלא על העקר ופטר את הטפלה וזו כלל בברכו כל שהוא

שחוא

הלכות

ברכות

אהבה עז

שח' עיקר ועמוטפלה מברך על העיקר ופוסר את הטפלה בין שהיתה הטפלה מעורב'

עם העיקר בין שלא היתה מעורבת: ו כיצד היא הטפלה המעורבת כגון לפת או כרוב שבשלו וערב בו קמח של אחד מחמשת המינין כדי לדבקו אינו מברך עליו בורא מיני מזונות שהלפת הוא העיקר וקמחו טפלה שכל דבר שמערבין אותו לדבק או כדי ליתן ריח או כדי לצבוע את התכשיל הרי זו טפלה אבל אם עירב כדי ליתן טעם בתערוב' הרי הוא עיקר לפיכך מיני דבש שמבשלין אותן ונותנין בהן חלב חטה כדי לדבק ועושין מהן מיני מתיקה אינו מברך עליו בורא מיני מזונות מפני שהדבש הוא העיקר: ז

טור ס"ח סימן ק"ט
מ"ג ע"ג ס"ט

כיצד היא הטפלה שאינה מעורב' הרי שאריך לאכול דג מליח ואכל הפת עמו כדי שלא יזיק המלח ורוננו ולשוננו הרי זה מברך על המלח ופוסר את הפת מפני שהפת טפלה לו זכין כל כיוצא בזה: ח הפת שפתת אותה פתים ובשלה בקררה או לשה במרק אם יש בפתיתין כזית או שניכר שהן פת ולא נשתנה צורתה מברך עליה בתחלה המוציא ואם אין בהן כזית או שעברה צורת הפת בבישול מברך עליה בתחלה בורא מיני מזונות:

פ"ק ב"ר ס"ג כ"ג
טור ס"ט סימן קס"ג
ע"ג סימן ע"ג ס"ט

ט עיסה שנאפת בקרקע כמו שהעריבים שוכני המדברות אופים הואיל ואין עליה צורת פת מברך עליה בתחילה בורא מיני מזונות ואם קבע מונונו עליה מברך המוציא וכן עיסה שלשה בדבש או בשמן או בחלב או שעירב בה מיני חבלין ואפאה והיא הנקראת פת הב' אהב' סנין אע"פ שהוא פת מברך עליה בורא מיני מזונות ואם קבע סעודהו עליה מברך המוציא:

פ"ק ס"ג סימן כ"ג
טור ס"ח סימן ק"ט
כ"ג ע"ג סימן ק"ט
ד"ק סימן ק"ט ע"ג

י א' כל שמברכין עליו בתחלה המוציא מברכין לאחריו בסוף ברכת המון כסדרה ארבע ברכות וכל שמברכין עליו בתחלה בורא מיני מזונות מברכין בסוף לאחריו ברכה אחת מעין שלש מין האורז: יב בדא שאכל מכזית ולמעלה אבל אכל פחות מכזית בין מן הפת בין משאר אוכלין והשותה פתו מרביעי' בין מן היין בין משאר משקין מברך בתחלה ברכה הראויה לאותו המין ולבסוף אינו מברך כלל יג וזו היא ברכה אחת מעין שלש באי' אמה' על המחיה ועל הכלכלה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצ' ושהנתלת את אבותינו רחם האלדינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלם עירך ועל ציון משכן כבודך והעלנו לתוכך ושמתנו בבניינה ונכרך עליה בקדושה ובטהרה באי' על הארץ ועל המחיה ובשבתות ימים טובים ואמר בברכה זו בכללה מעין קדושת היובל כדרך שמוכר בברכת המון:

פרק רביעי

מל

טור סימן קמ"ג
מ"ג ע"ג ס"ט

המברך ברכת המזון או ברכה אחת מעין שלש צריך לברך אותה במקום שאכל אכל כשהוא מהלך יושב במקום שפסק ויברך אכל כשהוא עומד יושב במקומו ויברך שכת' לברך ברכת המזון ונוכר קודם שיתעכל המזון במעיו מברך במקום שנוכר ואם היה מויד תוור למקומו ומברך ואם בירך במקום שנוכר יצא ידי חובתו וכן אם בירך כשהוא עומד או כשהוא מהלך יצא ידי חובתו ולכתחלה לא יברך ברכת המזון ולא ברכת שסעין

הלכות ברכות אהבה עח

אמון באלהין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו שאין בית הבליעה פניו שיענו
כל אחד ואחד אמן ואינו פוטר את היין שלאחר המזון:

פרק חמישי

נשים

ועבדים חייבין בברכת המזון וספק יש בדבר אם הן חייבין מן התורה לפי
 שאין קבוע לה זמן או אינם חייבים מן התורה לפיכך אין מוציאין את הגדולי'
 ידי חובתן אבל הקטנים חייבין בברכת המזון מדברי סופרים כדי להנכין במצות. **ב**
 שלשה שאכלו פת כאחד חייבין לברך ברכת הוימן קודם ברכת המזון ואי זו היא ברכת
 הוימן אם היו האוכלים משלשה עד עשרה מברך אחד מהן ואומר נברך שאכלנו משלו
 והכל עונין ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו והוא חוזר ומברך ברוך שאכלנו משלו
 ובטובו חיינו ואחר כך אומר באי אמה'הון את העולם כולו בטובו עד שגומר ארבע ברכות
 והן עונין אמן אחר כך ברכה וברכה: **ג** היו האוכלין מעשרה ולמעלה מומנין בשם
 כיצד המברך אומר נברך לאלדינו שאכלנו משלו והן עונין ברוך אלדינו שאכלנו משלו
 ובטובו חיינו והוא חוזר ואומר ברוך אלדינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו ומתחיל בברכה
 המזון: **ד** הסועד בבית חתנים משיחיתו להתעסק בצרכי סעודת נישואין ולהכינה
 עד שלשים יום אחר הנשואין מברך נברך שהשמה במעונו שאכלנו משלו והם עונין
 ברוך שהשמה במעונו שאכלנו משלו ואם היו עשרה מברך נברך לאלדינו שהשמה
 במעונו שאכלנו משלו והם עונין ברוך אלדינו שהשמה הוכי' וכן סעודה שעושין אותה
 אחר הנשואים מחמת הנשואין עד שנים עשר חדש מברך שהשמה במעונו: **ה**
 הכל חייבים בברכת הוימן כדרך שחייבין בברכת המזון אפי' כהנים שאכלו קדשי הקרשים
 בעזרה וכן כהנים וישראלים שאכלו כאחד ואכלו הכהנים הרומה וישראל חולין חייבין
 בוימן כחייבין בברכת המזון: **ו** נשים ועבדים וקטנים אין מומנין עליהן אבל מומנין
 לעצמן ולא תהא חבורה של נשים ועבדים וקטנים מפני הפריצות אבל נשים מומנות
 לעצמן או עבדים לעצמן ובלבד שלא יזמנו בשם אנדר'ונינוס מומן למינו ואינו מומן לא
 לנשים ולא לאנשים מפני שהוא ספק והטומ'טום אינו מומן כלל קטן היודע למי מברכין
 מומנין עליו ואע"פ שהוא כבן שבעה או כבן שמונה ומצטרף בין למנין שלשה בין למנין
 עשרה לזמן עליו והנכרי אין מומנין עליו: **ז** אין מומנין אלא על מי שיאכל כזית פת
 ולמעלה שבעה שאכלו פת ושלשה אכלו עמהן ירק או ציר וכיוצא בהן מצטרפין לזמן
 בשם והוא שיהיה המברך מאוכלי הפת אבל ששה שאכלו פת וארבע' ירק אין מצטרפין
 עד שיהיו אוכלי הפת רוב הניכר: **ח** ברא בעשרה אבל בשלשה צריך שיאכלו כל אחד
 ואחד מהן כזית פת ואחר כך מומנין: **ט** שנים שאכלו וגמרו מלאכול ובא שלישי
 ואכל אם יכולין לאכול עמו כל שהוא ואפילו משאר אוכלין מצטרף עמהן והכב' גדול
 שבמסובין הוא שמברך לכולן אע"פ שלא בא אלא באחרונה: **ט** שלשה שאכלו
 כאחד אינן רשאין ליהלק וכן ארבע' וכן חמשה ששה יש להם ליהלק עד עשר' מעשרה
 ולמעלה אינם רשאין ליהלק עד עשר' שכל זמן שיהלקו ותהיה ברכת הוימן לכל חלק
 וחלק בזיון הכל יש להם לחלק: **י** שלשה בני אדם שבאו משלש הברות של
 שלשה

טור אה' סימן קכ"ט
 סמ"ג עשין כו
 טור סימן קכ"ב
 סמ"ג עשין ס"ט

טור אה' סימן קכ"ט
 סמ"ג עשין ס"ט

אכד'וניכו' י' ל' סני
 סימני' וטומ'טו' א' ל' ל'נו
 א' סימן אה' סנינו
 כיכר:

טור אה' סימן קכ"ט

טור אה' סימן קכ"ט

טור אה' סימן ר"א
 סמ"ג עשין כו
 טור אה' סימן קכ"ב

הלכות ברכות אהבה עט

דביעית: ה כל הצריך לגטילת ידים והטביל ידיו במי מקוה אינו צריך דבר אחר ואם
הטבילין במים שאין בהם שיעור מקוה או במים שאובין שבקרקע לא עשה כלום שאין
המים שאובין מטהרין את הידים אלא בגטילה: ו כל הגוטל ידיו צריך להזהר
בארבעה דבר' במים עצמן שלא יהיו פסולין לגטילת ידים ובשיעור שיהיה בהן רביעית
לכל שתי ידים ובכלי שיהיו המים שנוטלין בהן בכלי ובנוטל שיהיו המים באין מכח נותן
? ארבעה דברים פוסלין את המים שנוי מראה וגלוי ועשיית מלאכה בהן והפסד
שמונע את ההנחה מלשות בהן כיצד מים שנשתנו מראיתן בין בכלים בין בקרקעות
בין מחמת דבר שנפל לתוכן בין מחמת מקומן הרי אלו פסולין וכן אם נתללו גלוי האוסר
אותן משתייה נפסלו בגטילת ידים: ה כל מים שנעשה בהן מלאכה נעשו שופכין
ופסולין לגטילת ידים כיצד מים שאובין שהדית בהן כלים או ששרה בהם פתו וכו' וצא
בוה בין בכלים בין בקרקעות פסולין לגטילת ידים הריח בהן כלים מורחין או חדשים לא
פסולין מים שהנחתום מטבל בהן את הכעכים פסולין ושהוא חופן מהן בשעת לישה
כשרי שהמים שנהפזו הן שצעשו בהן מלאכה אבל המים שחפן מהם הרי הן בכשרותן
ט וכל מים שנפסלו משתיית כלב כגון שהיו מרים או מלווים או עכוורין או ריחן רע
עד שלא ישתה מהן הכלב בכלים פסולים לגטילת ידים ובקרקעו כשרים להטביל חמי
טבריה במקומן מטבילים בהן את הידים אבל אם נטל מהן בכלי או שהפליג מהן אמרה
למקום אחר אין נוטלין מהן לא ראשונים ולא אחרוני מפני שאינן ראוין לשתית בהמה:
* יש לגטיל ליתן על ידיו מעט מעט עד שיתן כשיעור ואם נתן הרביעית כוללה
בשטיפה אחת כשר. נוטלין ארבעה או חמשה זה בצד זה או יד זה על גביה בשטיפה
אחת ובלבד שירפו ידיהן כדי שיבא ביניהן המים ויהיה באותה השטיפה כרי רביעית לכל
אחד ואחר: יא אין נוטלין מים לידים לא בדפנות הכלים ולא בשוליהם הסף ולא
בחרסים ולא בגופת החבית ואם תקן המנופה לגטילה נוטלין ממנה לידים וכן החמת
שתקנה נוטלין ממנה לידים אבל שק וקופה שנתקנו אין נוטלין מהן לידים ולא יתן לחברו
בהפניו שאין הפניו כלי וכלים שנשברו שבירה המטהרת אותן מידי טומאה אין נותנין
בהן לידים מפני שהן שברי כלים: יב בכל הכלים נוטלין לידים ואפילו כלי גללים
וכלי ארמה והוא שיהיו שלמים כלי שאינו מהזיק רביעית או שאין בורביעית אין נותנין
ממנו לידים: יג הכל כשרין ליתן לידים אפילו חרש שוטה וקטן אם אין שם אחר
מנית הכלי בין ברכיו וצק על ידיו או יטה החבית על ידיו ויטל או נוטל ידו אחת וצק בוו
על זו ותורו וצק בראשונה על השנייה והקוף נוטל לידים יד השוקת שדולה אדם
בידו או בגלגל נותן לתוכה והמים נמשכין ממנה באמה והולכין ומשקין הידקו או ההבם
והגית ידיו בשוקת ועברו המים ושטפו על ידיו לא עלתה לגטילה שהרי אין כאן נותן על
ידיו ואם היו ידיו קרובו לשפכת הרלי עד שנמצאו המים שטפו על ידיו מכח גנית האד'
עלתה לו גטילה. טו מים שנכתפקו לו אם נעשה מהן מלאכה או לא נעשה אם יש
בהן כשיעור או שאין בהן אם הן טהורי או טמאין ספק נטל ידיו ספק לא גטל ידיו ספקו
טהור שכל ספק שנשחרת ידים טהור יז מים הראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה
עד שלא יצאו מים חוץ לפרקו וחזרו וטמאו את הידים ואחרונים צריך שישפיל ידיו
למטה

כל ספק פסול למיני
זרוויטו וכערך כע'
כעכ' וכערך כסע'
פירושים סמרי' ועיני
סס

טור סס מין קס
עמך ט' כערך סס
כמין נת: ענפה לל
כמני קוקונ בלעו
קוטה מערס' בלעו
טור סס ומסנ סס
מק' ארובלעו

חיה טס לם סלעות
באכריה ונמעטות
לדס סוייל בלעו
אס קבלו בלעו:
טור סס מין קס
וכמ סס עמך כו
טור סס מין קס

טור א"ת סימן רכ
מעב עשין כו

כל מירות האילן מברכין עליהן בתחלה בורא פרי העץ ולבסוף בורא נפשות רבות
חוץ מחמשת המינין הכתובים בתורה והם ענבים ורמונים ותאנים וזתים ותמרים
שהן מברך עליהן בסוף ברכה אחת מעין שלש ועל פירות הארץ והירק מברכין עליהן
בתחלה בורא פרי האדמה ולבסוף בורא נפשות רבות דברים שאין גידולן מן הארץ כגון
בשר וגבינה ודגים וביצים ומים וחלב ודבש וכיוצא בהן בתחלה מברך שהכל ולבסוף בורא
נפשות רבות והשוחה מים שלא לרווח צמא או אינו טעון ברכה לא לפניו ולא לאחריו :

טור א"ת סי' רכ

ב הסוחט פירות והוציא מהן משקין מברך עליהן בתחלה שהכל ולבסוף בורא
נפשות חוץ מן הענבים והזתים שעל היין הוא מברך בורא פרי הגפן ולבסוף ברכה אחת
מעין שלש ועל השמן בתחלה הוא מברך בור' פרי העץ ב"א שהיה חושש בגרונו ושתה
מן השמן עם מי השלקות וכיוצא בהן שהרי נהנה בשתייתו אבל אם שתה השמן לבדו
או שלא היה חושש בגרונו מברך עליו שהכל שהרי לא נהנה בטעם השמן : ו פירות
אוי' וירקות שדרכן להאכל חיים אם בשלן או שלקן מברך עליהם בתחלה שהכל ולבסוף
בורא נפשות וירקות שדרכן להאכל שלוקין כגון כרוב ולפת אם אכלן היין מברך עליהן
בתחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות ואם בשלן או שלקן מברך עליהן בורא פרי
האדמה ולבסוף בורא נפשות רבות דברים שדרכן להאכל היין ומבשלין אכלן בין היין
בין מבשלין מברך עליהם בתחלה ברכה הראויה להן אם היו פירות עץ מברך בורא פרי
העץ ואם היו פירות האדמה או ירקות מברך בורא פרי האדמה : ד ירקות שדרכן

טור א"ת סימן רכ
מעב עשין כו

טור א"ת סימן רכ
מעב עשין כו

טור א"ת סימן רכ
מעב עשין כו

טור א"ת סימן כז
מעב עשין כו

להשלק שלקן מברך על מי שלק שלהן בורא פרי האדמה והו' ששלקן לשתות מימיהן
שמימי השלקות כשלקו במקום שדרכן לשתותן דב'ש תמרי' מברכין עליו תחלה שהכל
אבל תמרים שמעקבין והוצי' גרעין שלהן ועשאן כמו עיסה מברך עליהן תחלה בורא
פרי העץ ולבסוף ברכה אחת מעין שלש ה הקנים המתוקים שסוחטין אותן ומבשלין
מימיהן עד שיקפה וידמ'ה למלח כל האוני'ם אומרים שמברכין עליו בורא פרי האדמה
ומצאתן אצרו בורא פרי העץ וכן אמרו שהמוצץ אותם קנים מברך בורא פרי האדמה
ואני אומ' שאין זה פרי ואין מברכין עליו לא שהכל שלא יהיה דבש אלו הקנים שנשתנח
על ידי אור גדול מדבש תמרים שלא נשתנה על ידי האור ומברכין עליו שהכל : ו

לפי דעתו הקני' הללו
הם אותם שעושים
עיסה כשקאלו :

הקורא והוא ראש הדקל שהוא כמו עץ לבן מברך עליו בתחלה שהכל קפ"ס של צ"ף
מברך עליו בורא פרי האדמה מפני שאינו פרי והאביונות של צ"ף הן הפרי שהן כעורת
תמרים דקים קטנים מברך עליהן בורא פרי העץ : ז הפלפלין והונגביל בזמן שהן
רטובין מברך עליהן בורא פרי האדמה אבל יבשין אין טעונין ברכה לא לפנייהם ולא
לאחרייהם מפני שהן תבלין ואינו אוכל וכן אוכלין שאין ראויין לאכילה ומשקין שאין
ראויין לשתיה אין טעונין ברכה לא לפנייהן ולא אחרייהן ח הפת שעפשה והיין
שהקרים ותבשיל שעברה צורתו והונגביל'ור' שהן גפן וחשכר והחומץ והגונאי והמלח
והכמ'הין והפט'ריות על כולן מברך תחלה שהכל וכל המברכין לפניו שהכל לאחוריה
מברך בורא נפשות וכל הטעון ברכה לאחרי' טעון ברכה לפניו : ט שמרים שנתן
עליהן שלשה והוציא מהן ארבעה מברך עליהן בורא פרי הגפן שזה יין מוג' הוא הוציא
מחות מארבעה אע"פ שיש בהם טעם יין מברך עליהן שהכל תחלה : י בירך על

פירות

מזאת שהקני'ם ענבים יותר גדלי' כשהן ומט'ריות
מבשלין לעשה כהלכות דעות פ"ל סימן י"א :

הלכות

ברכות

אהנה פא

פירות האילן בורא פרי האדמה יצא ועל פירות האדמה בורא פרי העץ לא יצא ועל כולם
 אם בירך שהכל יצא ואפי' על הפת ועל היין: יא לקח כוס של שכר בידו והתחיל
 הברכה על מנת שהכל וטעה ואמר בורא פרי הגפן אין מחזירין אותו וכן אם היו לפניו
 פירות הארץ והתחיל הברכה על מנת לומר בורא פרי האדמה וטעה ואמר בורא פרי
 העץ אין מחזירין אותו וכן אם היה לפניו תבשיל של דגן ופתח על מנת לומר בורא מיני
 מונות וטעה ואמר המוציא יצא מפני שבטעה שהזכיר את השם והמלכות שהן עיקר
 הברכה לא נתכוון אלא לברכה הראויה לאותו המין והואיל ולא היה בעיקר הברכה טעות
 אע"פ שטעה בסופה יצא ואין מחזירין אותו: יב כל הברכות האלו אם נסתפק לו
 בהם אם בירך או לא בירך אינו חוזר ומברך לא בתחלה ולא בסוף מפני שהן מדברי
 סופרי שכתב והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכה אם היו משקיין בולעין ומברך עליהן בסוף
 ואם היו פירות שאם זרקן ימאסו כגון תותים וענבים מסלקן לצד אחד ומברך ואחר כך
 בולען ואם אינן נמאסין כגון פולים ואפונים פולטן מפיו עד שיברך ופיו פנוי ואחר כך
 אוכל: יג היו לפניו מיני הרבה אם היו ברכותיהן שוות מברך על אחד מהם ופותר
 את השאר ואם אין ברכותיהן שוות מברך על כל אחת מהן ברכה הראויה לו ואי זה מהם
 שירצה להקדים מקדים ואם אינו רוצה בזה יותר מזה אם יש ביניהם אחד משבעת המיני
 עליו הוא מברך תחלה וכל הקודם בפסוק קודם בברכה והשבעה הן האמורים בפסוק זה
 ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש ודבש זה הוא דבש תמרים
 והתמרי קודמי לענבי שהתמרי שני לארץ והענבים שלישי לארץ יד ברכה אחת
 שהיא מעין שלש של חמש המינין של פירות ושל יין היא של מיני הדגן לא שעל הפירות
 הוא אומ' על העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ המדה כו' ועל היין הוא אומ'
 על הגפן ועל פרי הגפן ותותם בשתיהן על הארץ ועל הפירות ואם היה בארץ ישראל
 חותם על הארץ ועל פירותיה ויש מי שמוסיף בברכה שמעין שלש קודם חתימה כי אל
 טוב ומטיב אתה שהיא מעין ברכה רביעית ויש מי שאמר שלא תיקנו ברכה רביעית אלא
 בברכת המזון בלבד: טו שחה יין ואכל תמרים ואכל תבשיל של חמש מיני דגן
 מברך באחרונה באי אמה על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ
 ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ המדה כו' ותותם באי על הארץ ועל המחיה ועל
 הפירות י אבל אם אכל בשר ושחה יין מברך בסוף על זה בפני עצמו ועל זה בפני
 עצמו אכל תאנים או ענבים ותפוחים ואגסים וכיוצא בהן מברך בסוף ברכה אחרת מעין
 שלש והיא כוללת הכל מפני שכולן פירות העץ וכן כל כיוצא בזה:

טור א"ח סימן קכג
 סמ"ג עש"ן ס"ג

תוס' טורי בלעני
 אשכנזי סיני בלעני
 טור סימן ק"ח
 סמ"ג עש"ן כ"ו

טור א"ח סימן קכ
 סמ"ג עש"ן ס"ב

כתב הטור ומיהו שנו
 בכל הכנסתו וקורין
 אותה פעין ג' אע"פ
 שכתקנה מעיל' שאין
 קורין אותה אלא ע"פ
 ג' טקס דלוריתא:

פרק תשיעי

כשם

שאסור לאדם ליהנות במאכל או במשקה קודם ברכה כן אסור לו ליהנות
 בריח טוב קודם ברכה וכיצד מברכין על ריח טוב אם היה זה שיש לו ריח
 עץ או מין עץ מברך בורא עצי בשמים ואם היה עשב או מין עשב מברך בורא עשבי
 בשמים ואם לא היה מן העץ ולא מן האדמה כגון המור שהוא מן החיה מברך בורא מיני
 בשמים ואם היה פרי הראוי לאכילה כגון אתרוג או תפוח מברך שנתן ריח טוב בפירות
 תולדותיו עין הקייס:

טור א"ח סי' ר"ח
 סמ"ג עש"ן ס"ב

י א א י י י

ינומר הוא הקטרת בשמי' שהיו מקטרים על האש אשר נמר הסעודה כדי לעדן הסוף ולהרחיב את הכפס:
 אפרסמון כלסאמו כלענו
 טור אס' מ' ריב
 סאסור ללח' לנאס מכוס למזן:
 פרוטמירובלענו טור אס' מ' ריב
 ימ לוזמירובלענו:
 ורל' פרוטמירובלענו סעמקיס ול' הוא הכקל דוס' דעסקי' טוב שעשו להעביר ריח רעוריה טוב עז ובשמים של עז ורעוריה מן העריות אין מברכין עליהן לפי שאסור להריח בהן בשמים של מתים ובשמים של בית הכסא ושמן העשוי להעביר אר' הוהמא אין מברכין עליהן לפי שנעשו להעביר ריח רע: מוזמר שמומרין בו את הכלים ואת הבגדים אין מברכין עליהם לפי שלא נעשה להריח בעצמו של מוזמר וכן המרות בבגדים שהן מוזמרין אינו מברך לפי שאין שם עיקר נושם אלא ריח בלא עיקר: ט בשמי' של הביוליוואינו ואל' סיס' מסיבה של גוים עעז אין מברכין עליהן שסת' מסיבת גוים עעז: לפי' היה מהלך חוץ לכרך והריח ריח טוב אם רוב העיר גוים אינו מברך ואם רוב ישראל מברך נתערב ריח שמברכין עליו בריח שאין מברכין עליו הולכין אחר הרוב:

פרק עשירי

ברכות

טור אס' מ' ריב כסנ עשין כו
 טור אס' מ' ריב כסנ עשין כו
 אחרות ודברים אחרים שאין בהן פתיחה ולא התימח תקנו חכמים דרך שבת והודייה להקב'ה כמו ברכות התפלה שכבר כתבנום ולא הן הבנות בית חדש והקונת כלים חדשים בין יש לו כיצא בהן בין אין לו מברך בא' אמ' שהחיינו ואם ראוהו לאחר שנים עשר חדש מברך בא' מזיה המתים הרואה פרי המת חדש משנה לשנה בתחלת ראייתו מברך שהחיינו ו שמע שמועה טובה מברך בא' אמ' הטוב והמטיב שמע שמועה רעה מברך כרוך דין האמת והייב ארוב לכרך על הרעה בטוב גפש כדרך שמברך על הטובה בשמחה שנ' ואהבת את ה' אלהיך וכו' וכל מאדך ובכלל

הלכות

ברכות

אהבה פכ

אהבה היתירה שנצטוו בה שאפילו בעת שייצר לו יודה וישבח בשמחה: ד הניעה
 אליו טובה או שמע שמועה טובה אעפ שהדברים מראין שטובה זו תגורם לו רעה
 מברך הטוב והמטיב וכן אם נטעה אליו רעה או שמע שמועה רעה אעפ שהדבר מראין
 שרעה זו גורמת לו טובה מברך דין האמת שאין מברכין על העתיד להיות אלא על מה
 שאירע עתה: ה ירדו גשמים רבים אסיש לו שדה מברך שהחיינו ואם היתה שלו
 ושל אחרים מברך הטוב והמטיב ואם אין לו שדה מברך מורים אנחנו לך ה' אלדינו על
 כל טיפה וטיפה שהורדת לנו ואילו פינו מלא כו' עד הן הן יורו וישבחו ויברכו את שמך
 מלכנו בא' אל רוב ההודאות והתושבחות ו מאימתי מברכין על הגשמים משירבו
 המים על הארץ ויעלו אבעבועות מן המטר על פני המים וילכו האבעבועות זה לקראת
 זה: ז אמרו לו מת אבי וירשתו אסיש עמו אחין מברך בחלה דין האמת ואחר
 כך הטוב והמטיב ואם אין עמו אחים מברך שהחיינו קצרו של דבר כל דבר טובה שהיא
 לו ולאחרים מברך הטוב והמטיב וטובה שהיא לו לברו מברך שהחיינו ח ארבעה
 צריכין להודות חולה שנתרפא וחבוש שיצא מבית האסורים ויורדי הים כשעלו וחולמי
 דרכים כשיגיעו לישוב צריכין להודות בפני עשרה ושנים מהם חכמי שני ורוממוהו בקהל
 עם ובמושב זקנים יהללוהו וכיצד מודה וכיצד מברך עומר בינה ומברך בא' אמה הגומל
 לחיבים טובות שגמלנו כל טוב וכל השומעין אומרים מי שגמלך טוב הוא יגמלך סלה:
 ט הרואה מקום שנעשו נסים לישראל כגון ים סוף ומעברות הירדן מברך בא' אמה
 שעשה נסים לאבותינו במקום הזה וכן כל מקום שנעשו בונים לרבי אבל מקום שנעשה
 בונים ליחיד אותו היחיד וכו' וכן בנו מברך בא' אמה שעשה ל'נס במקו' זה או שעשה
 נס לאבותי במקום הזה הרואה גוב אריות וכבשן האש שהושלך בו חנניה מישאל ועזריה
 מברך בא' אמה שעשה נס לצדיקים במקום הזה הרואה מקום שעוברין בו ע' מברך בא'
 אמה שנתן ארץ אפים לעוברי רצונו מקום שנעקרה ממנו ע' אם בארץ ישראל הוא מברך
 שעקר ע' מארצנו ואם בחוצה לארץ הוא מברך שעקר עבודה זרה ממקום הוזה ואומר
 בשתייהן כשם שעקרת ממקום זה כך תעקר מכל מקומות ותשב לב עובדיהם לעבדך:
 י הרואה בתי ישראל בישובן מברך בא' אמה מציב גבול אלמנה בהרבנן אומר
 ברוך דין האמת: הרואה קברי ישראל מברך בא' אמה אשר יצר אתכם בדין וזן אתכם
 בדין וכלכל אתכם בדין והמית אתכם בדין והיא עתיד להקי אתכם בדין לחיי העולם הבא
 בא' מחיה המתים הרואה תר אלף אדם כאחד אם גוים עובדי ע' הם אומ' בושה אמכם
 מאד חפרה ילדתכם הנה אחרית גוים מדבר צייה וערבה ואם ישראל הסובא רץ ישראל
 אומ' בא' חכם הרוים: יא הרואה מהכמי אומות העולם אומ' בא' אמה שנתן מהכמתו
 לבשר ודם חכמי ישראל מברך שנתן מהכמתו ליראיו מלכי ישראל אומ' שנתן מכבודו
 ומגבורתו ליראיו מלכי אומות העולם שנתן מכבודו לבשר ודם: יב הרואה
 את הכושי ואת המשונין בצורת פניהן או באיבריהן מברך בא' אמה משנה את הבריות
 ראה סומא או קטע ומוכה שחין וכו' קנץ וכיצא בהן מברך בא' אמה דין האמת ואם
 נולדו כן ממעי אמן מברך משנה את הבריות הרואה את הפיל ואת הקוף ואת הקיפוף
 אומ' ברוך משנה את הבריות יג הרואה בריות נאות ומתקנות ביותר ואילו טובות
 יא ב ii 11

טול א' ס' מ' ככ
 ס' מ' ככ
 טול א' ס' מ' ככ
 ס' מ' ככ
 עין ס' כטור
 כעין וס'
 יב
 כוסקין ליכטא יומי
 כלעו: מול לימבטו
 כלעו: קוף ס' מ' יא:
 וסקוף ל' כול
 כקל ג' אסו מ' יטונו
 אעס פלגוס ככוס
 וסיכסוף קדול י
 וקיפספג ואלול כול
 עוף כקלפ' כיווספ
 כלעו ס' ל' ככ
 הדעות עכ' ל' אדס:

טור א"ה סי' כ"ו מברך שככה לו בעולמו היוצא לשדות או לגנות בימי ניסן וראה אילנות פורחות ונענים עולים מברך באי אמה שלא חסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנו טובו ונאות ועל קול ההברה שתשמע בארץ כמו רחמים גדולים ועל האור שבאוויר שיראו כאילו הם כוכבים נופלים ורצים ממקום למקו או כמו כוכבים שיש להם זנב על כל אחד מלא מברך ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם ואם רצה מברך עושה בראשית: מן על ההרים ועל הגבעות על הימים ועל המדברות ועל הנהרות אם ראה אחת מהן לשלשים יום מברך עושה מעשה בראשית הרואה את הים הגדול משלשים יום לשלשים יום או יותר מברך באי אמה שעשה את הים הגדול: יו הרואה קשת בענן מברך באי אמה וזכר הברי' נאמן בכריתו קיים במאמרו: הרו' לבנה בחדוש' מבר' באי אמה אשר במאמרו ברא שחקי וברוח פיזו כל צבאם חקוומן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמותם לעשו' רצון קונם פועלו אמת ופעולתם צדק וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהן עתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על כבוד מלכותו ועל כל מה שברא באי מחדש חדשים יו וצריך לברך ברכה זו מעומד שכל המברך על החדש בזמנו כלו הקביל פני שכי' אס' לא בירך עליה בלילה הראשון מברך עליו עד ששה עשר יום בחדש עד שתמלא פגימתה: יח הרואה את החמה ביום תקופת ניסן של תחלת המחזור של שמונה ועשרים שנה שהתקופה בתחלת ליל רביעי כשרואה אות ביום רביעי בבקר מברך ברוך עושה בראשית וכן כשתחזור הלבנה לתחלת מול טלח בתחלת החדש ולא תהיה נוטה לא לצפון ולא לדרום וכן כשיוחזרו כל כוכב וכוכב מתמשת הכוכבים הנשארי לתחלת מול שלה ולא יהיה נוטה לא לצפון ולא לדרום וכן בכל עת שיראה מול שלה עולה מקצת המזרח על כל אחד מאלו מברך עושה בראשית: יט הרואה בתי אומות העולם עובדי עץ בישובן אומ' בית נאים יסח' ה' בחורבנן אומ' אל נקמות ה' אל נקמ' הופיע ראה קברי אומות העולם עובדי עץ אומד בושה אמכם מאד וגו': כ הנכנס למרחץ אומ' יהי רצון מלפניך ה' אלדינו שתכניסני לשלום ותוציאני לשלום ותצילני מזה ומכיוצא בזה לעתיד לבא וכשיצא מן המרחץ אומר מודה אני לפניך ה' אלדי שהצלתני מן האור וכנ' כא הנכנס להקיו דם אומר יהי רצון מלפניך ה' אלדי שיהא עסק זה לי לרפואה כי רופא הנם אתה וכשיצא אומר באי רופא חולים, כב ההולך למוד גורנו אומר יהי רצון מלפניך השם אלדי שתשלה ברכה במעשה ידי התהויל למוד אומר ברוך השולה ברכה בכרי זה מרד ואחר כך בקש רחמים הרי זו תפלת שוא וכל הצועק לשעבר הרי זו תפלת שוא: כג הנכנס לבית המדרש אומר יהי רצון מלפניך השם אלדי שלא אכשל בדבר הלכה שלא אומר על טהור טמא ועל טמא טהור ולא על מותר אסור ולא על אסור מותר ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חבירי ואל יכשלו חבירי ואשמח בהם. כד וביציאתו מבית המדרש אומר מודה אני לפניך ה' אלדי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות שאני משכים והם משכימים אני משכים לדברי תורתי והם משכימים לדבריהם בטלים אני עמל והן עמלין אני עמל לדברי תורתי ומקבל שכר והן עמלין ואין מקבלין שכר אני רץ והם רצים אני רץ לחיי העולם

טור א"ה סי' כ"ט
סיני עשין כו
טור סימן כ"ו

פגימתה לל קמ"ג
טכין טני קרני טירח
טסוף כעו פגימת
טסכין טפנוס
כאונרתי:

טור סימן ל"ד
סיני עשין כז
טור א"ה סי' ל"ה

טור א"ה סימן ק'
סיני עשין כז

טור א"ה סימן ק"
סיני עשין כז

העולם הנא והסרצים לבאר שחת. כה הנכנס לכתב אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי
 שתכניסני לכרך זה לשלום ואם נכנס בשלום אומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהכנסתי
 לשלום וכשיבקש לצאת אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שהוצאתני לשלום ואם
 יצא בשלום אומר מודה אני לפניך ה' אלהי שהוצאתני מדרך זה לשלום וכשם שהוצאתני
 לשלום כך תוליכני לשלום ותציערני לשלום ותסמכני לשלום ותצילני מקף אויב ואורב
 בדרך. כו כללו של דבר לעולם יצעק אדם על העתיד לבוא ויבקש רחמים ויתן
 חודיה על מה שעבר ויודה וישבח כפי כחו וכל המרבה להודות את ה' ולשבחיה תמיד הרי
 זה משובח.

פרק אחר עשר

ספור הכניסה כמינין
 קי וחתם כס כפי
 מיעוט תפלת וכתב
 כדך לפניהם כלסון
 רבים ועשית ואין
 לפניהם אלא יס לך
 לכלך פרסם וכסמך
 הכניסה כן כעשית
 כעשית כן כלסון
 פרק עשר :

כל

הברכות כולן פותח בברוך וחותם בברוך חוץ מברכה אחרונה של קריית שמע
 וברכה הסמוכה להחיתה וברכת הפירות והדומה לה וברכת עשיית המצוות
 ולא הברכות שאמרנו שהן דרך שבת וחודיה יש מהן פותח בברוך ואינו חותם בברוך ויש
 מהן שהוא חותם בברוך ואינו פותח בברוך אלא מעט מברכת המצוות כגון ברכת ספר
 תורה ורואה קברי ישראל כגון או שהן דרך שבת וחודיה אבל שאר ברכת המצוות כולן
 פותח בהן בברוך ואינו חותם. ב יש מצות עשה שאדם חייב להשתדל ולדרוף עד
 שיעשה אותם כגון תפלין וסוכה ולולב ושופר ואלו הן הנקראין חובה לפי שאדם חייב
 על כל פנים לעשותן ויש מצות שאינם חובה אלא דומיין לרשות כגון מוזה ומעקה שאין
 אדם חייב לשכון בבית החייב במוזה כפי שיעש מוזה לא אם רצה לשכון כל ימיו באהל
 או בספינה ישב וכן אינו חייב לבנות בית כפי לעשות מעקה וכל מצות עשה שבין אדם
 למקום בין מצוה שאינה חובה בין מצוה שהיא חובה מברך עליה קודם לעשייתה. ג
 וכן כל המצוות שהן מדברי סופרים בין מצוה שהיא חובה מדבריהם כגון מקרא מגילה
 והדלקת נר בשב' והדלקת נר חנוכה בין מצות שאינן חובה כגון עירוב ונטילת ידים מברך
 על הכל קודם לעשייתה ואקבו לעשות והיכן צונו בחור שכתוב בה אשר יאמרו לך תעשה
 נמצא ענין הדברים והצעתן כך הוא אשר אקבו שצוה בהן לשמוע מאלו שצונו להדליק
 נר של חנוכה או לקרות את המגילה וכן שאר כל המצוות שמדברי סופרים ד ולמה
 אין מברכין על נטילת ידים באחרונה מפני שלא חייבו בדבר זה לא מפני הסכנה ודברים
 שהם משום סכנה אין מברכין עליהן הא למה זה דומה למי שס' ין את המים ואח' כך שתה
 בלילה מפני סכנת עלוקה שאינו מברך וצונו לסנן ארז המים וכן כל כיוצא בזה העושה
 מצות ולא בירך אם מצוה שעדיין עשייתה קיימת מברך אחר עשייה ואם דבר שעבר הו'
 אינו מברך. ח כיצד הרי שנתעטף בציצית או שלבש תפלין או שישב בסוכה ולא בירך
 תחלה חזר ומברך אחר שנתעטף אשר אקבו להתעטף בציצית וכן מברך אחר שלבש
 להגיה תפלין ואחר שישב לישיב בסוכה וכן כל כיוצא באלו ו אבל אם שהט בלא
 ברכה אינו חוזר אחר שהיטה ומברך אקבו על השחיטה וכן אם כסה הדם בלא ברכה או
 הפריש תרומה ומעשרות או שטבל ולא בירך אינו חוזר ומברך אחר עשייתה וכן כל כיוצא
 בזה. ז אין לך מצוה שמברכין אחר עשייתה אלא טבילת הגר בלבד שאינו יכול

טור פ"ח מ' קפ"א
 טעם עשין סס
 סיכון לל קלניו בלע
 מין סך סס"א א"ת
 הדם סכנוו ס"ב ל'ע'
 טור"ל מ"טן רמ"ב
 טעם עשין סס

הלכות

ברכות

אהבה

טור ס"ח סי' תרמ"ט
ס"ח ע"ג כ"ו

טור ס"ח סי' תרמ"ט
ס"ח ע"ג כ"ו

ס"ח ע"ג כ"ו

טור ס"ח סי' תרמ"ט
ס"ח ע"ג כ"ו

טור ס"ח סי' תרמ"ט
ס"ח ע"ג כ"ו

טור ס"ח סי' תרמ"ט
ס"ח ע"ג כ"ו

לומ' אשר קדשנו במצותיו וצונו שעדיין לא נתקדש ולא נצטווה עד שיטבול למיכא אחר
שיטבול מברך על הטבילה מפני שהיה רחוי מעיקרו ולא היה ראוי לברך: ח כל
מצוה שעשייתה היא גמר חיובה מברך בשעת עשייתה וכל מצוה שיש אחר עשייתה צווי
אחר אינו מברך לא בשעה שעושה הצווי האחרון כיצד העושה סוכה או לולב או שופר
או ציצית או תפלין או מוזה אינו מברך בשעת עשייתה אקבו לעשות סוכה או לולב או
לכתוב תפלין מפני שיש אחר עשייתו צווי אחר ואימתי מברך בשעה שישיב בסוכה או
כשיענע הלולב או כששמע קול השופר או כשיתעטף בציצית ובשעת לבישת תפלין
ובשעת קביעת מוזה אבל אם עשה מעקה מברך בשעת עשייתה אקבו לעשות מעקה וכן
כל כיצא בזה ט כל מצוה שהיא מוסן לזמן כגון שופר וסוכה ולולב ומקרא מגילה
וגר חנוכה וכן כל מצוה ומצוה שהיא קניין לו כגון ציצית ותפלין ומוזה ומעקה וכן מצוה
שאינה תדירה ואינה מצויה בכל עת שהרי היא דומה למצוה שהיא מוסן לזמן כגון מילת
בנו ופדיון הבן מברך עליה בשעת עשייתם שהחיינו ואם לא בידך על סוכה ולולב וכיצא
בהם שהחיינו בשעת עשייה מברך עליהן שהחיינו בשעה שיצא יד חונתו בידך וכן כל
כיצא בהן י אחר העושה מצוה לעצמו ואחר העושה אותה לאחרים מברך קודם
עשייתה אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות אבל אינו מברך שהחיינו אלא על מצוה
שעושה אותה לעצמו היו לפניו מצוות הרבה אינו מברך אקבו על המצוות אלא מברך
על כל אחת ואחת בפני עצמה: יא כל העושה מצוה בין שהיתה חיובה עליו בין
שאינה חיובה עליו אם עשה אותה לעצמו מברך לעשות עשה אותה לאחרים מברך על
העשייה יב כיצד לבש תפלין מברך להניח תפלין נתעטף בציצית מברך להתעטף
בציצית ישיב בסוכה מברך לישיב בסוכה וכן הוא מברך להדליק נר של שבת ולגמור את
ההלל וכן אם קבע מוזה לבישתו מברך לקבוע מוזה עשה מעקה לגו מברך אקבו לעשו'
מעקה הפריש תרום לעצמו מברך להפריש מל את בנו מברך למול את הבן שחט פסוח
וחגיגתו מברך לשחוט: יג אבל אם קבע מוזה לאחרים מברך על קביעת מוזה
עשה להם מעקה מברך על עשיית מעקה הפריש להם תרומה מברך על הפרשת תרום'
מל את בן חמורו מברך על המילה וכן כל כיצא באו יד עשה המצוה לו ולאחרים
כאחר אם היתה מצוה שאינה חיובה מברך על העשייה לפיכ הוא מברך על מצות עירוב
היתה חיובה ונתכוון להוציא עצמו מירי חיובה ולהוציא אחרים מברך לעשות לפיכ הוא
מברך לשמוע בקול שופר: טו נטל ארז הלולב מברך על נטילת לולב שכיון
שהחובתו יצא יד חובתו אבל אם בידך קודם שיטול מברך ליטול לולב כמו לישיב בסוכ'
מכאן אתה למד שהמברך אחר שעש' מברך על העשייה אבל נטילת ידים ושחיטת חזאיל
וברברי הרשות הן אפילו שחט לעצמו מברך על השחיטה ועל כיסוי הדם ועל נטילת
ידים וכך הוא מברך על ביעור חמץ בין שברך לעצמו בין שברך לאחר' שמשעה שגמר
בלבו לבטל נעשית מצות הביעור קודם שיבדוק כמו שיתבאר במקומו יו כל דבר
שהוא מנהג אע"פ שמנהג נביאים הוא כגון נטילת ערבה בשביעי של חנו ואין צריך לומר
מנהג חכמי כגון קריאת הלל בראשי חדשים ובחולו של מועד של פסח אין מברכין עליו
וכן כל דבר שישתפק לך אם טעון ברכה או לאו עושין אותו בלא ברכה ולעולם יזהר

אדם בברכה שאינה צדיקה וירבה בברכות הצריכות וכן דוד אמר בכל יום אנרכך: תליס קעט

הלכות מילה

מצות עשה אחת והיא למול הזכרים ביום שמיני וביאור מצות זו בפרקים אלו:

פרק ראשון

מילה

מצות עשה שתיבין עליה כרת שנז' וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה כו' ומצוה על האב למול את בנו ועל הרב למול את עבדיו יליד בית

זמקנת כסף עבר האב או אדון ולא מל אותן ביטל מצות עשה ואינו חייב כרת שאין הכרת תלוי אלא בערל בעצמו ובית דין מצווין למול אותו הכן או העבד בזמנו ולא יניחו ערל בישראל ולא בעבדיהן ב אין מליץ בנו של אדם שלא מדעתו אלא אם כן עבר ונמנע למולו שביטל דין מליץ אותו בעל כרחו נתעלם מבי דין ולא מלו אותו כשיגדל הוא חייב למול את עצמו וכל יום שיעבור עליו משיגדל ולא ימול את עצמו הרי הוא סבטל מצות עשה אבל אינו חייב כרת עד שימות והו' ערל בזמור: ג אחד עבד שגדל ברשות ישראל ואחד עבד הנלקח מן הגוים חייב הרב למול אותן אלא שיליד בית נימול לשמונה ומקנת כסף נמול ביום שנלקח אפילו לקחו ביום שנולד נימול ביומנו ד

יש מקנת כסף שנימול לשמונה ויש מקנת כסף שנימול לאותו יום שנולד כיצד לקח שפחה ולקח עובדה עמה וילדה הרי זה נמול לשמונה ואף על פי שלקח העובר בפני עצמו והרי העובר עצמו מקנת כסף הואיל וקנה אמו קודם שתלד נימול לשמונה ה לקח שפחה לעובדיה או שלקח שפחה על מנת שלא להטבילה לשם עבדות אף על פי שנולד ברשותו נימול ביום שנולד שהרי הנולד הזה כאלו הוא מקנת כסף לברו וכאילו היום קנהו שאין אמו בכלל שפחות ישראל כרי שיהיה הנכ' יליד בית ואם טבלה אמו אחר שילדה הרי זה נימול לשמונה ו לקח עבד גדול מן הגוים ולא רצח העבד למול

מגוללין עמו כל שנים עשר חדש יתר על כן אסור לקיימו כשהוא ערל לא חוזר ומוכרו לגוים ואם התנה עליו מתחלה והוא אצל רבו הגוי שלא ימול אותו מותר לקיימו והו' ערל ובלבד שיקבל עליו שבע מצות שגזטו בנינת ויהיה כגד תושב אבל אם לא קבל עליו שבע מצות יהרג מיד ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיו בל נודג' ז גר שנכנס לקהל ישראל חייב מילה החלה ואם מל כשהיה גוי צריך להטיף ממנו דם ברית ביום ד'שמיני שנתגיד וכן קטן שנולד כשהוא מהול צריך להטיף דם ברית ביום השמיני

אנדרוגינוס והוא הילוד שיש לו זכרות וזכר ונקבות כנקבה צריך למול אותו בשמיני וכן יוצא דוגמיו שיש לו שתי ערלות מליץ את שתי' הן בשמיני ה אין מליץ לעולם אלא ביום אחר עלות השמש בין ביום השמיני שהוא זמנה בין שלא בזמנה שהו' מתשיע והלאה שנאמר ביום השמיני ביום ולא בלילה מל משעלה עמוד השחר כשר ובל היום כשר למילה ואף על פי כן מצות להקדים בתחלת היום שוריוין מקדימין למצוות ס

מילה בזמנת דוחה את השבת ושלא בזמנה אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב טויל יד מיין רמב סענ עמין כס

יא ד iii 11

ובין בזמנה בין שלא בזמנ דרוחה את הצרעת כיצד שאם ח'ת כהרת בעור הערלה חותכה עם הערלה אף על פי שקציצת נגע הצרעת בלא העשה יבא עשה ויו' דה את לא תעשה
 * כשם שמילת הבנים דרוחה את השבת כך מילת העבדים שהן נימולים לשמונה דרוחה את השבת אם הל שמיני שלהן כשבת חוץ מיליד בית שלא טבלה אמו עד שילד' שאף על פי שנימול לשמונה אינו דרוחה את השבת יא קטן שנולד כשהוא מהול ומי שנולד בחדש השמיני לעבורו קודם שתגמר בר'תו שהוא כנפל מפני שאינו חי ויצא דופן ואנדרוניגס ומי שיש לו שתי ערלות אין דרוחין את השבת לא נימולין באחד בשבת שהוא יום תשיעי שלהן: יב מי שנולד בין השמשות ספק ביום ספק בלילה מונין מן הלילה ונימול לתשיעי שהוא ספק שמיני ואם נולד ערב שבת בין השמשו אינו דרוחה את השבת אלא נימול באחד בשבת שאין דרוחין את השבת מספק: יג מי שנולד בחדש השמיני אם היה בשלם בשערו ובצפורניו הרי זה ולד שלם וכן שבעה הוא אלא שנשתתה ומוחר לפלטלו בשבת ואינו כאבן ומלין אותו בשבת אבל אם נולד ושעריו לקוי ואין צפורניו של ימין כברייתן הרי זה בין שמונה ודאי שלא היה ראוי להולד אלא בתשעה ויצא קודם שיגמר ולפיכך הוא חשוב כאבן ואסור לפלטלו בשבת ואע"פ כן אם שהא שלשי יום הרי הוא ולד של קיימא והרי הוא כשאר הנולדין לכל דבר שכל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל: יד מי שנולד בחדש השביעי לעבורו אם נולד שלם הרי זה ולד של קיימא ומלין אותו בשבת ספק בן שבעה ספק בן שמונה מלין אותו בשב' על כל פנים אם בן שבעה הוא ושלם הוא ברין הוא שידחה שבת ואם בן שמונה הוא הרי זה שמל כמדחתך בשר הוא לפי שזה נפל אם הוא בן שמונה: טו הוציא העובר ראשו חוץ למעי אמו בין השמשות אע"פ שלא יצא כלו אלא בלילי שבת אין מלין אותו בשבת וכל מי שאינו דרוחה את השבת אינו דרוחה את יום טוב ראשון ודרוחה את יום טוב שני ובשני ימים טובים של ראש השנה אינו דרוחה לא את הראשון ולא ארז השני וכן מילה שלא בזמנה אינו דרוחה את שני ימים טובים של ראש השנה: יז תולדה אין מלין אותו עד שיבריא ומונין לו מעת שיבריא מהליו שבעה ימים מעת לעת ואח' כך מלין אותו בד'א כשהלצתו הטה וכיוצא בחלי זה אבל אם כאבו לו עיניו בעת שיתפתחו עיניו וירפאו מלין אותו מיד וכן כל כיוצא בזה: יח קטן שנמצא בשמיני שלו ירוק ביותר אין מלין אותו עד שיפול בו דם ויהזורו מראיו כמראה הקטנים הכריאים וכן אם היה ארום ביותר כמי שצבעו אותו אין מלין אותו עד שיבלע בו דמו ויהזורו מראיו כשאר הקטנים מפני שזה חולי הוא וצריך להזהר בדברים אלו הרבה יח אשה שמלה בנה ראשון ומתמתת מילה שהכשילה את כחו וכן מלה את השני ומתמתת מילה בין מבעלה הראשון בין מבעלה השני הרי זה לא ימול את השלישי בזמנו לא ממתנין לו עד שיעלה ויתחוק כחו אין מלין אלא ולד שאין בו שם חולי שסכנת נפשות דרוחה את הכל ואפשר למול לאחר זמן ואי אפשר להחזיר נפש אתה מ'שראל לעולם:

טור יד מו רמב
סמך פסין כח

סור יד מ'טן רמב

עין כטור יד מ'טן
רמב

טור יד מ'טן רמב

עין חולי בכל סוגין
טור יד מ'טן רמב

טור יד מ'טן רמב
סמך פסין כח

פרק שני

הכל כשרין למול ואפילו ערל ועבר ואשה וקטן מלין במקום שאין שם איש אבל גוי לא

גוי לא ימול כלל ואם מל אינו צריך לחזור ולמול שנייה ובכל מלין ואפילו בצור ובזכוכית
 ובכל דבר שכורת ולא ימול בקרומית של קנה מפני הסכנה ומצוה מן המובחר למול
 בברזל בין בסכין בין במספרים ונהגו כל ישראל בסכין ב כיצד מוהלין חותכין את
 כל העור המהפח את העטרה עד שתתגלה כל העטרה ואחר פורעין את הקרום הרך
 שלמטה מן העור בצפורן ומחזירו לכאן ולכאן עד שיראה בשר העטרה ואחר כך מוצץ
 את הדם עד שיצא הדם ממקומות החוקים כדי שלא יבא לידי סכנה וכל מי שאינו מוצץ
 מעבדין אותו ואחר שמוצץ נותן עליה אספלגית או רטייה וכיוצא בהן ג יש ציצין
 מעכבין את המילה ויש ציצין שאין מעכבין את המילה כיצד אסנשאר מעור הערלה
 עור החופה רוב גבהה של עטרה הרי זה ערל כמות שהיה וזה העור הו ציצ המעכב ואם
 לא נשאר ממנו אלא מעט שאינו חופה רוב גבהה של עטרה זהו ציצ שאינו מעכב

טור' ד' כיוון דסד
 סמנ עמין כס
 אספג' אפיטיסטרנ
 דסיי' אכנויכסנו :

תרגום ספיר' זנין :
 עין כטור סמין דסו
 וכסנו סס

ד המל כל זמן שעוסק במילה חוזר בין על הציצין שמעכבין בין על ציצין שאין
 מעכבין פירש על ציצין המעכבין חוזר על ציצין שאין מעכבין אינו חוזר מל ולא פרע
 את המילה כאלו לא מל ה קטן שבשרו רך ומכושל ביותר ומדולדל או שהיה
 בעל בשר עד שיראה כאלו אינו מהול רואין אותו בעת שיתקשה אם נראה שהוא מהול
 אינו צריך כלום וצריך לחקן את הבשר מכאן ומכאן מפני מראית העין ואם בעת שיתקש
 לא נראה מהול חוזרין וקוצצין את הבשר המדולדל מיכן ומיכן עד שתראה העטר גליה
 בעת קשוי ודבר זה מדברי סופרים אבל מן החורה אעפ שחוא נראה כערל הואיל ומל
 אינו צריך למול פעם שנייה ו עושין כל צרכי מילה בשבת מולין ופורעין ומוצצין
 וחוזר על ציצין המעכבין אעפ שפירש ועל ציצין שאין מעכבין כל זמן שלא פירש ונותן
 עליה אספלגית אבל מכשירי מילה אין דוחין את השבת כיצד הרי שלא מצאו סכין
 אין עושין סכין בשבת ולא מביאין אותה ממקום למקום ואפילו מבוי שאינו מעורב אין
 מביאין אותו מחצר לחצר ואין עירוב מדבריהם נדחה מפני הכאת הסכין הואיל ואפשר
 להביאו מערב שבת ז וכן אין שוחקין לה סממנין ואין מחמין לה חמין ואין עושין
 לה אספלגית ואין טורפין יין ושמן ואם לא שחק כמין מערב שבת לועס בשני ונותן לא
 טרף יין ושמן נותן זה לעצמו וזה לעצמו זה הכלל כל שאפשר לעשותו מערב שבת אינו

מעכבין מעמ' גו :
 טירוף לל עירוב :
 כעין קנינוו כלעו :

דוחה את השבת אבל אם שכת ולא הכינו המכשירין תדחה המילה לתשיעי ח
 מלו את הקטן בשבת ואחר כך נשפכו החמין או נתפירו הסממנין עושין לו הכל בשבת
 מפני שסכנה היא לו מקום שדרך להרחיץ את הקטן מרחיצין אותו בשבת ביום המילה
 בין לפני המילה בין לאחר המילה או בשלישי של מילה שחל להיות בשבת בין רחיצת
 כל גופו בין רחיצת מילה בין בחמין שהוחמו מערב שבת בין בחמין שהוחמו בשבת מפני
 שסכנה היא לו ט שכחו ולא הביאו סכין מערב שבת אימר לגוי להביא סכין בשבת
 ובלבד שלא יביא אותו דרך רשות הרבי כללו של דבר כל דבר שעשיתו בשבת אסור
 עליו משום שבות מותר לנו לומר לגוי לעשות אותה כדי לעשות מצוה בזמנה ודבר
 שעשיתו אסורה עליו משום מלאכה אסור לנו לומר לגוי לעשותו בשבת י
 מכשירי מילה אפילו בזמנה אין דוחין את יום טוב הואיל ואפשר לעשות מערב יום טוב

טור' ד' סמין דסו

שבתורה

שבתורה אבל שוחקין לה סממנין ביום טוב הואיל וראוי לקדשה ופורפין לה יין ושמן:

פרק שלישי

המל

מברך קודם שימול אשר קרשנו במצותו וצונו על המילה אם מל בן חתו
 ואם מל את בנו מברך וצונו למול הבן ואבי הבן מברך ברכה אחרת בא'
 אמה אקבו להכניסו בבריתו של אביו וצונו על האב למול את בנו יתר על כל
 מצוות שמצווין ישראל שימולו כל ערל שביניהן לפיכך אם אין שם אביו אין מברכין אותו
 ברכה זו ויש מי שהורה שיברכו אותה בית דין או אחד מן העם ואקראו לעשות כן
 ב ואם היו שם עומדין אומרים כשם שהכנסתו לברית כן תכניסנו לתורה ולהנחה
 ולמעשים טובים ג ואחר כך מברך אבי הבן או המל או אחד מן העומדין שם בא'
 אמה אשר קדש ידיד מבטן וחוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברי קדש על כן בשכר
 זאת ה' חן מלקנו ארנו צונו לה' אלהינו שארנו משהת' למען כריתו אשר עש' עמנו
 בא' כורת הברית ואבי הבן מברך שהחינו ד המל את הורים מברך בא' אמה
 אקבו למול את הורים ולהטיף ממנו דם ברית שלא מלאדם הברית לא נתקיימו שמים וארץ
 שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שפתי ה' המל את עברו
 מברך אקבו למול את העבדים ולהטיף מהן דם ברית שאם לא ימולו לא יתקיימו
 שמים וארץ ואם מל עבד של אחריב מברך על מילת העבדים והמל אדב' גדול צריך
 לכסות ערותו עד שיכרך ואחר כך מגלה ומל אותו ו גר שמל קודם שנתגייר וקטן
 שנולד כשהו' מהול כשמשטיפין ממנו דם ברית אין צריכין מכה וכן אנדרונגיס אין מברכין
 על מילתו מפני שהוא אינו זכר וראי ז גוי עעו' שצריך להתוך ערלתו מפני מכה או
 מפני שהין שנולד בו אסור לישראל להתוך אותה שהגוי אין מעלין אותם מדי' מיתה ולא
 מורדין אותן אליה אעפ' שנעשית מצוה ברפואה זו שהדי' לא נתכוון למצוה לפיכך אם
 נתכוון הגוי למילה בותר לישראל למול אותו ה מאוסה היא הערלה שנתנו בה
 הרשעים שנ' כי כל הגוים ערלים וגדולה היא המילה שלא נקרא אברהם אבינו שלם עד
 שמל שנאמ' התהלך לפניו והיה תמים ואתנה בריתי ביני וביניך כ' וכל הכפר בריתו של
 אברהם אבינו והניח ערלתו אומשכה אעפ' שיש בו תורה ומעשים טובים אין לו חלק
 בא וראה כמה המורה מילה שלא נתלה למשה רבינו עליה אפילו
 ט שעה אחת אעפ' שהיו בדרך וכל מצוות התורה נכרתו עליהן שלש בריתות שנא' אלח
 דברי הברית אשר צוה המלכד הברית אשר כרת אתם בחרב ושם הוא אומ' אתם נצבים
 היום כול לעברך בברית ה' ארץ הרי שלש בריתות ועל המילה נכרתו שלש עשר בריתות
 עס אברהם אבינו ואתנה בריתי ביני וביניך אני הנה בריתי אתך והקמתי ארצ' ברית'
 ביני ובינך לברית עולם ואתה את בריתי תשמור זאת בריתי אשר תשמרו והיה לאות
 ברית והיה הברית' בבשרכם לברית עולם את בריתי הפר והקמתי את בריתי אתו
 לברית עולם ואת בריתי אקים את יצחק:

טור י"ד סימן רמ"א
ענין ענין כ"א

טור י"ד סימן רמ"א
ענין ענין ס"א

טור י"ד סימן רמ"א

טור י"ד סימן רמ"א

כ"א דהת ע"מ
 להקטין כמ"א ל' אהו
 איתא בפרקי ל' איעו'
 פרק כ"ט סכסכר
 אליהו עלפני איזבל
 והלך למורכ כגלה
 עליו סכסכה ואמר לו
 מה לך פה ליהו ויאמ'
 קנא קנאתי כי עובדו
 בריתך ונני' אמר לו
 לעולם אתה עקב
 קנאת בסימ' עלבוי
 עריות וקנא את אק'
 חייך סאן וסדל עושין
 ברית מילה עד סבת'
 דואם בעיניך מכאן

נגמר ספר שני

סתקינו כמתי להיות עושי' מושב כבוד לעלף
 סקרה אליהו ז' מלך הכרית סכסכ' ועלף
 הכרית אשכ' אתם סכסכ' סכסכ' עכ':

סדר תפלות כל השנה

נהגו העם לקרא בכל יום בשחר אחד שקורין פרשת צו וברכ' כוצים קורין משנה זו
אלו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד
תורה אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כבוד
אבואם וגמילות חסד' ועין תפלה ובקור תולים והשכמת בית המדרש והכנסת אורחין
והנאת שלום בין אדם לחברו ותלמוד תורה כנגד כולם אמר ר' זירא בנורא ישראל הן
וחמירו על עצמן שאפילו רואות דם טיפה כחדל יושבות עליה שבעה נקיים תנא דבי
אליהו כל השונה הלכה מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנ' הליכות עולם לו אל תיקרי
הליכות אלא הלכות אמר ר' אלעזר אמר ר' הנינא תלמידי חכמים מרבין שלום בעולם
שנ' וכל בניך למודי ה' וכו' מוסור לדוד המי יגור באהלך ומי ישכן בהר קדשך הולך תמי'
ופועל צדק' לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ומודד' על האמת ודובר אמת בלבבו
ושכס' ויאמר רבון כל העולמים לא על צדקותינו אנהנו מפילים תחנונינו לפניך כי על
רחמיך הרבים מה אנו מה חיינו מה חסדנו מה צדקותינו מה כחנו ומה גבורותינו לפניך
מה נאמר לפניך ה' אלוינו הלא כל הגבורים כאין לפניך ואנשי השם כלא היו וחכמי כבלי
מדע ונבונים כבלי השכל כי כל מעשינו תדונו ובוהו וימי חיינו הכל לפניך כמו שכרוב
בדברי קדשך ומותר האדם וגו' אבל אנהנו עמך בני בריתך בני אברהם אוהבך שנשבעת
לו בהר המור' זרע יצחק יחידך שנעקר על גבי מזבחת עדת יעקב בנך בכורך שסאהבתך
שאהבת אותו ומשמחתך ששמחת בו קראת אותו ישראל וישראל לפניך אנו חייבים
להתירו לך ולשבתך ולפארך וליתן שבת והוראה לשמך ותייבים אנו ליום לפניך בכל יום
ערב ובקר שמע ישראל ה' אלדינו ה' אחד אשרינו מה טוב חלקנו מה נעים גורלנו מה יפה
מאד ירושתנו אשרינו שאנו משכימין ומעריבים בכל יום תמיד ערב ובקר ואומרים שמע
ישראל ה' אלדינו השם אחד אתה הוא קודם שנברא העולם אתה הוא אחר שנברא
העולם אתה הוא בעולם הזה ואתה הוא לעולם הבא אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון
קדש שמך הגדול והקדוש בעולםך וב'שועתך תרום ותגביר קרננו ברוך המקדש שמו
ברבים אתה הוא השם אלדינו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ובשמי השמים העליונים
אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומכל עדיך אין אלים כפך קוויך מארבע כנפות הארץ
יכירו וידעו כל בני העולם כי אתה הוא אלהים לבדך לכל ממלכות הארץ אתה עשית את
השמים ואת הארץ ומי בכל מעשה ידך בעליונים או בתחתונים שיאמר לך מה תעשה
אבינו שבשמים עשה עמנו כמו שהבטחתנו על ידי חוזה בעת ההיא אביא אתכם ובעת
קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולתהלה לכל עמי הארץ בשובי את שבותיכם לעיניכם
אמר ה' אתה הוא הלבדך אתה עשית את השמים ושמי השמים וכל צבאם הארץ וכל
אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כולם וצבא השמים לך משתהוים אתה
הוא השם האלדי אשר בהרת באברם והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו אברהם אתה
הוא ושמוח' לא יתמו ה' מלך ה' מלך לעולם ועד ה' מלך כן עד ברוך ה' לעולם
אמן

ואמן וזמן ברכה ראשונה שמברכין לפני פסוקי הזמירות זהו נוסחה ברוך שאמר והיה
 העולם ברוך הוא ברוך אוטר ועושה ברוך גזור ומקיים ברוך מרחם על הארץ ברוך מרחם
 על חבריות ברוך מעביר אפלה ומביא אורה ברוך משלם שכר טוב לרואיו ברוך שאין
 לפניו לא עולה לא שכיחה ולא כזב ולא מרמה לא משוא פנים ולא מקח שחד ברוך אל
 חי לעד וקיים לעצמו באי אמה האל המהולל בפי עמו משוכח ומפואר בלשון כל חסידיו
 ועבדיו ובשירי דוד עבדך משיחך נהלך ה' אלהינו בשבחות ובזמירות ונודך ונשבחך ונפארך
 ונמליכך נזכיר שמך מלכנו אלדינו יהודי חי העולמים משוכח ומפואר עדי עד שמו הגדול
 באי מלך מהולל בתושבחות וקורין פסוקין אלו יחי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו
 וכו' אשרינו וכו' עד סוף תילים ואחר כך קורא פסוקים אלו ברוך ה' לעולם ואמן ומלך
 ה' לעולם ואמן ויברך דוד ארת ה' לעיני כל הקהל ויאמר דוד באי אלדי ישראל
 וכו' ברכה אחרונה של אחר פסוקי הזמירות זהו נוסחה ישבת שמך לעד מלכנו האל
 המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ כילך נאה ה' אלהינו ואלדי אבותינו וכו' וקור' השירה
 עד סופה כמנהג המקום בשבת נהגו כל העם להוסיף לפני ברכה זו נוסח זה נשמת כל
 חי תברך את שמך ה' אלדינו ורוח כל בשר תפאר ותרום וזכרך מלכנו תמיד לדור ודור
 ומסולם ועד עולם אתה אל ומבלעדיך אין אלדים ואין לנו מלך גוא ומושיע פודה ומציל
 בכל עת צרה וצוקה אלא אתה מפרנס ומרחם אלהי כל בריות ארון התולדות המהולל
 בתושבחות חמנה עולמו בחסד ובריותיו ברחמים רבים אלהים אמת לא ינום ולא ישן
 המעורר ישנים והמקיץ נרדמים סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורי יולך אנחנו מודי
 ולא פינו מלא שירה כים ולשונינו רנה כהמון גליו ושפתותינו שבת כמרחבי רקיע ועינינו
 מאירות כשמש וכירח וידינו פרוסות כנשרי שמים ורגליו קלות כאילות אין אנו מספקין
 להודות לך ה' אלדינו ואלדי אבותינו ולברך את שמך על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי
 רבבות פעמים הטובות נסים וגבורות שעשית עמנו ועם אבותינו מלפנים ממצרים ואתנו
 ה' אלדינו מבית עבדי פיתנו ברעב ונתנו ובשובע כלכלתנו ומחרכ הצלתנו ומדבר מלשנתנו
 ומחללים רעים רבים דליתנו ועד הנה עזרנו רחמיך ה' אלדינו ולא עזבונו חסדיך על כן
 איברים שפלגת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפינו ולשון אשר שמת בפינו הן הב יודו
 ויברכו את שמך ה' אלדינו וכו' ישבת וכו' וכן נהגו לקרות כל סימור שיר ליום השבת
 קודם שיתחילו פסוקי הזמירות ביום השבת וביום הכפורים ויש מקומות שנהגו לקרות
 הלל הגדול בשבתות קודם פסוקי הזמירות ויש מקומות שנהגו לקרות שיר המעלות הכל
 כמנהגם ברכ' ראשונה שלפני קרית זו שמע היא נוסחה באי אמה יוצר אור ובור' חשך כל
 עד יוצר הפאורות ברכה שנייה אהבת עולם אהבתנו ה' אלדינו חמלה גדולה ויחירת חמלת
 עלינו אבינו מלכנו כו' עד עמו ישראל באהבה ברכה אחרונה של אחר קרית שמע
 שחרית זו היא נוסחה אמת ויציב וכו' עד באי גאל ישראל ובערבי' ברכה ראשונה באי
 אמה אשר ברברו מעריב ערבים עד באי המעריב ערבים ברכה שנייה אהבת עולם בית
 ישראל עמך אהבת עד באי אוהב עמו ישראל לעד ברכה ראשונה שלאחר קרית שמע של
 ערבית זו היא נוסחה אמת ואמונה כל ואת קיים עלינו כו' עד באי גאל ישראל ברכה
 אחרונה זו היא נוסחה השכיבו ה' אלדינו לשלום וכו' עד ברוך שומר עמו ישראל לעד

ברוך ה'

הלכות תפלות כל השנה אהבה פז

ברוך ה' לעולם אמן ואמן כו' עד פדית אותי ה' אל אמת יראו עינינו וישמח לבנו כו' עד ה'
 מלך המלך ה' מלך לעולם ועד ונהגו מקצת העם לברך פסוק באמצע ברכה וקוראין
 בנוסח זה וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו ה' הוא האלדים ה' הוא האלדים הושיענו
 אלדי' ישענו וקבצנו והציגנו מן הגוים להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך כי לא
 יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול כי הוא יל' לעשות אתכם לו לעם ועלו מושיעים בהר
 ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה
 ה' אחד ושמו אחד אדינו שבשמים יחד שמך הקרוי עלינו קיים את שמך ומלכותך עלינו
 תמיד בידך נפשות החיים והמתים אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש בידך אפקיד
 רוחי פדית אותי ה' אל אמת ואנחנו עמך וצאן מרעיתך נודה לך לעולם לדור ודור נספר
 תהלתך ה' הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה ישראל נושע בה' תשועת עולמים
 לא תבושו ולא תכלמו עד עולמי עד יהי ה' אלדינו עמנו כאשר היה עם אבותינו א' יעובנו
 ולא יטשנו להטות לבבנו אלין ללכת בכל דרכיו לשמור מצותיו וחוקיו ומשפטיו אשר צוה
 את אבותינו כל הנשמח תהלל יה הללויה ברוך ה' ביום ברוך ה' בלילה ברוך ה' בשכבו
 ברוך ה' בקומנו תמיד נהלך סלה ונשיח בחוקיך ובאמונתך ברוך אתה ה' המולך בכבודו
 חי וקיים תמיד ימלך עלינו וכו' :

נוסח ברכות התפלה וסדרן

א באי' אלדינו ואלדי אבותינו אלדי אברהם ואלדי יצחק ואלדי יעקב האל הגדול
 הגבור והגורא ב אחת גבור לעולם ה' מתייה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל משיב
 הרוח ומוריד הגשם מכלכל חיים בהסד מתייה מתייה ברחמים רבים סומך נופלים וכו' a
 אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה באי' האל הקדוש ד אתה חונן
 לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה וחננו מאתך דעה חכמה וכינה והשכל באי' חונן הדעת
 ה השיבנו אבינו לתורתך ודבקינו במצותיך וקרבתנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשוכה
 שלימה לפניך באי' הרוצה בתשובה ו סלה לנו אבינו כי חטאנו מחול לנו מלכנו כי
 פשענו לך כי א טוב וסלה אתה באי' חנון המרבה לסלוח ז ראה נא בעינינו וריבה ריבנו
 ודן דיננו ומחל לנו כי אל מלך גואל חוק אתה באי' גואל ישראל ח רפאנו ה' אלהינו
 ונרפא הושיענו ונושעה כי תהלתנו אתה והעלה רפוא' שלימה לכל תהלו' אינו כי א רופא
 ורחמן אתה באי' רופא דולי עמו ישראל ט ברכנו השם אלדינו בכל מעשה ידינו וברך
 את שנותינו ותן טל ומטר לברכה על כל פני האדמה ושבע את העולם מברכותיך ורוח
 פני תבל באי' מברך השנים י תקע בשופר גדול לחירותנו ושאנס לקבץ את כל גלותינו
 מארבע כנפי הארץ לארצנו באי' מקבץ נדחי עמו ישראל יא השיבה שופטנו כנראשונ'
 ויעוצינו ככתחלה והסר ממנו גי'ן ואנחה ומלוך עלינו אתה לברך בהסד וברחמים בצדק
 ובמשפט באי' מלך אוהב צדקה ומשפט יב למלשינים א תהי תקוה וכולם כרועי אברו
 וכל אויביך מהרה יכרתו ותשברם מהרה בימינו באי' שובר אויבים ומכניע זדים ג על
 החסדי ועל הצדיקים ועל גרי הצדק ועל שארית עמך בית ישראל ידמו רחמיך ה' אלהינו
 ותן שכר

ותן שכר טוב לכל הנוטותים בשמך באמת הטובוכו יד תשכון בתוך ירושלים עירך
 כאשר דברת ובנה אותה בנין עולם במהרה בימינו באי בונה ירושלים טו את צמה עבדך
 דוד במהר תצמיח וקרנו תרום בישועתך באי מצמיח קרן ישועה יו שמע קולנו ה' אלהינו
 וחוס ורחם עלינו וקבל ברחמים ורצון את תפלתנו ומלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו כי
 אתה שומע וכו' יו רצה ה' אלדינו בעמך ישראל ובתפלתם שעה והשב העבודה לדביר
 ביתך ואישי ישראל ותפלתם וכו' באי המחזיר שכיתו לציון יח מודים אנחנו לך שאתה
 הוא ה' אלדינו ואדי אבותינו צור חיינו מן ישענו אתה לדור ודור נודה לך נספר תהלתך
 על חיינו וכו' יט שים שלום טובה וברכה תן וחסד ורחמים עלינו ועל ישראל עמך וברכנו
 כולנו ממאור פניך נתת לנו ה' אלדינו תורת חיים אהבה וכו': בימות החמה אומ' בברכה
 רב להושיע מוריד הטל מכלכל חיים בחסד וכו' ומברך ברכה השיעית בנוסח זה ברכנו
 ה' אלדינו בכל מעשה ידינו וברך את שנותינו בטללי רצון ברכה ונדרבה כשנים הטובוכו באי
 מברך השנים י ליל מוצאי שבת ובמוצאי יום הכפורים ובמוצאי ימים טובים מברך ברכה
 רביעית בנוסח זה אתה חונן לאדם רעת ומ' למד לאנוש בינה אתה הברלת בין קדש לחול
 בין אור לחשך בין ישראל לגוים בין יום השביעי לששת ימי המעשה כשם שהברלת בין
 קדש לחול כן פרנו והצילנו מכל מיני משחית ומכל מיני פורעניות המתרגשות לבוא
 בעולם ושמרנו מן הכל וחנונו סאתך וכו': בראשי חדשים ובחולו של מועד מוסף בברכ'
 י' בערבית ושחרית ומנחה ומברך אותה בנוסח זה רצה ה' אלדינו וכו' עד עבודת ישראל
 עמך אלדינו ואלדי אבותינו יעלה ויבא וכו' ותחזינה עינינו וכו': ובחולו של מועד אומר
 ביום מקרא קדש הזה ביום מועד חג המצות הזה או ביום מועד חג השבועות הזה או ביום
 מועד חג הסוכות הזה : ביום תענית מברך היחיד ברכת'ו בנוסח זו שמע קולנו ה' אלהינו
 חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו עננו
 ה' אלדינו עננו ביום צום תעניתנו כי בצרה גדולה אנחנו אל תסתך פניך ממנו ואל תעלם
 אוזןך משמוע בקשתנו והיה קרוב לשוענו טרם נקרא ואתה תענה נדרב ואתה תשמע
 כדבר שנוהיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע כי אתה שומע תפלת
 כל פה באי שומע תפלה ושל יחציבור אומר נוסח זה ברכה בפני עצמה אחר ברכה
 שביעית אומ' עננו וכו' עד כי אל עונה בעת צרה פודה ומציל בכל עת צרה וצוקה באי
 העונה בעת צרה : בחשעה באב מברך ברכת'י בנוסח זה ורחם ה' עלינו על ישראל עמך
 ועל ירושלים עירך העיר האכלה התרבה השוממה הנתונה ביד זרים היושבת וראש לה
 חפוי כאשר עקרה שלא ילדה ויבלעוה לגיונות וירשוה עובדי פסילים ויתנו נבלת עבדיך
 מאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ על כן ציון במרה תבכה וירושלים תתן קולה לבי לבני
 על הלל יהם מעי מעי על הרגיהם ראה ה' והביטה וראה שוממותיה ונחמנה כי באש
 הצתה ובאש אתה עת'ד לבנות' ככתו ואני אהיה לה נאם ה' חזמת אש סכיב לכבוד אהיה
 בתוכה באי בונה ירושלים : בפורי' מברך ברכת'י בנוסח זה מודים אנחנו לך שאתה הוא
 ה' אלדינו על חיינו המסורים בידך על נשמותינו הפקודות לך על נסיד שבכל יום ויום על
 נפלאותיך שבכל עת ועת על הנסים ועל הנבורות ועל התשועות וכו' ועל כולם ה' אלדינו
 אנו מודים לך הטוב כי לא כלו וכו': בתוכה מברך ברכה זו בנוסח זו מודים אנחנו לך טו
 עד ועל

עד ועל נפלאותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים על הנסים כו' עד ואחר כך באו בניך וכו':
 שלית ציבור מברך לעולם ברכה שלישיה בנוכח זה נקדישך ונמליכך ונשלש לך קדוש
 משולשת כדבר האמור על ידי נביאך וקרא זה אל זה ואמר קק' ה' צבאו מלא כל הארץ
 כבודו כבודו וגדלו מלא עולמו שרתיו שואלי' איה מקום כבודו לחעריו: לעומתם
 משבחים ואומרים ברוך כבוד הממקומו ממקומו מלכנו תופיע ותמלוך עלינו כי מחכים
 אנחנו לך מתי תמלוך בציון בחיינו ובימינו תשכון תתגדל ותתקדש בתוך ירושלם עירך
 לדור ודור ולנצח נצחי ועינינו תראינה במלכות עוונך כדבר האמור בדברי קדשך על ידי
 דוד משיח צדקך ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה לדוד ודוד נגיד גדלך
 ולנצח נצחים קדושתך נקדיש ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש כי אל מלך גדול וקדוש
 אתה ברוך אתה ה' האל הקדוש: בעת ששליח צבור אומר בברכה זו וקרא זה ה' זה כל
 העם עונין קדוש קדוש קדוש וכו' וכשהוא אומר איה מקום כבודו כל העם עונין משבחין
 ואומרים ברוך כו' וכשהוא אומר בחיינו ובימינו כל העם עונין אמן וכשהוא אומר על ידי
 דוד משיח צדקך כל העם אומר ימלוך ה' לעולם וכל אלו הדברים שעונין הצבור הו' קורא
 עמהן ולא ינביח קולו בעת שהן עונין עמו ואחד היחיד ואחר הצבור בעשר ימים שמראש
 השנה עד יום הכפורים אומר בסוף ברכה זו כאמור ויגבה ה' צבאות במשפט והל' הקדוש
 נקדש בצדקה בא' המלך הקדוש שלית צבור אומר קדיש לעולם קוד' כל תפלה ואחר
 כל תפלתו ואחר שאומר סדר היום בכל עת שיאמר סדר היום יתחנן מעט ויאמר קדיש
 וכשישלים לקרות בתורה ובכל עת שיתחנן בדברי תחנוני' כשיגמור תחנוניו יאמר קדיש:

נוסח הקדיש

יתגדל

ויתקדש שמי' רבא בעלמא דברא כרעותיה וימליך מלכותיה ויצמח
 פורקניה ויקרב משחיה ויפרוק עמיה בחייכון וכיוס' כון ובחייחון דכל בית
 ישראל בעגלא ובזמן קריבואמרו אמן יהא שמי' רבא מברך לעול' ולעלמי עלמיא יתברך
 וכו' בעת שיאמר שלית צבור יתגדל ויתקדש שמי' רבא כל העם עונין אמן ובעת שהוא
 אומר תהלה ואמרו אמן כל העם עונין אמן יהא שמי' רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא
 ומצות חכמים הראשונים לענות אמן יהא שמי' רבא מברך בכל כחו של אדם וכשהוא
 אומר יתברך כל העם עונין אמן וכשהוא אומר בריך הוא כל העם עונין אמן וכשח' אומר
 בסוף ואמרו אמן כל העם עונין אמן וכסדר הזה עונין בכל קדיש וקדיש: קדיש בתרא כל
 קדיש שאומר שלית צבור אחר שגמר התפלה שאינו אומר אחריו כלום אלא כל העם
 שומעין אותו ונפטרין: נגהו העם להוסיף בסופו נוסח' זו תתקבל צלותהון ותתעב בעותהון
 וצלותהון ובעותהון דכל בית ישראל קדם אבוהון דבשמיא יהא שלמא רבא וסיעתא
 ופורקנא משמיא עליכון ועלנא ועל כל קהלהון ד' ישראל ואמרו אמן עוש' שלום במרומי
 הוא ברחמי' יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל אמן: קדיש דרבנן כל עשרה מ' ישראל
 או יתר שעוסקין בתלמוד תורה שבעל פה ואפילו במדרשות או בהגדות כשהן מסיימין
 אומר אחד מהן מעומד קדיש בנוסח זה יתגדל ויתקדש שמי' רבא דעתיד לחדה' עלמא
 ולאחייה מ' תייא ולמ' פרק חי'א ולמ' בני קרנא ד' ירושלם ולשכללא היכלא קדישא
 ולמ' עקר

הלכות תפלות כל השנה אהבה

וילך מלכותיה וכול' עד ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן על רבנן על תלמידיהון
ועל תלמידי תלמידיהון דעסקין באורייתא די באתרא הדין ודי בכל אתר ואתר יהא להון
ולכון חניא וחסדא ורחמיס ייעתא ורווחא מקדם אבוהון דבשמיא ואמרו אמן יהא שלם
וכו' וזהו הנקרא קדיש דרבנן: מנהגו להתחנן בגפילת פנים בדברים ופסוקים או פעמים
בכולן ופעמים במקצתן לפיכך אני טרע ומשתחוה ומתחנן לפני ארון העולם אלהי האלה
וארוני הארונים כי לא על צדקותינו אנתנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמך הרבים
ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה ועשה אל תאחר מה נאמר לפניך ה' מה נדבר ומה נצטדק
חטאנו עוינו והרשענו וסדרנו וסרגנו ממצותיך וממשפט'יך לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים
הושחרו פנינו מפני חטארינו ונכפפה קומתנו מפני אשמותינו אין לנו פה להשיב ולא
מצח להרים ראש אלדי בושתי ונכלמתי להרים אלדי פני אליך כי עונותינו רבו עד
למעלה ראש ואשמותינו גדלה עד לשמים אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה למען שמך
והושיענו כמו שהבטחתנו על ידי נביא למען שמי אאריך אפי ותהלתי אחסס לך לבלתי
הכריתך לא למענכם אני עושה בית ישראל כי אם לשם קדשי אשר חללם בגוים אשר
באתם שם לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך ועל אמתך למה יאמרו הגו' איה
נא אלדיהם אנא ה' אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו סלה נא לען העם
הזה כגורל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה למען שמך וסלחת לעונונו
כי רב הוא ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלדי כי שמך נקרא על
עירך ועל עמך: נהגו העם להתחנן אחר גפילת פנים כשמת'יה פניו מן הקרקע בפסוקים
אלו ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו וזכר רחמך ה' חסדך כי מעולם המדה אל
תזכור לנו עונות ראשוני מהר יקדמונו רחמך כי דלנו מאד קומה עזרתה לנו ופדנו למען
חסדך יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך אב עונות תשמר יה ה' מי יעמוד כי עמך
הסליחה למען תורא ה' הושיעה המלך יענו ביום קראנו כי הוא ידע יצרנו וזכור כי עפר
אנחנו עורנו אלדי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך וכן
נהגו העם להתחנן אחר סדר היום בתחנונים אלוה' אלדי אברהם יצחק וישראל אבותינו
שטרה זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך והכן לבכם ולבבי אליך והוא רחום יכפר
עון וגו' כי אתה ה' טוב וסלח ורב חסד לכל קוראיך צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת מי
לא כמך נושא עון ועובר על פשע וגו' ישוב ירחמונו יכבוש עונותינו וגו' ברוך ה' יום יעמוס
לנו האל ישועתנו סלה ה' צבאות עמנו משוב לנו לדי יעקב סלה ה' צבאות אשרי אדם
בוטח בך ברוך ארונו ברוך בוראנו ברוך שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן
לנו תורת אמת על ידי משה רבינו היי עולם נטע בתוכנו הרחמן יפתח לבנו לתלמוד
תורתו ויתן בלבבנו אהבתו ויראתו ותורתו לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם ובנפש
חפצה למען לא יגיע לדיק ולא נלד לבהלה קן יהי רצון ורחמים מלפניך ה' אדינו שנתייה
לשמור תקיך בעולם הזה ולימות המשיח כדי שנוכה ונירש טוב לחיי העולם הבא למען
יוסרך כבוד ולא יזום ה' אלדי לעולם אורך יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי
וגואלי: נהגו מקצת העם לקרוא בכל יום אחר תחנונים אלו שיר מזמור שהיו הלויים אומ'

בבית המקדש באותו היום וקורין לדוד אליך הנפשי אשא כל המומר וקורין אמר רבי
 לעזר אמר חנינא תלמידי חכמי מרבין שלום וכו' אין כארנו אין כארנו אין כארנו אין
 כמושיענו מי כאהינו מי כארנונו מי כמלכנו מי כמושיענו נודה לאלדינו נודה לאדוננו
 נודה למלכנו נודה למושיענו אתה הו' אהי' אתה הוא אדוננו אתה הוא מלכנו אתה הוא
 מושיענו אתה תקום הרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד אך צדיקים יודו לשמך ישבו
 אשמים את פניך ויבחתו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשיך ה' כי כל העמי' לבנו א' ש בשם
 אלדיו ואנחנו נלך בשם ה' אלדינו עולם ועד: כבר אמרנו בספר הזה שבימי השבתות
 וימים טובים מתפלל אדם בכל תפלה שבע ברכות שלש ראשונות ושלש אחרונות וברכת
 אחת אמצעית מעין היום ובראש השנה וביום הכפורים של יובל מתפלל באמצע שלש
 ברכות ובתפלת מוסף בלבד ונמצא מתפלל במוסף בשני ימים אלו תשע ברכות ובמוסף
 ראש חדש ובמוסף חולו של מועד מתפלל שבע שלש ראשונות ושלש אחרונות וברכה
 אחת באמצע:

וזהו נוסח כל הברכות האמצעיות

ברכה

אמצעית של לילי שבת אתה קדשת את יום השביעי' לשמך תכלית
 מעשה שמים וארץ וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הומנים כאמור
 ויברך אלדים את יום השביעי' ויקדש אותו וגומ' אלדינו ואלדי אבותינו רצה נא במנוחתינו
 וכו'. ברכה אמצעית של יוצר ישמח משה במתנת חלקו כי עכר נאמן קראת לו כליל
 תפארת בראשו נתת בעמרו לפניך על הר סיני והוריד בידו שני' לוחות אבנים וכתוב בהן
 שמירת שבת וכן כתוב בהורדתך ושמרו בני ישראל כו' ישמחו במלכותך שומרי שבת
 קוראי עונג עם מקדשי שביעי' אלדינו ואלדי אבותינו רצה נא במנוחתינו כו' עד באי'
 מקדש השב': ברכה אמצעית של מוסף שבת למשה צוית על הר סיני מצות שבת שמור
 וזכור ובו צויתנו ה' אלדינו להקריב לך קרבן מוסף כראוי יהי רצון מלפניך השם אלדינו
 שתעלנו לארצנו וכו' ואת מוספי יום המנוח הזה נעש' ונקריב כו' עד על ידי מש' עבדך וכו'
 לא נתתו מלכנו לגוי הארצו' ולא הנהלתו מלכנו לעובדי פסילים גם במנוחתו לא ישכנו
 ערלים כי לבית ישראל נתתו זרע ישורן אשר בס בחרת חמדת ימים אותו קראת אלדינו
 ואלדי אבותינו רצה נא במנוחתינו כו' עד באי' מקדש השבת: ברכה אמצעית של מנחת
 שבת אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ עשרת תהלה ועשרת ישועה
 לעמך נתת אברהם יגל יצחק רינן יעקב ובניו ינחו בו מנוחת שלמה שאת רוצה בה יכירו
 בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם תתילנו אבינו אל' התי צרת ויגון ביום מנוחתנו אהינו
 ואלדי אבותינו כו': ברכה אמצעית של מוסף ראש חדש ראשי חדשים לעמך נתת זמן
 כמרה לכל תולדותם בהיותם מקריבי' לפניך זבחי רצון ושעירי חטאת לכפר בעדס וזכרון
 לכלם יהיו תשועת נפשם מיד שונא מזבח חדש בציון תכין ועולת ראש חדש נעלה עליו
 ושירי יודו נשמע בעירך האמורי לפני מזבחך אהבת עולס תביא להם וברית אבות לבנים
 תזכור אדינו ואלדי אבותינו מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו יהי רצון

מלפניך ה' אלדינו שתעלנו לארצנו ואת מוספי יום ראש החדש הזה וכו' עד על ידי משה
 עבדך יהי רצון מלפניך ה' אלדינו ואלדי אבותינו שתחדש עלינו את ראש החדש הזה
 לטובה ולברכה להגן ולהסד ולרחמי לחיים ולשלום ויהי ראש החדש הזה קץ וסוף לכל
 חטאתינו וצרותינו תהלה וראש לפדות נפשינו כי בעמך ישראל מכל האומות בחרת וראשי
 חדשים להם נתת באי מקדש ישראל וראשי חדשים . ברכה אמצעית ממוסף ראש חדש
 שחל להיות בשבת אתה יצרתה עולמך מקדם כלית מלאכתך ביום השביעי בחרת בנו
 מכל העמים ורצית בנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך וקרבתנו מלכנו לעבודתך
 ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת ותתן לנו ה' אלדינו שבתות למנוחה ויום ראש החדש
 הזה לכפר בעדנו שהטאנו לפניך ומפני חטאתינו וכו' עד ומוספין כהלכתך ואת מוספי
 יום המנוחה הזה ויום ראש החדש הזה נעשה ונקריב את קרבנות חובותינו חמדין כסדרן
 כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך וכו' יהי רצון מלפניך השם
 הגדול והקדוש עלינו שתחדש וכו' עד לפדות נפשו רצה נא במנוחתנו וקדשתנו במצותיך
 כו' עד ויחוננו בס כל ישראל אוהבי שמך באי מקדש השבת וישראל וראשי חדשים :
 ברכה אמצעית של יום טוב של פסח ערבית שהרית ומנחה אתה בחרתנו מכל העמים
 אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך וקרבתנו מלכנו
 לעבודתך ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת ותתן לנו ה' אלדינו מועדים לשמך חגים
 חמנים לששון את יום טוב מקרא קדש הזה את יום חג המצות הזה זמן חרותנו באהבה
 וזכר ליציאת מצרים אלדינו ואלדי אבותינו יעלה ויבא כו' והשיאנו ה' אלדינו את ברכת
 מועדיך לחיים ולשלום כאשר אמרת ורצית לברכנו כן תברכנו סלה ותן הלכנו בתורתך
 ושמח נפשו בישועתך וגו' באי מקדש ישראל והזמנים : ברכה אמצעית ממוסף הפסח
 אתה בחרתנו מכל העמים כו' עד זכר ליציאת מצרי' ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו
 מעל ארמתינו ואין אנו יכולין לעלות להראות ולהשתחוות לפניך בבית בניביתך בנדה
 הדרך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני היד שנשתלחה במקדשך יהי רצון
 מלפניך ה' אלדינו שתשוב ותרם עליו ועלינו ברחמיך הרבים ותקבץ פזורינו מבין הגוים
 ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלם בית מקדשך בשמחה
 עולם ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו חמדין כסדרן ומוספין כהלכתך ואת מוסף
 יום טוב מקרא קדש הזה יום חג המצות הזה נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך כמו שכתבת
 עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמו' מלך רחמן רחם עלינו וכו' והשיאנו
 וכו' באי מקדש ישראל והזמנים : ובנוסח הזה הוא מתפלל בחג השבועות ובחג הסוכות
 בלא חסרון ובלא יתר אלא שבחג השבועות הוא אומ' ואת יום טוב מקרא קדש הזה את
 יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו באהבה וזכר ליציאת מצרים וכן הוא אומ' ביום טוב
 מקרא קדש הזה ביום חג השבועות הזה לרחם בו עלינו ובמוסף הוא אומ' ואת מוספי יום
 טוב מקרא קדש הזה יום חג השבועות הזה . וכן בסוכות הוא אומר את יום טוב מקרא
 קדש הזה יום חג הסוכות הזה זמן שמחתנו באהבה כו' ובשמיני עצרת אומ' את יום טוב
 מקרא קדש הזה את יום חג שמיני עצרת הזה זמן שמחתנו כו' וכן במוסף אומ' ואת מוספי
 יום טוב מקרא קדש הזה יום חג שמיני כו' ואם חל יום טוב להיות בשבת אומ' אתה בחרתנו

בו' עד ותתן לנו ה' אלרינו שבתות למנוחה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום
 המנוח הזה ואת יום טוב מקרא קדש הזה את יום פלו' כו' וכן המוסף אומ' ואת מוספי יום
 המנוח הזה כו' ועל דרך זו הוא מזכיר השבת בראש השנה וביום הכפורי' אם חלו להיות
 בשבת בין בשאר תפלו' בין במוסף וחזתם בכל התפלו' של שלשה רגלים מקדש השבת
 וישראל והזמנים ובראש השנה הוא חזתם מלך על כל הארץ מקדש השבת וישראל ויום
 הזכרון וביום הכפורים מלך על כל הארץ מקדש השבת וישראל ויום הכפורים: ראש
 השנה נהגו רוב העם בראש השנה ועד יום הכפורים להוסיף בכל תפלה בעשרת הימים
 בברכה ראשונה מוסיפים זכרנו לחיים כו' באי מגן אברהם ומוסיפין בברכה שנייה מי
 כמין אב הרחמן וזכר יצוריו ברחמים באי מחיה המתים ומוסיפין בברכה ז' וזכור רחמך
 זכו' ובברכה אחרונה מוסיפין ובספר חיים וכו' ובתפלת נעילה של יום הצום אומ' בברכה
 אלו במקום זכרנו לחיים. חתמנו וכל אלו התוספות מנהג מקומות ויש מקומות שנהגו
 שלא יוסיפו דבר: מנהג פשוט שמברכין ברכה שלישית בנוסח זה בשני ימים של ראש
 השנה בכל תפלה ותפלה מארבע התפלות וכן נהגו מקצת לברך אותה באותו הנוסח
 בכל תפלה ותפלה מחמש תפלו' של יום הכפורים וזהו נוסחה אתה קדוש ושמך קדוש
 וקדושים בכל יום יהללוך סלה ובכך תן פחדך ה' אלהינו על כל מעשיך ואימתך על כל מה
 שבדאת וייראוך כל המעשי' וישתחוו לפניך כל הברואים ויעשו כלם אגודה אחת לעשו
 רצונך בלבב שלם כו' ובכך תן כבוד ה' לעמך תהלה ליראיך ותקוה טוב לדורשיך ופתחון
 פה למיחלים לך שמחה לארצך ששון לעירך וצמיחת קרן לדור עבדך ועריכות נר לבן
 ישי משיחך במהרה בימינו ואז צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלו וחסידים כו' ככתוב
 בדברי קדשך מלוך ה' לעולם אהיך ציון לדור ודור הללויה וכתוב ויבה ה' זכו' באי המלך
 הקדוש. ברכ אמצעיית של ראש השנה ערבית שחרית ומנחה אתה בחרתנו מכל העמים
 כו' ותתן לנו ה' אלהינו את יום טוב מקרא קדש הזה זכרון תרועה באהבה זכר ליציא מצרים
 אלדינו ואלדי אבותינו יעלה ויבוא וכו' אלדינו ואלדי אבותינו מלוך על כל העולם כולו
 בכבודך והגשאל על כל הארץ ביקרך והופע בהדר גאון עווד על כל יושבי תבל ארצך
 וידע כל פועל כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמרו כל אשר רוח ונשמה
 באפו ה' וכו' קדשנו כו' באי מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון ברכה ראשונה
 משלש ברכות אמצעיית של מוסף ראש השנה אתה בחרתנו ומפני חטאינו כו' ואת
 מוספי כו' כמו שכתוב עלינו לשבת לארון הכל לתת גדולה ליוצר בראשית שלא עשנו
 כווי הארצות וכו' אחילה לאל אחלה פניו אשאלה ממנו מענה לשון אשר בקהל עם
 אשירה עוון אביעה ננות בעד מפעליו כו' באי למדני חוקיך. על כנקוה לך ה' אלדינו
 לראות מהרה בתפארת עווד וכו' אלדינו ואלדי אבותינו מלוך כו' באי מלך על כל הארץ
 מקדש ישראל ויום הזכרון היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם אם כננים
 אם כעבדים אם כבנים רחמנו כרחם אב על בניו אם כעבדי עינינו לך תלוינו וכו': ברכה
 שנייה אתה זוכר מעשים עולם ופוקד כל יצורי קדם כו' כי זוכר הנשכחות אתה ה' מעולם
 ואין שכחה לפני כסא כבודך ועקידת יצחק לזרעו תזכור וכו' היום הרת עולם והיום יעמיד
 במשפט כל יצורי עולם אם כננים אם כעבדים אם כבנים רחמנו כרחם אב על בניו כו'

ברכה שלישיית אתה נגלית בענן כבודך על הר קדשך לדבר עמם מן השמים השמעתם
 קולך כו' כי שומע כו' באי שומע הרועה היום הרר עולם כו' ככתוב למעלה: ברכה
 אמצעית של צום יום הכפורים בערבית ושחרית ומנחה ונעילה אתה בחרתנו כו' והתן לנו
 ת' אלדינו את יום הכפורים הזה ואת יום מקרא קדש הזה למחילה וכו' אהינו ואהי אבותינו
 יעלה ויבוא יגיע יראה וירצה ישמע ויפקד ויזכר לפני זכרוננו זכרון אבותינו זכרון ירושלי'
 עירך וזכרון משיח בן דוד וכו' אלדינו ואלדי אבותינו מחול לעונותינו וכו' אלדינו ואלדי
 אבותינו כלוך כו' קדשנו וכו' ודברך אמת וקיים וכו' באי מלך על כל הארץ מלך מוחל
 וסולח וכו': ברכה אמצעית של מוסף אתה בחרתנו ומפני חטאינו ואת מוספי יום מקרא
 קדש הזה נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך וכו' אלדינו ואלדי אבותינו מחול לעונותינו
 ביום צום הכפורים הזה מוחל והעבר פשעינו כו' עד ומבלעדך אין לנו מלך מוחל וסולח
 וכו' אלדינו ואלדי אבותינו מלוך על כל העולם כולו בכבודך והנשא על כל הארץ ביקרך
 והופע בהדר גאון עוזך כו' עד ומלכותו בכל משלה קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך
 ושבענו מטובך ושמחנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת ודברך כו' עד באי מקדש
 ישראל ויום הכפורים: נהגו העם בכל תפלות המוספין כשהוא אום כמה שכתבת עלינו
 בתורתך על ידי משה עבדך מוכיר קרבנות אותו היום כמו שהם כתובים בתורה וקורא
 אותם הפוסקים ואם לא הזכיר כיון שאמר כמה שכתבת עלינו בתורתך שוב אינו צריך:

נוסח הוידויו

אלדינו ואלדי אבותינו תכא לפניך תפלה ואל תתעלם מתחנתנו שאין אנו עזי
 פנים וקשי ערף שנאמר לפניך צדיקים אנחנו ולא חטאנו אבל אנחנו
 ואבותינו אשמונו בגדנו וזלנו דברנו רופי העוינו והרשענו ודנו חמסנו כו' עד כי אמת עשית
 ואנחנו הרשענו מה נאמר לפניך ה' אלדינו יושב מרום ומה נספר לפני שוכן שחקים הלא
 הנסתרות והנגלות אתה יודע אתה יודע רוי עולם ותעלומות סדרי כל הי אתה חופש כל
 חדרי בטן ובוהן כליות ולב אין כל דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך ובכן יהי רצון
 מלפניך ה' אלדינו ואלדי אבותינו שתמחול לנו על כל חטאתינו ותכפר לנו על כל עונותינו
 ותסלח לנו על כל פשעינו על חט שחטאנו לפניך באונס ועח' של בבלי דעת ע'ח של
 בגלוי וע'ח של בדעת ובמרמה ע'ח של בהרהור הלב וע'ח של בוידוי פה ע'ח של
 בזרון וע'ח של בחזק ידי ע'ח של בטומאת שפתי וע'ח של ביצר הרע ע'ח של בידועי
 וע'ח של בלא יודעים ע'ח של בכחש ובכזב וע'ח של בלשון הרע ע'ח של במראית
 העין וע'ח של בנשך ובמרבית ע'ח של בשיח שפתותינו וע'ח של בעינים רמות ע'ח
 של בפתחון פה וע'ח של בצעדי רגלים ע'ח של בקפיצת יד וע'ח של ברצון ובדעת ע'ח
 של בשגה וע'ח של בתמהון לבב: על חטאים שאנו הייבין עליהם חטאת ע'ח שהע
 עולדי: ע'ח שהע קרבן ע'ח שהע אשם ודאי ע'ח שהע אשם תלוי ע'ח שהע קרבן
 עולה ויורד ע'ח שהע עשה ע'ח שהע לא תעשה שניתק לעשה ע'ח שהע מיתה בידי
 שמי ע'ח שהע כרת ע'ח שהע מלקות ע'ח שהע ארבע מיתות בית דין סקילה שריפה

הרגו ותנק על הגלויים לנו ועל שאינן גלויים לנו הגלויים לנו כבר אמרנו לפניך ה' אלהינו
 ושאינם גלויים לנו על כל הטאינו: ואתה יודע כל הנסתרות ככתוב הנסתרות לה' אלהינו
 והנגלות לנו ולכנינו עד עולם וכו' כי אתה סולחן לישראל מן העולם ומוחלן לשבטי
 ישורון ומכל עריך אין לנו מלך מוחל וסולח: אלדי עד שלא נוצרתי איני כראי ועכשו
 שנוצרתי כאלו לא נוצרתי עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי הרי אני לפניך ה' אלדי ככלי
 מלא בנשה וכלמה יהי רצון מלפניך שלא אחטא ומה שהטאתי מזה ברחמיך הרבים
 אבל לא על ידי יסוריך ויהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי: כסדר הזה
 מתודה בערבית שחרית ומוסף ומנחה בין יחיד בין שליח צבור אלא שהיחיד אומר וידוי
 זה אחר תפלתו אחר שגומר שים שלום קודם שיפסיע של שפסיעו ושליח צבור אומר
 בתוך ברכה אמצעית קודם שיאמר אלדינו ואלדי אבותינו מחול לעונותינו מתודה וידוי
 כסדר הזה ואחר כך אומ' מחול לעונותינו ביום צום הכפורים: בנעילה מתודה כסדר הזה
 מה נאמר לפניך יושב מרום כו' כי עונותינו רבו מלמנות כו' מה אנו מה חיינו מה חסרנו
 מה צדקנו מה מעשינו מה נאמר לפניך ה' אלדינו הלא כל הגבורים כאין לפניך ואנשי השם
 כלא היו וחכמים ככלי מדע ונבונים ככלי השכל כי כל מעשינו תהו וימי חיינו הבל לפניך
 ככתוב ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל: אתה הברלת אנוש מראשותי וחרתו
 לעמוד לפניך כי מו יאמר לך מה תעשה ואם יצדק מה יתן לך ותתן לנו ה' אלדינו את יום
 הכפורים הוח קץ מחילדה לכל הטאתינו למען נחרל מעושק דינו ונשוב לעשות חוקי
 רצונך בלב שלם כדבר שנדרשו ה' בהמצאו קראוהו בחיותו קרובי ועוברים רשע דרכו ואיש
 און מחשבותיו וישוב אל ה' וירחמהו ואל אלדינו כי רבה לסלוח ואתה אלוה סליחות
 טוב ומטיב חנן ורחום ארך אפים ורב חסד מרבה להטיב רוצה בתשובתן של רשעי ואין
 אתה חפץ במיתתן ככתוב חי אני נאם ה' אם אחפוץ כמות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו
 וחיה שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל השיבו וקבלנו ומחול לנו
 וסלח כגורל חסדך יהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' וכו' עושה שלום:

נוסח ברכת המזון

בְּאִי אִמֵּה הוּן אַת הַעוֹלָם כּוֹלוּ בְּטוֹב בְּחַן וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וּכְוֹמֵפְרַנְס לְכֹל כְּאִמּוֹר
 פּוֹתַח אֵת יָרִיךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכֹל חַי רִצּוֹן וּמְכִיֵּן מוֹן לְכֹל בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר בְּרָא בְּאִי
 הוּן אֵת הַכֹּל: נוֹדֵה לָךְ ה' אֱלֹדֵינוּ וּנְבַרְכְךָ מִלְכֵנוּ כִּי הִנְחַלְתָּ אֵת אֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֵדָה טוֹבָה
 וְרַחֲבָה בְרִית וְחֹדֵר עַל שְׁהוּצַאֲתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדֵי עַל תּוֹרַחְךָ שְׁלֵמַתְנוּ
 עַל חוֹקֵי רִצּוֹנְךָ שְׁהוֹדַעְתָּנוּ עַל כּוֹלֵם ה' אֱלֹדֵינוּ אֲנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבַרְכִים אֵת שִׁמְךָ כְּאִמּוֹר
 וְאִכְלָה וּשְׁבַעַת וּבְרַכְתָּ אֵת ה' אֱלֹדֵיךְ עַל הָאֶרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נתַן לָךְ בְּאִי עַל הָאֶרֶץ וְעַל
 הַמּוֹן: רַחֵם ה' אֱלֹדֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל הַבַּיִת
 הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו וּמַלְכוּת דָּוִד מְשִׁיחְךָ תַּחֲזִיר לְמִקְוָמָה בִּימֵינוּ וּבְנֵי
 יְרוּשָׁלַם בְּקֶרֶב כְּאִשֶׁר דְּבַרְתָּ בְּאִי בְּנֵה בְּרַחֲמֵי אֵת יְרוּשָׁלַם בְּאִי אִמֵּה הָאֵל אֲבֵינוּ מִלְכֵנוּ
 אֱדִירֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ גּוֹלֵנוּ קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב שֶׁבַל יוֹסִיּוֹם וּגְמֻלָנוּ חַן

נוסח ברכת המזון וסדר ההפטורות אהבה

וחסד ורחמים וכל טוב הרחמן ישתבה לדורי דורים הרחמן יתפאר לנצח נצחים הרחמן
 יזכנו לימות המשיח ולבנין בית הכבוד שולחני העולם הבא מגדול ישועו מלכו וגו' כפירים
 רשו ורעבו וגו' הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו : המפטיר בנביא מברך לפניו בא"י אמ"ה
 אשר בחר בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת בא"י הבורה בהורה ובמשדה
 עבדו ובישראל עמו ובנביאי האמת והצדק ומברך לאהריה בא"י אמ"ה צור כל העולמים
 צדיק בכל הדורות הא' הנאמן האוכר ועושה מדבר ומקיים אשר כל דבריו האמת והצדק
 נאמן אתה הוא האלדינו ונאמנים דבריך ודבר אחד מדבריך אהור לא ישוב ריקם כי אל
 נאמן אתה בא"י האל הנאמן בכל דבריו : רחם על ציון כי היא בית חיינו ולעונות נפש
 חנקים נקם מהרה בימינו ותכנה מהרה בא"י אמ"ה בונה ירושלם את צמח דוד עבדך מהר'
 תצמיח וקרנו הרום בישועתך בא"י מן דוד על התורה ועל העבודה ועל הנביאים ועל
 יום המנוח הזה שנתת לנו האלדינו לקדוש לכבוד ולתפארת על הכל אנו מכרכים שמך
 בא"י מקדש השנת' וביום טוב הוא אומר ועל יום טוב מקרא קדש הזה שנתת לנו לששון
 ולשמחה בא"י מקדש ישראל והזמנים : ואם היה שבת ויום טוב כולל שניהם וחותם מקדש
 השבת וישראל והזמנים : בנוסח שהוא חותם בתפלה בברכה אמצעית באותו היום כך הוא
 חותם בברכה אחרונה זו : הענינות שנהגו רוב העם לקרות מן הנביאים בכל שנה ושנת
 ומפטירין בהן ואלו הן : בראשית הן עבדי אתמוך בו עד אלהי הרברים עשיתים ולא
 עובתים בישעיה מב : תולדות נח רני עקרה לא ילדה עד הטו אוניס ולכו א' בישעיה
 מד : לך לך ואל מי תדמינו ואשוה עד כי אני האענם אלדי ישראל בישעיה מ : וירא
 אליו ואשה אחת מנשי בני הנביאים עד ותשא את בנה ותצא במלכים ב' ד : ויהיו חיי
 שרה תהלת הספר עד יחי ארוני המלך לעולם במלכים א' : תולדות יצחק משא דבר ה'
 אל ישראל בירמלאכי עד וערבה לה מנחת וכו' בתרי עשר מלאכי א' : ויצא יעקב ועמי
 תלואים למשוכתי עד ובנביא העלה בתרי עשר בהושע יא : וישלח יעקב חזון עובדיה
 עד סוף ספרו בתרי עשר עובדיה א' : וישב יעקב על שלשה פשעי ישראל עד אריה
 שאנ מ' לא ירא בתרי עשר בעמוס ב' : ויהי מקץ וייקץ שלמ' והנה הלום עד ויהי המלך
 שלמה מלך במלכים ב' ג' : ויגש אליו ואתה בן אדם קח לך עץ אחד עד וידעו הגוים כי
 אני ה' ביחזקאל לו : ויהי יעקב ויקרבו ימי דוד למות עד ושלמה ישב על כסא דוד אביו
 במלכים ב' ב' : ואלה שמות בן אדם הודע את ירושלם עד ויצא לך שם ביחזקאל י' :
 וארא ולא יהיה עוד לבית ישראל עד ביום ההוא אצמית קרן לבית ישראל ביחזקאל כח
 בא אל פרעה משא מצרים עד אשר ברכו ה' צבאות בישעיה יט : ויהי בשלח שירת
 דבורה מן ויכנע אלדים עד ותשקוט הארץ ארבעים שנה בשופטים ה' : וישמעיתרו
 בשנת מות המלך עזויה עד למרבה המשרה בישעיה ו' : ואלה המשפטים הדבר אשר
 היה אל ירמיהו עד לא יכרת איש ליוגד בן רכב בירמיה לד' : ויקחו לי תרומה זה נתן
 חכמה לשלמה עד ושכנתי בתוך בני ישראל במלכים ב' ו' : ואתה תצוה הגו את בני
 ישראל את הכית עד ורציתי אתכם ביחזקאל מג' : כיתשא ודבר ה' היתה אל אליהו עד
 ורכב אהאב וילך במלכים ב' יב' : ויקהל וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצר עד
 ותתם מלאכת במלכים ב' ג' : ואלה פקודי ויעש חירם עד והפתח דלתות הבית במלכים

בז ויקרא

בו : ויקרא עם זו יצרת לי עד כה אמר המלך ישראל בישועה מר : צו את אהרן
 עולותיכם ספו על זבחיכם עד באלה תצתינאם ה' בירמיהו ג : ויהי ביום השמיני ויוסף
 עוד דוד את כל בחור בישראל עד כל אשר בלבבך בשמואל ב ו : אשה כיתוריע ואיש
 בא מעל שלישה עד וילך אתו ככרת ארץ במלכים ב ד : זאת תהיה וארבעה אנשים
 ומדלג עד ולא השליכם מעל פניו במלכי ב ו : אחרי מות התשפוט התשפוט עד ונחלת
 בד לעיני חנוני ביהוקאל כב : קדושים תהיו באו אנשים מוקני ישראל עד צבי היא לכל
 הארצות ביהוקאל כ : אמר אל הכהנים והכהנים הלויים בני צדוק עד כל נבלה וטרפה
 ביהוקאל מד : בהר סיני ה' עומעווי עד דפאני ה' וארפא בירמיה יו : אם בתקותי
 הנבא על דועי ישראל עד והצלתים מיד העובדים בהם ביהוקאל לד : במדבר סיני והיה
 מספר בני ישראל עד וארשתוך לי באמונה בתרי עשר בהושע א : נשא ויהי איש אחד
 מצדעה עד ויגדל הנער ויברכהו השם בשפטים יג : בהעלותך דני ושמחי בת ציון עד
 ידורובבל יסדו הבית בתרי עשר בזכריה ב : שלח לך ושלח יהושע בן נון עד וגם נמוגו
 כל יושבי כוכו ביהושע ב : ויקח קרח ויאמר שמואל אל העסוכו עד כלא יטוש ה' את
 עמו בשמואל א יא : זאת חקת התורה ויפתח הגלעדי עד מימים ימימה בשופטים יא
 וירא בלקוהיה שארית יעקב עד והצנע לכת עם אלריך בתרי עשר במיכה ה : פגהם
 ויד השם היתה אל אליהו עד ויקם וילך אחרי אליהו במלכים ב יט : ראשי המטות ויתן
 משה למטה בני ראובן עד מחלק את הארץ ביהושע יג : אלה מסעי אלה הנחלות עד
 ויתנו בני ישראל ללויים ביהושע יט : אלה הדברים ואלה הדברים אשר דבר ה' לישרא
 עד והייתם לי עם בירמיה ל : ואתחנן ואתפלל לך השם אחרי חת את ספר המקנה ג ד
 שדות בכסף יקנו בירמיה לב : והיה עקב הלוח וקראת באזני ירושלם עד והתברכו בו
 כל גוים ובו יתהללו בירמיה ג : ראה אנכי הנה ימים באים נאם השם והקיסות יעד : ס
 יסתר איש במסתרים בירמיה כג : שופטים ויהי כאשר זקן שמואל עד ויאמר שמואל אל
 אנשי ישראל לכו בשמואל א ח : כי תצאו ואספו פלשתים את מחיהם עד והייתה עמך
 בשמואל א יז : והייתה תבא אזי יבנה יהושע מזבח עד ולא היה ביום ההוא ביהושע ח
 אתם נצבים ויאסף יהושע את כל שבטי ישראל עד כרמיסותים אשר לא נטעת ביהושע
 כד : האזינו ולקחתי אני מצמרת הארז עד והשיבו לי ותני ביהוקאל יז : וזאת הברכה
 ויהי אחרי מות משה עבד ה' ומדלג עד ויהי ה' את יהושע ביהושע א :

כל שבת שקורין בה שהי פרשיות מפטירין בה מענין פרשה אחרונה וזו המנהג ברוב
 המקומות וכן נהגו רוב העם להיות מפטירין כנחמות ישעיהו מאחד
 תשעה באב עד ראש השנה בשבת שאחר תשעה באב
 נחמו נחמו עמי בשנייה ותאמר ציון בשלישית
 ענייה סוערה ברביעית אנכי אנכי מנחמכם
 בחמישית קומי אורי בששית רני עקרה
 בשביעית שוש איש בהשם
 תגל נפשי באלדי :

נחלתי ערותיך לעולם כי ששון לבי המה ספר שלישי והוא ספר זמנים

הלכותיו עשר וזהו סדרן: הלכות שבת: הלכות עירובין: הלכות שביית עשור:
הלכות שביית יום טוב: הלכות חמץ ומצה: הלכות שופר וסוכה ולולב: הלכות שקלים
הלכות קידוש החדש: הלכות תענית: הלכות מגילה והנוכה:

הלכות שבת

יש בכללן חמש מצוות שתי מצוות עשה ושלוש מצוות לא תעשה, וזהו פרטן: א
לשבות בשביעי, ב שלא לעשות בו מלאכה, ג שלא לענוש בשבת, ד שלא לצאת
חוץ לגבול בשבת, ה לקדש את יום השבת בוכירה, וביאור מצוות אלו בפרקים אלו:

בשביעית ממלאכ' מצוות עשה שני וביום השביעי תשבוח וכל העושה בו
מלאכה ביטל מצוות עשה ועבר על לא תעשה שנ' לא תעשה כל מלאכה
וזהו חייב על עשיית מלאכה אם עשה ברצונו בודון חייב כרת, ואם היו שם עדים
התראה נסקל ואם עשה בשגגה חייב קרבן חטאת קנועה: ב כל מקום שנאמר בהלכה
שבת שהעושה דבר זה חייב הרי זה חייב כרת, ואם היו שם עדים והתראה חייב סקילה
ואם היה שוגג חייב חטאת: ג וכל מקום שנאמר שהעושה דבר זה פטור הרי זה
פטור מן הכרת ומן הסקילה ומן הקרבן אבל אסור לעשות אותו דבר בשבת ואיסורו
מדברי סופרים הוא הרחקה מן המלאכה והעושה אותו בודון מכין אותו מכת מדרות:

שביית

וכן כל מקום שנאמר אין עושין כך וכך או אסור לעשות כך וכך בשבת העושה אותו דבר
בודון מכין אותו מכת מדרות: ד וכל מקום שנאמר מותר לעשות כך וכך הרי זה
מותר לכתחלה וכן כל מקום שנאמר אינו חייב כלום או פטור מכלום אין מכין אותו כלל
ה דברים המתירין לעשותן בשבת ובשעת עשייתן אפשר שתעשה בגללן מלאכה
ואפשר שלא תעשה אם לא נתכוון לאותה מלאכה הרי זה מותר כיצד נזרר אדם משה
וכסא וספסל וכיוצא בהן בשבת ובלבד שלא יתכוין להפוך הריץ בקרקע בשעת גרידתן
ולפיכך אם חפרו הקרקע אינו חושש בכך לפי שלא נתכוון וכן מהלך אדם על גבי עשבים
בשבת ובלבד שלא יתכוין לעקור אותן לפיכך אם נעקרו אינו חושש ורוחץ ידיו בעפר
הפירות

כרת הוא הכרת
כעש בעולם הזה
ועולם הבא:

קרבן חטאת קנועה
כוא הקרבן הקנוע
בפלטת ויקרא ס' ל'
לחוטא כסגה כעשירי
וכעני: מכת מדרת'
פי מכין אותו בעבול
מדרת' לדברי חכמים:
עד סיקבל עליו ויאס'
בזנה אכי כדכריתס:

טור א"ח סי' ס"ג
כענ' לאין סה:
כפבל סקאכו כלעו
חרין ש' קאוואמיכטו

הפירות וכיוצא בו ובלבד שלא יתכוין להשיר השער לפיכך אם נשר אינו חושש וכן
 פרצה רחוקה מותר להכנס בה בשבת אע"פ שמשיר צרות וכן כל דבר שאינו מתכוין
 כגון זה הרי זה מותר: ו עשה מעשה ונעשת בגללו מלאכה שוודא תעשה בשביל
 אותו מעשה אע"פ שלא נתכוון לה חייב שהדבר ידוע שאי אפשר שלא תעשה אותה
 מלאכה כיצד הרי שצריך לראש עוף לצחקו לקטן וחתך ראשו בשבת אע"פ שאין סוף
 מגמתו להריגת העוף בלבד חייב שהדבר ידוע שאי אפשר שיחתוך ראש החי ויהיה לא
 המות בא בשבילו וכן כל כיוצא בזה: ו כל העושה מלאכה בשבת אע"פ שאינו צריך
 לגופה של מלאכה חייב עליה כיצד הרי שכבד את הנר מפני שהוא צריך לשמן או
 לפתילה כדי שלא יאבד או כדי שלא ישרף או כדי שלא יבקע חרש של נר חייב מפני
 שהכיבוי מלאכה והרי נתכוון לכבות ואע"פ שאינו צריך לגוף הכיבוי ולא כבה אלא מפני
 חשמן או מפני החרש או מפני הפתילה הרי זה חייב: וכן המעביר את הקוף ארבע אמות
 ברשות הרבים או המכבה את הנחלת כדי שלא יווקו בהן רבים חייב ואף על פי שאינו
 צריך לגוף הכיבוי או לגוף ההבערה אלא להרחיק החזק הרי זה חייב וכן כל כיוצא בזה:
 ח כל המתכוין לעשות מלאכה ונעשית לו מלאכה אחרת שלא נתכוון לה פטור
 עליה לפי שלא נעשית מחשבתו כיצד ורק אבן או חץ בחנירו או נבהמה כדי להורג
 והלך ועקר אילן כהליכה ולא הרג הרי זה פטור הרי זה קל וחומר אם נתכוון לאיסור קל
 ונעשה איסור חמור כגון שנתכוון לזרוק בכרמלית ועברה האבן לרשות הרבים שהוא
 פטור וכן כל כיוצא בזה: נתכוון לעשות דבר המותר ועשה דבר אחרת כגון שנתכוון
 לחתוך את התלוש וחתך את המחובר אינו חייב כלום וכן כל כיוצא בזה: ט נתכוון
 ללקוט האנים שחורות וליקט לבנות או שנתכוון ללקוט ענבים ואחר כך תאנים ונהפך
 הדבר וליקט התאנים בתהלה ואחר כך ענבים פטור אע"פ שליקט כל מה שחשב הואיל
 ולא ליקט כסדר שחשב פטור שבלא כוונה עשה שלא אסרה תורה לא מלאכת מחשבת
 היו לפניו שתי גרות דולקות או כבויות נתכוון לכבות זו וכבה את זו או להדליק
 את זו והדליק את זו חייב שהרי עשה מין המלאכה שהשב לעשותה האלמה הוא דומה
 למי שנתכוון ללקט התאנה זו וליקט תאנה אחרת או למי שנתכוון להרוג את זה והרג את
 זה שחייב שהרי נעשית מלאכה שחשב לעשותה: יא אבל אם נתכוון להדליק
 ראשונה ולכבות שנייה אחריה ונהפך הדבר וכבה ראשונה ואחר כך הדליק שנייה אחריה
 פטור ככה זו והדליק זו בנשימה אחת חייב שאע"פ שלא הקדים ההדלקה הרי זה לא
 אחר אותה לא שתייהן כאחת ולפיכך חייב וכן כל כיוצא בזה וכל העושה מלאכה כמתעסק
 ולא נתכוון לה פטור: יב כל המתכוין לעשות מלאכה ונעשית ביותר על כוונתו
 חייב בפרות מכוונתו פטור כיצד הרי שנתכוון להוציא משא לאחריו ובא לו לפניו חייב
 שהרי נתכוון להוציא בשמירה פתחה ונעשית שמירה מעולה אבל אם נתכוון להוציא
 לפניו ובא לו לאחריו פטור שהרי נתכוון להוציא בשמירה מעולה והוציא בשמירה פחותה
 וכן כל כיוצא בזה: יג היה חגור בסירה והשליך המשא בין בשרו והלוקו בין שבא
 זה המשא שדרכו להוציא בדרך הוא לפניו בין שבא לאחריו חייב שכן דרכו להיות
 חזור יד כל המתכוין לעשות מלאכה בשבת והתחיל בה ועשה כשעור חייב אע"פ
 שלא

טור ס"ח סימן ס"ג
 סימן ס"ג
 טור ס"ח סימן ס"ג
 סימן ס"ג
 טור ס"ח סימן ס"ג
 סימן ס"ג

טור ס"ח סימן ס"ג
 סימן ס"ג
 טור ס"ח סימן ס"ג
 סימן ס"ג

סימן ס"ג
 סימן ס"ג
 סימן ס"ג

שלא השלים כל המלאכה שנתכוון להשלימה כיצד הרי שנתכוון לכתוב אורת או שטר בשבת אין אומרים לא יתחייב זה עד שישלים חפצו וכתוב כל השטר או כל האגרת לא משיכתוב שתי אותיות חייב וכן אם נתכוון לארוג כגד שלם משיארוג שני חוטין חייב ואעפ"י שכוונתו להשלים הכגד הואיל ועשה כשיעור ככוונה חייב וכן כל כיוצא בזה:

טור אה"מ סי' טו
מג"א לאוין ס'ס
קולמוס הו"ל סכ"ג
שכותבין בו קאלאמר
ומיכה בלעז:

טו כל מלאכה שהיחיד יכול לעשות אותה לבדו ועשו אותה שנים בשותפות בין שעשו זה מקצתה וזה מקצתה כגון שעקר זה ההפץ מרשות זו והניחו השני ברשות אחרת בין שעשו אותה שניהם כאחד מתחלה ועד סוף כגון שאחזו שניהם בקולמוס וכתבו או אחזו ככר והוציאוהו מרשות לרשות חרי אלו פטורין: יו ואם אין אחד מהן יכול לעשותה לבדו עד שיצטרפו שנים כגון שנים שאחזו קורה והוציאוה לרשות הרבי הואיל ואין כח באחד מהן לעשותה לבדו ועשו אותה בשותפות מתחלה ועד סוף שניהן חייבין ושיעור אחד לשניהן היה כח באחד להוציא קורה זו לבדו והשני אינו יכול להוציא לבדו ונשתחפו שניהם והוציאוה זה הראשון שיכול חייב והשני פסייע הוא ומסייע אינו חייב כלום וכן כל כיוצא בזה: יו

טור אה"מ סי' ט"ט
מג"א לאוין ס"ס
בנימא נוסף בלעז
טור נסענ"ס
סמ"ק י"ל סת"ן
וקרם מתורה בלשון
רז"ל הריפס:

יז כל המקלקלין פטורין כיצד הרי שחבל בתבירו או בבמה דרך השחתה וכן אם קרע בגדים או שרפן או שבר כלים דרך השחתה הרי זה הפטור: ח"א גומ"א ואינו צריך אלא לעפרה הרי זה מקלקל ופטור אעפ"י שעשה מלאכה הואיל וכוונתו לקלקל פטור יח כל המקלקל על מנת לתקן חייב כיצד הרי שסתר כדי לבנו במקומו או שמוחק כדי לכתוב במקום שמוחק או שחפר גומא כדי לבנו בחוכה יסודות וכל כיוצא בזה חייב ושיעורן כשיעור המתקן יט כל העושה מלאכה בשבת מקצתה בשוגג ומקצתה בודין בין שהויד ולבסוף שגג בין ששגג ולבסוף הויד פטור עד שיעשה שיעור המלאכה כולה מתחלה ועד סוף בודין ואחר כך יהיה חייב כרת ואם יהיה בעדים והתראה חייב סקילה או שיעשה שיעור מלאכה כולה בשגגה מתחלה ועד סוף ואחר כך יהיה חייב הטאת קבועה:

פרק שני

דחוייה

טור אה"מ סי' ס"א
וסכט מג"א לאוין ס"ס

היא שבת אצל סכנת נפשות כשאר כל המצות לפיכך חולה שיש בו סכנה עושין לו כל צרכיו בשבת על פי רופא נאמן של אותו מקום: ספ"ק שהוא צריך להלל עליו את השבת ספ"ק שאינו צריך וכן אם אמר רופא להלל עליו את השבת ורופא אחר אומ' אינו צריך מחללין עליו את השבת וספ"ק נפשות דוחה את השבת: ב אמרוהו ביום השבת שהוא צריך לכך וכן לשמנה ימים אין אום נמתין עד הערב כדי שלא לחלל עליו שתי שבתות אלא מתחילין מהיום שהוא שבת ומחללין עליו אפי' מאה שבתות כל זמן שהו צריך ויש בו סכנה או ספ"ק סכנה מחללין ומדליקין לו את הנר ומכבין מלפניו את הנר ושוחטין לו ואופין ומבשלין ומחמין לו חמין בין להשקותו בין לרהיטתו גופו כלל ושל דבר שבת לגבי חולה שיש בו סכנה הרי הוא כחול לכל הדברים שהוא צריך להן: ג כשעושין דברים האלו אין עושין אותן לא על ידי גוסולא על ידי קטנים ולא על ידי עבדים ולא על ידי נשים כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהם אלא על ידי גדולי ישראל וחקמיהם ואסור להתמהמה בתולול שבת לחולה שיש בו סכנה שני

אמרוהו לל שיעורו
כדנפ"א וספ"ק עליו
טור נסענ"ס

אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם הא למדת שאין משפטי זה תור נקמה בעולם אלא רחמים והסד ושולם בעולם ואלו המינין שאומרין שזה חילול שבת ואסור עליהן הכתוב אומ'ם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם: ד

יחזקאל כ"ה:
טור א"ח סימן ס"ב
מגן לאוין ס"ב ז"ר
מלימודי בלעז:
סודות - ל"ב כוונ'ו:
מגן עולמה בלעז:
אגוד ל"ב השער
הרמב"ם:

החושש בעיניו והוא שיהיה בשתיים או באחד מהם צ"ר או שהיו דמעות שותתות מהן מרוב הכאב או שהיה דם שותת מהן או שהיה בהן קדחת וכיוצא בחלאים אלו הרי זה בכלל חולה שיש בהן סכנה ומחללין עליו את השבת ועושיין לו כל צרכי רפואה: ה
וזן אם יש מכה בחלל גופו מן השפה ולפנים בין בפיו בין במעיין בין בכבדו וטחולו או בשאר מקומות כל שיש בחללו הרי זה חולה שיש בו סכנה ואינו צריך אומ"ד שחוליו כבד הו' לפיכך מחללין עליו את השבת מיד בלא אמידיה ומכה שהיא בגב היד וגב הרגל הרי היא כמכה של חלל ואינה צריכה אומ"ד ומחללין עליה את השבת והחום שמסמך את הבשר כמכה של חלל דמי ומחללין עליו את השבת וכן כל חולי שהרופאים אומרין שזה יש בו סכנה אע"פ שהוא בעור הבשר מכווץ מחללין עליו את השבת על פיהם:

שם סמ"ד ענין כליון
והענין שלפני הכת'
ממך ממך בשרי:

ו הכולע נימ"א של מים מחמין לו חמין בשבת ועושיין לו כל צרכי רפואה מפני שהיא סכנת נפשות וכן מי שנשכו כלב שוטה או אחד מזוחלי העפר שממיתין אפילו היו ספק ממתין ספק אין ממתין עושיין לו צרכי רפואה להצילו ז חולה שאסדרו רופאים להביא לו ג' גורת אחת ורצו עשרה בני אדם והביאו לו עשר גורגרות בבת אחת כולן פטורין מכלום ואפילו הביאו בזה אחד זה ואפילו הבריאה הראשון שהרי כולם ברשות הביאו: ח חולה שהיה צריך לשתי גורגרות ולא מצאו אלא שתי גורגרות בשני עוקצין ושלוש גורגרות בעוקץ אחד כורתין העוקץ שיש בו שלש אע"פ שאין צריכין לא לשתיים כדי שלא ירבו בכצירה אלא יכרתו עוקץ אחד ולא יכרתו שנים וכן כל כיוצא בזה: ט המבשל לחולה בשבת ואכל החולה והותיר אסור לבריאה לאכול ממנו מן המותר גזירה שמא ירבה בשבילו אבל השוחט לחולה בשב' מותר לבריאה לאכול ממנו בשר חי שאין בדבר תוספת כדי שנוגור שמא ירבה בשבילו וכן כל כיוצא בזה י חולה שאין בו סכנה עושיין לו כל צרכיו על ידי גוי כיצד אומרין לגוי לעשות לו והוא עושה לבשל לו ולהאפות ולהביא לו רפואה מרשות לרשות וכיוצא באלו וכן כוזה עיניו מן הגוי בשבת אע"פ שאין שם סכנה ואם היו צריכי' לדברים שאין בהן מלאכה עושיין אותן אפילו ישראל לפיכך מ'עלין אזנים בשבת ומ'עלין אנקלי ומחזירין את השב"ר וכל כיוצא בזה מותר: יא היולדת כשכורעת לילד הרי היא בסכנת נפשות ומחללין עליה את השבת קודמין לה חכמה ממקום למקום וזוהי תכין את הטבור וקושרין אותו ואם היתה צריכה לגר בשעה שהיא צועקת בחבליה מדליקין לה את הנר ואפילו היתה סומא מפני שדעתה מתיישבת עליה בנר ואע"פ שאינה רואה ואב' היתה צריכה לשמן וכיוצא בו מביאין לה וכל שאפשר לשנות משנין בשעת הבאה כגון שתביא לה חברתה כלי תלוי בשערה ואם אי אפשר מביאה כדרכה: יב אין מילדין את הגויה עוברת ע"ז בשבת ואפילו בשכר ואין חוששין לאיבה ואע"פ שאין שם חילול אבל מילדין את בת גר תושב מפני שאנו מצווין להחיותו ואין מחללין עליה את השבת: יג ה"ח משיחתי הרם להיות שותת עד שתלד ואחר שתלד עד שלשה ימים מחללין עליה את השבת ועושיין לה כל

כ"א שלפני סכנוניטה
בלעז:
טור א"ח סימן ס"ב
דוגמת פי' תאכה

עוקצין
הפרי פיקולי בלעז
טור א"ח סימן ס"ב
מגן לאוין ס"ב

טור א"ח סי' סכ"ב
מגן לאוין ס"ב

העלאת אוני' מירוש
בערך גיל' מנוחיס
שאלת האוני' שניך
להעלותן: ואנקלי'
ע"ב נגד' אסטומכא
לכ"ג: ומורת השכר
ל"ב תקון העצמות
והאכ"ר השכורים:

וה' חכמה' עולדת:
וטבור עולקו:
ח"ס ל"ב האשה
מכורעת לילד א'
אוכל' אכטוטה בלעז

טור אה"ט סכט
 סניגלאוין סה
 מ' מדונס' אט גדולס
 נכנה לל קריות

מליקת הנלד פירו
 מליקתו בסלם סמוק
 גליטוסו לל חכור
 אכריו תרגום ויחבר
 ולמפי
 עסקיו לל מליק
 או מלילין להכיל
 טור ומעבס

פ' עוקר חול ועבר
 מספת הכור כלי
 סוכל ליר בו נאעפי
 סנה הוא עיקן
 כדמו מדריגת סלס
 כניסת הדך רוכה
 לומר תקון סמלס
 רנן פיר' סמלסו
 כלעו
 ככל טעור נכמנסס

לה כל צריכה בין שאמרה צריכה אני בין שאמרה אני צריכה ומשלש עד שבעה אם אמרה אני צריכה אין מהללין עליה ואם שתקה ואין צריך לומר אם אמרה צריכה אני שמהללין עליה את השבת ומשבעה ועד שלשים יום הרי היא כחולה שאין בו סכנה מ' מדונס' אט גדולס ואפילו אמרה צריכה אני אין עושין לה מלאכה אלא על ידי גוי: יד עושין מדורה לחיה ואפילו בימות החמה מפני שהצנה קשה לחיה הרבה במקומות הקרים אבל אין עושין מדורה לחולה להתחמס בה: הקיז רס ונצטנן עושין לו מדורה אפי' בתקופת תמו ומרתיצין את הוולד בשבת ביום שגולד אחר שחותכין את טבורו אפילו בחמין שהוחמו בשבת ומולדין אותו ומלפפין אותו מפני שסכנה היא לו אם לא יעשור לו כל אלו: וכן מרתיצין אותו לפני המילה ולאחר המילה וביום השלישי למילה בחמין שהוחמו בשבת מפני הסכנה: טו האשה שישבה על המשכר ומתה מביאי' סכין בשבת אפי' דרך רשות הרבים וקורעין את כריסה ומוציאין את הוולד שמא ימצא חי שספק נפשות דוחה את השבת ואפילו לזה שאין חוקתו חי: יו מפקחין פיקוח נפש בשבת ואין צריך ליטול רשות מבית דין והמקדים להציל הנפש הריזה משובח כיצד ראה תינוק שנפל ליס פורש מצודה ומעלהו ואעפי שהוא צד הדגים עמו שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה להעלותו והעלה דגים בלבד פטור מכלום נתכוון להעלות דגים והעלה דגים ותינוק פטור אפילו לא שמע שטבע הוא וליה העלה תינוק עם הדגים פטור יו נפל דלת בפני תינוק שובר הדלת ומוציאו ואעפי שהוא מפצל אותה כמין עצים שראויין למלאכה שמא יבעת התינוק וימות נפלה דליקה ויש שם אדם שחוששין שמא ישרף מכין אותה להצילו מן האש ואעפי שהוא כובש דרך ומתקנה בשעת כיבוי וכל הקודם להציל הרי זה משובח ואינו צריך ליטול רשות מבית דין בכל דבר שיש בו סכנה: יח מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם מפקחין עליו מצאוהו חי אעפי שנתרוצץ ואי אפשר שיברי' מפקחין עליו ומוציאין אותו לחיי' אותה שעה: יט בדקו עד חוטמו ולא מצאו בו נשמה מניחין אותו שם שכבר מת בדקו ומצאו עליונים מתיים לא יאמרו כבר מתו תחתונים לא מפקחין על הכל שאפשר במפולת שימו' העלין ויהיה התחתון חי: כ היחה חצר שיש בה גוים וישראלים אפילו ישראל אחד ואף גוים ונפלה עליהם מפולת מפקחין על הכל מפני ישראל: פירש אחד מהם לחצר אחד ונפלה עליו אותו חצר מפקחין עליו שמא זה שפירש היה ישראל והנשארים גוים: כא נעקרו כולן מחצרו ולילך לחצר אחרת ובעת עקירתם פירש אחד מהן ונכנס לחצר אחרת ונפלה עליו מפולת ואין ידוע מי הוא אין מפקחין עליו שכיון שנעקרו כולם אין כאן ישראל קבוע וכל הפורש מהן כשהן מהלכין הרי הוא בחזקת שפירש מן הרוב לפיכך אם היה הרוב ישראל אעפי שנעקרו כולם ופירש אחד מהם לחצר אחרת ונפלה עליו מפולת מפקחין עליו: כב המהלך במדבר ולא ידע מתי הוא יום שבת מונה מיום שטעה ששה ומקדש שביעי ומברך בו ברכת היום ומבדיל במוצאי שבת ובכל יום ויום ואפילו ביום זה שהוא מקדשו מבדיל בו ומותר לו לעשות כדי פרנסתו בלבד כדי שלא ימות ואסור לו לעשות יותר על פרנסתו שכל יום ויום ספק שבת הוא ואם ידע שהוא

שהוא

שהוא שמיני לציאתו או חמשה עשר לציאתו וכיוצא בזה המנין חרי זה מותר לעשות כל צרכי המלאכה באותו היום שהרי הדבר ודאי שלא יצא בש"יירה בשבת ושאר הימים הו"ץ מיום זה עושה כדי פרנסה בלבד: כגון גוים שצרו על עיירות ישראל אם באו על עסקי צמון אין מחללין עליהן את השבת ואין עושין עמהן מלחמה ובעיר הסמוכה לספר אש לא באו אלא על עסקי תכין וקש ויצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליהן את השבת ובכל מקום אם באו על עסקי נפשות או שערכו מלחמה או שצרו סתם ויצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליהן את השבת ומצוה על כל ישראל שיכולין לצא לבוא ולעזור לא אחיהם שבמצור ולהצילם מיד היום בשבת ואסור להן להתמהמה למוצאי שבת וכשיצילוה לא אחיהן מותר להן להזור בכלי זיין שלהן למקומן בשבת כדי שלא להכשילן לעתיד לבוא כד וכן ספיקה המטורפת בים או עיר שהקיפה נהר מצוה לצאת בשבת להצילן בכל דבר שיכול להצילן ואפילו יחיד הנרדף מפני הגוים או מפני שהוא רודף אחריו להרגו מצוה להצילו ואפילו בעשיית כמה מלאכות בשבת ואפילו לתקן כלי זיין להצילו מותר וזועקים עליהן ומתחננים בשבת ומתריעין עליהן לעזור אותם ואין מתחננים ולא זועקים על הדבר בשבת כה צריך על עיירות הגוים שלשה ימים קודם לשבת ועושין עמהן מלחמה בכל יום ויום ואפי' בשבת עד שכובשין אותה ואע"פ שהיא מלאה הרשות מפי השמועה למדו עד רדתה ואפילו בשבת ואין צריך לומר במלחמת מצוה ולא כבש יהושע יריחו אלא בשבת:

המטורפת רוב לומר
המטורפת מותרת
הערת הים ויקרא:
סוד אהימין דמא
סגן לאוין סד:
מלחמת ענה זו
מלחמת ז' עממים
ועמלק והבנים על
ישראל: ורשות זו
מלחמת שאר האומות
כדו להרחיב גבול א"י

פרק שלישי

מותר

להתחיל במלאכה מערב שבת אע"פ שהיא נגמרת מאליה בשבת שלא נאסר עלינו לעשות מלאכה לא בעצמו של יום אבל כשתעשה המלאכה מעצמה בשבת מותר לנו ליהנות במה שנעשה בשבת מאלינו ב כיצד פותקין מים לבגה ערב שבת עם השיכה והיא מתמלאת והולכת כל היום כולו ומניחין מוגמר תורת הכלים והן מתגמרין והולכין כל השבת כולה ומניחין קילור על גב העין ואספליית על גבי המכה ומתפראין והולכים כל השבת כולה והן שורין דיו וסמנין עם השיכה והן שורין והולכין כל השב"כולה ונותנין צמר ליורה ואונין של פשתן לתנור והם משתנין והולכין כל השבת כולה ופורשים מצודות להיה ולעופות ולרעים עם השיכה והן נצודין והולכין כל השבת כולה וטוענין בקורת בית הדב ובעגולי הגת עם השיכה והמשקין זבין והולכין כל השבת כולה ומדליקין את הנר או את המדורה מבערב והיא דולקת והולכין כל השבת כולה: ו מניחין קדרה על גבי האש או בשר בתנור או על גבי גהלים והן מתבשלין והולכין כל השבת ואוכלין אותן בשבת ויש בדבר זה דברים שהן אסורין גזירה שמא יחתה בהגהלים בשבת: ד כיצד תבשיל שלא בשל כל צרכו והמין שלא הוחמו כל צרכן או תבשיל שבשל כל צרכו וכל זמן שמצטמק הוא יפה לו אין משהין אותו על גבי האש בשבת אע"פ שהוגח מבעוד יום גזירה שמא יחתה בהגהלים כדו להשלים בשולו או כדי לצמקו לפיכך אם גרף האש או שכסה אש הכירה באפר או בנעורת הפשתן הדקה ועינולי הגת הסדפי גדלים עשויים בעניול סמוכין אותם על העכבו וספר שדרכו אופן כרגל לנעקו לל לנכסו: וסידור כירה עשבר לדף:

תרגו כהם כנגד עמל או שעמו הנזילים שהרי הן כמכוסות באפר או שהסיקוה בקש או בנבכה או בגלגל
 עכתיש: נבכה: מי
 ענים קטנים בקש
 סגובין איתן מן הסל
 ככל: כל קום: שגוף
 כל שהסוד את האש
 בעגוף: תרגום ואת
 פועי וית מנרשום:
 ופי' מנעמק מניכס
 מוגריו: וסקונורו
 כלעו:
 כופה: הו' תכור קטן
 שאין בו אלא מקום
 שפיתת קירה אחת
 וכלל רוב מהכל סכיל
 סוכה מקום שפיתת
 סתי קירות ומעט
 מהכל התכור עמנו
 סרחנו כמות אחד
 מכל גד אצל התכור
 מתוך סכו' רחב למט'
 נכר למעלה קומו
 כקלט לתכור ויתר:
 קטומה: מי' מכוסה
 באפר: ושפיתת: כל'
 סכנת הקירה על פי
 סתכור מלפון סכתוב
 ספית הסוד יתקאל'
 כל' ונת' עליו סרלק
 צמט שפת סרל' ערוך
 אותה על השפתיס
 והס הכיז' שעליהס
 הקדרות וכו' נפת'
 פירוש פסולת ותיס
 טור אף סיון רכב:
 סמנים: כל' סתכער
 בקירה מוסקולארי
 כלעו:
 עסמיות ותורמוסין'
 מיני קטניות שגלגין
 כלי: ולפי דברי רב
 כל' סהס קלי הכיסול
 סוכס סטור מיון רכד כתב כסחך וכתן טעס
 סרל' לסוכורוס ועס' יתחך כל' סרף:

בהמה דקה שהיא אין שם גזלים כוערות הרי זו מותר לשהות עליה שהיא הסיח דעתו
 מזה התבשיל ואין גוזרין שמא יחתה באש: ה' ברא בכירה שהגלה מועט אבל
 התנור אעפי שגוף האש או כסה באפר או שהסיקוה בקש או בגבכה אין משהין בתוכו
 ולא על גביו ולא סומכין לו תבשיל שלא בשל כל צרכו ארשבשל כל צרכו ומצטמק
 ויפה לו הואיל והכלו חם ביותר אינו מסיח דעתו וחוששין שמא יחתה בו האש המעוש'
 אעפי שהוא אש קש וגבכה או מכוסה: ו' ולמה אסרו לשהות בתנור אעפי שגוף
 מפני שהגורף אינו גורף לא רוב האש ועצמה ואי אפשר לגרוף כל האש עד שלא תשאיר
 ניצוץ אחת מפני שהכלו חם שמא יחתה כדי לבער הניצוצות הנשארות בתנור: ז'
 הכופה הבלו רב מהבל הכירה ומועט מהבל התנור לפיכך אם הסיקוה בגפת או בעצים
 הרי הוא כתנור ואין משהין בתוכו ולא על גביו ולא סומכין לו תבשיל שלא בשל כל צרכו
 או מצטמק ויפה לו אעפי שגוף או כסה באפר ואם הסיקוהו בקש או בנבכה הרי הוא
 ככירה שהוסקה בקש וגבכה ומשהין עליו ומותר לסמוך לכירה מבערב ואעפי שאינה
 גרופה וקטומה ואי זו היא כירה ואי זו היא כופה כירה מקום שפיתת שתי קירות כופה
 מקום שפיתת קדרה אחת: ח' תבשיל חי שלא בושל כלל או שבושל כל צרכו
 ומצטמק ורע לו מותר לשהותו על גבי האש בין בכירה וכופה בין בתנור וכן תבשיל
 שבושל ולא בושל כל צרכו או בושל כל צרכו ומצטמק ויפה לו אם השליך לתוכן אבר
 חי סמוך לבין השמשות נעשה הכל כתבשיל חי ומותר לשהותו על האש אעפי שלא
 גרף ולא כסה מפני שכבר הסיח דעתו ממנו ואינו בא לחתות בנזילים ט' כל תבשיל
 שאסור לשהותו אם עבר ושהה אותו אסור לאוכלו עד מוצאי שבת ומתין בכדי שיעשו
 ואם שכתו אם תבשיל שלא בשל כל צרכו חו' אסור עד מוצאי שבת ואם תבשיל שבשל
 כל צרכו הוא ומצטמק ויפה לו מותר לאכלו מיד בשבת י' כל שמותר לשהותו על
 גבי האש כשנטולין אותו בשבת אסור להתווירו למקומו ואין מחזירין לעולם אלא על
 גבי כירה גרופה או מכוסה או בכירה וכופה שהוסקו בקש וגבכה וח' שלא הניח הקדרה
 על גבי הקרקע אבל משהניחה על גבי קרקע אין מחזירין אותה ואפילו על גבי כירה
 גרופה או מכוסה ואין מחזירין לתנור ולא לכופה שהוסקו בגפת או בעצים אעפי שגוף
 או כסה מפני שהכלו חם ביותר וכל שאין מחזירין עליו אין סומכין לו בשבת: יא'
 אסור להכניס מגריפה לקדירה בשבת והיא על האש להוציא ממנה בשבת מפני שמנים
 בה וזה מצרכי הבשול הוא ונמצא כמבשל בשבת ומותר להתוויר מכירה לכירה אפילו
 מכירה שהכלה מועט לכירה שהכלה מרובה אבל לא מכירה לטמינה ולא מטמינה
 לכירה יב' לא ימלא אדם קדרה עסמיות ותורמוסין או חבית של מים ויתן לתוך
 התנור ערב שבת ערב חשיכה וישהה אותן שאלו וכל כיוצא בהן אעפי שלא בשלו כל
 עיקר כתבשיל שלא בשל כל צרכו הן מפני שאינן צריכין כישול הרבדה ודעתו עליהן
 לאוכלן לאלתר ולפיכך אסור לשהותן בתנור ואם עבר ושהה אסורין עד מוצאי שבת
 בשר גדי הוא וכיוצא בו מותר שאם יחתה בנזילים יתחך הכשר שאינו צריך לא חממות
 האש

האש בלבד ואם בשר עז או בשר שור הוא אסור שמא יחתה בגחלים לבלשו ואספו פי
והתנור כטיט מותר שאם בא לפתוח התנור ולהתות תכנס הרוח ויחקשה הבשר ויפסד
ויצטנן התנור ויפסיד הבשר יד וכן כל דבר שהרוח כפסדת אותו אין גוזרין עליו

שמא יגלהו ויחתה ומפני זה נותנין אונין של פשתן לתוך התנור עם השיכה שאם גלהו
מסדו טו נתן גדי שלם לתוך התנור הרי הוא כבשר עז או כבשר שור ואסור
לשהותו שמא יחתה בגחלים לא אם כן טח התנור ומותר לשלשל כבש הפסח לתנור
עם השיכה ואעפ שאינו טח מפני שבני הכורה זריזים הן יז אין צולין בשר ובצל

ובצואה על גבי האש אלא כדי שיצולו מבעוד יום ויהיו ראויין לאכילה ואם נשאר אחר כך
על האש בשבת עד שיצלו הרבה מותר מפני שהן כמצמקו קודם לו שאם יחתה יחרוך
מותן שעל גוף האש הם ומפני זה מניחין כושר תחת הכלים עם השיכה יחתה בגחלי

ישרף המוגמר ועשן הכלים יז הא למדת שכל דבר שאגו אוסרין בענין זה אינו
אסור משום שהוא נעשה בשבת אלא גזירה שמא יחתה בגחלים ובצל צמר
לזורה אלא אם כן היתה עקורה מעל האש שמא יחתה בגחלים והוא שיהא פיה טוח

כטיט שמא יגיס בה משחיכה ית אין נותנין את הפת בתנור עם השיכה ולא חררה
על גבי הגחלים אלא כדי שיקרמו פניה שהן מורבקיין בתנור או באש ואם נשאר אחר
כן עד שיגמור אפיתן מותר שאם יחתה יפסיד אותן ואם נתן סמוך לחשיכה וחשכה

ועדיין לא קרמו פניה אם במויד אסור לאכול מתן עד מוצאי שבת וימתין בכדי שיעשו
ואם בשונג מותר לו לרדות ממנה מזון שלש סעודות של שבת וכשהוא רודה לא ירדה
כמרדה כדרך שהוא עושה בחול אלא בסכין וכיוצא בה יש עושה אדם מדורה

מכל דבר שירצ'ין על גבי קרקע בין על גבי מנורה ומדליקה מבעוד יום ומשתמש לאור
או מתחמם כנגדה בשבת וצריך שידליק רוב המדורה קודם חשיכה עד שתהא שלהבת
עולה מליה קודם השבת ואם לא הדליק רובה אסור ליהנו' בה בשבת גזירה שמא יחתה

בה ויגיד העצ' כדי שתעלה השלהבת ואם הדליק עץ יחידי צריך להדליק רוב עביו ורוב
הקיפו מבעוד יום כ כר'א בגבולין אבל במקדש מא'זיזין את האור בעצים במדורת
בית המוקד עם השיכה ואין חוששין שמא יחתה בגחלים שהכהנים זריזין הן כא

היתה מדורה של קנים או של גרעינין אינו צריך להדליק הרוב אלא כיון שהתחיל בהן
האש קודם השבת מותר להשתמש בהן מפני שהאש נתלית בהן במהרה ואינו צריך
לחתות לפיכך אם אגד הקנים או הניח הגרעינין בתולות הרי הן כעצים וצריך שתעלה
בהן שלהבת מאלית קודם השבת כב מדורה של זפת או של גפרית או של ר'ב

או של ק'רא או של קש או של גבכה אינו צריך להדליק רובה קודם השבת מפני שהאש
מדלקת אותם במהרה

פרק רביעי

יש דברים

שאם טמן בהן התבשיל הו' פתחמם ומוסיפי' בבישולו כעין האש כוון
הגפ'ת וזבל ומלח וסיד וחול או זיץ ומוכין ועשבים בזמן ששלשחן
להים ואפילו מחמת עצמן ודברים אלו נקראין דבר המוסיף הבל ויש דברים שאם טמן
כל דבר דך כוון צמד נפן וצמד דך
של כבסה וכלאי כגדו קרוי מוכין:

אונין יצ'מוסף
סוויין פל'ני כלש
לש'ל ל'ארוה
טור א'ס מ' רכז
מענ' לאוין סס
יחרוך ל' ישרוף
מדונמו כלעו
טור א'ס מ' רכז
מענ' לאוין סס
טור ס'רכז מענ' סס
חררה ל' חלת אס
פוקא'נייה כלעו
לרדות ענינו
לקיף ספס עין כבוד
טור א'ס מ' רכז
מענ' לאוין סס
מלחין ל' עכ'יה
תולות ל' נוח'
רכב פ'סמול'טעוס
קירא פ'טעוס נעיה
כלעו:

בדן התבשיל ישאר בהמימותו בלבד ואינו מוסיפין לו בישול לא מונעין אותו מלהצטנן כגון גזין ומוכין ועשבים יבשין וכסות ופירות וכנפי יונה ונעורת הפשתן ונסורת חרשים ושלחין וגוי צמר ודברים אלו נקראין דבר שאינו מוסיף הכלי ב מן הדין היה שטומנין בדבר המוסיף הכל מבעוד יום וישאר התבשיל טמון בשבת שהרי משהין על גבי האש בשבת אבל אסרו חכמים להטמין בדבר המוסיף הכל מבעוד יום גזירה שמה תרתיה הקדרה בשבת ויצטרך לגלותה עד שתגות הרתיחה ויהזור וכסה בשבת ונמצא טומן בדבר המוסיף הכל בשבת שהוא אסור לפיכך מותר להטמין בדבר המוסיף הכל בין השמשות שסתם קדרות בין השמשות כבר רתחו ונחו מבעבוען וכיון שנתנו שוב אינן רותחין ג וכן מן הדין היה לטמון התבשיל בדבר שאינו מוסיף הכל בשבת עצמה אבל אסרו חכמים דבר זה גזירה שמה יטמין ברמץ ויהיה בו ניצוצות של אש ונמצא הותה בגחלים לפיכך אסרו להטמין דבר חם בשבת ואפילו בדבר שאינו מוסיף הכל ד ספק חשיכה וספק לא חשיכה מותר לטמון את דבר חם ומותר לטמון את דבר הצונן בשב' בדבר שאינו מוסיף כדי שלא יצטנן ביותר או כדי שתפוג צנתו: חמין שטמנו מערב שבת ונתגלו בשבת מותר לכסותן שהרי אינו מוסיף ומותר להחליף הכיסוי בשבת כיצד נוטל כסות ומניח כנפי יונה או נוטל כנפי יונה ומניח הכסות ה פניה התבשיל או המים החמין מכלי לכלי אחר מותר להטמין הכלי האחר בשבת בדבר שאינו מוסיף כמו הרבר צונן שלא אסרו להטמין בשבת אלא דבר חם שהוא בכלי ראשון שנתבשל בו אבל אם פיגהו מותר ו מניחין מיהם על גבי מיהם בשבת וקדרה על גבי מיהם ומיהם על גבי קדרה וטח פיהם בבצק לא בשביל שיוחמו לא בשביל שיעמדו על חומם שלא אסרו אלא להטמין בשבת אבל להניח כלי חם על גבי כלי חם כדי שיהיו עומדין בחמימותן מותר אבל אין מניחין כלי שיש בו דבר צונן על גבי כלי חם בשבת שהרי מוליד בו חום בשבת ואם הניחו מערב מותר ואינו כטומן בדבר המוסיף

כמות ירוב לנול לנול
וכעורת פשתן ה'מה
שמוכרין מן הפשתן
בסעה שמכפנין אותו
ונקורת חרשים הוא
עם שמכרתי הקדשים
מן העני' כנפי טמניו
אותן כמנהג: וטמון
לל צורות: תרגום
והפטים ואסלם:
רמץ ה' אפרהם עמד
שעדין האש בערב
כיניסוב ינו: שתמו
לל שתמו תרגום
המורי את ויכך מעני'
הלא תפני את סודך
מכין:
טור סל מין רכו:
כלו שמוכין אותו על
גבי האש למס כן את
סעים קוקומו כלעו:

פרק חמישי

הדלקת

נר בשבת אינה רשות אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק ולא מצוה שאינו חייב לדרוף אחריה עד שיעשנה כגון עירובי חצרות או נטילת ידיים לאכילה אלא חובה ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת וחיוב לברך קודם הדלקה באי אמה אקבו להדליק נר של שבת כדרך שמברך על כל הדברים שהוא חייב בהם מדברי סופרים ב מותר להשתמש בנר השבת והוא שלא יהא הדבר צריך עיון הרבה אבל דבר שצריך לדקדק בראיתו אסור להכניחו לאור הנר גזירה שמה יטה ג המדליק צריך להדליק מבעוד יום קודם שקיעת החמה ונשים מצוות על דבר זה יותר מן האנשים לפי שהן מצויות בבתיהם והם העסוקים במלאכה הבי' ואעפי' כן צריך האישי להזהירן ולברוק אותן על כן ולומר להם לאנשי ביתו ערב שבת קודם שתחשך הדליקו את הנר ספק חשיכה ונכנס השבת ספק לא נכנס אין מדליקין ד משתקע החמה עד שיראו שלש כוכבים בינונים הוא הזמן הנקרא בין השמשו בכל

סור אף מ' רמב
סענ עשין ל
סור אף מ' רמב
סענ לטוין כס
סור אף מ' רמב

בכל מקום והוא ספק מן היום ספק מן הלילה ודין בו להחמיר בכל מקום ולפ"כ אין
 מדליקין בו והעושה מלאכה בין השמשות בערב שבת ובמוצאי שבת בשוגג חייב הטאת
 מכל מקום וכוכבים אלו לא גדולים הנראים ביום ולא קטנים שאין נראין אלא בלילה לא
 בנונים ומשוראוג' כוכבים אלו חבוניים הריוה לילה וראי ה פתילה שמדליקין בה
 לשבת אין עושין אותה מדבר שהאור מסכסכת בו כגון צמר ושיער ומשי וצמר הארו
 ופשתן שלא נופץ וס"כ של דקל ומיני העץ הרכים וכיוצא בהן אלא מדבר שהאור נתלית
 בו כגון פשתה נפוצה ובנדי שש וצמר גפן וכיוצא בהן וחמדליק צריך שידליק ברוב היוצא
 מן התפילה ו הכוחד דבר שמדליקין בו על גבי דבר שאין מדליקין בו אם להעבות
 הפתילה כדי להוסיף אורה אסור ואם להקשות הפתילה כדי שתהא עומד ולא תשלשל
 למטה מותר ו נותנין גריד של מלח וגריס של פול על פי הנר בערב שבת שיהיה
 דולק בלילה שבת וכל הפתילות שאין מדליקין בהן בשבת עושין מהן מדורה בין להתחמם
 כנגדה בין להשתמש לאורה בין על גבי מנורה בין על גבי קרקע ולא אסרו אלא לעשותן
 פתילה לנר בלבד : ה שמן שמדליקין בו לשבת צריך שיהא נמשך אחר הפתילה
 אבל שמנין שאין נמשכין אחר הפתילה כגון זפת ושעווה ושמן קי' ויאיה וחלב אין מדליקין
 בהן ומפני מה אין מדליקין בפתילות שאין האור נתלית בהן ולא בשמנים שאין נמשכין
 אחר הפתילה גזירה שמא יהיה אור הנר אפל ויטה אותה בשעה שישתמש לאורה :
 ט חלב שהתכין וקרבי' דגים שנמחו ונותן לתוכן שמן כל שהוא ומדליק אבל שמנין
 שאין מדליקין בהן אפילו ערבן בשמנים שמדליקין בהן לא ידליק מפני שאין נמשכין :
 י אין מדליקין בעטרן מפני שריחו רע שמא יניחנו ויצא וחובה עליו לישב לאור
 הנר ולא בצרי' מפני שריחו טוב שמא יקח ממנו מן הנר ועוד מפני שהוא עף ולא בנפ"ט
 לבן ואפילו בחול מפני שהוא עף ויבוא לידי סכנה : יא מותר להדליק לכתחילה
 בשאר שמנים כגון שמן צנון ושומשמן ולפ' וכל כיוצא בהן אין אסור אלא אלו שמנו
 חכמים בלבד יב לא יתן אדם כלי מנוקב מלא שמן על פי הנר בשביל שיהא מנוטף
 ולא ימלא קערה שמן ויתגנה בצד הנר ויתן ראש הפתילה לתוכ' בשביל שתהא שואבת
 גזירה שמא יקח מן השמן שבכלי שהרי לא נמאס בנר ואסור ליהנות בשבת מן השמן
 שהודלק בו ואפילו כבתה הנר ואפי' נטף מן הנר מפני שהוא מוקצה מחמת איסור : ואם
 חיבר הכלי שיש בו השמן אל הנר בסיד ובחרסית וכיוצא בהן מותר : יג אין נותנין
 כלי תחת הנר לקבל בו שמן בשבת שהרי מבטל הכלי מהיכנו ואם נתנו מבעוד יום מותר
 ונותנין כלי תחת הנר בשב' לקבל בו יוצאו מפני שאין בהן ממש והרי לא בטלו מלשטל'ו
 ואסור ליתן לתוכו מים ואפילו מערב שבת מפני שהוא מקרב כיבו המיצעות : יד
 אין פולין לאור הנר ולא קורין לאור הנר ואפילו גבוה שתי קומות ואפילו עשרה בתים זה
 על גב זה והנר בעליזנה לא יקרא ולא יפלא לאורה בתחתונה שמא ישכח ויטה ואם היו
 שנים קורין בענין אחד מותרין לקרות לפני הנר שכל אחד מהן מוכיר חבירו אם שכח
 אבל לא בשני עניינות שכל אחד מהן טרוד בענינו : טו התינוקות קורין לפני רבן
 לאור הנר מפני שהרב משמרן אבל הוא לא יקרא מפני שאין איתן עליו ויש לו לראות
 בספר לאור הנר עד שיראה ראש הפרשה שהוצריך להקרותן ואחר כך נותן הספר בידן

טור א"ט סי' רס"א
 סמנ לאוין סס
 טור א"ט סי' רמ"ד
 כעין צמר יש כפרו"ט
 קבלתה וספן :
 סי' פ"ב ר"ך מג"ל
 בראש הדקל :
 וצו גפן הו' סק' טונו
 בלעז :
 גריד' גלאניו בלעז
 נגלים של פול ס"א
 סני פול גרס : קין
 פיהרל פנדלוס סגו
 זרע הכמזל בתוך
 הקוט'ונו וכו' בע"ס
 מדליקין עוף יש
 בכרכו הים וקוק'ו
 ריש לקיש אמר קוקין
 דיוכה : ואלה ל'ל
 כסותן שכלים : עטק
 פ' פסולת הופת : צרי
 כאלה כולל עץ : עף
 ג' מת' הכ באוויר
 וכלה כמעטף :
 כעט' ופת הל'בן :
 וי' פטרוליון בלעז :
 כחריסית : פ' צפנדק
 מין סיד שמוטין א'
 אותו בקרקע : וי'מ
 מעבטני אותו ועומ'
 אותו סיד מוטטסאל
 וי'סו בלעז :
 פולין : ל'ל בודקין :
 תרגו לא תמלא אסידך
 לא תמלא בתוך :
 טור א"ט סימן רס"ב
 סמנ לאוין סס :

טור א"ח סי' רע"ג
 סמ"ב לאזין ס"ה

והם קוראין לפניו יו כלים הרומי זה לזה ואינן נכרין לא בעיני הרבה אסור להקריבין לאור הנר ולהבחין ביניהן שמה ישכת ויטה לפיכך שמש שאינו קבוע אסור לו לבדוק כוסות וקערות לאור הנר מפני שאינו מכירין בין בנר של שמן זית בין בנר של נפט שאורו רב אבל שמש קבוע מותר לו לבדוק לאור הנר כוסות וקערות מפני שאינו צריך עיני הרבה ואם היה נר של שמן זית אין מורין לו לבדוק ואע"פ שהוא מותר גזרה שמה יתחפס הנר שאחורי הדלת אסור לפתוח הדלת ולנעול כדרך מנפני שהוא מכבהו מכוון: יז נר שאחורי הדלת אסור לפתוח את הדלת כנגד המדרגה בשבת אלא יזהר בשעה שפותח ובשעה שנועל ואסור לפתוח את הדלת כנגד המדרגה בשבת כדי שתהא הרגה מנשבת בה ואע"פ שאין שם אלא רוח מצוייה: ומניחין הנר של שבת על גבי אילן המחובר לקרקע ואינו חושש יח כל מדינות ועיירות של ישראל תוקעין בהן שש תקיעות בערב שבת ובמקום גבוה היו תוקעין כדי להשמיע כל אנשי המדינה וכל אנשי המגרש שלה: יט תקיעה ראשונה נמנעו העומדים בשדות מלהרוש ומל'עדר ומל'עור ומל'עור מלאכה שבשדה: ואין הקרובין רשאים ליכנס לעיר עד שיבואו רחוקים ויכנסו כולם בבית אחת ועדיין החנויות פתוחות והריסין מונחין: התחיל לתקוע תקיעה שנייה נסתלקו התיסין ונגעלו החנויות ועדיין החמין והקדרות היו מונחין על גבי כירה: התחיל לתקוע תקיעה שלישית סלק המסלק והטמין המטמין והדליק את הגרות ושוחה כדי לצלות רג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומרע ותוקע ושובת כ תקיעה ראשונה תוקע אותה במנחה והשלישית קרוב לשקיעת החמה וכן תוקעין במוצאי שבת אחר צאת הכוכבים להתיר העם למעשיהן: כא יום הכפורים שחל להיות בערב שבת לא היו תוקעין: חל להיות במוצאי שבת לא תוקעים ולא מבדילים: יום טוב שחל להיות בערב שבת תוקעין ולא מבדילין: חל להיות לאחר השבת מכדילין ולא תוקעין.

פרק ששי

טור א"ח סי' ס"ה
 סיו"ב לאזין ס"ה

אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה בשבת אע"פ שאינו מצווה על השבת ואע"פ שאמר לו מקודם השבת ואע"פ שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאהרן השבת ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהן ויבואו לעשות בעצמן ב גוי שעשה מלאכה מעצמו בשבת אם בשביל ישראל עשה אותה אסור ליהנות באותה מלאכה עד מוצאי שבת וימתין בכדי שתעשה והוא שלא יהא הדבר בפרהסיא עד שידעו בו רבים שדבר זה בשביל פלו הוא נעשה בשבת ואם בשביל עצמו בלבד עשה מותר ליהנות בה בשבת ג כיצד גוי שהדליק את הנר משתמש לאורו ככס שפוטנו בלעז ישראל ואם עשה בשביל ישראל אסור: עשה גוי ככ"ש לירד בו מן הספינה ירד אחריו פנור א"ח סי' ס"ה ישראל ואם עשה בשביל ישראל אסור: מילא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור: ליקט עשבים להאכיל לבהמתו מניח ישראל בהמתו לאכול מהן והוא שלא יהא אותו הגוי מכיר לאותו ישראל שמה ירבה במלאכתו בשבילו ונמצא עושה בשביל ישראל וכן כל דבר שאפשר להרבות בו לא יהנה בו בשבת אלא אם כן אינו מכירו ד אבל דבר שאין בו להרבות ולמעט כגון נרו וככש הואיל ועשה בשביל עצמו נהנה אחריו ישראל בשבת ואע"פ שהוא מכירו: נר הדולק במסיבה בשבת אסור

נמר מ' רע"ב במסכת
 ל"ב במסכת אבט"ס
 ס"ה ע"מנו ל"אכול

ישראל

ישראל אסור להשתמש לאורדו שהמדליק על דעת הרוב מדליק ואם רוב גוים מותר להשתמש לאורדו מוצעה על מחצה אסור: נפלה דליקה בשבת ובא נכרי לכבות אין אומדין לו ככה ולא תכבה מפני שאין שבתו עלינו וכן כל כיוצא בזה ה מת שעשו לוגים ארון וחפרו לו קבר בשבת או הביאו לו חלילין לספור בהן אם בצנעה ימתין בכדי שיעשו למוצאי שבת יוקבר בו ואם היה הקבר בסרטא גדולה והארון על גביו וכל העוברין והשביח אומ' שזה שהגוים עושין עכשיו בשבת לפלוני הוא הרי זה לא יקבר בו אותו ישראל עלולית מפני שהוא בפרהסיא ומותר לקבור בו ישראל אחר והוא שימתין כדו' שיעשה וכן כל כיוצא בזה: ו גוי שהביא חלילין בשבת למת אע"פ שהביאן מצד החומה ימתין למוצאי שבת בכדי שיבאו ממקום קרוב ואחר כך יספרו בהן שמא בלילה הביאום ממק' אחר עד החומה ובקבר נכנסו בהן ואם ידע בודאי שממקום פלאי הביאום בשבת ימתין בכדי שיבאו מאותו מקום אחר השב' והוא שלא יהא הדבר בסרטא גדולה כמו שאמרנו ז עיר שיש ישראל וגוים דרין בתוכה והיתה בה מרחץ המרחצת בשב' אסור רוב גוים מותר לרחוץ בה למוצאי שבת מיד ואם רוב ישראל ימתין בכדי שיחמו חמין שבשכיל הרוב הוחמו מוצעה על מחצה ימתין בכדי שיחמו חמין וכן כל כיוצא בזה ה ישראל שאמר לגוי לעשות לו מלאכה זו בשבת אע"פ שעבר ומכין אותו מכת מדרות מותר לו ליהנות באותה מלאכה לערב אחר שימתין בכדי שתעשה' ולא אסרו בכל מקום שימתין בכדי שיעשו אלא מפני דבר זה שאסתאמר יהא מותר מיד שמא יאמר לגוי לעשות לו וימצא הדבר מוכן מיד וכיון שאסרו עד שימתין בכדי שיעשו לא יאמר לגוי לעשות לו שהרי אינו משתכר כלום מפני שהוא מתעכב לערב בכדי שיעשה דבר זה שנעשה בשבת' ט דבר שאינו מלאכה ואין אסור לעשותו בשבת אלא משום שבת מותר לישראל לומר לגוי לעשותו בשבת והוא שיהיה שם מקצת חולי או יהיה צריך לדבר צורך הרבה או מפני מצודה' י כיצד אומר ישראל לגוי בשבת לעלות באילן או לטוט על פני המים כדי להביא לו שופר או סכין למילה או מביא לו מחצה לחצר שאין עירוב ביניהן מים חמין להרחיץ בהם קטן ומצטער וכן כל כיוצא בזה יא הלוקח בית בארץ ישראל מותר לו לומר לגוי לכתוב לו שטר בשבת שאמירה לגוי בשבת אסורה מדבריהם ומשום ישוב ארץ ישראל לאגורו בדבר זה וכן הלוקח בית מהם בסוריא וסוריא בארץ ישראל לדבר זה יב פוסק אדם עם הגוי על המלאכה וקוצץ דמים והגוי עושה לעצמו ואע"פ שהוא עושה בשבת מותר' וכן השוכר את הגוי לימים הרבה מותר אע"פ שהוא עושה בשבת כיצד כגון ששכר הגוי לשנה או לשתיים שיכתוב לו או שיארוג לו הרי זה כותב ואורג בשבת ומותר כלו קצץ עמו שיכתוב לו ספר או שיארוג לו בגד שהוא עושה בכל עת שירצה והוא שלא יחשוב עמו יום יום' יג בדא בצנעה שאין מכירין הכל שזו המלאכה הנעשית בשבת של ישראל היא אבל אם היתה ידועה וגלויה ומפורסמת אסורה שהרואה את הגוי עוסק אינו יודע שקצץ ואומר שפלוני שכר הגוי לעשות לו מלאכה בשבת' יד לפיכך הפוסק עם הגוי לבנות לו חצרו או כותלו או לקצור את שדהו או ששכרו שנה או שתיים לבנות לו חצר או לטוע לו כרם אם היתה המלאכה נמדינה או בתוך התחום אסור לו להניחו לעשות בשבת מפני

טור ס"ח סי' רע"ג
טור ס"ח סי' ס"ד
חלילין' הס כלו ס"ד
לקונן עליסס:
מרט"ט סטרידה
ב"ע:

טור ס"ח סי' ס"ג
טע"ג לט"ו ס"ס

טור ס"ח סי' ס"ח
טע"ג ט"ו ל"ל מס"ס
ט"ו ט"ו ט"ו ס"ו ט"ו
ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו

טור ס"ח סי' ט"ד:
טור"ס הס ס"ל ט"ו
ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו
ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו
ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו
ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו
ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו ט"ו

הרואים שאינם יודעים שפסק ואם היתה המלאכה חוץ לתחום מותר שאין שם ישראל
 שיראה את הפועלין כשהן עושין בשבת. טו וכן מותר לאדם להשכיר כרמו או
 שדהו לגוי אעפ"י שהוא זורען ונוטען בשבת שהרואה יודע ששכורין הן או בארסות נתן
 להן ודבר ששם ישראל בעליו קרוי עליו ואין דרך רוב אנשי אותו המקום להשכירו או
 ליתנו בארסות אסור להשכירו לגוי מפני שהגוי עושה באתו המקום מלאכה בשבת
 והוא נקרא על שם ישראל בעליו. יו מותר להשאיל כלים ולהשכיר לגוי ואעפ"י
 שהוא עושה בהן מלאכה בשבת מפני שאין אנו מצווים על שבידת הכלים אבל בהסתוו
 ועברו אסור מפני שאנו מצווין על שבידת בהמה ועבד. יז המשתחף עם הגוי
 במלאכה או בסחורה בתנות אם התנו בתחלה שיהיה שכר השבת לגוי לברו אם מעט אם
 הרבה ושכר יום אחד כנגד יום השבת לישראל לברו מותר ואם לא התנו בתחלה כשיבואו
 להלוך נוטל הגוי שכר השבתות כולן לברו והשאר חולקין אותו ואינו מוסיף לו כלל כנגד
 יום השבת אלא אם כן התנה בתחלה וכן אם קבלו שיהיה בשותפות דין אחד הוא יח
 ואם לא התנו ובאו להלוך השכר ולא היה שכר שבת ידוע יראה לי שהגוי נוטל לברו
 שביעית השכר והשאר חולקין. הנותן מעות לגוי להתעסק בהן אעפ"י שהגוי נושא ונותן
 בשבת חולק עמו בשכר בשוה וכן הורו כל הגאונים ז"ל. יט לא יתן אדם בערב שבת
 כלים לאומן גוי לעשותן אעפ"י שפסק עמו אלא בכדי שיצא בהן מביתו קודם שחשכה
 וכן לא ימכור אדם חפציו לגוי ולא ישאלנו ולא ילונו ולא ימשכנו ולא יתן לו במתנה לא
 בכדי שיצא באותו חפץ מפתח ביתו קודם השבת שכל זמן שהוא בביתו אין אדם יודע
 אמתו נותן לו וכשיצא הגוי מביתו בשבת וחפץ ישראל בידו יראה כמי שהלוהו לגוי או
 משכנו או פסק עמו או מכר לו בשבת. כ הנותן אגרת לגוי להוליכה לעיר אחרת
 אסקצף עמו שכר הולכה מותר ואפילו נתנה לו ערב שבת עם חשיכה והוא שיצא בה
 מפתח ביתו קודם השבת ואם לא קצף אס' שמדינה אדם קבוע שהוא מקבץ האגרות
 ושולח אותם לכל מדינה ומדינה עם שלוחתו מותר ליתן לגוי האגרת והוא שיהיה שהות
 ביום כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה קודם השבת שמה זה שמקבץ האגרות ושולחן ביתו
 סמוך לחומה הוא ואם אין שם אדם קבוע לכך לא הגוי שנותנין לו האגרת הו' שמוליכה
 לעיר אחרת אסור לשלוח ביד גוי האגרת לעולם אלא אם כן קצף לו דמים. כא
 גוי שהביא חפציו בשבת והכניסן לבית ישראל מותר ואפילו אמר לו הניחן בזוית זו הרי
 זה מותר ומזמנין את הגוי בשבת ונותנין לפניו מזונות לאכלן ואנסטלן ויצא אין נזקקין לו
 מפני שאין שבידתו עלינו וכן נותנין מזונות לפני הכלב בהצר ואנסטלן ויצא אין נזקקין
 לו כב מי שהיה בא בדרך וקדש עליו היום והיו עמו מעות נותן כיסו לנכרי להוליכו
 לו ולמוצאי שבת לוקחו ממנו ואף על פי שלא נתן לו שכר על זה ואף על פי שנתנו לו
 משהשיכה מותר מפני שאדם כהול על ממונו ואי אפשר שישליכנו ואם לא התיר לו
 דבר זה שאין איסורו אלא מדברי סופרים יבא להביאו בידו ועובר על מה שכתוב בתורה
 בד"א בכיסו אבל מציאה לא יתן לנכרי אלא מוליכה בפחות פחות מארבע אמות. כג
 ישראל שעשה מלאכה בשבת אם עבר ועשה בודון אסור לו ליהנות באותה מלאכה
 לעולם ושאר ישראל מותר להם ליהנות בה למוצאי שבת מיד שנושמת את השבת

טור א"ח סי' ט"ו ס"ג

טור א"ח סי' ט"ו ס"ג

טור א"ח סי' ט"ו ס"ג

טור א"ח סי' ט"ו ס"ג

טור א"ח סי' ט"ו ס"ג

כי קדש

ביקדש היא היא קדש ואין מעשיה קדש כיצד ישראל שבשל בשבת במוזיא נור לח מי טי
 שבת יאכל לאחרים אבל לו לא יאכל עולמית ואם בשל בשוגג למוצאי שבת יאכל בין סמוג לאין סס
 הוא בין אחרים מיד וכן כל כיוצא בזה: כד פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו בשוגג נור לח מי טי קס
 יאכלו בשב שיהי לא נעשה בגופן מעשה ולא נשתנו במוזיא לא יאכלו עד מוצאי שבת סמוג סס
 כה השוכר את הפועל לשמור לו את הפרה ואת התינוק לא יתן לו שכרו של שבת נור לח מי טי פס
 לפיכך אין אחריות שבת עליו ואם היה השכיר שכיר שבת או שכיר שנה נתן לו שכרו סמוג סס
 משלם לפיכך אחריות שבת עליו ולא יאמר לו תן לי שכר שבת אלא אומר לו תן
 לי שכר של שנה או של עשרה ימים:

פרק שביעי

מלאכות שחייבין עליהן סקילה וכתב במוזיא או קרבן חטאת בשוגג מהן אבות מעג לאין סס

ומהן תולדות ומניין כל אבות מלאכות ארבעים חסר אחת ואלו הן
 ההרישה והוריעה והקצירה והעימור והדישה והוריה והכרירה והטחינה וההקרה
 והלישה והאפייה והגזיה והלבן והנפיץ והצביעה והטווייה ועשיית הנירין והנסכת
 המסכה והאריגה והצביעה והקשירה וההתרה והתפירה והקריעה והבניין והסתירה
 והכאה בפטיש והצידה והשחיטה וההפשה וההעברה ומחיקת העור וחזוכו
 והכתיבה והמזיקה והשרטוט וההבערה והכינוי וההוצאה מרשות לרשות כ
 כל אלו המלאכות וכל שהוא מענינם הן הנקראין אבות מלאכות כיצד הוא ענינם אחד
 החורש או החופר או העושה חריץ הרי זה אב מלאכה שכל אחת ואחת מהן חפירה
 בקרקע וענין אחד הוא ג וכן הוורע ורעים או הנוטע אילנות או המכריך אילנות
 או המרכיב או הזומר כל א אב אחד הן מאבות מלאכות וענין אחד הוא שכל אחת מהן
 לצמת דבר הוא מתכוין ד וכן אחד הקוצר תבואה או קטנית או הבוצר ענבים או
 הגורר תמרים או המוסק וחס או האורה תאנים כל אלו אב מלאכה אחת הן שכל אחת
 מהן לעקור דבר מגדוליו מתכוין ועל דרך זו שאר האבות ה החולדה היא המלאכה
 הדומה לאב מלאכות כיצד המחחך את הירק מעט לבשלו הרי זה חייב שזו המלאכה
 תולדת טחינה שהטוחן לוקח גוף אחד ומתלקו לגופים הרבה וכל העושה דבר הדומה
 לזה הרי זה תולדת טוחן וכן הלוקח לשון של מתכת ושף אותו כדי ליקח מעפרו כדרך
 שעושין צורה הוזהב הרי זה תולדות טחינה ו וכן הלוקח חלבונת בו קיפה כדי
 להבצו הרי זה חייב משום תולדת בורר שהרי הפריש הקום מן החלב ואם גבנו ועשהו
 גבינה חייב משום בונה שכל המקבץ חלק א חלק ודבק הכל עד שיעשו גוף אחד הרי זה
 דומה לבנין וכן לכל מלאכה ומלאכה מלא האבות יש להן תולדות על דרך זו שאמרנו
 ומגוף המלאכה הנעשית בשבת חדע מעין א זה אב היא ותולדת א זה אב היא ז
 אחד העושה אב מאבות מלאכה או תולדה מן התולדות במוזיא חייב כרת ואם באו עדים
 נסקל בשוגג חייב חטאת קבועה אם כן מה הפרש יש בין האבות והתולדות אין ביניהן
 הפרש לא לענין הקרבן בלבד שהעושה בשוגג אם עשה אבות הרבה בהעלם אחד חייב
 חטאת אחד על כל אב ואב ואם עשה אב ותולדותיו בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת

ספר קדש כלל סס
 סמוג לאין סס
 נור לח מי טי קס
 סמוג סס
 נור לח מי טי פס
 סמוג סס
 ספר קדש כלל סס
 סמוג לאין סס
 נור לח מי טי קס
 סמוג סס
 נור לח מי טי פס
 סמוג סס
 ספר קדש כלל סס
 סמוג לאין סס
 נור לח מי טי קס
 סמוג סס
 נור לח מי טי פס
 סמוג סס
 ספר קדש כלל סס
 סמוג לאין סס
 נור לח מי טי קס
 סמוג סס
 נור לח מי טי פס
 סמוג סס
 ספר קדש כלל סס
 סמוג לאין סס
 נור לח מי טי קס
 סמוג סס
 נור לח מי טי פס
 סמוג סס

כגורגת ה כדא בחובל בכהמה וזיה ועוף וכיצא בהם אבל החובל בהבירו אעפ טור סא סימן טו
 שנתכוון להזיק חייב מפני נחת רוחו שהרינתקרהדעתו ושככה חמתו והרי הוא כמתקן
 ואעפ שאינו צריך לדם שהוציא ממנו חייב ט שמונה שרצים האמורים בתורה הן
 שישלהן עורות לענין שבת כמו חיה ובהמה ועוף אבל שאר שקצים ורמשים אין להן
 עור לפיכך החובל בהן פטור ואחר החובל בכהמה חיה ועוף או בשמונה שרצי' ועשה

בהן חבורה ויצא טהם דם או שנצרך הדם אעפ שלא יצא חייב י הסוחט את
 הפירות להוציא מימיהן חייב משום מפרק ואינו חייב עד שיהיה במשקין שסחט כגורגת
 ואין חייבין מן התורה אלא על דריכת זתיס וענבים בלבד: ומותר לסחוט אשכול של
 ענבים לתוך האוכל שמשקח הבא לאוכל אוכל הוא ונמצא כמפרק אוכל מאוכל אבל
 אם סחט לכלי שאין בו אוכל הרי זה דורוך וחייב והחולב לתוך האוכל או היונק בפיו

פטור ואינו חייב עד שיהלוב לתוך הכלי יא חוורה או הנורר כגורגת חייב והמחבץ
 הרי הוא תולדת בורר: וכן הנורר שמרים מתוך המשקין הרי זה תולדת בורר או תולדת
 מרקד וחייב שהורה והבורר והמרקד דומין עניניה זה לזה ומפני מה מנו אותן בשלשה
 מפני שכל מלאכה שהיתה במשכן מונין אותה בפני עצמה יב הנורר אוכל מתוך
 פסולת או שהיו לפניו שני מיני אוכלין ונירר מין סמין אחד בנפה ובכברה חייב בקנין
 או בתמחוי פטור ואם בירר בירו לאכול לא לתר מותר יג והבורר פסולת מתוך

האוכל אפי' בירו אחת חייב: והבורר תורמוסין מתוך פסולת שלהן חייב מפני שהפסולת
 שלהן מסתקת אותן כשישלקו אותן עמהם ונמצא כבורר פסולת מתוך אוכל וחייב יד
 הנורר אוכל מתוך פסולת בידו להניחו אפילו לבו ביום נעשה כבורר לאוצר וחייב היו
 לפניו שני מיני אוכלין מעורבין בורר אחר מאח' ומניח לאכול מיד ואם בירר והניח לאחד

זמן אפילו לבו ביום כיון שבירר בשחרית לאכול בין הערבים חייב יז המשמר יין
 או שמן או מים וכן שאר המשקין במשמרת שלהן חייב והוא שישמר כגורגת אבל
 פסננין יין שאין בו שמרי' או מיס צלוין בסודרין ובכפיפה מצרית כדי שיהא צלול ביותר
 ונותנין מים על גבי שמרים בשביל שיעלו ונותנין ביצה טרופה למסננת של חרדל כדי
 שיעלל: חרדל שלשום ערב שבת למחר ממחה ושוחה בין ביד בין בכלי: וכן יין מנתו

כל זמן שהוא תוסס טורף חבית בשמרים ונותן לתוך הסודרין שעדין לא נפדשו השמרי'
 מן היין ופה יפה וכל היין כיוף אחד הוא וכן החרדל וכל כיוצא בו טו הטוחן כגורגת
 חייב וכל השוחק תבלין וסמנין כמכתשת הרי זה טוחן וחייב: המתקן ירק תלוש הרי זה
 תולדת טוחן וכן הגוסר עצים ליהנות בנסורת שלהן או השף לשון של מתכת חייב
 ששישוף כל שהוא אבל המתקד עצים אינו חייב עד שידקדק מהן כדי לבשל כגורגת

מביצה המרקד כגורגת חייב יז הלש כגורגת חייב הסגבל את העפר הרי זה
 תולדת לש וכמה שיעורו כדי לעשות פי' כור של צורפי' והוא יגבל באפר ולא בתול
 הגס ולא במורסן ולא בכיוצא בהן והנותן זרע שומשמן או זרע פשתן וכיוצא בהן
 במים חייב משום לש מפני שהן מתערבין ונתלין זה בזה

פרק תשיעי

גובל אימטאסורי
 כלעו: כור כלי
 טמטיכין כו קוצב:
 שומשמן זרע דק
 ונתקן סקרא כן
 כלשן ערכי וכמנא
 עמנו הרבה כלי:

האופה

סור סא סו סיה
סענ לטוין סס

כורוגרת חייב אחד האופה את הפת או המבשל את המאכל או ארז
הסממנין או המחמם את המים הכל ענין אחד הוא שיעור המחמם את
המים כדי לרחוץ בהן אבר קטן ושיעור מבשל כסממנין כדי שיהיו ראויין לדבר שמבשלין
אותן לו ב הנותן ביצה בצד המים בשכיל שתתגלגל ונתגלגלה חייב שהמבשל
בתולדה האור כמבשל כאור עצמה וכן המדיח בחמין דג מליח הישן או קולית האספנין
והוא דדק ורך ביותר הדי זה חייב שהדחתן בחמין זה הוא גמר בישול וכן כל כיוצא בהן
ג המפקיע את הביצה כבוד הם או בחול ובאבק דרכים שהן המים מפני השמש
אע"פ שנצילת פטור שתולדות חמה אינם כתולדות האש אבל גזרו עליהן מפני תולדות
האור וכן המבשל בהמי טבריה וכיוצא בהם פטור המבשל על האור דבר שהי' מבושל
כל צרכו או דבר שאינו צריך בישול כלל פטור ד אחד נתן את האור ואחד נתן
את העצים ואחד נתן את הקדרה ואחד נתן את המים ואחד נתן את הכשר ואחד נתן
את התכלין ובא אחד והגיס כולם חייבים משום מבשל שכל העושה דבר מצרכי הבישול
הרי זה מבשל אבל אם שפת אחד את הקדרה תחלה ובא אחד ונתן את המים ובא אחד
ונתן את הכשר ובא אחד ונתן את התכלין ובא אחד ונתן את האור ובא אחד ונתן עצים
על האור ובא אחד והגיס שנים האחרונים כלבד חייבין משום מבשל ה הניתבשר
על גבי גזלים אם נצלה בו כורוגרת אפילו בשנים ושלושה מקומות חייב לא נצלה בו
כורוגרת אבל נתבשל כולו חצי בישול חייב נתבשל חצי בישול מצד אחד פטור עד
שיהפך בו ויתבשל חצי בישול משני צדדיו שכח והדביק פת בתנור בשבת ונוכר מותר
לו לרדותה קודם שתאפה ויבוא לידי מלאכה ו המתוך אחד ממיני מתכות כל
שהוא או המחמם את המתכת עד שתעשה גחלת הרי זה תולדת מבשל וכן המחמם
את הרונג או את התלב או את הזפת והכופר והגפרית וכיוצא בהם הרי זה תולדת מבשל
וחייב וכן המבשל כלי אדמה עד שיעשו חרס חייב משום מבשל כללו של דבר בין
שרפה גוף קשה באש או שהקשה גוף רך הרי זה חייב משום מבשל ז הגוזז צמר
או שער בין מן הבמה בין מן החיה בין מן החי בין מן המת אפילו מן השלחין שלהן חייב
כמה שיעורו כדי לטוות ממנו חוט שארכו כרוחב הסיט כפול וכמה רוחב הסיט כפול כדי
למתוח מן בוקן של יד עד האצבע הראשונה כשיפתח ביניהן בכל כחו והוא קרוב לשני
שלישי זרת התולש כנף מן העוף הרי זה תולדת גזוז הטווה ארז הצמר מן החי פטור
שאין דרך גזיזה בכך ואין דרך גיפוץ בכך ואין דרך טויה בכך ח הנוטל צפרניו או
שערו או שפמו או זקנו הרי זה תולדת גזוז וחייב והוא שיטול בכלי אבל אם נטלן בידו
בין לו בין לאחר פטור וכן החותך יבלת סגופו בין ביד בין בכלי פטור בין לו בין לאחר
ומותר לחתוך יבלת במקדש ביד אבל לא בכלי ואם היתה יבשה חותכה אף בכלי ועובר
ט הנוטל שערו בכלי כמה יטול ויהיה חייב שתי שערות ואם ליקט לבנות מתוך
שהורות אפי' אחת חייב צפורן שפירשה רובה וצ' ציץ של עור שפירשו רובן אם פרשו
כלפי למעלה ומצערות אותו מותר ליטול אותן בידו אבל לא בכלי ואם נטלן בכלי פטור
ואם אינן מצערות אותו אפילו ביד אסור ואם לא פירשו רובן אפילו מצערות אותו אסור
לנטלן בידו ואם נטלן בכלי חייב המלבין את הצמר או את הפשתן או את השני
וכן כל

כנלית הכינה כופל
לסון נלגול אטם סזה
סוז מפני סענלגלין
סותם אחר אפיה
לרבות אם כנלית
כרלוו: סעמקיע כל
סענקע:

סעמ טרסנוסו לעעל

סור סא סו סיה
סענ לטוין סס

דוכנ' ציה כלעו
וכופר סוז עין זפת
ונטריט סולטס כלעו
פלמין לל עורו תרגו'
והסטיט את סענל
ויסלמ

סור סא סיון סע
ספס סענ סעל סס
יבלת סורו כלעו
עין כסור סיון סס
צויץ סס כיון סיון
סל כסר כססין סין
סעור סקת סענל
ספייטו כלעו:

וכן כל כיוצא בהן ממה שדרכן להתלכן חייב וכמה שיעורו כדי לטוות ממנו חוט אחד
 ארכו כמלוא רוחב הסיט כפול שהוא אורך ארבעה טפחים: המכבס בגדים הרי הוא
 תולד מלכן וחייב: והסוהט את הבגד עד שיוצי' המי' שבו הרי זה מכבס וחייב שהסוהט
 מצרכי כיבוס היא כמו שהנסדה מצרכי הבישול ואין סוהטה בשער והוא הדין לעור
 שאין חייבין על סוהטו' יא המנפץ את הצמר או את הפשתן או את השני וכיוצא
 בהן חייב וכמה שיעורו כדי לטוות ממנו חוט אחד ארכו ארבעה טפחים: והמנפץ את
 הגידים עד שיעשו כצמר כדי לטוות אותן הרי זה תולדת מנפץ וחייב יב הצובע
 חוט שארכו ארבעה טפחי' או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה חייב ואין הצובע חייב
 עד שיהא צבע המתקיים אבל צבע שאינו מתקיים כלל כגון שהעביר סרקא ושׁר על
 גבי ברזל או נחשת וצבעו פטור שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו צובע כלום וכל שאין
 מלאכתו מתקיימת בשבת פטור יג העושה עין הצבע הרי זה תולדת צובע וחייב

קונקוטו וכלשון לעו
 וטריאולו: ועמבא
 גאלא: איסטים מי
 בערוך איכדוקו:
 וכלשון מרבי כיל
 וכלשון ארמיטוריקא
 זע וד של קולטועי
 וכלשון על עמבא:
 לכל: כלשון לעו
 שלטרו: בתי נירין
 לניו: וכסה מולאנו
 וככל קריוולו ומכב'
 קופייה:
 מיסך אורדוטורי
 נאורג מיטורי

כיצד כגון שנתן קנקנתוס לתוך מי עפצא שנעשה הכל שחור או שנתן איסטים לתוך מי
 כרכום שנעשה הכל ירוק וכן כל כיוצא בזה וכמה שיעורו כדי לצבוע בו חוט שארכו
 ארבעה טפחים יד הטווה אורך ארבע טפחים מכל דבר הנטווה חייב אחד הטווה
 את הצמר או את הפשתן או את הנוצה או את השיער או את הגידים וכן כל כיוצא בהן:
 העוש' את הלבד הרי זה תולדת טווה וחייב והוא שילבד דבר שאפשר לטוות ממנו חוט
 אורך ארבעה טפחים בעובי בינוני טו העושה שני בתי נירין חייב: העושה נפה
 או כברה או סל או סבכה או שסרג מטה בחבלי' הרי זה תולדת עושה נירין ומשיעשה
 שני בתים כאחד מכל אלו חייב: וכן כל העושה שני בתי נירין בדבר שעושים אותו בתים
 בתים כגון לאו חייב יז ררך האורגין שמותחין החוטי' תחלה באורך היריעה וברחבה
 ושנים אוהזין זה מכאן וזה מכאן ואחר שובט בשבט על החוטי' וסתקן אותן זה בצד זה
 עד שתעשה כולה שתי בלא ערב ומיתחת החוטי' בדרך האורגין היא הנסכת המסכה זה
 המוחח נקרא מיסך וכשכופלין אותה ומתחיל להכניס השתי בערב נקרא אורג יז
 המיסך חייב והוא מלאכה מאכות מלאכות והשובט על החוטי' עד שיפרקו ויתקנס הרי
 זה תולדת מיסך וכמה שיעורו משיתקן רוחב שתי אצבעו: וכן האורג שני חוטי' ברוחב
 שתי אצבעו חייב בין שארגן בתחלה בין שהיה מקצת הבגד ארוג וארג על הארג שיעורו
 שני חוטי' ואם ארג חוט אחד והשלים בו הבגד חייב: ארג בשפת היריעה שני חוטי'
 ברוחב שלשה בתי נירין חייב הא למטה זה דומה לאורג צלצול קטן ברוחב שלשה בתי
 נירין יח המדקדק את החוטי' ומפרידן בעת האריגה הרי זה תולדת אורג: וכן
 מקילע את הנימין הרי זה תולדת אורג ושיעורו משיעשה קליעח באורך שתי אצבעות
 יט הצובע שני חוטי' חייב ובוצע הוא המפריד את הארג בין שהוציא הערב מן
 השתי או שהעביר השתי מעל הערב הרי זה בוצע וחייב והוא שלא יהא מקלקל אלא
 יתכוין לתקן כדרך שעושים אלו שמאחין את הכודים הקלים ביותר שבוצעין ואחר כך
 מאחין והורדין ואורגין חוטי' שבצעו עד שיעשו שני הבגדים או שני הקרעים אחד:
 והסותר את הקליעה לתקן הרי זה תולדת בוצע ושיעורו כשיעור הבוצע:

כלללללללללללללללל
 מעשה עבות כתרנו'
 ירושלמי עתדנמין
 עובד קליעה: ושר'
 כימין חוטי': אסוי'
 כול תפירה סאוס
 כיכרת וסאס כמין 6
 אמונה עיכדיו כללל

הלכות שבת פרק עשירי זמנים

הקושר

קשר של קיימא וחוא מעשה אומן חייב כגון קשר הגמלים וקשר הספנין
 וקשרי רצועות מנעל וסנדל שקושרים הרצוענין בשעת עשייתן וכן כל
 כיוצא בזה אבל הקושר קשר של קיימא ואינו מעשה אומן פטור וקשר שאינו של קיימא
 ואינו מעשה אומן מותר לקושר ולכתחלה ב כיצד נפסקה לו רצועה וקשרה
 נפסק החבל וקשרו או שקשר חבל בדלי או שקשר רסן בהמה הרי זה פטור וכן כל
 כיוצא באלו הקשרים שהן מעשה הדייט וכל אדם קושר אותן לקיימא וכל קשר שאינו
 של קיימא אם קשרו קשר אומן הרי זה אסור ו קושרת אשה מפתחי החלוק אעפ
 כהכה קופתה על עיניו וזוטי סבכה אעפ שהוא רפוי בראשו ורצועות מנעל וסנדל
 שקושרין אותן על הרגל בשעת מלבוש ונודות יין ושמן אעפ שיש לו שתי אונים וקררה
 של בשר אעפ שיכולה להוציא הבשר ולא תתיר הקשר וקושרין דלי במשיחה או
 באבנט וכיוצא בו אבל לא בחבל וקושרים לפני הנהמה או ברגלה בשביל שלא תצא
 אעפ שיש לה שני אסרות וחבל שהיה קשור בפרה קושרו באבוס היה קשור באבוס
 קושרו בפרה אבל לא יביא חבל מתוך ביתו וקשור בפרה ובאבוס ואם היה חבל גרדי
 שמתר לטלטלו הרי זה מביא וקושר בפרה ובאבוס מפני שכל אי הקשרים מעש' הדייט
 הן ואינן של קיימא אלא פעם קושר ופעם מתיר ולפיכך מותר לקשור אותן לכתחלה:
 חותלות של תמרים ושל גרוגרות מתיר ומסקיעו וחודך נוטל ואוכל ד כל שאינו
 למאכל בהמה מותר לקשור אותו בשבת לפיכך אם נפסקה רצועת סנדלו בכרמליח
 נוטל ומילה הראוי למאכל בהמה וכורך עליו וקושר הגמי נשמטה לו רצועה מנעל וסנדל
 או שנשמט רוב הרגל מותר להחזיר הרצועות למקומם ובלבד שלא יקשור ח

שור אף כי סיו
 מצב לאוין סס
 עינין סס נטור
 טור אף כי סיון סג
 כהכה קופתה על עיניו
 אשה קורדילס כלעז
 טור אף כי סס
 סכל נרדו ט' סכל
 האוני' תרגס יתד
 פארנ אכסן גירדלי
 סוקל' סס סלי עשוי
 מחריות סל דקל
 ומסקיע לל בוקע
 ופוקס:

העניבה מותרת לפי שאינה מתחלפת בקשירה לפיכך החבל שנפסק מקבץ שני קצותיו
 וכורך עליו משיחה ועונב עניבה ו מותר לקשור קשר שאינו של קיימא לדבר
 מצוה כגון שיקשור קשר למדוד שיעור משיעורי התורה: נימ' כגור שנפסקה קושרין
 אותה במקדש אבל לא במדינה ולא יקשור נימא לכתחלה אפילו במקדש ו כל
 קשר שחייבין על קשרו כך חייבין על היתרו וכל קשר שהקושר אותו פטור כך המתיר
 אותו פטור וכל קשר שמתר לקשרו כך מותר להתירו ח הפותל חכלים מן
 ההוצין ומן החלף או מחוטי צמר או מחוטי פשתן או חוטי שער וכיוצא בהן הרי זה
 תולדת קושר וחייב ושיעורו כדי שיעמוד החבל בפיתלו בלא קשר שנמצא מלאכתו
 מתקיימת: וכן המפריד את הפתיל הרי זה תולדת מתיר וחייב והוא שלא יתכוין לקלקל
 בלבד ושיעורו כשיעור הפותל ט התופר שתי תפירות חייב והוא שקשר ראשי
 החוט מכאן ומכאן כדי שתעמוד התפירה ולא תשמט אבל אם תפר יתר על שתי תפירות
 אעפ' שלא קשר חייב שהרי מתקיימת התפירה והמותח חוט של תפירה בשבת חייב
 מפני שהוא מצרכי התפירה י הקורע כדי לתפור שתי תפירות על מנת לתפור
 שתי תפירות חייב אבל הקורע להפסידה שטור מפני שהוא טקלקל: הקורע בהמתו
 או על מת שהו' חייב לקרוע עליו חייב מפני שמישב את דעתו בדבר זה ויונח יצרו והואיל
 וחמתו שוכבת בדבר זה הרי הוא כמתקן וחייב והפותח בית הצואר בשבת חייב יא

פניכה הוא יין קשיר
 ולט דעתי הוא ס
 בקשר בקל קלאפו
 כלעז כיעת ככר
 קורד לניאוסן כלעז
 סנין סטורטלי כלעז
 חלף ט בערוך עשב
 סעוסין יאכו חכלים
 ומחללות וכלסון
 ומקעל חלפה:
 טור אף כי סיו
 סיון לאוין סס

המפרק

לצוד וצד שמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה: הצד את הישן ואת הסומא חייב ככ המשלח כלבים כדי שיצודו צבאים וארנבים וכיוצא בהן וברח הצבי מפני הכלב והיה הוא רודף אחר הצבי או שעמד בפניו והבהילו עד שהגיע הכלב ותפשו הרי זה תולדת הצד וחייב וכן העושה כדרך הווי בעופות כג צבי שנכנס לבית ונעל אחר בפניו חייב נעלוהו שנים פטורין אם אין אחד יכול לנעול ונעלוהו שנים חייבין: ישוב אחר על הפתח ולא מלאהו וישוב השני ומלמהו השני חייב ישוב הראשון ומלאהו ובא השני וישוב בצדו אעפ"י שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב והשני לא עשה כלום ומותר לו לישוב במקומו עד הערב ולוקח הצבי למה זה דומה לנעול ביתו לשמרו ונמצא צבי שמור בתוכו שלא עשה כלום נכנסה לו צפור תחת כנפיו וישוב ומשמר עד שתחשך ומותר כד הצד צבי זקן או נגר או חולה או קטן פטור. המפרק בהמה חייה ועוף מן המצודה פטור. הצד חייה ועוף שברשותו כגון אווזין ותרגולין ויוני עלייה פטור. הצד דבר שאין במינו צידה כגון חבשים וגומי' תג' יזין צרעין ויתושין ופרעושין וכיוצא באילו הרי זה פטור כה רמשים המזיקין כגון נחשים ועקרבים וכיוצא בהן אעפ"י שאינם ממתין הואיל ונשכין מותר לצוד אותם בשבת והוא שיתכוין להנצל מנשיכתן כיצד הוא עושה כופה כלי עליהן או מקיף עליהן או קושרן כדי שלא יזיקו.

טור א"ס סימן ט"ו
סלוק כלבים עכ"ל
סמ"ק סימן ט"ו
טור א"ס סימן ט"ו
מאג' לנ"ט ס"א
פ"ק סימן ט"ו

פרק אחד עשר

השוחט

חייב ולא שוחט בלבד לא כל הנוטל נשמה לאחר מכל מיני חיה ובהמה ועוף ודג ושרץ בין בשחיטה או בנתירה או בהכאה חייב החונק את החי עד שימו' הרי זה תולדת שוחט לפיכך אם העלה דג מספל של מים והניחו עד שמת חייב משום חונק ולא עד שימות אלא כיון שיבש בו כסלע בין סנפיריו חייב שעוד אינו יכול לחיות הושיט ידו למעי' הבהמה ור' לר' עובר שבמעיה חייב ב רמשים שהן פרוץ ורבי' מזכר ונקבה או נחיון מן העפר כמו הפרעושין ההורג אותו חייב כהורג בהמה וחיה אבל רמשים שהיותן מן ה' ל' לים ומן הפירות שהבאישו וכיוצא בהן כגון תולעים של בשר ותולעים שבתוך הקטניות ההורגן פטור. ג המפלא כליו בשבת מולל את הכנים חורקן ומותר להרוג את הכנים בשבת מפני שהן מן הויעה. ד היה ורמש שהן נושכין וממתין ודאי כגון זבוב שבמצרי' וצרעה שבנגוה ועקרב שבהד"ב ונחש שבארץ ישראל וכלב שוטה בכל מקום מותר להורגן בשבת כשיראו ושאר כל המזיקים אם היו רצון אחריו מותר להרוג ואם היו יושבים במקומן או בורחין מלפניו אסור להורגן ואם דרסן לפי תומו בשעת הלכות והרגן מותר. ה המפשיט מן העור כדי לעשות קמיע חייב וכן המעבד מן העור כדי לעשות קמיע חייב ואחר המעבד ואחר המולח שהמליחה מין עיבוד היא ואין עיבוד באוכלין וכן המוחק מן העור כדי לעשות קמיע חייב ואי זהו מוחק זה המעביר שער או הצמר מעל העור אחר מיתה עד שיתליק פני העור ו המפרק דוכסוסטום מעל הקלף הרי זה תולדת מפשיט וחייב המפרק מן העור כדי לעשות קמיע חייב הדורס על העור בגולו עד שיתקשה או המרככו בידו ומושכו ומשוה אותו כדרך שהרצענין עושין הרי זה תולדת מעבד וחייב המורט גוצה מן האכרדי הרי זה תולדת מוחק

כחולס הוא שוחט
סמ"ק דרך סמ"ק
ועתה ידו עד הלכ
דלדל לל כע"כ
גלג' ל' יצואת ודע
המשל לל סנדק
תרגו לל תפא' אסרי
לל תפלו בתוך
הדייב סס עקום
שפ"ט מקורטיקארי
גלגו
פ"י דוכסוסטמו' וקלף
כתבאר כהלכו תפ"ק
פ"ק לראסן סימן ז'
סכרה אלה כע"כ:

הלכות שבת זמנים קג

אוחק וחייב וכן המסורת רשייה כל שהוא או שעוה או זפת וכיוצא בהן מדברים המתמרחין
 עד שיחליק פנים חייב משום מוחק : וכן השף בידו על העור המתוח בין העמודים חייב
 משום מוחק : המוחק מן העור כדי לעשות קמיע חייב והוא שיתכוין למדת אורכו
 ומדת רחבו ויתחך בכוונה שהוא מלאכה אבל אם התך דרך הפסד או בלא כוונה למדתו
 אלא כמתעסק או כמשחק הרי זה פטור : הקוטם את הכנף הרי זה תולדת מוחק וחייב
 וכן המגרד ראשי כלנסות של ארו חייב משום מוחק וכן כל חתיכה שיתחך תרש עץ מן
 העצים או חרש מתכת מן המתכות חייב משום מוחק הנטיל קיסס של עץ מלפניו וקטמו
 לחצות בו שיניו או לפתוח בו את הדלת חייב : ח כל דבר שהוא ראוי למאכל
 בהמה כגון תבן ועשבים לחים והוציין וכיוצא בהן מותר לקטום אותן בשב' מפני שאין בהן
 תקון כלים ומותר לקטום עצי בשמים להריח בהן ואעפ' שהן קשים ויבשין ומפשה מהן
 כל מה שירצה בין שפשה עץ גדול בין שפשה עץ קטן : ט הכותב שתי אותיו חייב
 המוחק כתב על מנת לכתוב במקום המחק שתי אותיות חייב הכותב אות אות גדולה
 כשתיפטור מוחק אות אות גדולה ויש במקומה כדי לכתוב שתי חייב כתב אות אחת
 והשלים בה את הספר חייב : הכותב על מנת לקלקל העור חייב שאין חיובו על מקום
 הכתב אלא על הכתב אבל המוחק על מנת לקלקל פטור : נפלה דיו על גבי ספר ומוחק
 אותה נפלה שעוה על גבי הפנקס ומוחק אותה אם יש במקומה כדי לכתוב שתי אותיות
 חייב : י הכותב אות כפולה פעמים והיא שם אחד כמו ד' ת' ג' ר' ש' ס' ח' ח'
 חייב והכותב בכל כתב ובכל לשון חייב ואפילו משני סמניות יא הכותב אות אחת
 סמוך לכתב או כתב על גבי כתב והמתכוין לכתו' חיה וכתב שני זיינין וכן כעצ' בזה בשאר
 אותיו חייב הכותב אות אחת בארץ ואות אחת בקורה שהרי אין נהגין זה עם זה או שכתב
 שתי אותיו בשני דפי פנקס ואינן נהגין זה עם זה פטור כתבן בשני כותלי וזית או בשני דפי
 פנקס והן נהגין זה עם זה חייב : יב לקח גויל וכיוצא בו וכתב עליו אות אחת במדינה
 זו והלך אותה היום וכתב אות שנייה במדינה אחרת במגילה אחרת חייב שבזמן שמקרבין
 נהנין זה עם זה ואינן מהוסרין מעשה לקריבתן : יג הכותב אות אחת אעפ' שקורין
 ממנה תיבה שלימה פטור כיצד כגון שכתב מס והכל קורין אות' מעשר או שכתבה במקום
 מגין שהרי היא כמו שכתב ארבעים הרי זה פטור : המגיה אות אחת ועשה אותה שתיים
 כגון שחלק ג' החית ונעשית שני זיינין חייב וכן כל כיוצא בזה יד הכותב בשמאלו
 או לאחור ידו ברגלו בפיו ובמז' פטור : איטר שכתב בימינו שהיא לו כשמה כל אדם
 פטור ואם כתב בשמאלו חייב : והשולט בשתי ידיו בשוה וכתב בין בימינו בין בשמאלו
 חייב קטן אוחז הקולמוס וגדול אוחז בידו וכותב חייב גדול אוחז בקולמוס וקטן אוחז בידו
 וכותב פטור : טו אין הכותב חייב עד שיכתוב בדבר הרושע ועומד כגון דיו ושחור
 וס'יקרא וקומוס וקנקנתוס וכיוצ' בהן ויכתוב על דבר שמתקיים הכתב עליו כגון עור וקלף
 ונייר ועץ וכיוצא בהן אבל הכותב בדבר שאין רישומו עומד כגון משקין ומיפירות או
 שכתב בדיו וכיוצ' בו על עלי ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור אינו חייב עד שיכתוב
 בדבר העומד על דבר העומד וכן אין המוחק חייב עד שימוחק כרזב העומד מעל דבר
 העומד יו הכותב על בשרו חייב מפני שהוא עור אעפ' שחמימות בשרו מעברת
 הכתב

מרוק עכ"ו כדלדיכ
 דיסטוכדיו כלעו :
 טור לה' ס' טכס
 מענ' לאוין סס
 טור לה' סימן טכס
 תקיב : מענ' סס
 קונין : מסנ' פולי
 כלעו : ועמסס : לל
 ומכקע תרגו' ויסקף
 טמאל' וטסס :
 דד תת וכו' כל תיבה
 מתיבות לו הכפולות
 יש להם ענין מה דד
 מלשון דד' ידיוך קת
 מלשון כתיבה דר מן
 דר כסרו סס מן וכל'
 סס טהוס כעס : סס
 מן סס ונסס :

הלכות שבת זמנים

הכתב לאחר הזמן הרי זה דומה לכתב שנמחק אבל המשרטט על בשרו צורת כתב פטור :
הקורע על העור כתבניית כתב חייב משום כותב : הרושם על העור כתבניית כתב פטור :
מיקל : עפר אדום :
המעביר דיו על גבי סקרא חייב שתיים אחת משום כותב ואחת משום מוחק
העביר דיו על גבי דיו וסקרא על גבי סקרא או סקרא על גבי דיו פטור : יח רושם
תולדת כותב הוא כיצד הרושם רשמין וצורות בכותל בשטר וכיוצא בהן כדרך שהציירין
רושמיין הרי זה חייב משום כותב וכן המוחק את הרושם לתקן הרי זה תולדת מוחק וחייב :
המשרטט כדי לכתוב שתי אותיות תחת אותו שרטוט חייב : חרשי העצים שמעבירין
חוט של סקרא על גבי הקורה כדי שינסור בשוה הרי זה תולדת משרטט וכן הגבלים
שעושין כן באבנים כדי שיפצל האבן בשוה ואחד המשרטט בצבע או בלא צבע הרי זה
חייב :

טזר . מלשון הכתוב
ומשום כשסר יל ספרו
הכלו ספגור טובלו
בסממכין ומצידי בו
מכילו כלעו והללק
פו ספוא מן מצעו
סנירוס :

פרק שנים עשר

המבעיר כל שהוא חייב והוא שיהא צריך לאפר אבל אם הבעיר דרך השתתח
פטור מפני שהו' מקלקל והמבעיר גדישו של חבירו או השורף דירתו
חייב אע"פ שהו' משתית מפני שכונתו להגנם משונאו והרי נתקרה דעתו ושכחה חמתו
ונעשה כקורע על מתו או בחמתו שהוא חייב וכתובל בתכירו בשעת מריבה שכל אלו
מתקנין הן אצל יצרון : וכן המדליק את הנר או את העצים בין להתחמם בין להאיר הרי זה
חייב : המחמם את הכרזל כדי לצרפו במים הרי זה תולדת מבעיר וחייב : ב המכבה
כל שהוא חייב אחד המכבה את הנר ואחר המכבה את הגחלת של עץ אבל המכב' גחלת
של מתכת פטור ואם נתלחון לצרף חייב שכן לוטשי תברול עושין מחמין את הכרזל עד
שיעשה גחלת ומכנין אותו במים כדי לה' סמו וזהו לצרף שהעושה אותו חייב והיא תולדת
מכבה : ומותר לכבו' גחלת של מתכת ברשות הרבים כדי שלא יזוקו בה רבים : הנותן שמן
לתוך הנר הדולק חייב משום מבעיר : והמסתפק מן השמן שבנר חייב משום מכבה :
ג דליקה שנפלה בשבת המכבה אותה מפני איבוד ממון חייב שאין איבוד ממון דוחה
שבת אלא איבוד נפשות לפיכך יצאו בני אדם כדי שלא ימותו ויניחו האש תלהט ואפילו
שורפת כל המדינה כולה ד ומותר לעשו' מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין ריקנים
כדי שלא תעבור הדליקה : אפי' כלי חרש חדשים מלאים מים עושים מהן מחיצה אע"פ
שוודאי מתבקעין ומכבים ש:דם כינו' מותר וכופין קערה על גבי הנר בשביל שלא תאחו
בקורה : ה תיבה שידה ומגדל שאחו בהן האור מביא עור גדי וכיוצא בו מדברים
שאין האור מלהטת איתן ופורשו על הקצה שעדיין לא נשרף כדי שלא תעבור שם האש
ו טלית שאחו בה האור פושטה ומתכסה בה ואם כתבה כבתה וכן ספר תור' שאחו
בו האור פושטו וקורא בו ואם ככה ככה ונותן מים מן הצד שעדין לא נתלת בו האור ואם
כתבה כבתה : שכת' גר רלוק על גבי טבלה מנער' את הטבלה והוא נופל ואם ככה ככה
אבל הניחו מבערב אע"פ שכבה אסור לסלסלה : ז נכרי שבא לכבות אין אומרין
לו כבה ואל תכבה מפני שאין שכיחתו עלינו אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו והוא
שיהיה עושה על דעת אכיו אבל מדע' עצמו אין ביתדין מצווין להפרישו וברליקה התירו
לומר

טוירושלמין
טור סלק מירעם
אכיואלארי כלעו
טור סל' מי' סלר
טור סל' מי' דסח
טור סס' מי' סלר
ועיין סס :

טורס ככנסה כלעו
ועגל . ארעאליאו
וקרידוכס כלעו :
טור סל' מי' דעו
והעניונו ככר סל
סעוס או סאין בו
סמן :
טור סס' מי' סלר

הלכות

שבת

זמנים

קד

לומר כל המכבה אינו מפסיד. ה הוצאה והכנסה מרשות לרשות מלאכה מאבות
מלאכות היא ואע"פ שדבר זה עם כל גופי תורה מפי משדה מסיני נאמרו דרי הוא אומר
בתורה איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא הא למו ת
שהוצאה מלאכה קורא אותה וכן למדו מפי השמועה שהמעביר ברשו הרבים מתחלת
ארבע לסוף ארבע הרי הוא כמוציא מרשות לרשות ותייב ט אין המוציא מרשות
לרשות חייב עד שיצויה כשיעור המועיל מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשו הרבים
לרשות היחיד ויעקור מרשות זו ויניח ברשות שנייה אבל אם עקר ולא הניח או הניח ולא
עקר או שהוציא פחות מכשיעור פטור וכן המעביר מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות
הרבים אינו חייב עד שיעקור כשיעור מצד זה ויניחנו בצד אחרת. י הזורק מרשו'
לרשו או המושיט הרי זה תולדת מוציא ותייב וכן הזורק או המושיט בידו מתחלת ארבע
לסוף ארבע הרי זה תולדת מוציא ותייב והזורק כלאחר יד פטור יא המוציא מקצ'
החפץ מרשות משתי רשויות אלו לרשות שנייה פטור עד שיצויה ארז כל החפץ כולו
מרשו' זו לרשות זו: קופה שהיא מלאה חפצים אפי' מלאה הררל והוציא רובה מרשו'
זו לרשות זו פטור עד שיצויה את כל הקופה וכן כל הדומה לזה שהכלי משים כל שיש
בו כחפץ אחד יב המוציא בין בימינו בין בשמאלו בין בתוך חיקו או שיצא במעות
צרונין לו בסדניו חייב מפני שהוציא כדרך המוציא וכן המוציא על כהפו חייב אף על פי
שהמשאוי למעלה מעשרה טפחי' ברשו' הרבים שכן היה משא בני קהת במשכן למעלה
מעשרה שנאמ' בכחף ישאו וכל המלאכות ממשכן לומדין אותן. יג אבל המוציא
לאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו באזנו ובשערו ובכיס שתפור בגדו ופי' הכיס למטה בין
גוד לבגד בפי' בגדו במנעלו ובסנדלו פטור שלא הוציא כדרך המוציא יד המוציא
משאוי על ראשו אם היה משאוי כבד כגון שק מלא או תיבה ומגדל וכיוצא בהן שהוא
משים על ראשו ותופש בידו חייב שכן דרך המוציא ים ונמצא כמוציא על כהפו או בידו
אבל אם לקח חפץ קל כגון שהניח בגד או ספר או סכין על ראשו והוציאו והו' אינו אודו
בידו הרי זה פטור שלא הוציא כדרך המוציא אין שאין דרך רוב העולם להוציא החפצין
מונחין על ראשיהן: המעביר חפץ מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים אף על פי
שהעבירו למעלה מראשו חייב טו מותר לאדם לטלטל ברשו' הרבים בתוך ארבע
אמות על ארבע אמות שהוא עומד בצדו ויש לו לטלטל ברשו' הרבים בתוך כל המרובע
הזה: ובאמה שלו מודדין ואם היה ננס באיבריו נותנין לו ארבע אמות בנינוניות של כל
אדם יומפי הקבלה אמרו שזה שנאמ' בתורה שבו איש תחתיו שלא יטלטל חוץ למרובע
זה לא במרובע זה שהוא כמדת אורך אדם כשיפשוט ידיו ורגליו בו בלבד יש לו לטלטל
יו היו שנים מקצת ארבע אמות של זה לתוך ארבע אמות של זה מביאין ואוכלין
באמצע ובלבד שלא יצויה זה מתוך שלו לתוך של חבירו ואם היו שלשה והאמצעי
מובלע בנתיים הוא מותר עמהן והן מותרין עמו ושנים החיצונים אסורים זה עמו זה יז
לפיכך מותר לאדם לעקור חפץ מרשות הרבים ולהניו לחבירו שעמו בתוך ארבע אמו'
וכן חבירו לחבירו האחר שבצדו אפילו הן מאה ואע"פ שהחפץ הולך כמה מילין בשבת
פטור מפני שכל אחד מהן לא טלטל אלא בתוך ארבע אמות שלו יח הוא ריש
לולאדם

טור ס"ח מ"ט
מ"ג ל"א ס"ה

מ"ג ל"א ס"ה

טור ס"ח מ"ט
מ"ג ל"א ס"ה

מ"ג ל"א ס"ה

טור ס"ח מ"ט
מ"ג ל"א ס"ה

לו לאדם לשלטל בכל המרובע שהוא ד' אמות על ד' אמו' נמצא משלטל באורך אלכסונו של מרובע זה חמש אמו' ושלשה חומשי אמה לפיכך אין המעביר או הזורק ברשו' הרבי' חייב עד שיעביר חוץ לחמש אמו' ושלשה חומשי אמה וכל מקום שאמרנו הזורק מתחל' ארבע לסוף ארבע או המעביר ארבע אמות חייב הוא מתחלת האלכסון של ארבע אמו' עד סופו ואם העביר פחו' מזה פטור י ש נמצא כאן שלש מדות כיצד העוקר חפץ מרשות הרבים במקום זה והניחו במקום אחר ברשות הרבים אם היה בין שני המקומ' עד ד' אמות הרי זה מותר : היה ביניהן יתר מד' אמורת ועדיין הן בתוך חמש אמות ושלשה חומשי אמה פטור : היה ביניהן חמש אמו' ושלשה חומשי אמה בשוה הרי זה חייב שהרי העביר החפץ חוץ לאלכסונו של מרובע :

עיון בטור א"ה
מגן סמ"ט

פרק שלשה עשר

אין המוציא מרשות לרשות או המעביר ברשות הרבים חוץ לד' אמות חייב עד שיעקור חפץ מעל גבי מקום שיש בו ארבע טפחים על ארבעה טפחים או יתר ויניח על גבי מקום שיש בו ארבעה על ארבעה טפחים ב ידו של אדם השוכה לו כארבעה על ארבעה לפיכך אם עקר החפץ מיד אדם העומד ברשות זו והניחו ביד אדם אחר העומד ברשות שנייה חייב וכן אם היה עומד באחת משתי רשויות אלו ופשט ידו לרשו' שנייה ועקר החפץ ממנה או מיד אדם העומד בה והחזיר ידו ליו' חייב ואעפ"י שלא הניח החפץ במקום שהוא עומד בו הואיל והוא בידו הרי הוא כמונה בארץ ג היה אוכל ויוצא מרשות לרשות וחשב להוציא האוכל שבפיו מרשות לרשות חייב מפני שמתחבתו משימה פיו מקום ד' אעפ"י שלא הוציא כדרך המוציאין : וכן מי שהיה עומד באחת משתי רשויות אלו והשתין מים או רקק ברשות שנייה שהרי עקר מרשו' זו והניח ברשות שנייה ומתשבתו עושה אותו כאלו עקר מעל גבי מקום ארבעה היה עומד ברשו' זו ופ"י אמה ברשות שנייה והשתין בה פטור ד היה עומד באחת משתי רשויו' ופשט ידו לרשות שנייה ונטל משם מים מעל גבי גומא מלאה מים והוציאן חייב שהמים כולן כאילו הן מונחין על הארץ אבל אם היה כלי צף על גבי מים ופירות בתוך הכלי ופשט ידו ולקח מן הפירות והוציא פטור שהרי לא נחו הפירות על גבי הארץ ונמצא שלא עקר מעל גבי מקום ארבעה ואין צריך לומר אם היו הפירות צפין על פני המים והוציאן שהוא פטור וכן אם היה שמן צף על פני המים וקלט מן השמן והוציא או פטור ה כבר אמרנו שאין המוציא מרשו' לרשות חייב עד שיעקור ויניח אבל אם עקר ולא הניח או הניח ולא עקר פטור לפיכך מי שהיה עומד באחת משתי רשויות ופשט ידו לרשות שנייה וחפץ בידו ונטלו אחר ממנו או שנתן אחד לידו חפץ והחזיר ידו אליו שניהם פטורין שזו עקר וזה הניח ו כד"א כשהיתה ידו למעלה משלשה אבל היתה ידו בתוך שלשה סמוך לארץ הרי זה כמי שהניח בארץ וחייב ז היה עומד באחת משתי רשויות או ופשט חבירו יד מרשות שנייה ונטל חפץ מיד זה העומד ברשו' זו והכניסו אצלו או שהוציא חפץ מאצלו והניח ביד זה העומד זה העומד לא עשה כלו' שהרי נתן בידו אנטל מידו וחבירו חייב

טור א"ה סי' ס"ח
מגן ל"אין ס"ה

טור א"ה סי' ס"ח

טור א"ה סי' ס"ח

טור א"ה סי' ס"ח
מגן ל"אין ס"ה

טור א"ה סי' ס"ח

טור א"ה סי' ס"ח

הלכות שבת זמנים קה

חייב שהרי עקר והניח. ה ה' עומד באחת משתי רשויות אלו ונתן חברו חפץ בידו או על גביו ויצא באותו החפץ לרשות שנייה ועמד שם חייב מפני שעקירת גופו בחפץ שעליו כעקירת חפץ מאותה רשות ועמידתו באותו החפץ כהנחת החפץ בקרקע שעמד בה לפיכך אם יצא בחפץ שבידו או על גביו ולא עמד ברשו' שנייה לא חזר ונכנס והוא בידו אפי' יצא ונכנס כל היום כולו עד שיצא היום פטור לפי שעקר ולא הניח ואפי' עמד לתקן המשאוי עליו עדיין הוא פטור עד שיעמד לנח. ט וכן מי שהיתה חבילתו על כתפו ורץ בה אפילו כל היום אינו חייב עד שיעמוד והוא שיהיה רץ בה אבל אם הלך מעט מעט הרי זה כעורך ומניח ואסור לפיכך מי שקרש עליו היום וחבילתו על כתפו רץ בה עד שיגיע לביתו וזורקה שם כלאחר יד. י עקר החפץ מרשו' הרבים והלך בו פחות מארבע אמות ועמד וחזר והלך פחות מארבע אמות ועמד אפילו כל היום כולו פטור בד"א בשעמד לנח אבל אם עמד לתקן משאו הרי זה כמהלך וכשיעמוד חוץ לארבע אמות חייב והוא שיעמוד חוץ לארבע אמות לנח אבל אם יעמוד לתקן משאו עדיין הוא כמהלך ואינו חייב עד שיעמד לנח חוץ לארבע אמות. יא היה קנה או רומח וכיוצא בו מונח על הארץ והגביה הקצה האחר והידי הקצה השני מונח בארץ והשליכו לפניו וחזר והגביה הקצה שהידי מונח בארץ והשליכו לפניו על דרך זו עד שהעביר החפץ כמה מילין פטור לפי שלא עקר החפץ כולו מעל גבי הארץ ואם משך החפץ וגררו על הארץ מתחלת ארבע לסוף ארבע חייב שהמגלגל עוקר הוא. יב

עקר חפץ מוית זו להניחו בזוית אחר שנמצאת זו העקירה עקירה המותרת ונמלך בדרך והוציאו לרשות שנייה פטור מפני שלא היתה עקירה ראשונה לכך ונמצאת כאן הנחה בלא עקירה: וכן העוקר חפץ והניחו על חבירו כשהו' מהלך ובעת שירצה חבירו לעמוד צטלו מעל גבי חבירו הרי זה פטור שהרי יש כאן עקירה בלא הנחה. יג הזורק חפץ מרשות לרשות או מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים וקודם שינוח קלטו אחר בידו או קלטו כלב או נשרף פטור מפני שאין זו הנחה שנתכוון לה לפי' אסנתכוון בשעת זריקה לכך חייב. יד הזורק חפץ מרשות לרשות והיה קשור בתכל' ואגרו בידו אם יכול למשוך החפץ אצלו פטור שהרי אין כאן הנחה גמורה ונמצא כמי שעקר ולא הניח. טו הזורק ונתה בתוך ידו של חבירו אם עמד חבירו במקומו וקבלה הזורק חייב שהרי עקר והניח ואם נעקר חבירו ממקומו וקבלה פטור: זרק ורץ הזורק עצמו אחר החפץ וקבלו בידו ברשות אחרת או חוץ לארבע אמות פטור כלאו נעקר אחר וקבלו שאין ההנחה גמורה עד שינוח החפץ במקום שהיה לו לנח בו בשעת עקירה. יו הזורק מרשות היחיד לרשו' היחיד ורשות הרבים באמצע אע"פ שעבר החפץ באויר רשו' הרבים פטור והוא שיעבור למעלה משלשה אבל אם עבר בפחות משלשה טפחים סמוך לארץ ונח על גבי משהו אע"פ שנעקר או נתגלגל ויצא החפץ מרשות היחיד לרשות היחיד השנייה הרי הוא כמי שנשאר עומד ברשות הרבים ולפיכך חייב וכן הזורק מרשו' הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד באמצע פטור ואם עבר החפץ בפחו' משלשה סמוך לארץ ונח על גבי משהו אע"פ שהזר ונתגלגל ויצא לרשו' הרבים השנייה הרי הוא כמי שנשאר עומד ברשות היחיד ולפיכך חייב. יז המעביר ארבע אמות ברשות הרבים זו עם

טול סס וסענ סס

טול סס וסענ סס

טול סס וסענ סס

רשות הרבים השנייה חייב מפני שארבע אמות בשני רשויות הרבי' מצטרפין מפני שלא נח החפץ ברשות שביניהן יח המושיט מרשות היחיד לרשות היחיד ורשו' הרבים באמצע חייב ואפי' הושיט למעלה מאויר רשות הרבים שכן היה עבודת הלוי' במשכן מושיטין את הקרשים מעגלה לע' להורשות הרבים בין שתי העגלות וכל עגלה ועגלה רשות היחיד היא יט ברא' כשהיו שתי רשויות היחיד באורך רשות הרבים כמו שהעגלות מהלכות ברשות הרבים זו אחר זו אבל אם היו שתי הרשויות בשני צרי' רשות הרבים אף המושיט מרשות היחיד זו לרשות היחיד שכנגדה פטור כ שכתב שם ידו והיא מלאה פירות והוציאה כחצר זו להכניסה לחצר שבצדה ונוכר קורב שיכניס והרי' דו תלויה באויר רשות הרבים מותר להתזירה אליו לחצרו אבל להכניסה לאותה החצר השנייה אסור כדי שלא יעשה מחשבתו שחשב בשעת שגה ואם הוציא ידו במיד הרי' זה אסור להתזירה אצלו אלא קנסו אותו שתהא ידו תלויה עד שתחשך כא המתכוין לזרוק שמונה אמות ברשות הרבים ונת החפץ בסוף ארבע חייב שהרי' נעשה כשיעור המלאכה ונעשית מחשבתו שהדבר ידוע שאין זה זה החפץ מגיע לסוף שמונה עד שיעבור על כל מקום ומקום מכל השמונה אבל אם נתכוון לזרוק ארבעה ונת החפץ בסוף שמונה פטור לפי שנת במקום שלא חשב שתעור בו וכל שכן שתנחז לפי' אס' חשב בעת זריקה שינזח החפץ בכל מקום שירצה חייב כב זרק לתוך ארבע אמות ונתגלגל חוץ לארבע אמות פטור זרק חוץ לארבע אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות אם נזעל גבי משהו חוץ לארבע אמות ואחר כך נתגלגל ונכנס לתוך ד' אמות חייב ואם לא נזח כלל הרי' זה פטור :

טור א"כ סי' ס"ח
סע' ל"אין ס"א

טור ס"א ומ"א ס"א

פרק ארבעה עשר

ארבע רשויות לשנת רשות היחיד ורשות הרבים וכרמלית ומקום פטור אי' זו היא רשות הרבים מדבריו' יערות ושוקים ודרכים המפולשין להן ובלבד שיהי' רוחב הדרך שש עשרה אמה ולא יהיה עליו תקרה ואי' זורשו היחיד תל שגובה עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר על כן וכן חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה או יתר על כן וכן מקום שהוא מוקף ארבע מתיצו' ובהן עשרה וביניהן ארבע על ארבע או יתר על כן אפילו יש בו כמה מילין אם הוקף לדירה כגון מדינה המוקפת הימה שרלתותיה נגעלו' כלילה ומבואות שיש להן שלשה כתלים ולחי' ברות רביעית וכן חצר ודיר וסוהר שהוקפו לדירה כולן רשות היחיד גמורה הן ב אפילו כלים כגון ספינה או מגדל של עץ וכורת וכיצא בהן אם יש בהן ארבעה על ארבעה בגובה עשרה או יתר על זה הרי' רשות היחיד גמורה ג עובי' הכתלים של רשות היחיד כרשות היחיד לאתרו' עושה מתיצה לעצמו לא כל שכן אויר רשות היחיד כרשות היחיד ורשות היחיד אוירה כרשו' היחיד עד לרקיע אבל אויר רשו' הרבים אינו כרשות הרבים אלא עד עשרה טפחים ולמעלה מעשרה באויר רשות הרבים מקום פטור הוא ד אי' זו היא כרמלית תל שיש בו ארבעה על ארבעה או יתר על כן ונהו משלשה ועד עשרה שהכרמלית אינה תופשת אלא עד עשרה ואינה רחבה פחות מארבעה

טור א"כ סימן ט"א
סע' פ"א ל"א פתו' י'

ש"כאז' דיוני' כל' כ' כ'
ו' דיר פירו' סוכה ס'
כ' כ' : מנדל כל' כ'
א' רע' אלו' : וכורת'
מקום טכא' ס' ס'
הכרמלית' כ' כ'
כ' א' כ' כ' :

מארבעה

מארבעה על ארבע' וכן חרץ שיש בו ארבעה על ארבע' או יתר על כן ועמוק משלשה טול א' מ' סעס
 עד עשרה וכן מקום שהוקף בארבע מחיצות גבהן משלשה ועד עשרה וביניהן ארבעה
 על ארבעה או יותר על כן וכן קרן זווית הסמוכה לרשות הרבי' והוא המקום שמוקף שלש
 מחיצות והרוח הרביעית רשות הרבים כגון מבוי שאין לו לתי' או קורה ברות רביעית וכן
 הימים והבקעה בין בימות ההמה בין בימות הגשמים כל אלו כרמלית ה' ה' אור
 הכרמלית הרי' הוא כרמלית עד עשר' טפחים ולמעלה מעשר' טפחים באור הכרמלית
 הרי' הוא מקום פטור לפיכך מעל פני המים שבימים ושבתהרות עד עשרה טפחים כאור
 כרמלית ולמעלה מעשרה מקום פטור אבל כל העומק המלא מים הרי' הוא כקרקע עבה
 ו' בור שבכרמלית הרי' הוא ככרמלית אפילו עמוק מאה אמה אם אין בו ארבעה :

רשות הרבים שהיתה עליה תקרה או שאין ברתחה שש עשרה אמה הרי' היא ככרמלית
 אצטנכה שבין העמודים העומדים ברשות הרבים הרי' היא ככרמלית וצדי רשות הרבים
 ככרמלית אבל בין העמודים הואיל ורבים דורסין ביניהן הרי' הן רשות הרבים' ו'
 אי' זהו מקום פטור מקום שיש בו פחות מארבעה על ארבעה וגבהו שלשה עד לרקיע
 שכל פחות משלשה הרי' הוא כארץ אפילו קוצים וברקונים או גללים ברשו' הרבים גבהו
 שלשה ואין רחבן ארבעה על ארבעה הרי' הן מקום פטור וכן חרץ שאין בו ארבעה על
 ארבעה ועומקו משלשה עד התהום וכן מקום המוקף שאין בו ארבעה על ארבעה ואפ'
 היה אורכו אף מ'ל ורחבו ארבעה פחות שעורה וגובהו משלשה ולמעלה הרי' זה מקום

אצטנכה טול בערוך
 עקום כל כפעה ו'
 ונבזה כל ז' טפחים
 כפני הכניו ומכיוון
 עליו פרק עטי' ו'
 ופעי' ענש' אוקס'
 לשיבת בני אדם
 באצטנכה כלעזו :

פטור וכן אור רשות הרבים או אור כרמלית למעלה מעשרה הרי' הוא מקום פטור
 ח' מקום שיש בגבהו תשעה טפחים מצומצמות לאפחות ולא יותר ברשות הרבים
 הרי' הוא כרשות הרבים : ואין משגיחין על מדת ארכו ומדת רחבו בין רחב בין קצר מפני
 שרבים מכתפין עליו אבל אם היה יתר על תשעה או פחו' אם היה בו ארבעה על ארבעה
 או יתר הרי' הוא כרמלית ואם אין בו ארבעה על ארבעה הרי' הוא מקום פטור ט'
 ג' הסמוך לרשות הרבים בתוך עשרה טפחים הואיל ורבים מכתפין עליו אסור לטלטל
 בנו עד שיעשה לו סולם קבוע להתירו : עמוד כרשות הרבים גבוה עשרה ורחב ארבעה
 הרי' זה רשות היחיד : נעץ בגובהו יתר כל שהוא אפילו אינה גבוהה שלשה הואיל וראוי
 לתלות ביתר ולהשתמש בו הרי' זה ממעטו ונעשה כרמלית ואין מורדין לו א' מן היתר
 ולמעלה ואפילו מלאהו כולו יחידות הרי' זה ממעט גובהו שהרי' תולין באותם ח' יחידות
 ומשתמשין בהם' י' חורי רשות היחיד הרי' הן כרשות היחיד אבל חורי רשו' הרבים

כרמלית כס' מני
 קונים : ונללס' ט'
 כעו וכלס' :

אינן כרשות הרבים א' א' הרי' הן כפי מדתן כיצד חור בצד רשות הרבים אם יש בו ארבעה
 על ארבעה ונגבוה עשרה הרי' הוא רשות היחיד ואם אין גבוה עשרה הרי' זה כרמלית ואם
 אין בו ארבעה על ארבעה הרי' זה מקום פטור והוא שגובה שלשה שכל הפחו' משלשה
 הרי' הוא כארץ י' רשות היחיד ומקום פטור מותר לטלטל בכלן אפילו היה ארך
 כל אחת משתי'ן כמה מילין מטלטל בכלן : אבל רשות הרבי' והכרמלית אין מטלטלין
 בהן אלא בארבע אמות ואם העביר או הושיט או זרק חוץ לארבע אמות ברשות הרבים
 חיוב כרמלית פטור שאיסור הכרמלית מדבריהם מפני שהיא דומה לרשות הרבי' שמא
 תתחלף ברשו' הרבים לפיכך אם לא היה צריך לגוף ההוצאה כגון שהעביר קוץ בכרמלית

טול א' מ' סעס
 סענ' לאוק' סע'
 טול א' מ' סעס
 סענ' לאוק' סע'

הלכות

שבת

זמנים

טור א"ח סי' שמו
מצד לאוין ס"ה

כדי שלא יזוקו בו רבים הריזה מותר ואפילו העבירו כמה אמות וכן כל כיצא כזה
 יב כשם שמותר לטלטל בכל מקום פטור כך מותר להכניס ממנו לרשות היחיד
 או לרשות הרבים ואין צריך לומר לכרמלית ומוציאין לו מרשות היחיד ומרשות הרבים
 ואין צריך לומר מן הכרמלית יג כשם שאסור לטלטל בכל הכרמלית כך אסור
 להוציא ממנה לרשות היחיד או לרשות הרבים או להכניס לכרמלית מרשות היחיד או
 מרשות הרבים ואם הוציא או הכניס פטור יד המוציא מרשות היחיד לרשו היחיד
 או מרשות הרבים לרשות הרבים וכרמלית באמצע פטור : וכן המושיט או הזורק מזו לזו
 וכרמלית באמצע פטור : המוציא חפץ מרשות הרבים לכרמלית והניחו שם וחזר ועקר
 מכרמלית והכניסו לרשות היחיד או שהוציא מרשות היחיד לכרמלית והניחו שם וחזר
 ועקר מכרמלית והוציא לרשות הרבים הרי זה פטור יט המוציא מרשות היחיד
 לרשו הרבים ועבר על מקום פטור שהיה ביניהן בהליכתו חייב שמהלך אינו כעומד ואין
 צריך לומר בזרק שעבר החפץ במקום פטור שאינו חשוב כמי שנח ישם היה עומד במקום
 פטור ונטל חפץ מרשות היחיד או מאדם העומד שם והניחו ברשות הרבים או ביד אדם
 העומד שם פטור : וכן אם הכניס מרשות הרבים לרשות היחיד ועמד במקום פטור פטור
 יז עומד ברשות הרבים גבוה עשרה ורחב ארבעה ואין בעיקרו ארבעה ואין בגובה
 הקצר שלו שלשה הרי הוא רשות היחיד ואסור מרשות הרבים ונח על גבי חייב : תל
 המתלקט גובה עשרה טפחים מתוך אורך ארבע אמות הרי הוא רשות היחיד ואם זרק
 מרשות הרבים ונח על גבי חייב יז נעץ קנה ברשות היחיד אפילו גבוה ק' אמה
 וזרק מרשות הרבים ונח על גבי חייב שרשות היחיד עולה עד לרקיע : אילן שהוא עומד
 ברשות היחיד ונפו נוטה לרשות הרבים וזרק ונח על נופו פטור שאין הגוף הולך אלא
 אחר העיקר יח נעץ קנה ברשות הרבים ובראשו טרסקל וזרק ונח על גבי פטור
 שאין רשות הרבים אלא עד עשרה : הזורק ארבע אמות ברשו הרבים ונת החפץ בכותל
 כזן שזרק הלב או בצק ונדבק בכותל אם נדבק למעלה מעשרה טפחים כזרק באויר
 שלמעלה מעשרה ברשות הרבים מקום פטור הוא נדבק למטה מעשרה טפחים כזרק
 בארץ וחייב : זרק למעלה מעשרה ונח בחזר כל שהוא פטור יט זרק קנה או רומח
 מרשות היחיד ונתקע ברשות הרבים כשהוא עומד פטור שהרי מקצתו במקום פטור :
 זרק כלי מרשות היחיד לרשות הרבים והיה אותו כלי גדול ויש בו ארבעה על ארבעה
 בגובה עשרה פטור מפני שכלי זה רשות היחיד גמורה ונמצא כמוציא מרשות היחיד
 לרשות היחיד כ כ בור תשעה ברשות הרבים ועקר חוליה מקרקעיתו והשלימו
 לעשר אע"פ שעקירת החפץ ועשיית המוציא באין כאחת פטור מפני שלא היה המוציא
 עשרה בתחלה : היה חבור עשרה והשליך לו חוליה ומעטו מעשרה פטור שהרי הנתת
 החפץ וסלוק המוציא באין כאחת כא הזורק דף ונח על גבי יתדות ברשו הרבים
 ונעשה רשות היחיד אפי' היה כלי על גבי הרף פטור שהרי עשיית מוציא עם נוחת הכלי
 באין כאחת כב בור שהוא עמוק עשרה ורחב שמנה ברשות הרבים וזרק מחצלת
 ברשות הרבים וחלק הכור ברוחבו לשנים פטור שהרי עם הנתת הכלי נטלו המחצות
 ונעשה כל מקום מהן פחות מארבעה על ארבעה כג בור ברשות הרבים עמוק
 עשרה

תל המתלקט וכו' ש'
 תל שמתק' ל' אמות
 מהקרקע שבתחתיתו
 הולך ועולה למעלה
 מן הארץ גוב' טפמי'
 הרי הוא זקוף וסמו
 רשות היחיד במקום
 גבוה ודוקא מתוך ד'
 אמות דלוי מתוך ה'
 הרי הוא כשאר רשות
 הדכ' דכוסא תשמישי'
 טרסקל פי' כערוך
 כלי שעושין אותו
 מערכ' קלות ואוכלין
 עליו לטס ורחב אמה
 א' ויש טפס כ' אמות
 וכלאון קדם טסקא :
 וכלאון ארמו טורניכא
 ויש לו מכסה עור :
 תלוי סול ועצב
 סחופין מתוך הכור :

עשרה רוחב ארבעה מלא מיס וורק לתוכו חפץ ונח על גבי המיס חייב שאין המיס מבטלין
 המחיצות היה מלא פירות וורק לתוכו פטור שהרי מעטו הפירות את שיעורו כד
 רקק מיס שהוא עובר ברשות הרבים ורבים מהלכים בו אם אין בעמקו עשרה טפחים
 הרי הוא כרשות הרבים בין שהיה רחב אפילו ארבע אמות בין שלא היה ברחבו ארבעה
 טפחים שהרי רוב העם מדליגין עליו ואין מהלכין בתוכו הואיל ואין בעמקו עשרה הרי
 הוא רשות הרבים ואם יש בעמקו עשרה או יתר הרי הוא ככרמלית כשאר המיס והוא
 שיש ברחבו ארבעה טפחים או יתר על כן שאין כרמלית פחותה מארבעה :

פרק חמשה עשר

עומד

אדם ברשות הרבים ומטלטל ברשות היחיד כולה ועומד ברשות היחיד
 ומטלטל ברשות הרבים ובלבד שלא יוציא חוץ לארבע אמות ואם הוציא

טור ס"ה ס' טז
 סי' ט"ז

פטור מפני שהוא ברשות אחרת וכן עומד אדם ברשות היחיד ופותח ברשות הרבים
 ברשות הרבים ופותח ברשות היחיד : בהמה שהיתה רובה בחוץ וראשה בפנים או בסין
 אותה וכגמל עד שיהא ראשו ורובו בפנים הואיל וצוארו ארוך ב לא יעמוד אדם
 ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד אלא אם כן

עין בטור ס' טז

הכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה : בלא כשהיה שותה בכלים נאים שהוא צריך
 להן גזירה שמא יוציאם אבל אם היו כלים שאינן נאים שאינן צריך להן או שהיה הבור
 בכרמלית אף על פי שהכלים נאים מכניס ראשו בלבד ושותה במקומו ואף על פי שלא

מקלמין פ' עניניאין
 ט"ז בסעי' ו' וכו' .
 קובלנו בל' ב' :

הכניס ראשו ורובו ג עומד אדם ברשות הרבים וקולט מן האויר מן המים המקלחין
 מן הצנור או מן הכותל ושותה ובלבד שלא יגע בצנור או בכותל ויקלוט מעל גבן ואם יגע
 אם היה מקום שנגע בו למעלה מעשרה בפחות משלשה סמוך לגג הרי זה אסור שנמצא

טור סימן ט"ז

כעוקר מעל הגג שהוא רשות היחיד וכן אם היה בצנור ארבעה על ארבעה בין שהיה
 הצנור בחוץ עשרה בין שהיה למעלה מעשרה וקלט ממנו מיס הרי זה אסור ולמה אינו

ז"ו פירו' כערוך ס"ה
 קרוי הייב' ע"ן ס"ה
 כלפי' מן כפוף מצט
 למטה ט"ו וכו' ב
 כלע"ו :

חייב מפני שלא נהו המיס אלא הרי הן נזחלין והולכין ד ז"ו שלפני החלון יוצא
 באויר שעל רשות הרבים אם היה למעלה מעשרה טפחים מותר להשתמש עליו שאין

טור סימן ט"ז

רשות הרבים תוספת אלא עד עשרה טפחים לפיכך מותר להשתמש בכל הכותל עד
 עשרה טפחים התחתונים ה בלא כשהיה ז"ו אחר יוצא באויר אבל אם היו יוצאין

טור סימן ט"ז

בכותל שני וז"ו זה למטה מזה אף על פי ששניהם למעלה מעשרה אם יש בז"ו העליון
 שלפני החלון רוחב ארבעה על ארבעה אסור להשתמש עליו מפני שהוא רשות בפני

טור סימן ט"ז

עצמו והז"ו שתחתיו רשות אחרת ואסרו זה על זה שאין שתי רשויות משתמשות ברש'ו
 אחת ו אין בעליון ארבעה ואין בתחתון ארבעה משתמש בשניהם וכן בכל החטל'ו

טור סימן ט"ז

עד עשרה טפחים התחתונים : היה בתחתון ארבעה ובעליון אין בו ארבעה אינו משתמש
 בעליון לא כגור חלונו בלבד אבל כשאר הז"ו שבשני צדדי החלון אסור להשתמש מפני
 זה שתחתיו שחלק רשות לעצמו ז כל ז"ו היוצא על אויר רשות הרבים שמותר

טור סימן ט"ז

להשתמש עליו כשהו משתמש בו אין נזחלין עליו ואין נוטלין ממנו לא כליהרס וכו' כית

וכמה הוא המקום שמחזיק סאתים הצי אמה על הצי אמה ברום שלש הומשי אמה .
 יז היתה העוקה פחותה מסאתים שופכין לה כמלואה היתה מחוקת סאתים שופכין
 לה אפי' ששים סאה שלמים ואע"פ שהמים יתגברו ויפוצו מעל הגומא לחוץ ברא בימות
 הגשמים שהתצרות מתקלקלות וסתם צנורות מקלחין ולא יבאו הרואים לומר שזה
 משתמש ברשות הרבים והמים יוצאים מבחוץ ברשות הרבים אבל בימות החמה אם
 היתה מחוקת סאתים אין שופכין לה אלא סאתים היתה פחותה מסאתים אין שופכין לה
 כל עיקר יח ב"ב ששופכין לו מים והן נותלין והולכין תחת הקרקע ויוצאין לרשות
 הרבים וכן צנור ששופכין על פיו מים והן נותלין על הכותל ויורדין לרשות הרבים אפילו
 היה אורך הכותל או אורך הדרך שתחת הארץ מאה אמה אסור לשפוך על פי הביב או
 על פי הצנור מפני שהמים יוצאין מבחוץ לרשות הרבים אלא שופך חוץ לביב והן יורדין
 לביב יט ברא בימות החמה אבל בימות הגשמים שופך ושונה ואינו נמנע שסתם
 צנורות מקלחין הן ואדם רוצה שילעו המים במקומן היה שופך על פי הביב והמי' יוצאין
 לכרמלית הרי זה מותר ואפילו בימות החמה שלא נזרו על כחו בכרמלית לפיכך מותר
 לשפוך על כותלי הספינה והם יורדין לים כ לא מלא מן הספינה לא אם כן עשה
 מקום ארבע על ארבע יוצא מן הספינה על הים ברא כשהיא תוך עשרה אבל אם הגיע
 למעלה מעשרה מן הים מוציא זיו כל שהוא וממלא שהרי דרך מקום פטור ממלא ואינו
 צריך לזיו זה אלא משום היכר כא הקורא בספר בכרמלית ונתגלגל מקצת הספר
 לרשות הרבים ומקצתו בידו אם נתגלגל לחוץ לארבע אמות הופכו על הכתב ומנחו
 נזירה שמא ישמש כולו מידו ועבירנו ארבע אמות לרה נתגלגל לתוך ארבע אמות גוללן
 אצלו וכן אם נתגלגל לרשות היחיד גוללו אצלו היה קורא ברשו' היחיד ונתגלגל לרשות
 הרבים אם נח בה הופכו על הכתב ואם לא נח אלא היה תלוי באייר רשות הרבים ולא
 הגיע לארץ גוללו אצלו כב האעביר קוץ כדי שלא יזוקו בו רבים אם היה ברשות
 הרבים מוליכו פחות פחות מארבע אמות ואם היה בכרמלית מוליכו כדרכו אפילו מאה
 אמה וכן מת שהסריח ונתבזה יותר מרא ולא יכלו שכנים לעמוד מוציאין אותו מרשות
 היחיד לכרמלית היורד לרחוץ בים כשהוא עולה מנוב עצמו שמא יעביר מים שעליו
 ארבע אמות בכרמלית :

פרק ששה עשר

מקום שלא הוקף לדירה אלא שיהיה תשמישו לאויר כגון גנות ופרדסים וכגון
 החקיף מקום מן הארץ לשמרו וכיוצא בהן אם יש בגובה המחיצות עשרה
 טפחים או יתר הרי הוא כרשות היחיד המוציא והזורק והמושיט ממנו לרשות הרבים או
 מרשות הרבים לתוכו חייב ואין מטלטלין בכלולו אלא אם כן יש בו בית סאתים או פחות
 אבל אם היה בו יתר על בית סאתים אסור לטלטל בו אלא בארבע אמות בכרמלית
 ב וכן עמוד שגובהו עשרה טפחים ורחב עד בית סאתים מטלטלין על כולו הייה
 רחב יותר על בית סאתים אין מטלטלין בו אלא בארבע אמו' סלע שבים היה גבוה פחות

טור א"ח סימן ס"ח
 סמ"ט ס"ט
 סקולית כ"ג

מעשרה מטלטלין מתוכו לים ומן הים לתוכו שהכל כרמלית, היה גבוה עשרה אם היה רחבו מארבעה טפחים עד בית סאתים הואיל ומותר לטלטל בכולו אין מטלטלין לא מתוכו לים ולא מן הים לתוכו היה יתר מבית סאתים אע"פ שהורשות היהיר הואיל ואסור לטלטל בו אלא בד' אמות כרמלית הרי זה מותר לטלטל מתוכו לים ומן הים לתוכו שזה דבר שאינו מצוי הוא ולא גורו בו. נ כמה היא בית סאה חמשים אמה על חמשים אמה נמצא בית סאתים מקום שיש בשעורו חמשת אפים אמה וכל מקום שיש בו כמדה הזאת בין שהיה מרובע שהוא שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים בין שהיה עגול בין שאר הצורות הרי זה נקרא בית סאתים. ד מקום שלא הוקף לדירה שיש בו בית סאתים אם היה ארכו פי שנים ברחבו כדי שיהיה מאה על חמשים כחצר המשכן מותר לטלטל בכולו אבל אם היה ארכו יתר על שנים ברחבו אפילו אמה אין מטלטלין בו לא בארבע אמות שלא עשו בית סאתים שתשמישו לאויר כשאר החצרות לא מחצף המשכן. ה מקום שהוקף שלא לשם דירה אכפרץ בו פרצה יתר על עשר אמות בגובה עשרה טפחים וגדר בה לשם דירה עד עשרה מותר לטלטל בכלה ואפילו פרץ אמה וגדרה לשם דירה ופרץ אמה וגדרה לשם דירה עד שהשלימה ליתר מעשר מותר לטלטל בכלה אע"פ שיש בו כמה מילין ו מקום יתר מבית סאתים שהוקף לדירה אם נורע רובו הרי הוא כגנה ואסור לטלטל בכלו ונורע מיעוטו אם נורע ממנו בית סאתים מותר לטלטל בכולו ואם היה המקום הזרוע יתר מבית סאתים אסור לטלטל בכולו בטע רובו הרי הוא כחצר ומותר לטלטל בכולו נתמלא מים אפילו היו עמוקים הרבה אם היו ראויין לתשמיש הרי הן כנטעין ומותר לטלטל בכולו ואם אין ראויין לתשמיש אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות. ז מקום שהוקף שלא לשם דירה שיש בו בירת שלש סאין וקירו בו בית סאה קירו ומתירו שפי תקרה יורד וכותם נפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו חצר מותרת כשהיתה והקפף אסור כשהי' שאין אויר החצר מתירו. ח היה יתר מבית סאתים וכא למעטו באילנות אינו מיעוט. בנדה בו עמוד בצד הכותל גבוה עשרה ורחב שלשה או יתר הרי זה מיעוט פחות משלשה אינו מיעוט שכל פחות משלשה כלבוד דמי וכן אם הרחיק מן הכותל שלשה ועשה מחיצ' הרי זה מיעוט פחות משלשה לא עשה כלום. ט טח את הכותל כטיט אע"פ שאינו יכול לעמוד בפני עצמו הרי זה מיעוט. הרחיק מן התל שלשה ועשה מחיצה הועיל עשה מחיצה על שפת התל אינו מועיל שהעושה מחיצה על גבי מחיצה אינו מועיל. נבלעה מחיצה התחתונה והרי העליונה קיימת הואיל ונעשית העליונה לשם דירה והרי אין שם נראה אלא היא הרי זה הועיל ומותר לטלטל בכלה. י רחבה שאחורי בתים יתירה על בית סאתים אין מטלטלין בה אלא בארבע ואפילו היה פתח הבית פתוח לתוכה ואם פתח הפתח לשם ואחר כך הקיפה הרי זו כמקפת לדירה ומותר לטלטל בכלה. יא רחבה הפתוחה למדינה מצד אחד ומצד אחר פתוחה לשביל המגיע לנהר עושה לה להתי מצד המדינה ויהיה מותר לטלטל בכלה ומתוכה למדינה ומן המדינה לתוכה. יב יחיד ששבת בבקעה ועשה מחיצה סביב לו אם יש בה עד בית סאתים מותר לטלטל במלה ואם היתה יתר על בית סאתים אינו מטלטל בה לא בארבע אמות וכן אם היו שנים

טור ש"ס ס"ו סכס
סעף לאוין סכס

ושוריו לל ויתגר מעט
טור ש"ס ס"ו סכס
סעף לאוין סכס

סכס כחול סס
וכסמנשס

קלפף. ט"ל בערוך
מקום סמוקף מיוני
כלל קרני כסו סכס
לכודי. פיוש דכונ
סעור סס פסק
כסופן סכס ע"ס

טור ש"ס כיוען סכס

טור ש"ס ס"ו סכס
ס"ו עסין דכנסן ס'

אכל

דמטלטל אבל אם נתכוון אדם לזו המחיצה שתעש' בשבת כו' לטלטל בה אעפ' שעשה אותה העושה בשגגה אסור לטלטל בה באותה שבת וכן אם נעשית כמוד' אעפ' שלא נתכוון זה לטלטל בה הרי זה אסור לטלטל בה כו' מותר לעשות מחיצה של בני אדם בשבת שעמוד זה בצד זה ובלבד שלא ידעו או העומדין שבשביל לעשות מחיצה העומדין ולא יעמיד אותן אדם שהוא רוצה להשתמש במחיצה זו לא יעמיד אותן אחר שלא לדעתו כו' אילן שהוא מיסך על הארץ אם אינו נמוך גבוה מן הארץ שלשה טפחים ממלא בין בדיו ועליו תבין וקוש' וכיצא בהן וקוש' בארץ ער שעמוד ברוח מצויה ולא יתגרנד ומטלטל תחת כולו והוא שיהיה תחתיו עד בית סאתים אבל אם היה יתר מבית סאתים אין מטלטלין תחתיו אלא בארבע אמות מפני שתחתיו מקום שלא הוקף לדירה הוא :

טור א"ח סימן סמ"ב
 מוסך לל' עסקך :
 בוף לל' סוף כטוית
 סכדים והעגמים :

פרק שבעה עשר

שיש לו שלשה כתלים הוא הנקרא מבוי סתום ומבוי שיש לו שני כתלים בלבד זה כנגד זה והעם נכנסין ברוח זו ויוצאין בשכנגדה הוא הנקרא מבוי המפולש ב היאך מתדיין מבוי הסתום עושה לו ברוח רביעית להי אחד או עושה עליו קורה ודיו ותחשב אותה קורה או אותו להי כאלו סתם רוח רביעית ויעשה רשות היחיד ויהיה מותר לטלטל בכלו שדין תורה בשלש מחיצו' בלבד מותר לטלטל ומדברי סופרים היא הרוח הרביעית ולפיכך די לה בלתי או קורה ג היאך מתדיין מבוי מפולש עושה לו צורת פתח מכאן ולחי או קורה מכאן ומבוי עקום תורתו כמפולש ד מבוי שהוא שזה מתוכו ומדרון לרשות הרבים או שזה לרשות הרבים ומדרון לתוכו אינו צריך לא לחי ולא קורה שהרי הוא מובדל מרשות הרבים ה מבוי שצדו אחד כלה לים וצדו אחד כלה לאשפה של רבי' אינו צריך כלום שאשפה של רבי' אינה עשויה להתפנות ואין חוששין שמא יעלה הים שרטון ו מבוי מפולש שהיה כלה לאמצע רחבה של רבים אם לא היה מכון כנגד פתח הרחבה הרי זה כסתום ואינו צריך מצד הרחבה כלום אבל אם היה כלה לצדדי הרחבה אסור ואם היתה של יחיד אף לאמצעה אסור פעמים בונה מצד אחד ונמצא כלה לצדה של רחבה ז אין המבוי נותר בלחי או קורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחו לתוכו ויהיה ארכו מד' אמות ולמעלה ויהיה ארכו יתר על רחבו אבל מבוי שארכו כרחבו הרי הוא כחצר ואינו נותר אלא בשני לחיים משני רוחותיו כל לחי במשהו או בפס רוחב ארבע מרות אחת ח חצר שארכה יתר על רחבה הרי הוא כמבוי ונתרת בלחי או קורה ומבוי שאין בתים וחצרות פתוחות לתוכו כגון שלא היה בו לא בית אחד או חצר אחת וכן מבוי שאין בארכו ארבע אמות אינו נותר לא בשני לחיים או בפס ארבע ומשהו ט מבוי שאין ברחבו שלשה טפחים אינו צריך לא לחי ולא קורה ומותר לטלטל בכלו שכל פחות משלשה הרי הוא כ'בוד מבוי שהיכשרו בקורה אעפ' שמותר לטלטל בכלו כרשות היחיד הורק מתוכו לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכו פטור שהקורה משום היכר היא עשויה אבל אם הכשירו בלחי הורק מתוכו לרשות הרבים או מרשות הרבי' לתוכו חייב שהלחי הרי הוא כמחיצה

מבוי לל' סכ"ב וכלסון
 לעז ריוולס :
 לחי כלסון לעז ק
 קול וכלו : ושיעורו
 יתבאר בס' זה סי' יב
 טור א"ח סימן סמ"ד
 וסמ"ה :
 מדרון פי' משופע :
 סדרונין ולו כלעז :
 פי' שיעלה הים חול
 ועפר באופן שיתמלא
 עומק הים ויתעל' עם
 רשות הרבים ויעשה
 כמפולש כלסון לעז
 איכתיירי ויכמו :
 טור א"ח סמ"ג :

לכודי לל' לכוכ

הלכות

שבת

זמנים קט

כמחיצה ברות רביעית * שני כתלים ברשות הרבים והעם עוברין בנייהן כיצד
מכשיר בנייהן עושה דלתות מכאן ודלתות מכאן ואחר כך יעשה בנייהם רשות היחיד
ואינו צריך לנעול הדלתות לבילה אבל צריך שיהיו ראיות להנעיל היו משוקעות בעפר
מפנה אותן ומתקן להנעיל אבל צורת פתח או לחי וקורה אין מועילין בהכשר רשות
הרבים יא מותר לטלטל במבוי תחת הקורה או בין הלחיים בדא כשהיה סמוך
לרשות הרבים אבל אם היה סמוך לכרמלית אסור לטלטל תחת הקורה או בין הלחיים
עד שיעשה לחי אחר להחיד תוך הפתח שהרי מצא מין את מינו ונעור יב בכל
עושין לחיים אפילו בדבר שיש בו רוח חיים ואפילו באיסורי הנחה עבודה ורה עצמה או
אשרה שעשה אותה לחי כשר שהלחי עביוכל שהוא * גובה הלחי אין פחות מעשרה
טפחים רחבו ועביו כל שהוא יג בכל עושין קורה אבל לא באשרה לפי שיש
לרות הקורה שיעור וכל השיעורין אסורין מן האשרה וכמה רוחב הקורה אין פתח מטפח
ועביה כל שהוא והוא שתהיה בריאה לקבל אריה שהוא חצי לבינה של שלשה טפחים
על שלשה טפחים ומעמיד קורה צריכין שיהיו בריאין כדי לקבל קורה וחצי לבינה *
יד כמה יהיה פתח המבוי והיה די להכשירו בלחי או קורה גבהו אין פחות מעשרה
טפחים ולא יתר על עשרים אמה ורחבו עד עשר אמות בדא שלא יהיה לו צורת פתח
אבל אם היה לו צורת פתח אפילו היה גובה מאה אמה או פחות מעשרה או רוחב מאה
אמה הרי זה מותר וכן אם היה בקורה של מבוי כיוור וציוור עד שיהיו הכל מסתכלין בדה
אעפ שהיא למעלה מעשרי אמה כשרה שהקורה משו היכר עשויה ואם היתה למעלה
מעשרים אינה נכרת ואם יש בה ציוור וכיוור מסתכלין בה ונמצא שם היכר טו
מבוי שהיה גבהו מן הארץ עד קרקעית קורה עשרים אמה ועובי הקור למעלה מעשרים
כשר היה גבהו יתר מעשרים ובא למעטו בקורה שמניח אותה למטה צריך להיות ברחב
טפח היה גבהו פחות מעשרה חוקק בו משך ארבע על ארבע אמות ומעמיק כדי
להשלימו לעשרה יז נפרץ בו פרצה מצדו כלפי ראשו אם נשאר עומד בראשו
פס רוחב ארבעה טפחים מותר והוא שלא תהיה הפרצה יתר על עשר ואם לא נשאר
פס ארבעה אסור לא אם כן היתה הפרצה פחות משלשה שכל פחות משלשה כלבוד
הוא יז נפרץ המבוי במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו לרשות הרבים הרי זה
אסור מפני שהו מבוי מפולש והחצר מותר שהחצר שרבי בוקעין בה ונכנסין בזה ויוצאין
בזה הרי היא רשות היחיד גמורה יח מבוי שהיו לו שבילים מצד זה ושבילים מצד
האחר שנמצאו מפולשין לרשות הרבים אעפ שאינן מכוונין זה כנגד זה הרי כל אחד
מהן מבוי מפולש כיצד מכשירין אותו עושה צורת פתח לכל אחד ואחד מן השבילים
שכבד האחד וכן לפתח הגדול ועושה לכל השבילי שבצד השני לחי או קורה יט
מבוי שצדו אחד ארוך וצדו השני קצר מניח את הקור כנגד הקצר העמיד לחי בחצי מבוי
מחצי מבוי הפנימי שהוא לפניו מן הלחי מותר לטלטל בו והחצי החיצון שהוא תוך מן
הלחי אסור כ מבוי שהוא רחב עשרים אמה עושה פס גבוה עשרה טפחים במשך
ארבע אמות שהו שיעור משך המבוי ומעמידו באמצע ונמצא כשני מבואות שיש בפתח
כל אחד מהן עשר אמות או מרחיק שתי אמות מכאן ומעמיד פס שלש אמות ומרחיק
שהי

טור אף סימן ססד
סמנ עמין דלכנן פ'
טור אף סי סמנ
סינאס
טור אף סי סמנ
סינאס
סינאס
כיוור וניין מקולטור
וכטורה כלעזו
טור אף סי ססס
טור אף סימן סמנ
טור אף סימן סמנ
סינאס :

שירבה בפסין פשוטין שמניחין אותן בכל רוחות כד' שלא יהא בין פס לחברו יתר על שלש עשרה אמה ושליש ל' לא התירו הפסין האלו אלא בארץ ישראל ולכהמות עולי רגלים בלבד והוא שיהיה באר מים חיים של רבים אבל בשאר ארצות אדם ירד לבאר וישתה או יעשה לו מתיצה מקפת לבאר נכוהה עשרה טפחים ויעמוד בתוכה וידלה וישתה ואם היה הבאר רחב הרבה שאין אדם יכול לירד בו הרי זה ידלה וישתה בין הפסין ל'א ואם כן עשו להן מתיצה גבוהה עשרה טפחים לב הממלא לכהמתו בין הפסים ממלא ונותן בכלי לפניו ואם היה אבוס ראשו נכנס לבין הפסים והיה גבוה עשרה ורחב ארבעה לא ימלא ויתן לפניו שמה יתקלקל האבוס ויוציא הדלי לאבוס וסן האבוס לקרקע רשות הרבים אלא ממלא ושופך והיא שותהמאליה ל' הוורק מרשות הרבים לבין הפסין חייב הואיל ויש בכל זווית מזוית מתיצה גמורה שיש בה גובה עשרה ויותר מארבעה על ארבעה והרי הרבוע ניכר ונראה ונעשה כל שביניהם רשות היחיד ואפילו הוי בבקעה ואין שם בנייהן באר שהרי בכל רוח ורוח פס מכאן ופס מכאן ואפילו היורבים בוקעין ועוברין בין הפסין לא בטלו המתיצות והרי הן כחצר שהרבים בוקעין בה והוורק לתוכן חייב ומותר להשקות בהמה בנייהן אם היה בנייהן באר ל' חצר שראשה אחד נכנס לבין הפסין מותר לטלטל מתוכ' לבין הפסין ומכין הפסין לתוכ' היו שתי חצרות אסורין עד שיערבו יבשו המים בשבת אסור לטלטל בין הפסין שלא בחשבו מתיצה לטלטל בתוכן אלא משום המים באולו מים בשבת מותר לטלטל בנייהן שכל מתיצה שנעשית בשבת שמה מתיצה מכוי שנטלה קורתו או להיו בשבת אסור לטלטל בו אעפ"י שנפרץ לכרמלית לה אכסדרה בבקעה מותר לטלטל בכלה ואעפ"י שהיא בת שלש מתיצות ותקרה שאנו רואין כאלו פי תקרה יורד וסותם רוח רביעית והוורק מרשות הרבים לתוכה פטור כוורק למכוי סתום שיש לו קורה בית או חצר שנפרץ קרן זווית שלה בעשר אמות הרי זה אסור לטלטל בכלו אעפ"י שכל הפרצה שהיא עד עשר אמות כפתח אין עושין פתח בקרן זווית ואם היתה שם קורה מלמעלה על אורך הפרצה רואין אותן שירדה וסתמו מותר לטלטל בכלו והוא שלא תהיה בלכסון ל' האצבע שמשערין בה בכל מקום היא רוחב הגודל של יד והטפה ארבע אצבעות וכל אמה האמורה בכל מקום בין בשבת בין בסוכה וכלאים היא אמה בת ששה טפחים ופעמים משערין באמה בת ששה טפחים דחוקות זו לזו ופעמים משערין באמה בת ששה שוחקות ורווחות וזהו להחמיר כיצד משך מכוי בארבע אמות שוחקות וגבהו עשרים אמה עציבות רוחב הפרצה עשרה אמות עציבות וכיצד בהן לענין סוכה וכלאים

טור ס"א סימן
 סע"ב וע"ס
 סימן עטין דלכנ"א
 טור ס"ג סימן ס"ב
 סימן ע"א
 טור ס"ד סימן ס"א

ט"ס חוקות רוחות
 ונעט' בדרך הטומק
 סבתם שפתו ו
 ועצבות פי הדוקן
 ודכונת יחד מלסון
 עעצובין את הקטן
 ספורטו מוסבין
 וכת' הרשב"א ששעור
 יתרון הטומק על
 העצב שהוא מני א
 אצבע לאמה והכיו סוף לדבריו ע"כ כ"ד
 בל' ונשמך מני וקארץ כזה בספרו

פרק שמנה עשר

המוציא

דבר מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד אינו חייב עד שיוציא ממנו שיעור שמועיל כלום ואין הן שיעורי ההוצאה

הלכות

שבת

זמנים

טור אה"מ ס"ח: המוציא אוכלי אדם כגורגרת ומצטרפין זה עם זה והוא שיהיה כגורגרת מן האוכל עצמו
 עוקצין פיקולו בלעו חוץ מן הקליפו והגרעין והעוקצין והסובין והמורסין ב יין כדי רובע רביעית ואם
 סוכין פי' רידנולכו היה קרוש בכזית חלב בהמה טהורה כדי גמיעה וחלב טמאה כדי לכתול עין אחת חלב
 ומוכסן מיעולם בלע' אשה ולובן ביצה כדי ליתן במשיפה שמן כדי לסוך אצבע קטנה של גול קטן בן יום
 יום הספך רביעית טל כדי לשוף את הקלורין וקילור כדי לשוף במים ומים כדי לרחוץ פני מדוכה רבש
 פירות רביעית ל כדי ליתן על ראש הכתית דם ושאר המשקין וכל השופכין כדי רביעית ג חבן
 לונכוא ביכסועמנ' חבואה כמלוא פי פרה תבן קטניות כמלוא פי גמל ואם הוציא תבן קטניות להאכילו
 יין קרוט' לל עבה וכקפה גמיעה לל בליעט ארס ביכמו: בלמול פי' למסוק: מוספה פי' דם רמ' מטיפה של קילור מרניין לשמו בלכל אסה: קילורין גורוטי ואיכונויכטי בלעו: מלוקמולטרו זה עם זה פלפל כל שהוא עיטרן כל שהוא ריה טוב כל שהוא ריה רע כל שהוא
 בלעו: כתיב פי' מורכא עמיר פי' סכוליס: אילפס בלי חרס כעין מוח ארנמן פי' דם כבש סנובעין בו ארנמן: בתולת הנוד פי' עור של צורפי והב המוציא מורסן אם לאכילה שיעורו כגורגרת לבהמה שיעורו כמלוא פי
 בערוך טמן סתום גדי לצביעה כדי לצבוע בגד קטן לולבי וררין וההרובין עד שלא ימתיקו כגורגרת
 בוטונו בלעו: עקן ומשימתיקו כמלוא פי גדי אבל הלוקף והחרדל והתורמוסין ושאל כל הנכבשין בין שימתיקו
 ספרי לל דקס הכוסל בין עד שלא ימתיקו כגורגרת ז המוציא גרעינין אם לאכילה כגורגרת ואם להסקת
 מספריאו עמספסות הרי הן כעצים ואם לחשבון שתיים ואם לנשיעה שתיים המוציא אוזב לאוכלים כגורגרת
 סכלו טרמטור בלעו לבהמה כמלוא פי גדי לעצים כשיעור העצים להזיה כשיעור הזיה המוציא ח המוציא
 פול הסנדי פאשולי: קליפי אגוזין וקליפי רמונים אסטיס ופואה ושאר הצבעין כדי לצבוע בהן בגד קטן כסכה
 לולבי פרחי סעגליס שמניזין הכנות על ראשיהן וכן המוציא מירגלים בן ארבעים יום או נתר אלכסנדריה או
 באילין ודלי אילין ששנו בורית קימוניא ואשלו ושאר כל המנקין כדי לכבס בהן בגד קטן כסכה הוציא סמנין
 זרדקא: לוף מין שרויין כדי לצבוע בהן דומא לאורג' ט המוציא דיו על הקולמוס שיעורו כדי
 ככל סק' וכו' בלעו: לכתוב ממנו ב' אותיות אבל אם הוציא הדיו בפני עצמו או בקסת צריך שיהיה בו יתר על
 זה כדי שיעלה ממנו על הקולמוס כדי לכתוב שתי אותיות היה בקסת כדי אות אחת
 ובקולמוס כדי אות אחת או בדיו לבדו כדי אות אחת ובקולמוס כדי אות אחת הריה ספק
 לו אלום בלעו: כנה הוציא שתי אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב כתיבתן והיא הנתחן הוציא אות אחת
 בלשון לבו סמנו ויט וכתבה וחזר והוציא אות שנייה וכתבה פטור שכבר חסרה האות הראשונה
 מין גמא שמנקה המוציא כוחל בין לרפואה בין להכשיט כדי לכתול עין אחת ובמקום שאין דרכן להתקשט
 ומטהר: קמוכיס

עשכ שמקין בעפרו הידים: ואשלג דבר שמנקה בחוץ וידוע
 לקביו התלמוד: דונמא מוסטרה בלעו: קסת פיכה

אלא

לא בכחילה שתי עינים והוציאן להתקסט עד שיוציא כדי לחלול שתי עינים ופתוגרית דכך כוונתו לטויה
 כדי לעשות נקב שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן דבק כדי ליתן בראש השפסף רבב
 כדי למשוך תחת ריקן כסלע: יא המוציא ארמה כדי לעשוך חותם האגרת טיט
 כדי לעשות פיבור זבל או חול דק כדי ליבל כרישא חולגס כדי לערב עם מלוא קף
 של סידין חרמית כדי ליצות פ' כור של צופרי זהב שער כדי ליבל טיט לעשו' פ' כור
 של צופרי זהב סיד כדי לסוד אצבע קטנה שבכנות עפר ואפר כדי לכסות דב צפור
 קטנה צרור אבן כדי לורוק בכהמה ותרגיש והוא משקל עשרה זווים חרס כדי לקבל
 בורניעתי יב המוציא חבל כדי לעשות אוזן לקופה גמי כדי לעשות תלאילנפה
 ולכנרה הוצין כדי לעשות אוזן לכפיפה מצרית סיב כדי ליתן על פי משפך קטן של יין
 מוכין כדי לעשות בו כדור כאונו עצם כדי לעשות תרווד זכוכית כדי לרורר בהראש
 הכרד או עד שיפצע שתי נימין באחת יג המוציא שתי נימין מונב הסוס ומונב
 הפרה חייב הוציא אחת מן הקשה שבחזיר חייב נצרי דקל והן הוטי העץ שמים חורי
 דקל והן קליפי החריות אחת מצמר גפן ומצמר כלדוצמר גמלי וארנבי וחי' ששים ושאר
 כל הנשווין כדי לטוות חוט אורך ארבע טפחים המוציא מן הבגד או מן השק או מן העור
 כשעורן לטומאה כך שיעורן להוצאה הבגד שלשה על שלשה השק ארבע על ארבעה
 העור חמשה על חמשה יד המוציא עור שלא נתעבד כלל אלא עדיין הוא רך
 שיעורו כדי לצור משקולת קטנה שמשקלה שקל היה מלוח ועדיין לא נעשה בקמה או
 בעפצה שיעורו כדי לעשות קמיע היה עשוי בקמה ועדין לא נתעבד בעפצה שיעורו
 כדי לכתוב עליו את הגט נגמר עבודו שיעורו חמשה על חמשה טו המוציא קלף
 מעובד כדי לכתוב עליו פרשת שמע עד ובשעריך דוכסוסטוס כדי לכתוב עליו מיוחד
 נייר כדי לכתוב עליו שתי אותיות של קשר מוכסין שהגדולות מאותיות שלנו המוציא
 קשר מוכסין חייב אע"פ שכבר הראהו למוכס ונפטר בו שהרי ראהו היא לעולם המוציא
 שטר פרוע ונייר מחוק כדי לכתוב על פי צלוחית קטנה של פליטון ואב יש בלובן שלו
 כדי לכתוב שתי אותיות של קשר מוכסין חייב יז המוציא בהמה חיה ועוף אע"פ
 שהן חיים חייב אבל אדם חי אינו משאו ואם היה כמות או חולה המוציא אותו חייב והוא
 נדרה את בנה ביסן שגוטל אחת זמניה אחת יז המוציא תינוק חי וכיס תלוי בצוארו
 חייב משום הכיס שאין הכיס טפלה לתינוק אבל אם הוציא את הגדול אף על פי שהוא
 מלובש בכליו וטבעות יבידו פטור שהכל טפלה לו היו כליו מקופלין על כתפו הנושא
 אותו חייב יח המוציא חגב חי כל שהוא ומת כרוורת צפורת כרמיה בין חיה
 בין מתה כל שהיא מפני שמצניעין אותה לרפואה וכן כל כיוצא בה המת והנכלה והשרץ
 כשיעור טמאתן כך שיעור הוצאתן מתונבלה כזית ושרץ כעדרשה יט היה שם
 כזית מצומצם והוציא ממנו כחצי זית חייב שהרי הועיל במעשיו שנתמעט השיעור מל'טמ'
 אבל אם הוציא כחצי זית כזית ומחצה פטור וכן כל כיוצא בזה בשאר הטמאות כ
 ברא שאינו חייב לא על ההוצאה כשיעור כשהוציא אתם אבל המוציא לזרע או לרפואה
 או להראות ממנו דוגמא ולכל כיוצא בזה חייב בכל שהוא כא המצניע דבר
 לזריעה או לרפואה או לדוגמא ושכת למה הצניעו והוציאו סתם חייב עליו בכל שהוא
 ששל

כונתו לטויה
 עדינות ארמה
 ונתבין עליון מכל
 והעמות כדכקן ב
 כדלוקן סס ויסקין
 בלעז: והשפסף הוא
 הכמר הכו' ויש קורין
 שנסכת כתרנו וזוהס
 רכב שומן: ריקין
 מלסין ריקין מכות
 כריסא פירס רמי
 קפלוט פרו בלעז
 כף של מיידין קנולה
 מוכ עבד
 טגל מניו דקל:
 משפך לזריטו בלעז
 תרווד: כף לכבל
 בוקקלורו בלעז:
 כרכד פירוסו כפז
 עהככות על סומן יג
 כלך יע פסולת של
 מצי סטרלונו בלעז:
 עפסה נאלה בלעז
 קשר של מוכסין
 הוא סומן שכותבין לו
 המוכסיה להראות
 שפרע העכס:
 פליטון פ' הכס סכו'
 המוכסין: עדרה:
 טרו' עולכה כעצר
 כדלנו:
 נפורת כרמי פיר
 הרעב עוף שמוני
 בין הקל' הכמורי:

שעל רעת מחשבה ראשונה הוציא ושאר האדם אין חייבין עליו אלא בשיעורו וזרק זה שהוציא כבר לתוך האוצר אע"פ שמקומו ניכר כבר בטלה מחשבתו הראשונה לפיכך אם חזר והכניסו אינו חייב עד שיכניס בשיעורו כב דבר שאין דרך בני אדם להצניעו ואינו ראוי להצניע כגון דם הנדה אם הצניעו אחר והוציא חייב ושאר האדם פטורין עליו שאין חייבין אלא על הוצאת דבר הכשר להצניע ומצניעין כמותו כג המוציא חצי שיעור פטור וכן כל העושה מלאכה מן המלאכות חצי שיעור פטור הוציא חצי שיעור והניחו וחזר והוציא החצי האחר חייב ואם קדם והגביה החצי הראשון קודם הנחת החצי השני נעשה כמי שנשרף ופטור הוציא חצי שיעור והניחו וחזר והוציא חצי אחר והעבירו על הראשון בתוך שלשה חייב שהמעביר כמי שהניח על גבי משהו אבל אם זרקו אינו חייב עד שינוח שם על גבי משהו כד הוציא חצי שיעור וחזר והוציא חצי שיעור בהעלם אחר לרשות אחת חייב לשתרשויות אם יש בנייהן רשות שחייבין עליה פטור היתה בנייהן כרמלית הרי הן כרשות אחת וחייב חטאת כה המוציא

נתפס פירות עלם
בפס ונתרבה ונעץ
פירותיו וכתמעתו

פחות מכשיעור וקודם שיניחו נתפס וחזר כשיעור וכן המוציא כשיעור וקודם שיניח צמק וחזר פחות מכשיעור פטור כו המוציא כגרוגרת לאכילה וצמקה קודם הנחה וחשב עליה לזריעה או לרפואה שאינו צריך שיעור הרי זה חייב כמחשבתו של עת הנחה הוציא פחות מגרוגרת לזריעה וקודם הנחה חזר וחשב לאכילה פטור ואם תפחה קודם הנחה געשת כגרוגרת קודם שימלך עליה לאכילה חייב שאפילו לא חשב היה מתחייב על מחשבת החוצאה כו המוציא כגרוגרת לאכילה וצמקה וחזרה ותפחה קודם הנחה הרי זה ספק אם נדחה או לא נדחה וזרק כזית אוכלין לבית טמא והשלים כזית זה לאוכלים שהיו שם ונעשה הכל ככזיה הרי זה ספק אם נתחייב על כזית מפני שהשלים השיעור לענין טומאה או לא נתחייב כו המוציא פחות מכשיעור אע"פ שהוציא בכלי פטור שהכלי טפילה לו ואין כוונתו להוצאת הכלי אלא להוצאת מה שבתוכו והרי אין בו כשיעור לפיכך אם הוציא אדם חי שאינו כפות במטה פטור אף על המטה שהמטה טפלה לו וכן כל כיוצא בזה המוציא קופת חרוכלים אע"פ שיש בה מינין הרבה ואפילו הוציאן בתוך כפו אינו חייב אלא אחת שם הוצאה אחת היא :

רוכלים הם מוכרי
במחנות מתקלפות
וקבלים מכלים שונים
ערכו כלעזו ויש
פרנסתו וזו :

פרק תשעה עשר

כל בלי המלחמה אין יוצאין בהן בשבת ואם יצא אם היוכלים שהן דרך מלבוש כגון שריון וכובע ומגפיים שעל הדגלים הרי זה פטור ואם יצא בכלים שאינן דרך מלבוש כגון רומח וסיף וקשת ואלה וחרים הרי זה חייב כו אין יוצאין בסגדל מסומר שסמרו לחוק ואפי' ביום טוב גזרו עליו שלא יצא בו ומותר לצאת באבנט שיש עליו חתיכות קבועות של כסף ושל זהב כמו שהמלכים עושים מפני שהוא תכשיט וכל שהוא תכשיט מותר והוא שלא יהא רפוי שמא יפול ברשות הרבים ויבא להביאו וטבעת שיש עליה חותם מתכשיטי האיש הוא ואינה מתכשיטי האשה ושארין עליה חותם מתכשיטי אשה ואינה מתכשיטי האיש לפיכך אשה שיצאת בטבעת שיש עליה

טור אף סימן ט"ו
סדיון קולאכה בלעז
וכובע פירות כובע
עור תחת כובע ה
המתכת : ומים
אמפלות של כדור
ואלה כלעזו עאלה
ונגים פירוש ענין
ונכה : מסויד פיר
מחזק במחנות :

עליה חותם ואיש שיצא בטבעת שאין עליה חותם חייב והרי הוציא
 אותן שלא כדרך המוציאין שאין דרך האיש להוציא באצבעו אלא טבעת הראויה לו
 וכן האשה אין דרכה להוציא באצבעה לא טבעת הראויה לה מפני שפעמי' נותן האיש
 טבעתו לאשתו להצניעה בבית ומנחת אותה באצבעה בעת הולכה וכן האשה נותנת
 טבעתה לבעלה לתקנה אצל האומן ומניח אותה באצבעו בעת הולכה עד חנות האומן
 ונמצאו שהוציאו אותן כדרך שדרכן להוציאן ולפיכך חייבין ד לא תצא אשה
 בטבעת שאין עליה חותם אע"פ שהיא מתכשיטיה גזירה שמא תוציאה ברשות הרבים
 להראו לחברותיה כדרך שהגשמים עושות תמיד ואם יצאת בה פטורה אבל האיש מותר
 לצאת בטבעת שיש עליה חותם מפני שהוא תכשיט ואין דרכו להראות ונהגו כל העם
 שלא יצאו בטבעת כלל ה אשה שיצאת במהט נקובה חייבת והאיש פטור ואיש
 שיצא במחט שאינה נקובה חייב והאשה פטורה מפני שהיא מתכשיטיה ואינה אסורה
 אלא גזירה שמא תראה לחברותיה זה הכלל כל הוצא בדבר שאינו מתכשיט ואינו
 דרך מלוש והוציאו כדרך שמוציאין אותו דבר חייב וכל הוציא בדבר שהוא מתכשיטו
 והיה רפוי ואפש' שיפול במהרה ויבוא להביאו ברשו' הרבים וכן אשה שיצאת בתכשיטין
 שדרכה לשלוף אותן ולהראותן הרי אלו פטורין וכל דבר שהוא תכשיט ואינו נופל
 ואין דרכה להראותו הרי זה מותר לצאת בו לפיכך אצטד שמיחין אותה בזרוע או
 בשוק וצאין בה בשבת והוא שתהיה דבוקה לבשר ולא תשמש וכן כל כיוצא בזה ו
 לא תצא אשה בחוטי צמר או בחוטי פשתן או ברצועות הקשורות לה על ראשה שמא
 תהלוץ אותם בשעת טבילה ותעבירם ברשות הרבים ולא בציץ שמנחת בין עיניה ולא
 בלתיים של זהב שירד'מן הציץ על לתייה בזמן שאין תפורין זה בזה ולא בעטרה של
 זהב שמונחת בראשה ולא בכבלים שיוצאין בהן הבנות ברגליהן כדי שלא יפסעו פסיעה
 וסה שלא יפסידו בתוליהן כל אלו אסורין לצאת בהן בשבת שמא יפולו ותביאה בידה כמין עזר גורת ירושל'
 ז לא תצא אשה בקטלה שבצוארה ולא כנומי האף ולא בצלוחית של פליטון
 הקבוע על זרועה ולא בכיס הקטן העגול שמיחין בו שמן הטוב והוא הנקרא כוכלת
 ולא בפיאה של שער שמנחת על ראשה כדי שתרא בעלת שער הרבה ולא בכבול של
 צמר שמקפת אותו סביב לפניו ולא בשן שמנחת בפי' במקום שן שנפל ולא בשן של
 זהב שמנחת על שן שתור או אדום שיש בשיניה אבל שן של כסף מותר מפני שאינו
 ניכר כל אלו אסורים לצאת בהן שמא יפולו ותביאם בידה או תהלוץ ותראה לחברותיה
 ח כל שאסרו חכמים לצאת בו לרשות הרבים אסור לו לצאת בו אפילו בתצר
 שאינה מעורבת חוץ מכבול ופיאה של שיער שמותר לצאת בהן לחצר שאינה מעורב'
 כדי שלא תתגנה על בעלה והיוצאת בצלוחית של פליטון שאין בה בושם כלל חייבת
 ט יוצאה אשה בחוטי שער הקשורין לה על ראשה מפני שהמים באין בהן ואינן
 חיוצי' ואינה הולצתן אם אירעה לה טבילה עד שנגזור שמא תביאם לרשות הרבים בין
 שהיו החוטי' שלה בין של חברתה בין של בהמה ולא תצא הזקנה בשל ילדה ששבח הן
 לה ושמתהלוץ ותראם לחברותיה אבל ילדה יוצאת בחוטי' זקנה וכל שהו ארי' יוצאה
 ב על ראשה' י יוצאה אשה בחוטי' שבצוארה מפני שאינה תינקת עצמה בהן

טור א"ח סימן ס"ג
 סמ"ג לאוין ס"ט

טור ס"ט ומס"ג ס"ט

אנצדס כדנול'ס
 ומאכילי' בלעו:

נין פנוכטאלו בלעו
 לחיים פינוכטו:
 צטרה של זהב מפורס
 כנמר סהיתה צנויה
 כמין עזר גורת ירושל'
 ככלים פ' שלמלאות:
 קטלה תכשיט כתון
 כנולר האסה כדומק
 סמוקת עצמס כדי
 סתרהס בעלת כשר:
 וכערכי מוכק' וכלעו
 סטריכוילולו: פאס
 טל סער קאפיליאס
 טור א"ח סימן ס"ג
 ככול פ' כרכ סתוס
 טל כנד סמכ' האסה
 על מצסה תמת סנין
 כדילסל ויוקסס סנין

הלכות שבת ומנים קיד

לצאת בה' כ מותר להתעטף בטלית שיש בשפתותיה מלל אע"פ שהן חוטיץ
 ארוכין ואע"פ שאינן נוי הטלית מפני שהן בסלים לגבי הטלית ואינו מקפיד עליהן בין היו
 בין לא היו לפיכך היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה חייב מפני שאותן החוטיץ
 השוכן הן אצלו ודעתו עליהן עד שישלים הסרוגן ועשו ציצית אכל טלית המצויצת
 כהלכתה מותר לצאת בה בין ביום בין בלילה שאין הציצית הנמור משאוי אלא הרי היא
 מפניי הנבד ומטכסיסיו כמו האימרא וכיוצא בה ואילו היו חוטי הציצית שהיא מצויצת
 כהלכתה משאוי היה חייב היוצא בה אפילו ביום השבת שאין מצות עשה שאין בה כרת
 דוחה שבת. כא לא יצא החייב בשבת כמחט התחובה לו בבגדו ולא נגר בקיסם
 שבאזנו ולא גרדי באימרא שבאזנו ולא סורק במשיחה שבאזנו ולא שולחני בדינר
 שבאזנו ולא צבע בדוגמא שבאזנו ואם יצא שטור אע"פ שיצא דרך אומנותו מפני שלא
 הוציא כדרך המוציאין. כב הזב שיצא בכיס שלו חייב מפני שאין דרך כיס זה להוציא
 אלא כדרך הזאת ואף על פי שאינו צריך לגוף ההוצאה אלא כדי שלא יתלכלכו בגדיו
 שהמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה. כג המוצא תפילין בשבת ברשות
 הרבי כיצד הוא עושה לובשן כדרך מניח של יד תחלה ואחר כך של ראש ונכנס וחולצן
 בבית וחוזר ויוצא ולבש זוג שני וחולצן עד שיכניס את כולן ואם היו הרבה ולא נשאר
 מן היים כדי להכניסן דרך מלבוש הרי זה מחשיך עליהם ומכניסן במוצאי שבת ואם היה
 בימי השמד שמתירא לישב ולשומרן עד הערב מפני הגוים מכסן במקומן ומניחן והולך
 כד היה מתירא להחשיך עליהן מפני הליסטים נוטל את כולן כאחת ומוליכן פחות
 פחות מארבע אמות או נותן לחברו בתוך ארבע אמות וחברו לחברו עד שמיניע לחצר
 החיצונה בלא כשהיו בהן רצועותיהן והן מקושרין קשר של תפילין שודאי תפילין הן
 אבל אם לא היו רצועותיהן מקושרות אינו נזקק להן. כה המוצא ספר תורה יושב
 ומשמרו ומחשיך עליו ובסכנה מניחו והולך לו ואם היו גשמי' יורדין מתעטף בעור וחוזר
 ומכסה אותו ונכנס בו. כו לא יצא החייב במחטו בידו ולא הלבלר בקולמוסו ערב
 שבת סמוך לחשיכה שמא ישכת ויוצי' וחייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם חשיכה
 ושמא יהיה שם דבר שכותו ויוצא בו בשבת. מותר לצאת בתפילין ערב שבת עם חשיכה
 הואיל וחייב אדם למשמש בתפיליו בכל עת אינו שוכחן שכתו ויוצא בהן לרשות הרבים
 ונזכר שיש לו תפילין בראשו מכסה את ראשו עד שמיניע לביתו או לבית המדרש.

מלל ט' כערוך עס
 טמטיד האורג כרלש
 הכנל ומשו טיבור כ
 אכנעו וכלשו בירלי
 טכסיסיו לל תקוניו
 אימרא מ'ספת הטל
 נמוכס כלעו קיסס
 מ'רטי עץ ארוך וטא
 טנו עטקה את ככסל
 פאסו כלעו גרתי
 מ' האורג: אירא ט'
 נמד או מוך ססוקס
 בוט קקס: מטמס
 מ'רנוע טכס ססורק
 קוסר קוניס למדוק
 את הכמד: דונעל
 מרלס ערבר כנוע
 לסימן אומנותו:

טור את מינין סכ
 ספס ללזין סכ
 לכלל לל סופרי

פרק עשרים

אסור להוציא משא על הבהמה בשבת שנאמר למען ינוח שורך ותמורך וכל
 בהמתך אחר שורך ותמור ואחר כל בהמה היה ועוף ואם הוצי' על הבהמה
 אע"פ שהוא מצווה על שבת' אינו לוקה לפי שאיסורו בא מכלל עשה. לפיכך המחמיר
 אחר בהמתו בשבת והיה עליה משאוי פטור. כ והלא לאו מפורש בתורה שנ' לא
 תעשה כל מלאכ' אתה ובנך ובחך ועבדך ואמתך ובהמתך שלא יחרוש בה וכיוצ' בחריש'
 ונמצא לאו שניתן לאוהדת מיתת בית דין ואין לוקין עליו. ג אסור לישראל להשאיל

טור את מינין סכ
 ספס ללזין סכ
 מחמיר לל מונך סכ
 החמור כעכס סמרוס

הלכות

שבת

זמנים

ז'י' כמור אה' מ' רמו
 וכספ' ל'אין סס
 ח
 שיר סו' כמין אכערה
 סכ' כ' סכור וטענת
 קנועה זו ומכוסין
 בטענת חבל כדי
 למשך את טענת
 אספר' חבל שקסרי'
 ע"כ טענת קאוניה
 צלעו: סוגר כווא
 לטענת שמותי' סכוכ
 צוחר הכלב ק
 קולאריטו כלעו:
 וחס' ט' טענת של
 צדול טענתין אונט
 פחוטס הכאקה
 ומוסכן אונט' כו:
 ואינס פ' בערך
 הכנסה מהגעלים
 ובגערל מוקין לה
 באנסק לככ: דוקא
 שזוכס כטיונית
 יתרתא: וונסקין
 ל' פצמון סעוס
 בצמר לו כמון: פולס
 פ' עניס טענתין
 סני ועבר סכוכ
 צוחר ככסעה כדי
 טלס תמוז ראס
 למך כמורת:

או להשכיר בהמה גסה לגוי שלא יעשה בה מלאכה בשבת והרי הוא מצווה על שבת
 בהמתו אסרו חכמים למכור בהמה גסה לגוי זוירה שמא ישאל או ישכיר ואם מכר
 קונסין אותו עד עשרה ברמיה ומחירה ואפילו שבורה אין מוכרין ומותר לו למכור על
 ידי סרסור שהסרסור אינו משכיר ואינו משאל' ד ומותר למכור להן סוס שאין
 הסוס עומד אלא לרכיבת אדם לא למשאוי והחי נושא את עצמו וכדרך שאסרו למכור
 לגוי כך אסרו למכור לישראל החשוד למכור לגוי ומותר למכור להם פרה לשחיטה
 ושוחט אותה בפניו ולא ימכור סתם אפילו שור של פטם שמא יהא אותו ויעבוד בו
 ה מקום שנהגו למכור להן בהמה דקה מוכרין מקום שנהגו שלא למכור אין מוכרין
 ובכל מקום אין מוכרין להם חיה גסה כמו שאין מוכרין להן בהמה גסה לא על ידי סרסור
 ו מי שהחשיך בדרך ולא היה עמו נכרי שיתן לו כיסו והיתה עמו בהמה מניח כיסו
 עליה כשהיא מהלכת וכשתרצה לעמוד נוטלו מעליה כדי שלא תעמוד והוא עליה וכדי
 שלא תהיה שם לא עקירה ולא הנחה ואסור לו להנהיגה ואפילו בקול כל זמן שהכיס
 עליה כדי שלא יהיה מחמר בשבת וגזירת חכמים היא שלא יניח כיסו על גבי בהמה לא
 אם כן אין עמו נכרי ז היה עמו חרש שוטה וקטן מניח כיסו על החמור ואינו נותנו
 לאחד מהן מפני שהן אדם מישראל היה עמו חרש שוטה ואין עמו בהמה נותנו לשוטה
 שוטה וקטן נותנו לשוטה חרש וקטן נותנו לאי זה מהן שירצה לא היתה עמו בהמה
 ולא נכרי ולא אחד מכל אלו מהלך בו פחות פחות מארבע אמות ואפי' מציאה שבאה
 לידו מהלך בה פחות מארבע אמות אבל קודם שתכא לידו אם יכול להחשיך עליה
 מחשיך ואם לאו מוליכה פחות פחות מארבע אמות ה מותר למשוך את הבהמה
 במתג ורסן שלה לרשו הרבים והוא שתהיה ראויה לאותו הרסן כגון שיר לסוס ואפסר
 לגמל וחטם לנאקה וסוגר לכלב אבל אם הוציא בהמה במתג שאין משתמרת בו כגון
 שקשר חבל בפי הסוס או חתול בסוגר הרי זה משאוי שכל שמירה מעולה או שמירדת
 חמור בשיד של סוס או חתול בסוגר הרי זה משאוי שכל שמירה מעולה או שמירדת
 פחותה משאוי הוא לה ט לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך אפי' היו קשורין מע"ש
 אין נמשכין בשבת אבל מכנים הוא חבלים לתוך ידו והוא שלא יצא חבל מתוך ידו טפח
 וצריך שיהיה החבל שמפי הבהמה עד ידו גבוה מן הארץ טפח או יתר ומפני מה לא
 ימשוך הגמלים הקשורים זה בזה מפני שהוא נראה כמי שמוליכין לשוק שמוכרין בו
 הבהמות או שמשחקין בהן שם ומפני זה לא תצא בהמה בזוג שבצוארה ואפילו היה
 פקוק שאין לו קול' י לא תצא בהמה בזוג שבצוארה ולא בזוג שבכסותה ולא
 בחותם שבצוארה ולא בחותם שבכסות' ולא ברצועה שברגלה ולא בכסול' שבצוארה
 ואין חמור יוצא כמרדעת לא אם כן היתה קשור' לו מערב שבת ולא יצא גמל כמטוטלת
 התלויה לו בכ"ב בשתו או בזנבו אלא אם כן היתה קשורה בזנבו ותוטרותו ולא יצא הגמל
 עקוד יד ולא עקוד רגל וכן שאר כל הבהמה יא אין התרגולים יוצאין בחוטין
 ולא ברצועות שברגלים ואין הכבשין יוצאין בע"לה שתחת אליה שלהן ואין הכבשות
 יוצאות בעצים שמניחין להן בחוטמן כדי שיתעטשו ויפלו התולעים שבחמותן ואין העגל
 יוצא בעול קטן שמניחין לו על צוארו כדי שיכנע ויהיה נוח לחרישה ולא תצא בהמת

בשבכה

בשבת שמניחין לה בפיה כדי שלא תשוך או לא תאכל לא תצא הפרה בעור הקופר
 שמניחין לה על רדיה כדי שלא יינק ממנה השרץ כשהיא ישנת ולא תצא נרצועה שבין
 קרניה בין לנוי בין לשמרי עו שחקק לה בקרניה יוצאה באפסד הקשור בחקק בשבת
 ואם תחבו בוקנה אסור שמא תתחזו ויביאו בידו ברשות הרבים וכן כל כיוצא בזה
 יב הזכרים יוצאים בעור הקשור להן על זכרותן כדי שלא יעלו על הנקבות ובעור
 הקשור להן על לבהן כדי שלא יפלו עליהן זאבים ובמטלניות המרוקמות שמיפין אוחז
 בהן והרחלים יוצאות ואליה שלהן קשורה למעלה על גבן כדי שיעלו עליהן הזכרים או
 קשורה למטה כדי שלא יעלו עליהן הזכרים ויוצאות מלופפות במטלניות כדי שיהיה
 הצמר שלהן נקי העזים יוצאות ורדיהן קשורות כדי שייבש מהן החלב אבל אם קשרן
 כדי שלא יצא החלב עד שיהלוב אותו לערב הרי אלו לא יצאו יג אין חמור יוצא
 באוכף אעפ שאסור לו מערב שבת ולא יצא הסוס בזנב שועל ולא בזהורית שבין עיניו
 ולא תצא בהמה בקרסטל שבפיה ולא בסנדל שברגלה ולא בקמיע שאינו מומח לבהמה
 אבל יוצאה היא באגר שעל גבי המכה ובקשישין שעל גבי השבר ובשליה המרוללת
 בה ומוקק לה זוג שבצוארה ומטילת בו בחצר ונותן מרדעת על החמור בשבת זמטיל
 בחצר אבל אין תולין לה קרסטל בפיה בשבת יד כשם שאדם מצווה על שביעת
 בהמתו בשבת כך הוא מצווה על עבדו ואמתו ואעפ שהן בני דעה ולדעת עצמן עושין
 מצוה עלינו לשמרן ולמנען מעשיית מלאכה בשבת שנלמען ינוח שורך וחמורך וינפש
 בן אמתך והגר טו עבד ואמה שאנו מצווין על שביעתן הם עבדים ששלחו וטבלו
 לטעם עבדות וקבלו מצוות שהעבדים חייבין בהן אבל עבדים שלא מלו ולא טבלו אלא
 קבלו עליהן שבע מצוות שנצטוו בני נח בלבד הרי הן כנר תושב ומותרין לעשו מלאכה
 בשבת לעצמן בפרהסיא כישראל בחול ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נהג
 הואיל וגר תושב עושה מלאכה לעצמו בשבת וגר צדק הרי הוא כישראל לכל דבר במי
 נאמר וינפש בן אמתך והגר זה גר תושב שהוא לקיטו ושכירו של ישראל כמו בן אמהו
 שלא יעשה מלאכה לישראל רבו בשבת אבל לעצמו עושה ואפילו היה הגר זה עבדו
 הרי זה עושה לעצמו:

פרק אחד ועשרים

נאמר

בתורה תשבות אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות מהן ודברים
 הרבה הן שאסרו חכמים משום שבות מהן דברים אסורים מפני שהן דומים
 למלאכות ומחן דברים אסורים גזירה שמא יבוא מהן איסור סקילה ואלו הן ב
 כל המשוה גומות הרי זה חייב משום חורש לפיכך אסור להפנות בשדה הגירה בשבת
 גזירה שמא ישוה גומות המפנה את האוצר בשבת מפני שהוא צריך לו לרב מצוה כוון
 שיכניס בו אודתים או יקבע בו מדרש לא יגמור את כל האוצר שמא יבוא להשוות גומות
 מיט שעל גבי רגלו מקנחו בכותל או בקורה אבל לא בקרקע שמא יבוא להשוות גומות
 לא ירוק בקרקע וישוף ברגלו שמא ישוה גומות ומותר לדרוס הרוק שעל גבי קרקע
 ותולד לפיתו י נשים המשחקות באגונים ושקדים וכיוצא בהן אסורות לשחק
 לקטשן פרטי דמין
 עבס ששכר עכאן
 ויחאן: שליש עור
 סהעניבד נוצרנו שיל
 מקצתו מרס' הסעט'
 להפנות לל לעשות
 נרכיו: שהכניסה
 פרטי חרישה לאסנה
 העומדת לרועה:
 לקיטו עני העלקט
 לקטשמה ופיאס:

הלכות

שבת

זמנים

לכבד בלשון בלעז
 מקובצא: לולף מ' לכוות ולזרוק בלעז
 אלקוואלי: נופחין
 סופיאלי: ערוזין
 טקונו: ערדה ט'
 זוטא ומרקע בלעז
 דוסטויכדיו: גלגל
 מרילא בלעז: ומרס
 סואכמו ניכה וסדא
 פניך לסקויתו:
 דודת סדכס מ' סכוולת עניינו סתיכ
 ס'גת סדכס בסכין
 ולקיתתס מן ענקוס
 סהכדוים עניין
 ב'טכו סדכס:
 כל סלכות סכענווד
 סס כטור סל' עמינו
 ס'יכ צד סימן סלט:
 סמג סלוי סס:
 סלף ססאקס בלעז
 פור ס' רכו סמג סס
 פשוות אינו סטארי
 בלעז:
 טור ס' סלס סמג סס
 סכסס פ' ס'דקס:
 טור סימן ס'כ

בהן בשבת שמא יבאו להשוות גומות ואסור לכבד את הקרקע שמא ישוה גומות אלא אם כן היה רצוף באבנים ומותר לז'ף מים על גבי הקרקע ואינו חושש שמא ישוה גומות שהרי אינו מתכוין לכך אין סכין את הקרקע ואפילו היה רצוף באבנים ואין נופחין אותו ואין מד'הין אותו אפילו ביום טוב כל שכן בשבת שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבא להשוות גומות כוונן שהוא עושה כן במקום שאינו רצוף ד' חצר שנתקלקלה בימי הגשמים מביא תכן ומרדה בה וכשהוא מרדה לא ירדה לא כסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבא להשוות גומות ה' המשקה את הזרעים חייב משום זורע לפיכך אסור לשאוב מן הבור בגלגל גזירה שמא ימלא לגינתו ולהרבתו ומפני זה אס'היה הבור של גלגל בחצר מותר למלא' ממנו בגלגל ו התולש חייב משום קוצר לפיכך אסור לרדות דבש מכוורת בשבת מפני שהוא כחולש: אין עולין באילן בין לח בין יבש ואין נתלין באילן ואין נכמכין באילן ולא יעלה מבעוד יום לישב שם כל היום כולו ואין משתכשין במחובר לקרקע כלל גזירה שמא יתלוש' ז' פירות שנשרו בשבת אסור לאכלן עד מוצאי שבת גזירה שמא יתלוש' הדם המחובר מותר להריח בו שאין הנייתו אלא להריח בו והרי ריחו מצוי אבל אתרוג ותפוח וכל הראוי לאכילה אסור להריח בו במחובר גזירה שמא יקוף אותו לאוכלו ח' אילן שהיו שרשיו גבוהין מן הארץ שלשה טפחים אסור לישב עליהן ואם אין גבוהין שלשה הרי הן כארץ היו באין מלמעלה משלשה לחוד שלשה מותר להשתמש בהן היו גבוהין שלשה אע"פ שצדן אחד שוה לארץ או שיש חלל תחתיהן שלשה אסור לישב עליהן ט' אין רוכבין על גבי בהמה בשבת גזירה שמא יתחזק ומורה להנהיגה ואין נתלין בהמה ולא יעלה מבעוד יום לישב עליה בשבת ואין נסמכין לצדי בהמה וצדי צדדין מותרין עלה באילן בשבת בשוגג מותר לירד במויד אסור לירד ובבהמה אפילו במויד ירד משום צער בעלי חיים וכן פורקין המשאוי מעל הבהמה בשבת משום צער בעלי חיים י' כיצד היה בהמתו טעונה שליף של תבואה מכניס ראשו תחתיו ומסלקו לצד אחר והוא נופל מאיו היה בא מן הדרך בערב שבת ובדמחו טעונה כשיגיע לחצר התיצונה נוטל את הכלים הניטלין בשבת ושאינן ניטלין מתיר התכלים והשקין נופלין היו בשקין דברי המשתברין אס'היו שקין קטני' מביא כרים וככתות ומניח תחתיהן והשקין נופלין על הכרים שהרי אס'רצה לשלוף הכר שולף מפני שהשקין קטנים וקלים ונמצא שלא בטל הכלי מהיכנו' היה טעונה עש'שית של זכוכית מתיר השקים והן נופלין שאע"פ שישברו אין בכך הפסד גדול שהרי הכלי להתכה עומד ולהפסד מועט לא חששו היו השקים גדולים ומלאין כלי זכוכית כהם פורק נחת ומכל מקום לא יניחן שם על גבי בהמה משום צער בעלי חיים יא' המדבק פירות עד שיעשו גוף אחד חייב משום מעמר לפיכך מי שנתפורו לו פירות בחצרו מלקט יד על יד ואוכל אבל לא יתן לא לתוך הסל ולא לחוד הקופה כדרך שה' עושה בחול שאם יעשה כדרך שהוא עושה בחול שמא יכבשם בידו בחוד הקופה ויבוא לידי עימור וכן אין מקבצין את המלח וכיוצא בו מפני שנראה כמעמר יב' מפרק חייב משום דש והסוהו זיתים וענבים חייב משום מפרק לפיכך אסור לסחוט חותים ורמונים הואיל ומקצת בני אדם סוחטין

פוחטין אותם כויתים וענבים שמא יבוא לסחוט זיתים וענבים אבל שאר פירות כגון פרישין ותפוחים ועוזרין מותר לסוחטן בשבת מפני שאינן בני סחיטה יג כבשין ושלקות שסחטן אם לרכך גופן מותר ואם להוציא מימיהן אסור ואין מרסקין את השלג שיוזבו מימיו אבל מרסק הוא לתוך הקערה או לתוך הכוס השום והבוטר והמלילות שריסקן מבעוד יום אם מסוחטין דיכה אסור לגמור דיכתן בשבת ואם מחוסרין שהיקה ביד מותר לו לגמור שהיקתן בשבת לפיכך מותר לגמור שהיקת הריפות בעץ הפרור בתוך הקדרה בשבת אחר שמורדין אותה מעל האש יד המולל מלילות מולל בשינוי כדי שלא יראה כרש היונק בפיו פטור ואם היה גזיח מותר לו לינק בפיו מפני שהוא מפרק כלאחר יד ומשום צער לא גזרו ואעפ"י שאין שם סכנה טו פירות שזבו מהן משקין בשבת אם זיתים וענבים הן אסור לשתות אותן המשקין עד מוצאי שבת גזירה שמא יתכוין ויסחוט אותן בשבת ואם תותים ורמונים הן אם הכניסן לאכילה משקין שזבו מהן מותרין ואם הכניסן להורכן משקין שזבו מהן אסורין עד מוצאי שבת יז זיתים וענבי שריסקן מערב שבת ויצאו מהן משקין מעצמן מותרין וכן חלו רבש שריסקן מערב שבת משקין היוצאין מהן בשבת מותרין שאין כאן מקום לגזירה שכבר ריסקן מבערב יז זורה ובורר מאבות מלאכות הן לפיכך אעפ"י שמותר למלול מלילות בראשי אצבעותיו כשהוא מנפח מנפח בידו אחת בכל כחו אבל לא בקנון ולא בתמחוי גזרה שמא ינפה בנפה ובכברה שהיא חייב והמשמר שמרים תולדת כורר או מרקד הוא לפיכך אעפ"י שמותר לסגן צלול או מים צלולין בסודרין או בכפיפה מצרית לא יעשה גומה בסודר שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבא לשמר במשמרת וכן אסור לתלות את המשמרת שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול שמא יבוא לשמר וכן המחבץ תולדת כורר הוא לפיכך אעפ"י שנותנין שומשמן ואגוזים לרבש לא יתביצם בידו ית המחתך את הירק דק דק כדי לבשלו הרי זה תולדת טוחן וחייב לפיכך אין מרסקין לא את השחת ולא את ההרובין לפני בהמה בין דקה בין גסה מפני שנראתה כטוחן אבל מהתכין את הרלועין לפני בהמה ואת הנבלה לפני הכלבים שאין טחינה בפירות ומתירין אלומות של עסיר לפני בהמה ומפספס בידו אלומות קטנות אבל לא אלומות גדולות מפני שהורח שבתן יט חבילי ס"אה ואזוב וקורנית וכיצא בהן שהכניסן למאכל בהמה מסתפק מהן וקוטסם ואוכל בראשי אצבעותיו אבל לא בידו הרבה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבוא לרוק כ הצריך לרוק פלפלין וכיצא בהן ליתן לתוך המאכל בשבת הרי זה כותש ביד הסכין ובקערה אבל לא במכתשת מפני שהוא טוחן לפיכך אסור לבריא להתרפות בשבת גזירה שמא ישחק הסממנין

פוחטין הס פוחטין
 כלשון לעז קוטסונו
 ושורדין בערב
 עזרד וכלבו סודרני
 ככשן דכרו מכושין
 כיון או כחומן כלסון
 לעז קומסוטטאטו
 סלקו יקו מוסלן
 הדכה מרסקין פי
 ענין סחיקס וכתיהס
 וריסוק הדכס הוס
 חתיכת חלית הדכס
 כסכין עץ הפרני
 מוסקולס כלסון
 המולל מלילות פי
 המוציא הסוקין מן
 הסכולס גוסס פי
 רש"י שבוס הוס חולס
 כככד והערוד כתב
 סהו מוניס קולכען
 סועל ופלט דס
 מוסס פי מוכעע
 סכולס וסוקו למעל
 וסור וקולטו להסח
 עמכו הסכולס
 ססס עסס עבוסס
 מוססס פי מוכעכ
 כתבוססס מוסס פי
 כערוד פולוס ויס
 סוסיוסכרו אונס
 קורכית
 סורוכנו יס אונרני
 סטרונוסס וכלן עונס
 אונס סס אונכונ
 מין אונס סנדל בין
 הקונסוסעמית ס
 סקולעיס לעכס לד
 הוס הסקמוכוסס
 כסכר סר כערוד
 קולוסכדנו זיתוס
 כערני כנמל עככס
 עילת סעני וסולתס
 קורטעו וסילת עלמס

הלכות שבת פרק עשירי זמנים

כל הפלגין שרעמוד כגון שמינים שדרך הנריאים לטוך בהן מותר לטוך בהן בשבת ואעפ
 שנתכוון לרפואה ושאינ הנריאים סכין בהן אסורין החושש במתנו לא יטוך ויחמוץ
 אבל סך הוא את השמן ולא שמן ורד אלא במקום שהברי סכין אותו ומותר לטוך שמן
 ומלח בכל מקום גנפה ידו או רגלו צומתה בין ואינו צומתה בחומץ ואם היה ענוו אף
 בין אסור כד החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ ויפלוט אבל מגמע הוא
 ובוילע החושש בגורנו לא יערענו בשמן אבל בוילע הוא שמן הרבה ואם נתרפא נתרפא
 אין לו עסין את המצטכי ואין שפין את השינים בסם בשבת בזמן שמתכוין לרפואה ואם
 נתכוון לריח הפה מותר כה אין נותנין יין לתוך העין אבל נותן הוא על גב העין ורוק
 תפל אפילו על גב העין אסור קילור ששרה אותו מערב שבת מעבירו על גב עינו בשבת
 ואינו חושש מי שלקה באצבעו לא יכרוך עליו גמי כדי לרפאותו ולא ידחקנו בידו כדי
 להוציא ממנו דם כו אין נותנין חמין ושמן על גבי המכה ולא על גבי מוך שעל
 המכה ולא על גבי מוך ליתנו על המכה בשבת אבל נותן הוא חוץ למכה ושותת ויורד
 למכה ונותנין מוך יבש על גבי המכה ואם היה עתיק אסור מפני שהוא כרטייה כו
 רטייה שפרשה על גבי כלי מחזירין אותה ואם פרשה על גבי קרקע אסור להחזירה
 ומניחין רטייה על גבי המכה לכתחלה במקדש שאין אסור שבות במקדש ובכל מקום
 מקנחין פי המכה ואין מקנחין את הרטייה שמא ימרח כח סכין וממשמשין בבני
 מעים בשבת והוא שיטוך וימשמש בבת אחת כדי שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול
 ואין מתעמלין בשבת איזה הוא מתעמל זה שדורסין על גופו בכח עד שיוע ויויע או
 שיהלך עד שיוע ויווע שאסור ליגע את עצמו כדי שיוע בשבת מפני שהיא רפואה
 וכן אסור לעמוד בקרקע דימוסית שבארץ ישראל מפני שמעמלת ומרפאה כס
 אין רוחצין במים שמשלשלין ולא בטיט שטובעין בו ולא במי משרה הבאישין ולא בים
 סרום ולא במים הרעים שבים הגדול מפני שכל אלו צער הזכות וקראת לשבת עונג
 לפי אם לא נשתהה בהם אלא עלה מיד אעפ"י שיש לו חטטין בראשו מותר ל
 אין מתגוררין במגדרת ואם היו ידומלוכלכות בצואה או בטיט גורד כדרכו ואינו חושש
 סכין ומפרסין לאדם לענג אבל לא לבהמה ואם היה לה צער מותר להסיר צערה בסיכה
 ופירוך בהמה שאכלה כרשינין הרבה מריצין אותה בחצר בשביל שתתרפא ואם אהיה
 דם מעמידין אותה במים בשביל שתצטנן ואין חוששין שמא ישחק לה סמנין לא
 אין מקיאיין את האוכל בשבת בדא בסם שמא ישחוק סמנין אבל להכניס ידו לתוך פי
 ולהקיא מותר ואסור לדחוק כריסו של תינוק כדי להוצי הרעי שלו שמא יבוא להשקותו
 סמנין המשלשלין ומותר לכפות כוס על הטבור בשבת כדי להעלותו וכן מותר ליהנות
 וללפף את הקטן ולהעלות אוזניים בין ביד בין בכלי ולהעלות אנקלי שכל אלו וכיצא בהן
 אין עושין אותן בסמנין כדי לחוש לטחיקה ויש לוצער מהן לב המרקד מאבות
 מלאכות לפיכך אין כוברים את התבן בכברה ולא יניח הכברה שיש בהתבן במקום גבוה
 בשביל שירד המוץ מפני שהוא כמרקד אבל נוטל התבן בכברה ומוליך לאבוס אעפ"י
 שירד המוץ בשעת הולכה שהרי אינו מתכוין לכך לג מכל חייב משום לשלש לכך
 אין מבלין קמח קלי הרבה שמא יבוא ללוש קמח שאינו קלי ומותר לגבל ארז הקלי

כגון שמינים שדרך הנריאים לטוך בהן מותר לטוך בהן בשבת ואעפ
 שנתכוון לרפואה ושאינ הנריאים סכין בהן אסורין החושש במתנו לא יטוך ויחמוץ
 אבל סך הוא את השמן ולא שמן ורד אלא במקום שהברי סכין אותו ומותר לטוך שמן
 ומלח בכל מקום גנפה ידו או רגלו צומתה בין ואינו צומתה בחומץ ואם היה ענוו אף
 בין אסור כד החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ ויפלוט אבל מגמע הוא
 ובוילע החושש בגורנו לא יערענו בשמן אבל בוילע הוא שמן הרבה ואם נתרפא נתרפא
 אין לו עסין את המצטכי ואין שפין את השינים בסם בשבת בזמן שמתכוין לרפואה ואם
 נתכוון לריח הפה מותר כה אין נותנין יין לתוך העין אבל נותן הוא על גב העין ורוק
 תפל אפילו על גב העין אסור קילור ששרה אותו מערב שבת מעבירו על גב עינו בשבת
 ואינו חושש מי שלקה באצבעו לא יכרוך עליו גמי כדי לרפאותו ולא ידחקנו בידו כדי
 להוציא ממנו דם כו אין נותנין חמין ושמן על גבי המכה ולא על גבי מוך שעל
 המכה ולא על גבי מוך ליתנו על המכה בשבת אבל נותן הוא חוץ למכה ושותת ויורד
 למכה ונותנין מוך יבש על גבי המכה ואם היה עתיק אסור מפני שהוא כרטייה כו
 רטייה שפרשה על גבי כלי מחזירין אותה ואם פרשה על גבי קרקע אסור להחזירה
 ומניחין רטייה על גבי המכה לכתחלה במקדש שאין אסור שבות במקדש ובכל מקום
 מקנחין פי המכה ואין מקנחין את הרטייה שמא ימרח כח סכין וממשמשין בבני
 מעים בשבת והוא שיטוך וימשמש בבת אחת כדי שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול
 ואין מתעמלין בשבת איזה הוא מתעמל זה שדורסין על גופו בכח עד שיוע ויויע או
 שיהלך עד שיוע ויווע שאסור ליגע את עצמו כדי שיוע בשבת מפני שהיא רפואה
 וכן אסור לעמוד בקרקע דימוסית שבארץ ישראל מפני שמעמלת ומרפאה כס
 אין רוחצין במים שמשלשלין ולא בטיט שטובעין בו ולא במי משרה הבאישין ולא בים
 סרום ולא במים הרעים שבים הגדול מפני שכל אלו צער הזכות וקראת לשבת עונג
 לפי אם לא נשתהה בהם אלא עלה מיד אעפ"י שיש לו חטטין בראשו מותר ל
 אין מתגוררין במגדרת ואם היו ידומלוכלכות בצואה או בטיט גורד כדרכו ואינו חושש
 סכין ומפרסין לאדם לענג אבל לא לבהמה ואם היה לה צער מותר להסיר צערה בסיכה
 ופירוך בהמה שאכלה כרשינין הרבה מריצין אותה בחצר בשביל שתתרפא ואם אהיה
 דם מעמידין אותה במים בשביל שתצטנן ואין חוששין שמא ישחק לה סמנין לא
 אין מקיאיין את האוכל בשבת בדא בסם שמא ישחוק סמנין אבל להכניס ידו לתוך פי
 ולהקיא מותר ואסור לדחוק כריסו של תינוק כדי להוצי הרעי שלו שמא יבוא להשקותו
 סמנין המשלשלין ומותר לכפות כוס על הטבור בשבת כדי להעלותו וכן מותר ליהנות
 וללפף את הקטן ולהעלות אוזניים בין ביד בין בכלי ולהעלות אנקלי שכל אלו וכיצא בהן
 אין עושין אותן בסמנין כדי לחוש לטחיקה ויש לוצער מהן לב המרקד מאבות
 מלאכות לפיכך אין כוברים את התבן בכברה ולא יניח הכברה שיש בהתבן במקום גבוה
 בשביל שירד המוץ מפני שהוא כמרקד אבל נוטל התבן בכברה ומוליך לאבוס אעפ"י
 שירד המוץ בשעת הולכה שהרי אינו מתכוין לכך לג מכל חייב משום לשלש לכך
 אין מבלין קמח קלי הרבה שמא יבוא ללוש קמח שאינו קלי ומותר לגבל ארז הקלי

מעט מעט אבל תבואה שלא הביאה שליש שקלו אותה ואחר כך טחנו אותה טחינדה
 נסה שהרי הוא כחול והיא הנקראת שתי מותר לגבל ממנה בחומץ וכיוצא בו הרב בבת
 אחת והוא שיהיה רך אבל קשה אסור מפני שנראה כלש וצריך לשנות כיצד נותן את
 השתית ואחר כך נותן את החומץ לר המורסן אע"פ שאינו ראוי לגבול אין גובלין
 אותו שמא יבוא לגבול העפר וכיוצ' בו ונותנין מים על גבי מורסן ומוליך בו החרוד שתי
 וערב אבל אינו ממרס בידו שלא ידא כלש אם לא נתערב מנערו מכלי לכלי עד שיתערב
 ונותן לפני התרנגולין או לפני השוורים ומותר לערב המורסן על דרך זו בכלי אחד
 ומחלק אותו בכלים הרבה ונותן לפני כל בהמה ובהמה ומערב בכלי אחד אפי' כור ואפי'
 כורים לה אין מאכלין בהמה חיה ועוף בשבת כדרך שהוא מאכיל בחול שמא
 יבוא לירי כתישת קטניות או לירי לישת קמה וכיוצא בו כיצד לא יאכיל הגמל בשבת
 מאכל שלשה או ארבעה ימים ולא ירביץ עגל וכיוצא בו ופתח פיו ויתן לתוכו כרשינין
 ומים בבת אחת וכן לא יתן לתוך פי יונים ותרנגולים למקום שאינן יכולין להחזיר אבל
 מאכיל הוא את הבהמה מעומד ומשקה אותה מעומד או נותן לתוך פיה מים בפני עצמן
 וכרשינין בפני עצמן במקו' שיכולה להחזיר וכן מאכיל העוף בידו במקום שיכול להחזיר
 ואין צריך לומר שיתן לפנין והן אוכלין לו ברא במי שמונותיו עליו כגון בהמתו
 וחייתו ויוני הבית ואוויון ותרנגולין אבל מי שאין מוונותיו עליו כגון חזיר ויוני שובך ודבור'
 לא יתן לפניהם לא מוון ולא מים ומותר לאדם להעמיד בהמתו על גבי עשבים והיא
 אוכלת אבל לא יעמיד אותה על גבי דבר שהוקצה אבל עומד בפניה כדי שתחזיר פניה
 לדבר המוקצה ותאכל ממנו וכן ביום טוב:

טור אה' סימן סכ"ב
 סימן ל"אין סה
 טור אה' סימן סכ"ד
 תרווד כלי מעכענין
 בוקעאכל ואוכלי' בו
 נ"כ קוקלירו בלעז:
 מערס פ' מעכער:
 טור ס' ומענ' סס:

פרק שנים ועשרים

רדית הפת אע"פ שאינה מלאכה אסרו אותה חכמי' שמא יבוא לאפות' המדביק
 פת בתנור מבעוד יום וקדש עליו היום מציל ממנה מוון שלש סעודו ואום
 לאחרים בואו והצילו לכם ואע"פ שהרדית אינה מלאכה כשהו' מציל לא ירדה במרדה
 אלא בסכין כדי לשנות' ב מפני מה אסרו חכמים להכנס במרחץ בשבת מפני
 הבלנין שהיו מוזמנין חמין בשבת ואומרין מערב שבת הוחמו לפיכך גזרו שלא יכנס אדם
 למרחץ בשבת אפילו להזיע וגזרו שלא ישתטף כל גופו בחמין ואפילו בחמין שהוחמו
 מערב שבת אבל פניו ידיו ורגליו מותר ברא' בחמי האור גזרה משום מרחץ אבל בחמי
 טבריה וכיוצא בהן מותר להשתטף בהן כל גופו ואסור לרחוץ במים חמין שבמערו מפני
 שהמעהר יש בה הכל יבוא לירי זיעה ונמצאת כמרחץ' נ מתחמם אדם כנגד
 המדורה ויוצא ומשתטף כל גופו בצונן אבל אינו משתטף כל גופו בצונן ומתחמם כנגד
 המדורה מפני שמפשיר מים שעליו ונמצא כרוחץ כל גופו בחמין. המביא סילון של
 צונן בתוך מיב' חמין אפילו בתוך חמי טבריה הרי' אלו בחמין שהוחמו בשבת ואסורין
 כרחיצה ובשתייה' ד מביא אדם קיתון של מים ומניחו כנגד המדורה לא בשביל
 שיחמו א' כדי שתפוג צינתן וכן מניחין של שמן כנגד המדורה כדי שיפשר לא שיחם

רדית הפת
 ספרדת הפת במרדה
 עין דדו קטנור
 שספת כדנקת צס
 והוצאתה עין קטנור
 ספורי כירי בלעז:
 טור ס' ל"כ ושכו:
 בלכין פי' האכמים
 המשתטפים לכני אדם
 צניית קמחין:
 סילון פירוש כנור
 קנולוטו בלעז:
 טור סימן ס"ח:

הלכות

שבת

זמנים

כל הלבנות מבעמוד
בטור אל מינו סכ
עד מינו סכ:
למעט מס הכלים
בז עיס חטין:

מלתות פרטנוכו
כמה פעמי סכו דבר
חס מאל שטור לוינו
ושונו אונו לרפאה
וכל כן כלש' יסועל
וכלעז אסא פיטוס
וקורין לו זכ לוארו
פוזוליכטו:
מוריים מאל ימורה
בלעז יועש הכיכוס
ידוע קומפוטואלי
בלעז:
פונחו טור ימערן:
מחלי בערני חכ אל
סאר וכלעז קרישני:
טריסקו פי שכתשן
וכתנו גליסין פול
גרוס אהלה תרגוס
והיכתי כדור דכויית
באהל יוט שהא
ענת טיכיקה את
כידוס לחוף לל
לשטפ: עפר לכוס
כלטון ישמעאל כדד
לנחל: ועבר יסמין
פמולת טעמין ט
מכוכסין אות כולד
טל יסמין ותיכסין
אותו ועשו ימכו עפר
לכקית את הידוס:
אשעה מל קבית:

וסך אדם ידו במים או בשמן ומחמם כנגד המדורה והוא שלא יחמו המים שעל ידו עד
שהא כרישו של תינוק נכוות בהן ומחמם בגד ומניחו על גבי מעים בשבת. ה
אמ' כשי של מרחץ שהיא מלאה מים המין אין נותנין לה מים צונן שהרי מחממן הרב זק
לא יתן לתוכה פך של שמן מפני שהוא כמבשלו אבל נותן הוא מים המין לחוד אמכטי
של צונן. ז מיתם שפינה ממנו תמין מותר ליתן לתוכו מים צונן כדי להפשיך
ומותר לצוק מים חמין לחוד מים צונן או צונן לחוד החמין והוא שלא יהיו בכלי ראשון
מפני שהוא מחממן הרבה וכן קדרה רותחת אעפי שהורידה מעל האש לא יתן לתוכה
תבלין אבל נותן לתוכה מלח שהמלח אינו מתבשל אלא על גבי אש גדולה ואם צק
התבשיל מקדרה לקערה אעפי שהוא רותח בקערה מותר לו ליתן לתוך הקערה תבלין
שכלי שני אינו מבשיל. ז אין שורין את התליתית בין בפשוטין בין בצונן אבל שורה
אותו בתוך החומץ ואם שתהו ביום חמישי וישושי הרי זה שורה בשב' בצונן ומניחו בחמה
עד שיחם ושותה כדי שלא יחלה אם פסק מלשתות. ח דבר שנתבשל קודם
השבת או נשרד בחמין מלפני השבת אעפי שהוא עכשיו צונן מותר לשרותו בחמין
בשבת ודבר שהוא צונן מעיקרו ולא בא בחמין מעולם מדיחין אותו בחמין בשבת אם
לא היתה הדחתו גמר מלאכתו אבל אין שורין אותו בחמין. ט מותר להחם בחמה
אעפי שאסור להחם בתולדות האור שאינו בא לטעיות מחמה לאור לפיכך מותר ליתן
מים צונן בשמש כדי שיחמו. וכן נותנין מים יפים לחוד מים רעים בשביל שיצננו ונותנין
תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור. י מערב אדם מים ומלח ושמן וטובל בו
פתו או נותנו לתוך התבשיל והוא שיעשה מעט אבל הרבה אסור מפני שנראה כעושה
מלאכה מטלאת התבשיל וכן לא יעשה מי מלח עין וזה שני שלישי מלח ושליש מים
מפני שנראה כעושה מוריס. ומותר למלוח ביצה אבל צונן וכיוצא בו אסור מפני שנר'
כבוש כב' שים בשבת והכובש אסור מפני שהוא כמבשל ומותר לטבל צונן וכיוצא בו
במלח ואוכל. יא מותר לערב יין ודבש ופלפלין בשבת לאכלן אבל יין ומים ושמן
אפרסמון אסור שאין זה ראוי לאכילה בריאים וכן כל כיוצא בזה יב חדרל שלשו
מערב שבת למחר מס'ו בין ביד בין בכלי ונותן לתוכו דבש ולא יטרוף אלא מערב
שהלים שטרפן מערב שבת למחר נותן לתוך שמן וחומץ ותבלין ולא יטרוף אלא מערב
שום שריסקו מערב שבת למחר נותנו לתוך הגריסין ולא ישדוק. יג לא מערב יג
חניטל שער מגוף האדם חייב משום גזו' לפיכך אסור לרחוץ את הידים בדבר שמשיר
את השער ודאי כגון אהלה וכיוצא בו ומותר לחוף את הידים כעפר לבונה ועפר פלפלין
ועפר יסמין וכיוצא בהן ואינו חושש שמא ישיר שער שעל ידו שהרי אינו מתכוין ערב
דבר שמשיר את השיער ודאי עס דבר שאינו משיר ודאי אם היה הריב מדבר שאינו
משיר מותר לחוף בו ואם לאו אסור. יד אסור לראות כמראה של מתכת בשבת
גזרה שמא ישיר בה נימין המדולדלין מן השיער ואפילו קבועה כותל אבל מראה
שאינה של מתכת מותר לראות בה אפילו אינו קבועה. טו המכנס חייב משום
מלבן והסודת כסות חייב מפני שהוא מכנס לפיכך אסור לדחוק מטלית או מוד וכיוצא
בהן בפי האשישה וכיוצא בה כדי לסתמך שמא יבוא לירי סחיטה ואין מקנהין כספוג
אלא

לא אם כן יש לו בית אחיזה שלא יסחוט ואין מכסין חבית של יין וכיוצא בה בבגד שאינו
מוכן לה גזירה שמא יסחוט יו נשברה לו חבית בשבת מציל ממנה מה שהו צריך
לשבת לו ולאורחיו ובלבד שלא יספוג ביין או יטפח בשמן שאם יעשדה כדרך שהוא
עושה בחול שמא יבוא לידי סחיטה וכיצד מציל ממנה מביא כלי ומניח תחתיה ולא
יביא כלי אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף גזירה שמא יביא כלי דרך רשות הרבים גורמנו לו
אורחים מביא כלי אחר וקולט כלי אחר ומצרפו לראשון ולא יקלוט ואחר כך יזמין אלא
יזמין ואחר כך יקלוט ואם הערים בדבר זה מותר יז טיט שעל גבי גודו מכסכו
מבפנים ואינו מכסכו מבחוץ גזרה שמא יכבס ומותר לגדרו בצפורן ואינו חושש שמא
ילבנו המכסכם ארת הסודר אסור מפני שהוא מלבנו אבל החלוק מותר מפני שאין
כוונתו אלא לרכנו ית מנעול או סנדל שנתלכלך בטיט ובצואה מותר לשכשו
במים אבל לכבסו אסור ואין מגדרין לא מנעלים ולא סנדלים חדשים אבל סכין ומקנהין
את הישנים כר או כסת שהיה עליהן צואה או פנוף מקנהו בסמרטוט ואם היתה על של
עור נוהגין עליהם עד שתכלה יט מי שנתלכלכה ידו בטיט מקנחה בזנב הסוס
ובזנב הפרה ובמפה הקשה העשויה לאחוז בה הקוצים אבל לא במפה שמקנהין בה
את הידים שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבוא לכבס את המפה כ מי
שרחץ במים מסתגף באלונגטיו ומביאה בידו ואין חוששין שמא יסחוט וכן מי שנשרו
כליו במים מהלך בהן ואין חוששין שמא יסחוט ואסור לו לשטוחן ואפי' בתוך ביתו גזירה
שמא יאמר הרואה הריוה כבס כסותו בשבת ושטחה ליבשה וכל מקום שאסרו חכמים
מפני מראית העין אפילו בחדרים אסור כא שתי מט'הרות זו על גבי זו נוטל
את הפקק מבתיים ומשיקן ומחזיר את הפקק למקומו מפני שאינו בא לידי סחיטה שהרי
דעתו שיצאו המים ופוקקין את הביב בסודרין ובכל דבר המטלטל כדי שלא יצופו המים
על האוכלים ועל הכלים אבל אין פוקקין את הביב כדי שירדו המים לבור שמא יסחוט
בעת שרוחק שהרי הפקק שרוי במים כב אסור לתקן בית יד של בגדים ולשברם
שברים שברים כדרך שמתקנין בחול הנגדים כשמתכבסים אותן וכן אין מקפלין הבגדים
בשבת כדרך שעושין בחול בבגדים כשיכבסו אותן ואם לא היה לו כלי אחר להחליפו
מותר לקפלו ולפשטו ולהתכסות בו כדי שיתנאה בו בשבת והוא שיהיה בגד חדש לבן
שהרי הוא מתמעך ומתלכלך מיד וכשיקפל לא יקפל לא איש אחר אבל לקפל בשנים
אסור כג הצובע מאבות מלאכות לפיכך אסור לאשה להעביר סרף על פניה
מפני שהיא כצובעת והחופר מאבות מלאכה לפיכך אסור למלאות הכר והכסת החדשי
צמוכין גזרה שמא יחפור אבל מוכין שנשרו מן הכר או מן הכסת מחזירין אותן בשבת
כד הקורע מאבות מלאכות לפיכך מי שנשתככו בגדיו בקוצים מפרישן בצנעה
ומתמהמה כדי שלא יקרע ואם נקרעו אינו חייב כלום שהרי לא נתכוון ומותר ללבוש
בגדים חדשים ואם נקרעו נקרעו פוצעין את האגוז במטלת ואין חוששין שמא תקרע
כה התוקע חייב משום בונה לפיכך כל הדלתות המחוברות לקרקע לא נוטלין
אותן ולא מחזירין גזירה שמא יתקע אבל דלת שידה תיבה ומגדל ושאר דלתות הכלים
נוטלין ולא מחזירין ואם נשמש ציר התחתון שלהן דוחקין למקומו ובמקדש מחזירין

כל הלכות שצמחוד
 כבוד אף עינין סג
 עד מיני טעו
 וכמעט לאין סה
 פוקסין פי העלם
 שפוקסת הו
 סמחלק שער שכתב
 הלאש מכאן ומכאן
 והרכ פי סהי ככותבת
 שער הלאש על הכדע
 והיו עמין גדולת
 השער: עכורה של
 חליות פי מכורה
 שאכריה פקקי פקקי
 וכן כסא העטובל
 ושולחן העטובל פי
 שמתפקים לכמה
 פנלים ופרקים:
 וכן כחליות שכתבת
 הקטן סייד כס פירוק
 ותיקון: תליות הילכה
 פי פריסת הסדין על
 גבי העמודים:
 וטרסין: פי כערוך
 כלי שגזין אונת
 מערב קלופה שאכלו
 עליו לחם והוא רחב
 אמה או ב' אמות:
 כילת חתנים בלעו
 בלדיקו: כונע
 וכו' קאשיל בלעו:
 המסכן ככשופה סיוון
 קולארי בלעו: ופי
 כפיפה למעלה כפי
 סיון יד: לול דירת
 התכונלים פולארי
 בלעו: מנופה: כסוי
 החנית סנקול אונת
 ומנואין היין דרך
 אונת קכ:

אין גודלין את שער הראש ואין פוקסין אותו מפני שנראה כבונה ואין כחורין סגורת
 של חליות ולא כסא המפוצל ולא שלחן המפוצל וכיוצא בהן מפני שנראה כבונה ואם
 החזיר פטור שאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים ואם היה רפוי מותר להחזירו ואין
 מתקנין חליות של שדרה של קטן זו בצד זו מפני שנראה כבונה. כו העושה אהל
 קבוע חייב משוב בונה לפיכך אין עושין אהל עראי לכתלה ולא סותרין אהל עראי
 גזרה שמה יעשו או יסחור אהל קבוע ואם עשה או סתר אהל עראי פטור ומותר להוסיף
 על אהל עראי בשבת כיצר תלית שהיתה פרוסה על העמודים או הכתלים והיתה כרוכה
 קודם השבת אם נשאר ממנה ג' טפח מתוך הריזה מותרת את כולה בשבת עד שיעשה
 אהל גדול וכן כל כיוצא בזה. כח אין תולין את הכלי שהרי נעשים תחתיה אהל
 עראי ומותר להניח מטה וכסא וטרסקל ואעפ"י שיעשו תחתיהן אהל שאין זה דרך עשיית
 אהל לא קבע ולא עראי כו כל אהל משופע שאין בגוו טפח ולא בפחו משלשה
 סמוך לגוו רוחב טפח הרי זה אהל עראי והעושה אותו לכתלה בשבת פטור. טלית
 כפולה שהיו עליה חוטין שהיא תלויה בהן מערב שבת מותר לנטותה ומותר לפרקה וכן
 הפרוכת ל כילת חתנים שאין בגוה טפח ואין בפחות משלשה סמוך לגוה רוחב
 טפח הואיל שהיא מתוקנת לכך מותר לנטותה ומותר לפרקה והו' שלא תהא משולשלת
 מעל המטה טפח פקק החלון בזמן שהו' מחוקקן לכך אעפ"י שאינו קשור ואינו תלוי מותר
 לפקוק בו החלון. לא כובע שעושין על הראש ויש לו שפה מקפת שהוא עושה
 צל כמו אהל על לבושו מותר ללבשו ואם הוציא מן הבגד סביב לראשו או כנגד פניו כמו
 אהל והיה מהודק על ראשו ויהי השפה שהוציאה קשה ביותר כמו ג' אסור מפני שהוא
 עושה אהל עראי. לב הנוטה פרוכת וכיוצא בה צריך להזהר שלא יעשה אהל
 בשעה שנוטה לפיכך אם היתה פרוכת גדולה תולין אותה שנים אבל אחד אסור ואם
 היתה כילה שיש לה ג' און מותרת אותה ואפילו עשה שאי אפשר שלא תנבד מעט
 טעל הארץ ותעשה אהל עראי. לג בגד שמכסה בו פי החכית לא יכסה בו ארץ
 כולה מפני שנעשה אהל אבל מכסה הוא מקצת פיה. המסכן בכפיפה מצרית לא יבנה
 קרקעית הכפיפה מן הכלי טפח כדי שלא יעשה אהל עראי בשבת:

פרק שלשה ועשרים

העושה

נקב שהוא עשוי להכניס ולהוציא כגון נקב שבולול התרעולין שהוא
 עשוי להכניס האורה ולהוציא ההבל הרי זה חייב משום מכה בפטיש
 לפיכך גזרו על כל נקב אפילו היה עשוי להוציא בלבד או להכניס בלבד שמה יבוא
 לעשות נקב שחייבין עליו ומפני זה אין נוקבין בחבירת נקב חדש ואין מוסיפין בו אבל
 פותחין נקב ישן והוא שלא יהיה הנקב למטה מן השמרים שאם היה למטה מן השמרים
 הרי זה עשוי לחזק ואסור לפתחו. ב נוקבין מנופה של חכית להוציא ממנה יין
 ובלבד שינקבה מלמעלה אבל מצדה אסור מפני שהוא כמתקן כלי. שובר אדם את
 החכית

הלכות

שבת

זמנים קיט

וְחֻבֵּית לֵאמֹל מִמֶּנָּה גֵּרוּגְתָּ וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת כְּלִי וּמֵיֵא אֲדָם חֻבֵּית שֶׁלִּיִן
 וְחֻבֵּית אֶת רֹאשָׁהּ בְּסִיף לִפְנֵי הָאוֹרֵחַיִן וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שֶׁאֵין כּוּוֹנְתָּ אֵלֶּיָּהּ לְהִרְאוֹת נְדִיבוּרָתָּ
 לְבוֹי וְכִשְׁם שֶׁאֲסוּר לִפְתּוֹחַ כָּל נֶקֶב כֵּךְ אֲסוּר לְסַתּוֹם כָּל נֶקֶב לְפִיכָּךְ אֲסוּר
 לְסַתּוֹם נֶקֶב הַחֻבֵּית וְאֵפֶ' בְּרִבֵּר שֶׁאִינוּ מִתְמַרְחֵז וְאִינוּ בֹא לִידֵי סְחִיטָה כְּגוֹן שִׁיטּוֹם בְּקִיסָם
 אוּ בְצַדִּיר קֶטֶן אֲבָל אִם הֵנִיחַ שֶׁם אוֹכַל כְּדֵי לְהַצְנִיעוֹ וּנְמַצָּא הֵנֶקֶב נִסְתָּם מוֹתֵר וְכוּתֵר
 לְהַעֲרִים בְּדַבְרֵי זֶה ר' כָּל דָּבָר שֶׁהוּא וְגַם מֵלֶאכָה חַיִּיב עָלָיו מִשּׁוּם מַכָּה בְּפִטְשִׁי
 וּמִפְּנֵי זֶה הַגּוֹרֵד כָּל שֶׁהוּא אוּ הַמְתַּקֵּן כְּלִי בֹאֵי זֶה דָּבָר שִׁיתַּקֵּן חַיִּיב לְפִיכָּךְ אֲסוּר לְהַשְׁמִיעַ
 קוֹל שֶׁל שִׁיר בְּשַׁבַּת בֵּין כְּלִי שִׁיר כְּגוֹן כְּנוֹרוֹת וּנְבִלִים בֵּין בְּשֵׁאר דְּבָרִים אֲפִילוּ לְהַכּוֹת
 בְּאַצְבָּע עַל הַקְּרָקַע אוּ עַל הַלּוּחַ אַחַת כְּגוֹד אַחַת כְּדֵרֵךְ הַמְשׁוֹרְרִי אוּ לְקַשְׁשׁ אֶת הָאֵגוֹז
 לְתֵינוֹק אוּ לְשַׁחֵק בּוֹ כּוּוֹן כְּדֵי שִׁישְׁתּוֹק כָּל זֶה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אֲסוּר גּוֹרֵה שְׂמָא יִתְקַן כְּלִי שִׁיר
 ה' אֵין מְסַפְּקִין וְלֹא מְרַקְדִין וְאֵין מְסַפְּחִין בְּשַׁבַּת גּוֹרֵה שְׂמָא יִתְקַן כְּלִי שִׁיר וְלִסְפֵּק
 כְּלֵאחֲרֵי יָד מוֹתֵר אֵין שְׁטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם גּוֹרֵה שְׂמָא יִתְקַן חֻבֵּית שֶׁל שְׁטִין בְּרִיכָה
 שְׁבַחֲצֵר מוֹתֵר לְשׁוֹט בְּתוֹכָהּ שֶׁאִינוּ בֹא לַעֲשׂוֹת חֻבֵּית שֶׁל שְׁטִין וְהוּא שִׁיחֵיהּ לֵה שֶׁפָּה
 מוֹקֶפֶת שֶׁלֹּא יַעֲקֹר מִמֶּנָּה הַמַּיִם כְּדֵי שִׁיחֵיהּ הֵיכֵר וְהַפְּרֵשׁ בֵּינָהּ וּבֵין הַיָּם ו' אֵין
 חוֹתְכִין שְׂפוֹפֶרֶת שֶׁל קִנְיָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַתְקֵן כְּלִי הִיתָה חֲתוּכָה אֲעִפֵּי שֶׁאִינָהּ מִתּוֹקֶנֶת
 מוֹתֵר לְהַכְנִיסָהּ בְּנֶקֶב הַחֻבֵּית בְּשַׁבַּת לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה יֵין וְאֵין חוֹשֵׁשִׁין שְׂמָא יִתְקַן וְאֲסוּר
 לְהִנְיֵחַ עָלָהּ שֶׁל הַדָּם וְכִיּוֹצֵא בּוֹ בְּתוֹךְ הַנֶּקֶב שֶׁל חֻבֵּית כְּדֵי שִׁיְקַלֵּחַ אֶת הַיֵּין מִפְּנֵי שֶׁהוּא
 כְּעוֹשֶׂה מְרֹב בְּשַׁבַּת וְאֵין שׁוֹרְרִין אֶת הַדָּרִס וְאֵין קוֹרְעִין אֶת הַנִּיד מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַתְקֵן
 כְּלִי ז' זְמִירָה שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בְּטַפְּחֵי מַמְלָאֵין בַּהּ בְּשַׁבַּת וְאִם אִינָהּ קְשׁוּרָה אֵין
 מִמְּלָאֵין בַּהּ גּוֹרֵה שְׂמָא יִקְטוֹם אוֹתָהּ וְיִתְקַנָּה אֲסוּר לְהוֹפֵךְ כְּלִי כִּסְף בְּגִרְתְּקוֹן מִפְּנֵי שֶׁהוּא
 מְלַבֵּנוּ כְּדֵרֵךְ שֶׁהוּא מְנִין עוֹשִׂין וְנִמְצָא כְּמַתְקֵן כְּלִי וְגוֹמֵר מֵלֶאכְתּוֹ בְּשַׁבַּת אֲבָל חוֹפֵפִין אוֹתוֹ
 בְּחֹל וּבִגְתֵר וְכֵן כָּל הַכְּלִים הוֹפֵפִין אוֹתָן בְּכָל דָּבָר וְאֲסוּר לְהִדְיָח קְעוּרוֹת וְאַלְפָסִין וְכִיּוֹצֵא
 בְּהֵן מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַתְקֵן אֵלֶּא אִם כֵּן הִדְיָח לְאֲכוֹל בְּהֵן סְעוּדָה אַחֲרַת בְּאוֹתָהּ שַׁבַּת אֲבָל
 כְּלִי שְׁתִּיָּה כְּגוֹן כּוֹסוֹת וְקִיתוּנוֹת מוֹתֵר לְהִדְיָחן בְּכָל עַת שֶׁאֵין קָבַע לְשְׁתִּיָּהּ וְאֵין מְצִיעִין
 אֶת הַמְּטוֹת בְּשַׁבַּת כְּדֵי לִישֵׁן עֲלֵיהֶן לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת אֲבָל מְצִיעִין מְלִילֵי שַׁבַּת לְשַׁבַּת
 ח' אֲסוּר לְהַטְבִּיל כְּלִים טְמֵאִין בְּשַׁבַּת מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַתְקֵן כְּלִי אֲבָל אֲדָם טְמֵא
 מוֹתֵר לְטְבֹל מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה כְּמִיקֵר וְאֵין מוֹזִין עָלָיו בְּשַׁבַּת הַמְּטְבִּיל כְּלִים בְּשַׁבַּת בְּשׁוּגָ
 שִׁתְּמַשׁ בְּהֵן בְּמוֹיֵד לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵן עַד לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת וּמוֹתֵר לְהַטְבִּיל אֶת הַמַּיִם הַטְּמֵאִין
 בְּשַׁבַּת כִּיּוֹד יַעֲשֶׂה נוֹתֵן בְּכָלֵי שֶׁאִינוּ מִקְבָּל טוֹמְאָה כְּגוֹן כְּלִי אֲנָנִים וּמְטְבִּיל הַכְּלִים בְּמִקְוָה
 עַד שִׁיעֲלָה מֵי הַמְּקוּוֹה עֲלֵיהֶן וְיִטְהַרוּ ט' אֵין מְגַבִּיחִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֵׂרוֹת בְּשַׁבַּת
 מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה כְּמַתְקֵן דָּבָר שֶׁלֹּא הִיָּה מְתוֹקן מַעֲבָד מֵאֲבוֹת מֵלֶאכּוֹת הוּא וְהַמְּרַכֵּךְ
 עוֹר בְּשֶׁמֶן כְּדֵרֵךְ שֶׁהַעֲבָדִין עוֹשִׂין הֵרִיזוּ מַעֲבָד וְחַיִּיב לְפִיכָּךְ לֹא יִסּוֹךְ אֲדָם רְגְלוֹ בְּשֶׁמֶן
 וְהוּא בְּתוֹךְ הַמְּנַעַל אוּ בְּתוֹךְ הַכְּנָר הַהֲרָשִׁים אֲבָל סָךְ הוּא אֶת רְגְלוֹ שֶׁמֶן וְלוֹבֵשׁ מִנְעֵלוֹ
 אוּ סָנְדְּלוֹ אֲעִפֵּי שֶׁהֵן חֲרָשִׁים וְסָךְ כָּל גּוֹפֵן שֶׁמֶן וּמִתְעַגֵּל עַל גְּבִי קְטָבִלִיא חֲדָשָׁה וְאִינוּ
 חוֹשֵׁשׁ בְּדָא כְּשֶׁהִיָּה הַשֶּׁמֶן מוֹעֵט כְּדֵי שִׁישְׁחָצֵחַ הָעוֹר בְּלָבָד אֲבָל אִם הִיָּה בְּבִשְׂרוֹ שֶׁמֶן
 לְרַבָּה כְּדֵי שִׁירְכֵךְ הָעוֹר הֵרִיזוּ זֶה אֲסוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַעֲבָדוֹ וְהַכֵּל בְּחָרָשִׁים אֲבָל בִּישְׁנִים
 מוֹתֵר

קַסְקָסִים עֲבִינוּ
 קִנְיָה קִנְיָה
 מִסְפָּקֵי פִ' כִּרְבֵי בְּט'
 הַמַּסְלֵךְ שֶׁעֲבִינוּ הַכִּיּוֹן
 וְהַכְּבֵּאָה כְּבֵלָל וְלִשֵׁי
 פִ' הַכְּבֵּאָה כֵּךְ עַל וְךָ
 וּמִטְמָחִין הַכְּבֵּאָה כֵּךְ
 לֵכָךְ וּמְרַקְדִין עֲבִינוּ
 הַבְּרִקָּה וְהַלְלוֹנוּ כ'
 כְּבֵלָל חֻבֵּית שֶׁל
 שְׁטִין הוֹאֲכוֹד כְּכִין
 שְׂקוּרִין אֵינוּ עַל
 גְּבוּסֵי הַעֲתִמְלוּס ל'
 לְשׁוֹט לְהַעֲמִיד עֲנַע'
 עַל פְּנֵי הַמַּיִם בְּרִיכָה
 מְקוּוֹה הַמַּיִם בְּלִשְׁוֹן
 לְעוֹ נִכְסוּרָה ו'
 וְשִׁקְקוּקָה וְמוֹרֵב
 קִנְיָה לְעוֹ טַעֲמָה
 סָךְ קֶטֶן שְׂטוֹכִין בּוֹ
 מַיִם מִן הַכְּנָר אוּ מִן
 הַמַּעֲבָד לְתוֹךְ פִ'
 רְטִי לְשִׁפְטָה
 גְּרִיתוֹקוֹן כְּמִין עֲמֵר
 סָנְדְּלֵי כְּכִיּוֹנוֹת שֶׁל יוֹן
 שִׁפְטוֹן בּוֹ אֵת הַכְּסָף
 וְהוֹ מְתַלְתֵּן וְכַעֲרִין
 רְטִי כְּבֵלָל
 כְּמִיקֵר מֵי כְּמַנְטָן
 מְתַעַבֵּל ל' מְתַלְתֵּל
 וְקְטָבִלִיא עֲנַע שֶׁל
 עוֹר

מותר. יא המורה רטייה בשבת חייב משום מוחק את העור לפיכך אין מוחקין
 נקב בשערה וכיוצא בה שמה ימרה ואפי' בשומן אין סותמין את הנקב גזרה משום שעור.
 יב כתב מאבות מלאכות לפיכך אסור לחזול בפוך וכיוצא בו בשבת מפני שהוא
 ככותב ואסור ללוות ולהלוות גזרה שמה יכתוב. וכן אסור לקנורג ולמכור ולשכר
 ולהשכיר גזרה שמה יכתוב. לא ישכור אדם פועלים בשבת ולא יאמר לחברו לשכור לו
 פועלין אבל לשאול ולהשאיל מותר. שואל אדם מחברו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא
 יאמר לו הליגי. יג אחד המוכר נפה או במסירה אסור בין במאזנים בין שלא
 במאזני וכשם שאסור לשקול כך אסור למנות ולמדור בין בכלי מדה בין ביד בין בתבל
 יד אין דינין בשבת ולא חולצין ולא מ'במין ולא מקדשין גזרה שמה יכתוב ואין
 מקדישין ולא מעריכין ולא מהרימין מפני שהוא כמקח וממכר ואין מגביהין תרומה
 ומעשרות שזה הומה למקדיש אותן פירות שהפריש ועוד מפני שהוא כמתקן אותן
 בשבת ואין מעשרין את הבהמה גזרה שמה י'שום בסקרא ומקדיש אדם פסחו בשבת
 והגינתו ביום טוב שזו מצות היום היא וכשם שאין מקדישין כך אין מקדשין מ' חטאת.
 טו המגביה תרומות ומעשרות בשבת או ביום טוב בשונג יאכל ממה שהתקין במזיד
 לא יאכל עד מוצאי שבת ובין כך ובין כך תיקן את הפירות. וכן המקדיש או המעריך או
 החריש בשבת בין בשונג בין במזיד מה שעשה עשוי ואין צריך לומר ביום טוב וכן המקנה
 לחברו בשבת קנה. יז מעשרין את הדמאי בין השמשות אבל לא את הודאי מי
 שקרא שם לתרומת מעשר של דמאי או למעשר עני של ודאי לא יטלם בשבת ואעפי
 שיחד מקומן מקורם השבת והרי הן ידועין ומנותין בצד הפירות ואם היה כהן או עני
 למודים לאכול אצלו יבאו ויאכלו ובלבד שיודיע לכהן שזו שאני מאכילך תרומת מעשר
 ויודיע לעני שזו שאני מאכילך מעשר עני. יח אסור להפ'ם ולשחק בקוביא בשבת
 מפני שהוא כמקח וממכר ומפ'ם אדם עם בניו ועם בני ביתו על מנה גדולה כנגד מנה
 קטנה מפני שאין מקפידין. יח אסור לחשב חשבונות שהוא צריך להן בשבת בין
 שעבר בין שעתיד להיות גזרה שמה יכתוב לפיכך חשבונות שאין בהן צורך מותר לחשבן
 כיצד כמה סאין תבואה היתה לנו בשנה פלונית כמה דינרין הוציא בתחנות בנו וכיוצא
 באלו שהן בכלל שיהיה בטלה שאין בהן צורך כלל המחשב אותן בשבת כמחשב בחול
 יש אסור לקרות בשטרי הדיוטות בשבת שלא יהא כדרך חול ויבוא למחוק מנה
 אדם פרפרותיו ואת אורחיו מפיו אבל לא מן הכתב כדי שלא יקרא בשטרי הדיוטות לפיכך
 אם היו השמות חקוקין על הטבלה או על הכותל מותר לקרותן מפני שאינו מתחלף
 בשטר ואסור לקרות בכתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקני בשבת. אף לקרות
 בכתובים בשבת בשעת בית המדרש אסור גזירה משום בטול בית המדרש שלא יהיה כל
 אחד יושב בביתו וקורא ומנע מבית המדרש. כ גפלה דליקה בתצר בשבת אינו
 מציל כל מה שיש בתצר להצטר אחרת שבאותו המבוי אעפי שעירבו גזרה שמה יכבד
 הדליקה כדי שיעיל מפני שאדם בהול על מכונו לפיכך גזרו שלא יציל אלא מזון שהוא
 צריך לו לאותה שבת וכלים שצריך להשתמש בהן בשבת ובגדים שיכול ללבוש שנמצא
 מתיאש מן הכל ואינו בא לידי כיבוש ואם לא עירבו אף מונו וכליו אינו מציל. כא

טור אל פיון טכ
 וז'ד: טענ לאוין מה
 טור אל מ'ט'ט' וטו
 ט'ך ל' כותל טונויה
 כלעט: טור אל טו
 ט'כ טענ לאוין מה
 טור טוען טלט:
 מעריך קוף טאומר
 ערך פלוני עלי
 טנות כפי הטנים
 כמו טענו כפרסת
 ערכין: ועמרים הדי
 כהנה זו חרס ומסת
 חרעו בדק הכית:
 טעל גרסום במקרא
 טר'רסום טעמיו:
 דמאי טירו עמי האל
 קרויים דמאי טכני
 טהס כמפק אס הס
 טעטרו אס לאו ויולת
 דמאי מורכבת טן
 דא טאו: והדלוי טו
 דכר טידוע לנו טאומי
 מעטור ונקרא גם כן
 טכל טל טל לא:
 ולמודים ל' דגליה:
 להפ'ים פירוש להטול
 גורלות על הטנות:
 וקוביא טי הרב כפר
 שואל טהוא טס כופל
 על כל עומי טחוק
 טונמכס עלי טחוק
 א'ס טמון טכיו
 כהטכ' איתע הטחוק
 כמו הטמטין ו
 והכרדטור: כתב
 טעהלך וכו' מ'כתב
 טכותבו יתח טוורין
 טככתל עתוי וטכט'
 להכות עתן טמוור
 טהוא: ודוקמי ל'ל
 פרטוף טכט'ס:

הלכות שבת זמנים קב

זמנה הוא מציל למזונה אם נפלה דליקה בלילי שבת מצילין מזון שלש סעודו הראוי לאדם לאדם והראוי לבהמה לבהמה נפלה בשחרית מצילין מזון שתי סעודות במנוחה מצילין מזון סעודה אחת כב בדא במציל בכלים הרבה או שהיה ממלא כלי ומוציאו חמירה וחזרו וממלא אותו שנייה הוא שאין מציל אלא מה שהוא צריך לו אבל אם הוציא כל אחד אחד בהוצאה אחד אע"פ שיש בו כמה סעודות מותר כנ כיצד מציל סל מלא ככרות אע"פ שיש בו כמה סעודות ועגול של רבילה וחבית של יין וכן אם פרש פליתיו וקבץ בה כל מה שיכול להוציא והוציאה מלאה בבת אחת מותר כד אמר לאחרים בואו והצילו לכם כל אחד ואחד מציל מזון שהוא צריך לו או כלי אחד שמחזיק אפילו דבר גדול והרי הוא של מציל ואם לא רצה המציל לקחתו ונתנו לבעליו מותר לו ליטול ממנו אחר השבת שכר עמלו ואין זה שכר שבת שהרי אין שם מלאכה ולא איסור שלא הוציאו אלא במקום מעורב כה הציל פת נקיה אינו חוזר ומציל פת שאינה נקיה אבל אם הציל פת שאינה נקיה חוזר ומציל פת נקיה ומציל ביום הכפורים מה שהוא צריך לומר ליום טוב ולא משבת זו לשבת הבאה ומה הוא מציל ללבושו לובש כל מה שהוא יכול ללבוש ועוטר כל מה שהוא יכול לעטוף ומוציא ואומר לאחרים בואו והצילו לכם וכל אחד ואחד ללבוש ומעטף כל מה שיכול ומוציא והרי הוא שלו כמו המאכל שהרי מן ההפקר הם וכו' כו מותר להציל כל כתבי הקדש שיש בחצר לחצר אחרת שבאותו המבוי ואע"פ שלא עירבו ובלבד שיחיה למבוי שלש מחצות ולחיי אחד והו' שהיה כתובין אשורית בלשון הקדש אבל אם היו כתובין בכל לשון או בכתב אחר אין מצילין אותן אפילו היה שם עירוב ובחול איסור לקרות בהם אלא מניחן במקום התורף והן מתאדין מאליהן כו היו כתובין בסם ובסקרא אע"פ שאינו כתב של קיימא הואיל והן כתובין אשורית ובלשון קדש מצילין אותן גליון של ספרים של מעלה ושלמטה ושביין פרשה לפרשה ושביין דף לדף ושבת חלצה הספר ושנסוף הספר אין מצילין אותן הנרכות והקמיעין אע"פ שיש בהן אותיות של שבועיניות הרבה של תורה אין מצילין אותן מפני הדליקה כה ספר תורה שיש בו ללקט שמונים וחמש אותיות מתוך תיבות שלמות ואפילו בכללן יגד שהדוחא וכן אם היתה בו פרשה שאין בה שמונים וחמש אותיות ויש בה הזכור כגון ויחי בנסוע הארון מצילין אותו מפני הדליקה ומצילין חיק הספר עם הספר ותיק תפילין עם התפילין אע"פ שיש בתוכן מעות:

טור אה מינין סלד
סענ לאוין פס
עגול סל דבילכ הנה
אסופת פלכו הדנקין
ימד :

טור פס ומענ סס

הכל בטור ומענ סס
כתב אשורי הנה
הכתב שבידינו יא
עפני סהנא מינסד
באותיותינו זיל מפני
סגובא מאסור: תורף
ט' כערו עקו מנוזה
סאינו עונכע: סס ט'
הרכ סהנא סס עיקר
א' טנוכע' כונענדן
סרופעונוטו: סקרא
סכ' סנוכע' כונ' סלדס

פרק ארבעה ועשרים

יש דברים שחן אסורין בשבת אע"פ שאינן דומין למלאכה ואינן מביאין לירי מלאכה ומפני מה נאסרו משום שנאמר אם תשיב משבת רגליך עשות הפצין ביום קדשי ונאמר וכדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר זה לפיכך אסור לאדם להלך בתפציו בשבת ואפילו לדבר בהן כגון שידבר עם שותפו מה ימכור יפחד או מה יקנה או היאך יבנה בית זה ובאי זה סודרה ילך למקו' פלוני כל זה וכיצא

טור אה מינין סס
סענ עפין ל

הלכות

שבת

זמנים

טור סא סיעין סא

כו אסור שנו'דבר דבר דבור אסור הרדור מותר **כ** אסור לאדם לפקוד גנותו
 ושרותיו בשבת כדי לראות מה הן צריכין או היאך הן פירותיהן שהרי זה מהלך לעשות
 חפצו וכן אסור לאדם שיצא בשבת עד סוף התהום וישב שם עד שתחשך כדי שיהיה
 קרוב לעשות חפציו כמוצאי שבת שהרי נמצא הלכו בשבת לעשות חפציו **ג**
 בדא' כשהחשיך על התהום לעשו'דבר שאסור בשבת לעשותו אבל אם החשיך לעשות
 דבר שמותר לעשותו בשבת הרי זה מותר כיצד אין'מחשיכין על התהום להביא פירות
 מח'בורין או לשכור פועלין אבל מחשיך הוא לשמור פירות שהרי מותר לשמור בשבת
 ומחשיך להביא בהמה או פירות תלושין שהבהמה קורא לה והיא באה אע"פ שהיא חוץ
 לתהום ופירות תלושין אילו היו שם מחיצות היה מותר להביאן בשבת וכן אומר אדם
 לחברו לכתך פלוני אני הולך למחר שאם היו שם בורגין היה הולך לשם בשבת וכן כל
 כיוצא בזה **ד** מותר לאדם לומר לפועל הנראה שתעמוד עמי לערב אבל לא
 יאמר לו היה נכון לי לערב שנמצא עושה חפצו בשבת ואסור לרוץ ולדלג בשבת שנא' **מ**
 מעשו'דרכיך שלא יהא הלוכך של שבת כהלוכך של חול ויור'ד אדם לבור ושיה ומערה
 אפילו הן מאה אמה ומטפס ויורד ושותה ומטפס ועולה ואסור להרבות בשיחה בטילה
 שנו'דבר דבר שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול **ה** מותר לרוץ בשבת
 לדבר מצוה כגון שירוף לבית הכנסת או לבית המדרש ומדשבין חשבונות של מצוה
 ומורדין מדידה של מצוה כגון מקוה לידע אם יש בו כשיעור או נגר לידע אם מקבל
 טומאה ופוסקין צדקה לעניים והולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ואפילו לטרטאות
 וטרקלין של גוים לפקח על עסקי רבים בשבת ומשדכין על התינוקת ליארס ועל
 החינוך ללמדו ספר וללמדו אומנות ומבקרין חולין ומנחמין אבלים והגכנס לבקר את
 החולה אומר שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבא' ומחשיכין על התהום לפקח על
 עסקי כלה ועל עסקי המת להביא לו ארון וכתריכין ואומר לו לך למקום פלו' לא מצאת
 שם הבא ממקום פלו' לא מצאת במנה הבא כמאתים ובלבד שלא יזכור לו סכום מקח
 שכל או וכיוצא בהן מצוה הן ונאמר עשות חפצו וכו' חפצו אסורין חפצו שמים מותרין
ו מפליגין בים הגדול כערב שבת לדבר מצוה ופוסק עמו לשובות ואינו שוברת
 ומפריין נדרים בשבת בין לצורך שבת בין שלא לצורך שבת ונשאלין להכס על הנדרים
 שהן לצורך השבת ומתירין אע"פ שהיה להן פנאי להתירן קודם השבת שדברים או מצוה
 הן **ז** אין עונשין בשבת אע"פ שהעונש מצות עשה אינה דוחה שבת כיצד הרי
 שנתחייב בבית דין מלקות או מיתה אין מלקין אותו ואין ממיתין אותו בשבת שנאמר לא
 תבערו אש ככל מושבותיכם ביום השבת זו אוהרה לבית דין שלא ישרפו בשבת מי
 שנתחייב שריפה והוא הדין לשאר עונשין **ח** מותר לאדם לשמור פירותיו בשבת
 בין תלושין בין מח'בורין ואם בא אדם ליטול מהן או בהמדי וחייה לאכול מהן גוער בהן
 ומכה בהם ומרחיקן והלא דבר זה מחפצו הוא ולמה הוא מותר מפני שלא נאסר אלא
 לקנות לעצמו חפצים שאינן עתה מצויין או להשתכר ולהרויח ולהטפל בהנאה שתבוא
 לירו' אבל לשמור ממונו שכבר בא לידו עד שיעמוד כמות שהווא מותר הא למה זה
 דומה לנועל ביתו מפני הנגבים **ט** המשמר זרעיו מפני העופות ומקשאיו ומדלעין
 מפני

נודנכן בתים מעוכי
 לעור: בודנן בלעז
 טור סא סיעין סא
 טור סא סיעין סא

מטפס פי בערוך
 כמו מלג ומכתר:

טור סא סיעין סא וכו'
 כענ' לאוין סה ועשין
 יב

טרטאות וטרקלין
 כס עקנות מושב
 המלכוס: לפקח לל
 לפקוח עינים לעמו
 קשתלנות קה:

טור סא סיעין סא
 טור סא סיעין סא
 כענ' לאוין סה

טור סא סיעין סא
 כענ' לאוין סה

טור סא סיעין סא

שפני החיה לא יספך ולא ירקר כדרך שעושה בחול גזרה שמא יטול צרור ויזרוק ד' אמות ברשות הרבים: כל הדברים שהן אסורין משום שבות לא גזרו עליהן בין השמשות אלא בעצמו של יום שהן אסורין אבל בין השמשות מותרין והוא שיהיה שם דבר מצוה או רוחק כיצד מותר לו בין השמשות לעלות באילן או לשוט על פני המים להביא לרוב או שופר וכן מוריד מן האילן או מוציא מן הכרמלית עירוב שעשה וכן אם היה טרוד ונחפו ונצרך לדבר שהוא משום שבות בין השמשות הרי זה מותר אבל אם לא היה שם דוחק ולא דבר מצוה אסור לפיכך אין מעשרין את הודאי בין השמשות והדילוג בנבל.

אף על פי שאיסור הפרשת מעשר בשבת משום שבות אבל מעשרין את הדמאי: ודילוג' ריקוד' עוקר י' א קטן שעשה בשבת דבר שהיא משום שבות כגון שתלש מעציץ שאינו נקוב או טלטל בכרמלית אין בית דין מצווין להפרישו וכן אם הניחו אביו אין ממחין בידו אסור חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת כדרך שהוא עושה בחול ומפני מה נגעו באיסור זה אמרו ומה אם הזהירו נביאים וצו שלא יהיה הלוחך בשבת כהלוחך בחול ולא שיהיה השבת כשיחת החול שנאמר ודבר דבר קל וחומר שלא יהיה טלטול בשבת כטלטול בחול כדי שלא יהיה כיום חול בעיניו ויבוא להגביה ולתקן כלים כפינה לפינה או מבית לבית או להצניע אבנים וכיוצא בהן שהרי הוא בטל ויושב בביתו ויבקש דבר שיתעסק בו ונמצא שלא שבת ובטל הטעם שנאמר בתורה למען ינוח: יב ועוד כשיבקר ויטלטל כלים שמלאכתן לאיסור אפשר שיתעסק בהן מעט ויבא לידי מלאכה ועוד מפני שמקצת העם אינם בעלי אומניות אלא בטלין כל ימיהן כגון הש"י לין ויושבין קרנות שכל ימיהן הן שובתין ממלאכה ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים נמצא שלא שבת שביחה הנכרת לפיכך שביחה מדברים אלו היא שביחה השווה בכל אדם ומפני דברים אלו נגעו באיסור הטלטול ואסרו שלא יטלטל אדם בשבת לא כלים הצריך להסכמו שיתבאר:

נדילוג' ריקוד' עוקר
דגלאחת ומיחא אחת
וקיפון שתי דגלי
כאחת: דלמי מ'
הדגן מידענו בו
דלמי סאינו מעוסר:
מ' ס' ס' ס' ס'
היא מעושרת ואם
לאו ומלת דמאי
מורכבת מן דא מאי:
ענין מ' כלי שורעין
עוסקה לפיכה
מירושן מונית לווית:
כשעיקר מ' כשעין
ויסקוד מלשון סכמ'
לא יבקר סכמ':
הטוילים הם הסטים
בארן אכה ואכה:
וישכין רכות' הם
כעוקי' כדבריו סוסה:

פרק חמשה ועשרים

יש כלי שמלאכתו להתר והוא הכלי שמתר לעשות בו בשבת דבר שנעשה לו בחול כגון כוס לשתות בו וקערה לאכול בה וסכין לחתוך בו בשר ופת וקורדוס לפצוע בו אגוזים וכיוצא בהן: ב ויש כלי שמלאכתו לאיסור והוא הכלי שאסור לעשות בו בשבת דבר שנעשה בו כגון מכתשת ורחים וכיוצא בהן שאסור לכתוש ולטחון בשבת: ג כל כלי שמלאכתו להתר בין היה של עץ או של חרש או של אבן או של מתכת מותר לטלטלו בשבת בין בשביל עצמו של כלי בין לצורך מקומו בין לצורך גופו: וכל כלי שמלאכתו לאיסור בין היה של עץ או של חרש או של אבן או של מתכת מותר לטלטלו בשבת בין לצורך גופו בין לצורך מקומו אבל בשביל עצמו של כלי אסור: ד כיצד מטלטל הוא את הקערה של עץ לאכול בה או לישב במקומה או כדי שלא תגב וזה הוא בשביל עצמה וכן אם טלטל אותה מן החמה כדי שלא תיבש ותשבר או מן הגשמי' כדי שלא תתפח ותפסד הרי זה מטלטל בשביל עצמה

קורבן: פי כערוך
 מקבת קטנה: מנירים
 כלי עשוי כסמין ארז
 שיש בו פניעות רבות
 תכונות שנו מעסקין
 הכסלים: מנרפה
 כלי שנוטין בו את
 התנור תרנוס יעוש
 מנרפות: הרמת
 כלי כעין מחמת של
 עץ שזרין בו את
 התבואה: מולב: כלי
 שיש לו שנים של כדול
 להכות על הכשר
 ולהסירה מעל האש:
 כוש: כלי כעין עמט
 של עץ גדול שנוטין
 אותו בארבע ימין
 עליו פחות כשפתלין
 אותו: פסוק בלעז:
 כרכד פירשו למעלה
 בהלכו ע"פ מ"ט:
 עמט של שקאין עמט
 גדולה שתפזין בה
 הסקין: עמט של יד
 עמט קטנה שתפזין
 בה בגדים: עמט
 הגדול: פירוש עמטה
 גדולה שניזון בה
 קורית: תרנוס ויש
 במנה ויסקר יתהון
 במסין: יתד של
 מחריש: כלי עשוי
 כסכו גדול שנו עשוי
 מדין של תלם הענבה
 ונעירו כלעז:
 אומכסים: פי כערוך
 אומכוס של מענלים:
 חנני: כלי שהקדם
 עשה בו הכסלים
 תרנוס מעבד חניכא
 פירוש כלעז: כפט
 עין זפת לכן ודוחו
 דע: פנה פי תאנה שלא תתבטלה כל נכחה

ומותר מפני שמלאכתה להיתר: ה וכן מטלטל הוא הריוח או המכשת לשבר
 עליה אגוזים או לעלות עליה למטה וזה הוא לצורך גופו או לישב במקומו אבל אינו
 מטלטלה כדי שלא תשבר ולא כדי שלא תגנב וכן כל כיוצא בזה: ו וכל שאיש
 כלי כגון אבנים ומעות וקנים וקורות וכיוצא בהן אסור לטלטל אבן גדולה או קורה
 גדולה אף על פי שהיא ניטלת בעשרה בני אדם אם יש תורת כלי עליה מטלטלין אותה
 דלתות הבית אף על פי שהן כלים לא הוכנו לטלטל לפיכך אם נתפרקו אפילו בשבת
 אין מטלטלין אותן וכן העפר והחול והמט א"ן מו"זין אותן ממקומן: זכן שמנה
 הי הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו: ו מותר לטלטל הכלי אפילו שלא
 לצורך תשמישו אלא לעשות בו מלאכה שלא נעשה לתשמישה כיצד נוטל אדם
 קורנס לפצוע בו אגוזים קורדוס לחתוך בו דבלה מגירה לגרר בה את הגבינה
 מגרפה לגרוף בה את הגרוגרות את הרות ואת המולג לתרת עליו אוכל לקטן את
 הכוש ואת הכרנד לתחוב בו מהט של סקאין לפתוח בו את הדלת את המכחשת
 לישב עליה וכן כל כיוצא בזה: ח ומטלטל אדם מהט של יד השלימה לטול בה
 את הקוף אבל אם ניטל הקצה הנקיב שלה או הקצה החד שלה אין מטלטלין אותה
 ואם היתה גולם ועדיין לא ניקבה מותר לטלטלה: ט כלי שמקפיד עליו שמא
 יפתחו דמיו כגון כלים המוקצי לסחורה וכלים היקרים ביותר שמקפיד עליהן שמא יפסדו
 אסור לטלטלן בשבת וזה הוא הנקרא מוקצה מחמת חסרון כים כגון המסר הגדול ויחד
 של מחרישה וסמין של טבחיים והרב של אושכפים וחצין החרשים וקורנס של נפחים
 וכיוצא בהן: י כל כלי שהוקצה מחמת האסור אסור לטלטלו כגון שדה ליקו בו
 בשבת והמנורה שהיה הגר עליה ושלחן שהיו עליו מעות אע"פ שכבה הגר או שגפלו
 המעות אסור לטלטלן שכל כלי שהיה אסור לטלטלו בין השמשות נאסר לטלטלו כל
 השבת כלה אף על פי שהלך הדבר שגרם לו האסור: יא אבל כלי המוקצה מחמת
 מאוס כגון נר ישן של נפט וכלי הצואה וכיוצא בהן מותר לטלטלן בשבת אם הוצרך להן:
 יב כל הכלים הניטלין בשבת שנתפרקו דלתותיהן כגון דלתות שידה היבה ומגדל בין
 שנתפרקו בשבת בין שנתפרקו קודם השבת מותר לטלטל אותן דלתות וכן כל הכלים
 הניטלין בשבת שנשברו בין קודם השבת בין בשבת שבריהן נטלין והוא שיהיו שבריהן
 עושין מעין מלאכתן כיצד שברי עריבה לכסות בהן את פי החבית שברי זכוכית לכסות
 בהן את פי הפך וכן כל כיוצא בזה אבל אם אין השברים ראויין למלאכה כלל אסור
 לטלטלן: יג כל כסויי הכלים ניטלים בשבת והוא שיש תורת כלי עליהן היה כלי
 מחובר בקרקע כגון הבית הטמונה בארץ אם יש בכיסוי שלה בית אחיזה מטלטלין אותו
 ואם לאו אין מטלטלין אותו וכן כסויי הקרקעות כגון בורות וזריצין אין מטלטלין כסוי
 שלהן אלא אם כן יש לו בית אחיזה כיסוי התנור אף על פי שאין לו בית אחיזה מותר
 לטלטלו: יד שני דברים אחד אסור לטלטלו ואחד מותר לטלטלו והן סמוכין
 זה לזה או זה על זה או זה בזה ובזמן שמטלטלין א' מהן יטלטל השני אם היה צריך לדבר
 שמותר לטלטלו מטלטלו ואף על פי שדבר האסור מטלטלו עמו ואם היה צריך לטלטל
 דבר האסור לא יטלטלנו באותו דבר המותר: טו כיצד פגה שהיתה טמונה בתבן
 וחזרה

חזרה שהיתה על גבי גזילת תוחבן בכוש או בכרכר ונוטלן ואף על פי שהתכוונו להגדילם
 נערים בשבת בשערת נטילה וכן לפת או צנונות שהיו טמונים בעפר ומקצת העלים
 סגולין שומטין בשבת בעלה שלהן ואעפ"י שהעפר נוער אבל אם היה ככר או תינוק על
 צבי האבן או על גבי הקורה לא יטלטל האבן או הקורה בככר או בתינוק שיש עליה וכן
 כל כיוצא בזה: יו נוטל אדם את בנו שיש לו געוועין עליו והאבן בידו אבל לא דינר
 שאם יפול הדינר ישלנו האב בידו, כלכלה שהיתה נקובה וסתם נקב שלה באבן מותר
 לטלטלה שהרי האבן נעשית כרופץ היתה הכלכלה מלאה פירות והאבן בתוך הפירות
 אם היו הפירות רטובין כוון ענבים ותותים נוטל אותה כמות שהיא שאם ינער הפירות
 יטנפו בעפר ובמקום הפסד לא נזרו: יד חבית ששכח אבן על פיה מטה על צדה
 והיא נופלת היתה בין החביות והאבן עליה מגביחה למקום אחר ומטה על צדה שם
 והאבן נופלת וכן השוכתמעות על הכר וצריך לכר נוער את הכר והן נופלות ואם צריך
 למקום הכר נוטל את הכר והמעות עליו אבל אם הניח המעות מערב שבת על הכר או
 הניח האבן על פי החבית הרי אלו אסורין לטלטלן ואפילו נישלו המעות והאבן שהרי
 נעשו בס"ס לדבר האסור: יח האבן שבקרויה אם ממלאין בה ואינה נופלת הרי
 היא כמקצת הקרויה ומותר למלאות בה ואם לאו אין ממלאינה בגד שעל הקנה שומטו
 מן הקנה: יט פירות שאסור לאוכלן כגון פירות שאינן מעושרין אפילו הן חייבין
 במעשר מרביהם או מעשר ראשון שלא נישלה תרומתו או תרומה טמאה או מעשר
 שני והקדש שלא נפדו כהלכתן אסור לטלטלן אבל הדמאי הואיל וראוי לעניים וכן
 מעשר שני והקדש שטרדן אף על פי שלא נתן החומש מותר לטלטלן: כ מטלטלין
 ישראל התרומה אעפ"י שאינה ראויה לו ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה או עם
 החולין אם היו שניהם בכלי אחד, במה דברי אמורי בשיהיה הטמאה למטה והיו פירות
 המהטנפין בקרקע שאם ינער אותן יפסדו אבל אם היו אגוזים ושקדים וכיוצא בהן נוער
 הכלי ונוטל הטהורה או החולי ומניח הטמאה ואם היה צריך למקום הכלי בין שהטהורה
 למעלה בין שהיתה למטה מטלטל הכל כאחד: כא נדבך של אבנים שהשב עליו
 מבעור יום אם למדום מותר לישוב עליהן למחר ואם לאו אסור, חריות של דקל שגרדן
 לעצים ונמלך עליהן מערב שבת ליישינה מותר לטלטלן וכן אם ישב עליהן מבעור יום
 מותר לטלטלן: כב הקש שעל המטה לא ינענעו בידו אבל מנענעו בגופו ואם
 היה מאכל בהמה מותר לטלטלו, וכן אם היה עליו כר או סדין וכיוצא בהן מנענעו בידו
 שהרי נעשה כמי שישב עליו מבעור יום המכניס קופה של עפר בביתו אם יחד לה קרן
 זוית מערב שבת מטלטלו בשבת ועושה בו כל צרכיו: כג אסור לבטל כלי
 מהיכנו מפני שהוא כסותר כיצד לא יתן כלי תחת הנר בשבת לקבל את השמן הנוסף
 שדהשמן שבנר אסור לטלטלו וכשיפול לכלי יאסר לטלטל הכלי שהיה מותר וכן כל
 כיוצא בזה, לפיכך אין נותנין כלי תחת התרנגולת לקבל ביצתה אבל כופה הוא הכלי
 עליה וכן כופה הכלי על כל דבר שאסור לטלטלו שהרי לא בטלו שאם יתפוז ישלנו:
 כד נותנין כלי תחת הדלף ואם נתמלא חכלי שופך ושונה ואינו נמנע והוא שיהיה
 הדלף ראוי לרדיוצא אבל אם איננו ראוי אין נותנין ואם נתן מותר לטלטלו במים המאוסין

לפי זמני' קס
 עקרים ידועים
 הלפת מתוק למך
 ובאכל שלוק ועכ"ל
 והכנון מד וסוף
 בטעמו ואינו באכל
 אלא כשהוא חי
 הכן שט לו נענעוין
 פי' סרס כפרק במה
 אשה יוצאה סה"ל הכן
 סקטן כשם לו אהבה
 רבה לפניו ולא יוכל
 ככער לעזוב את אביו
 ויחזקו ויבטלו בלעזו
 כלכלה פ"ב כעין כל
 וקופה: כמים משפך
 ומכעסה הסמיכיון
 ובאסה בלעזו
 קרויה פי' רש"י דלעת
 וכסה חלולה שממלאין
 בה מים ונותנין בה
 אבן כדי שתכבד ותרד
 לתקנתה כעין:
 כדכך של אבנים וכו'
 פי' שורה של אבנים
 מוכנים לבנין שחשב
 עליהם מבעור יום
 ליטב עליהם למחר:
 אם למדום פי' אם
 מדדום כדי ליתב
 עליהם: סמויות של
 דקל פ"ב כפנות
 תמזים: דלף פי'
 הטמא סודרת צנית
 כעבור הנפשו כקדחת
 דלף מלשון הכתוב
 דלף טורד במה
 סגור: וכו'

שבו שאין עושין גרף של רעי לכתחלה : כה חבית של טבל שנשברה מביא כלי ומניח תחתיה הואיל ואם עבר ותקנו מתוקן הרי הוא כמתוקן ונותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות מפני שאין בהן ממש ומותר לטלטל הכלי קודם שנשברה אין סומכין אותה בספסל או בארזות המטה לא אם כן היו רוחין וכל זמן שיחפוץ יטלם כדי שלא יבטל כלי מהיכנו פורסין מחצלת על גבי אבנים בשבת או על גבי כוורת דבורים בהמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ובלבד שלא יתכוין לצוד שהרי נוטלה בכל עת שירצה וכופין את הכל בשבת לפני האפרוחין בשביל שיעלו עליו וידו שהרי מותר לטלטלו כשירדו מעליו וכן כל כיוצא בזה : כו בהמה שנפלה לבור או לאמת המים אם יכול ליתן לה פרנסה במקומה ספרנסין אותה עד מוצאי שבת ואם לאו מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה ואם עלתה עלתה ואעפ"י שמבטל כלי מהיכנו שהרי משליכו לבור לתוך המים מפני צער בעלי חיים לא גזרו ואסור להעלותה בידו וכן אין עוקדין בהם וזוהי ועוף בחצר אבל רוחין אותן עד שיכנסו ומרדין עגלים וסויהין תרנגולת שברחה אין מרדין אותה מפני שהיא נשמטת מן היד ונמצאו אגפיה נתלשין אבל דוחק אותה עד שתכנס :

טבל מי סדק סאינו
 לאוי לאכילת לפי
 סאינו עשור והוא
 עלם עורכת עץ
 כל או טבל
 סמל הוא דעות
 כסא של עץ סמלנו
 נלעגו ופי' ארכות
 צמזים : כוורת
 כלי עץ חלול שיש בו
 קצת שמש ככמים
 סדבורים ונאמרים
 לצאתם הדבס
 עוקדין פי' עוקדין
 וים ורננים יחד או
 סידעס הרנל ופי'
 צדדין מוליכין לאט
 לאט :

פרק ששה ועשרים

כלי האורג וחבליו וקנים שלו מותר לטלטלן ככלי שמלאכתו לאיסור הו"ץ מכובד העליון וכבוד התחתון לפי שאיניטלי' מפני שהם תקועין וכן העמורין של אורג אסור לטלטלן שמא יתקן הגומות שלהן ושאר כלי האורג מותרין : ב מכבדות של תמרה וכיוצא בהן שמכבדין בהן את הקרקע הרי הן ככלי שמלאכתו להיתר שהרי מותר לכבד בשבת : לבנים שנשארומן הבנין הרי הן ככלי שמלאכתו להיתר מפני שראויין להסב עליהן שהרי שפין אותן ומתקנין אותן ואם צבר אותן הרי הקצב ואסור לטלטלם : ג זרס קטנה מותר לטלטלה אפילו ברשות הרבים הואיל וראויה היא בחצר לכסות בה פי' כלי קטן מגופת חבירת שנתחתה היא ושבריה מותר לטלטלן ואם זרקה לאשפה מבעוד יום אסור לטלטלה : כלי שנתרועע לא יתלוש ממנו חרש לכסות בו או לסמוך בו : ד מותר להכניס לבית הכסא שלש אבנים מקורולות לקנח בהן וכמה שיעורן כמלוא היד אבל אדמה שהיא קרובה להתפרך אסור לטלטלה לקנח בה ומותר להעלות אבנים לגג לקנח בהן : ירדו עליהן גשמים ונשתקעו בטיט אם רישומן ניכר מותר לטלטל : אבן שיש עליה טנוף שודאי לקנח היא מותר לטלטלה ואפילו היא גדולה : ה היה לפניו צרור וחרש מקנח בצרור ואם היה החרש מאוגי' כליים מקנח כחרש היו לפניו צרור ועשבים אם היו עשבים רכים מקנח בהן ואם לאו מקנח בצרור : ו שירי מהצלאות שבלו הרי הן ככלי שמלאכתו להיתר מפני שראויין לכסות בהן הטינוף אבל שירי בגדים שבלו שאין בהן שלש על שלש אסור לטלטלן שאינן ראויין לא לעניים ולא לעשירים : שברי התנור מותר לטלטלן והרי הן ככל הכלים שמלאכתן להיתר : כירה שנשמטה אדמת מירכותיה אסור לטלטלה שמא יתקע : ז סולם של עלייה אסור לטלטלו שאין עליו תורת כלי ושל שובך מותר להטותו

חן מכובד העליון
 וכובד התחתון פי'
 בענין ואל שני קנים
 יש לאורגת אט למעלה
 ול למטה וזה באורג
 העמוד אבל באורג
 כשניטלי' בחטל ענינו
 רגליהם על לוח אמת
 ומורדין ועל לוח
 אמת ומעלין ובלוי
 אכן כשנל סיכוכ על
 קסתי וימתק :
 עכדות של תמרה
 הם חבילות עכבות
 תורים שאנדלו אותם
 לכד בהם הבית :
 עקורולות פי' בענין
 עתקות שאין בהם
 חלודין והסיף שר'
 אחר שלאסוקן חד
 ערש אחר אבנים
 רכות : אונגי כלים
 פי' ששתיים הכלים :

אכל

אכל לא יוליכו משובך לשובך. שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבוא לצוד קנה
שמוסקין בו הותים אם יש עליו תורת כלי הרי הוא ככלי שמלאכתו לאיסור. קנה
שהתקינו בעל הבית להיו'פותה ונועל בו אם יש תורת כלי עליו הרי זה ככלי שמלאכתו
להיתר: ח דלת שהיה לה ציר אע"פ שאין לה עתה ציר שהכינה לסתום בה מקום
מוקצה והיא נגדרת שנוטלין אותה וסותמין בה וכן הדקים שסותמין בהן הפרצה וכן
בהצלת הנגדרת בזמן שקשורין ותלוין בכותל סותמין ונועלין בהן ואם לאו אין נועלין
בהן ואם היו גבוהין מעל הארץ נועלין בהן: ט דלת שהיא של לוח א' ששומטין אותה
ונועלין בה אם לא היה לה למטה כן כמו אסקופה שמוכיח עליה שהיא כלי מוכן לנעילה
אין נועלין בה ואם יש למטה אסקופה נועלין בה וכן גר שיש בראשו קלוסטרטא שמוכה
עליו שהו' כלי מוכן לנעילה ואינו קורה כשאר כל הקורות נועלין בו בשבת: י גר שאין
בראשו קלוסטרטא אם היה קשור ותלוי בדלת נועלי' בו וכן אם היה גיטל ואדור עמו אבל
אם היה אדור קבוע בדלת והיה הנגר נשמט כמו קורה ומניחין אותו בזוית וחורין ונועלין
בו בעת שרוצין הרי זה אסור לנעול בו שאי' עליו תורת כלי ואינו אדור ואין בו אגר להוכיח
עליו: יא מגורה של הליות בין גדולה בין קטנה אין מטלטלין אותה שמא
יחזירנה בשבת היו בה ח'קים והיא נראת ככעלת הליות אם היתה גדולה הניסלת בשתי
ידי' אסור לטלטלה מפני כבדה היתה קטנה מזו מותר לטלטלה: יב מנעל שעל
גבי האמם שומטין אותו בשבת מ'כבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין ושל
כובסין לא ינע אותן מפני שהוא מוקצה מחמת חסרון כ'ס' וכן גזי' צמר אין מטלטלין
אותן מפני שהיא מקפיד עליהן לפיכך אם ייחרן להשיש מותרין והשלחין מותר
לטלטלין בין שהיו של בעל הבית או של אומן מפני שאינו מקפיד עליהם: יג כל
דבר מטונף כגון רעי' וקיא וצואה וכיוצא בהן אם היו בהצר שיושבין בה מותר להוציאן
לאשפה או לבית הכסא וזה הוא הנקר' גרף של רעי' ואם היו בהצר אחרת כופין עליהן
כלי כדי שלא יצא הקטן ויתלכלך בהן רוק שעל הקרקע ודורס לפי' תומו והולך.
מטלטלין כ'נוא מפני אפרו אע"פ שיש עליו שברי עצים מפני שהוא כגרף של רעי' ואין
עושין גרף של רעי' לכתחלה בשבת אבל אם נעשה מאליו או שעבר ועשה מוציאין
אותו: יד שמן שיוצא מתחת הקורה של בית החד בשבת וכן תמרים ושקדים
המוכנים לסתורה מותר לאוכלם בשבת דאפי' אוצר של תבואה או תבואה צבורה מתחיל
להסתפק ממנה בשבת שאין שום אוכל שהוא מוקצה בשבת כלל אלא הכל מוכן הוא
חוץ מגרונגורית וצמוקין שבמוקצה בזמן שמי'בשין אותן הואיל ומסרידות בנתיב ואין
ראויין לאכילה הרי הן אסורין בשבת משום מוקצה חבית שנתלתה ואכ'סית שנס'ברה
מע"פ שאין ראויין לאכילה נוטלין ומניחין במקום המוצנע כיוצא בו קמיע שאינו מומחה
אף על פי שאין יוצאין בו מטלטלין אותו מותר השמן שבנר ושבקערה שהדליקו בהן
באותו שבת אסור להסתפק ממנו באיתו שבת מפני שהוא מוקצה מחמת איסור:
טו אוצר של תבואה או של כד' יין אע"פ שמתרן להסתפק ממנו אסור להתחיל בו
לפנותו אלא לדבר מציה כגון שפניהו להכנסת אורחין או לקבוע בו בית הדרש.
וכיצד מפנין אותו כל אחד ואחד ממלא ארבע או חמש קופות עד שגומרין ולא יכבדו

שקל כס כחש:

הלכות שבת זמנים

עולמום רבו פתלין
 ואלוהו לזכור כלענו
 והרעב כתב שהוא
 עין קטנית עד מלא
 שולק'אותו ופעמו
 ולמעלה כשר'מוון
 יד הלאנו דעת הרב
 בונעם: ש' כנס' ש'
 בערוך שהוא עשב
 שורדין שרשו בארץ
 אמות הרבה ביושר
 ונקלא פלדא:
 כעמיות: תרגום בת
 היענה בת כעמיתא:
 פילוס: פלומאכטי
 כלענו: הלוק פירוש
 הרעב שהוא עין
 קטנית שאינו ראוי
 מי אש'לכהמה והרב
 פי שהוא עין ככל:
 ורדיהם ענפי האילן
 לחין שורדין אונן
 לעאכל בהמות:
 טאס וטאס ואלוהו
 וקורכית כלם עיני
 עשנים הם ראויים
 להסקה ולמאכל
 בהמה: אמיכתא:
 כלטון לעו עיכטא:
 וטנס: כוטא: פטס:
 פירוש שורשאפעמין
 אהו תרגום כריאות
 פטוימטא: תלא:
 פי יתד שתולין בו:
 כל'מיקר: פי כלים
 להכנתן בהם כגון
 כל'זכניות: שיעלה
 פי שיעלה עין להסג
 מנה שכתב להיונו
 מיואכל: עאמין
 פירוש מעמין
 ומנימין העשנים:

קרקעיתו של אוצר כמו שבארנו אלא נכנס ויוצא בו ועושה שכל ברגליו בכניסתו
 וביציאתו: ז' כל שהוא ראוי למאכל בהמה והייה ועוף המצויין מטלטלין
 אותו בשבת. כיצד מטלטלין את התורמוס היבש מפני שהוא מאכל לעוים אבל
 לא ארז הלח את ההצב מפני שהוא מאכל לצבאים את החרדל מפני שהוא מאכל
 ליונים את העצמות מפני שהן מאכל לכלבים וכן כל הקליפין והזרעין הראויין למאכל
 בהמה מטלטלין אותן ושאינן ראויין וורקן לא חרזיו ואסור לטלטלין. מטלטלין בשר
 תפוח מפני שהוא מאכל לחיה ומטלטלין בשר חי בין תפל בין מליח מפני שראוי לאדם
 וכן דג מליח אבל התפל אסור לטלטלו: ז' אין מטלטלין שברי זכוכית אעפ"י שהן
 מאכל לנעמיות ולא הבילי ומורות אף על פי שהן מאכל לפילים ולא את הלוף אעפ"י
 שהן מאכל לעורב מפני שאין אלו וכיוצא בהן מצויין אצל רוב בני אדם: י' הבילי
 קש והבילי עצים והבילי זרדים אם התקין למאכל בהמה מטלטלין אותם ואם לאו אין
 מטלטלין אותן. הבילים יאה פואה ואיוב וקורגית הכניסן לעצים אין מסתפק מהם
 בשבת למאכל בהמה מסתפק מהן וכן באמינתא וכן בפנים וכן בשאר מיני תבלין:
 יט' אין גורפין מאכל מלפני הפטם בין באבוס של כלי בין באבוס של קרקע ואין
 מסלקין לצרדין מפני הרע' גזירה שמא ישוה גומות: נוטלין מלפני החמור ונותנין לפני
 השור אבל אין נוטלין מלפני השור ונותנים לפני החמור מפני שהמאכל שלפני השור
 משונף ברידו ואין ראוי למאכל בהמה אחרת וכן עלים שריחם רע וכאוסין ואין הבחמה
 אוכלתן אסור לטלטלין ולפיכך תלאי של דגים אסור לטלטלו ושל בשר מותר וכן כל
 אחד כיוצא בוה: כ' אף על פי שאסור לטלטל את המת בשבת סכין אותו
 ומדיחין אותו ובלבד שלא יזיזו בו אבר ושומטין את הכר מתחתיו כדי שיחיה מוטל על
 החול בשביל שימתין ולא יסריח ומביאין כלי מיקר וכלי מתכות ומניחין לו על כריסו
 כדי שלא יתפח ופוקקין את נקביו שלא יכנס בהן הרוח וקושרין את הלחי לא שיעלה
 אלא שלא יוסף ואין מאמצין את עיניו בשבת. כא' מת המוטל בהמה מניח עליו
 ככר או תינוק ומטלטלו וכן אם נפלה דליקה בבית שיש בה מנוח עליו ככר או
 תינוק ומטלטלו ואם אין שם ככר ולא תינוק מצילין אותו מן הדליקה מכל מקום שמא
 יבוא לכבות מפני שהו בהול על מתו שלא ישרף ולא התירו לטלטל בככר או תינוק לא
 למת בלבד מפני שאדם בהול על מתו. כב' היה מוטל בחמה ואין להם מקום
 לטלטלו או שלא רצו להזיזו ממקומו באין שני בני אדם ויושבין משני צדדיו הם להם
 מלמטה זה מביא מפתו ויושב עליה וזה מביא מפתו ויושב עליה הם להם מלמעלה זה
 מביא מחצלת ופורש על גביו וזה מביא מחצלת ופורש על גביו זה זוקף מפתו ונשמט
 והולך לו וזה זוקף מפתו ונשמט והולך לו ונמצא מדיצה עשויה מאליה שהרי מחצלת
 זה ומחצלת זה גיהן סמוכות זו לזו ושני קצותיהן על הקרקע משני צדי המת. כג'
 מת שהסרית בבית ונמצא מתכוה בין החיים והם מתבויס ממנו מותר להוציא לחרמלית
 גדול כבוד הבריות שרוחה את לא תעשה שבתורה שהוא לא תסור מן הדבר אשר
 יצרו לך ימין ושמאל. ואם היה להם מקום אחר לצאת בו אין מוציאין אותו אלא מניחין
 אותו במקומו ויוצאים הם.

היוצא

הלכות שבת זמנים קבר פרק שבעה ועשרים

הירצא

חוץ לתחום המדינה בשבת לוקה שנאמר אל יצא איש ממקומו ביום טוב ^{טור א"ח סימן ס"ז}
השביעי מקום זה הוא תחום העיר ולא נתנה תורה שיעור לתחום זה ^{סעג לאוין ספ}

אבל חכמים העתיקו שתחום זה הוא חוץ לשנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל וכך אמר
לחן משה רבינו לא תצאו חוץ למחנה ומדברי סופרים שלא יצא אדם חוץ לעיר אלא
עד אלפים אמה אבל חוץ לאלפים אמה אסור שאלפים אמה הוא מגרש העיר:

ב נמצאת למד שמותר לאדם בשבת להלך את כל העיר כולה אפילו היתה כנינוה
בין שהיתה מוקפת חומה בין שלא היתה מוקפת חומה וכן מותר לולהך חוץ לעיר
אלפים אמה לכל רוח מרובעות כשכלה מרובעת כדי שיהיה נשכר את הוויות ואם יצא
חוץ לאלפים אמה מכין אותו מכת מרדות עד שנים עשר מיל אבל אם יצא והרחיק מן

העיר יתר על שנים עשר מיל אפילו אמה אחת לוקה מן התורה: ^{טור א"ח סי' ע"ב} ג המהלך חוץ
לתחום למעלה מעשרה טפחים כגון שקפץ על גבי עמודין שגבוהין עשרה ואין בכל ^{סעג לאוין סו}

אחד מוחן ארבעה על ארבע טפחים הרי זה ספק אם יש תחומין למעלה מעשרה או אין
תחומין למעלה מעשרה אבל אם הלך על מקום שיש בו ארבעה על ארבעה הרי זה
כמהלך על הארץ ויש איסור תחומין שם: ^{טור א"ח סי' ס"ז} ד מי ששבת בדרך שבמדבר או בסהר

או במערה וכיצא בהן מרשות היחיד מהלך את כולה וחוצה לח אלפים אמה לכל רוח
ברבוע וכן השוכח בבקעה אפילו היה ישן בשעה שנכנס השבת שלא קנה שביחה יש
לולהך ממקומו אלפים אמה לכל רוח ברבוע: ^{טור א"ח סי' ע"ב} ה המהלך בבקעה ואינו יודע תחום

שבת מהלך אלפים פסיעות בינוניות וזה הוא תחום שבת: ^{טור א"ח סי' ע"ב} ו המהלך אלפים אמה
שיש לו להלך ושלמה מדרתו בתוך דיר או סהר או מערה או בתוך המדינה אינו מהלך
אלא עד סוף מדרתו ואין אומדין הואיל וכלתה מדרתו בתוך רשות היחיד מהלך את כולה

כמה דברי אמורי כשכלתה מדרתו במקצת העיר או במקצת המערה אבל אם היתה אותה
רשות היחיד מובלעת בתוך אלפים אמה שלו תחשב לו כל אותה הרשות כארבע אמות
ומשלימין לו את השאר: ^{טור א"ח סי' ע"ב} ז כיצד הרי שהיה אלף אמה ממקום שביחתו עד

מדינה או מערה שיש בארכה אלף אמה או פחות מאלף מהלך את כל המדינה או
המערה שפגע בה ומהלך חוצה לה אלף אמה פחות ד' אמות אבל אם היה במדינה או
במערה שפגע בה בתוך מדרתו אלף אמה ואמה אינו מהלך בה לא אלף אמה בלבד שהוא

תשלום אלפים אמה שיש לו: ^{טור א"ח סי' ע"ב} ח מי שכלתה מדרתו בחצי העיר אע"פ שאינו מהלך
לא עד סוף מדרתו מותר לטלטל בכל העיר ע"י זריקה וכ"ן מי ששבת בבקעה והקיפוהו

גוים מחיצה בשבת אינו מהלך בה אלא אלפים אמה לכל רוח אע"פ שהוא בתוך המחיצה ^{טור א"ח סי' ע"ב}
ומותר לו לטלטל בכל המחיצה על ידי זריקה אם הקיפוהו לשם דירה: ^{טור א"ח סי' ע"ב} ט מי שהיה

בא בדרך ליכנס למדינה בין שהיה בא בים בין שהיה בא בחרבה אם נכנס בתוך אלפים
אמה קרוב לעיר קודם שיכנס השבת אע"פ שלא הגיע למדינה לא בשבת הרי זה יכנס
ויהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח: ^{טור א"ח סי' ע"ב} ט היה בא למדינה וישן בדרך

ולא נעור לא בשבת וכשנעור מצא עצמו בתוך התחום הרי זה יכנס לו ויהלך את כולה
ולא נעור לא בשבת וכשנעור מצא עצמו בתוך התחום הרי זה יכנס לו ויהלך את כולה

הלכות

שבת

זמנים

טור ס"א מינין ט"ז
סינין לאוין ס"ו

והוציא לה אלפים אמה לכל רוח מפני שדעתו היתה להלך למדינה זו ולפיכך קנה שבתה עם בני המדינה כמותן שהרי נכנס עמהן בתחום: מי שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס שהארבע אמות שיש לו לאדם החלתן ממקום שהוא עומד בו לפיכך כיון שיצא חוץ מתחומו אמה או יותר ישב במקומו ואין לו להלך אלא בתוך ארבע אמות מעמידת רגליו ולהוץ. וכן מי שהחשיך חוץ לתחום המדינה אפילו אמה אחת הרי זה לא יכנס לה אלא מהלך ממקום שנכנס עליו השבת והוא עומד בו אלפים אמה בלבד ואם כלתה מדרתו במקצת העיר מהלך עד סוף מדרתו כמו שאמרנו היתה רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום הרי זה יכנס: יא מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעתו כגון שהוציא אורו או רוח רעה או ששגג ויצא אין לו לא ארבע אמות חוץ לדעתו ואין לו לא ארבע אמות החזירוהו כאילו לא יצא ואם נתנוהו ברשות היחיד כגון שנתנוהו גוים בדיר וסדר ומערה או בעיר אחרת יש לו להלך את כולה וכן אם יצא לאחד כאלו בשגגה וניכר והוא בתוכן מהלך את כולה: יב יצא חוץ לתחום לדעת אע"פ שהורו שלא לדעת כגון שהחזירוהו גוים או רוח רעה אין לו לא ארבע אמות וכן אם יצא חוץ לתחום לדעת אע"פ שהוא בתוך רשות היחיד כגון דיר וסדר אין לו לא ארבע אמות המפרש בים הגדול אף על פי שהוא חוץ לתחום ששבת בו מהלך את כל הספינה כולה ומטלטל את כולה: יג מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת והוקף במחיצה בשבת יש לו להלך כל אותה המחיצה והוא שלא תהיה יתר על אלפים אמה ואם היה תחום שיצא ממנו מובלע מקצתו בתוך המחיצה שנעשית שלא לדעתו הואיל ויש לו להלך את כל המחיצה הרי זה נכנס לתחומו וכיון שיכנס הרי הוא כאילו לא יצא יד כל מי שאין לו לזוז ממקומו אלא בתוך ד' אמות אם נצרך לנקביו הרי זה יוצא ומרחיק ונפנה וחוזר למקומו ואם נכנס למקצת תחום שיצא ממנו בעת שיתרחק להפנות הואיל ונכנס יכנס וכאילו לא יצא והוא שלא יצא בתחלה לדעת אבל אם יצא לדעת אע"פ שיכנס אין לו לא ד' אמות: טו כל מי שיצא ברשות בית דין כגון העדים שבאו להעיד על ראיית הלבנה וכיוצא בהן ממי שמוחר לו לצאת לדבר מצוה יש לו אלפים אמה לכל רוח באותו מקום שהגיע לו ואם הגיע למדינה הרי הוא כאנשי העיר ויש לו אלפים אמה לכל רוח חוץ למדינה: יו היה יוצא ברשות ואמר לו והוא הולך בדרך כבר נעשית המצוה שיצאת לעשות יש לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח ואם היה מקצת תחום שיצא ממנו ברשות מובלע בתוך אלפים אמה יש לו ממקומו הרי זה חוזר למקומו וכאילו לא יצא וכל היוצאים להציל נפשות ישראל מיד גוים או מן הנהר או מן המפולת יש להן אלפים אמה לכל רוח ממקום שהצילו בו ואם היתה יד הגוים תקיפה וחיו מפורדין לשבות במקו שהצילו בו הרי אין חזרון בשבת למקומן ובכלי זינין:

טור ס"ב ומעט ט"ט

טור ס"ג ומעט ט"ט

טור ס"ד ומעט ט"ט

טור ס"ה מינין ט"ז

סינין לאוין ס"ו

טור ס"ו ומעט ט"ט

טור ס"ז ומעט ט"ט

פרק שמנה ועשרים

כל

טור ס"ח מינין ט"ז
סינין לאוין ס"ו

בית דירה שהוא יוצא מן המדינה אם היה בינו ובין המדינה שבעים אמה ושני שלישי אמה שהו עולה בית סאתים המרובעת או פחות מזה הרי זה מצטרף למדינה ונחשב ממנה וכשמודין לה אלפים אמה לכל רוח מודין חוץ מבית דירה זה:

ב ח"ה

הלכות שבת זמנים קכה

ב היה בית זה קרוב למדינה בשבעים אמה ובית שני קרוב לבית ראשון בשבעים אמה ובית שלישי קרוב לשני בשבעים אמה וכן עד מהלך כמה ימים הרי הכל כמדינה אחת וכשמודרין מודרין מתוך לבית האחרון והוא שיהיה בית דירה זה ד' אמות על ד' אמות או יתר: ג וכן בית הנכנס שיש בו בית דירה לחונן ובית עז שיש בו בית דירה לכומרין והאוצרות שיש בהן בית דירה והגשר והקבר שיש בהן בית דירה ושלוש מחיצות שאין עליהן תקרה ויש בהן ד' אמות על ד' אמות והכורגנין וחבית הבנוי ביס ושתי מחיצות שיש עליהן תקרה ומעזיבה ומערה שיש בנין על פיה ויש בה בית דירה כל אלו מצטרפין עמה אם היו בתוך שבעים אמה ושירים ומאותו הבית היוצא רואין כאלו חוט מתוח על פני כל המדינה ומודרין חוץ לאותו החוט אלפים אמה: ד ואלו שאין מצטרפים עמה שתי מחיצות שאין עליהן תקרה אעפי שדרין בנין והגשר והקבר ובה בית עז והאוצרות שאין בהן בית דירה והבור והשית והמערה והשובך ובית שבספינה כל אלו וכיוצא בהן אין מצטרפין עמה: ה היו שתי עיירות זו סמוכה לזו אם יש ביניהן מאה וארבעים ואחד ושליש כדי שיהיה שבעים אמה ושירים לזו ושבעים אמה ושירי לזו חושבין שתייהן כעיר אחת ונמצאת כל עיר מהן מהלכת את כל העיר השנייה וחוצה לה אלפים אמה היו שלשה כפרים משולשין אבן יש בין האמצעי ובין כל אחד ואחד מן החיצונים אלפים אמה או פחות מכאן ובין השנים החיצונים מאתיים שלש ושמונים פחות שלישי כדי שיהיה בין כל אחד מהן ובין האמצעי כשתראה אותו כאלו הוא בנייהן מאה וארבעים ואחת אמה ושליש הרי שלשתן כמדינה אחת ומודרין לה אלפים אמה לכל רוח מתוך לשלשתן עיר שהוקפה ולבסוף ישבה מודרין לה משיבתה ישבה ולבסוף הוקפה מודרין לה מחומותיה: ו עיר שחיתה ארוכה או מרובעת הואיל ויש לה ארבע זוויות שוות מניחין אותה כמות שהיא ומודרין לה אלפים אמה לכל רוח מד' רוחותיה היתה עגולה עושין לה זוויות רואין אותה כאילו היא בתוך המרובע ומודרין חוץ מצלעותיה אותו מרובע אלפים אמה לכל רוח שנמצא משתכר הזוויות: ז וכן אם היתה העיר משולשת או שיש לה צלעות רבות מרבעין אותה ואחר כך מודרין חוץ למרובע אלפים אמה לכל רוח וכשהוא מרבעה מרבעה ברובע העולם כדי שהא כל רוח ממנה משוכה כנגד רוח מרוחות העולם ומכוונות כנגדה: ח היתה רחבה מצד אחד וקצרה מצד אחד רואין אותה כאילו היא כולה רחבה היתה עשויה כמין גס או שהיתה עשויה כקשת אם יש בין שני ראשיה פחות מד' אלפים אמה מודרין לה מן היתר ורואין את כל הרוחב שבין היתר והקשת כאילו הוא מלא בתים ואם היה בין שני ראשיה ארבעת אלפים אין מודרין לה אלא מן הקשת: ט עיר שישבת על שפת הנהל אם יש לפניו דקה רוחב ארבע אמות על שפת הנהל כדי שיעמדו עליה וישתמשו בנהל נמצא הנהל בכלל העיר ומודרין לה אלפים אמה משפת הנהל השנייה ויעשה הנהל כולו בכלל המדינה מפני הדקה הבנוי מצרו ואם לא היה שם דקה אין מודרין להן אלא מפחת בתיהן ונמצא הנהל נסדר מן האלפים שלהם: י יושבי צר'פין אין מודרין להן אלא מפחת בתיהן ואם יש שם שלש הצרות של שני בתים הוקבעו כולם ומרבעין אותה וגותנין להם אלפים אמה לכל רוח כשאר העירות: יא אין מודרין לא בתכל

כל ההלכות שנעמוד
בטור פס' מ' נח ונט
ובסמוך לאותן ס'
נשר' ככין של עני' על
רוחב הכהר שנעובדין
בו מעבר אל עברי'
פונטו בלעז:
ובלוגנין הם הכתים
סהם כעוכים לעיר
בדוג' בלעז:
תקרה' ש' קרוי של
עני' וכסדים' סליו
בלעז: ומעזיבה היא
הרצפה של פיט או של
פכנים סמוקין על
התקרה מלמעלה'
סל' נאמרה בלעז:

עשויה כמין גס ט
עשויה כמין סלית
מאותיות פונכים
סנקלאת בלעז
נאמא ונולתס כדלת
סמכס: יתר סוס
הסוט סכמסך על
יוסר מן קנס האסר
מקשת קנס האסר:
דקס' פיר' אנטנס:
בדומן פיר' סהלים
עסויק מהסנין וערכה
קסמ' ט' בלעז:

טור א"ח סימן ע"ב
 סמ"ג ל"אין סו' :
 פחות מארבעת אלפים : יב
 ברא שיהיה חוט המשקולת יורד כנגדו שאי אפשר להשתמש בו אבל אם אין חוט המשקולת יורד כנגדו אינו מכליעו לא אם כן היה עמקו אלפים או פחות מכאן : יב היה גיא מעוקם מקרד ועולה מקרד ויורד היה גיא רחב מהמשים שאינו יכול להכליעו הולך למקום שהוא יכול להכליעו ומכליעו וצופה כנגד מרתו וחוזר : יד הגיע לכותל אין אומר יקוב את הכותל אלא אומר רחבו והולך לו ואם אפשר להשתמש בו מורדו מדידה יפה ואם היה חוט המשקולת יורד כנגדו מורדו רחבו מדידה יפה : טו הגיע להר אם היה הר מתלקט ממנו גובה עשרה טפחים באורך המש אמות מכליעו וחוזר למרתו ואם היה גבוה הרבה עד שיתלקט ממנו עשרה טפחים מתוך משך ארבע אמות אומדו והולך לו ואם אינו יכול להכליעו כגון שהיה רחבו יותר מהמשים מקדדו מעט מעט וזה הוא שאמרו מקדדין בהרים : יז כיצד מקדדין בהרים או בגיאות שאינו יכול להכליען ואחזין שנים חבל של ארבע אמו' העליון אוחז קצתו מכנגד מרגלותיו והתחתון אוחז בקצה השני כנגד לבו וחוזר העליון לעמוד במקום התחתון והתחתון יורד ומרחיק ממנו מדת החבל וכן מתולגלין והולכי עד שמורדין את כולו וכשילך המורד להכליע ההר או היא לא יצא חוץ לתחום שלא יראו אותו העוברין ויאמרו מדת תחומין באה לכאן : יז אין סומכין אלא על מדידת אדם מומחה שהוא יודע מדת הקרקע היו לנותחומי שבת מוחזקין ונא מומחה ומדד ריבה בתחום מהן ומיעט בתחום שומעין לו בתחום שריבה וכן אם באו שנים מומחין ומדדו התחום אחד ריבה ואחד מיעט שומעין למרבה ובלבד שלא ירבה יותר ממדת אלכסונה של עיר : יח כיצד בעת שירבה זה נאמר שמה הראשון מקרן אלכסון של עיר מרד האלפים ולפיכך מיעט מרתו ונמצא צלע התחום בנינו ובין המדינה פחות מאלפים וזה האחרון מרד אלפים מצלע המדינה ואין מהזיקי' על הראשון שטעה ביותר על זה לפיכך אם ריבה זה האחרון יתר על הראשון אפילו בהמשך מאות ושמונים אמה בקרוב שומעין לו ביותר על זה אין שומעין לו : יט אפילו עבד אפי' שפחה נאמנין לומר עד כאן תחום שבת ונאמן הגדול לומר זכור אני שעד כאן היינו באים בשבת כשהייתי קטן וסומכי' על עדותו בדבר זה שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל מפני ששיעור אלפים אמה מדברייהם :

פרק תשעה ועשרים

מצות

טור א"ח סימן ע"ב
 סמ"ג ע"גין כ"ט :

עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברי' שני' זכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרהו וזכירת שבת וקדוש וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו בכניסתו בקדוש היום וביציאתו בהבדלה : ב וזהו נוסח קדוש היום : ברוך אתה " אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו ושבת קדשו באהבה ורצון הנהילנו וזכרון למעשה בראשית בי הוא יום תחלה למקראי קדש זכר ליציאת מצרים כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים ושבת קדשך באהבה וברצון הנהלתנו באי מקדש השבת :

וזהו נוסח ההברלה: באי אמה המבריל בין קדש לחול ובין אור לחשך בין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה באי המבריל בין קדש לחול: ד עיקר הקדוש בלילה אם לא קדש בלילה בין בשונג בין במויד מקדש והולך כל היום כולו ואם לא הבריל בלילה מבריל למחר ומבריל והולך עד סוף יום רביעי אבל אינו מברך על האור לא בלילה מוצאי שבת בלבד: ה אסור לאדם לאכול או לשתות משקדש היום עד שיקדש וכן משיצא היום אסור לו להתחיל לאכול ולשתות ולעשות מלאכה או לטעום כלום עד שיבריל ולשתות מים מותר שכח או עבר ואכל ושתה קודם שיקדש או קודם שיבריל הרי זה מקדש וסבריל אחר שאכל: ו מדברי סופרים לקדש על היין ולהבריל על היין ואף על פי שהבריל בתפלה צריך להבריל על הכוס ומאחר שיבריל ויאמר בין קדש לחול מותר לו לעשות מלאכה אף על פי שלא הבריל על הכוס ומברך על היין תחלה ואחר כך מקדש ואינו נוטל את ידיו עד שיקדש: ז

כיצד הוא עושה לוקח כוס שהוא מזהו קביעת או יותר ומרחו מבפנים ושוטפו מבחוץ וממלאהו יין ואוחזו בימינו ומגביהו מן הקרקע טפת או יתר ולא יסייע בשמאל ומברך על הגפן ואחר כך מקדש ומגזג שפוט בכל ישראל לקרות בתחלה פרשת ויכלו ואחר כך מברך על היין ואחר כך מקדש ושותה מלוא לוגמיו ומשקה לכל בני חבורה ואחר כך נוטל ידיו ומברך המוציא ואוכל: ח אין קדוש אלא במקום סעודה כיצד לא יקדש בבית זה ויאכל בבית אחר אבל אם קדש בוויית זו אוכל בוויית שנייה ולמה מקדשין בבית הכנסת מפני האורותין שאוכלין ושותין שם: ט היה מתאוה לפת יותר מן היין או שלא היה לו יין הרי זה נוטל ידיו תחלה ומברך המוציא ומקדש ואחר כך בוצע ואוכל ואין מברילין על הפת אלא על הכוס: י מי שנתכוון לקדש על היין בלילי שבת ושכח ונטל ידיו קודם שיקדש הרי זה מקדש על הפת ואינו מקדש על היין אחר שנטל ידיו לסעודה ומצוה לברך על היין ביום השבת קודם שיסעוד סעודה שנייה וזה הוא הנקרא קירושא רבא מברך בורא פרי הגפן בלבד ושותה ואחר כך יטול ידיו ויסעוד:

ואסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיקדש ונס קדוש זה לא יהיה לא במקום סעודה: טוור סא סיינ רנט
 יא יש לו לאדם לקדש על הכוס ערב שבת מבעוד יום אף על פי שלא נכנסה השבת וכן מבריל על הכוס מבעוד יום אעפ"י שעדיין היא שבת שמצות זכירה לאמרה בין בשעת כניסתו ויצאתו בין קודם לשעה זו כמעט: יב מי שהיה אוכל בערב שבת וקדש עליו היום והוא בתוך הסעודה פורס מפה על השלחן ומקדש וגומ' סעודתו ואחר כך מברך ברכת המזון היה אוכל בשבת ויצא השבת והוא בתוך סעודתו וגמר סעודתו ונטל ידיו ומברך ברכת המזון על הכוס ואחר כך מבריל עליו ואם היה בתוך השתייה פוסק ומבריל ואחר כך חוזר לשתייתו: יג היה אוכל וגמר אכילתו עם הכנסת שבת מברך ברכת המזון תחלה ואחר כך מקדש על כוס שני ולא יברך ויקדש על כוס אחר שאין עושי שתי מצות ככוס אחר שמצות קדוש ומצות ברכת המזון שתי מצות של תורה הן: יד אין מקדשי אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח לפיכך אם נתערב בו דבש או שאור אפילו כשיפת החרדל בחבית גדול אין מקדשי עליו כך אנו מורין בכל המערב ויש מי שמתיר לקדש עליו ואומר לא נאמר היין הראוי לנסך על

טור סס סיינ רנט
 הכל ככמנ עשי כט

סוף ס' סימן קע"א
קע"ב ע"כ

גבי המזבח אלא להוציא יין שריתו רע או מגוללה או מבושלת שאין מקדשין על אה"כ
מהן: טו יין שטעמו טעם חומץ אף על פי שריתו ריח יין אין מקדשין עליו
וכן שמרים שנתן עליהם מים אף על פי שיש בהן טעם יין אין מקדשין עליהם במה
דברים אמור' בשנתן על השמרים שלשה מים והוציא פחות מארבעה אבל אם הוציא
ארבעה הרי זה יין מוגז ומקדשין עליו: יו כלי שהיה מלא יין אפילו מחזיק כמה
רבעיות אם שתה ממנו מעט הרי זה פגמו ונפסל ואין מקדשין על השאר מפני שהוא
כשרי' כוסות: יז יין שריתו ריח החומץ וטעמו טעם יין מקדשין עליו וכן יין מוגז
וכן יין צמוקים מקדשין עליו והוא שיהיו צמוקין שיש בהן לתלותית שאם ירוך אותן
יצא מהן דבשן וכן יין חרש מגתו מקדשין עליו וסוחט אדם אשכול של ענבים ומקדש
עליו בשעתו: יח מ' ג' שרוב יינה שכר אע"פ שהו' פסול לקדוש מוח' להבדיל עליו הואיל
והו' חמר המדינה: יח כשם שמקדשין בלילי שבת ומבדילין במוצאי שבת כך מקדשין
בלילי ימים טובים ומבדילין במוצאיהן ובמוצאי'ה שכולם שבתות ה' הן ומבדילין במוצאי
ימי טוב' לחולו של מועד ובמוצאי שבת ל"ט אבל אין מבדילין במוצאי יום טוב לשבת:

הטור ס' ס' פסק הי"א
דל"ק יין מנוי מקדשין
שאר פסקן דל"ק
חז"ק עליוכ"ט

נוסח קדוש יום טוב

בא' א"ה אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון בהר בנו ויגדלנו דצה בנו ויפארנו
ותתן לנו ה' אלהינו באהבה מועד' לשמחה תמים וזמני' לששון את' ט' מקרא קדש הזה את
יום תג המצות הזה או תג השבועה הזה או תג הסוכה' הזה זמן חירותנו או זמן מתן תורתנו
או זמן שמחתנו באהבה וזכר ליציאת מצרים כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים
ומועדי קדשך בשמחה ובששון הנהלתנו בא' מקדש ישראל והזמנים: ואם חל להיות
בשבת מזכיר שבת וחזתם כדרך שחזתם בתפלה מקדש השבת וישראל והזמנים:

בראש השנה

אומר ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום טוב מקרא קדש הזה את יום הזכרון הזה וזכרון
חרועה מקרא קדש באהבה וזכר ליציאת מצרים כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל
העמים ודברך אמת וקיים לעד בא' מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון:

ואם

חל להיות בשבת חזתם מקדש השבת וישראל ויום הזכרון כדרך שחזתם
בתפלה: כא בלילי' ט' מקדש על היין כשבת ואם אין לו יין או
שהיה מתאורה לפת מקדש על הפת וכן ביום טוב מקדש קידושא רבא כדרך שמקדש
בשבת: כב כיצד מברכין בלילי' יום טוב שה' להיות באחד בשבת בתהלה מברך
על הגפן ואחר כך מקדש קדוש יום טוב ואחר כך מברך על הנר ואחר כך מבדיל
וחזתם בהכרלה המברך בין קדש לקדש ואחר כך מברך שהחיינו: כג כל לילי'
יום טוב ובלילי' יום הכפורים אומרין שהחיינו ובשביעי' של פסח אין מברכין שהחיינו
מפני שאינו רגל בפני עצמו וכבר ברך על הזמן בתחלת הפסח: כד

סוף ס' סימן קע"ב

סדר הכרלה

סוף ס' סימן קע"ג

במוצאי שבת מברך על היין ואחר כך על הבשמים ואחר כך על
הנר וכיצד מברך על הנר בורא מאורי האש ואחר כך מבדיל:

כה אין מברכין על הנר עד שיאותרו לאורו כדי שיכיר בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת ואין מברכין על הנר של גוי שסתם מסיבתן לעו ואין מברכין לא על הנר של עו ולא על בשמי של עץ ולא על הנר של מתים: כו ישראל שהדליק מגו או גוי משרף מברכין עליו גוי מגוי אין מברכין עליו: היה מהלך חוץ לכרך וראה אור אם רוב אנשי הכרך גוים אינו מברך ואם רוב ישראל מברך: אור של ככשן ושל תנור ושל כירים לכתחלה לא יברך עליו הגזלים אם כשיכנים קיסם ביניהן דולק מאיליו מברכין עליהן: אור של בית המדרש אם יש שם אדם חשוב שמדליקין בשבילו מברך עליו של בית הכנסת אם יש שם הון שהו' דר שם מברכין עליו: ואנוקה להבדלה מצוה מן המבוחר: ואין מחזיקין על האור כדרך שמהזיקין על כל המצות אלא אם בא מברכין עליו:

כו אור שהודלק בשבת להוליה ולחיה מברכין עליו במוצאי שבת: אור שה' קדח מן העצים ומן האבנים מברכין עליו במוצאי שבת שהיא היתה תחלת ברייתו ביד אדם אבל אין מברכין עליו במוצאי יום הכפורים שאין מברכין במוצאי יום הכפורים אלא על אור ששבת אע"פ שהודלק להוליה אולחיה כיום הכפורים מברכין עליו שהרי שבת מעברה: כז יום טוב שחל להיות באמצע שבת אומר בהבדלה המבדיל בין קדש לחול ובין אור לחשך ובין ישראל לגוים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה כדרך שאומר במוצאי שבת שסדר ההבדלות הוא מונה ואינו צריך לברך לא על הבשמים ולא על הנר וכן אינו צריך לברך על הבשמים במוצאי יום הכפורים: כט חלמה מברכין על הבשמים במוצאי שבת ספני שהנפש דואב ליציאת שבת משמחין אותה ומיישבין אותה בריח טוב:

טור ס"א סימן קכ"א
 סע"ב ע"פ כ"ט
 טור ס"ט סימן קכ"ב
 טור ס"א סימן קכ"ג
 וכתב ס"ט ס"ט א"ן
 לו אינו כריך לקוד
 סקריהם ע"כ:

פרק שלשים

ארבעה

דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים שבתורה זכור ושמור ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג שנאמר וקראת לשבת עונג ולקרוש ה' מכובד: ב אי זהו כבוד זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת ומתעטף בציצית ויושב בכבוד ראש מיהל להקבלת פני השבת כמו שהוא יצא לקראת המלך: וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת ומתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך: ג ומכבוד השבת שילבש כסות נקייה ולא יהיה מלבוש החול כמלבוש השבת ואם א' לו להחליף משלשל טליתו כדי שלא יהיה מלבושו כמלבוש החול ועזרא תיקן שיהו העם מכנסין בחמישי מפני כבוד השבת: ד אסור לקבוע סעודה ומשתה בערב שבת מפני כבוד השבת ומותר לאכול ולשתות עד שתחשך ואף ע"פ כן מכבוד השבת שימנע אדם מן המנחה ולמעלה מלקבוע סעודה כדי שיכנס לשבת כשהוא מתאוה לאכול: ה מסדר אדם שלחנו בערב שבת ואע"פ שאינו צריך לברך וכניסתו וביציאתו וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד השבת

ישעיה כ"ד:
 טור ס"א סימן קכ
 סע"ב ע"פ ז'
 טור ס"ט סימן קכ"ג
 סע"ב ע"פ ז'
 מט"ל פירושו מורה
 סע"ב ע"פ ז'
 עקבין:
 טור ס"א סימן קכ"ג
 סע"ב ע"פ ז':

הלכות

שבת

זמנים

השבת ויהיה נר דלוק ושלחן ערוך לאכול ומטוה מוצעת שכל אלו לכבוד שבת הן:
 ו אף על פי שהיה אדם חשוב ביותר ואין דרכו ליקח דברים מן השוק ולא להתעסק
 במלאכות שבבית חייב לעשות דברי שהן לצורך השבת כגוף שזה הוא כבודו חכמים
 הראשונים מהן מי שהיה מפצל העצים לבשל בהן ומהן מי שהיה מפצל או מולח בשר
 או גודל פתילות או מדליק נרות ומהן מי שהיה יוצא וקונה דברים שהן לצורך השבת
 ממאכל ומשקה אף על פי שאין דרכו בכך וכל המרבה בדבר זה הרי זה משובח:

ז א' זהו עונג זה שאמרו חכמים שצריך לתקן תבשיל שמן ביותר ומשקה מבושם
 לשבת הכל לפי ממונו של אדם וכל המרבה בהוצאת שבת ובתיקון מאכלי רבי וטובי
 הרי זה משובח ואם אין ידו משגת אפילו לא עשה אלא שלק וכיוצא בו משום כבוד
 שבת הרי זה עונג שבת ואינו חייב להצר לעצמו ולשאול מאחריו כדי להרבות במאכל
 בשבת אמרו חכמים הראשונים עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות: ח מ
 שהיה ענוג ועשיר והרי כל ימיו כשבת צריך לשנות מאכל שבת ממאכל החול ואם אי
 אפשר לשנות משנה זמן אכילה אם הידי רגיל להקדים מאחר ואם היה רגיל לאחור
 מקדים: ט חייב אדם לאכול שלש סעודות בשבת אחת ערבית ואחת שחרית
 ואחת במנחה וצריך להוזהר בשלש סעודות אלו שלא יפחות מהן כלל ואפילו עני
 המתפרנס מן הצדקה סועד שלש סעודות ואם היה חולה מרוב האכילה או שהיה
 מתענה תמיד פטור מן סעודות וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין ולבצוע
 על שתי ככרות וכן בימים טובים: י אכילת בשר ושתיית יין בשבת עונג הוא לו
 והוא שהיתה ידו משגת ואסור לקבוע סעודה על היין בשבת ובימים טובים בשעת בית
 המדרש: אלא כך היה מנהג הצדיקים הראשונים מתפלל אדם בשבת שחרית ומוסק
 בבית הכנסת ויבוא לביתו ויסעוד סעודה שנייה וילך לבית המדרש יקרא וישגדה עד
 המנחה ויתפלל מנחה ואחר כך יקבע סעודה שלישית על היין ויאכל וישתה עד מוצאי
 שבת: יא אסור לו לאדם שיהלך בערבי שבתות יותר משלש פרוסאות מתחלת
 היום כדי שיגיע לביתו ועוד היוסרב ויכין סעודה לשבת שהרי אין אנשי ביתו יודעין
 שהיום יבוא כדי להכין לו ואין צריך לומר אם היה מתארח אצל אחרים שהוא מביישן
 מפני שלא הכינו להן דבר הראוי לאירחין: יב אסור להתענות ולזעוק ולהתחנן
 ולבקש רחמים בשבת ואפילו בצרה מן הצרות שהצבור מתענין ומתריעין עליהן אין
 מתענין ולא מתריעין בשבת ולא בימים טובים חוץ מעיר שהקיפוח גוים או נהר או
 ספינה המטורפת ביב שמתריעין עליהן בשבת לעזון ומתחננים ומבקשים עליהן
 רחמים: יג אין צריך על עיריות של גוים פחות משלשה ימים קודם השבת כדי
 שתתישב דעת אנשי המלחמה עליהן ולא יהיו מבוהלים וטרודים בשבת: ומפני זה
 אין מְלַיְגִין בספינה פחות משלשה ימים קודם השבת כדי שתתישב דעתו עליו קודם
 השבת ולא יצטער יותר מדאי ולדבר מצוה מפליג בים אפילו בערב שבת ופוסק עמו
 לשבות ואינו שובח: ומצור לצידן וכיוצא בהן אפילו לדבר הרשות מותר להפליג בערב
 שבת ומקום שנהגו שלא יפליג בערב שבת כלל אין מפליגין: יד תשמיש המטה
 מעונש שבת הוא לפיכך עונת תלמידי חכמי חב"א ימים משמשין מלילי שבת ללילי שבת

ומותר

טור א"ח סימן רכ
סימן שס"ג:

טור ס"ס סימן רמ"ב
סימן ס"ס

תבשיל של ירקות
עטולקות:

טור ס"ס סימן רמ"ב
סימן ס"ס

טור ס"ס סימן רמ"ב
סימן ס"ס:

עין בטור ס"ס

טור א"ח סי' רכ ורמ"א
סימן ס"ס עט"ג

טור א"ח סימן רמ"ט
שיעור הפרס ל' עילין

טור ס"ס סימן רמ"ב
ורמ"ט סימן ס"ס

אין עטליגין בספינה
טור' אין מפרשים מן
היבספא לכו"ס:

ועבור לזיין עונת
שלא היה בויכוס של

מהלך יום אחד ועט
היה ווס השוק:

הלכות שבת ומנים קבח

ומותר לבעול בתולה לכתחלה בשבת ואין בזה לא משום חובל ולא משום צער לה:
 טו השבת וע"כ אמת משה"ן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה והשבת היא טורחם מיען טעם
 האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל
 רשעי ישראל אבל המהלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד ע"ז ושניהם כגוים לכל
 דבריהם לפיכך משבת הנביא ואומר אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר יסעיה כו כ
 שבת מהללו וכו' וכל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומענינה כפי כחו כבר
 מפורש בקבלה שכתוב בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא שנאמר אז תתעב יסעיה כס כ
 על ה' והרבת'ך על כמותי ארץ והאכלת'ך נחלת יעקב אביך כי ה' דבר:

הלכות עירובין

מצות עשה אתה והיא מדברי סופרים ואינה מן המנין וביאור מצוה זו בפרקים אלו:

פרק ראשון

חצר שיש בה שנייה הרבה כל אחד מהם בבית לעצמו דין תורה הוא שיהיו כולן טורחם מיען טעם
 מתירין לטלטל בכל החצ' ומבתים לחצ'ומהחצר לבתי מפני שכל החצר רשו טעם עשין לרנן כ
 היחיד אחת ומותר לטלטל בכלה וכן הדין במבוי שיש לו לחי או קורה שיהיו כל בני טורחם מיען טעם
 המבוי מותרים לטלטל בכלו ומחצרו למבוי וממבוי לחצרות שכל המבוי רשו היחיד טעם טעם
 הוא וכן הדין במדינ' שהיא מוקפת חומה גבוהה עשרה טפחים שיש לה דלתות וננעלות
 בלילה שכולת רשות אחת היא זה הוא דין תורה: ב אבל מדברי סופרים אסור טורחם מיען טעם
 לשכנים לטלטל ברשות היחיד שיש בה חלוקה בדירין עד שיערבו כל השכנים כולן טעם עשין לרנן כ
 מערב שבת אחד חצר ואחד מבוי ואחד המדינה ודבר זה תקנת שלמה ובית דינו:
 ג וכן יושבי אהלים או סוכות או מתנה שהקיפו מחיצה אין מטלטלין מאהל לאהל
 עד שיערבו כולן אבל שיירה שהקיפה מחיצה אין צריכין לערב אלא מוציאין מאהל
 לאהל בלא עירוב לפי שהן כולן מעורבין ואין אותן אוהלי קבועין להן: ד ומפני עינין כמעט טעם
 מה תיקן שלמה דבר זה כדי שלא יטעו העם ויאמרו כשם שמותר להוציא מן החצרות
 לרחובות המדינה ושוקיה ולהכניס מהם לחצרות כך מותר להוציא מן המדינה לשרה
 ולהכניס מן השרה למדינה ויחשבו שהשוקים והרחובות הואיל והן רשות לכל הרי הן
 כשדות וכמדברות ויאמרו שהחצרות בלבד הן רשות היחיד וידמו שאין ההוצאה
 מלאכה ושמותר להוציא ולהכניס מרשות היחיד לרשות הרבים: ה לפיכך תיקן
 שכל רשות היחיד שתחלק בדירין ויאחו כל אחד ואחד בה רשו לעצמו וישאר ממנה
 מקום ברשות כולן ויד כולן שוה בו כגון חצר לבתים שנחשוב אותו המקום שיד כולם
 שוה בו כאילו הוא רשות הרבים ונחשוב כל מקום ומקום שאחו כל אחד מן השכנים
 ותלקו לעצמו שהוא בלבד רשות היחיד ויהיה אסור להוציא מרשות שחלק לעצמו
 לרשות שיד כולם שוה בו כמו שאין מוציאין מרשו היחיד לרשות הרבים לא ישתמש
 כל

הלכות

עירובין

ומנים

סמג עסקי דרכנין 6

כל אחד ברשות שהלך לעצמו בלבד עד שיערבו כולן אע"פ שהכל רשות היחיד:
 ו ומה הוא העירוב הזה הוא שיהעדרו במאכל אחד שמניחין אותו מערב שבת
 בלומר שכולנו מעורבין ואוכל אחד לכלנו ואין כל אחד ממנו חולק רשות מחבירו לא
 כשם שיד כלנו שוה במקום זה שנשאר לכלנו כך יד כלנו שוה בכל מקום שאחו כל
 אחד לעצמו והרי כלנו רשות אחת ובמעשרה הוזה לא יכאו לטעות ולדמות שיותר
 להוציא ולהכניס מרשות היחיד לרשות הרבים: ז העירוב שעושים בני החצר זה
 עם זה הוא הנקרא עירובי חצרות ושעושים אנשי מבוי זה עם זה או כל בני המדינה הוא
 הנקרא שיתוף: ח אין מערבין בהצרות אלא בפת שלימה בלבד אפילו ככר מאפה
 סאה והיא פרוסה אין מערבין בה היהיה שלמה והיא כאיסר מערבין בה וכשם שמערבין
 בפת תבואה כך מערבין בפת אורז ובפת עדשים אבל לא בפת דוחן ושחוף בין בפת
 בין בשאר אוכלין בכל אוכל משתתפין חוץ מן המים בפני עצמן או מלח בפני עצמו וכן
 כס'הין ופטריות אין משתתפין בהן שאין חשובין כאוכלים ערב מים עם מלח ונעשה
 כמוריים ומשתתפין בו: ט וכמה שיעור האוכל שמשתתפין בו כגורגורת לכל אחד
 ואחד מבני המבוי או מבני המדינה והוא שיהיו שמנה עשר ארפות אבל אם היו מרובים
 על זה שיעורו שתי סעודות שהן כשמונה עשר גרגורות שהן כששה ביצים בינוניות
 אפילו היו משתתפין אלפים ורבבות שתי סעודות לכולן: י כל אוכל שהו נאכל
 כמות שהוא כגון פת ומיני דגן ובשר חי אם נשתתפו בו שיעורו מוון שתי סעודות וכל
 שה'א לפתן ודרך העם לאכול בו פיתן כגון יין מבושל ובשר צלי וחומץ ומוריים וחתיים
 ואמהות של בצלים שיעורו פדי לאכול בו שתי סעודות: יא נשתתפו בין חי שיעורו
 שתי רבעיות לכולן וכן בשכר שתי רבעיות ביצים שתיים ומשתתפין בהן ואפילו חיות
 ורמונים שתיים אתרוג אחד חמשה אגוזים חמשה אפרסקין ליטרא של ירק בין חי בין
 שלוק ואם היה בשול ולא בשול אין מערבין בו לפי שאינו ראוי לאכילה ע"כ לא תבלין
 קב תמרים קב גרגורות מנה רבילה קב תפוחין כשות כלמלא היד פולין לחין כלמלא
 היד הזיו ליטרא והתדרין הרי הן בכלל הירק ומערבין בהן עלי בצלים אין מערבין בהן
 אלא אם הביצלו ונעשה אירך כל עלה מהזודת אבל פחות מכאן אינו אוכל וכל אלו
 הדברים האמורין כלפתן הן ולפיכך נתנו בהן שיעורין אלו וכל כיוצא בהן וכל האוכלין
 מצטרפין לשיעור השיתוף: יב ליטרא האמורה בכל מקום מלאו שתי רבעיות
 ועוכלא חצי רביעית ומנה האמור בכל מקום מאה דינר והדינר שש מעין והמעה משקל
 שש עשרה שעורו והסלע ד' דינרין והרביעית מחוקת מן המי' או מן היין משקל שבעה
 עשר דינרין וחצי דינר בקירובי נמצא הליטרא משקל המשה ושלישים דינר והעוכלא
 משקל תשעה דינרין פחות רביע: יג סאה האמורה בכל מקום ששה קבין והקב
 ארבעה לוגין והלוג ארבע רבעיות וכבר בארנו מדת הרביעית ומשקלה ואו השיעורין
 שארם צריך לזכור אותן תמיד: יד אוכל שהוא מותר באכילה אע"פ שהוא אסור
 לזה המערב הרי זה מערב בו ומשתתף בו כיצד משתתף הגוי בין וישראל בהרומה
 וכן הגורד מאוכל זה או שנשבע שלא יאכלנו מערב בו ומשתתף בו שאם אינו ראוי לזה
 הרי הוא ראוי לאחר: טו אבל דבר האסור לכל כגון טבל אפילו טבל של דברי

טור א"ח סימן ט
סמג ט:

אורז מיליו ודמן יליו
ויע ההפך:

כמהין טרכטופל
וטטריות פולנו בלעו:

לפתן כל דבר
שאלוין אותו עם

הכתקלה לפתן
קונפאכאדונו בלעו:

האמהות של בלעו
בערוך ראשו כגלים

נדולים שמניחין כאלן
לעשותם ורע:

אפרסקין טרניקי
בלעו: שלוק הוא

יותר נכשול מהשלק
הוא כמעט כמות

וכמו:

פוכלא מדה ושיעור
יתבא כממוך: תבלין

פולונו מוכי בשמים:
כשות: פרסכוס

למעלה שהוא כמח
כמות זה כמשך

במותין למעלה מ
עסקונים: תרדון

מקלא בליו בלעו:

סופרים

סופרים וכן מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו כהוגן וכן מעשר שני והקדש שלא נפרו כהלכה אין מערבין ומשתתפין בהן אבל מערבין ומשתתפין בדמאי מפני שראוי לעניים ובמעשר שני והקדש שנפדו אע"פ שלא נתן את החומש שאין החומש מעכב ומערבין במעשר שני בירושלם מפני שהוא ראוי שם לאכילה אבל לא בגבולין: יז כיצד מערבין בחצרו וגבין חלה אחת שלימה מכל בית ובית ומניחין הכל בכלי אחד בבית אחד מבתי החצר אפילו בבית התבן או בבית הנקר או בבית האוצר אבל אם נתנו בבית שער אפי' בית שער של יחיד או באכסדרה או במרפסת או בבית שאין בו ד' אמות על ד' אמות אינו עירובי וכשמקבץ העירוב מנכרד באי' אמה אקב"ו על מצות עירובי ואומ' בעירוב זה יהיה מותר לכל בני החצר להוציא ולהכניס מבית לבית ומבית לחצר ומחצר לבית בשבת: ויש לקטן לזכות עירובי חצרו ובית שמניחין בו עירוב אינו צריך ליתן את הפת ואם היו רגלין להניח בו אין משנין אותו מפני דרכי שלום: יז וכיצד משתתפין במבוי גובה אוכל כגורגרת מכל אחד ואחד או פתח מכגורגרת אם היו מרובין ומניח הכל בכלי אחד בחצר מחצרות המבוי או בבית מן הכתים אפילו בית קטן או באכסדרה או מרפסת הרי זה שתוף אבל אם הניחו באויר מבני אינו שיתוף ואם הניח הכלי בחצר צריך להגביה הכלי מן הקרקע שפת כדי שיהיה ניכר ומנכרד על מצות עירוב ואומר בזה השיתוף יהיה מותר לכל בני המבוי להוציא ולהכניס מחצרות למבוי בשבת: יח חלקו את העירוב או את השיתוף אע"פ שהוא בבית אחד אינו עירוב אבל אם מלאו את הכלי מן העירוב ונשארו ממנו מעט והניחוהו בכלי אחר מותר: יט המשתתפין במבוי צריכין לערב בחצרות כדי שלא ישכחו התינוקות תורת עירוב שהרי אין התינוקות מכירין מה נעשה במבוי לפיכך אם נשחתפו במבוי בפת סומכין עליו ואין צריכין לערב בחצרות שהרי התינוקות מכירין בפת בני החברה שהיו מסובין וקדש עליהן היום פת שעל השלתן סומכין עליה משום עירובי חצרות ואם רצו לסמוך עליה משום שיתוף סומכין אע"פ שהן מסובין בחצר: כ לקח אחד מבני החצר פת אחת ואמר הריזו לכל בני החצר או שהיה אוכל כשתי סעודות ואמר הריזו לכל בני המבוי אינו צריך לזכות מכל אחד ואחד אבל צריך לזכות להן בו על ידי אחר ויש לו לזכות על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו העברי ועל ידי אשתו אבל לא על ידי בנו ובתו הקטני ולא על ידי עבדו ושפתחו הכנענים מפני שידן כידו וכן יש לו לזכות להן על ידי שפתחו העברית אף על פי שהיא קטנה שהקטן ווכה לאחרים בדבר שהוא מדברי סופרים ואינו צריך להודיע לבני החצר או לבני המבוי שזכר להן ועירב עליהן שזכות היא להן וזכין לו לאדם שלא בפניו: כא אין מערבין ולא משתתפין בערב שבת אלא מבעוד יום ומערבין עירובי חצרות ושתופי מבואות בין השמשו אף על פי שהוא ספק מן היום ספק מן הלילה ולעולם צריך שיהא העירוב או השיתוף מצוי ואיפשר לאכלו כל בין השמשות לפיכך אם נפל עליו גל או אבד או נשרף או שהיה תרומה ונטמאת מבעוד יום אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב ואם ספק הרי זה עירוב שספק העירוב כשר: כב נתן העירוב או השיתוף במגורל ונעל עליו ואבד המפתח קודם שחשיכה אם אי אפשר לו להוציא העירוב אלא אם כן עשה מלאכה בין השמשות הרי זה כמי שאבד

טור א"ח סי' ס"א ושם
 סמ"ע ע"ש דרכ"א
 מרפסת ש' הד"ע
 סה"מ ק"ו גבוה כמנר
 הבית והכסה פתח
 עליונות פתוחין לה
 וכלם יונאים בס"ס
 א"ח לק"ד ומענה
 לרשות הכניס כלענ
 פ"ו ו"ל
 ולמבוי כפ' ד' כ"ו י"ו
 כ"א לט"ו ק"ד כ"ט
 מרפסת וע"ס
 טור א"ח סי' ס"ב ס"ג
 סמ"ע ע"ש דרכ"א
 טור א"ח סי' ס"ד
 וע"ש

טור א"ח סי' ס"א
 טור א"ח סי' ס"ב
 טור א"ח סי' ס"ג
 טור א"ח סי' ס"ד
 טור א"ח סי' ס"ה
 טור א"ח סי' ס"ו
 טור א"ח סי' ס"ז
 טור א"ח סי' ס"ח
 טור א"ח סי' ס"ט
 טור א"ח סי' ס"י
 טור א"ח סי' ס"יא
 טור א"ח סי' ס"יב
 טור א"ח סי' ס"יג
 טור א"ח סי' ס"יד
 טור א"ח סי' ס"טו
 טור א"ח סי' ס"טז
 טור א"ח סי' ס"יז
 טור א"ח סי' ס"יח
 טור א"ח סי' ס"יט
 טור א"ח סי' ס"כ

ואינו עירוב שהרי אי אפשר לאוכלו . הפריש תרומת מעשר או תרומה גדולה והתנה עליה שלא תהיה תרומ'עד שתחשך אין מערבין בה שעדין היא טבל כל בין השמשות וצריך שתהיה סעודה הראויה מבעוד יום :

טור ס"ח סימן ס"ד

פרק שני

אנשי

החצר שעירבו כולן חוץ מאחד מהן שלא עירב עמהן בין מיד בין שוכח הרי זה אוסר עליהן ואסור לכולן להוציא מבתיהן לחצר או מחצר לבתיהן כיטל להן זה שלא עירב רשות חצרו בלבד הרי אלו מותרין להוציא ולהכניס מבתיהן לחצר ומחצר לבתיהן אבל לביתו אסור כיטל להן רשות ביתו ורשו' חצרו הרי כולם מותרין הן מפני שעירבו והרי כיטל להן רשות ביתו וחצרו וגם הוא מותר מפני שלא נשאר לו רשות והרי הוא כאורח אצלם והאורח אינו אוסר : ב המבטל רשותו סתם רשות חצרו כיטל רשות ביתו לא כיטל והמבטל רשותו לבני חצר צריך לבטל לכל אחד ואחד בפירו' ואומר רשותי מובטלת לך ולך ולך והיורש מבטל רשות אעפ' שמת מורישו בשבת שהיורשקם תחת מורישו לכל דבר וכיטול רשות בשבת מותר לכתחלה : ג בטלו אלו המערבין רשותן לזה שלא עירב הוא מותר שהרי נשאר לבדו והם אסורין שלא נשאר להן רשות ואין אומרים יחי כאורחים אצלו שאין רבים אורחין אצל אחד : ד היו אלו שלא עירבו שנים או יתר אם כטלו רשותם למערבין המערבין מותרין ואי שלא עירבו אסורין ואין המערבין יכולים לבטל רשותם לשנים שלא עירבו שכל אחד מהן אוסר על חברו ואפ' לו חזר האחד שלא עירב וכיטל רשותו לשני שלא עירב הרי זה אוסר שבשעת שבטלו לו המערבין אסור היה . אחד שעירב אינו מבטל רשותו לאח' שלא עירב אבל האחד שלא עירב מבטל רשותו לאח' שעירב : ה כשם שבעל הבית זה מבטל רשותו לבעל בית זה בחצר אחת כך מבטלין מחצר לחצר ומבטלין וחוזרין ומבטלין כיצד שנים ששרויין בחצר ולא עירב אחד מהן מבטל רשותו לשני ונמצ' השני מטלטל ברשותו שביטל לו חכירו עד שיעשה צרכיו וחוזר השני ומבטל רשותו לראשון ומטלטל הראשון ברשותו שביטל לו וכן כמה פעמים ויש ביטול רשות בחרבה כדרך שהוא בחצר : ו מי שביטל רשותו וחזר וטלטל ברשותו שביטל אם במזיד הוציא הרי זה אוסר עליהן שהרי לא עמד בביטולו ואם בשוגג הוציא אינו אוסר שהרי הוא עומד בביטולו ברא' שלא קרמו והחזיקו אלא שביטל להן אבל אם קדמו והחזיקו והוציאו אם חזר הוא והוציא בין בשוגג בין במזיד אינו אוסר עליהן : ז שני בתים בשני צידי רשות רבים והקיפוס גוים מתיצה בשבת אין מבטלין זה לזה הואיל ואי אפשר להם לערב מאמש' וכך אחד מכני חצר שמת והניח רשותו לאחד מן השוק אם מת מבעוד יום הרי היורש שאינו מבני החצר אוסר עליהן ואם מת משחשיכה אינו אוסר עליהן' אחד מן השוק שמת והניח רשותו לאחד מבני חצר אם מבעוד יום מת אינו אוסר עליהן שהרי כולן מעורבין ואם מת משחשיכה אוסר עליהן עד שיבטל רשות מורישו להן : ח ישראל וגר ששרויין במערה אחת ומת הגר מבעוד יום אעפ' שלא החזיק ישראל אחד בנכסיו עד שחשיכה הרי זה המחזיק אוסר

טור ס"ח סימן ס"ה מעט עשין דרכן א

טור ס"ט ומעט ט

טור ס"ח סימן ס"ז

טור ס"ח סימן ס"ח

טור ס"ט סימן ט"א

טור ס"ט סימן ט"ב טור ס"ט סימן ט"ג

טור ס"ט סימן ט"ד

הלכות עירובין זמנים קל

אוסר עד שיבטל שהרי הוא כיו"ד ואם מת הגור משחשיכה אף על פי שהחזיק ישראל
 אחר בנכסיו אינו אוסר עליו אלא בהיתרו הראשון הוא עומד: ט ישראל הדר
 עם הנכרי או עם גר תושב בחצר אינו אוסר עליו שדירת נכרי ע"ז אינה דירה אלא
 כבהמה הוא חשוב ואם היו שני ישראלים או יתר וגוי שכן עמקן הרי זה אוסר עליהן
 ודבר זה גזירה שלא ישכנו וי עמקן שלא ילמדו ממעשיו ולמה לא גזרו בישראל אחד
 וגוי אחד מפני שאינו דבר מצוי שהרי יפחד שמא יתיחד עמו ויהרגנו וכבר אסרו להתיחד
 עם הגוי: י שני ישראלים וגוי השוכנים בחצר אחת ועירבו הישראלים לעצמן לא
 הועילו כלום וכן אם בסלו לגוי או בטלו להן או בטלו הישראלים זה לזה ונעשו כיתיד
 עם הגוי לא הועילו כלום שאין עירוב מועיל במקום גוי ואין ביטול רשות מועיל במקום
 גוי ואין להן תקנה אלא שישכרו ממנו רשותו ויעשה הגוי כאילו הוא אורת עמקן: וכן
 אם היו גוים רבים משכירין רשותן לישראלים והישראלים מערבין מותרין וישראל אחד
 ששכר מן הגוי מערב עם שאר הישראלים ויתרו כלם ואין כל אחד צריך לשכור מן
 הגוי: יא שתי חצרות זו לפניו מו"י ישראל וגוי דרים בפנימית וישראל אחד
 בחיצונה או שהיה ישראל וגוי בחיצונה וישראל אחד בפנימית הרי זה אוסר על החיצונה
 עד שישכור ממנו שהרי רגלי שני ישראלים וגוי מצויין שם והפנימי מותר בפנימית:
 יב שוכרין מן הגוי אפילו בשבת שהשכירות כביטול רשות היא שאינה שכירות
 ודאית אלא היכר בלבד לפיכך שוכרין מן הגוי אפילו בפחות משהו פרוטה ואשתו של
 גוי משכרת שלא לדעתו וכן שכירו ושמשו משכירין שלא לדעתו ואפילו היה שכירו
 או שמשו ישראלי הרי זה משכיר שלא לדעתו שאל מן הגוי מקום להניח בו חפציו
 והשאלו הרי זה נשתתף עמו ברשותו ומשכיר שלא לדעתו הרי זה שכיר או שמשו
 או גוים רבים אם השכיר אחד מהן דיו: יג שני ישראלים וגוי הדרים בחצר אחת
 ושכרו מן הגוי בשבת חזר האחד ומבטל רשותו לשני ומותר וכן אם מת הגוי בשבת
 מבטל הישראלי לישראל האחר ויהיה מותר לטלטל: יד גוי שהשכיר מגוי אם
 אין הראשון יכול להוציא הגוי השני עד שישלם זמן שכירותו שוכרין מודה הגוי השני
 שהרי נכנס תחת הבעלים ואם יש רשות לראשון להוציא הגוי השוכר ממנו בכל ער
 שרצה אם לא היה השני עומד ושכרו הישראלים מן הראשון הרי אלו מותרין:
 טו חצר שישראלים וגוי שרויין בה והיו חלונות פתוחות מבית ישראלי זה לבית
 ישראלי זה ועשו עירוב דרך חלונות אע"פ שהן מותרין להוציא מבית לבית דרך חלונות
 הרי הן אסורין להוציא מבית לבית דרך פתחי מפני הגוי עד שישכיר שאין רבים נעשים
 בעירוב כיתיד במקום הגוי: יו ישראל שהוא מהלל שבת בפרהסיא או שהוא
 עובר ע"ז הרי הוא כגוי לכל דבריו ואין מערבין עמו ואינו מבטל רשות אלא שוכרין ממנו
 כגוי אבל אם היה מן המינים שאין עובדין ע"ז ואין מהללין שבת כגון צדוקין ובייתוסין
 וכל הכופרים בחורה שבעל פה כללו של דבר כל מי שאינו מודה במצות עירוב אין
 מערבין עמו לפי שאינו מודה בעירוב ואין שוכרין ממנו לפי שאינו כגוי אבל מבטל הוא
 רשותו לישראל הכשר וזו היא תקנתו וכן אם היה ישראל אחד כשר וזה הצדוקי בחצר
 הרי זה אוסר עליו עד שיבטל לו רשותו:

טור ס"א סימן ס"ב
 סמ"ע דרכי 6
 טור ס"א סימן ס"ג
 טור ס"א סימן ס"ד
 טור ס"א סימן ס"ה
 טור ס"א סימן ס"ו
 טור ס"א סימן ס"ז
 טור ס"א סימן ס"ח
 טור ס"א סימן ס"ט
 טור ס"א סימן ס"י
 טור ס"א סימן ס"יא
 טור ס"א סימן ס"יב
 טור ס"א סימן ס"יג
 טור ס"א סימן ס"יד
 טור ס"א סימן ס"טו
 טור ס"א סימן ס"טז
 טור ס"א סימן ס"יז
 טור ס"א סימן ס"יח
 טור ס"א סימן ס"יט
 טור ס"א סימן ס"כ

הלכות עירובין פרק שלישי זמנים

הלון

טור ס"א מיין טעב

שבין שתי הצרות אם יש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יהי
 על זה והיה קרוב מן הארץ בתוך עשרה טפחים אפילו כולו למעלה
 מעשרה ומקצתו בתוך עשרה או כולו בתוך עשרה ומקצתו למעלה מעשרה אם רצו
 יושבי שתי הצרות לערב כולן עירוב אחד הרשות בידן ויעשו כחצר אחת ויטלטלו מזה
 לזה ואם רצו מערבין שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן. היה החלון פחות מארבעה
 או שהיה כולו למעלה מעשרה מערבין שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן: **ב**
 כ"א בחלון שבין שתי הצרות אבל שבין שני בתים אפילו היה למעלה מעשרה וכן
 חלון שבין בית לעלייה אם רצו מערבין עירוב אחד אע"פ שאין ביניהן סולם והו' שיהיה
 בו ארבעה על ארבעה היה חלון עגול אם יש בו כדי לרבעו ארבעה על ארבעה הרי
 הוא כמרובע: **ג** כותל שבין שתי הצרות או מתבן שבין שתי הצרות פחות מעשרה
 טפחים מערבין עירוב אחד ואין מערבין שנים היה גבוה עשרה או יתר על כן מערבין
 שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן ואם היה ביניהן סולם מכאן וסולם מכאן הרי הן
 כפתח ואם רצו מערבין אחד ואפילו היה הסולם זקוף וסמוך לכותל שהרי אין יכולין
 לעלות בו עד שימשך ויתרחק מתחתיו מן הכותל הרי זה מתיר ואפילו לא היה מגיע
 ראש הסולם לראש הכותל אם נשארו ביניהן פחות משלשה הרי זה מתיר ומערבין אחד
 אם רצו: **ד** היה הכותל רחב ארבעה ועשרה סולם מכאן וסולם מכאן אף על פי
 שהסולמות מרוחקין זה מזה אם רצו מערבין אחד אין ברוחב הכותל ארבעה אם אין בין
 הסולמות שלשה מערבין אחד היה ביניהן שלשה מערבין שנים: **ה** בנה מצבה
 על גבי מצבה בצד הכותל אם יש בתחתונה ארבעה ממעט אין בתחתונה ארבעה ואין
 בינה לבין העליונה שלשה ממעט ואם רצו מערבין אחד וכן במדרגות של עץ שכמנן
 לכותל: **ו** כותל גבוה שבין שתי הצרות וזו יוצא באמצעיתו אם נשאר מן הזו
 עד ראש הכותל פחות מעשרה מניח סולם לפני הזו ומערבין אחד אם רצו אבל אם
 הניח הסולם בצד הזו אינו ממעט היה הכותל גבוה תשעה עשר טפחים מוציאין אחד
 באמצע ומערבין אחד אם רצו שהרי מן הזו עד הארץ פחות מ' ומן הזו העלין עד
 ראש הכותל פחות מעשרה היה הכותל גבוה עשרים טפחים צריך שני זיוזיוה שלא
 כנגד זה עד שיהיה בין הזו והתחתון ובין הארץ פחות מעשרה ובין הזו העלין ובין ראש
 הכותל פחות מעשרה ומערבין אחד אם רצו: **ז** דקל שחתכו וסמכו על ראש
 הכותל ועל הארץ מערבין אחד אם רצו ואינו צריך לקבעו בבנין וכן הסולם כנדו
 קובעו ואינו צריך לחברו בבנין. היו קשין מבדילין בין שתי הצרות וסולם מכאן וסולם
 מכאן אין מערבין אחד שהרי אין כף הרגל עולה בסולם לפי שאין לו על מה שיסמוך.
 היה סולם באמצע וקשין מכאן וקשין מכאן אם רצו מערבין שנים: **ח** היה אילן
 בצד הכותל ועשהו סולם לכותל אם רצו מערבין אחד הואיל ואסור שבות הוא שגורם לו
 שלא יעלה באילן. עשה אשרה סולם לכותל אין מערבין אחד מפני שאסור לעלות
 עליה מן התורה שהרי היא אסורה בהגיה: **ט** כותל שגובה עשרה ובא למעטו
 כרי לערב עירוב אחד אם יש באורך המעוט ארבעה טפחים מערבין אחד סתר מקצת
 הכותל עד שנתמעט מעשרה צרו הקצר נותנין אותו לחצר זו ושאר הכותל הגובה לבין
 שתי

טור ס"ב מיין טעב

טור ס"ג מיין טעב

דרכן 6

טור ס"ד מיין טעב

ז"ו פולסכוו כ"ה
 פעמי' ט"ה קרוי של
 כמרי' ונ"א מן הכותל
 ט"א וליטו בלעז:

טור ס"ה מיין טעב

ועיין ס"ט

הלכות עירובין זמנים קלא

שתי החצרות : נפרץ הכותל הגבוה שביניהן אם היתה הפרצה עד עשר אמות מערבין שני עירובין ואם רצו מערבין אחד מפני שהיא כפתח היתה יתר מעשר מערבין עירוב אחד ואין מערבין שני עירובין : י א היתה הפרצה פחותה מעשר ובא להשלימה ליתר מעשר הווק ככותל גבוה עשרה טפחים ומערבין עירוב אחד ואם בא לפרוץ לכתלהל הפרצה יותר מעשר בכל הכותל צריך להיות גובה הפרצה מלוא קומתו : יב הריץ שבין שתי חצרות עמוק עשרה ורחב ארבעה או יותר מערבין שני עירובין פחותה מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים ואם מיעט עמקו כעפר או בצרורות מערבין אחד ואין מערבין שני שסתם עפר וצרורות בחרץ מבוטלין הן אבל אם מילאהו תבן או קש אין ממעטין עד שיבטל : יג וכן אם מיעט רחבו בלוח או בקנה שהושיטו באורך כל הריץ מערבין אחד ואין מערבין שנים וכל הדבר הניטל בשבת כגון הסל והספל אין ממעטין בו אלא אם סכן חכרו בארץ חכרו שאי אפשר לשומטו עד שיחפור בדרך : יד נתן לוח שרחב ארבעה טפחים על רוחב הריץ מערבין אחד ואם רצו מערבין שני עירובין וכן שתי גווזראות זו כנגד זו אם הושיט לוח שרחב ארבע טפחים מזו לזו מערבין עירוב אחד ואם רצו מערבין שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן הרי זה בצד זו ואין בשוה אלא אחת למעלה מחברתה אם יש ביניהן פחות מג טפחים הרי זה כגוצאטרא אחת ומערבין אחד ואם יש ביניהם ג או יותר מערבין שנים אלו לעצמן ואלו לעצמן : טו כותל שבין שתי חצרות שהוא רחב ארבעה והיה גבוה עשרה טפחים מחצר זו ושוה לקרקע חצר שנייה נותנין רחבו לבני החצר שהוא שוה להן ויחשב מחצרון הואיל ותשמישו בנחת לאלו ותשמישו בקשה לאלו נותנין אותו לאלו שתשמישו להן בנחת : וכן הריץ שבין שתי חצרות עמוק עשרה טפחים מצד חצר זו ושוה לקרקע חצר שנייה נותנין רחבו לחצר שהיא שוה לה מפני שתשמישו נחת לזה וקשה לזה נותנין אותו לאלו שתשמישו להן בנחת : יז היה הכותל שבין שתי החצרות נמוך מחצר העליונה וגבוה מחצר התחתונה שנמצאו בני העליונה משתמשין בעביו על ידי שלשול ובני התחתונה משתמשין בעביו על ידי זריקה שניהן אסורין בו עד שיערבו שתיהן עירוב אחד אבל אם לא עירבו אין מכניסין מעובי כותל זה לבתים ואין מוציאין מהבתים לעביו : יח שני בתים שביניהן חרבה שהיא רשות היחיד אם יכולין שניהם להשתמש בחרבה על ידי זריקה אסורין זה על זה ואם היה תשמישה לזה בנחת והאחר אינו יכול לזרוק לה מפני שהיא עמוקה ממנו הרי זה שהיא לו בנחת משתמש בה על ידי זריקה : יט כל גנות העיר אעפ"י שזה גבוהה וזה נמוך עם כל החצרות ועם כל הקרפופות שהוקפו שלא לשם דירה שאין בכל אחד מהן יתר על בית סאתים עם עובי הכתלים שבין החצרות עם המבואות שיש להן לחי או קורה כולן רשות אחת הן ומטללין ככולן בלא עירוב כלים ששבתו בתוכן אבל לא כלים ששבתו בתוך הבית אלא אם כן עירבו : יס כיצד כלי ששבת בתוך החצר בין עירבו אישי החצר בין לא עירבו מותר להעלותו מן החצר לגג או לראש הכותל ומן הגג לגג אחר הסמוך לו אפילו היה גבוה ממנו כל שהוא או נמוך ומן הגג האחר לחצר שנייה ומחצר שנייה לגג שלישי של חצר שלישית ומגג שלישי למכו ומן המכו לגג רביעי עד שיעבירו

ספג . כלי ילד בלעז :
 דקר . פירו יתד וכנגד
 גווזראות . הס
 קרויים של כסדים
 יונאים מן הכותל
 ולקוח ולמע כהלכות
 שנתפל טו כתבאל
 הינו תבניות :
 טור לה מין פעב :
 כקת . פיקומודו
 בלעז . כקספ .
 מרובס לוקומודו
 ודיסקולטנסו בלעז
 טורסס ומגסס
 עישלסול . פירו עי
 הורס :

הלכות

עירובין

זמנים

טול אט סויתן טעב
סעג עשין דרעכנ א

טול סס סויתן טעג
סעג עשין סס:

זיון סס לנסות וכמרי
טיוכלים מן הכותל
ולחון טאונליט
בלעו: פנימין סס
סכתפס סו היזוונות
טעזע ועוס טעקוס
ספרין:

טול אט סויתן טעב
סעג סס ולסין סס

כל המדינה כולה ררך גנות וחצרות או ררך גנות וקרפ'יות או ררך חצרות וקרפ'יות או ררך שלשתן מזה לזה ומזה לזה ובלבד שלא יכנס בכלי זה לבית מן הבתים אלא אם כן עירבו אנשי כל המקומות האלו עירוב אחר: כ וכן אם שבת הכלי בבית והוציאו לחצר לא יעבידנו לחצר אחרת או לגג אחר או לראש הכותל או לקרפף אלא אם כן עירבו אנשי כל המקומות שמעבירין בהן כלי זה עירוב אחר: כא בור שבין שתי חצרות אין ממלאין כמנו בשבת אלא אם כן עשולו מחיצה גבוהה טפחים כדי שיהיה כל אחד דולה מרשותו והיכן מעמידין את המחיצה אם היתה למעלה מן המים צריך שיהיה טפח מן המחיצה יורד בתוך המים ואם היתה המחיצה כולה בתוך המים צריך שיהיה טפח ממנה יוצא למעלה מן המים כדי שתהיה ניכרת רשות זה מרשות זה:

כב וכן אם עשו על פי הבור קורה רחבה ארבעה טפחים זה ממלא מצד הקורה וזה ממלא מצדה האחר וכאלו חברי לה חלק זה מחלק זה אעפ' שהמים מעורבין מלמטה קל הוא שהקלו חכמים במים: כג באר שבאמצע השביל בין שני כתי לחצרות אעפ' שהיא מופלגת מכותל זה ארבעה טפחי ומכותל זה ארבעה טפחים שניהן ממלאים

ממנה ואין צריכין להוציא ויזין על גבה שאין אדם אוסר על חברו דרך אויר: כד חצר קטנה שנפרצה במלואה לחצר גדולה מבעוד יום אנשי גדולה מערבין לעצמן ומותרין שהרי נשאר להן פצימין מכאן ומכאן ואנשי קטנה אסורין להוציא מבתיהן לחצר שלהן עד שיערבו עם בני הגדולה עירוב אחד שדירורין של גדולה חשובין כקטנה ואין דירורין קטנה חשובין כגדולה: כה שתי חצרות שעירבו עירוב אחד דרך הפתח שביניהן או דרך החלון ונסתם הפתח או החלון בשבת כל אחת ואחת מותרת לעצמה והאיל והותרה מקצת שבת הותרה כולה וכן שתי חצרות שעירבה זו לעצמה והווי לעצמה ונפל הכותל שביניהן בשבת אלו מותרין לעצמן ומוציאין מבתיהן ומטלטלין עד עיקר המחיצה ואילו מטלטלין עד עיקר המחיצה הואיל והותרה מקצת שבת הותרה כולה ואף על פי שנתוספו הדירורין שהדירורין הבאין בשבת אינן אוסרין נפתח החלון ונעשה הפתח בשגגה או שעשוגיוב לדעתן חזרו להיתרן וכן שתי ספינות שהיו קשורות זו בזו ועירבו ונפקסו אמור לטלטל מזו לזו ואפילו היו מוקפות מחיצה חזרו ונקשרו בשוגג חזרו להיתרן:

פרק רביעי

אנשי

טול אט סויתן טעב
סעג עשין דרעכנ א

חצר שהיו כולן אוכלין על שלהן אחר אעפ' שכל אחד ואחד יש לו בית בפני עצמו אין צריכין עירוב מפני שהן כאנשי בית אחת וכשם שאין אשתו של אדם ובניו ובני ביתו ועבדיו אוסרין עליו ואינו צריך לערב עמהן כך אלו כאנשי בית אחד הם מפני שהן כולן סומכין על שולחן אחד: כ וכן אם הוצרכו לעשות עירוב עם אנשי חצר אחרת עירוב אחד לכולן ופת אחת בלבד מוליכין לאוהו מקום שמערבין עמו ואם היה העירוב בא אצלן אינן צריכין לערב כמו הבית שמניחין בו העירוב שאינו צריך ליתן את הפת שכל אלו הבתים כבית אחת הן חשובין: כג וכן אנשי חצר שעירבו נעשו כולן כבית אחד ואם צרכו לערב עם חצר שנייה ככר אח בלבד

הוא

הלכות עירובין זמנים קלב

הוא שמוליכין על ידי כולן למקום שמערבין בו ואם היה העירוב בא אצלן אינן צריכין ליתן פת: ד חמשה שגבן את העירוב להוליכו למקום שמניחין בו העירוב כשהם מוליכין אינן צריכין להוליך על ידי חמשתן אלא ככר אחת שכיון שגבן העירוב כולן נעשו כאנשי בית אחת: ה האב ובנו והרב ותלמידו שהן שרויין בחצר אינן צריכין לערב מפני שהן כבית אחד ואע"פ שפעמים אוכלין על שלחן אחד ופעמים אינן אוכלין הרי הן כבית אחד: ו האחים שכל אחד מהם יש לו בית בפני עצמו ואינן סומכין על שלחן אביהן וכן הנשים או העבדים שאינן סומכין על שלחן בעליהן אורבן תמיד אבל אוכלין הם על שלחנו בשכר מלאכה שעושים לו או בטובת ימים ידועין כמי שסועד אצל חברו שבוע או חדש אם אין עמקן דיורין אחרים בחצר אינן צריכין לערב ואם ערבו עם חצר אחרת עירוב אחד לכולן ואם בא העירוב אצלן אינן נותנין פת ואם היו דיורין עמקן בחצר צריכין פת לכל אחד ואחד כשאר אנשי החצר מפני שאינן סומכין על שלחן אחד תמיד: ז חמש חבורות ששבתו בטרקלין אחד אם היה מפסיק בין כל חבורה וחבורה מחיצה המנעת לתקרה הרי כל חבורה מהן כאילו היא בחצר בפני עצמו או בעלייה בפני עצמה לפיכך צריכין פת מכל חבורה וחבורה ואם אין המחיצות מניעות לתקרה ככר אחד לכולן שכולן כאנשי בית אחד תשובין: ח מי שיש לו בחצר חבירו בית שער שרבים דורסין בו או אכסדרה או מרפסת או בית הבקר או בית התבן או בית העצים או אוצר הרי זה אינו אוסר עליו עד שיהיה לו עמו בחצר מקום דירה שהוא סומך עליו לאכול בו פתו ואחר כך יהיה אוסר עליו עד שיערב עמו אבל מקום לינה אינו אוסר לפיכך אם קבע לו מקום לאכול בו בבית שער או באכסדרה ומרפסת אינו אוסר עליו לפי שאינו מקום דירה: ט עשרה בתים זה לפנים מזה זה לפנים מזה הבית הפנימי והשני לו הם שנותנין את העירוב והשמונה בתים החיצונים אינן נותנין את העירוב והואיל ורבים דורסים בהן הרי הן כבית שער והדר בבית שער אינו אוסר אבל חתשעין אין דורסין בו רבים אלא יחיד לפיכך אוסר עד שיתן עירובו: י שתי חצרות וביניהן שלשה בתים פתוחות זה לזה ופתוחים לחצרות והביאו בני חצר זו עירובן דרך הבית הפתוח להן והניחוהו בבית אמצעי וכן הביאו בני חצר האחר עירובן דרך הפתוח להן והניחוהו בבית האמצעי אותן שלשה בתים אינן צריכין ליתן את הפרת האמצעי מפני שהניחו בו העירוב והשנים שמצדיו מפני שכל אחד מהן בית שער לאנשי חצר: יא שתי חצרות ושני בתים פתוחין זה לזה ביניהן והביאו אלו עירובן דרך הבית הפתוח להן והניחוהו בבית השני הסמוך לחצר האחרת והביאו אלו עירובן דרך הפתוח הסמוך להן והניחוהו בבית האחר שתייהן לא קנו עירוב שכל אחד מהן הניח עירוב בבית שער של חצר אחרת: יב אחד מבני החצר שהיה גוסס אע"פ שאינו יכול לחיות בו ביום הרי זה אוסר על בני החצר עד שיוזמו לו נפת ויערבו עליו וכן קסן אע"פ שאינו יכול לאכול כזרת הרי זה אוסר עד שיערבו עליו אבל האורח אינו אוסר לעולם כמו שבארנו: יג אחד מבני חצר שהניח ביתו והלך ושבת בחצר אחרת אפילו היתה סמוכה לחצרו אם הסיע מלבו ואין דעתו לתזור לביתו בשבת הרי זה אינו אוסר עליהן ברא בישראל אבל גוי אפילו הלך לשבות בעיר אחרת אוסר עליהן עד שישכרו מסנו

טור ס"ח סעיף ט"ב
סעף ע"ג דרכן ס

טור ס"ז סעיף ט"א

טור ס"ט סעיף ט"א

טור ס"ט סעיף ט"ב

טור ס"ח סעיף ט"א
גוסס: מ' כו"ט
למיתת:

הלכות

עירובין

אהבה

מקומו שהרי איפשר שיבא בשבת: יד בעל החצר שהשכיר מכתו הצדו לאהר"ם
 והניח לו כלים או מיני סחורה בכל בית ובית מהן אינן אסורין עליו הואיל ויש לו תפיסת
 יד בכל בית מהן נעשו הכל כארזין אצלו ברא בשדה"ש שם דבר שאסור לטלטלו
 בשבת כגון סבלוע ששיות אבל אם נשאר לו בכל בית מהן כלים שמוחר לטלטלן הואיל
 ואיפשר שיוציאם היום ולא ישאר לו שם תפיסת יד הרי אלו אסורין עליו עד שיערבו
 טו א: שיש החצר ששכחו ולא עירבו אין מוציאם מבתים לחצר ולא מחצר לבתים
 אבל מטלטלין הן כלים ששבתו בחצר בכל החצר ובכל הנחשב עם החצר ואם היתה
 שם מרפסת או עלייה וערבו אנשי החצר לעצמן וא: שיש המרפסת לעצמן אנשי המרפסת
 או אנשי העלייה מטלטלין כלים ששבתו בביתה בכל המרפסת ובכל הנחשב עמה או
 בכל רוחב העלייה ובכל הנחשב עמה ואנשי החצר מטלטלין בכל החצר ובכל הנחשב
 עמה וכן אם היה יחיד דר בחצר ויחיד דר בעלייה ושכחו ולא עירבו זה מטלטל בכל
 העלייה והנחשב עמה וזה מטלטל בכל החצר והנחשב עמה יז כיצד הסלע אותה
 וכיוצא בו שבתוך החצר אם אינן גבוהין עשרה טפחים הרי אלו נחשבין בין החצר ובין
 המרפסת ושניהם אסורין להוציא שם כלים שבבתים ואם גבוהין עשרה והיה ביניהם
 ובין המרפסת פחות מארבעה טפחים הרי אלו נחשבין עם המרפסת שהרי הן שוין לה
 ובני מרפסת מותרין בהם ואם היו רחוקין מן המרפסת ארבעה טפחים או יותר על כן אף
 על פי שגבוהין עשרה הרי אלו בכלל החצר והמרפסת לפי ששניהם איפשר להשתמש
 בהן על ידי זריקה לפיכך שניהן אסורין להוציא לשם כלי הבתים עד שיערבו היתה
 מצבה רחבה ארבעה טפחים לפני המרפסת אין המרפסת אוסרת על בני החצר שהרי
 נחלקה מהן: יז זיוין היוצאין מן הכתלים כל שהוא למטה מעשרה טפחים הרי זה
 נחשב מן החצר ובני חצר משתמשין בו וכל שהוא בתוך עשרה טפחים העליוני הסמוכים
 לעלייה אנשי עלייה משתמשין בו והנישאר בין עשרה ה: חתונים עד תולת עשרה
 העליונים מן הזיוין היוצאין שם שניהן אסורין ואין משתמשין בהן בכלים שבבתים אלא
 אם כן עירבו: יח בור שבחצר אם היה מלא פירות סבלים שאסור לטלטלן בשבת
 וכיוצא בהן הרי הוא והליתו כסלע או תל שבחצר אם היה גבוה עשרה והיה סמוך
 למרפסת הרי הוא נחשב עם המרפסת אבל אם היה מלא מים אין בני חצר ולא בני
 מרפסת מניסים ממנו לבתים עד שיערבו יט שתי חצרות זו לפני מו ואנשי
 הפנימית יוצאין ונכנסין ועוברין על החיצונה עירבה הפנימית ולא עירבה החיצונת הפנימית
 מותרת והחיצונת אסורה עירבה החיצונה ולא עירבה הפנימית שתיהן אסורות הפנימית
 מפני שלא עירבה והחיצונה מפני אלו שלא עירבו ועוברין עליהן עירבה זו לעצמה
 זו לעצמה זו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה אבל אין מטלטלין מו לזו
 כ שכח אחד מן החיצונה ולא עירב הפנימית בהיתרה עומרת שכח אחד מן בני
 הפנימית ולא עירב עמה אף החיצונה אסורה מפני אלו בני הפנימית שלא עלה להן
 עירוב שהן עוברין עליהן כא עשו שתיהן עירוב אחד אם היתהוה בחיצונה
 ושכח אחד מהם ולא עירב בין שהיה מבני החיצונה בין מבני הפנימית שתיהן אסורות
 עד שיבטל להן שהרי בארנו שמבטלין מתצר לחצר ואם הגזירו עירובן בפנימי ושכח

ע"ן כבוד סימן טע"א
 טור א"ה סימן טע
 סימני ע"ן דרכן א
 פ"ה ע"ה כ"ה וכ"ה

מרפסת פ"ה הרב
 פ"ה מעירובין סימן
 ע"ן נ"ה כ"ה כ"ה
 כמו ק"ק נ"ה ו'
 טפחים וכו' מדרגות
 עולים בהם לעליית
 וזה המקום עוקף
 דבנין וכ"ל מרפסת
 לפי שהן ע"ן ד"ה
 ל"ה ע"ה ע"ה
 טור א"ה סימן טע"ה

פ"ה הרב
 סימן טע"ה
 סימן טע"ה
 סימן טע"ה
 סימן טע"ה

טור א"ה סימן טע"ה

הלכות עירובין זמנים קלג

אחד מבני החיצונה ולא עירב חיצונה אסורה ופנימית מותרת / שכה אחד מבני הפנימי
 ולא עירב שתיהן אסורות עד שיבטל להן. כב היה אחד דר בחצר זו ואחד דר
 בחצר זו אינן צריכי לערב אלא כל אחד מהם משתמש בכל חצרו ואם היה גוי בפנימית
 אע"פ שהוא אחד הרי הוא כרבים ואסור על החיצונה עד שישכרו מקומו: כג שלש
 חצרות הפתוחות זו לזו ורבים בכל חצר מהן עירבו שתים החיצונות עם האמצעית היא
 מותרת עמהן והן מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו עד שיעשו שלשתן
 עירוב אחד היה בכל חצר מהן אע"פ שרבים דורסי בחיצונה אינן צריכי לערב שכל
 אחד מהן מותר במקומו היו שנים בפנימית הואיל והן אסורי במקומן עד שיערבו הרי הן
 אסורין על היחידי שבאמצעית ושבת חיצונה עד שיערבו שנים שבפנימית זה הכלל רגל
 האסורה במקומה אסרת שלא במקומה ורגל המותרת במקומה אינה אסרת שלא
 במקומה מפני שעוברת עליהן: כד שתי כצוצרות זו למעלה מזו שהן למעלה מן
 המים אע"פ שעשתה כל אחת מהן מתיצה גבוהה עשרה טפחים יורדת מכל אחת ואחת
 אם היו שתי הכצוצרות בתוך עשרה טפחי הרי אן אסורי למלאות עד שיערבו שתיהן
 עירוב אחד מפני שהן כצוצרה אחת ואם היה בין העליונה והתחתונה יותר על עשרה
 טפחים ועירבה זו לעצמה וזו לעצמה שתיהן מותרות למלאות: כה לא עשתה
 העליונה מתיצה ועשתה התחתונה אף התחתונה אסורה למלאות מפני דלי של בני
 העליונה שהן אסורין שעובר עליה עשתה העליונה מתיצה ולא עשתה התחתונה
 העליונה מותרת למלאות והתחתונה אסורה ואם נשתתפו בני התחתונה עם בני העליונה
 במתיצה שעשו שתיהן אסורות למלאות עד שיערבו עירוב אחד: כו שלש
 דיאטות זו למעלה מזו עליונה ותחתונה של אחד ואמצעית של אחד לא ישלשל מן
 העליונה לתחתונה דרך אמצעי שאין משלשלי מרשו לרשות דרך רשות אבל משלשל
 הוא מן העליונה לתחתונה שלא דרך אמצעית: כז שתי דיאטות זו כנגד זו וחצר
 אחת תחתיהן ששופכין לתוכה המים לא ישפכו לתוכה עד שיערבו שתיהן עירוב אחד
 עשו מקצתן עוקה בחצר לשפוך בה המים ומקצתן לא עשו אן שעשו שופכין לעוקה
 שלהן ואלו שלא עשו לא ישפכו לחצר עד שיערבו ואם עשו אלו עוקה ואלו עוקה
 כל אחת משתיהן ששופכות לעוקה שלהן אע"פ שלא עירבו:

מור אף מיעין סכס
 כגנכה סוכסכו לע"פ
 כהלכות שנת מ'טו
 שהוא מקום עוקה
 ונכא מן סכותל רשות
 הסוכר על מעיינות
 סעים והסכות כמו
 נג ונוקבין בו קב
 כעין אונס סמס
 ונלכין ען העעין אן
 מן הכר: ויס קוראין
 בנחטרא וכוונטרא
 והכל אסד: ושרוס
 דיאטות דיונרוס:
 ועליות:
 מור סס מיעין סעו

פרק חמישי

אנשי

מבוי שהיה ביניהן שיתוף במאכל אחד לענין סחורה כגון שקנו יין טור אף מיעין ססו
 בשותפות או שמן או רבשוכוצא בהן אינן צריכי שיתוף אחד לענין
 שבת לא סומכי על שיתוף של סחורה והוא שיהיה המין שהן שותפלי בו מין אחד ובכלי
 אחד אבל אם היה אחד מהן שותף לזה ביין ולאחר בשמן או שהיה הכל יין והיה בשני
 כלים הרי אלו צריכי שיתוף אחד לענין שבת: ב אחד מבני המבוי שבקש מחברו
 יין או שמן קורם השבת ולא נתן לו בטל השיתוף שהרי גלה דעתו שאינן כולן כשותפין
 שאין מקפידין זה על זה / אחד מבני המבוי שרגיל להשתתף עם בני המבוי ולא נשתתף עין כמור סקן
 בני מבוי נכנס לביחו ונטולי ממנו שתוף בעל כרחו ואח"כ בני המבוי שאינו רוצה להשתתף מיעין ססו
 כלל

הלכות

עירובין

זמנים

טור א"ח סימן ס"ט
סעיף ע"ג דרכין א

כלל עם בני המבוי כופין אותו להשתתף עמה: **ג** אחד מבני מבוי שהיה לו אוצר של יין או שמן וכיוצא בהן הרי זה מוכח ממנו מעט לכל בני המבוי להשתתף בו ומערב בו עליהן ואף על פי שלא הפרישו ולא יחדו אלא הרי הוא מעורב באוצר הרי זה שתוף: **ד** חצר שיש לה שני פתחים לשני מבואות אם נשתתפה עם אחד מהן בלבד נאסרה במבוי השני ואינה מוציאה ומכניסה בו לפיכך אם זיכה אחד בשתוף לכל בני המבוי ושתף עליהן צריך להודיע לאנשי החצר זו שאינן משתתפין אלא מדעתן שאינן זכות להן שם במבוי השני רוצין להשתתף ולא בזה: **ה** אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו והוא שלא אסרו על שכניו אבל אם אוסר אינה מערבת עליו ולא משתתפת עליו אלא מדעתו כיצד אוסר כגון שאמר איני מערב עמכם או איני משתתף עמכם: **ו** נשתתפו אנשי חצר זו עם אחד משני המבואות אם במקום אחד נשתתפו אפילו כלה אותו המין הרי זה עוש' שתוף אחד ומוכה להן ואינו צריך להודיע פעם שנייה ואם בשני מינין נשתתפו ונחמטע האוכל מוסיף ומוכה ואינו צריך להודיע ואם כלו מוכה להם וצריך להודיעם נתוספו שכנים בחצר זה מוכה להם וצריך להודיעם: **ז** נשתתפה חצר זו עם בני המבוי זה מפתח זה ועם בני המבוי השני מן הפתח האחר מותרת עם שניהן והן מותרין עמה ושני המבואות אסורין זה עם זה לא ערבה עם אחד מהם אוסרת על שניהן: **ח** היתה חצר זו רגילה בפתח אחד והפתח השני אינה רגילה בו זה שרגילה להכנס ולצאת בו אוסר ושאינה רגילה בו אינו אוסר ערבה עם מבוי שאינה רגילה בו הותר המבוי האחר לעצמו ואינו צריך לערב עמה: **ט** עירבו בני המבוי שהיא רגילה בו לעצמן והיא לא ערבה עמו ולא עם בני המבוי האחר שאינה רגילה בו וגם לא עירבו בני המבוי שאינה רגילה בו דוחין אותה אצל זה המבוי שאינה רגילה מפני שלא עירב הואיל והוא לא ערבה והוא לא עירב דוחין אותה אצלו כדי שלא תאסור על מבוי זה שעירב לעצמו: **י** חצר שיש לה פתח למבוי ופתח אחר לבקעה או לקרפף יתר מבית סאתים הואיל ואסור לטלטל מחצר לאותו הקרפף אינו סומך אלא על פתח של מבוי לפיכך אוסר על בני המבוי עד שישתתף עמהן אבל אם היה הקרפף בית סאתים או פתחו אינו אוסר על בני המבוי שעל הפתח המיוחד לו סומך הואיל ומותר לטלטל בכל הקרפף: **יא** אחד מבני מבוי שהלך לשבות במבוי אחר אינו אוסר עליהן וכן אחד מבני מבוי שבנה מצבה רחבה ד' טפחים על פתחו אינו אוסר עליהן שהרי הפריש עצמו מהן וחלק רשותו: **יב** אנשי מבוי שנשתתפו מקצתן ושכחו מקצתן ולא נשתתפו מבטלין רשותן לאלו שנשתתפו ודינם לענין ביטול רשות כדין אנשי חצר ששכח אחד מהן או שנים ולא עירבו וכבר אמרנו שכל אדם עם אנשי ביתו הסמוכי על שלחנו כאיש אחד הן השובין בין לעירובי חצרות בין לשתופי מבואות: **יג** מבוי שעירבו כל חצרות שבו כל חצר וחצר בפני עצמה ואחר כך נשתתפו כולן במבוי שכח אחד מבני חצר ולא עירב עמו בני חצרו לא הפסיד כלום שהרי כולם נשתתפו ועל השתוף סומכי ולא הצריכו לערב בחצרות עם השתוף אלא שלא לשכח לתנוקות תורת עירוב והרי עירבו בחצרות אבל אם שכח אחד מבני המבוי ולא נשתתף אסורין במבוי ומותרין כל בני חצר לטלטל בחצרן שהמבוי לחצרות כחצר לבתים

טור ס"ט סימן ע"ג
סעיף ט

טור ס"ט סימן ע"ג
סעיף ט

טור א"ח סימן ס"ט

טור א"ח סימן ס"ט
סעיף ט

טור ס"ט סימן ט
סעיף דרכין א

הלכות עירובין זמנים קלד

לבתי: יד נשתתפו במבוי ושכחו כולן לערב בחצרות אם אין מקפידין על פרוסתן
 סומכין על השיתוף בשבת הראשונה בלבד ואין מתירין להן דבר זה אלא מדותק:

טו מבוי שלא נשתתפו בו אם עירבו הצרות עם הבתים אין מטלטלינו אלא בארבע
 טור סס מיטן סמט

אמות ככרמלית מאחר שעירבו חצרות עם הבתים נעשה המבוי כאלו אינו פתוח אלא
 לבתים בלבד בלא חצרות ולפיכך אין מטלטלינו בכלן ואם לא עירבו אנשי החצרות

מטלטלינו בכלן כלים ששבתו בתוכו כחצר שלא עירבו בה: יז גוי או צדוקי השרוי
 טור סס מ' טבז וספג

בחצר שבמבוי דינו עם בני המבוי כדינו עם בני החצר ששוכרין מן הגוי או מאחד מבני
 סמט סס

ביתו רשותו שבמבוי או מטלטלין להן הצדוקי ואם היה במבוי גוי וישראל אחד אינו צריך
 בדוקי סס קמיתוס'

שיתוף ודין ישראל ודין רבים שהן סומכים על שלחן אחד דין אחד הוא: יז גוי
 נדעותיהם לנדוק

שהיה רר במבוי אם יש לו בחצרו פתח אחד לבקעה אינו אוסר על בני המבוי ואפילו
 תלמיד אכטיובוס

היה פתח קסוד' על ד' ואעפ"י שמוציא גמלים וקרנות דרך הפתח שבמבוי אינו אוסר
 אש סוכו והוא קיס

עליהן שאין רעתו אלא על פתח המיוחד לו שהוא לבקעה וכן אם היה פתוח לקרפף
 ראשון לכופרים:

שהוא יתר על בית סאתים הרי זה כפתוח לבקעה ואינו אוסר עליהן היה בית סאתים או
 טור סס מיטן סס:

פתוח אינו סומך עליהן ואוסר עליהן עד שישכרו ממנו: יח מבוי שצדו אחד גויים
 ראשון לכופרים:

וצדו אחד ישראלים והיו חלונות פתוחות מתצר להצר של ישראל וערבו כולן דרך חלונות
 טור סס מיטן סס:

אעפ"י שנעשו כאנשי בית אחד ומותרין להוציא ולהכניס דרך חלונות הרי אלו אסורין
 טור סס מיטן סס:

להשתמש במבוי דרך פתחים עד שישכרו מן הגוים שאין רבים נעשים כחיד במבוי גוי:
 טור סס מיטן סס:

יט כיצד משתתפין במדינה כל חצר וחצר מערכת לעצמה שלא לשכת החינוקות
 כענ"ס:

ואחר כך משתתפין כל אנשי המדינה כדרך שמשתתפין במבוי ואם היתה המדינה קנין
 פ' כיצד מעברין עיר

יחיד אפילו נעשית של רבים משתתפין כולן שיתוף אחד ויסלטלו בכל המדינה וכן אם
 של יקוד ונעשית של

היתה של רבים ויש לה פתח אחד משתתפין כולן שיתוף אחד: כ אבל אם היתה
 רבים' ופרס' ז'ל סלל

של רבים ויש לה שני פתחים שהעם נכנס בזה ויוצאין בזה אפילו נעשית של יחיד אין
 היו ככסו' דס תמיד

מערבין את כולה אלא מניחין ממנה מקום אחד אפילו בית אחד בחצר אחת ומשתתפי
 טס'ס רכוא' וכן ט'

השאר ויהיו אלו המשתתפי כולן מותרין בכל המדינה חוץ מאותו מקום ששיירו ויהיו
 כטור סס:

אותן הנשארים מותרין במקומן בשיתוף שעושי לעצמן ואם היו הנשאר' רבים ואסור'
 טור סס ומענ' סס:

לטלטל בשאר כל המדינה: כא ודבר זה משום היכר הוא כדי שידעו שהעירוב
 טור סס ומענ' סס:

התיר להן לטלטל במדינה זו שרבים בוקעין בה שהרי המקום שנשאר ולא נשתתף
 טור סס ומענ' סס:

עמהן אין מטלטלין בו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן: כב מדינה של רבים
 טור סס ומענ' סס:

שיש לה פתח אחד וסוללם במקום אחד מערבין את כולה ואינה צריכה שיעיר שאין
 טור סס ומענ' סס:

הסוללם שבחומה חשוב כפתח הבתים שמניחין אותו שיעיר אף על פי שאינן פתוחין לעיר
 טור סס ומענ' סס:

אלא אחוריהן לעיר ופניהן לחוץ עושין אותו שיעיר ומערבין את השאר: כג
 טור סס ומענ' סס:

חמוכה בשיתוף לבני המדינה אם ערבו כולן עירוב אחד אינו צריך להודיען שזכות היא
 טור סס ומענ' סס:

להן ודין מי ששכח ולא נשתתף עם בני המדינה או מי שהלך לטבות בעיר אחרת או
 טור סס ומענ' סס:

גוי שהיה עמהן במדינה דין הכל כדינם בחצר ומבוי: כד מדינה שנשתתפו כל
 טור סס ומענ' סס:

יושביה חוץ ממבוי אחד הרי זה אסור על כלן ואם בנו מצבה על פתח המבוי אינו אוסר
 טור סס ומענ' סס:

עליהן לפיכך אין מערבין מדינה לחצאין אלא או כולה או מבוי מבוי ובונה כל מבוי
 טור סס ומענ' סס:

ומבוי

ו מבוי מצנה על פתחו אסרצה להלוק רשותו מהן כדי שלא יאסור על שאר המבואות :

פרק ששי

מי

סול א"ל מינין תם
סעג עשין דרכנא

שיצא מן המדינה בערב שבת והניח מזון שתי סעודות רחוק מן המדינה בתוך התחום וקבע שביתו שם אע"פ שתור למדינה ולן בביתו נחשב אותו כאלו שבת במקום שהניח בו שתי הסעודות וזה הוא הנקרא עירובי תחומין: ב ויש לו להלך ממקום עירובו לסחר אלפים אמה לכל רוח לפיכך כשהוא מהלך ממקום עירובו למחר אלפים אמה כנגד המדינה אינו מהלך במדינה אלא עד סוף מדתו ואם היתה המדינה מובלעת בתוך מדתו תחשב המדינה כולה כארבע אמות וישלים מדתו חוצה לה: ג כיצד הרי שהניח את עירובו ברחוק אלף אמה מביתו שבמדינה לרוח מזרח נמצא מהלך למחר ממקום עירובו אלפים אמה למזרח ומהלך ממקום עירובו אלפים אמה למערב אלף שמן העירוב עד ביתו ואלף אמה מביתו בתוך המדינה ואינו מהלך במדינה אלא עד סוף האלף' היה מביתו עד סוף המדינה פחות מאלף אפ' אמה אחת שנמצאת מדתו כלתה חוץ למדינה תחשב המדינה כולה כארבע אמו ויהלך חוצה לה תשע מאות ששה ותשעים אמה תשלום האלפים: ד לפיכך אם הניח עירובו ברחוק אלפים אמה מביתו שבמדינה הפסיד את כל המדינה כלה ונמצא מהלך מביתו עד עירובו אלפים אמה ומעירובו אלפים עד ביתו ואינו מהלך מביתו במדינה לרוח מערב אפילו אמה אחת. המניח עירובו ברשות היחיד אפ' היתה מדינה גדולה כנינה ואפילו עיר הרבה או מערה הראויה לדירין מהלך את כולה ותוצה לה אלפים אמה לכל רוח: ה המניח עירובו בתוך המדינה ששבת בה לא עשה כלום ואין מודדין לו ממקום עירובו אלא הרי הוא כבני המדינה כולן שיש להן אלפים אמה לכל רוח חוץ למדינה וכן אם נתן עירובו במקומות המצטרפין לעיר שמוודיין התחום חוץ מהן הרי זדה כנותנו בתוך העיר נתן עירובו חוץ לתחום אינו עירוב: ו אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה כגון שהיה רוצה לילך לבית האבל או למשתה של נישואין או להקביל פני רבו או חברו שבא מן הדרך וכיוצ' בלו או מפני היראה כגון שהיה רוצה לברוח מן הגוים או מן הליסטין וכיוצא בזה: ואם עירב שלא לאחד מכל אן אלא לדברי הרשות הרי זה עירוב: ז כל שמשתתפין בו מערבין בו עירובי תחומין וכל שאין משתתפין בו אין מערבין בו עירובי תחומין. וכמה שיעור עירובי תחומין מוזן שתי סעודות לכל אחד ואחד ואם היה לפתן כדי לאכול בו שתי סעודות כמו השיתוף. ח וצריך שיהיה הוא ועירובו במקום אחד כדי שיהיה איפשר לו לאוכלו בין השמשות לפיכך אם נתכוון לשבות ברשו' הרבים והניח עירובו ברשות היחיד או ברשות היחיד ברשו' הרבים או להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים או להכניס בין השמשות אלא בעברה' ט אבל אם נתכוון לשבות ברשות היחיד או ברשות הרבים והניח עירובו בכרמלית או שנתכוון לשבות בכרמלית והניח עירובו ברשות היחיד או ברשות הרבים הרי זה עירוב שבשעת קניית העירוב שהוא בין השמשות מותר להוציא ולהכניס מכל אחת משתי הרשויות לכרמלית לדבר מצוה שכל דבר שהוא מדברי

סול א"ל מינין תם

סול א"ל מינין תם

סול א"ל מינין תם
סעג עשין דרכנא

סול א"ל מינין תם
סעג עשין דרכנא
פ' לפתן פ' שפ' פ' קומפ' אכר' ד' כ' ל' ע'

סול א"ל מינין תם

הלכות עירובין זמנים קלה

מדברי סופרים לא גזרו עליו בין השמשות במקום מצוה או בשעת הרחוק: נתנו טור א"ח סימן ט"ט
 במגדל ונעל ואכד המפתח אם יכול להוציאו בלא עשיית מלאכה הרי זה עירוב שאין סע ע"ש דרכן א'
 אסור לעשות בין השמשות במקום מצוה אלא מלאכה נתנו בראש הקנה או הקונדס קונדס פ"ה כ"ב כ"ט
 הצומחין מן הארץ אינו עירוב גזרה שמא יהלש ואם היו תלושין ונעוצין הרי זה עירוב: קונדס שקונדס הוא
 א כל המניח עירובו יש לו במקום עירובו ארבע אמות לפיכך המניח כשט"ק עשוי מניחו
 עירובי תחומין שלו בסוף התחום ונתגלגל העירוב ויצא חוץ לתחום בתוך שתי אמות ברמ"ס ושם הרומח
 הרי זה עירוב. וכלו לא יצא ממקומו ואם יצא חוץ לשתי אמות אינו עירוב שהרי נעשה קונדס וקונדס בכל
 חוץ לתחום והמניח עירובו חוץ לתחום אינו עירוב מפני שאינו יכול להגיע אל עירובו: ט"ס
 יב נתגלגל העירוב ויצא שתי אמות חוץ לתחום או אכד או נשרף או שהיה תרומה ונשמטת מבעוד יום אינו עירוב משחשיכה הרי זה עירוב שקניית העירוב בין השמשות
 ואם ספק הרי זה עירוב שספק העירוב כשר לפיכך אם נאכל העירוב בין השמשות הרי עירוב: יג אמרו לו שנים צאו וערב עלינו אחד עירב עליו מבעוד יום ואחד עירב
 עליו בין השמשות זה שערב עליו מבעוד יום נאכל עירובו בין השמשות וזה שערב עליו בין השמשות נאכל עירובו משחשיכה שניהם קנו עירוב שבין השמשות ספק הוא
 וספק העירוב כשר אע"פ ספק חשיכה ספק לא חשיכה אין מערבין עירובי תחומין לכתחילה ואם עירב הרי זה עירוב: יד נפל על העירוב גל מבעוד יום אם יכול
 להוציאו בלא עשיית מלאכה הרי זה כשר שמוחר להוציאו בין השמשות שהיא שעת קניית העירוב ואם נפל עליו גל משחשיכה הרי זה עירוב ואע"פ שאי אפשר להוציאו
 אלא בעשיית מלאכה ספק מבעוד יום נפל או משחשיכה הרי זה כשר שספק העירוב כשר: טו אבל אם ערב בתרומה שהיא ספק טמאה אינו עירוב שאינה סעודה
 הראויה וכן אם היו לפניו שתי ככרות של תרומה אחת טהורה ואחת טמאה ואינו יודע אי זו היא משתייהן ואמר עירובי בטהורה בכל מקום שהוא אינו עירוב שאין כאן סעודה
 הראויה לאכילה: יז אמר כבר זה היום חול ולמחר קדש ועירב בה הרי זה עירוב שבין השמשות עדיין לא נתקדשה ודאי וראויה היתה מבעוד יום אבל אם אמר היום
 קדש ולמחר חול אין מערבין בה שאינה ראויה עד שתחשך וכן אם הפריש תרומה והתנה עליה שלא תהיה תרומה עד שתחשך אין מערבין בה שהרי היא טבל כל בין השמשות
 וצריך שתהיה הסעודה ראויה מבעוד יום: יז הנותן עירובו בבית הקברות אינו עירוב לפי שבית הקברות אסור בהנייה וכיון שרוצה בקיום העירוב שם אחר קנייה הרי
 נהנה בו נתנו בבית הפרס הרי זה עירוב ואפילו היה כהן מפני שיכול לייכנס שם במגדל הפורה או שינפח והחולץ: יח רבים שרצו להשתתף בעירובי תחומין מקצתין כולן
 עירובן שתי סעודות לכל אחד ואחד ומניחין אותו בכלי אחד במקום שירצו ואם עשה אחד עירוב על ידי כולן צריך לזכות להן על ידי אחר וצריך להודיעם שאין מערבין לו
 לאדם עירובי תחומין אלא לרעתו שמא אינו רוצה לערב באותה הרוח שרצה זה ואם הודיעו מבעוד יום אע"פ שלא רצה אלא משתחשך הרי זה עירוב ואם לא הודיעו עד
 שחשיכה אינו יוצא בו שאין מערבין משתחשך: יט כל הזוכה בעירובי חצרות מוכן על ידו בעירובי תחומין וכל מי שאין מוכן על ידו עירובי חצרות אין מוכן על ידו עירובי

בית הפרס יש ממנו
 ג' ימים מבוארל' כפ'
 עשירי מכל' טומאת
 מת ופחד מהם סדה
 שחשך בו קצר
 כו כשכח יכול לייכנס
 ומחשך בעפר כדו
 שלא ינע בעצם
 כשעורה:
 טור א"ח סימן ט"ב
 סע ע"ש דרכן א'

הלכות

עירובין

זמנים

עירובי תחומין: כ נותן אדם מעה לבעל הבית כדי שיקח לו פת ועירוב לו בזה עירובי תחומין אבל אם נתן לתחומי או לנתחום ואמר לו זכה לי במעה זו אינו עירוב ואם אמר לו ערב עלי במעה זו הרי זה לוקח בה פת או אוכל מן האוכלין ומערב עלי ואם נתן לו כלי ואמר לו תן לי בזה אוכל זוכה לי בו הרי זה לוקח אוכל ומערב עליו בו: כא

מערב אדם עירובי תחומין על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הנכנעים בין מדעתן בין שלא מדעתן לפיכך אם עירב עליהן ועירבו לעצמן יוצאין בשל רבן אבל אינו מערב לא על ידי בנו ובתו הגדולים ולא על ידי עבדו ושפחתו העבדים ולא על ידי אשתו אלא מדעתן ואף על פי שהן אוכלין אצלו על שלחנו ואם עירב עליהן ושמעו ושתקו ולא מיחו יוצאין בעירובו עירב על אחד מהן ועירבו הן לעצמן אין לה מתאה גדולה מזו ויוצאין בעירובו עצמן קטן בין שש שנים או פחות יוצא בעירוב אמו ואין צריך להניח עליו מזון שתי סעודות לעצמו: כא הרוצה לשלח עירובו ביד אחר להניחו לו במקום שהוא רוצה לקבוע שבתו שם הרשות בירו וכשהוא משלחו אינו משלחו ביד חרש שוטה וקטן ולא ביד מי שאינו מודה במצות עירוב ואם שלח אינו עירוב ואם שלחו ביד אחד מאלו הפסולין להוליכו לאדם כשר כדי שיוליכו הכשר ויניחו במקום העירוב הרי זה כשר ואפי' שלחו על הקוף או על הפיל והוא שיהיה עומד מרחוק עד שיראה זה הפסול או הכהמה שהגיעו אצל הכשר שאמר לו להוליך ארז העירוב וכן רבים שנשתתפו בעירובי תחומין ורצו לשלוח עירובן ביד אחר הרי אלו משלחין. כג אחד אורבים שאמרו לאחר צא וערב עלינו וערב עליהן באי זה רוח שרצה הרי זה עירוב ויוצאין בו שהרי לא יחדלו רוח האומר לחברו ערב עלי נתמרים וערב עליו בגרונות בגרונות ועירב עליו נתמרים אמר לו הניח עירובי במגדל והניחו בשוכן בשוכן והניחו במגדל בבית והניחו בעלייה בעלייה והניחו בבית אינו עירוב אבל אם אמר לו ערב עלי סתם וערב עליו בין בגרונות בין נתמרים בין בבית בין בעלייה הרי זה עירוב: כד כשם שמברכין על עירובי חצרות ושתופי מבואות כך מברכין על עירובי תחומין ואומר בזה העירוב יהיה מותר לי להלך למקום זה אפים אמה לכל רוח ואם היה אחד מערב ע' רבים אמר בזה העירוב יהיה מותר לפלו' ופלו' או לבני מקום פלו' או לבני עיר זו להלך ממקום זה אפים אמה לכל רוח:

טור אה מיומן סט
מעט עשין לרכבן א

טור סס מיומן תול
מעט סס

טור אה מיומן טט

טור סס מיומן סס

טור סס מיומן טטו

פרק שביעי

שיצא מערב שבת חוץ למדינה ועמד במקום ידוע בתוך התחום או בסופו מי ואמר שבתתי במקום זה וחזור לעירו ולן שם יש לו להלך למחר מאותו מקום אפים אמה לכל רוח וזה הוא עקר עירובי תחומין לערב ברגליו ולא אמרו לערב בהנחת מזון שתי סעודות בלבד במקום אע"פ שלא יצא ולא עמד שם אלא להקל על העשיר שלא יצא אלא ישלח עירובו ביד אחר ויניחו לו: ב וכן אם נתכוון לקבוע שבתו במקום ידוע אצלו כגון אילן או בית או גדר שהוא מכיר מקומו ויש בינו וביתו כשח שיכה אפים אמה או פחות והחזיק בדרך והלך כדי שיגיע לאותו מקום ויקנה בו שבתה אע"פ שלא הגיע ולא עמד שם אלא החזירו חבירו ללון אצלו או שחזר מעצמו ללון

טור סס מיומן תכו
מיון עשין לרכבן א

טור אה מיומן תי

הלכות עירובין זמנים קלו

ללון או נתעכב למחר יש לו להלך עד מקום שנתכוון לו ומאותו המקום אלפים אמה לכל רוח שכיון שגמר בלבו לקבוע שם שבתו והחזיק בדרך נעשה כמי שעמד שם או שהניח עירובו שם : ג בד"א בעני שאין מטריחין אותו להניח עירוב או ברחוק כגון מי טור ס"א סימן טט שה' בא בדרך והיה ירא שמא תחשך והו שישאר מן היום כדי להגיע לאותו מקו שקנה בו שבתה קודם שתחשך אם רץ בכל כחו והיה בינו ובין אותו מקום כשתחשך אלפים אמה או פחות אבל אם לא היה רחוק ולא עני או שלא נשאר מן היום כדי שיעני אפילו רץ בכל כחו או שהיה בין המקו שנתכוון לשבות בו ובין המקו שהוא עומד בו כשתשכה יותר סאלפים אמה או שלא כיון המקום שקנה בו שבתה הרי זה לא קנה שבתה בריחוק מקום ואין לו אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום שהוא עומד בו כשתשיכה : ד טור ס"א סימן טט מי שעמד מבעוד יום ברשו' היחיד וקנה שם שבתה או שהיה בא בדרך ונתכוון לשבות ברשות היחיד הידועה אצלו וקנה שם שבתו הרי זה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח ואם היתה רשות היחיד זו מקום שלא הוקף לדירה או תל או בקעה אם היה בה בית סאתים או פתו מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח ואם היתה יותר על בית סאתים אין לו בה אלא ד' אמות וחוצה מהן אלפים אמה לכל רוח וכן אם הניח עירובו במקום שלא הוקף לדירה : ה הקונה שבתה בריחוק מקום ולא סיים מקום שבתו לא קנה שבתה שם כיצד היה בא בדרך ואמר שבתתי במקום פלו' או בשדה פלו' או בכקעה פלו' או בריחוק אלף אמה או אלפים ממקומי זה הרי זה לא קנה שבתה בריחוק ואין לו אלא אלפים אמה לכל רוח ממקום שהוא עומד בו כשתשיכה : ו אמר שבתתי תחת אילן פלו' או תחת סלע פלו' אם יש תחת אותו אילן או אותו סלע ח' אמות או יתר לא קנה שבתה שהרי לא כיון מקו שבתו שאם בא לשבות בהך ד' אמות אלו שמא בד' אמות האחרות הוא שקנה שבתה : ז לפיכך צריך להתכוון לשבות בעיקרו או בד' אמו' שבדרומו או שבצפונו ואם היתה תחתו פחות משמנה אמות ונתכוון לשבות תחתו קנה שהרי אין שם שיעור שני מקומות והרי מקצת מקומו מסויים ה"ו שנים באים בדרך אחד מהן מכיר אילן או גדר או מקום שהוא קובע בו שבתה והשני אינר מכיר זה שאינו מכיר מוסר שבתו למכיר והמכיר נתכוון לשבות הוא והכירו במקום שהוא מכיר : ח אנשי העיר ששלהו אחד מהן להוליך להן עירובן למקום ידוע והחזיק בדרך והחזירו תכירו ולא הוליך עירובן הן לא קנו שבתה באותו מקו שהרי לא הונת שם עירובן ואין להן להלך ממרינתן אלא אלפים אמה לכל רוח והוא קנה שם עירוב שהרי הוא בא בדרך ונתכוון לשבות שם והחזיק בדרך לפיכך יש לו להלך לאותו מקום למחר ולהלך ממנו אלפים אמה לכל רוח : ט זה שאמרנו שצריך הקונה שבתה בריחוק מקום כשיחזיק בדרך לא שיצא וילך בשדה אלא אפילו ירדן העליה לילך לאותו מקום וקודם שיצא מפתח התצר החזירו תכירו הרי זה החזיק וקנה שבתה וכל הקונה שבתה בריחוק מקום אינו צריך לומר שבתתי במקום פלו' אלא כיון שגמר בלבו והחזיק בדרך כל שהוא קנה שם שבתה ואין צריך לומר מי שיצא ברגליו ועמד במקום שקנה בו שבתה שאינו צריך לומר כלום אלא כיון שגמר בלבו קנה : י חתלמידי' שהולכין ואוכלין כלילי שבת בשדות וקרמים אצל בעלי הכתים שפיתן מצויה לעוברי

טור ס"א סימן טט
ס"ב ע"ג דרכן א

טור ס"א סימן טט

נס זכ"ס

טור ס"א סימן ט"ו

הלכות

עירובין

זמנים

לעוברי דרכים הבאים שם ובאים ולנים בבית המדרש מהלכין אלפים אמה לכל רוח
בבית המדרש לא ממקום האכילה שאלו מצאו סעודתן בבית המדרש לא היו יוצאין
לשדה ואין דעתן סומכת לדירה אלא על בית מדרשם :

טור ס"א סימן ת"ט

פרק שמיני

אין

מניחין שני עירובין אחד במזרה ואחד במערב כדי שיהלך במקצת היום על
אחד משני העירובין ובשאר היו על העירוב השני שאין מערבין שני עירובין
ליום אחד . טעמו ועירב לשתי רוחות כמדומה הוא שמערבין לשתי רוחות או שאמר
לשנים צאו וערבו עלי אחד עירב עליו לצפון ואחד עירב עליו לדרום מהלך כרגלי
שניהם : ב כיצד מהלך כרגלי שניהם שאינו יכול להלך אלא במקום שיש לשניהן
להלך בו נתן האחד עירובו ברחוק אלף אמה לרוח מזרח והניח השני מהן עירובו ברחוק
חמש מאות אמה לרוח מערב אין זה שעברו עליו מהלך במערב אלא אלף אמה כרגלי
מי שעבר עליו במזרח ולא יהלך במזרח אלא אלף וחמש מאות אמה כרגלי מי שעירב
עליו במערב לפיכך אם עירב או ערבו עליו שני עירובין אלו אחד ברחוק אלפים אמה
למזרח ואחד ברחוק אלפים אמה למערב הרי זה לא יזוז ממקומו : ג מערב אדם
שני עירובין בשתי רוחות ומתנה ואומר אם אירע לי דבר מצוה או נלחצתי למחר ונצרכתי
לרוח זו זה העירוב הו' שאני סומך עליו והעירוב שברוח השנית אינו כלום ואם נצרכתי
לרוח זו השני זה עירוב הוא שאני סומך עליו ושכרות הראשונה אינו כלום ואם נצרכתי
לשתי הרוחות יש לי לסמוך על אי זה עירוב שארצה ולא זה שארצה אלך ואם לא אירע
לי דבר ולא נצרכתי לרוח מהן אין שני העירובין האלו עירוב ואינו סומך על אחד מהן
אלא הריני כבני עירי שיש לו אלפים אמה לכל רוח מחוץ לחומה : ד כשם שאסור
לצאת חוץ לחומה בשבת כך אסור לצאת ביום טוב וביום הכפורים וכשם שהמוציא
מרשות לרשות בשבת חייב כך המוציא מרשות לרשות ביום הכפורים חייב אבל ביום
טוב מותר להוציא מרשות לרשות לפיכך מערבין עירובי הצרות ומשתתפין במבואות
ליום הכפורים כשבת ומערבין עירובי תחומין ליום הכפורים וימים טובים כדרך שמערבין
לשבת : ה יום טוב שחל להיות סמוך לשבת בין מלפניה בין מאחריה או שני
ימים טובים של גליות יש לו לערב שני עירובין לשתי רוחות וסומך על אי זה מהן שירצ'
ליום הראשון ועל העירוב שברוח השנייה ליום השני או מערב עירוב אחד לרוח אחת
וסומך עליו לאחד משני ימים וביום השני יהיה כבני העיר וכאילו לא עשה עירוב ויש לו
אלפים אמה לכל רוח . בלא בשני ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של
ראש השנה הרי הן כיום אחד ואינו מערב לשני הימים אלא לרוח אחת : ו וכן
מתנה אדם על עירובו ואמר עירובי לשבת זו אבל לא לשבת אחרת או לשבת אחרת
אבל לא לשבת זו . לשבתות ולא לימים טובים לימים טובים ולא לשבתות : ז
אמר לחמשה הריני מערב על אי זה מכס שארצה רציתי אלך לא רציתי לא אלך אעפי
שרצה משחשיכה ילך דבר שהוא מדרגתי סופרים יש בו ברירה וכן המערב לשבתות של
כל השנה ואמר רציתי אלך לא רציתי לא אלך אלא אהיה כבני עירי כל שבת שירצה
ילך

טור ס"א סימן ת"כ
סע"ג ע"ג דרכ"ג

טור ס"א סימן ת"א
ובת"מ ס" :

טור ס"א סימן ת"ג

טור ס"א סימן ת"ו
וסע"ג

טור ס"א סימן ס" :

טור ס"א סימן ת"ג
סימן ס" :

הלכות שביתת יום זמנים קלו

ילך אע"פ שרצה משתחשך: **ח** המערב לשני ימים טובים של גליות או לשבת
 ויום טוב אע"פ שהוא עירוב אחר לרות אחת לשני הימים צריך שיהיה העירוב במקומו
 מצוי בליל הראשון ובליל שני כל בין השמשות כיצד הוא עושה מוליכו בערב יום טוב
 או בערב שבת ומחשיך עליו ונטלו בידו וכא לו אם היה ליל יום טוב ולמחר מוליכו
 לאותו מקום ומניחו שם עד שתחשך ואוכלו אם היה ליל שבת או מביאו אם היה ליל
 יום טוב מפני שהן שתי קדושות ואינן כיום אחד כדי שנאמר מליל ראשון קנה העירוב
 לשני ימים: **ט** נאכל העירוב בראשון קנה העירוב לראשון ואין לו עירוב לשני
 עירב בגליו בראשון צריך לערב בגליו בשני והוא שילך ויעמוד באותו מקום ויחשוב
 בלבו שיקנה שם שביתה עירב בפת בראשון אסרצה לערב בגליו בשני הרי זה עירוב
 ואסרצה לערב בפת צריך לערב באותה הפת עצמה שערב בה בראשון: **י** יום
 הכפורים שחל להיות ערב שבת או לאחר שבת בזמן שמקדשין על פי הראייה יראה לי
 שהן כיום אחד וקדושה אחת הם: **יא** זה שאמרנו שיש לו לערב שני עירובין בשתי
 דוחות לשני הימים והוא שיהיה איפשר לו להיעלל אחר משני העירובין ביום הראשון
 אבל אם אי אפשר לו להיעלל לעירוב של יום השני ביום הראשון אין עירוב השני עירוב
 שהעירוב מצותו שיהיה בסעודה הראויה מבעוד יום וזה הואיל ואינו יכול להגיע לזה
 העירוב ביום הראשון הרי זו אינה ראויה מבעוד יום: **יב** כיצד הרי שהניח עירובו
 ברחוק אלפים אמה מביתו לרות מורת וסמך עליו ליום ראשון והניח עירוב שני ברחוק
 אמה אחת או מאה או אלה ברוח מערב וסמך עליו ליום שני אין זה השני עירוב שהרי
 ביום הראשון אין זה העירוב השני ראוי לו מבעוד יום לפי שאינו יכול להגיע אליו שהרי
 לא נשארו לברוח מערב כלום: **יג** אבל אם הניח עירובו ברחוק אלה ותמש מאת
 אמה מביתו ברות מורת וסמך עליו ליום ראשון והניח עירוב שני ברחוק מביתו לרות מערב
 בתוך חמש מאות אמה וסמך עליו ליום שני הרי זה עירוב שהרי אפשר לו שיגיע לו
 ביום הראשון: **יד** יום טוב שחל להיות בערב שבת אינו עושה עירוב ביום טוב לא
 עירובי הצרות ולא עירובי תחומין אלא מערב הוא ביום חמישי שהוא ערב יום טוב ואם
 חלו שני ימים טובים של גליות בחמישי וערב שבת מערב מיוסרביעי עירובי תחומין
 ועירובי הצרות ואם שבת ולא עירב הרי זה מערב עירובי הצרות בחמישי ובערב שבת
 ומתנה אבל לא עירובי תחומין: **טו** כיצד מתנה אומר בחמישי אה היום יום טוב אין
 בדברי כלום ואם לאו הרי זה עירוב ולמחר חזר ומערב ואומר אה היום יום טוב כבר
 עירבתי מאמש ואין בדברי היום כלום ואם אמש היה יום טוב הרי זה עירוב בראשני
 ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של ראש השנה הרי הן כיום אחד ואינו
 מערב להן אלא מערב יום טוב.

הלכות שביתת עשור

יש בכללן ד' מצות שתי מצות עשה ושתי מצות לא תעשה והן פרטן: **א** לשבות בו
 ממלאכה **ב** שלא לעשות בו מלאכה **ג** להתענות בו **ד** שלא לאכול ולשתות בו
 וביאור כל המצות האלו בפרקים אלו

הלכות שבת עשור פרק א זמנים

מצות

ויקרא כג כ: כג
עשין ל' א: טור א' א'
מיתן תרי"א:
במדבר כטו
מטנ לאוין סא

עשה לשבות ממלאכה בעשור לחדש השביעי שנאמר שבת שבתון הוא לכם וכל העושה בו מלאכה ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר ובעשור כו' כל מלאכה לא תעשו ומה הוא חייב על עשיית מלאכה ביום זה אם עשה ברצונו בודון חייב כרת ואם עשה בשגגה חייב קרבן חטאת קבועה: ב כל מלאכה שחייבין על זדונה בשבת סקילה חייבין על זדונה בעשור כרת וכל שחייבין עליו קרבן חטאת קבועה בשבת חייבין עליו קרבן חטאת ביו הכפורים וכל דבר שאסור לעשותו בשבת אע"פ שאינה מלאכה אסור לעשותו ביום הכפורים ואם עשה מכין אותו מכת מרדות כדרך שמכין אותו על השבת וכל שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביום הכפורים וכל שאסור לעשות לכתחלה בשבת כן אסור לעשותו ביום הכפורים: כללו של דבר אין בין שבת ליום הכפורים בענינים או לא שזדון מלאכה בשבת בסקילה וביום הכפורים בכרת: ג ומותר לקנב את הדיק ביום הכפורים מן המנחה ולמעלה ומהו הקינוב שיסיר את העלים המעופשו ויקפץ השאר ויתקן אותו לאכילה וכן מפצעין באוונק ומפרכין ברמונים מן המנחה ולמעלה מפני עגמת נפש ויום הכפורים שהל להיות בשבת אסור בקניית דין ובפציעת אנונים ובפריכת רמונים כל היום וכבר נהגו העם בשנער ובמערב שלא יעשו אחד מכל אלו ביום הצום אלא הרי הוא כשבת לכל דבריו:

מכאן תתיר הטור
הטובת מיתן בערב
י"א לכורך מוכא י"א
עין סס מיתן תר"ט:

ד

מטנ עשין ל' ב
ויקרא י"ו כ"ט
מיתן לאוין סט
ויקרא כג כ: ט
טור סס מיתן תרי"א

מצות עשה אחרת יש ביום הכפורים והיא לשבות בו מאכילה ושתייה שנאמר תענו את נפשותיכם מפני השמועה למדו אי זה הוא עניו שהוא לנפש זה הצום וכל הצם בו קיים מצות עשה וכל האוכל ושותה בו בטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מאחר שענש הכתוב כרת למי שלא נתענה למדנו שמוזהרין אנו בו על אכילה ושתייה וכל האוכל או חשותה בו בשוגג חייב קרבן חטאת קבועה: ה וכן למדנו מפני השמועה שאסור לרחוץ בו או לסוך בו או לנעול ארז הסנדל או לבעול ומצוה לשבורת מכל אלו כדרך ששבות מאכילה ושתייה שנאמר שבת שבתון שבת לענין מלאכה ושבתון לענינים אלו ואין חייבין כרת או קרבן אלא על אכילה ושתייה אבל אם רחץ או סך או נעל או בעל מכין אותו מכת מרדות: ו כשם ששבות מלאכה בו בין ביום ובין בלילה כך שבות לעניו בין ביום בין בלילה וצריך להוסיף מחול על קדש בכניסתו וביציאתו שנא ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב כלומר התחל לצום ולהתענות מערב תשעה הסמוך לעשירי וכן ביציאתה שוהה בעניו מעט מלילי אחד עשר סמוך לעשירי שנאמר מערב עד ערב תשבתו שבתכם: ז נשים שאוכלות ושותות עד שחשיכה והן אינן יודעות שמצוה להוסיף מחול על קדש אין ממתינ בידן שלא יבואו לעשות בודון שהרי אי אפשר שיהיה שוטר בבית פל אחד ואחד להזהיר נשיו והגת להן שיהיו שוגגין ואל יהיו מורדין וכן כל הדומה לזה:

פרק שני

האוכל

ביום הכפורים מאכלים הראויים לאכילה לאדם ככותבת הגסה שהיא פחות מכביצה במעט הרי זה חייב וכל האוכלין מצטרפין לשיעור

מטנ לאוין סט
טור סס מיתן תרי"ב
טו כותבת תמרה:

מש מקומות שנהגו שלא להדליק שמא יראה אשתו ותשא חן בעיניו ובא לירי תשמיש ואם חל'ה להיות בשבת חייבין הכל להדליק בכל מקום שהדלקת נר בשבת חוכה:

הלכות שביתת יום טוב

יש בכללן שתיים עשרה מצות שש מצות עשה ושש מצות לא תעשה והן פרטן: א לשבות בראשון של פסח ב שלא לעשות בו מלאכה ג לשבות בשניעי של פסח ד שלא לעשות בו מלאכה ה לשבות ביום חג השבועות ו שלא לעשות בו מלאכה ז לשבות בראש השנה ח שלא לעשות בו מלאכה ט לשבות בראשון של חג הסוכות י שלא לעשות בו מלאכה יא לשבות בשמיני של חג יב שלא לעשות בו מלאכה וכיאר שביתת ימים אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

ששת ימים האלו שאסרן הכתוב בעשיית מלאכה שהן ראשון ושניעי של **טור סא סי' עג**
 פסח וראשון ושמיני של חג הסוכות וביום חג השבועות ובאחד לחדש **טור סא סי' עג**
 השביעי הן הנקראין ימים טובים ושביתת כולן שוה שהן אסורין בכל מלאכת עבודה **טור סא סי' עג**
 חוץ ממלאכה שהיא לצורך אכילה שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש וכו': **ב** כל **טור סא סי' עג**
 השבות ממלאכת עבודה באחד מהן הרי קיים מצות עשה שהרי נאמר בהן שבתון כלום **ב** כל **טור סא סי' עג**
 שבות וכל העושה באחד מהן מלאכה שאינה לצורך אכילה כגון שבנה או הרס או ארג **טור סא סי' עג**
 וכיוצא באלו הרי בטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר כל מלאכת עבודה לא **טור סא סי' עג**
 העשו כל מלאכה לא יעשה בהן ואם עשה בעדים והתראה לוקה מן התורה: **ג** **טור סא סי' עג**
 העושה אבות מלאכות הרבה ביט בהתראה אחת כגון שזרע ובנה וסתר וארג בהתראה **טור סא סי' עג**
 אחת אינו לוקה אלא אחד חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליום טוב: **ד** **טור סא סי' עג**
 כל מלאכה שחייבין עליה בשבת אם עשה אותה ביו טוב שלא לצורך אכילה לוקה חוץ **טור סא סי' עג**
 מן ההוצאה מרשות לרשות וההבערה שמתוך שהותרה הוצאה ביו טוב לצורך אכילה **טור סא סי' עג**
 הותרה שלא לצורך אכילה לפיכך מותר ביט להוציא קטן או ספר תור או מפתח וכיוצא **טור סא סי' עג**
 באלו מרשות לרשות וכן מותר לה עיר אעפ שאינו לצורך אכילה ושאר מלאכות כל **טור סא סי' עג**
 שיש בו צורך אכילה מותר כגון שחיטה ואפייה ולישה וכיוצא בהן וכל שאין בהן צורך **טור סא סי' עג**
 אכילה אסור כגון כתיבה ואריגה ובנין וכיוצא בהן ה כל מלאכה שאיפשר לה **טור סא סי' עג**
 לעשות מערב יום טוב ולא יהיה בה הפסד ולא חסרון אם נעשית מערב אסרו חכמים **טור סא סי' עג**
 לעשות אותה ביום טוב אעפ שהיא לצורך אכילה ולמה אסרו דבר זה גירה שמא יניח **טור סא סי' עג**
 אדם מלאכות שאיפשר לעשותן מערב יום טוב ליום טוב ונמצא יט כולו הולך בעשיית **טור סא סי' עג**
 אותן מלאכות וימנע משמחת יום טוב ולא יהיה לו פנאי לאכול ו וזוה הטעם **טור סא סי' עג**
 עצמו לא אסרו ההוצאה ביום טוב ואעפ שכל ההוצאה היא מלאכה שאיפשר לעשותה **טור סא סי' עג**
 מערב יום טוב ויולך ויביא כל מה שירצה וישלים תצציו ולא יהיה כמי שיריו אסורות **טור סא סי' עג**
 אבל שאר מלאכות שאיפשר לעשותן מערב יום טוב הואיל ויש בהן עסק אין עושין **טור סא סי' עג**

הלכות שבתת יט זמנים

אותן ביום טוב. **ז** כיצד אין קוצרין ולא דשין ולא זורין ולא בורדין ולא טוחנין את החטים ולא מרקדין ביום טוב שכל אלו וכיוצא בהם איפשר לעשוהן מערב יום טוב ואין בכך הפסד ולא חסרון. **ח** אבל לשין ואופין ושוחטין ומבשלין כ"ט שאם עשה אלו מערב יום טוב הפסד או חסרון טעם שאין לחם חם או תבשיל שבשל היום כלחם שנאמר מאמש וכתבשיל שנתבשל מאמש ולא בשר שנשחט היום כבשר שנשחט מאמש וכן כל כיוצא באלו. וכן מכשירי אוכל נפש שיש בהן חסרון אם נעשו מערב עושין אותן ביום טוב כגון שהיקת תבלין וכיוצא בהן. **ט** אין אופין ומבשלין ביום טוב מה שיאכל בחול ולא הותרה מלאכה שהיא לצורך אכילה אלא כדי ליחנות בה ביום טוב עשה כדי לאכול ביום טוב והותר מותר לאכול המותר בחול. **י** ממלאה אשה קדרה בשר אע"פ שאינה צריכה אלא לתתיכה אותה ממלא נחום חבית של מים אע"פ שאינו צריך אלא לקיתון אחד וממלאה אשה הנדר פת אע"פ שאינה צריכה אלא לככר אחד שביטמן שהפת מרובה בתנור היא נאפת יפה ומולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת אע"פ שאינו צריך אלא לתתיכה אחת וכן כל כיוצא בזה. **יא** המבשל או האופה גיבוב טוב כדי לאכול בו ביום או שוימן אורחים ולא באו ונשאר התבשיל והפת הרי זה מותר לאכול למחר בין בחול בין בשבת ובלבד שלא יערים ואם הערים אסור ואפילו בשבת שאחר ט' מפני שהחמירו במערים יותר מן המזיד. **יב** מי שהיתה לו בהמה מסוכנת לא ישחוט אותה כ"ט אלא אם כן יודע שיכול לאכול ממנה כזית עלי' מבעוד יום כדי שלא ישחוט ביום טוב מה שיאכל בחול וכן כל כיוצא בזה.

יג אין אופין ומבשלין ביום טוב כדי להאכיל גוים או כלבים שנאמר הוא לבדו יעשה לכם לכם ולא לאורחים לכם ולא לכלבים לפיכך מומנין את הגוי בשבת ואין מומנין אותו ביום טוב גזרה שבא ירבה בשבילו אבל אם בא הגוי מאליו אוכל עמהן מה שהן אוכלין שכבר הכינוהו. **יד** בהמה שהציה של גוי וחציה של ישראל מותר לטחוטטה ביום טוב שאי אפשר לאכול ממנה כזית בלא שחיתה אבל עיסה שהציה לגוי וחציה לישראל אסור לאפות אותה מפני שיכול לחלק הצק. בני החיל שנתנו קמת לישראל לעשות להם פת ביום טוב אם כשנותנין פת ממנה לתינוק אין מקפדין מותר לאפותו להן ביום טוב שכל פת ופת ראויה לתינוק. עיסת הכלבים בוסן שהרועים אוכלין ממנה נאפית ביום טוב. טו המבשל ביום טוב לגוים או לבהמה או להניח לחול אינו לוקה שאילו באו לו אורחים היה אותו תבשיל ראוי להן עשה לנפשו והותר מותר להאכיל ממנו לגוים ולבהמה. **יו** רחיצה וסיכה הרי הן ככלל אכילה ושתיה ועושין אותן ביום טוב שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש לכל שצריך הגוף לפיכך מחמין חמין ביום טוב ורוחץ בהן פניו ידיו ורגליו אבל כל גופו אסור משום גזירת מרדך והמין שהחמו מערב יום טוב ורוחץ בהן כל גופו ביום טוב שלא גזרו על דבר זה אלא בשבת בלבד.

יז כל שאסור בשבת בין משום שהוא דומה למלאכה או מביא לידי מלאכה בין משום שבות הרי הוא אסור ביום טוב אלא אם כן היה בו צורך אכילה וכיוצא בה או דברי שהם מותרין ביום טוב כמו שיתבאר בהלכות אלו. וכל שאסור לטלול בשבת אסור לטלול ביום טוב לא לצורך אכילה וכיוצא בה וכל שמותר בשבת מותר ביום טוב ויש ביום טוב

פתר א"ל מימין תבא
סמך לאוין ע"כ

טור א"ל מימין תקב
מנבטס:

טור טס מימין תקו

טור טס מימין תק
טור א"ל מימין תקב

טור טס מימין תבא

טור טס מימין תקיב
מנבטס:

טור טס מימין תבא
טור טס מימין תקו:

הטור סולק כוס
מימין תקיב:
סמך לאוין ע"כ:

טור א"ל מימין תקיב
מנבטס:

סוף גס כן עתיד ולי טוב
אמר זלתי הסכים
שלא זל:

הלכות שבתת יט זמנים קמ

מה שאין בשבת אסור מוקצה שהמוקצה אסור ביום טוב ומוחר בשבת מפני שיום טוב קל משבת אסרו בו המוקצה שמא יבא לזולל בו יח כיצד תרנגולת העומדת לגדל מענטס :
 באים ושור העומד להרישה ויני שובך ופירות העומדין לסחורה כל אלו כיוצא בהן מוקצה הן ואסור לאכול מהן ב"ט עד שיכין אותן מבערב ויחשוב עליהן לאכילה אבל בשבת הכל מוכן אצל שבת ואינו צריך הכנה וכשם שהמוקצה אסור ביום טוב כך הגולד אסור יט חול מכין לשבת וחול מכין ליום טוב אבל אין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכינה ליום טוב לפיכך ביצה שנולדה ביום טוב אחר השבת אסורה ואף על פי שהתרנגולת עופרת לאכילה הואיל ומאמץ נגמרה הביצה נמצא שבת מכין אותה ליום טוב ואסורה בכל יום טוב גזירה משו יום טוב שאחר שבת וכן ביצה שנולדה בכל שבת אסורה גזירה משום שבת שאחר יום טוב כ וכשם שאסור לאכלה כך אסור לטלטלה ואפילו נתערבה באלף כולן אסורות שהרי למחר יותרו הכל וכל דבר שיש לו מתירין אפילו בלף אפים אוני בטלי השוחט תרנגולת ביום טוב ומצא בה ביצים גמורות הרי אלו מותרות שאין זה דבר מצוי תמיד ודבר שאינו מצוי אלא אקראי בעלמא לא גזרו בו :
כא זה שאנו עושין בחוצה לארץ כל יום טוב מאלו שני ימים מנהג הוא ויום טוב שני מדברי סופרים הוא ומדברים שנתחדשו בגלות ואין עושין בני ארץ ישראל שני ימים טובים אלא בראש השנה בלבד ובהלכות קדוש החדש מספר זה נבאר עיקר מנהג זה ומאי זה טעם עושין ראש השנה שני ימים בכל מקום : כב יום טוב שני אע"פ שהוא מדברי סופרים כל דבר שאסור בראשון אסור בשני וכל המחללים יום טוב שני ואפי' של ראש השנה בין בדבר שהוא משום שבות בין במלאכה בין שיצא חוץ לתחום מכין אותו מכת מרדות או מנדף אותו אם לא יהיה מן התלמידים וכשם שהראשון אסור בהספד ותענית וחיוב בשמחה כך השני ואין ביניהן הפרש אלא לענין המת בלבד : כג
כיצד המת ביום טוב ראשון יתעסקו בקבורתו הגוים וביום טוב שני יתעסקו בו ישראל ועושין לו כל צרכיו כגון עשיית המטה ותפירת התכריכין וקציצת הנשמים וכל כיוצא בזה שיום טוב שני לגבי המת כחול הוא חשוב ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה : כד שני ימים טובים אלו של גליות שתי קדושות הן ואין כיום אחד לפיכך דבר שהיה מוקצה ביום טוב ראשון או שנולד בראשון אם הכין אותו לשני הרי זה מותר כיצד ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני היה עוף שניצורו בראשון יאכלו בשני דבר המחויב לקרקע שנעקר בראשון יאכל בשני וכן מותר לחתול את העין ביום טוב שני אע"פ שאין שם חולי בד"א בשני ימים טובים של גליות אבל שני ימים של ראש השנה קדושה אחת הן וכיום אחד הן חשובין לכל אלו הדברים אלא לענין המת בלבד אבל ביצה שנולדה בראשון של ראש השנה אסורה בשני וכן כל כיוצא בזה ישבת הסמוכה ליום טוב ונולדה ביצה באחד מהן אסורה בשני וכן כל כיוצא בביצה ואפילו נולדה ביום טוב שני לא תאכל בשבת הסמוכה לו :

פרק שני

אפרוח שנולד ביום טוב אסור מפני שהוא מוקצה ועגל שנולד ביום טוב אם היתה טורס ועיטס טורס כולד בשבת מותר

הלכות שביתת ים זמנים

כל ההלכות שכתבנו ביום טוב אף על פי שלא נולד: ב בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולגרות בתוך התחום הרי אלו מוכנין ולוקחין מהן ושוחטין אותן ביום טוב אבל הרועות ולגות חוץ לתחום אם באו ביום טוב אין שוחטין אותן ביום טוב מפני שהן מוקצין ואין דעת אנשי העיר עליהם: ג וכן בהמת קדשים שנולד בה מום ביום טוב הואיל ולא היתה דעתו עליה מערב יום טוב אסור לשוחטה ביום טוב לפיכך אסור לראות מומי קדשים ביום טוב גזרה שמה יתירם החכם במומן ויבא זה לשוחט בו ביום אבל רואה הוא למעט שהוא חזק קטן המום מערב יום טוב ולמחר מתיר או אסור: ד בכור שנולד ומומו עמו הרי זה מוכן שסואכין בו מים: ואין מבקרין אותו ביום טוב ואם עבר וראה מומו ובקרו והתירו הרי זה שוחט ואוכל: וכלם פירושו באל: כדדס פירוש עוף שמתבצע וצדיו אינו פורק: ז וזכרי דגים פורק: ברכות מים ויונה: ח אווזין ותרנגולין ויונים שבבית הרי אלו מוכנין ואין צריכין זימון אבל יוני שובך בלעז: יוני עלייה וצפרים שקיננו בטפוחין או בבירה ובפרדס הרי אלו מוקצה וצרי לזמן מערב סס קרספות מוקצות: ולומר אלו ואלו אני נוטל ואינו צריך לנענע: ו זימן שחורים ולבנים ומצא שחורי במקום לבנים ולבנים במקום שחורין אסורים שאני אומר שמה אותן שזימן פרחו להן ואלו אחרים הן וכל ספק מוכן אסור: זימן שנים ומצא שלשה הכל אסור שלשה ומצא שנים מותרין: זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן אם אין שם בקן אלא הן ואינן יכולין לפרוח אף על פי שיש שם קן אחר בקרן זוית בתוך חמשים אמה הרי אלו מותרין שאין המדרה מדרה אלא כנגד קנו בשוה: ז דגים שבביבין גדולים וכן מיהו עוף שבביבין כל שהוא מחוסר צידה עד שאומרים הבא מצודה ונצודנו הרי זה מוקצה ואין צדין אותן ביום טוב ואם צד לא יאכלו וכל שאינו מצריך מצודה הרי זה מוכן וצדין אותו ביום טוב ואוכלין אותו וכן היה שקיננה בפרדס חסמוך לעיר ילדיה כשהן קטנים שאינן צריכין צידה אינם צריכין זימון מפני שדעתו עליהן: ח מצודות חיה ועופות ודגים שמרסן מערב יום טוב לא יטול מהן ביום טוב אלא אם כן יודע שניצודו מערב יום: השוכר אמת המים מערב יום ולמחר השכים ומצא בה דגים הרי אלו מותרין שכבר ניצודו מערב יום והרי הן מוכנין: ט בית שהוא מלא פירות מוכנין ונפתח נוטל ממקום הפחת: י גוי שהביא תשורה לישראל ביט אם יש מאותו המין המחובר לקרקע או שהביא חיה או עופות או דגים שאיפשר לצודן בו ביום הרי אלו אסורין עד לערבימתין בכדי שיעשו אפילו הרס וכיוצא בו אינו מריח בו לערב עד שימתין בכדי שיעשו ואם אין מאורזו המין המחובר לקרקע או שהיתה צורתו מוכחת עליו שמאחמל נעקר או נצוד אם הביאו מתוך התחום מותר ואם הביאו מחוץ לתחום הרי זה אסור והבא בשביל ישר זה מחוץ לתחום מותר לישר אחד: יא

עצים

טור סוף פ"ג נ"ט אפר ויכול לכסות הכל בדקירה אחת הרי זה יכסו: ז השוחט בהמה ביום טוב
 מותר לו לתלוש צמר למקים הסכין בידו ובלבד שלא יזיזו ממקומו אלא ישאר שם
 מסובך בשאר צמר הצואר אבל בעוף לא ימרוט מפני שהוא דרכו ונמצא תולש ב"ט:
 ד המפשיט עור בהמה ב"ט לא ימלחנו שזה עיבוד הוא ונמצא עושה מלאכה שלא
 לצורך אכילה אבל נותנו לפני בית הדרסה כדי שידרסו עליו ולא יפסד ולא התירו דבר
 זה אלא מפני שמחת י"ט כדי שלא ימנע מלשחוט ומותר למלות בשר לצלי על גבי העור
 ומערימין בדבר זה כיצד מולח מעט בשר ככאן ומעט בכאן עד שימלח העור כולו:
 ה בדא במולה לצלי שאינו צריך מלח הרבה אבל לקדרה אסור למלות על העור
 וכן אין מולחין את התלבים ואין מהפכין בהן ואין שוטחין אותן ברוח על גבי יתרות מפני
 שאינן ראויין לאכילה: ו המפשיט את הבהמה לא יגזיל ביום טוב כיצד הוא
 המגזיל זה המוציא כל הבשר מרגל אחרת כדי שיוציא כל העור שלם ולא יקרע מפני
 שטורת בהפשט זה טורת גדול ואין בו צורך למיעור וכן אסור לעשות בית יד בבשר
 והוא שיעשה בסכין שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ומותר לעשות סימן בבשר:
 ז מולגין את הראש ואת הרגלים ומהכהבין אותן באור אבל אין טופלין אותן בסיד
 ובח'רסית ולא בארמה ואין גוזזין אותן בכספרים וכן אין גוזזין את הירק בחספורת שלו
 אבל מתקנין את האוכל שיש בו קוצים כגון קיערס ועכב'יות בחספורת: ח מותר
 ללוש עיסה גדולה ביום טוב והלש עיסה מערב י"ט אין מפריש ממנה חלה ב"ט ואם
 לשה ב"ט מפריש ממנו חלה ונותנה לכהן ואם היתה עיסה טמאה או שנטמאת החלה
 לא יבשל את החלה שאין מבשלין ב"ט אלא לאכול וזו לשרפה עומדת וכן אין שורפין
 אותה ביום טוב שאין שורפין קרשי שנטמאו ביום טוב ששרפת קרשים שנטמאו מצות
 עשה שנ' באש ישרף ועשיית מלאכה שאינה לצורך אכילה וכיצד בה עשה ולא תעשה
 ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: ט כיצד יעשה בה יניחה עד הערב וישורף
 אותה היה יום טוב של פסח שאם יניחה תחמין לא יפריש את החלה בצק אלא יאפה
 את כל העיסה הטמאה ואחר כך יפריש החלה להם: י אין אופין בפורני חרשה
 גזרה שמא תפת ותפסיד הלחם וימנע משמחת יום טוב אין גורפין תנור וכירים אבל
 מכבשין את האפר שבהן ואם אי אפשר לאפורת בו או לצלות אלא אסרן גרף מותר
 וסותמין פי התנור בטיט ורפש שבסביבות הנהר והוא שרככו מאמש אבל לגבל טיט
 ביום טוב אסור ומותר לגבל את האפר לסתום בו פי התנור: יא תנור וכירי' הדרשים
 אין סכין אותן בשמן ביום טוב ואין טשין אותן במטלית ואין מפנין אותן בצונק כדי לחסמן
 ואם בשביל לאפות בהן מותר אין מלבינין את האבנים לצלות או לאפות עליהן מפני
 שמחסמן ומסיקין ואופין בפורניו ומחממן חמין באבניו: יב אין עושין גבינה ביום
 טוב שאם גבן מערב י"ט אין בזה תסרוטן טעם אבל רכין את התבלין כדרך שאם יודך
 אותן מערב יפוג טעמן אבל מלח אינו יודך ב"ט אלא אסרן הטחמכתש או שידוך
 בקערה וכיצא בה כדי שישנה שאם שחק המלח מערב י"ט לא יפוג טעמו ואין שוחקין
 את הפלפלין בריחים שלהן אלא דך אותן במדוכה ככל התבלין: יג אין כותשין
 את הריפות במכתשת גדולה אבל כותשין במכתשת קטנה שזהו השני שלה ובארץ
 ישראל

טור סוף פ"ג נ"ט
סע' ט"ז

טור סוף נ"ט

טור סוף פ"ג
המלכות
המרת שער הכהנה
במים ליתמים:
והכהן יהא קלוי
העבר באש:
קיערס ועכב'יות

בכ"ר פ"ט נ"א ק"ז
עבכיות ודדג
קיערס ובערוך עכב'ו
בלבו רומי וקיערס
קרדו:

טור סוף פ"ג נ"ט
סע' ט"ז

טור סוף פ"ג נ"ט
פ"ג סוף פ"ג נ"ט
לעז קלא פ"ג נ"ט
פי' תפחת תפחת
לחמין פי' לחוקן:
טור סוף פ"ג נ"ט
פי' תפחת תפחת
כחוסת פי' ל"ג ש"י
פ"ג וכו' תפחת פ"ג
נ"ט ופי' תפחת

טור סוף פ"ג נ"ט
פי' תפחת תפחת
כחוסת פי' ל"ג ש"י
פ"ג וכו' תפחת פ"ג
נ"ט ופי' תפחת

טור סוף פ"ג נ"ט
פי' תפחת תפחת
כחוסת פי' ל"ג ש"י
פ"ג וכו' תפחת פ"ג
נ"ט ופי' תפחת

הלכות שביתת יט זמנים קמב

ישראל אפילו בקטנה אסור שהתבואה שלהן טובה היא ואם כותשין אותה מערב יט
 אין בכך הפסד: יד הקמה אף על פי שרקדו מערב יט והסיר ממנה הסובין אין
 פרקדין אותו פעם שנייה ב"ט אלא אם כן נפל בתוכו צרור או קיססוכיוצ' בהם ואם שינה
 פוטר כגון שירקד מאחורי הנפה או שירקד על גבי השלחן וכיוצא בשניו זה: טו
 מוללין מלילות ומפרכין קטנית ב"ט ומנפח על יד על יד בכל כהו ואוכל ואפילו בקטן
 או בתחתיו אבל לא בטבלא ולא בכברה: וכן הכורר קטניות ב"ט טוב בורר כדרבו בתקין
 ובתחתיו אבל לא ננפה ולא בטבלא ולא בכברה: יז בד"א כשהאוכל מרובה על
 הפסולת אבל אם היתה הפסולת מרובה על האוכל בורר את האוכל ומניח את הפסולת
 ואם היה טורח בכריתת הפסולת מן האוכל יותר מטורח בכריתת האוכל מן הפסולת אף
 על פי שהאוכל מרובה בורר את האוכל ומניח את הפסולת: יז אין מסננין את
 החרדל במסננת שלו מפני שנראה כבורר אבל נוהגין ביצה במסננת של חרדל והוא
 מסתנין מאליו ואם היתה המשמרת תלויה מותר ליחן לה יין ביום טוב אבל לא יתלה
 במתלה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ומערים ותולה את המשמרת לתלות בה
 דמונים ותולה בהרמונים ואחר כך נוהג לתוכה שמרים:

פרק רביעי

אין מוציאין את האש לאמן העצים ולא מן האבנים ולא מן המתכות כגון שחוככין
 אותן זו בזו או מכין זו בזו עד שתצא האש וכן הנפט החד ביותר שהוא כמים
 שמנידין אותו עד שידלק או כלי יד קשה או זכוכית מלאה מים שמנידין אותה כנגד עין
 השמש עד שיחזור נגחה לפשתן וכיוצא בו וידלק כל זה וכיוצא בו אסור ביום טוב שלא
 חותר ביום טוב לא להבעיר מאש מצויה אבל להמציא אש אסור שהרי איפ' להמציא
 אותה מערב: ב אע"פ שהותרה הבערה ביום טוב שלא לצורך אסור לכבות את
 האש אפילו הוערה לצורך אכילה שהכיניו מלאכה ואין בו צורך אכילה כלל וכשם
 שאין מכבין את האש כך אין מכבין את הנר ואם כבה לוקה כמי שארג או בנה: ג
 אין מסלקין את פי הנר למעלה כדי שתכבה ואין מסירין את השמן ממנו ואינו חותך את
 ראש הפתילה בכלי אבל נופץ את ראשה בידו: אגודה של עצים שהודלקה במדורה
 כל עץ שלא אחזה בו האש פוטר לשמטו ואינו דומה למסיר שמן מן הנר: ד אין
 מכבין את חרליקה כדי להציל ממון ביום טוב כדרך שאין מכבין בשבת לא מניחה ויוצא
 ואין מכבין את הנר מפני תשיש המטה אלא כופה עליו כלי או עושה מחיצה בינו לבין
 הנר או מוציא לבית אחר ואם אינו יכול לעשות אהת מכל אלו הרי זה אסור לכבות
 ואסור לשמש עד שתכבה מאיליה: ה מותר לטלטל את הנר והוא דולק ואין
 גורזין שמה יכבה ואסור להניח את הנר על גבי דקל וכיוצ' בו ב"ט טוב שמא יבא להשתמש
 בו ביום טוב: ו אין מעשנין בקטרת ביום טוב מפני שהוא מכבה ואפילו
 להריח בה ואין צריך לומר לגמר את הבית ואת הכלים שהוא אסור ומותר לעשן תחת
 הפירות כדי שיוכשרו לאכילה כמו שמותר לצלות בשר על האש וממתקין את החרדל
 בגחלת של מתכת אבל לא בגחלת של עץ מפני שהוא מכבה ואין מכבין את האש כדי
 שלא

הסקודים עניניה
 נכנסו הקמח טעוטי
 ככה או כנגד
 דק לכדיל הקמח
 והסולת מן הסובין
 בל'אטני ומי'א'ארי
 בל'עז: והמל'א'ארי
 הפרכת השכלים
 נדיים לכוני'א' עין
 החטין: וכן פולת
 קטנית הא'א'א'א'א'
 הסרביטין שהקטנית
 בתוכה לכוני'א'א'א'
 הורעונים: והכוני'א'
 הוא יעבוב האוכל
 ביד'א'א'א'א'א'א'
 למעל לקטין הפסול'
 מן האוכל: על יד
 ע'ל'ד ט'מעט מעט:
 קטן פ'ר'א'א'א'א'
 כל'א'א'א'א'א'א'א'
 והסני'ע'שני'כמין מרוב
 ונותן הקטנית בראשו
 הקמח ומכעב:
 והאוכל מתגלגל דרך
 המדוב והפסולת
 נשאר בכלי:
 ולמעלה במ'א' עה'
 שבת מימין זב פירסכו
 כשם הכב שכו'א' כלי
 עשנו מערבה על
 תענות קערה קטנה
 ותמסו' פירס רשי
 קערה גדולה:
 מסכנת: כנגד דק
 שמוכנין בו העסקין
 בול'אטני בל'עז:
 כל'הכל'כות'שכעמוד
 מתקן עד תמיד:
 וכמעט מתקן עה:

הלכות שבתת יט זמנים קמג

לעשות להן כך לפי שאינה צריכה: יז כלי שנטמא מערב יט אין מטבילין אותו ביט
 גורה שמא ישאח אותו בטימאמו ואם היה צריך להטביל מים שבו מטביל את הכלי
 במימיו ואינו חושש כלי שהיה טהור לתרומה ורצה להטבילו לקדש מותר להטבילו
 וכן כל כיוצא בזה מטבילות שאר הטמאות: יח כלי שנטמא ביט מטבילין אותו
 ביט נטמא הכלי במשקין טמאין שהן ולד הטומאה מערב יט מטבילין אותו ביט לפי
 שהוא טהור מן התורה כמו שיתבאר במקומו ומדלין בדלי טמא והוא טהור מאיליו
 גדה שאין לה בגדים להחליף מערמת וטובלת בכדיה: יט דברים רבים אסרו ביט
 בשום גזרת מקח וממכר כיצד אין פוסקין דמים לכהלה על הנהמה ביט לאמכיא שתי
 בהמות שוות זו לזו ושוחטין אחת מהן ומחלקין ביניהן ולמחר יודעין כמה דמי השנייה
 וכל אחד ואחד נותן דמי חלקו כשהן מחלקין ביניהן לא יאמרו אני בסלע ואתה בשנים
 שאין מזכירין שום דמים אלא זה נוטל שלישה וזה רביע: כ כשהן מחלקין לא ישקלו
 במאזנים שאין משיחין בכף מאזנים כל עיקר אפילו ליתן בו בשר לשומרו מן העכברים
 אסור אם היו המאזנים הלויין מפני שנראה כשוקל בכף מאזנים טבח אומן אסור לשקול
 בידו ואסור לשקול בכלי מלא מים ואין מטילין חלשים על המנות אבל מטילין חלשים
 על בשר הקדשים ביט כדי לחנב את המצות: כא לא יאמר אדם לטבח חלי
 בדיגר בשר אלא תן לי חלק או חצי חלק ולמחר עושין חשבון על שויו וכן לא יאמר
 מבעל החנות במדה או במשקל אלא כיצד הוא עושה אומר להנוני מלא לי כלי זה
 ולמחר נותן לו שוויו ואפילו היה כלי המיוחד למדה יסלאנו והוא שלא יזכור לו שם
 מדה: כב הנחתום מודד תבלין ונותן לקדרה בשביל שלא יפסיד תבשילו אבל
 חאשה לא תמוד קמח לעיסה וכן לא ימוד אדם שעורים לפני בהמתו אלא משער ונותן
 לה: כג ומותר ליקח מן החנוני ביצים ואוזים במנין וכן כל כיוצא בהן ובלבד שלא
 יזכור לו שום דמים ולא סכום מנין כיצד סכום המנין הרי שהיה נושה בו רמונים או
 אגוזים לא יאמר לו ביט תן לי כרי שהיה לך עשרים אצלי אלא לוקח סתם ולמחר
 עושה חשבון: כד הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו או אצל הפטם הרגיל אצלו
 ולוקח ממנו בהמות ועופות וכל מה שירצה והוא שלא יזכור לו שם דמיסולא שום מנין
 כה הלואת יט תובעין אותן בדין שאם תאמר לא ניתנה להיתבע אינו נותן לו כלום
 תמצא נמנע משמחת יט: כו אעפ שאין מגביהין תרומה ומעשרות ביט אם היו
 לו תרומות ומעשרות שהביהן מאמש הרי זה מוליכן לכהן ביט ואין צריך לומר חלה
 וזרוע ולחיים וקובה שמוליכן לכהן ביט וגבאי צדקה וובין מן התצרות ביום טוב ולא
 איזו מכריון בדרך שמכריון בחול אלא גובין בצנעה ונותנין לתוך חיקן ומחלקין לכל
 שכונה ושכונה בפני עצמה:

מלשים שניולות:
 טורח ס' עק ויקין
 כמנ לאוין עס:

טורח ס' וספס
 הפסס פ' סמטס
 כהנות ועופות
 טורח ס' סיען תקס
 טורח ס' סיען תקין

פרק חמשי

אף על פי שהותרה הוצאה ביום טוב אפי' שלא לצורך לא ישא משואות גדולות
 בדרך שהוא עושה בחול לא צריך לשנות ואם אי אפשר לשנות מותר כיצד
 המכיא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה אבל מכיא הוא על כתפו או לפני
 המוליך

הלכות שבתת יט זמנים קמד

אבל אם לא יחד להן הרי הן כרגלי זה שהן מופקדין אצלו: יד בור של יחיד טור ס"ח סימן ס"ג
 כרגלי בעליו ושל אותה העיר כרגלי אנשי איתה העיר ושל עולי בבל שהן מסורין לכל
 כרגלי הממלא כהן שכל מי שמילא מהן מוליכין למקום שהוא מהלך. נהרות המושכן
 ומעינות הנובעין כרגלי כל אדם ואם היו באין מחוץ לתחום לתוך התחום ממלאין מהן
 בשבת ואין צריך לומר ביט: טו שור של רועה כרגלי אנשי אותה העיר ושור טור ס"ח סימן ס"ג
 של פטם כרגלי מי שלקחו לשחטו ביט מפני שדעת בעליו למכרו לאנשים אחרים חוץ
 מאנשי אותה העיר מפני שהוא מפותם והכל שומעין שמעו ובאין לקנותו וכן אם שחטו
 בעליו ביט ומכר בשרו כל אחד ואחד מן הלוקחים מוליך מנתו למקום שהו' הולך מפני
 שדעת בעליו מערב יט כך הוא שיקחו ממנו אנשי עיירות אחרות ונמצא שור זה כבור
 של עולי בבל שהוא מסור לכל: יו הגחלת כרגלי בעליה לא כרגלי שואלה
 והשלהבת כרגלי מי שהיא בירו לפיכך המדליק נר או עץ מחברו מוליכו לכל מקום
 שהוא הולך: יז השואל כלי מחברו מערב יט אע"פ שלא נתנו לו אלא ביט הרי
 הוא כרגלי השואל שאלו ממנו ביום טוב אף על פי שדרכו תמיד לשאול ממנו כלי בכל
 יט הרי הוא כרגלי המשאיל: יח שנים ששאלו הלוק אחד האחד שאלו ממנו
 שיתנו לו שחרית והשני שאלו ממנו שיתנו לו ערבית הרי כל זה כרגלי שני השואלים
 ואינם מוליכין אותו אלא במקום ששניהם יכולין להלך בו: יט כיצד הרי שערב
 הראשון ברחוק אלף אמה ממקום החלוק למזרח ועירב השני ברחוק חמש מאות אמה
 ממקום החלוק למערב כשלוקח הראשון החלוק אינו מוליכו למזרח אלא עד אלף
 אמה וחמש מאות אמה ממקום החלוק שהוא סוף התחום. שיכול זה שערב במערב
 להלך בו וכשיקח השני כלי זה אינו מוליכו במערב אלא עד אלף אמה ממקום הכלי
 שהוא סוף התחום שיכול זה שעירב במזרח להלך בו לפיכך אם עירב זה ברחוק אלפים
 אמה מן החלוק למזרח וזה ברחוק אלפים אמה למערב הרי אילו לא יזוהו ומקומו:
 כ וכן האשה ששאלה מתברחה מים או מלח ולשה בהן עיסת או בשלה בהן תבשיל טור ס"ח סימן ס"ג
 הרי העיסה או התבשיל כרגלי שתיהן וכן שנים שלקחו בהמה בשותפות ושחטו ביט
 אע"פ שלקח כל אחד מנתו הרי כל הבשר כרגלי שניהן אבל אם לקחו בחית בשותפות
 וחלקו אותה ביט הרי חלקו של כל א' כרגליו הואיל ותחומין מדברי סופרי' יש בריר' בהן
 ונחשוב כאילו חלק שחניע לזה היה ברור לו ומובדל בחנית מערב יט וכאילו לא היה
 מעורב ואין אחת יכול לומר כן בבהמ' שחלק זה שהניעו אפי' נחשוב אותו שהיה מובדל
 בבהמ' מערב יט וכאילו היה ברור הרי ינק מחלקו של חברו כשהיה אבהמ' קימרת שכל
 אבריה יונקין זה מזה ונמצא כל אבר ואבר מעורב מחלקו וחלק חברו לפיכך הן כרגלי שניהן:

פרק ששי

יום טוב שחל להיות ערב שבת אין אופין ומבשלין ביום טוב מן שהוא אוכל טור ס"ח סימן ס"ג
 למחר בשבת ואיסור זה מדברי סופרים כדי שלא יבא לבשל מיום טוב
 לחול שקל ותומר הוא לשבת אינו מבשל כל שכן לחול לפיכך אם עשה תבשיל מערב
 יט שיהיה סומך עליו ומבשל ואנפה ביט לשבת הרי זה מותר ותבשיל שסומך עליו הוא
 הנקרא

הלכות שביתת יט זמנים

הנקרא עירובי תבשילין: ב ולמה נקרא שמו עירוב שכשם שהעירוב שעושין
 בחצרות ומבואות ערב שבת משו' הכר כדי שלא יעלה על דעתם שמתר להוציא מרשו
 לרשות בשבת כך זה התבשיל משום הכר וזכרון כדי שלא ידמו ויתשבו שמתר לאפות
 ביט' מה שאינו נאכל בו ביום ולפיכך נקרא התבשיל זה עירובי תבשילין: ג עירובי
 תבשילין שיעורו אין פחות מכזית בין לאחד בין לאלפים ואין עושין עירוב זה לא בפת
 ולא בריפות וכיוצא בהן אלא בתבשיל שהוא פרפרת כגון כשר ודגים ובצים וכיוצא בהן
 ואפילו עדשים שבשול קדרה ואפילו שמנונית שעל גבי הסכין שחותכין בה הצלי גוררו
 אשיש בו כזית סומך עליו משום עירובי תבשילין: ד תבשיל שאמרו לענין עירוב
 זה אפילו צלי אפילו שלוק אפילו כבוש או מעושן אפילו הגים קטנים שהדיחן במים
 חמין והדחתן היא בישולין לאכילה הרי זה סומך עליהן: ה וצריך שיהיה עירוב
 זה מצוי עד שיאפה כל מה שהו צריך לאפות ולבשל כל שהוא צריך לבשל ויחוס חמין
 כל שהוא צריך ואסנאכל העירוב או אבד או נשרף קודם שיבשל או יאפה הרי זה אסור
 לאפות ולבשל או להחם אלא מה שהוא אוכל ביט' בלבד' התחיל בעיסתו או בתבשילו
 ונאכל העירוב או אבד הרי זה גומר: ו המניח עירובי תבשילין כדי שיסמוך עליהן
 הוא אחרים צריך לזכות להן בדרך שמוכה בעירובי שבת וכל שזוכה בעירובי שבת
 זוכה בעירובי תבשילין וכל שאינו זוכה באותו עירוב אינו זוכה בו: ז ואינו צריך
 להח' יעאלו שזוכה להן מערב יום טוב אבל הן צריכין לידע שכבר זכה להן אחר וערב
 להן ואחר כך יסמכו עליו ויבשלו ויאפו אע"פ שלא ידעו אלא ביום טוב הרי א' מותרין
 ויש לו לאדם לערב על כל העיר ועל כל הקרוב אליה בתוך התחום ולמחר מכרו ואומ'
 כל מי שלא הניח עירובי תבשילין וסמוך על עירובי: ח המניח עירובי תבשילין
 חייב לברך בא' אמ' אקבו על מצות עירוב ואומר בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל
 מיום טוב של מחר לשבת ואם זכה בו לאחרים יאמר לי ולפל' ופל' או לאנשי העיר
 כולן לאפות ולבשל מיום טוב לשבת: ט מי שלא הניח עירובי תבשילין ולא הניחו
 לו אחרים שכשם שאסור לו לבשל ולאפות כך קמהו ומאכלו אסור ואסור לאתר שהניח
 לעצמו לבשל ולאפות לזה שלא הניח עד שיקנה לו שנמצא מבשל ואופה שלו שהרי
 קנהו ואם רצה יתן אחר כך לזה שלא הניח במתנה: י מי שלא הניח עירובי
 תבשילין ובשל ואפה לאכול בו ביום והותיר או שזימן אורחים ולא באו הרי זה אוכל
 המותר למחר ואם הערים הרי זה אסור לאכול עבר ואפה ובשל לשבת אין אוסרין
 עליו ולמה החמירו ואסרו על המערים ולא אסרו על המזיד שאם תתיר למערים נמצאו
 הכל מערימין וישתכח שם עירובי תבשילין אבל המזיד אינו מצוי ואם עבר היום לא
 יעבר פעם אחרת: יא שני ימים טובים שחלו להיות בחמישי וערב שבת עושה
 עירובי תבשילין מיום רביעי שהיא ערב יום טוב שכתולא הניח מניחו בראשון ומתנה
 כיצד מניח עירובי תבשילין ביום חמישי ואומר אם היום יום טוב ולמחר חול למחר
 אבשל ואופה לשבת ואינו צריך כלום ואם היום חול ולמחר יום טוב בעירוב זה יותר לי
 לאפות ולבשל למחר מיום טוב לשבת: יב כיוצא בו היו לפניו שתי כלכלות של
 טרפה: יג טעמו טבל ביום טוב ראשון ואמר אם היום חול תהיה זו תרומה עליו ואם היום קדש אין
 כללנו:

עין כמוד ח"ט סימן
 תקכו

טור ס"ט סימן תקכו
 סמ"ג לאוין ע"ה:

ש"ך ס"ט סימן ס"ט

טור ס"ט סימן תקכו
 סמ"ג לאוין ע"ה:

פ"כ כלכלות
 וקוס' גדול' שמכיל'
 טרפה:
 נטעמו
 כללנו:

בדברי

הלכות שביתת יום טוב זמנים קמה

בדמי כלום וקורא עליה שסומניהה ולמחר בשני חזור ואומ' אם היום קדש אין פדורי
 כלום ואם היום חול הדיח זו תרומה על זו וקורא עליה שם ומניחה כדרך שקרא עליה
 בראשון ומניח את זו שקרא עליה שם תרומה ואוכל את השנייה: יג ברא בשני
 ימים טובים של גלויות אבל בשני ימים טובים של ראש השנה אם שכח ולא הניח ביום
 הריעי' שוב אינו מניח אלא סומך על אחרים אם ערבו עליו או מקנה קמחו למי שעירב
 או יחיה אסור לאפות ולבשל לשבת וכן אם שכח ולא הפריש תרומה מיום רביעי שוב
 אינו מפריש עד מוצאי שבת: יד כל הדברים האלו שאמרנו היו בזמן שהיו בד'
 של ארץ ישראל מקדשן על פי הראיה והיו בני הגלויות עושין שני ימים כדי להסתלק מן
 הספק לפי שלא היו יודעין יום שקדשו בני ארץ ישראל אבל היום שבני ארץ ישראל
 סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יט' שני להסתלק מן הספק לא מנהג בלבד: טו
 ולפיכך אני אומר שאין מערב אדם ומתנה בזמן הזה לא עירובי תבשילין ולא עירובי
 חצרות ולא שתופי מבואות ואנו מעשר הטבל על תנאי אלא הכל מערב יום טוב בלבד:
 יו כשם שמצוה לכבד שבת ולענה כך כל ימים טובים שנאמר לקדוש ה' סכור
 וכל ימים טובים נאמר בהן מקרא קדש וכבר בארנו הכיבוד והעינוג בהלכות שבת
 וכן ראוי לאדם שלא יסעוד בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כערב שבת שדבר
 זה בכלל הכבוד וכל המבזה את המועדות כאילו נספל לעז: יז שבעת ימי הפסח
 ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולן אסורים בהספד ותענית וחיוב אדם להיות
 בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני בניו וכל הגלויים עליו שנאמר ושמתה כתנך וגו'
 אע"פ שהשמתה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות תגינה יש
 בכלל אותה שמחה לשמותה היא ובניו ובני ביתו כל אחד כראוי לו: יח כיצד
 הקטנים ניתן להם קליות ואגוזים ומינות והנשים קונה להן בגדים ותכשיטים נאים כפי
 פמנו ואנשים אוכלין בשר ושתיין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין
 וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליחוס ולא למנה עם שאר העניי' האמללי' אבל
 מי שנועל דלתורתו חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים
 ולמרינפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו ועל אלונאמר ובחיוסם כלחם אונים
 להם כל אוכליו יטמאו כי לחםם לנפשם לא יבא בית ה' ושמחה כווקלקן היא להם שנא'
 וזריתי פרש על פניכם פרש חניכם יט אע"פ שאכלה ושתיה במועדות בכלל מצות
 עשה לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו אלא כך היא הדת בבקר משכימין כל העם
 לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היו' וחזורין לבתייהן ואוכלין
 וחולקין לבתי מדרשות וקורין ושונגין עד חצי היום ואחר הצות היום מתפללין תפלת
 המנחה וחזורין לבתייהן לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה: כ כשאדם אוכל
 ושותה ושמח ברגל לא ימשך ביין ובשחוק ובקלות ראש ויאמר שכל מי שיוסיף בזה
 ירבה במצות שמחה שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה לא הוללות
 וסכלות ולא נצטונו על ההוללות והסכלות אלא על השכרות שיש בה עבודת יוצר
 הכל שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל האלמות
 שהעבודה בשמחה ואי אפשר לעבוד את השם לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש

טור ס"ח סימן תקכ"ט
 וסימן ס"ב
 סע"ג ללפון ע"ס י

טור ס"ח סימן תקכ"ט
 סע"ג ס"ג

עין כחמ"ט

טור ס"ח סימן תקכ"ט
 סע"ג ללפון ע"ס י

סע"ט
 ט"ל כ"ג

טור ס"ח סימן תקכ"ט
 סע"ג ללפון ע"ס י

הלכות שביתת יום טוב ומנים

עור אף מיען תקבט ולא מחוך שכרות: כא חייבין בית דין להעמיד שוטרים בגולים שהיו מסבין ומחפשי' בגנות ובפרדסים ועל הנהרות כדי שלא יתקצו לאכול ולשתות שם אנשים ונשים ויבאו לידי עבירה וכן יזהירו בדבר זה לכל העם כדי שלא יתערבו אנשים ונשים בבתיהם לשמחה ולא ימ' שכו ביין שמא יבאו לידי עבירה, כב ימים שבין ראשון ושביעי של פסח וראשון ושמיני של חג הסוכות והן בגולה ארבע בתוך הפסח והמשה בתוך החג הם הנקראין חולו של מועד ונקראין מועד ואף על פי שהם חייבין בשמחה ואסורין בהספד ותענית מותר לספור בהן תלמיד חכם בפניו אבל לאחר שיקבר אסור לספור בהן ואין צריך לומר בראשי חדשים בחנוכה ובפורים שמופדין בהן תלמידי חכמים בפניו אף על פי שימים אלו אסורין בהספד ותענית אבל לאחר הקבורה אסור לספור בהן, אין מניחין מטת המת ברחוב במועד שלא להרגיל את ההספד אלא מביתו לקברו ואין מתאבלין במועד וכן אין קורעין ולא מברין ולא הולצין הכתף במועד על המת אלא קרוביו שהן חייבין להתאבל עליו ואם היה חכם או אדם כשר או שהיה עומד עליו בשעת נטילת נשמה הרי זה קורע עליו במועד אע"פ שאינו קרובו ואין קורעין ביום טזין מנלים ורועות טוב שני כלל ואפילו קרוביו של מת: כד נשים במועד בפני המת מענות אבל לא מטפחות וקבר המת אין מענות בראשי חדשים וחנוכה ופורים בפני המת מענות ומטפחות אבל לא מקוננות איהו עיניו שכולן עונות כאחת קינה אחת אומרת וכולן עונות ואסור לאדם שיעורר על מתו קודם לרגל שלשים יום כדי שלא יבא הרגל והוא נעצב ולבו רוא: וכואב מזכרון הצער אלא יסיר הראגה מלבו ויכוין דעתו לשמחה:

טור שם מיען תקבט
סמג לאוין עב
וכעצק לרנכן כ:

מכרין: פי מאכלין
סעוד ראשון שהאכל
אסור לאכלם משל
ולא מל בין סכתף
טזין מנלים ורועות
וכתפס' דרך אכלות:
מטפחו' טי' מספקות
כף אכ' כף: ומענות
סכולן עונות כאחת
מקונכו' טאס' מדברת
אכלן עונות אסוריה:

פרק שביעי

חולו של מועד אף על פי שלא נאמר בו שבתון הואיל ונקרא מקרא קדש והרי הוא זמן חגיגה במקדש אסור בעשיית מלאכה כדי שלא יהיה כשאר ימי החול שאין בהן קדושה כלל והעושה בו מלאכה האסורה מכין אותו מכת מרדות מפני שאיסורו מדברי סופרים ולא כל מלאכת עבודת האסורה בו כיו טוב שסוף הענין בדברים שנאסרו בו כדי שלא יהיה כיום חול לכל דבר לפיכך יש מלאכות אסורות בו ויש מלאכות מותרות בו ואלו הן: ב כל מלאכה שאם לא יעשה אותה במועד יהיה שם הפסד הרבה עושין אותה ובלבד שלא יהיה בה טורח הרבה כיצד משקין בית השלחין במועד אבל לא בית המשקה שאם לא ישקה בית השלחין והיא הארץ הצמאה יפסדו כל האילנות שבה וכשהוא משקה אותה לא ידלה וישקה מן הבריכה או ממי הגשמים מפני שהוא טורח גדול אבל משקה הוא מן המעיין בין שהיה בין שיצא כהחלה ממי שיכו ומשקה בו וכן כל כיוצא בזה: ג הופך אדם את יתיו במועד וטותן אותן ודורך אותן וממלא החביות וגף אותן כדרך שהוא עושה בחול כל שיש בו הפסד אם לא נעש' עושהו כדרכו ואינו צרי' שינוי וכן מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים ובלבד שיכניסם בצנעה ושולה פשתנו מן המשרה בשביל שלא תאבד וכן כרם שהג' זמנו להבצר במועד בוצרין אותו: ד ואסור לאדם שיחמין ויאחר מלאכותיו וכיוצ' בהן ויניהם כדי לעשותן במועד

טור אף תקב
פול אף מיען תקב
סמג ט:

בין טסיה: פי טינא
מקדס טאן: וכן
טוכא מתלמיה: פירו'
טוכא עתה מקדס:
טור אף מ' תלמ' נעס'
סמג לאוין עב:
טור אף מיען תקב:

הלכות שבת יום טוב זמנים קמו

במועד מפני שהוא פגיו וכל המכוין מלאכתו והניחה למועד ועשאה במועד כד מאכרין אותה ומפקדין אותה לכל ואם כיון מלאכתו ומת אין קונסין בנו אחריו ואין מאכרין אותה ממנו ואין מונעין הכן מלעשות אותה מלאכה במועד כדי שלא תאכר : ה

מי שצריך לתפור לו בגד או לבנות לו מקום במועד אם היה הדין ואינו מהיר באותה מלאכה הריזה עושה אותה כדרכו ואם היה אומן מהיר הריזה עושה אותה מעשה

הדין כיצד בתפירה מכליב ובכנין מניח אבנים ואינו טח כשיש עליהן ושף סדקי הקרקע ומעילה ביד וברגל כעץ שמעגילין במהלצים וכן כל כיוצא בזה : ו מי שהיתה לו

הבואה מחוברת לקרקע ואין לו מה שיאכל במועד אלא ממנה אעפ שאין כאן הפסד אין מצריכין אותו לקנות מה שיאכל מן השוק ער שיקצור אחר המועד אלא קוצר ומעמר ודש וזורר ובורר וטוחן מה שהוא צריך ובלבד שלא ירוש בפיזור שכל דבר שאין בו

הפסד צריך לשנות וכן כל כיוצא בזה : ו כבשים שיכול לאכול מהן במועד כובשין ושאינן ראויין אלא לאחר המועד אסור לכבשן וצד אדם דגים כל שיכול לצוד ומולח

הכל במועד שהרי אפשר שיאכל מהן במועד אם יסחוט אותן בידו פעמים רבות עד שיחרכו : ה מטילין שכר במועד לצורך המועד ושלא לצורך המועד אסור אחר

שכר תמרים ואחד שכר שעורים אף על פי שיש לו ישן מערים ושותה מן החדש שאין הערמה וניכרת לרואה וכן כל כיוצא בזה : ט כל מלאכות שהן לצורך המועד

כשעושין אותן אומניהן עושין בצנעה כיצד הציידים והטוחנין והבוצרין למכור בשוק הרי אלו עושין בצנעה לצורך המועד ואם עשה לצורך הסועד והותיר הריזה מותר :

י עושין כל צרכי הרבים במועד כיצד מתקנין קלקולי המים שברשות הרבים ומתקנין אג הדרכים ואת הרתבות והפורץ לרבים בורות שיחין ומערות וכורין להקנהרות כדי

שישתו מימיהן וכונסין מים לבורות ומערות של רבים ומתקנין ארז סדקיהן ומסירין את הקוצין מן הדרכי' ומורדין את המקיאות וכל מקוה שנמצא חסר מרגילין לו מים ומשלימין

לו שיעורו : יא ויוצאין שלוחי בית דין להפקיר את הכלאים ופודין את השבוימות הערכין ואת החרמין ואת ההקדשו' ומשקין את הסוטות ושורפין את הפרה ועורפין את

העגלה ורועעין עבד עבדיו ומטהרין את המצורע ומציינין על הקברות שמיחוגשים את ציונם כדי שיפרשו מהן הכהנים שכל אלו צרכי רבים הן : יב ודיני דיני ממונות ודיני

מכות ודיני נפשות במועד ומי שלא קבל עליו הדין משמתין אותו במועד וכשם שדיני במועד כך כותבין מעשה בית דין וכל הדומה לו כיצד כותבין הדינין אגרות שום ששמו

לבעל הוב ואגרות שמכרו בהן למוון האשה והבנות ושטרי הליצה ומיאונין וכל הדומה להן מדברי' שצריכין הדינין לכותבן כדי שיוכרום כגון טענות בעלי דינין או דברי' שקבלו

עליהן כגון איש פלוני נאמן עלי איש פלוני ידון לי מי שצריך ללוות במועד ולא האמינו חמלוה בעל פה הרי זה כותב שטר חוב וכן כותבין גיטין וקידושי נשים ושוברין ומתנות

שכל אן כצרכי רבים הן : יג ואסור לכתוב במועד אפילו ספרים תפילין ומזוזות ואין מגיהין אפילו אות אות כספר העזרה מפני שזו מלאכה שאינה לצורך המועד אבל כותב אדם

תפילין ומזוזות לעצמו וטווח תכלת לבגדו ואם אין לו מה יאכל כותב ומוכר לאחרים כדי פרנסתו : יד ומותר לכתוב אגרות של שאלה שלום במועד וכותב השבונותין

טול אף סימן תקמ"ה
ממנ לאוין ע"ה :

הלכות **שבתת יום טוב** זכנים

ומהשב יציאותיו שכתבורת אלו אין אדם נוהר בתקין מאד ונמצאו כמעשה הדין
 במלאכות: טו עושין כל צרכי המת במועד גוזזין שערו ומכנסין ככותו ועושין לו
 ארון ואם לא היו להם נסרים מביאין קורות ונוסרין מהן נסרים בצנעה בתוך הבית ואם
 היה אדם מפורסם עושין אפילו בשוק אבל אין כורתין עץ מן היער לנכור ממנו לזרות
 לארון ואין תוצבין אבנים לבנות בהן קבר: יו אין רואין את הנוגעים במועד שטא
 ימצא טמא ונמצא חגונת הפך לאכל ואין גושאין נשים ולא מייבמין במועד כדי שלא
 תשתכח שמחת החג בשמחת הנישואין אבל מתויר את גרושתו ומארסין נשים במועד
 ובלבד שלא יעשה סעודה אירוסין ולא סעוד גישואין שלא יערב שמחה אחרת בשמחת
 החג: יז אין מגלחין ואין מכנסין במועד גזירה שטא ישא אדם עצמו לתוך המועד
 ויבוא יום טוב הראשון והוא מגוול לפיכך כל מי שאי אפשר לו לגלח ולכבס בערב יום
 טוב הרי זה מותר לכבס ולגלח במועד: יח כיצד אבל שחל שביעי שלו להיות
 ביום טוב או שחל להיות בערב יום טוב והרי הוא שבת שאי אפשר לגלח והבא ממדינת
 היסו הוא שלא יצא להטייל לא לסחורה וכיוצא בה והיוצא מכית השביה ומבית האסורין
 ומי שהיה מנודה ולא התירוהו אלא במועד ומי שנשבע שלא לגלח ושלא לכבס ולא
 בשאל לחכם להתיר בדרו אלא במועד הרי אלו מגלחין ומכנסין במועד: יט וכולן
 שהיה להן פנאי לגלח קודם הרגל ולא גלחו אסורין אבל הניזר והמצרע שהגיע זמן
 תגלחתו בין בתוך המועד בין קודם הרגל אעפ"י שהיה להם פנאי מותרין לגלח במועד
 שלא ישוה קרבנותיהן וכל היוצא מטומאתו למטהרתו מותר לגלח במועד וקטן שגולד
 בין במועד בין לפני המועד מותר לגלחו במועד ואנשי משמר ששלמו משכרתן בתוך
 המועד מותרין לגלח מפני שאנשי משמר אסורין לגלח בשבת שלהן: כ מותר
 ליטול שפה בחולו של מועד וליטול צפרנים ואפילו בכלי ומעברת האשה שער מבית
 השתי ומבית הערודה בין ביד בין בכלי ועושה כל תכשיטיה במועד כותלת ופיקסרה
 ומעברת סרק על פניה וטופלת עצמה בסיד וכיוצא בו והוא שתוכל לסלקו במועד:
 כא הובין והובות והנדות וכל העולין מטומאה לטהרה בתוך המועד הרי אלו מותרין
 לכבס ומי שאין לו אלא חלוק אחד הרי זה מכנסו במועד מטפחות הידים ומטפחות
 הספרים ומטפחות הספג הרי אלו מותרין לכבס במועד וכן כלי פשתן מותר לכבסן
 במועד מפני שצריכין כבוס תמיד אפילו נתכבסו בערב יום טוב: כב אין עושין
 סודר במועד בין למכור בין לקנות ואם היה דבר האבד שאינו מצוי תמיד לאחר המועד
 כגון ספינות או שירות שבאו או שהם מבקשים לצאת ומכרו בזול או לקחו ביוקר הרי
 זה מותר לקנות או למכור ואין לוקחין בתים ועבדים ובהמה אלא לצורך המועד: כג
 מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצנעה לצורך המועד כיצד אם היתה החנות פתוחה
 לויות או למכור פותח כדרכו ואם היתה פתוחה לרשות הרבים פותח אחת ונועל אתה
 וערב יום טוב האחרון של חג הסוכות מוציא ומעטר את השוק בפירות בשביל כבוד יום
 טוב: מוכרי תבלין מוכרין בדרך כפרה סיאי: כד כל שאסור לעשותו במועד אינו
 אומר לגוי לעשותו וכל שאסור לעשותו במועד אסורין לומר לאכל הרי זה עושה כדי
 מפרסמו וכן עושה סחורה כדי מפרסמו ומותר לעשיר לשכור פועל עני שאין לו מה
 יאכל

פאר אלה מיען תקעו
 מעט לאוין עט:

פאר אלה מיען תקעו
 מעט לאוין עט:
 ועין סס כטור

פאר אלה מיען תקלף
 מעט לאוין עט:

פאר אלה מיען תקלף
 מעט לאוין עט:

פאל כטור אלה מיען
 תקלף ותקלף
 וכסמניס:

ספס לל טעור טעל
 ספה: עוסטאקיוו
 כלעו: כוחלת פרוס
 טכסת כחול כעניסה
 ליפנתס: נפוקסת פו
 עתלקת טעור לטסה
 טכאן ומכאן כטכסג
 סכסס:

סרק: הוא מיען מיעו
 סכעיס סכעיס כס
 סססס סת פסיסה
 כלטי כלענו:

הלכות שביתת יום טוב זמנים קמו

ואכל לעשות מלאכה שהיא אסורה במועד כד' שיטול שכרו להתפרנס בו. וכן לוקחין דברים שאינן לצורך המועד מפני צורך המוכר שאין לו מה שיאכל: כה שוכרין השכיר על המלאכה במועד לעשותה לאחר המועד ובלבד שלא ישקול ושלא ימרוץ ולא ימנה כדרך שהוא עושה בחול. גו' שקבל קבולת מ ישראל אפילו היה הוץ לתחום אינו מניחו לעשותו במועד שחכל יודעין שהמלאכה זו של ישראל ויחדשו אותו שהוא שר את הגוי לעשות לו במועד שאין הכל יודעין הפרש שיש בין השכיר ובין הקבלן ולפיכך אסור:

פרק שמיני

נהרות המושכין מן האנשים מותר להשקות מהן בית השלחין במועד והוא שלא פסקו וכן הבריכות שאמת המים עוברת בניניהן מותר להשקות מהן וכן בריכה שנשפה מכיח השלחין ועדיין היא נוטפת מותר להשקות ממנה בית השלחין אחרו' והוא שלא פסק המעיין המשקה בית השלחין העליונה: ב ערוגה שחציה נמוך וחציה גבוה לא ידלה ממקום נמוך להשקות מקום גבוה מפני שהוא טורח גדול ומותר לדלות מים להשקות הירקות כדי לאכלן במועד ואם בשביל ליפותן אסור: ג אין עושין עוגיות בעקרי הגפנים כדי שיתמלאו מים ואם היו עשויות ונתקלקלו הרי זה מתקנם במועד. וכן אמת המים שנתקלקלה מתקנין אותה במועד כיצד היתה עמוקה טפח הופר בה עד ששה היתה עמוקה טפחים מעמיקה עד שבעה. ומושכין את המים שאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את כל השרה ואם היה שדה לתה מותר להשקות את כולה ומרביעין את השרה במועד שכל הדברים האלו אין בהן טורח יתר: ד דיכיס אלנו סם כמור אה' מי' תקמד ותקלו ותקמי: מוטטין אונתן. מירוש מכקן וגרמין סגורות מעוכן ומי' וספין את מדקוקן. טמין אונתן כמיד כד' שיכילו סמים: וכבר כת' פי' סרבי' עקום עתוקן לככם כו' סגבלום: וסר' זל' פי' מפרס כלונתן סמורין כק' את' ס' ספספין: וסד' לנן פי' סד' תבולס: נוהס: פי' רעונ: סור אה' סימן תקמו סמנ' לאונ' עס:

הלכות שביעת יום טוב זמנים

כל הפלג' שבעה עשר מקבר לקבר ולא ממוכר לבווי ולא מבווי למכורד ואסור לעשות כן לעולם בשאר
 בלתי עמי תק' לך עד הימים ולא אמא כן היה מפנהו בתוך שלו אפילו ממכורד לבווי: אין כח לעין את
 תל' וכו' תל' האילנות ולא מזה ימין את הנטיעות ולא מגומן אבל סכין את האילנות ואת הפירות
 שבהן בשמן ועוקרין את הפשתה מפני שהיא ראויה להפ' בה במועד וקוצרין ארז
 הכשות מפני שהיא ראויה להטילה לשכר במועד וכן כל כיוצא בזה: אין
 מכנסין את הצאן לדייר כרי שיובלו את הקרקע שהרי הוא מדייר שדהו במועד ואם באו
 מאליהן מותר זאין מסייעין אותן ואין מוסרין להן שומר לנער את הצאן היה שכיר
 שבת שכיר מותר חרש שכיר שנה שכיר שבע מסייעין אותן ושוכרין שומר לנער את צאנם
 ממקום למקום כרי שיובלו כל השדה הזבל שבחצר מסלקין אותו לצדין ואם נעשית
 חצר כרפת בקר מוציאין אותו לאשפה: יב המשוה פני הקרקע אם מתכוין לתקן
 מקום שיעמיד בו כרי של תבואה או שידוש בו מותר ואם נתכוון לעבודת הארץ אסור
 וכן המלקט עצים מתוך שדהו אם לצורך עצים מותר ואם לתקן הקרקע אסור ובן הפותק
 מים לגנה אם נתכוון שיכנסו הדגים מותר ואם להשקות הארץ אסור וכן הקוצץ חריות
 מן הרקל אם נתכוון להאכיל לבהמה מותר ואם נתכוון לעבודת האילן אסור ומעשיו
 יוכר ל' זה דבר הוא מתכוין: יג תגור וכירים שאיפשר שיבשו ויאפה בהן במועד
 עושין אותן ואם לאו אין עושין אותן ובין כך ובין על הרש של תגור ועל הכירה
 הטפלה שלהן ומסרין את המשות ונוקרין את הרחים ופותחין להן עין ומעמידין אותן
 ובזין אמת המים של הרים: יד ופתח את החבית כרי שלא יפסד היין ופותחין
 את הבקבוק מפני שאין בו טורח וסותמין פיה החבית של שכר כרי שלא תפסד וקחפין
 את הקציעות בקש כרי שלא יאבדו ומרכיזין את הנגרים ביד' מפני שהוא מעשה הריוס
 אבל אין עושין קשרי בית הידים מפני שהוא מעשה אומן וכן כל כיוצא בזה: טו
 קוצצין צפורני חמור של רחים ובזין אבוס לבהמה וסוס שירכב עליו מות ל' טול צפרניו
 ולסרקו כרי ליפותו אין מרביעין בהמה במועד אבל מקיזין לה דם ואין מונעין ממנה
 רפואה וכל מאכלות ומשקין שאינן מאכל בריאין אלא לרפואה מותר לאדם לאכלן
 ולשתותן במועד: יו אין מפנין מחצר לחצר במועד לא מכעורה לנאה ולא מנאח
 לכעורה אבל מפנה הוא מכית לבית באותה חצר ומביאין כלים שהן לצורך המועד
 מבית האומן כגון כרים וכסתות וצלוחיות אבל כלים שאינן לצורך המועד כגון מזהרישה
 מן הלויטש או צמר מבית הצבע אין מביאין ואם אין לאומן מה יאכל נותלו שכרו ומניחין
 אצלו ואם אינו מאמינו מניחין בבית הסמוך לו ואם חושש להם שמה יגנובו מפני לחצר
 אחרת אבל לא יביא לביתו אלא בצנעה: יז אסור לעשות מלאכה בערבי ימים
 טובים מן המנוחה ולמעלה כמו ערבי שבתות וכל העושה מלאכה בהן אינו רואה סימן
 ברכה לעולם ונוערין בו ומבטלין אותו בעל כרחו אבל אין מכין אותו מכת מרדות ואין
 צריך לוטר שאין מגדין אותו חוץ מערב הפסח אחר חצות שהעושה בו מלאכה אחר
 חצות מגדין אותו ואין צריך לוטר שמכין אותו מכת מרדות אם לא נדוהו לפי שיוס
 ארבעה עשר בניסן אינו כשאר ערבי ימים טובים מפני שיש בו תגינה ושחיטת קרבן:
 אז לפיכך יום יד בניסן אסור בעשיית מלאכה מדברי סופרים כמו תולו של מועד

כל הפלג' שבעה עשר
 בלתי עמי תק' לך עד
 תל' וכו' תל' האילנות
 שבהן בשמן ועוקרין
 הכשות מפני שהיא
 מכנסין את הצאן לדייר
 מאליהן מותר זאין
 שבת שכיר מותר חרש
 ממקום למקום כרי
 חצר כרפת בקר מוציאין
 מקום שיעמיד בו כרי
 וכן המלקט עצים מתוך
 מים לגנה אם נתכוון
 מן הרקל אם נתכוון
 יוכר ל' זה דבר הוא
 עושין אותן ואם לאו
 הטפלה שלהן ומסרין
 ובזין אמת המים של
 את הבקבוק מפני שאין
 את הקציעות בקש כרי
 אבל אין עושין קשרי
 קוצצין צפורני חמור
 ולסרקו כרי ליפותו
 רפואה וכל מאכלות
 ולשתותן במועד:
 לכעורה אבל מפנה
 מבית האומן כגון כרים
 מן הלויטש או צמר
 אצלו ואם אינו מאמינו
 אחרת אבל לא יביא
 טובים מן המנוחה
 ברכה לעולם ונוערין
 צריך לוטר שאין מגדין
 חצות מגדין אותו
 ארבעה עשר בניסן
 אז לפיכך יום יד בניסן

הלכות חמץ ומצה זמנים קמח

הוא קל מחולו של מועד ואינו אסור אלא מחצי היום ולמעלה שהוא זמן השחיטה אבל מהנץ החמה עד חצי היום תלוי במתנת מקום שנהגו לעשות עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין: יט ואפילו במקום שנהגו לעשות לא יתחיל בתחלה לעשות מלאכה בארבעה עשר אעפ"י שהוא יכול לגומרה קודם תצות אלא שלש אומניו' בלבד הן שמתחילין בהם במקום שנהגו לעשות ועושין עד תצות ואלו הן החייטין והספרין והכובסין אבל שאר אומניות אם התחיל בהן קודם ארבעה עשר הוא שיגמור עד תצות שאין העם צריכים לשאר אומניות צורך הרבה: כ ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין לא יעשה כיישוב מפני המחלוקת אבל עושה הוא במדבר וההולך ממקום שאין עושין למקום שעושין לא יעשה נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם ואעפ"י לא יתראה בפניהם שהוא בשל מפני האיסור' לעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקת וכן מי שרעתו לחזור למקומו נוהג כאנשי מקומו בין להקל בין להחמיר והוא שלא יתראה בפני אנשי המקום שהוא בו מפני המחלוקת: כא מוליכין ומביאים כלים מבית האומן בארבעה עשר אחר תצות אף על פי שאינן לצורך המועד וגורפין ובל מתחת רגלי בהמה ומוציאים אותן לאשפה ומושיבין שובכין לתרנגולין ותרנגולת שישב על הביצים שלשה ימים או יותר ומתה מושיבין אתרתתהתיה בארבעה עשר כדי שלא יפסדו הביצים ובמועד אין מושיבין אבל אם ברחה במועד מעל הביצים מחזירין אותה למקומה:

טוול טס סיען טסס
סענ לאון עס:
ועיין בטול טס

טוול טס סיען טסס
סענ טס:

טוול טס סיען טסס
סענ לאון עס:

הלכות חמץ ומצה

יש בכללן שמונה מצות שלש מצות עשה וחמש מצות לא תעשה והופרטין: א שלא לאכול חמץ ביום ארבעה עשר מחצות היום ולמעלה: ב להשביט שאור ביום ארבעה עשר: ג שלא לאכול חמץ כל שבעה ד שלא לאכול תערובת חמץ כל שבעה ה שלא יראה חמץ כל שבעה ו שלא ימצא חמץ כל שבעה: ז לאכול מצה בלילי הפסח ח לספר ביציאת מצרים באותו הלילה וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

כל האוכל כזית חמץ בפסח מתחלה ליל חמשה עשר עד סוף יום אחד ועשרים סענ לאון עס בניסן במיזר חייב כרת שנאמר כי כל אוכל חמץ ונכרתה בשוגג חייב קרבן סעות יכ טו ושאז קבועה אחר האוכל ואחר הממתה ושותה ב החמץ בפסח אסור בהנייה טוול טס סיען טסס שנאמר לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה והמניית חמץ ברשותו בפסח אף על פי סענ לאון עס: שלא אכלו עובר בשני לאוין שנאמר לא יראה לך שאור בכל גבולך ונאמר שאור לא ימצא בכתיכם ואיסור החמץ ואיסור השאור שבו מהמיצין אחד הוא: ג אינו לוקה סעות יכ טו יט משום לא יראה ולא ימצא אלא אם כן קנה חמץ בפסח או הימצו כדי שיעשה בו מעשה אבל אם היה לו חמץ קודם הפסח ובא הפסח ולא ביערו אלא הניחו ברשותו אף על פי

הלכות חמץ ומצה זמנים

שעבר על שני לאוין אינו לוקה מן התורה מפני שלא עשה בו מעשה ומכין אותו מכת מדרות ד חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהגיה לעולם ודבר זה קנס הוא מדברי סופרים מפני שעבר על כל יראה וכל ימצא אסרוהו ואפי' הניחו בשגגה או באונס כדי שלא יניח אדם חמץ ברשותו בפסח כדי שיהנה בו אחר הפסח: ה חמץ שנתערב בדבר אחר תוך הפסח בין במינו בין שלא במינו הרי זה אוסר בכל שהוא וחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אע"פ שהוא אסור בהגיה אם נתערב בין במינו בין שלא במינו הרי זה מותר לאכול אחר הפסח שלא קנסו ואסרו לא בחמץ עצמו אבל התערובת מותר באכילה לאחר הפסח: ו אין חיבין כרת אלא על אכילת עצמו של חמץ אבל עירוב חמץ כגון כותח הבבלי ושכר המדי וכל הדומה להן מדברים שהחמץ מעורב בהן אם אכלן בפסח לוקה ואין בו כרת שנאמר כל מחמצת לא תאכלו: ב"א בשאכל כזית חמץ בתוך התערובת בכדי אכילת שלש בצים הוא שלוקה מן התורה אבל אם אין בתערובת כזית בכדי אכילת שלש בצים אע"פ שאסור לו לאכול אם אכל אינו לוקה אלא מכין אותו מכת מדרות: ז האוכל מן החמץ עצמו בפסח כל שהוא הרי זה אסור מן התורה שנא' לא יאכל ואע"פ אינו חיב כרת או קרבן אלא על כשיעור שהוא כזית והאוכל פחות מכזית במזיד מכין אותו מכת מדרות: ח אסור לאכול חמץ ביום ארבעה עשר מחצות היו ולמעלה שהוא מתחלת שעה שביעית ביום וכל האוכל אחר זמן זה לוקה מן התורה שנאמר לא תאכל עליו חמץ כלומר על קרבן הפסח כך למדו מפי השמועה בפירוש דבר זה לא תאכל חמץ משעה שראויה לשחיטת הפסח שהוא בין הערבים והוא חצי היום: ט ואסרו חמץ לאכול חמץ מתחלת שעת ששית כדי שלא יגע באיסור תורה ומתחלת שעה ששית יהיה החמץ אסור באכילה ובהגיה: ק שעה ששית מדברי סופרים ושאר היום משביעית ולמעלה מן התורה שעה חמישית אין אוכלין בה חמץ גזירה משום יום המעונן שמא יסעדה בין חמישית וששית ואינו אסור בהגיה בשעה חמישית לפיכך תולין בדה תרומה ולחם תורה וכיוצא בהן מחמץ שהוא קדש לא אוכלין ולא שורפין עד שתגיע שעה ששית ושורפין הכל: י הא למדת שמותר לאכול חמץ ביום ארבעה עשר עד סוף שעה רביעית ואין אוכלין בשעה חמישית אבל גהנין בו והאוכל בשעה ששית מכין אותו מכת מדרות והאוכל מתחלת שעה שביעית לוקה:

סמך לאוין ענו עמך
 טור ס"ח סימן תמ"ח
 טור ס"ח סי' תע"ט וע"כ
 כסימן תע"ו ו סמך
 כליף דכאסור אסור
 ס"ח בסמך:
 סמות ז"ב כ'
 טור ס"ח סימן תמ"ח
 סמך לאוין עמ'
 סמך לאוין ענו:

טור ס"ח סימן תמ"ח
 סמך סס:
 כותש סכבלי עכוי
 עפת מעוסט וסלכ
 ורנילים לטבל בן:
 וסכר סמדי עשוי
 עקטי' וסעורלי סרונים
 כמנים:

טור ס"ח סימן סס:

פרק שני

עשה מן התורה להשבית החמץ קודם זמן איסור אכילתו שנאמר ביום הראשון תשביתו שאור מבתים' ומפי השמועה למדו שראשון זה הוא יום ארבעה עשר ראי' לדבר זה מה שכתוב בתורה לא תשחט על חמץ דם וזבחי כלומר לא תשחט הפסח ועדיין החמץ קיים ושחיטת הפסח הוא יום ארבעה עשר אחר חצות: ב ומה היא השבתה זו האמורה בתורה היא שיסיר החמץ הידוע לומר שותו ושאינו ידוע יבטלו בלבן ויחשוב אותו כעפר וישים בלבו שאין ברשותו חמץ כלל ושכל חמץ שברשותו הרי הוא כעפר וכדבר שאין בו צורך כלל: ג ומדברי סופרים לחפש

סמות ז"ב טו
 סימן עש"ו ל ט'
 טור ס"ח סימן תל"א

הלכות חמץ ומצה זמנים קמט

לחפש אחר החמץ במתבואות ובחורים ולכרוך ולהוציא מכל גבולו וכן מדברי סופרים
 שבודקין ומשביתין החמץ כליליה מתחלת ליל יד לאור הנר מפני שנלילה כל העם
 מצויין בבתים ואור הנר יפה לבדיקה ואין קובעין מדרש בסוף יום יג וכן החכם לא יתחיל
 לקרות בעת זו שמא ימשך וימנע מבדיקת חמץ בתחלת זמנה ד אין בודקין
 לא לאור הלבנה ולא לאור ההמה ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר בדא בחורים
 ובמתבואות אבל אבסדרה שאורה רב אם בדקה לאור החמה דיו ואמצע החצר אינו
 צריך בדיקה מפני שהעופות מצויין שם והן אוכלין כל חמץ שיפול שם: ה חור
 שנאמצע הבית שבין אדם לחברו זה בודק עד מקום שידו מגעת וזה בודק עד מקו שידו
 מגעת והשאר מבטלו בלבנו אבל חור שבין ישראל לנו אינו בודק כלל שמא יאמ' הגוי
 בשמים הוא עושה לי אלא מבטלו בלבנו ודיו וכל מקום שאין מכניסין בו חמץ אינו צריך
 בדיקה: ו חורי הבית התחתונים והעליונים וגו' היציע ורפת בקר ולולין וכמתן
 ואוצרות וין ואוצרות שמן שאינו מסתפק מהן ובית הגיס גדולים אינן צריכין בדיקה אלא
 אם בן הכניס להן חמץ / אבל אוצרות שכר ואוצרות יין שמסתפק ממנו ובית המלח ובית
 השעווה ובית הגיס קטנים ובית העצים ובית המורים וחורי הבית האמצעיות וכיוצא באו
 צריכין בדיקה שסחמן שמכניסין להן חמץ ואם ידע בודאי שלא הכניס שם חמץ אינו
 צריך בדיקה ובשבודק המרתף בודק ממנו שתי שורות החיצוני שהם העליונה ושלמטה
 ממנה: ז אין הוששין שכאגררה חולדה חמץ למקום שאין מכניסין בו חמץ
 שאם נחוש מבית לבית נחוש מעיר לעיר ואין לדבר סוף / בדק ליל ארבעה עשר והניח
 עשר הלוח ומצאתה שם הרי זה הושש וצריך לבדוק פעם שנייה שהרי גררה חולדה או
 עכבר בודאי: ה וכן אם ראה עכבר שנכנס לבית וחמץ בפיו אחר בדיקה צריך
 לבדוק פעם שנייה אע"פ שמצא פירורין באמצע הבית אין אומרין כבר אכל אותה הפת
 במקום זה והרי הפירורין אלא הוששין שמא דגתה בחור או בתולין ואלו הפירורין שם
 היו ולפיכך חזור ובודק אם לא מצא כלום הרי זה בודק כל הבית ואם מצא אותה הפת
 שנשלה העכבר ונכנס אין צריך בדיקה: ט ראה תינוק שנכנס לבית בדוק ובידו
 כבר ונכנס אחריו ומצא פירורין אינו צריך בדיקה שתוקתו שאכלה ולא הפירורי שנפל
 ממנו בשעת אכילה שדרך התינוק לפרר בעת אכילתו ואין דרך עכבר לפרר ואם לא
 מצא פירורין כלל צריך לבדוק: י הניח השעה ציבורין של מצה ואחד של חמץ
 ובא עכבר ונטל ולא ידענו אם חמץ אם מצה נטל ונכנס לבית בדוק צריך לבדוק שכל
 הקבוצ על מצה דמי: יא שני צבורין אחד של חמץ ואחד של מצה
 ושני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק וכאו שני עכברים זה נטל חמץ וזה נטל מצה
 ואין ידוע לאיזה בית נכנס זה שנטל החמץ וכן שני בתים בדוקין וצבור אחד של חמץ
 ובא עכבר ונטל ואין ידוע לאיזה בית נכנס או שידע שנכנס לאחד מהן ונכנס אחריו
 ובדק ולא מצא כלום או שבדק ומצא כבר או שהיו השעה צבורין של מצה ואחד של
 חמץ ופירש כבר מהן ואין ידוע אם חמץ או מצה ובא עכבר ונטל הככר שפירש ונכנס
 לבית בדוק בכל אלו אינו צריך לבדוק פעם שנייה שאין כאן קבוע: יב הניח החמץ
 בנות ו מצאו בויות אחרת או שהניח תשע הלוח ומצא עשר או שהיו תשעה צבורין
 חמץ

טור אה סימן קלז
 סעף עשין ל ט:

טור סימן קלג
 סעף עשין ל ט:

הלאכל כתב סאט"פ
 שם סתפק אינו צריך
 לפי שם קנע לסיפוקו
 וכסענ' כתב כלסין
 רבינו וכתור נט
 כהרמב"ד:

טור סס סימן קלד

טור אה סימן קלח
 כתב אטילו כדי כל
 הככר:

הטור סס כת' נט כן
 אה' כדי כל הככר:

טור סס סי' ט ע"ב

טור סס סימן קל"ט

טור אה סימן קל"ה

הלכות חמץ ומצה זמנים

חמץ ואחר מצה ופירש כבר מהם ואינו יודע אם חמץ או מצה ונא עכבר ונטל הכס
 שפירש ונכנס לבית הברוק או שבא עכבר ונטל החמץ וספק נכנס לבית זה או לא נכנס
 בכל אלו צריך לברוק: י נכנס עכבר לבית וכבר בפיו ויצא עכבר משסוכר בפע
 אומרין הוא הראשון שנכנס הוא האחרון שיצא ואינו צריך לברוק היה הראשון שנכנס
 שאחר וזה שיצא לבן צריך לברוק נכנס עכבר וכבר בפיו ויצאת משם חולדה וכבר בפיה
 צריך לברוק יצאה משם חולדה ועכבר וכבר בפיה אינו צריך לברוק שזה הכס הוא

טור א"ח סי' ת"ל

שחיה בפיה העכבר נחש שנכנס לחור ופת בפיו אין חייב להביא חב"ר להוציאו: יד
 כוית חמץ בשמי קורה מתייבין אותו להביא סולס להורידו שפעמים יפול משמי קורה
 היה חמץ כבוד אין מתייבין אותו להעלותו אלא מבטלו בלבו וריו: טו כיפת שאור
 שיחדה לשיבה אם טח פניה בטיט הרי זו ביטלה ומותר לקיימה בצק שבסדק
 העריבה אם יש כוית במקום אחד חייב לבער ואם לאו אם היה עשוי לחזק בו שברי
 העריבה או לסתום בונקב בטל במיעוטו ואם לאו חייב לבער היו בו שני חצאי חטים
 בשני מקומות וחוט של בצק ביניהם רואין כל שאילו ינטל החוט נישלץ עמו חייב
 לבער ואם לאו אינו צריך לבער: יז כמה דברים אמורים בעריבה אבל בבית אף
 על פי שאם ינטל החוט אין נישלץ עמו חייב לבער מפני שפעמים מקבץ אותו היה חצי
 זית בבית וחצי זית בעליה חצי זית בבית וחצי זית באכסדרה חצי זית בבית זה וחצי זית
 בבית שלפנים ממנו הואיל ואלו החצאי זיתים דבוקין בכתלים או בקורות או בקרקעות
 אינו חייב לבער אלא מבטל בלבו וריו: יח המשכיר בית סתם ביד הרי זה נחזקת
 ברוק ואינו צריך לברוק ואם החזוק זה המשכיר שלא ברק ואמרה אשה או קטן אצו
 בדקוהו הרי אלו נאמנין שהכל נאמנין על ביעור חמץ והכל כשרין לבריקה ואפי' גשים
 ועברים וקנינים והוא שיהיה קטן שיהיה בו דעת לברוק: יח המשכיר בית לחבירו
 אם עד שלא מסר לו הכפתח חל ארבעה עשר על המשכיר לברוק ואם משמסר
 הספתח חל ארבעה עשר על השוכר לברוק המשכיר בית נחזקת שהוא ברוק ונמצא
 שאינו ברוק על השוכר לברוק ואינו מקח טעות ואילו במקום שבדקים בשכר שהרי
 מצוה הוא עושה: יט המפרש בים והוציא בש"ייה תוך לזקוק לברוק קודם ליום
 אינו צריך לברוק ואם דעתו לחזור קודם הפסח צריך לברוק ואחר כך יצא שמה יחזור
 ערב הפסח בין השמשות ולא יהיה לו פנאי לבער ואם אין דעתו לחזור אין צריך לברוק
 וכן העושה ביתו אוצר תוך שלשים יום וקוק לברוק ואחר כך כונס אוצרו לתוכו קודם
 שלשים יום אם דעתו לפנותו קודם הפסח צריך לברוק ואחר כך עושהו אוצר ואם אין
 דעתו לפנותו קודם הפסח אינו צריך לברוק:

סכר פי' חוכר סכר
 טלמח על הכנס
 עיני כסוד סס
 טור א"ח סי' ת"ט
 סוג עשין לט
 וז"ל כופת שאור
 חציבת שאור כעין
 סגל:
 טור סס סי' ת"ט

טור א"ח סי' ת"ל
 סוג עשין לט:

המל' בים לל הכנס
 כמשיכה להפליג
 עכ"ל וכן הכנסה לים
 והוצא בש"ייה לל
 הסולך כמכור סולכו
 ע"דכרות:

פרק שלישי

אדם ומחפש בליל ארבעה עשר מוציא את החמץ מן החורים ומן
 המחבואות ומן הזויות ומקבץ הכל ומניחו במקום אחד עד החלת
 שעה ששית ביום ומבערו ואם רצה לבערו בליל ארבעה עשר מבערו ב החמץ
 שמניח בלילי ארבעה עשר כדי שיאכל ממנו למחר עד ארבע שעות אינו מניחו מפורד
 ומפורד

כשבודק

טור א"ח סי' ת"ל
 סוג עשין לט:

הלכות

חמץ ומצה

זמנים

טור אה סימן תעס ליהנות כפחמין שלו בתוך הפסח אבל אם שרפו משעה ששית ולמעלה הואיל ודואח
כיצד שיק לט
אסור בהגיה הריזה לא יסיק בו תנור וכירים ולא יבשל בו ואם בשל או אפה אותו
המת ואותו התבשיל אסור בהגיה וכן הפחמין שלו אסורין בהגיה הואיל ושרפו אוד
שנאסר בהגיה :

פרק רביעי

כתוב

בתורה לא יראה לך חמץ יכול אם טמן אותו או הפקיד אותו ביד גוים
לא יהיה עובר תלמוד לומר שאור לא ימצא בבתיכם אפילו הפקיד
או הטמין יכול לא יהיה עובר אלא אם כן היה החמץ בכיתו אבל אם היה רחוק מכיתו
בשדה או בעיר אחרת לא יהיה עובר תלמוד לומר בכל גבולך בכל רשותך יכול יהא
חייב לבער מרשותו חמץ של גוי או של הקדש תלמוד לומר לא יראה לך שלך אי אתח
רואה אבל אתה רואה של אחרים או של גבוה: ב הא למדת שחמץ של ישראל
אם הניחו ברשותו אפילו טמן ואפילו בעיר אחרת ואפילו מופקר ביד גוים הרי זה עובר
משום לא יראה ולא ימצא חמץ של הקדש או של גוי שהיה אצל ישראל אפילו היה
עמו בבית הרי זה מותר מפני שאינו שלו ואפילו היה של גר תושב שיד ישראל שולטת
עליו אין כופין אותו להוציא החמץ מרשותו בפסח אבל צריך לעשות מהיצה גבוהה
עשרה טפחים בפני חמצו של גוי שמא יבוא להסתפק ממנו אבל של הקדש אינו צריך

סינת יג
סס יב יט
ספג לאות עט

טור אה סימן תח
ספג לאות עט

מפני שהכל פורשין מן ההקדש כדי שלא יבואו לידי מעילה: ג גוי שהפקיד חמצו
אצל ישראל אם קבל עליו ישראל אחריות שאם אבד או נגנב ישלם לו דמיו הרי זה
חייב לבערו הואיל וקבל עליו אחריות נעשה כשלו ואם לא קבל עליו אחריות מותר
לקיימו אצלו ומותר לאכול ממנו אחר הפסח שברשות הגוי הוא: ד גוי אנס
שהפקיד חמצו אצל ישראל אם יודע הישראל שאם אבד או נגנב מחייבו לשלמו וכופהו
ואונסו לשלם אעפ"י שלא קבל אחריות הרי זה חייב לבערו שהרי נחשב כאילו הו' שלו
מפני שמחייבו האנס באחריותו: ה ישראל שהרהין חמצו אצל הגוי אם אסר לו
אם לא הבאתי לך מעות מכאן ועד יום פלו קנה חמץ זה מעכשיו הרי זה ברשות הגוי
ואיתו החמץ מותר לאור הפסח והוא שיהיה אותו זמן שקבע לו קודם הפסח ואם לא
אסר לו קנה מעכשיו נמצא אותו החמץ כאלו הוא פקדון אצל הגוי ואסור בהגיה לאור
הפסח: ו ישראל וגוי שהיו באין כספינה והיה חמץ ביד ישראל והגיעה שעה
המשית הרי זה מוכרו לגוי או נותנו לו במתנה וחוור ולוקחו ממנו אחר הפסח ובלבד
שיתנו לו מתנה גמורה: ז אומר ישראל לגוי עד שאתה לוקח במנה בוא וקח
במאזים עד שאתה לוקח מגוי בוא וקח מישראל שם אצרך ואקח ממך אחר הפסח
אבל לא ימכור ולא יתן לו על ת"א ואם עשה כן הרי זה עובר על כל יראה וכל ימצא:

טור אה וכתב דא
אכ הוא טמול חכס
עליו קויב לבער עכ
והשני כתב כרבי:

טור אה סי' תפ
ש' שהקין שפעשכ
בתכאי סכינו כפיוול

טור אה סימן תעח

ח תערובת חמץ עוברין עליה משום כל יראה וכל ימצא כגון המורים וכותח הבבלי
ושכר הדש שעושין אותו מן הקמח וכל כיצא באלו מדברים הנאכלין אבל דבר שיש
בו תערובת חמץ ואינו ראוי לאכילה הרי זה מותר לקיימו בפסח: ט כיצד ערבת
העברין שנתן לנזכה קמח ועורות אפילו נתנו שעה אחת קודם הביעור הרי זה מותר
לקיימו

טור אה סימן תעח
ספג לאות עט

ש' העבדכין עובדי
העלות:

הלכות חמץ ומצה זמנים קנא

לקיימו ואם לא נתן העורות ונתן הקמח קודם שלשה ימים לשעת הביעור מותר לקיימו שהרי נפסד והבאיש תוך שלשה ימים חייב לבער: וכן הקילו והרשו והוא ספלינית והתראקה שנתן לתוכן חמץ וותר לקיימן בפסח שהרי נפסדה צורת חמץ הפת עצמו שעפשה ושנפסלה מלאכול הכלב ומלומא שנסתרה אינו צריך לבער: יא בגדים שכבסו אותן בחלב חטה וכן גירות שהבקו אותן בחמץ וכל ביוצא בזה מותר לקיימן בפסח ואין בהן משום לא יראה ולא ימצא שאין צורת החמץ עומדת: יב דבר שנחערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל או שאינו מאכל כל אדם כגון התראקה וכו' צא צו אע"פ שמוחר לקיימו אסור לאכלו עד אחר הפסח ואע"פ שאין בו מן החמץ אלא כל שהוא הרי זה אסור לאכלו:

פרק חמישי

אין אסור משום חמץ בפסח אלא חמשת מיני דגן בלבד הם שני מיני חטים שהן החטה והכוסמת ו' מיני השעורים שהן השעורה ושכולת שועל והשפון אבל הקטניות כגון אורז ודוחן ופולס ועדשים וכיוצא בהן אין בהן משום חמץ אלא אפי' לש קמח אורז וכיוצא בו ברותחין וכסוהו כבגדים עד שנתפח כמו בצק שהחמץ הרי זה מותר באכילה שאין זה חמוץ אלא סרחון: ב חמשת מיני דגן אלו הם לשן במי פירות בלבד בלא שום מים לעולם אין באין לידי חמוץ אלא אפילו הניחן כל היום עד שנתפח הצק אין חייבין עליו כרת שאין מי פירות מחמיצין אלא מסריחין ומי פירות הן כגון יין וחלב ודבש וזית ומי תפוחים ומי רמונים וכל כיוצא בהן משאר יינות ושמינים ומשקין והוא שלא יתערב בהן שום מים בעול' ואם נתערב בהן מים כל שהוא הרי זה מוחמיצין: ג אין מבשלין חטים במים כגון ריפות ולא קמח כגון לביבות ואם בשל הרי זה חמץ גמור והוא שיתבקעו בתבשיל אין קולין את הצק בשמן על המחבת אבל מבשלין את הפת ואת הקמח הקלוי ואם הרתיח המים הרבה ואחר כך השליך לתוכן הקמח הרי זה מותר מפני שהוא מתבשל מיד קודם שיחמיץ וכבר נהגו בשנער ובספרד ובכל המערב לאסור דבר זה גזרה שמה לא ירתיח המים יפה יפה: ד מותר לבשל הדגן או הקמח במי פירות וכן בצק שלשו במי פירות אם בשלו במי פירות או קלהו על המחבת בשמן הרי זה מותר שמי פירות אין מחמיצין: ה כרמל שמהכהבין אותו באור וטוחנין אותו אין מבשלין את הקמח שלו במים שסא לא נקלה באור יפה ומצא מחמיץ כשמבשלין אותו וכן כשמוללין הקדרות החדשות אין מבשלין בהן אלא מצד אפוייה שחורו ושתנו אותה אבל קמח קלוי אסור שמה לא קלהו יפה ויבוא לידי חמוץ: ו אין בוללין את השעורין במים בפסח מפני שהן רפיץ ומחמיצין במהרה ואם בללו אסרפו כדי שאם הניחן על פי הכיב שאופין עליו החלות יתבקעו הרי אלו אסורין ואם לא הגיעו לרפיץ זה הרי אלו מותרין: ז החטים מותר לבלול אותן במים כדי להסיר סוכן וטוחנין אותן מיד כדרך שטוחנין הסולת ובכר נהגו כל ישראל בשנער ובארץ הצבי ובספרד ובערי המערב שלא יבללו החטים במים גזירה שמה ישחו והחמיצו: ח תבשיל שנתבשל ומצאו בו שעור' או חטים אם נתבקעו הרי כל התבשיל אסור שהרי נתערב

עור לאו סימן פסח
 כוסמת סתלמה
 בלעז: וסבלת
 שועל: ויבב:
 ושיטן סתלס: אורז
 ריזן: ודוחן מולנין:
 עור לאו סימן פסח
 סתל לאון צעז:
 עיקרם כגור לעפון
 מלח דהיו מי פירות:
 עור לאו סימן פסח
 ריפית: בלשון לעז
 פלור: ולכיכות:
 לאסאכיי: ופי' קולין
 פריירי בלעז:
 עור לאו סימן פסח
 מינבס:
 כרמל: פסח' כסבל'
 כקראי כרמל: מינב
 שאו סס ככר מלס:
 ומלילת הקדרות ס
 הקדסו סוא וס ססוי
 כסבלין כסס קמח
 ומים ומזון לנודך
 תיקובס:
 עור לאו סימן פסח
 סתל לאון צעז:
 עור לאו סימן פסח

נתערב בו החמץ ואם לא נתבקעו מוציאין אותן ושורפן ואוכלין שאר התבשיל שאין
הדגן שנבלל או נתבשל ולא נתבקע חמץ גומר של תורה ואינו אלא מדברי סופרים
משום שנאמר ושמתם את המצות כלומר הזהירו במצה ושמרו אותה מכל צד חמץ :

ט לפיכך אמרו חכמים צריך אדם לזיזר בדגן שאוכל ממנו בפסח שלא יבוא עליו
מים אחד שנקצר עד שלא יהיה בו שום חמץ דגן שנשטבע בנהר או שנפל עליו מים כשם
שאסור לאכלו כך אסור לקיימו אלא מוכרו לישראל ומודיעו כדי שיאכלנו קודם הפסח
ואם מכרו לגוים קודם הפסח מוכר מעט לכל אחד ואחד כדי שיכלה קודם הפסח שמא

טור אה מיעין תבט
טור סס ועט
מגן לאוין עט :

י יחזור הגוי ומכרנו לישראל דגן שנפל עליו ורף כל זמן שהוא טורף טיפה
אחר טיפה אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חמץ אבל כשיפסק אם נשתהה כשיעור
הרי זה אסור: יא אין לשין בפסח עיסה גדולה שלא תחמיץ אלא כשיעור חלה
בלבד ואין לשין לא בחמין ולא בחמי חמה ולא במים שנשאבו בו ביום לא במים שלנו
ואם עבר ולש באחד מכל אלו הרי הפת אסורה: יב לא תשב אשה תחת השמש

טור אה מיעין תמו
טור ד טעמוד
עלמן הכתוב לך
טור ד כיום כגירי
טלכני מענין לויכ
ולאוי לקריתו עלעיל
על מכת שקטני :

ותלוש ולא תחת הרקיע ביום העבים אפילו במקום שאין השמש זורחת בו ולא תניח
את העיסה ותתעסק בדבר אחר ואם היתה לשה ואופה צריכה שני כלים של מים אחד
שמקטפת בו ואחד שמצננת בו ידיה ואם עברה והלשה תחת השמש או שלא צננה ידה
או שעיסתה עיסה יתר משיעור חלה הפת מותרת וכמה שיעור חלה כמו שלש וארבעים

טור אה מיעין תבט
מגן לאוין עט
כט ועט :

ביצים וחומש ביצה כנוף הביצה הבינונית לא כמשקלה: יג כלזמן שאדם עוסק
בכצק אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חמץ ואם הביה ידו והניחו ושהה הבצק עד
שהגיע להשמיע הקול בזמן שאדם מכה בידו עליו כבר החמיץ וישרף מיד ואם אין קולו
נשמע אם שהה כדי שיהלך אדם מיל כבר החמיץ וישרף מיד וכן אם הכסיפו פניו כאדם

טור אה מיעין תבט
מגן סס :

שעמדו שערתו הרי זה אסור לאכלו ואין חייבין עליו כרת: יד היו שתי עיסות
שהביהו היד מהן בעת אחת ונשתהו האחת מהן יש לה קול ואחרת אין לה קול שתיהן
ישרפו והרי הן חמץ גמור: טו אין עושין סריקין המצויין בפסח מפני שהאשה

מריקין טעמיהו כגירי
עשני מעיסת המין :

שוהה עליהן ומתחמצין בעת עשייתן לפיכך הנהתומין מותרין לעשותן מפני שהן בקיאין
באומנותן וממהריב לעשותם אבל בעלי בתים אסורין ואפילו צרו אותן בדפוס שמא
יבואו אחרים לעשות שלא בדפוס וישהו בעשייתן ויחמיצו: יז מים שרותצין בו

טור אה מיעין תבט
מגן לאוין עט :

הידים והעריבה אחר שלשין וכן מים שמשתמשין בו בשעת ליישה הרי זה ישפוך אותן
במקום מדרון כדי שלא יתקבצו במקום אחד ויחמיץ: יז אין שורין את המורסן
ומניחין לפני התרנגולין שמא יחמיץ אבל חולטין להן המורסן ברותהין ומניחיהם לפניהן

טור אה מיעין תבט
מגן לאוין עט :

וכבר נהגו רוב העולם שלא לחלוט גזירה שמא לא ירתית המים יפה יח ומותר
ללוש לתרנגולין מורסן או קמת ומאכילן מיד או נותן לפניהן והוא עומד עליהן עד שלא
ישהה לפניהן כדי הילוך מיל וכל זמן שהן מנקרין בו או שהוא מהפך בידו אינו מחמיץ
וכשיפסקו מלאכול יטופף הכלי במים וישפוך במקום מדרון: יט לא תשרה אשה

טור אה מיעין תבט
נעט :

מורסן שתוליד בידה למרחץ אבל שפה על ברשה יבש ולא ילעוס אדם חטין ויתן על
מכתו מפני שהן מתמיצות אין נותנין את הקמת לתוך החרוסת ואם נתן ישרף מיד מפני
שהוא ממדה להחמיץ ואין נותנין את הקמת לתוך החרדל ואם נתן יאכל מיד: כ
מותך

הלכות

חמץ ומצה

ומנים

הדזעים אוכלין מכה אנו יוצא בה שאין זו משומרת לשם מצה מצה שלשה במי פירות
 יוצא בה ידי חובתו בפסח אבל אין לשיין אותה בין או בשמן או בדבש או חלב משום
 לחם עוני כמו שבארנו ואם לש ואכל לא יצא ידי חובתו אין יוצאין לא כפת מורסן
 ולא כפת סובין אבל לש הוא את הקטח בסוכין של ובמורסנו ועושהו פת ויוצא בה ידי
 חובתו וכן פת סלת נקיה ביותר הרי זו מותרת ויוצא בה ידי חובתו בפסח ואין אומרין בה
 אין זה לחם עוני: ו אחד מצה שנאפת בתנור או כאלפס בין שהרביק הכצק
 באלפס ואחד כך הרתיח בין שהרתיחו ואחר כך הרביק אפילו אפאה בקרקע הרי זה
 יוצא בה ידי חובתו וכן אם לא נאפית אפ"ה ומורה יוצאין בה והוא שלא יהו חוטין של
 בצק נמשכין ממנה בעת שפורסה ויוצאין ברקיק השרוי והוא שלא נימח אבל מצה
 שבשלה אינו יוצא בה ידי חובתו באכילתה שהרי אין בה טעם פת: ו אין אדם
 יוצא ידי חובתו באכילת מצה שהיא אסורה לו כגון שאכל טבל או מעשר ראשון שלא
 נסלה חרומו או שגוללה זה הכלל כל שמברכין עליו ברכת המזון יוצא בו ידי חובתו
 וכל שאין מברכין עליו ברכת המזון אין יוצא בו ידי חובתו: ה הכהנים יוצאין בחלה
 ובתרומה אף על פי שהיא מצה שאינה ראויה לכל אדם וכן יוצא במצה של מעשר שני
 בירושלם אבל אין יוצאין במצה של בכורים אפילו בירושלם מפני שהבכורים אין להם
 התר בכל המושבות ומעשר שני אפשר שיפדה ויאכל בכל מקו וכתו בכל מושבותיכם
 תאכלו מצות מצה הראויה להאכל בכל המושבות הוא שיוצאין בה ידי חובה: ט
 הלוח תודה ורקיקי נזיר שעשה אותן לעצמו אין יוצאין בהן שנאמ' ושמתם את המצות
 מצה המשתמרת לענין מצה כלבד הוא שיוצאין בה אבל זו משתמרת לענין חובת ואם
 עשאן למכור בשוק הרי זה יוצא בה ידי חובתו שהעושה למכור בשוק דעתו שאם לא
 ימכרו יאכל אותן ונמצא בשעת עשייתן שמרם לשם מצה: י הכל חייבין באכילת
 מצה אפי' נשים ועבדים קטן שיכול לאכול פת מהנכין אותו במצות ומאכילין אותו כזית
 מצה חולדה או וקן שאינו יכול לאכול שורץ לו רקיק במים ומאכילין אותו והוא שלא
 יא מדברי סופרים שאין מפתירין אחר מצה כלום אפילו קליות ואגוזים
 וכיוצא בהן אלא אע"פ שאכל מצה ואכל אחריה מאכלות אחרות ופירות וכיוצא בהן
 חזור ואוכל כזית מצה באחרונה ופוסק: יב אסרו חכמים לאכול מצה בערב
 הפסח כדי שיהיה היכר לאכילתה בערב ומי שאכל מצה בערב הפסח מכין אותו מכת
 מדרות וכן אסור לאכול ערב הפסח מקודם המנחה כמעט כדי שיכנס לאכילת מצה
 בתארה אבל אוכל הוא מעט פירות או ירקות ולא מלא כריסו מהן וחכמים הראשונים היו
 מרעיבין עצמן ערב הפסח כדי לאכול מצה כתארה והיו מצות חביבין עליו אבל בשאר
 ערבי ימים טובים אוכל והולך עד שחחשך:

מוד לה סימן תפס
מנע עסק ע:

מוד לה סימן תכד
טבל טו דבר שאינו
וינוסר:

כמות יב כ
מנע ללוח מט
חלית תגיד: ז סי
כמות של עסק וי של
חמץ:

מוד לה סימן תעב
מנע עסק ע:

מפמילין: ט' אוכלין
מוד טס סימן תעפ
מנע עסק טס:
מוד לה סימן תעג
מנע עסק ט:

פרק שביעי

מצות

עשה של הורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרי' בליל
 חמשה עשר בניסן שנא זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כצו
 שנזכור את יום השבת ומנין שבליל חמשה עשר תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא
 לאכר

סימן עשין טא:
ומוד לה סימן תפא
סמיות יג
טס כ ז

הלכות חמץ ומצה זמנים קנב

לאמר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור סיניחין לפניך ואעפ"י שאין לוכן אפי' חכמים גדולים חייבין לספר כיציאת מצרים וכל המאריך בדברי שארעו ושהיו הרי זה משוכח ב מצוה להודיע לבנים ואפילו לא שאלו שנאמר והגדת לבנך לפי דעתו של בן אביו מלמדו כיצד אם היה קטן או טיפש ואמר לו בני כולנו היינו עבדים כמו שפחה זו או כמו עבד זה במצרים ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויציאנו לתורות ואם היה הבן גדול וחכם מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו על ידי משה רבינו הכל לפי דעתו של בן ג וצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שידאו הבנים וישאלו

טור א"ח סימן תעב
תעב טעב עשק פ"א

ויאמרו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות עד שישיב להן ויאמר להן כך וכך אירע וכך וכך היה וכיצד משנה מחלק להן קליות ואנווין ועוקרי השלחן מלפניהן קודם שיאכלו וחוספין מצה זה מיר והוכיזא בדברים האלו אין לו בן אשתו שואלתו אין לו אשה שואלין זה את זה מה נשתנה הלילה הזה ואפ"י היו כולן חכמים היה לברו שואל לעצמו מה נשתנה הלילה הזה ד וצריך להתחיל כנגות ולסיים בשבת כיצד מתחיל ומספר שבתחלה היו אבותינו בימי תרה ומלפניו כופרים וטועין אחר ההכל ורודפין אחר ע"ז ומסיים בדת האמת שקרבנו המקום לו והכדילנו מהשיעוסיקרבנו ליהודו וכן מתחיל ומודיע שעבד' היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו ומסיים בנסים ונפלאות שנעשו לנו ובחירותינו והוא שידרוש מארמי אובר אבי עד שיגמור כל הפרשה וכל דכריס כו

המוסיף ומאריך כדרש פרשה זו הרי זה משוכח

ה כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בליל המשה עשר לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה ומרור פסח על שום שפסח המקום ב"ה על בתי אבותינו במצרים שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא לה' וכו' מרורים על שם שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים מצה על שם שנגאלו ודברים האלו כולם נקראין הנדה ו ככל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים שנאמר ואתנו הוציא משם וכו' ועל דבר זה צוה דכריס ו

הקב"ה בתורה וזכרת כי עבד היית כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לתורות ונפדית ז לפיכך כשטועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מסב דרך

חירות וכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים חייב לשתות בלילה הזה ארבעה כוסות של יין אין פותחין מהם ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפתחו לו מארבע כוסות שיעור

כל כוס מהן רביעית ח אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב אשה אינה צריכה הסיבה ואם אשה חשובה היא צריכה הסיבה וכן אצל אביו והשמש בפניו רבו

צריכין הסיבה אבל תלמיד בפני רבו אינו מיסב אלא אם כן נתן לו רבו רשות והסיבה ימין אינה הסיבה וכן המיטב על ערפו או על פניו אין זו הסיבה ואימתי צריכין הסיבה בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבע כוסות האלו ושאר אכילתו ושתייתו אם היסב הרי זה משוכח ואם לאו אינו צריך ט ארבע כוסות האלו צריך למונו אותן כדי שתהיה שתייה עריכה הכל לפי היין ולפי דעת השוטה ולא יפתות בארבעתן מרביעית

יין ח' שתה ארבע כוסות אלו מיין שאינו מווג יצא ידי ארבע כוסות ולא יצא ידי חירות

שתה ארבע כוסות מווגין בבת אחת ידי חירות יצא ידי ארבע כוסות לא יצא ואם שתה מכל כוס מחו' רובו יצא י כל כוס וכוס מארבע כוסות הללו מברך עליו ברכה

טור א"ח סימן תעב
תעב טעב פ"ב
טעב טע

הלכות

המץ ומצה

זמנים

בפני עצמה וכוס ראשון ואומר עליו קדוש חיים כוס שני קורא עליו את ההגדה כוס שלישי מברך עליו ברכת המזון כוס רביעי נומר עליו את הלל ומברך עליו ברכת השיר

ובין הכוסות האלו אם רצה לשתות שותה בין שלישי לרביעי אינו שותה יא החרוסת מצוה מדברי סופרים וזכר לטיט שהיו עובדין בו במצרים וכיצד עושין אותה לוקחין תמרים או גרוגרו או צמוקין וכיוצא בהן ודורסין אותן ונותנין לתוכן חומץ ומתבלין אותן בתבלין כמו טיט בתבן ומביאין אותה על השלחן כלילי הפסח: יב אכילת מרור אינה מצוה מן התורה בפני עצמה אלא תלויה היא באכילת הפסח שמצוה עשה אחת לאכול בשר הפסח על מצה ומרורים ומדברי סופרים לאכול המרור לברו בליל זה אפילו אין שם קרבן פסח: יג מרורים האמרינן בתורה הן התורת והעולשין והתמכה והתרה בניה והמרור כל אחד מהשת מיני ירק אלו נקרא מרור ואסאכל מאחד מהן או מחמשתן כוית יצא והוא שיהיו לחין ויוצאין בקלה שלהן אפילו יבש ואם שלקן או כבשן או בשלן אין יוצאין בהן:

עין בטור סימן תעט
טור ס"א סימן תעב
מנע ס"ט עשין ט"א
פ' ג' ונורית' אכילת
וכמוק' עכ"ל וכו':
טור ס"א סימן תעב
הקורית בערבי מסא
וכלעו לטוקס:
והעל' ש' בערבי הרבני
וכלעו אכילת יצא:
הענין פ' שקורי' ל' ו'
כלעו קרובי' ל'
וי' כ' וכו' וכו' כלעו:
והתמכ' כ' כו' שגל'
מכ"כ קדקל':

פרק שמיני

סדר

עשיית מצות אלו בליל חמשה עשר כך היא בתחלה מוזנין כוס לכל אחד ואחד ומברך בורא פרי הגפן ואומ' עליו קדוש חיים חסן ושותה ואחר כך מברך על נטילת ידים ונטיל ידיו ומביאין שלחן ערוך ועליו מרור וירק אחר ומצה וחרוסת וגופו של כבש הפסח ובשר הגיזה של יום ארבעה עשר ובוסן הזה מביאין על השלחן שני מיני בשר אחד זכר לפסח ואחד זכר להגיזה: ב ומתחיל ומברך בורא פרי האדמה ולוקח ירק ומטבל אותו בחרוסת ואוכל כוית הוא וכל המסובין עמו כל אחד ואחד אין אוכל פחות מכזית ואחר כך עוקרין השלחן מלפני קורא ההגדה לברו ומוזנין הכוס השני וכאן הבן שואל ואומר הקורא מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אין אנו מטבלין אפי' פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים שבכל הלילות אנו אכילין המץ ומצה והלילה הזה כולו מצה שבכל הלילות אנו אוכלי בשר צלי שלוק ומבושל והלילה הזה כולו צלי שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות והלילה הזה מרורין שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין והלילה הזה כולנו מסובין:

והתמכ' והתרה בניה והמרור כל אחד מהשת מיני ירק אלו נקרא מרור ואסאכל מאחד מהן או מחמשתן כוית יצא והוא שיהיו לחין ויוצאין בקלה שלהן אפילו יבש ואם שלקן או כבשן או בשלן אין יוצאין בהן:
והתמכ' כ' כו' שגל'
מכ"כ קדקל':
והתמכ' כ' כו' שגל'
מכ"כ קדקל':
והתמכ' כ' כו' שגל'
מכ"כ קדקל':
והתמכ' כ' כו' שגל'
מכ"כ קדקל':

בוסן הזה אינו אומר והלילה הזה כולו צלי שאין לנו קרבן ומתחיל בנינות וקורא עד שגומר דרש פרשת ארמי אובר אבי כולה: ד ומחזיר השלחן לפניו ואומר פסח זה שאנו אוכלין על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים שנאמ' ואמרתם זבח פסח הוא לה' ומגביה המרור בידו ואומר מרור זה שאנו אוכלין על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים שני ומררו את חייהם ומגביה המצה בידו ואומר מצח זו שאנו אוכלין על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מעות יכלם הקבה וגאלם מיד שני' ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים כו' ובזמן הזה אומר פסח שהיו אבותינו אוכלין בזמן שבית המקדש קיים על שום שפסח הקבה על בתי אבותינו וכו': ה ואומר לפיכך אנו חייבין להודות להלל לשבח לפאר להדר לרומם לגדל ולנצח

מעות יכ' כו'
מעות ט' יד'
מעות יכלם

ולנצח

הלכות חמץ ומצה זמנים קנר

ולצאת למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו והוציאנו מעבודת לחירות מינו
 לשמחה ומאפלה לאור גדול ונאמר לפניו הללויה הללויה הללויה הללויה עבדי ה' וכו' עד
 חלמיש למעינו מים וחזתם בא' אמה אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו
 ללילה הזה לאכול בומצה ומרורים ובזמן הזה מוסיף כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו
 למרורים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמוחים בבנין עירך ושש' בעבודתך
 לאכול מן הזבחים ומן הפסחים שיגיע דמם על קיר מוכחד לרצון ונודה לך שיר חדש
 על גאולתנו ועל פדות נפשנו בא' גאל ישראל ומברך בורא פרי הגפן ושותה הכוס שני :

טור ס"ח ס' קעט
 ס"ג ע"ג ט"ג
 דכ"ט י"ג
 ע"ג ע"ס כ"טו :

ו ואחר כך מברך על נטילת ידים נוטל דיו שנייה שהרי הסיח דעתו בשעת קריאת
 ההגדה ולוקח שני ריקין חולק אחד מהן ומניח פרוס לחוד שלם ומברך המוציא לחם
 מן הארץ ומפני מה אינו מברך על שתי ככרות כשאר ימים טובים משום שנא לחם עוני
 מה דרכו של עני בפרוסת אף כאן בפרוסה ואחר כך כורך מצה ומרור כאחד ומטבל
 בחרוסת ומברך בא' אמה אקבו על אכילת מצה ומרורים ואוכלן ואם אכל מצה בפני
 עצמה ומרור בפני עצמו מברך על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו : ז ואחר כך
 מברך בא' אמה אקבו על אכילת חובב ואוכל מבשר חגיגת ארבעה עשר תהלה ומברך
 בא' אמה אקבו על אכילת הפסח ואוכל מגופו של פסח ולא ברכת הפסח פוטרת של
 זבח ולא של זבח פוטרת של פסח : ח בזמן הזה שאין שם קרבן אחר שמברך
 המוציא לחם חזור ומברך על אכילת מצה ומטבל מצה בחרוסת ואוכל וחזור ומברך על
 אכילת מרור ומטבל מרור בחרוסת ואוכל ולא ישהה אותה בחרוסת שמא יבטל טעמו
 וזו מצוה מדברי סופרים וחזור וכורך מצה ומרור ומטבל בחרוסת ואוכל בלא ברכה

טור ס"ח ס' קע"ט
 ס"ג ע"ג ט"ג
 דכ"ט י"ג
 ע"ג ע"ס כ"טו :

זכר למקדש : ט ואחר כך נמשך בסעודה ואוכל כל מה שהיה רוצה לאכול
 ושותה כל מה שהוא רוצה לשחות ובאחרונה אוכל מבשר הפסח אפי' כזית ואינו טועם
 אחריו מאכל אחר כלל ובזמן הזה אוכל כזית מצה ואינו טועם אחריה כלוב כדן שיהיה
 הפסק סעודתו וטעם בשר הפסח או המצה בפיו שאכילתן היא המצוה : י ואחר
 כך נוטל דיו ומברך ברכת המזון על כוס שלישי ושותהו ואחר כך מווג כוס רביעי ומוגד
 עליו את ההלל ואומר עליו ברכת השיר והיא יהללך ה' כל מעשיך וכו' ומברך בורא
 פרי הגפן ואינו טועם אחר כך כלום כל הלילה חוץ מן המים ויש לו למיווג כוס
 דמישי ולומר עליו הלל הגדול מהידולה כי טוב עד על נהרות בבל וכוס זה אינו חובה
 כמו ארבע כוסות ויש לו לגמור את ההלל בכל מקום שירצה אע"פ שאינו מקום סעודה :

טור ס"ח ס' קע"ט
 ס"ג ע"ג ט"ג
 דכ"ט י"ג
 ע"ג ע"ס כ"טו :

יא מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים אוכלים מקום שנהגו שלא לאכול אין
 אוכלין גזירה שמא יאמרו בשר פסח הוא ובכל מקום אסור לאכול שה צלוי כולו כאחד
 בליל זה מפני שנראה כאוכל קדשי בחוץ ואם היה מתותך או שחטר ממנו אבר או שלק
 בו אבר והוא מחובר הרי זה מותר במקום שנהגו : יב מי שאין לו יין בלילי הפסח
 מקדש על הפת כדרך שעושה בשבת ועושה כל הדברים על הסדר הזה מי שאין לו
 ירק צלי מרור בלבד בתהלה מברך על המרור שתי ברכי בורא פרי האדמה ועל אכילת
 מרור ואוכל וכשימור ההגדה מברך על המצה ואוכלין וחזור ואוכל מן המרור בלא
 ברכה : יג מי שאין לו מצה משוטרת אלא כזית כשגומר סעודתו ממצה שאינה

נוסח ההגדה זמנים

שאינה משומרת מברך על אכילת מצה ואוכל אותה כויה ואינו טועם אחריו כלום: יד
מי שישן בתוך הסעודה והקיץ אינו חוזר ואוכל בני חבורה שישנו מקצתם בחוץ הסעודה
חוזרין ואוכלין נרדמו כולן ונעורו לא יאכלו נתגמנו כולן יאכלו:

מוד לטעם סימן תפס
נכט

נוסח ההגדה

שנהגו בה ישראל בומן הגלות כך היא מתחיל על כוס שני ואומר כההלו יצאנו ממצרים
לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים כל דכפיץ יתי ויכול

הא

כל דצריך לפסח יתי ויפסח הא שתא הכא לשתא דאתאי בארעא
דישראל הא שתא הכא עברי לשתא דאתאי בני חריי מה נשתנה הלילה הזה
מכל הלילות שבכל הלילות אין אנו מטבילים אפילו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמי
שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה והלילה הזה כולו מצה: שבכל הלילות אנו
אוכלי שאר ירקות והלילה הזה מרור: שבכל הלילות אנו אוכלי בין יושבין בין מסובין
והלילה הזה כלנו מסובין: עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלהינו משם

דכניסו

ביד חזקה ובורע נטויה ואילו לא הוציא הקבה את אבותינו ממצרים עדין אנו בנינו ובני
בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים ואפילו כלנו חכמים כלנו נבונים כלנו זקנים כלנו
יודעים את התור מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים שכל המארין לספר ביציאת מצרי'
הרי זה משוכח: מעשה רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אליעזר בן עזריה ורבי עקיבא
ור' טרפון שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרין ביציאת מצרים כל אותה הלילה עד שבאו
תלמידיהם ואמר להם רבותינו הניע זמן קרית שמע של שחרית: אמר להם ר' אעזר
בן עזריה הרי אני כבן שבעי שנה ולא זכיתי שהאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה

בס"י בן זומא שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך הימים כל
ימי חיך הלילות וחכמים אומרים ימי חיך העולם הזה כל ימי חיך להביא את ימורת
המשיח: ברוך המקום שנתן תורה לישראל ברוך הוא כנגד ארבעה בני דברה תורה
אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאל: חכם מה הוא אומר מה

העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם אף אתה אמור לו כהלכות הפסח
אין מפטירין לאחור הפסח אפיקומן: רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם לכם
ולא לו ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר: אף אתה הקהה את שניו ואמור
לו כעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים לילא לו ואילו היה שם לא היה נאל:

בס"י הם מה הוא אומר מה זאת ואמרת אליו בחזוק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים:
בס"י ושאינו יודע לשאל את פתח לו שנהגדת לבנך ביום ההוא לאמר כעבור זה עשה ה' לי
בצאתי ממצרים והגדת לבנך כול מראש חדש תלמוד לומר ביום ההוא אי ביום ההוא
יכול מבעוד יום תלמוד לומר כעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחין
לפניך: מתחלה עוברי עז היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו שנאמר ויאמר

ויאמרו כל יושעי אל כל העם כה אמר ה' אלהי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם הרח
בס"י אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים: ואקח את אביכם את אברהם מעבר
בס"י תהר ואלך אותו בכל ארץ כנען וארכה את זרעו ואתן לו את יצחקי ואתן לי צחק את
יעקב

נוסח ההגדה זמנים קנה

יעקב ואת עשו ואחן לעשו את הר שעיר לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרים: ינסע כד
 כרוך שומר הבטחתו לישראל עמי ברוך הוא שהקִבֵּה מחשב את הקץ לעשות כמו
 שנאמר לאברהם אבינו בין הכתרים שנאמר ויאמר לאברהם ידוע תדעכי גר יהיה זרעך כלאסית טו
 בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי
 ואחרי כן יצאו ברכוש גדול: היא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו
 אלא בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והבִּה מצילנו מידם: צא ולמד מה בקש
 לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את
 הכל שנאמר ארמי אוכד אבי וירד מצרימה ויגר שם מלמד שלא ירד להשתקע אלא דנדיס כו
 לגור שם שנאמר ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדך כלאסית טו
 כי ככה הרעב בארץ כנען ועתה ישבו נא עבדך בארץ גשן: במתי מעט כמו שנאמר
 בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה ועתה שמך ה' אלהיך ככוכבי השמים לרוב: דנדיס י
 והי שם לגוי גדול מלמד שהיו ישראל מצויינין שם לגוי גדול ועצום כמו שנ' ובני
 ישראל פרו וישצו וירבו ויעצמו במד במד ותמלא הארץ אותם: שעות א
 ורב כמו שנאמר רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותכאי בעדי עדיים שרים נכונו ימקאל יו
 ושרעך צמח ואת ערום ועריה: וירעו אותנו המצרים כמו שנאמר הבה שעות ב
 נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונסוף הוא על שונאיו ונלחם בנו ועלה
 מן הארץ: ויענונו כמו שנאמר וישמו עליו שרי מסיס למען ענותו בסבלותם ויבן סס
 ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס: ויתנו עלינו עבודה קשה כמו שנאמר
 ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך: ונצעק אל ה' אלהי אבותינו כמו שנאמר והי סס
 בימים הרבים ההם ימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו ותעל שועתם סס ב
 אל האלהים מן העבודה: וישמע ה' את קולנו כמו שנאמר וישמע אלהים את נאקתם סס
 ויזכר להם את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב: וירא את ענינו זו פרישו דרך
 ארץ כמו שנאמר וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים: ואת עמלנו אלו הבנים סס
 כמו שנאמר כל הבן הילוד ה' אורה תשליכוהו וכל הבת תחיון: ואת לחצנו זה הרוחק סס א
 כמו שנאמר וסראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם: ויוציאנו המצרים סס ג
 לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקבֵּה בכבודו שנאמר
 ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל ססינ
 אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה': ביד הזקה זו הרבר כמו שנאמר הנה יד ה' סס ט
 הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בכקר ובצאן דבר כבוד מאד:
 ובזרוע נטויה זו החרב כמו שנאמר וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלם: ובמורא דס א כ
 גדול זו גלוי שכניה כמו שנ' או הנסה אלהים לבא לקחת לוגי מקרב גוי במסות באותות דנדיס ד
 ובמופתים ובמלחמה וביד הזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדולים ככל אשר עשה לכם ה'
 אלהים במצרים לעיניך: ובאותות זה המטה כמו שנא' ואת המטה הזה תקח בידך שעות ד
 אשר תעשה בו את האותות: ובמופתים זה הדם כמו שנאמר ונתתי מופתים בשמים ינאלג
 ובארץ דם ואש ותמרות עשן: דבר אחר ביד הזקה שמים ובזרוע נטויה שמים ובמורא
 גדול שמים ובאותות שמים ובמופתים שמים: אלו עשר מכות שהביא הקבֵּה על

המצריים במצרים ואלו הן הדרכים צפרדע כנים ערוב דבר שחין ברר ארבה השך מכה
 בכורות רבי יהודה היה נוהג בהם סימני דצ"ך ע"ש בא"ת: רכן וגמליאל אומר כל
 שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא די' חובתו פסח מצה ומרור פסח שהיו
 אבותינו אוכלין בומן שבית המקדש קיים על שום מה על שום שפסח המקום על בתי
 סמות כנ: אבותינו במצרים שנ' ואמרתם זבח פסח הוא לה אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים
 בגופו את מצרים ואת בתינו הציל ויקוד העם וישתחוו: מצה זו שאנו אוכלין על שום
 מה על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי
 סס יב המלכים הקבה וגאלם מיד שנאמר ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עונות מצות
 כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם: מרורים
 אלו שאנו אוכלים על שום מה על שום שמררו המצריים את חיי אבותינו במצרים שנא'
 סס א וימררו את חייכם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם
 אשר עבדו בהם בפרך: ובכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא
 ממצרים שלא אבותינו בלבד גאל אלא אף אותנו גאל שנאמר ואותנו הוציא משם למען
 דכנים ז הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו לפיכך אנו חייבים להודות
 להלל לשבח לפאר לרומם לגדל ולהרר ולנצח למי שעשה לנו ולאבותינו ארת כל
 הנסים האלו והוציאנו מעבודת לחרות ומשעבוד לגאולה ומיגון לשמחה ומאבל ליום
 ימים קיני טוב ומאפלה לאור גדול ונאמר לפניו הללויה הללויה הללויה הללו את שם
 ה' יהי שם ה' מבורך וכו' עד תלמיש למעינו מים ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר
 גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו ללילה הזה לאכול בו מצה ומרורים כן ה' אלהינו
 יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמחים בבנין עירך וששים
 בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים שיגיע דמם על קיר מזבח לרצון ונודה
 לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו בא' גאל ישראל: כסדר שמברכין וקוראין
 ההגדה בלילה יום טוב ראשון של פסח כך מברכים וקוראין בלילה השני של גליה וכן
 חייבין בלילה השני בארבע כוסות ובשאר הדברים שנעשו בלילה הראשון:

הלכות שופר וסוכה ולולב

יש בכללן שלש מצות עשה וזה הוא פרטן א לשמוע קול שופר באחד בתשרי
 ב לישב בסוכה כל שבעת ימי החג ג לנטול לולב במקדש כל שבעת ימי החג
 וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

מצות

עשה של תורה לשמוע תרועת השופר בראש השנה שנ' יום תרועה
 יהיה לכם ושופר שהוקיעין בו בין בראש השנה בין ביובל הוא קרן
 הכבשים הכפוף וכל השופרות פסולין חוץ מקרן הכבש ואעפ"י שלא נהפך בחורה
 תרועה בשופר בראש השנה הרי הוא אומר ביובל והעברת שופר תרועה וכו' תעבירו
 שופר

במדבר כט
 ספג עשק יב:
 נודל סל סומן תקפה
 ועש כסומן תקפה
 ויקלל כס ט

טור אה"סי תקפ"ט
סע"ג ע"ג ס"ב

עבר וחציו בין חורין אינו מוציא אפילו עצמו שאין צד עבדות שבו מוציא צד הירות שבו
 אלא כיצד יצא ידי חובתו שישמע מן חורין שיתקע לו: ד המתעסק בתקיעת
 שופר להתלמד לא יצא ידי חובתו וכן השומע מן המתעסק לא יצא נתכון שומע לצאת
 ידי חובתו ולא נתכון התוקע להוציא או שנתכון התוקע להוציא ולא נתכון השומע
 לצאת לא יצא ידי חובתו עד שיתכון שומע ומשמיע: ה פ"י שתקע ונתפון
 להוציא כל השומע תקיעתו ושומע השומע ונתכון לצאת ידי חובתו אע"פ שאין התוקע
 מתפון לזה פלו' ששמע תקיעתו ואינו יודעו יצא שהרי נתכון לכל מי שישמענו' לפיכך
 מי שהיה מהלך בדרך או יושב בתוך ביתו ושומע התקיעות משלה צ"ב יצא אסנתכון
 לצאת שהרי שלוח צבור מתכון להוציא את הרבים ידי חובתן: ו יום טוב של
 ראש השנה שחל להיות בשבת אין תוקעין בשופר בכל מקום אע"פ שהתקיעה משום
 שבות וזמן הדין היה שתוקעין יבא עשה של תורה וידחה שבות של דבריהם ולמה אין
 תוקעין גזירה שמא יטלנו בירו' ויוליכנו למי שיתקע לו ויעברנו ארבע אמות ברשו' הרבי'
 או מוציא מרשות לרשות ויבא לירי איסור סקילה, שהכל חייבין בתקיעה ואין הכל
 בקיין לתקוע: ז ה' זינוקות שלא הגיעו לחינוך אין מעכבין אותן כלתקוע בשבת
 שאינה יום טוב של ראש השנה כרי' שילמדו ומותר לגדול שיתעסק עמהן כדי ללמדן
 ביום טוב בין קטן שהגיע לחינוך בין קטן שלא הגיע לחינוך שהתקיעה אין אסורה אלא
 משום שבות: ח כשגורו שלא לתקוע בשבת לא גורו אלא במקום שאין בו בית
 דין אבל בזמן שהיה המקדש קיים והיה בד' הגדול בירושלם היו הכל תוקעין בירושלם
 בשבת כל זמן ששית דין יושבין ולא אנשי ירושלם בלבד אלא כל עיר שהיתה בתוך
 החום ירושלם והיתה רואה ירושלם לא שתהיה בתוך הנחל והיתה שומעת קול תקיעת
 ירושלם לא שתהיה בראש ההר והיתה יכולה לנא בירושלם לא שיהיה גר מפסיק
 ביניהם אנשי אותה העיר היו תוקעין בשבת כירושלם אבל בשאר ערי ישראל לא היו
 תוקעין: ט ובזמן הזה שחרב בית המקדש כל מקום שיש בו בית דין קבוע והוא
 שיהיה סמוך בארץ ישראל תוקעין בו בשבת ואין תוקעין בשבת אלא בבית דין שקידשו
 את החדש אבל שאר בתי דינים אין תוקעין בהן אע"פ שהן סמוכין ואין תוקעין אלא
 בפני בית דין הגדול בלבד כל זמן שהן יושבין אפילו נעדרו לעמד ולא עמד תוקעין
 בפניהם אבל הוצ' לבית דין אין תוקעין ולמה תוקעין בפני בית דין מפני שבת דין
 זריזין הולא יבא התוקע להעביר השופר בפניהם ברשות הרבים שבת דין מזהירין את
 העם ומדיעין אותן: י בזמן הזה שאנו עושין שני ימים בגלות בדרך שתוקעין
 בראשון תוקעין בשני ואם חל יום ראשון להיות בשבת ולא היה במקום בית דין הראוין
 לתקוע תוקעין בשני בלבד:

טור אה"סי תקפ"ט
סע"ג ע"ג ס"ב

טור אה"סי תקפ"ט
סע"ג ע"ג ס"ב

פרק שלישי

תקיעות חייב אדם לשמוע בראש השנה תשע תקיעות לפי שנאמר
 תרועה ביזבל ובראש השנה שלשה פעמי' וכל תרועה פשוטה לפניה
 ופשוטה

כמה
 טור אה"סי תקפ"ט
סע"ג ע"ג ס"ב

ופשוטה לאחריה ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חרש השביעי אחר הן כין
 בראש השנה בין כיום הכפורי של יובל תשע תקיעות ותוקעין ככל אחד משניהן תקיעה
 ותרועה ותקיעה תקיעה ותרועה ותקיעה תקיעה ותרועה ותקיעה ב תרועה זו
 האמורה בתורה נסתפק לנו בה ספק לפי אורך השני ורוב הגלות ואין אנו יורעין האך
 היא אם היא היללה שמיילין הנשים ביניהן בעת שמיבבין או האנחה כדרך שיאנח
 האדם פעם אחר פעם כשירא לבו מרבר גדול או שניהם כאח האנחה והיללה שדרכה
 לבא אחריה הן הנקראין תרועה שכך דרך הדאג מתאנח תתלה ואחר כך מיילל לכך
 אנו עושין הכל ג היללה היא שאנו קוראין תרועה והאנחה זו אחר זו היא שאנו
 קוראין אותה שלשה שברים נמצ'סרר התקיעות כך הוא מברך ותוקע תקיעה ואחריה
 שלשה שברים ואחריה תרועה ואחריה תקיעה ותוור כסדר זה ג פעמים ותוקע תקיעה
 ואחריה שלשה שברים ואחריה תקיעה ותוור כסדר הזה שלשה פעמים ותוקע תקיעה
 ואחריה תרועה ואחריה תקיעה ותוור כסדר הזה שלשה פעמי' נמצא מנין התקיעות
 שלשים כדי להסתלק מן הספק: ד שיעור תרועה כשתי תקיעות שיעור שלשה
 שברים כתרועה הרי שתקע והרעית ותקע תקיעה ארוכה ומשך בה כשנים בראשונה
 אין אומרין תחשב כשתי תקיעות ויריע אחריה ויהוור ותקע אלא אפילו משך בה כל
 היום אנה אלא תקיעה אחת ותוור ותוקע ומריע ותוקע שלשה פעמים: ה שמע
 תקיעה אחת בשעה אחת ושנייה בשעה שנייה אפילו שהה כל היום כלו הרי לו מצטרפין
 ויצא ירי חובתו והוא שישמע כל בבה מהן על סדרה לא שישמע תרועה ואחריה שתי
 תקיעות או שתי תקיעות ואחריהן תרועה וכיוצא בזה: ו שמע תשע תקיעות
 מתשעה בני אדם כאח לא יצא אפילו אחת תקיעה מזה ותרועה מזה ותקיעה משלישי
 בזה אחר זה יצא ואפילו בסירוגין ואפילו כל היום כלו ואינו יוצא ירי חובתו עד שישמע
 כל התשע תקיעות שכולן מצוה אחת הן ולפיכך מעככות זו את זו: ז הצבור
 ח יבין לשמוע התקיעות על סדר הברכות כיצד אימר שליח צבור אבות ונבורות וקדושה
 השם ומלכות ותקע שלש ואימר זכרונות ותוקע שלש ואומר שופרות ותוקע שלש
 ואימר עבוד הוהודייה וברכת כהנים: ח שלש ברכות אמצעיות אלו של ראש
 השנה ויום הכפורים של יובל שהן מלכות וזכרונות ושופרות מעככות זו את זו וצריך
 לומר בכל ברכה מהן עשרה פסוקין מעין הברכה שלשה פסוקים מן התורה ושלשה
 מספר חילים ושלשה מן הנביאים ואחר מן התורה משלים בו ואם השלים בנביא יצא
 ואם אמר פסוק אחר מן התורה ואחר מן הכתובים ואחר מן הנביאים יצא ואפילו אמר
 ובתורתך ה' אלהינו כתוב לאמר ואמר פסוק של תורה והפסיק שוב אינו צריך כלום:
 ט אין מוכרין זכרונות מלכות ושופרות של פורענות זכרונות כגון ויזכרכי בשר
 המה וכו' מלכות כגון בחמה שפוכה אמליך עליכם שופרות כגון תקעו שופר בגבעה
 וכו' ולא זכרון יחיד אפילו לטובה כגון זכרני השם ברצון עמך זכרה לי אלהי לטובה
 ופקדונות אין כזכרות כגון פקד פקדתי אתכם ויש לו להזכיר פירענות שלאומרת
 העולם כגון המלך ירננו עמים זכור הלבני אדם את יום ירושלם זה אלהים בשופר
 יתקע והלך בסע זת חמן שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אתה הראת לדעת וכו' וידעת
 היום

טור סס מיון תקנ
סמנ עמין עכ

טור סס ופענא ספ

טור סס ומיון סס
ועין סס כטור
כסיעורין סלו

טור סס מיון תקנ
סמנ עמין עכ

טור סס מיון תקנכ
כענ סס:

טור סס מיון תקנכ
טור סס מיון תקנכ
סמנ סס:

טור סס: תליס פח
יחוקל לכני: כושע ה
תליס קו: כחמיה ו
סמות נ יו: תליס כט
סס קלו: זכריה ט יז
דכריס ו: טס ד לז

הלכות

סוכה

זמנים

דברים ד לט
ספר שמואל ב דברי לנס
טור אש מינין תקנס
ספר עשין עכ
ועין סו

היום והשבות אל לבבך וכו' כל פסוק מאלו מלכות הוא ענינו אע"פ שאין בו זכר מלכות
והרי הוא כמוה ימלוך לעולם ועד ויהי בישורון סך : המנהג הפשוט בסדר
התקיעות של ראש השנה בצבור כך הוא אחר שקוראין בתורה ומחזירין הספר למקומו
יושבין כל העם ואחד עומד ומברך בא' אמה אקבו לשמוע קול שופר וכל העם עונין
אמן וחוזר ומברך שהחיינו וכל העם עונין אחריו אמן ותוקע שלשים תקיעות שאמרנו
מפני הספק על הסדר ואומר קדיש ועומדין ומתפללי תפלה מוסף ואחר שגומר שלוח
צבור ברכה רביעית שהיא מלכות תוקע תקיעה שלש שברים תרועה תקיעה פעם אחת
ומברך ברכה חמישית שהיא זכרונות ואחר שגומרה תוקע תקיעה שלשה שברים
ותקיעה ומברך ברכה ששית שהיא שופרות ואחר שגומר תוקע תקיעה תרועה ותקיעה
פעם אחת וגומר התפלה : יא זה שתוקע כשהן יושבין הוא שתוקע על סדר
הברכות כשהן עומדין ואינו מדבר בין תקיעות שמיזשב לתקיעות שמעומד ואם שח
בניהן אף על פי שעבר אינו חוזר ומברך : יב בד"ץ היה שיתקעו על כל ברכה כל
כ"א מהן ופעמים כדרך שתקעו כשהן יושבין אלא כיון שיצאו מירי ספק בתקיעות
שמיזשב אין מסריחין על הצבור לחזור בהן כולן על סדר ברכות אלא די להן בנא
אחת על כל ברכה כדי שישמעו תקיעות על סדר ברכות וכל הדברים האלו בצבור
אבל היחיד בין ששמע על סדר ברכות בין שלא שמע על הסדר בין מעומד בין מיזשב
יצא ואין בזה מנהג : יג התקיעות אינן מעכבות את הברכות והברכות אינן מעכבות
את התקיעות : יד יצד שתי עיירו באחת יודע בודאי שיש שם מי שיברך להן תשע ברכות
ואין שם תוקע ובשניה ספק יש שם תוקע ספק אין שם תוקע הולך לשניה שהתקיעה
מדברי תורה והברכות מדברי סופרים :

טור אש מינין תקנס
ספר עשין עכ
כ"א לל סדר :
טור שם מינין תקנס
ספר עשין :
טור מינין תקנס

הלכות סוכה פרק רביעי

שיעור

טור אש מינין תרלב
תרלב ספר עשין עג
טור שם מינין תרל
כ"א גס : שר' כעין
א"ת א"ת מ"א ז"ת
ה"כ"ס סק"ל ג"א
ו"ס"ל ד"ע"ת א"ת ד"ת
ס"כ"ס :
טור אש מינין תרלב
טור שם מינין תרל
ספר עשין עג :

הסוכה גובהה אין פחות מעשרה טפחים ולא יתר על עשרים אמה
ורחבה אין פחות משבעה טפחים על שבעה טפחי' ויש לו להוסיף
ברחבה אפי' כמה מילין היתה פחותה מעשר' או משבעה על שבעה או גבוהה מעשרים
אמה כל שהוא הרי זו פסולה : ב סוכה שאין לה שלש דפנות פסולה היולה
שתי דפנות גמורות זו בצד זו כמין גם עושה דופן שיש ברחבו יתר על ספח ומעמידו
בפחות משלשה סמוך לאחר משתי הדפנות ודיו וצריך לעשות לה צורת פתח מפני
שאין לה שלש דפנות גמורות וכבר בארנו בהלכות שבת שצורת פתח האמור בכל
מקום אפילו קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן אף על פי שאינו מגיע להן : ג
היולה שתי דפנות זו כנגד זו וביניהן מפולש עושה דופן שיש ברחבו ד' טפחים ומשוח
ומעמידו בפחות משלשה סמוך לאחת משתי הדפנות וכשרה וצריך לעשות לה צורה
פתח ק"ם היוצאין מסך הסוכה לפני הסוכה ורופן אחת נמשכת עמהן הרי הן כסוכה :
ד דפנות שהיו רבוקות בגג הסוכה ולא היו מגיעות לארץ אס' היו גבוהות סן הארץ
שלשה טפחים פסולה פחות מכאן כשרה : היו הדפנות רבוקות לארץ ולא היו מגיעות
לסך

הלכות סוכה זמנים קנה

לסוכך אם גבוהות עשרה טפחים אף על פי שהן רחוקין מן הגג כמה אמות כשרה ובלבד שהיו הרפנות מכוונות תחת שפת הגג. והרחיק את הגג מן הדופן שלשה טפחים פסולה פחות מכאן כשרה תלה מחיצה שגובהה ארבעה ומשהו באמצע כפחות משלשה סמוך לארץ ובפחות משלשה סמוך לגג הרי זו כשרה: ה' העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה אם היו חוקים או שקשר אותם וחזק אותם עד שלא תהיה הרוח המצויה מגידה אותם תמיד ומלא בין האוירים בתבן ובקש כדי שלא תמיד אותה הרוח וקשר אותן הרי זו כשרה שכל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה של יבשה אינה מחיצה: ו' העושה סוכתו בראש העולה או בראש הספינה כשרה ועולין לה ביום טוב בראש האילן או על גבי הגמל כשרה ואין עולין לה ביום טוב לפי שאסור לעלות באילן או על גבי בהמה. היו מקצת הרפנות עשויות בידי אדם ומקצתן אילנות רואין כל שאלו ניטלו האילנות היא יכולה לעמוד בדפנות שבידי אדם עולין לה ביט:

טור סס מ"ט תרכט

טור סס מ"ט תרל"א
מ"ט ע"ט ע"ג

ז' סוכה שאין לה גג פסולה כיצד כגון שהיו ראשי הרפנות דבוקות זו בזו כמין צריך או שסמך האש הדופן של סוכה לכותל אם היה לה גג אפילו טפה או שהחביה הדופן הסמוך לכותל מן הקרקע טפה הרי זו כשרה: סוכה עולה אם יש בה קפה כדי לרבע בה שבעה טפחים על שבעה טפחים אף על פי שאין לה זווית הרי זו כשרה: ח' סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצמין בין שהיו נראין מבפנים ומבחוץ בין שהיו נראין מבחוץ ואין נראין מבפנים ט' לא היו לה פצמין פסולה מפני שהיא סוכה העשויה כמבוי שהרי אין לה אלא שני צידי האכסדרה ואמצע האכסדרה אין בו כותל ושכנתו אין בו פצמין: י' סיכך על גבי מבוי שיש לו להי או על גבי באר שיש לה פסין הרי זו סוכה כשרה לאותה שבת שבתוך החג בלבד מתוך שלהי זה ופסין אלו מחיצות לענין שבת נחשוב אותן כמחיצות לענין סוכה: י"א נעץ ארבעה קונדיסין על ד' זוויות הגג וסיכך על גבן הואיל והסיכוך על שפת הגג כשרה ורואין את המחיצות התחתונות כאילו הן עולות למעלה על שפת הסוכך. י"ב סוכה שיש לה פתחים רבים ויש בכתליה תלויות הרבה הרי זו כשרה ואעפ"י שפרוץ מרובה על העומד ובלבד שלא יהיה שם פתח יתר על עשר אבל אם היה שם פתח יתר על עשר אף על פי שיש לה צורת פתח צריך שלא יהיה הפרוץ מרובה על העומד. י"ג סוכה שאוריה

טור סס מ"ט תרל"ב
ע"ג נ"ו אכסדרה
מ"ט על החצר שלפני
אכסדרה: פ"ט מ"ט
עמודי בולטין בלעז
טלמטרו:

למי הוא כעין עמוד
עשויה מכל דבר ארכי
אין פחות מ' טפחים
ורכבו ועביו כל שהן
ופסין הם כעין דפין
של עץ או אבן גובה
כל פס' טפס' ורחבן
ששה וכן כל פס' ופס'
כמלוא שתי דבוקות
של ד' בקר אחת
ככסת ואלו יונקס:
קודסין: פ"ט ק"ט
ארכי טרמיני בלעז
אנטיה: כ"ג כעין
תוכה ארכי עין הקנה
אל הקנה אלטאנה
וכקנה בלעז:

כל הלכות סוכה
פ"ט מ"ט תרל"ב

גבוה מעשרים אמה ומיעטה בכרים וכסתות אינו מיעוט ואפי' ביטלם מיעטה בתבן וביטלו הרי זה מיעוט ואין צריך לומר עפר ובטלו אבל בעפר סתם אינו מיעוט. היתה גבוהה מעשרים אמה והוציין יורדין לתוך עשרים אם היתה צלחן מרובה מחמתן יחשבו כגו עבה וכשרה: י"ד בנה אצטבה כנגד דופן האמצעית על פני כולה אם יש באצטבה שיעור רוחב הסוכה כשרה בנה אצטבה מן הצד אם יש משפת אצטבה ולכותל ארבע אמות פסולה פחות מ' אמות כשרה בנה אצטבה באמצע אם יש משפת אצטבה ולכותל ארבע אמות לכל רוח פסולה פחות מארבע אמות כשרה וכאילו המחיצות טועות באצטבה והרי מן האצטבה ועד הסיכוך פחות מעשרים אמה בנה בה עמוד ויש בו הכשר סוכה פסולה שאין אלו מחיצות הנכרות ונמצא על גב העמוד סכך כשר בלא דפנות: טו היתה פחותה מעשרה וחזק בה לה שלימה לעשרה אם יש משפת

חקק

הקק ולכותל שלשה טפחים פסולה פחות מכאן כשרה שכל פחות משלשה דרי הוא כדבוק כמו שבארנו בהלכות שבת: יו דופני סוכה כשרים מן הכל שאין אנו צריכין אלא מחיצה מכל מקום ואפילו מבעלי חיים ועושה אדם את חבירו דופן ב"ט כדי שיאכל וישתה וישן בסוכה כשרה שחבירו דופן לה והוא שיעשה אותו שלא לדעת זה שנעשה דופן אבל אם עשה לדעת אסור ב"ט ומותר בשאר ימי התו: וכן עושה בכלים דופן רביעית ביום טוב אבל דופן שלישית לא יעשה אותה בכלים ביום טוב לפי שה' מכשיר הסוכה ואין עושין אהל עראי ביום טוב:

טור ס"א סימן ע"ב

פרק חמישי

של סוכה אינו כשר מכל דבר. אין מסככין לא בדבר שגידולו מן הארץ

הסכך

טור ס"א סימן תרכ"ט
ע"ב ע"ג ע"ד

שנעקר מן הארץ ואינו מקבל טומאה ואין ריחו רע ואינו נושר ואינו

נובל חמדי: ב סיכך בדבר שאין גידולו מן הארץ או במחובר לארץ או בדבר שמקבל

טומאה פסולה אבל אם עבר וסיכך בדבר הנובל ונושר או בדבר שריחו רע כשר שלא

אמרו אין מסככין באלו אלא כדי שלא יניח הסוכה ויצא וצריך להזהר שלא יהו הוצין

או בעצמות ועורות פסולה מפני שאינן גדולי קרקע הדלה עליה גפנים וכיוצא בהן עד

שנעשו סוכה פסולה שהרי לא נעקרו: סיככה בכלי עץ ובמחצלות העשויות לשכיבה

וכיוצא בהן פסולה מפני שהן מקבלין טומא' וכן אם סיככה בשברי כלים ובליותיהן פסולה

הואיל והיו מקבלים טומאה שמא יסכך בשברים שעדיין לא טהרו: ג סיככה

באוכלים פסולה מפני שהן מקבלין טומאה סוכי תאנים ובהן תאנים פרכילין ובהם ענבים

מכבדות ובהן תמרים וכן כל כיוצא בהן רואין אם פסולת מרובה על האוכלי' מסככין בהן

ואם לאו אין מסככין בהן: סיכך בירקות שאם יבשו יבולו ולא ישאר בהן ממש אף על פי

שהן עתה לחים הרי מקומן נחשב כאילו הוא אויר וכאילו אינם: ד סיככה בפשתי

העץ שלא דק אותן ולא נמצא כשרה שעדיין עץ הוא ואם דק ונפץ אותן אין מסככין בו

מפני שנשתנית צורתו וכאילו אינן גדולי קרקע מסככין בחבלים של סיב ושל חלף

וכיוצא בהן שהרי צורתן עומד ואין החבלים כלים: ה סיככה בחצים בזכרים כשרה

בנקבו פסולה אף על פי שהוא עשוי להתמלאות בברזל בית קיבול הוא ומקבל טומאה

ככל כלי קיבול: ו מחצלת קנים או מחצלת גמי או חלף קטנה סתמה לשכיבה

לפיכך אין מסככין בה לא אם כן עשה אותה לסיכוך גדולה סתמה לסיכוך לפיכך מסככין

בה אלא אם כן עשה אותה לשכיבה ואם יש לה קיר אפילו גדולה אין מסככין בה שהרי

היא ככלי קיבול ואפילו ניטל הקיר שלה אין מסככין בה מפני שהיא כשברי כלים:

ז נסרים שאין ברחבן ד' טפחים מסככין בהן אע"פ שהן משופין ואם יש ברחבן ד'

אין מסככין בהן ואף על פי שאינם משופין גורה שמא ישב תחת התקרה וידמה שהיא

כסוכה נתן עליה נסר אחר שיש ברחבו ד' טפחים כשרה ואין ישנין תחתיו והישן תחתיו

לא יצא ירי תובתו היו נסרין שיש ברחבן ד' ואין בעביין ד' והפכן בצדיהן שאין בהן ארבע

וסכך בהן הרי זו פסולה שהרי הנסר פסול בין שסיכך ברחבו בין שסיכך בעביו: ח

תקרה

טור ס"א סימן תרל"ב
סוכין: פירוש ענבים
קטני רעילי כיבלעו:

טור ס"א סימן תרכ"ט
סיננס וע"ט:

ש' סוכי' ומרכילין
זמירות וסלינס:
מכבדות: הם מליות
של דקל אנודית יחד
מכבדין בסך את
סכית:

טור ס"א:

ס"א. סוכין גמי:

טור ס"א סימן ע"ג ע"ד

הלכות

סוכה

זמנים קנט

תקרה שאין עליה מעוזב שדיא המיט והאכנים אלא נסרים תקועין בלבד הרי זו פסולה
 שהרי לא נעשו לשם סוכה אלא לשם בית לפיכך אם פקפק הנסרים והניד הסמסרים מקמץ עיניו הניע
 לשם סוכה הרי זו כשרה ובלבד שלא יהיה בכל נסר ונסר ד' טפחים וכן אם נטל אחד והכיל:
 מביתים והניח במקומו ככך כשר לשם סוכה הרי זו כשרה: ט סוכה שנעשה טורס סמין תרלס
 כהלכתה מכל מקום כשרה אף על פי שלא נעשה לשם מצוה והוא שתהיה עשויה לצל
 כגון סוכת גורים וסוכת בהמה וכל כיוצא בהן אבל סוכה שנעשית מאלוה פסולה לפי
 שלא נעשית לצל וכן החוטט בגרש ועשהו סוכה אינה סוכה שהרי לא עימר גרש זה
 לצל לפיכך אם עשה בתחלה חלל טפח במשך שבעה לשם סוכה וחפס בה אחרי כן
 והשלימה לעשרה כשרה שהרי נעשה סכך שלה לצל: י חבילי קש וחבילי עצים
 וחבילי זרדין אין מסככין בהן גזירה שמה יעשה אותן חבילות על גוו כדי ליבשן ומלך
 וישב תחתיהן לשם סוכה והוא מתחלה לא עשה סכך זה לצל ונמצאת כסוכה שנעשית
 מאלוה ואם התירן כשרות ואין חבילה פחותה מעשרים וחמשה בדים: יא חבילות
 קטנו שאגרו אותן למניין מסככין בהן וכן החותך ראש הדקל והתיריות אגודות בומסככין
 בו שאגרו בידי שמים אינו כאבילה ואפי' קשר ראשי התיריות כולן מצד האחד שנמצאו
 בחבילה אחת אחד משני ראשי בידי שמים ואח' בידי אדם מסככין בה שהאגוד עץ אחד
 אינו חבילה וזו בעץ אחד היא שהרי אגודה בידי שמי' וכן כל אגד שאינו עשוי לטלטלו
 אינו אגד: יב העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית הדלה עליה
 עלי האילנות וסוכך על גבן ואחר כך קצצן אם היה הסיכך הרבה מהן כשרה
 ואם לא היה הסיכך שהיה מתחלתו כשר הרבה מהן צריך לנענע אותן אחר קציצתן כדי
 שתהיה עשויה לשם סוכה: יג עירב דבר שמסככין בו בדבר שאין מסככין בו
 וסיכך בשניהם אף על פי שהכשר יתר על הפסול פסולה סיכך בזה לעצמו ובוה לעצמו
 זה בצד זה אם יש בסכך פסול שלשה במקו' אחד בין באמצע בין מן הצד הרי זו פסולה:
 יד בדא בסוכה קטנה אבל בסוכה גדולה סכך פסול באמצע פוסל בארבעה
 טפחים פחות מכאן כשרה ומן הצד פוסל בארבע אמות ופחות מכאן כשרה כיצד בית
 שנפחת באמצעו וסיכך על מקום הפחת וכן חצר המוקפת אכסדרה שסיכך עליה וכן
 סוכה גדולה שהקיפה בדבר שאין מסככין בו בצד הדפנות מלמעלה אם יש משפת
 הסכך הכשר ולכותל ארבע אמות פסולה פחות מכאן רואין כאילו הכותל נעקם ויחשב
 זה הסכך הפסול מגוף הכותל וכשרה ודבר זה הלכה למשה מסיני: טו ואי זו היא
 סוכה קטנה כל שאין בה אלא שבעה טפחים על שבעה טפחים וגדולה כל שישאר בה
 יותר על סכך הפסול שבעה טפחים על שבעה טפחים סכך כשר: יז סיכך בדבר
 פסול ודבר כשר זה בצד זה ואין במקום אחד מסכך הפסול רוחב שלשה טפחים אלא
 פחות אם היה כל הסכך הכשר יותר על כל הסכך הפסול כשרה ואם היה זה כמו זה
 בצמצום אף על פי שאין במקום אחד שלשה הרי זו פסולה מפני שסכך פסול כפרוץ
 הוא נחשב: יז פרש עליה בגד מלמעלה או שפרש תחתיה מפני הנשך פסולה
 פרשו כדי לנאותה כשרה וכן אם סיככה כהלכתה ועיטרה במיני פירות ובמיני מגדים
 וכלים יתלוין בה בין בכותליה בין בסכך כדי לנאותה כשרה: יח גוי סוכה אין
 במעטין

עין בטור סס:
 טור סס ביעין תרכט:
 ורדין עכשין סמותבין
 אותם כהותקן לסין
 סטורפו בלענו:
 מריות הס כפת
 תמרים:
 טור סס מיעין תרכז
 ממנ עשין ענ ועש:
 טור סס מיעין תרלכ
 סמנ עשין ענ:
 טור סס ומננס:
 טור סס מיעין תרכט
 כסדר עיניו כפילת
 סעליס יתק הסוכה:

ממעטין בגובהה אבל ממעטין ברחבה היו נזויה הסוכה מופלגין מגגה ד' טפחים או יותר :
 פסולה שנמצא היושב שם כאילו אינו תחת הסכך אלא תחת הנויין שהן אוכלין וכלים
 שאין בסככין בהן יט סכך שהיו בו הלונות הלונות שהאור נראה מהן אם יש
 בכל האויר ככל מקום המסוכך הרי זו פסולה מפני שהחמה תהיה מרובה מצלחה וכל
 שהחמה מרובה על הצל אינו סכך ואם היה הסכך רב על האויר כשרה כ בר"א
 בשלא היה במקום אחד אויר שלשה טפחים אבל אם היה אויר ג' טפחים בין באמצע בין
 מן הצד הרי זו פסולה עד שימעטנו משלשה מיעט בדבר הפסול כוון כרים וכסתרות
 אם סוכה גדולה היא כשרה ואם בסוכה קטנה פסולה עד שימעטנו בדבר שמסככין בו
 היה רוב הסיכוך צל מרובה מחמתו ומיעוטו חמתו מרובה מצלתו הואיל וצללת הכל
 מרובה מחמת הכל כשרה בא דרך הסיכוך להיות קל כרי שיראו ממנו הככבים
 הגדולים היתה מעובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה היה הסיכוך
 מדובלל והוא הסיכוך שיהיה מקצתו למעלה ומקצתו למטה כשר ובלבד שלא יהיה בין
 העולה והיורד שלשה טפחים ואם היה ברוחב זה העולה טפח או יותר אע"פ שהולגובה
 יותר מ' טפחים רואין אותו כאילו ירד למטה ונגע בשפת זה היורד והוא שיהיה מכוון
 כנגד שפת היורד כב העושה סוכה על גבי סוכה התחתונה פסולה כמי שעשה
 סוכה בתוך הבית והעליונה כשרה בר"א שהתחתונה פסולה בשניה גובה הלל העליונה
 עשרה טפחים או יותר והיה ג' התחתונה יכול לקבל כרים וכסתות של עליונה אפילו על
 ידי הדחק אבל אם אין גובהה של עליונה עשרה או שלא היתה התחתונה יכולה לקבל
 כרים וכסתות של עליונה אפילו על ידי הדחק אף התחתונה כשרה והוא שלא יהיה
 גובה שתיהן יותר על עשרים אמה שהתחתונה בסכך העליונה היא נותרת כנ

טור סס סימן תרל"ב
 עין בטור סס
 טור סימן תר"כ
 סעף עשין ע"ג

מטה שבתוך הסוכה אם גבוהה עשרה טפחים היושב תחתיה לא יצא ידי חובתו מפני
 שהיא כסוכה בתוך כוכה וכן כ"ל"ה שיש לה ג' אפילו טפח אם גבוהה עשרה טפחים אין
 ישנן בה בסוכה וכן המעמיד ארבעה עמודים ופרש סדין עליהן אם גבוהין עשרה הרי
 כד אבל שני עמודים שפרש עליהן סדין וכן כ"ל"ה שאין
 בגגה טפח אפילו גבוהין כל שהן מותר לישן תחתיהם בסוכה שאינן כסוכה בתוך כוכה
 מפני שאין לה ג' כה סוכה שאולה כשרה זכך הגזולה כשרה כיצד אם תקף על
 חבירו והוציא או מסוכתו גזולה וישב בה יצא שאין הקרקע גזולה ואם גזל עצים ועשה מהן
 סוכה יצא תקנת חכמים היא שאין לבעל העצים לא דמי עצים בלבד ואפילו גזל כסרים
 והגיתן ולא תכרן ולא שנה בהן כלם יצא העושה סוכתו ברשות הרבים הרי זו כשרה

עין בטור סס
 טור סימן תר"כ
 סעף עשין ע"ג

טור סס סימן תרל"ב
 סימן סס
 כ"ל"ה פ' אהל שע"ב
 גבי מנות חתנים
 טור סס סימן תרל"ו
 וע"ס

פרק ששי

נשים

ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה סומטוס וא דרונינוס חייבין מספק
 וכן מי שחציו עבד וחציו בין חורין חייב קטן שאינו צריך לאמו שהוא
 כבן חמש ככן שש חייב בסוכה מדרבי סופרים כדי להנכו במצות ב חולים
 ומשמשהן פטורים מן הסוכה ולא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חש בראשו ואפ"ל
 חש בעינו מצטער פטור מן הסוכה הוא ולא משמשיו ואי וחו מצטער זה שאינו יכול
 לישן

טור סס סימן תרמ"ו
 סעף עשין ע"ג

הלכות סוכה זמנים קס

לישן בסוכה מפני הרוח או מפני הזובין והפרעושין וכיוצא בהן או מפני הריח **ו**
האבל חייב בסוכה וחתן וכל השושבינן וכל בני הוהה פטורין מן הסוכה כל שבעת ימי עין בטור סס סקלס
המשתה **ד** שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה הולכי דרכים מולק בוס:
ביום פטורין מן הסוכה ביום ותיבין בלילה הולכי דרכים בלילה פטורים מן הסוכה טור סס סקלס
בלילה וחייבים ביום שומרי העיר ביום פטורין מן הסוכה ביום ותיבין בלילה שומר **ה** כמג עסקין עג:
העיר בלילה פטורין מן הסוכה בלילה ותיבין ביום שומרי גנות ופרדסים פטורין בין
ביום ובין בלילה שאם יעשה השומר סוכה ידע הנגב שיש לשומר מקום קבוע ויבוא
ויעוב מן מקום אחר **ה** כיצד היא מצות השיבה בסוכה שיהיה אוכל ושותה ודר **ו** טור סס סקלס
בסוכה כל שבעת הימים בין ביום בין בלילה כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה וכל
שבעת הימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע שנאמר בסוכות תשבו שבעת
ימים כיצד בלילה הנאסים ומצעות הנאצות בסוכה וכלי שהייה כגון אישיות וכוסות בסוכה
אבל כלי אכילה כגון קדרות וקערות חוץ לסוכה המגורה בסוכה ואם היתה סוכה קטנה
מניחה חוץ לסוכה **ו** אוכלין ושותין וישנים בסוכה כל שבעה בין ביום ובין בלילה
ואסור לאכול סעודה חוץ לסוכה כל שבעה אלא אם אכל אכילת עראי כביצה או פתוח
או יותר מעט ואין ישנין חוץ לסוכה אפי' שנת עראי ומותר לשתות מים ולאכול פירות
חוץ לסוכה ומי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה אפילו מים הרי זה משובח **ז** עין בדברי סקלס
אכילה בלילה זום טוב הראשון בסוכה חובה אפילו אכל כזית פת יצא ידי חובתו
מכאן ואילך רשות רצה לאכול סעודה סועד בסוכה רצה אינו אוכל כל שבעה אלא
פירות או קליות חוץ לסוכה אוכל כדון אכילת מצה בפסח **ח** מי שהיה ראשו
וירובו בסוכה ושלחנו בתוך ביתו או חוץ לסוכה ואכל הרי זה אסור ואילו לא אכל בסוכה
עד שיהיה שלחנו בתוך הסוכה גזירה שמה שמן אחר שלחנו ואפילו בסוכה גדולה:
ט כל שבעת הימים קורא בתוך הסוכה וכשמבין ומדקדק במה שיקרא יבין חוץ
לסוכה כרי שתהיה דעתו מיושבת עליו **י** המתפלל רצה שתפלל בסוכה או חוץ
לסוכה ירדו גשמים הרי זה נכנס לתוך הבית מאימתי מותר לפנות משיררו לתוך הסוכה
טפות שאם פלו לתוך התכשיל יפסד אפילו תכשיל של פול היה אוכל בסוכה וירדו
גשמים ונכנס לביתו ופסקו גשמים אין מחייבין אותו לחזור לסוכה כל אותו הלילה עד
שיגמור סעודתו היה ישן וירדו גשמים בלילה ונכנס לתוך הבית ופסקו הגשמים אין
מטריחין אותו לחזור לסוכה כל אותו הלילה לא ישן בביתו עד שיעלה עמוד השחר **יא**
גמר מלאכול ביו השביעי בשחר לא יתיר סוכתו אבל מוריד הו' את כליו ומפנה אותן מן
המנחה ולמעלה אין לו מקו לפנות פוחת בה ד' על ד' ואם הוצרך לסעוד בשאר היו צרי
לאכול בסוכה שמצותה כל שבעה **יב** כל זמן שיכנס לישב בסוכה כל שבעה מברך
קוד' שישב אקבו לישב בסוכה ובלילי ט' ראשון מברך על הסוכה ואח"כ על הזמן ומסדר
כל הברכות על הכוס נמצא מקדש מעומד ומברך לישב בסוכה ויושב ואח"כ מברך על
הזמן וכוח היה מנהג רבותי ורבני ספרד לקדש מעומד בליל ראשון של חג הסוכות כמו
שבארנו **יג** בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים וישבין בסוכה שמנה ימים
וביום השמיני שהוא ט' ראשון של שמיני עצרת יושבין בה ואין מברכין לישב בסוכה **יד** עין סקלס

וכן

הלכות

לולב

ומנים

וכן שומטום ואנדרוניוס לעולם אין מברכין לישב מפני שהן זייביס מספק ואין מברכין מספק יד גמר מלאכול ביום השמיני מוריד כליו ומפנה אותה אין לו מקו להוריד את כליו אם חיתה קטנה מכניס בה מגורה ואם חיתה גדולה מכניס בה קדרות וקערות וכוצא בהן כדי להכיר שהיא פסולה ושכבר נגמרה מצותה ומפני שהוא יוסטוב אינו יכול לפתות בה ולפסלה: טו מי שלא עשה סוכה בין בשוגג בין במזיד עושה סוכה בחולו של מועד אפילו בסוף יום שביעי עושה סוכה שמצותה כל שבעה עצי סוכה אסורין כל שמנרטימי התג בין עצי דפנות בין עצי סכך אין ניאותין מהן לדבר אחר כל שמנה הימים מפני שיום השביעי כלו הסוכה מוקצת עד בין השמשות והואיל והוקצת לבין השמשות של שמיני הוקצת לכל היום: יז וכן אוכלין ומשקין שתולין בסוכה כדי לנאותה אסור להסתפק מהן כל שמנה ואם התנה עליהן בשעה שתלאן ואמר איני נודלסמן כל בין השמשות הרי זה מסתפק מהן בכל עת שירצה שהרי לא הקצת אותן ולא חלה עליהן קדושת הסוכה ולא נחשבו כמותות.

מזר פה סימן תרמו
סימן עמין ענ:

טור טס סימן תרלו
טור טס סימן תרלח
ועיין טס סימן תרמו
סימן טס:

הלכות לולב פרק שביעי

המרים האמורות בתורה הן חריות של דקל כשיצמחו קודם שיתפרדו העלין שלהן לכאן ולכאן אלא כשיחיה כמו שרביש והוא הנקר לולב:

כפות

מזר פה סימן תרמא
סימן עמין עז:

ב פרי עץ הדר האמור בתורה הוא אתרוגי וענף עץ עבות האמור בתורה הוא ההדס שעליו חופין את עצו כגון שיהיו שלשה עלין או יותר על כן נבועול אחר אבל אם היו שני העלין בשוה זה כנגד זה והעלה השלישית למעלה מהן אין זה עבות אבל נקרא הדס שוטה: ג ערבי נחל האמורות בתורה אינן כל דבר הגדל על הגנה אלא מין ידוע הוא הנקרא ערבי נחל עלה שלו משוך כנהל ופיו חלקוקנה שלו אדום וזה הוא הנקרא ערבה ורוב מין זה גדל על הגתלים לכך נאמר ערבי נחל ואפילו היה גדל בסדבר או בהרים כשרי ד ויש מין אחר דומה לערבה אלא שעלה שלו עגול ופיו דומה למסר וקנה שלו אינו אדום וזהו הנקרא צפצפה והיא פסולה ויש שם מין ערבה שאין פיה העלה שלה חלק ואינו כמסר אלא יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי סגל קטן וזה כשר וכל הדברים האלו מפי השמועה ממש רבינו נתפרשו: ה ארבעה מינין אלו מצוה אחת הן ומעכבין זה את זה וכילין נקראים מצות לולב ואין פוהתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואם לא נמצא אחד מהן אין מביאים תחתיו מין אחר הדומה לו: ו מצוה מן המובחר לא וד לולב והדס וערבה ולעשות שלשתן אגודה אחת וכשהוא נוטלם לצאת בהן מברך תחלה על נטילת לולב והואיל וכולן סמוכין לו ואחר כך נוטל האגודה היות בימינו ואתרוג בשמאלו ונוטלן דרך גדילתן שיהיו עקריהן למטה לארץ וראשיהן למעלה לאויר ואם לא אגרו ונטלן אחר אחר יצא והוא שיהיו ארבעתן מצויין אצלו אבל אם לא היה לו אלא מין אחד או שחסרו מין אחד לא יטול עד שימצא השאר: ז כמה נוטל מהן לולב אחד ואתרוג אחד ושני ברי ערבה ושלשה ברי הדס ואם רצה להוסיף בהדס ובערבה כדי שתהיה אגודה גדולה מוסיף ונומי מצוה הוא אבל שאר המינין

טור טס סימן תרמו
חופין: טורו חכסין:
ונבעל כלענו וואסקין:
טור טס סימן תרמו

מזר: טורו האגודה
שערין בה הכמרים
סינה כלענו:
תלמים: פי פניעות
קטנות: עגל: טורו
המלמט שכו חותבין
השכלים שהיו עושין
כו פניעות קטנות
עמורה כלענו:

כל הלכות הלן:
כמור פה סימן תרנא
וכמונ טס:

הלכות לולב זמנים קסא

המניין אין מסיפין על מנינם ואין נורעין מהן ואם הוסיף או גרע פסל: ח כמה טור לח סימן תרכ"ט
 שיעור אורך כל מין מהם לולב אין פחות מארבעה טפחים ואם היה ארוך כל שהוא
 כשר ומדידתו משררתו בלבד לא מראש העלים והדס וערכה אין פחות מש' ש"ט טפח'
 ואם היו ארוכין כל שהן כשרים ואפילו אין בכלל בד ובד אלא ג' עלין לחין כשרים והוא
 שיהיו בראש הכר ואם אחד הלולב צריך שיהיו שדרו של לולב יוצא מן ההדס והערכה
 טפח או יותר ושיעור אתרוגו אין פחות מכביצה ואם היה גדול כל שהוא כשר: ט
 משיגביה ארבעה מינין אלו בין שהגביהן כאחת בין בזה אחר זה בין בימין בין בשמאל
 יצא והוא שיגביהן דרך גדילתן אבל שלא דרך גדילתן לא יצא ומצוה כהלכתה שיגביה
 אגודה של ג' מינין בימין ואתרוג בשמאל ויוליך ויביא ויעלה ויוריד וינענע הלולב ג'
 פעמים בכל רוח ורוח: י כיצד מוליך ומנענע ראש הלולב שלשה פעמים ומביא
 ומנענע ראש הלולב ג' פעמים וכן בעליה וירידה והיכן מוליך ומביא בשעת קריאת ההלל
 בהודו לה' כי טוב תחלה וסוף ובאנא ה' הושיעה נא וכל היום כשר לנטילת לולב ואינו
 נוסל בליה: יא עשה לאגודהו גימון של כסף ושל זהב או שכרד עליה סדין
 ונטלה יצא לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה והוא שיהיה דרך כבוד ודרך הודו
 שכל שהוא לנאותו אינו חוצץ אבל אם נתן את המנין האלו בעצץ או בקדרה ונטלה
 לא יצא ירי חובתו: יב אגוד את הלולב עם ההדס והערכה והבריל בין הלולב
 ובין ההדס במטלת וכיוצא בה הרי זה חוצץ הבריל בעלי הדס אינו חוצץ שמין
 במינו אינו חוצץ ויש לו לאגוד את הלולב בחוט או במשיחה ובכל מין שירצה הואיל
 ואין אגידתו מעכבת: יג מצות לולב להנטל ביום הראשון של חג בלבד בכל מקום
 ובכל זמן ואפילו בשבת שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון ובמקדש לברונוטלין אותו
 בכל יום ויום מ' ימי החג שנאמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם וכו' חל יום השבת להיות
 בחוק ימי החג: יד אינו ניטל בשבת גזירה שמא יוליכנו בידו ד' אמות ברשו הרבים כמו שגזרו
 בשופר: יז ולמה לא גזרו גזירה זו ביו' טוב הראשון מפני שהוא מצוה מן התורה
 ואפילו בגבולין נמצא שאין דינו ודין שאר הימים שזה שבשאר ימי החג אין אדם חייב
 ליטול לולב אלא במקדש: טו משחרב בית המקדש התקינו שיהיה לולב ניטל
 בכל מקום כל שבעת ימי החג וכו' למקדש וכל יום ויום מברך עליו אקבו על נטילת
 לולב מפני שהיא מצוה מדבריי סופרים ותקנה זו עם כל התקנות שהתקין רבן יוחנן בן
 זכאי משחרב בית המקדש כשיבנה בית המקדש יחזרו הרברים ליושנן: יז בזמן
 שבית המקדש קיים היה לולב ניטל ביו' הראשון שחל להיות בשבת וכן בשאר המקומות
 שירעו בודאי שיום זה הוא יום החג בארץ ישראל אבל המקומות הרחוקים שלא היו
 יודעים בקביעת ראש חודש לא היו נוטלין הלולב מספק: יח ומשחרב בית המקדש
 אסרו חכמים ליטול את הלולב בשבת ביום הראשון ואפילו בני ארץ ישראל שקדשו
 את החדש מפני בני הגבולין הרחוקין שאינן יודעין בקביעת החדש כדי שיהיו הכל שווין
 בדבר זה ולא יהיו אלו נוטלין בשבת ולא אין נוטלין הואיל וחוב יום ראשון בכל מקום
 אחד הוא ואין שם מקדש להתלות בו: יח ובזמן הזה שהכל עושין על החשבון
 נשאר הרבר כמות שהיה שלא ינטל לולב בשבת כלל לא בגבולין ולא בארץ ישראל

טור לח סימן תרכ"ט
 ע"כ סע"כ
 עין בטור ס"ט
 טור ס"ט סימן תרכ"ט
 ניעון של הל"כ סנין
 ט"כ וט"כ כפ"ט כ"ג
 סמוכין כ"ג
 טור ס"ט וסע"כ
 מסימא קורדולס:
 טור ס"ט סימן תרכ"ט
 ויקרא כ"ג ע'
 דברים י"ב י"ג
 ס"כ כ"ג סע"כ

ואפילו ביום ראשון ואעפ"י שהכל יודעין בקביעת החדש וכבר בארנו שעיקר האיסור
 בנטילת הלולב בשבת גזירה שמא יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים: יס כל
 שהייב בשופר ובסוכה חייב בנטילת הלולב וכל הפטור משופר וסוכה פטור מנטילת
 לולב קטן היודע לנגעע חייב בלולב מדברי סופרים כדי להגנו במצות: כ הלכה
 למשה מסיני שמביאין במקדש ערבה אחרת חוץ מערבה שבלולב ואין אדם יוצא ידי
 חובתו בערבה שבלולב ושיעורה אפילו עלה אחד בכד אחד: כא כיצד היתה
 מצותה בכל יום יום משבעת הימי' היו מביאין מורכבות של ערבה וזוקפין אותן על צדדי
 המזבח וראשיהן כפופין על גבי המזבח ובעת שהיו מביאין אותה וסודרין אותה חוקעין
 ומריעין וחוקעין חל יום שבת להיות בתוך החג אין זוקפין ערבה אלא אסק חל יום
 שביעי להיות בשבת וזוקפין אותה בשבת כדי לפרספה שהיא מצוה: כב כיצד היו
 עושין מביאין אותה מערב שבת למקדש ומניחין אותה בניגיות של זהב כדי שלא יכמשו
 העלין ולמחר זוקפין אותה על גבי המזבח ובאין העם ולקחין ממנה ונוטלין אותה כדרך
 שעושין בכל יום וערבה זו הואיל ואינה בפרוש בתורה אין נוטלין אותה כל שבעת ימי
 החג זכר למקדש אלא ביום השביעי בלבד הוא שנוטלין אותה בזמן הזה כיצד עושדה
 לוקח בר אחד או ברין הרבה חוץ מערבה שבלולב וחובט בה על הקרקע או על הכלי
 פעמים או שלש בלא ברכה שדבר זה מנהג נביאים הוא: כג ככל יום ויום היו
 מקיפין ארץ המזבח בלולביתן בידיהן פעם אחת ואומרין אנה ה' הושיעה נא אנה ה'
 הצליחה נא וביום השביעי מקיפין את המזבח שבע פעמים וכבר נהגו ישראל בכל
 המקומ' להניח תיבה באמצע בית הכנסת ומקיפין אותה בכל יום כדרך שהיו מקיפין את
 המזבח זכר למקדש: כד כך היה המנהג בירושלם יוצא אדם מביחו שחרית
 ולולבו בידו ונכנס לבית הכנסת והוא בידו מתפלל והוא בידו ויוצא לבקר חולים ולנחם
 אבליים והוא בידו וכשיכנס למדרש משלחו לביתו ביד בנו או ביד עבדו: כה
 מקבלת אשה הלולב מיד בנה או מיד בעלה ומחזירתו למים בשבת בזמן שהיו נוטלין
 לולב בשבת וביום טוב מוסיפין על המים ובמועד מחליפין המים: כו הדס שבלולב
 אסור להריתו מפני שאינו ראוי אלא לרית והואיל והוקצה למצוה יהיה אסור להרית
 בו אבל אתרוג מותר להרית בו שהרי הוקצה למצוה מאכילה: כז ואסור לאכול
 אתרוג כל יום השביעי מפני שהוקצה למקצת היום הוקצה לכולו ובשמיני מותר באכילה
 ובזמן הזה שאנו עושין שני ימים אעפ"י שאין נוטלין לולב בשמיני האתרוג אסור בשמיני
 כדרך שהיה אסור בשביעי בזמן שהיו עושין שני ימים מפני הספק שהוא ספק שביעי
 אפריש שבעה אתרוגין לשבעת הימים כל אחת ואחת יוצא בה ליומה ואוכלה למחר:

טור סס סימן תרכו
סימן עזין עד

טו וטורות וענטים

גביות כלום של זכב
מלפין מים כדי שלא
יכמשו עליהן:

טז סס סימן תרמג

טז סס סימן תרמ

טז סס סימן תרנב
סימן סס

טז סס סימן תרנב

טז סס סימן תרנב

טז סס סימן תרמב
סימן סס

פרק שמיני

ארבעת

מינין האלו שהן לולב והדס וערבה ואתרוג שהיה אחד מהן יבש או
 גזול או גנוב אפילו לאחר יאוש או שהיה מאשרה הנעבדת אעפ"י
 שבטלו האשרה מלעבדה או שהיה של עיר הנדחת הרי זה פסול היה אחד מהן של עז'
 לא יטול לכהלה ואם נטל יצא היה כמוש ולא גמר ליבש כשר ובשעת הדחק או
 בשעת

טז סס סימן תרעט
סימן סס

הלכות לולב זמנים קסב

הסכנה לולב היבש כשר אבל לא שאר המינין: ב אתרוג של ערלה ושל תרומה
 שמאה ושל טבל פסול של רמאי כשר שאיפשר שיפקד נכסיו ויהיה עני שמוחר לו
 לאכול רמאי אתרוג של תרומה טהור ושל מעשר שני בירושלם לא יטול שבא יכשירו
 לטומאה ואם נטל כשר: ג לולב שנקטם ראשו פסול נסדק אם נתרחקו שני
 סדקיו זה מזה עד שיראו כשנים פסול היה עקום לפניו שהרי שדרו כוב בעל חטוטר
 פסול היה עקום לאחריו כשר שזו היא ברייתו נעקס לאחד מצדדיו פסול נפרדו עליו
 זה מעל זה ולא נדלדלו בעלי התריות כשר נפרצו עליו והו' שידלדלו משרדו של לולב
 בעלי התריות פסול: ד בריית עלין של לולב כך היא כשהן גדלין גדלין שנים שנים
 ודבוקין מגבוגב כל שני עלין הדבוקין הוא הנקרא תיומת' נחלקה התיומת פסול היו
 עליו אחת אחת מתחלת ברייתו ולא היה להם תיומת פסול לא היו עליו זה על גב זה
 כדרך כל הלולבין אלא זה תחת זה אם ראש זה מגיע לעיקר של מעלה ממנו עד שנמצ'
 כל שררו של לולב מכוסה בעלין כשר ואם אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה
 פסול: ה הדם שנקטם ראשו כשר נשרו רוב עליו אם נשתירו שלשה עלין
 בקן אחד כשר היו ענביו מרובות מעליו אם ירוקות כשר ואם אדום' או שחורות פסול
 ואם מעטן כשר ואין ממעטין אותן ביום טוב לפי שהוא כמתקן עבר וליקטן או שליקטן
 אחר אחד לאכילה הרי זה כשר: ו ערבה שנקטם ראשה כשרה נפרצו עליה
 פסולה: ז אתרוג שניקב נקב מפולש כל שהוא פסול ושאינו מפולש אם היה
 כא'סר או יתר פסול חסר כל שהוא פסול ניטל דרו והוא הראש הקטן ששונתו בו
 פסול ניטל העץ שהוא תלוי בו בא'לן בעיקר האתרוג ונשאר מקומו גומא פסול עלתה
 החזית עליו אם בשנים ושלש מקומות פסול ואם במקום אחד אם עלתה על רוכו פסול
 ואם עלה על דרו ואפילו כל שהוא פסול נקלף הקרום החיצון שלו שאינו מחסרו אלא
 ישאר ירוק כמות שהוא ברייתו אם נקלף כולו פסול ואם נשאר ממנו כל שהוא כשר:
 ח אתרוג שהוא תפוח סרוח כבוש שלוק שחר לבן מנוכר ידוק ככרת' פסול
 גדלו בדפוס ועשהו כמין בריה אחרת פסול עשהו כמין ברייתו אע"פ שעשהו כמין דפין
 דפין כשר התיס והכוסר כשר מקום שהתארוגין שלהן קעין שחרות מעוטר כשרין
 ואם היו שחורי' ביותר כאדם כושי הרי זה פסול בכל מקום: ט כל אלו שאמרנו
 שהם פסולין מפני מומין שבארנו או מפני גזל וגנבה ביום טוב ראשון בלבד אבל ביום
 טוב שני עם שאר הימים הכל כשר והפסולות שהיא משום עז או מפני שאותו אתרוג
 אסור באכילה בין ביום טוב ראשון בין בשאר ימי פסול: י אין אדם יוצא ביום
 טוב ראשון של חג בלולבו של חכרו שישאלנו ממנו עד שיתננו לו במתנה נתן לו על
 מנת להחזירו הרי זה יוצא בו ידי חובתו ומחזירו שמתנה על מנת להחזיר שמהמתנה
 ואם לא החזירו לא יצא שנמצא בגיול ואין נותנין אותו לקטן שהקטן קונה ואינו מקנה
 לאתריסמן התורה הנמצא שאם החזירו לו אינו חוזר ואחד הלולב ואחד כל מין ומין מד
 מינין שבו אם היה אחד מהן שאלו אין יוצאין בו ביום טוב ראשון: יא שותפין שקנו
 לולב או אתרוג בשותפות אין אחד מהן יוצא בו ידי חובתו בראשון עד שיתן לו חלקו
 במתנה האתין שקנו אתרוגין מתמיסת הבית ונטל אחד מהן אתרוג יוצא בו אם יכול

הטור כתב על זה
 ספק לחלק:
 טי' על ידי כמי' טעו
 כל לשמו בני יוכסג
 טור אם מיין תרעו
 סענ עסין עד
 עיין בטור סס
 טור סס מיין תרעו
 סענ סס
 טור סס כי' תרעו סס
 מווי' תרעו י' לפתח
 תפוח מעבין נפיש
 וסרו מלסין סרסון:
 כבוס כל קונכוסטט
 שלוק ליבאטו: תינס
 דל סני א'תרוגין כלסד
 כוסר ל' כנור כסלג
 וסמנ פבל סתניס:
 והטור כתב סירעו
 סכל ספסולין כסו
 ספסולין כלאסן כך
 ספסולין כל ו' מן ספסול
 ו' סמסר עין כסעסס

טור אס סימן תלכס לאכלו ואין האהין מקפידין בכך יצא ואם היו מקפידין לא יצא עד שיהנו לו חלקם
 פרים: טור סכסוס במתנה ואם קנה זה אתרוג וזה פריש או שקנו כאחד אתרוג זה מין ופריש מתפסרת
 כלעז קונוכיו וכלעז הבית אינו יוצא באתרוג עד שיתן לו חלקו במתנה ואעפ שאם אכלו אין מקפידין עליו:
 ישמעאל סספרג: יב אעפ שכל המועדות מצוה לשמוח בהם בדג הסוכות היהו במקדש ש יום שמתה
 דברים יב יב יתירה שנושמתם לפני אלהיכם שבעת ימים וכיצד היו עושין ערב יום טוב הראשון
 היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם
 אלו ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון וכן בכל יום יום מימי חולו של מועד
 מתחילין מאחר שיקריבו המיד של בין הערבים לשמוח לשאר היום עם כל הלילה:
 יג והיאך היתה שמהו זה ההליל מכה ומנגיין בכנור ובגבלים ובמצלותים וכל אחד
 ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו ומי שידע נפה בפה ורוקדין ומספקין ומספחין
 ומפזיזין ומכרכיזין כל אחד ואחד כמו שידוע ואומרים דברי שיר ותושבחות ושמהו זה
 אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב: יד מצוה להרבות בשמחה זו ולא היו
 עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות
 והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגיזין ומשמחין
 במקדש בימי החסוכות אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע:
 טו שהשמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה
 גדולה היא וכל המונע עצמו משמחה זו ראויה להפרע ממנו שנאמ' תחת אשר לא עבדת
 את השם אלהיך בשמחה ובטוב לבב: וכל המגיס דעתו והולק כבוד לעצמו ומתכבד
 בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטא ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך:
 יז וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה
 וכן דוד מלך ישראל אמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני ואין הגדולה והכבוד לא
 לשמות לפני השן והמלך דוד מפוז ומכרכר לפניו וכ':

סקליל פי סרס סקול
 כלו מכלו סור סקול
 בערכי מוצאר:
 מספקין פרטי הכאת
 כף על ירך: ומספקין
 הכאת כף אל כף:
 מפזיזין ומכרכיזין ענין
 סקלד וקיסוף וליגו
 עלשון והמלך דוד
 מסו ומכרכר:
 דברים כס יז
 משלי כס ו
 סאול כ ו ככ
 סס

הלכות שקלים

מצות עשה אחת והיא ליתן כל איש כחצית השקל בכל שנה וביאור מצוה זו בפרק יא:

פרק ראשון

מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה
 אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ושואל מאחרים או מוכר כסות
 שעל כתפו ונתן מחצית השקל כסף שנה העשיר לא ירבה והל לא ימעט וכו' ואינו
 נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת:
 ב מנין כסף האמור בהורה כנונס ובמפתה ובמוצאי שם רע והורג ענד הוא כסף הוא
 שקל הנאמר בכל מקו בתורה ומשקלו שלש מאות ועשרי שעורה וכבר הוסיפו חכמים
 עליו ועשו משקלו כמשקל המטבע הנקרא סלע בזמן בית שני וכמה הוא משקל הסלע
 שלש מאות וארבע ושמונים שעורה בינונית: ג הסלע ארבעה דינרין והדינר שש
 מעין

הלכות שקלים זמנים קסג

פעין ומעה היא הנקראת בימי משדה רבינו גרה ומעה היא שני פונדיונין ופונדיון שני איסרין ופרוטה אחת משמנה באיסר נמצא משקל המעה והיא הגרה שש עשרה שעורות ומשקל האיסר ארבע שעורות ומשקל הפרוטה חצי שעורה: ד ועור מטבע אחר היה שם שהיה משקלו שתי סלעים והוא היה נקרא דרכון ואלו המטבעות כולן שאמרנו ובארנו משקל כל אחד מהם הן שמשערין בהן בכל מקום וכבר בארנום כדי שלא אהיה צריך לפרש משקלם בכל מקום: ה מחצית השקל זו מצותה שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן אפילו היה אותו מטבע גדול משקל הקדש ולעולם אינו שקול פחות מחצי השקל שהיה בימי משה רבינו שהוא משקלו מאה וששים שעורה: ו בזמן שהיה מטבע של אותו זמן דרכונות היה כל אחד ואחד נותן במחצית השקל שלו סלע ובזמן שהיה המטבע סלעים היה נותן כל אחד במחצית השקל שלו חצי סלע שהו שני דנרין ובזמן שהיה המטבע חצי סלע היה כל אחד ואחד נותן במחצית השקל אותו חצי הסלע ומעולם לא שקלו ישראל במחצית השקל פחות מחצי שקל של תורה: ז הכל חייבין ליתן מחצית השקל כהנים לויים וישראלים וגרים ועבדים משוחררים אבל לא נשים ולא עבדים ולא קטנים ואם נהנו מקבלין מהם אבל הגוים שנתנו מחצית השקל אין מן קבלין מהם קטן שהתחיל אביו ליתן עליו מחצית השקל שוב אינו פוסק לא נותן עליו בכל שנה ושנה עד שיגדיל ויתן על עצמו: ח השקלים אינן נהגין אלא בפני הבית ובזמן שבית המקדש קיים נותנין את השקלים בין בארץ ישראל בין בחוצה לארץ ובזמן שהוא חרב אפילו בארץ ישראל אין נותנין: ט באחד באדר משמיעין על השקלים כדי שיכין כל אחד ואחד מחצית השקל שלו ויהיה עתיד ליתן בחמשה עשר בו ישבו השולחנין בכל מדינה ומדינה ותובעין בנחת כל מי שיתן להם יקבלו ממנו ומי שלא נתן אין כופין אותו ליתן בחמשה ועשר בו ישבו במקדש לגבות ומכאן ואילך כופין את מי שלא נתן עד שיתן וכל מי שלא יתן ממשכנין אותו ולוקחין עבדו בעל כרחו ואפילו כסותו: י כל מי שאינו חייב בשקלים אעפ שדרכו ליתן או הוא עתיד ליתן אין משכנין אותו ואין ממשכנין את הכהנים לעולם מפני דרכי שלום לא כשיחצו מקבלין מהן ותובעין אותן עד שיתנו:

פרק שני

ביעד כונסין השולחנים את השקלים בכל מדינה ומדינה מניחין לפניהם שתי תיבות שוליהן ההיכה רחבין מלמטה ופיה צר מלמעלה כמין שופר כדי שישליכו לתוכן ולא יהיה איפשר ליקח מהן בנחת ולמה עושין שתי תיבות אחת שמשליכין בה שקלים של שנה זו והשנייה מניחין בה שקלי שנה שעברה שגובין ממנו שלא שקל בשנה שעברה: ב ובמקדש היה לפניהם תמיד יג תיבות כל תיבה כמין שופר ראשונה לשקלי שנה זו ושנייה לשקלי שנה שעברה: ג שליטת לכל מי שיש עליו קרבן שתי תורים או שני בני יונה אחד עולה ואח' חטאת משליך דמיה לתיבה זו רביעית לכל מי שיש עליו עולת העוף כלבד משליך דמיה לתיבה זו חמישית למי שנתגרב מעות לקנות עצים למערכה ששית למי שהתגרב מעות ללבונה שביעית

למי שהתנדב זהב לכפורת שמינית למוהר הטאת כגון שהפריש מעות לחטאה ולקח
 חטאת והותיר מן המעות ישליך השאר לתוכה תשיעית למותר אשם עשירית למותר
 קיניזים וזבות ויולדות אחת עשרה למותר קרבנות נזיר. שתים עשרה למותר אשם
 מצורע. שלש עשרה למי שהתנדב מעות לעולת בהמה: ג ושם כל דבר שיהיו
 מעותיו בתוך התיבה כתוב על התיבה מ-חוץ ותנאי ב' היא על כל המותרות שיקריבו
 עולת בהמה נמצאת למד שכל המעות הנמצאות בשש התיבות האחרונות לעולת
 בהמה ועורותיהן לכהנים כשאר כל העורות וכל המעות שבתבה שלישית ליקח בהן
 עופות חציין עולות וחציין חטאות ושברביעית כולן עולת העוף: ד בכל מדינה
 ומדינה כשגובין השקלים משלחין אותן ביד שלוחים למקדש ויש להם לצרף אותם
 בדגרי זהב מפני משאוי הדרך והכל מתקבצין למקדש ומניחין אותן בלשכה אחת מן
 הלשכות במקדש וסוגרין כל דלתותיה במפתחות והותמין עליה חותמות וממלאין מכל
 השקלים שיתקבצו שם שלש קופות גדולות שיעור כל קופה כדי שתכיל תשעה סאין
 והשאר מניחין אותו בלשכה וזה שבתוך הקופה הוא הנקרא תרומת הלשכה וזה שישאר
 שם יותר על מה שיש בקופות הוא הנקרא שירי הלשכה: ה בשלשה פרקים
 בשנה תורמין את הלשכה בראש חרש ניסן ובראש חרש תשרי קודם יום טוב או אחריו
 וקודם עצרת בטו יום וכיצד תורמין אותה אחד נכנס לפנים מן הלשכה והשוטרין
 עומדין בחוץ והוא אומר להם אתרום והן אומרין לו תרום תרום תרום שלשה פעמים
 ואח' כך ממלא שלש קופות קטנות כל קופה מהן מכילה שלש סאין מאותן שלש קופות
 הגדולות ומוציאן לחוץ כדי להסתפק מהן עד שיכלו: ו וחוזר וממלא אותן השלש
 קופות הקטנות מן שלש הגדולות פעם שנייה קודם עצרת ומסתפקין מהן עד שיכלו
 וחוזר וממלא אותן פעם שלישית מן השלש קופות הגדולות בתשרי ומסתפקין מהן עד
 שיכלו עד ראש חרש ניסן ובראש חרש ניסן תרומין מתרומה ויש להם הספיקו להן
 השקלים שבשלש קופות הגדולות וכלו עד שלא הגיע ניסן תזורין ותורמין משרי הלשכה:
 ז שלש קופות הקטנות שהוא תורם בהם ומוציאן לחוץ כתוב עליהן אלף בית
 זימל כדי שיתפקו מן הראשונה עד שתכלה ואחר כך מסתפקין מן השנייה ואח' כך
 מסתפקין מן השלישית ותורם ראשונה מן הקופה האחת הגדולה ומחפה איתה הגדולה
 במטפחת ותורם השנייה מהקופה הגדולה השנייה ומחפה אותה הגדולה במטפחת
 ותורם השלישית מן הקופה הגדולה השלישית ואינו מחפה אותה במטפחת כדי שתהיה
 ניכרת שכה סיים ויתחיל ממנה בתחלה בפעם שיהי כשיכנס קודם עצרת ותורם
 הראשונה מן הגדולה שהיתה מגולה ומחפה אותה ותורם השנייה מן הגדולה שתרם
 ממנה בראשונה תחלה ומחפה אותה ותורם השלישית מן הגדולה הסמוכה לה ואינו
 מחפה אותה כדי שיתחיל ממנה בתחלה בפעם שלישית כשיכנס בתשרי עד שנמצא
 תורם ראשונה ושנייה ושלישית הקטנות מכל אחת ואחת מן הגדולות: ח כשהוא
 תורם שלש קופות אלו תורם את הראשונה לשם ארץ ישראל והשנייה לשם כרכין
 המוקפין לה ולשם כל ארץ ישראל והשלישית לשם ככל ולשם מדי ולשם המדינות
 ורחוקי' ולשם שאר כל ישראל ט כשהוא תורם סתכוין לתרום על הגבוי שיש בלשכה
 ועל

ועל הגבוי שעדיין לא הגיע ללשכה ועל העמיד לגבות כדי שיהיו או השקלים שהוציאן להסתפק מהן כפרח על כל ישראל וכאלו הגיעו כל שקליהן ללשכה ונתרמה מהן תרומה זו כי כשיכנס התורם לתרום לא יכנס בכגד שאיפשר להחבא בו כסף ולא במנעל ולא בסנדל ולא בחמילה ולא בקמיע שמא יחשדו אותו העם ויאמרו החביא ממעות הלשכה תחתיו כשתרמח ומדברים היו עמו משעה שיכנס עד שעה שיצא כדי שלא יתן לחוד פיו ואעפ"י שנהרין כל כך עני או מי שהוא נבהל להקן לא תרום מפני החזר שנאמר והייתם נקיים מה ומישראל :

פרק שלישי

חצאי

השקלים הכל צריכין להקן כדי שיתן כל אחד ואחד חצי שקל שהו' חייב לפיכך כשהיה אדם הולך אצל השולחני ומצרף שקל בשני חצאין יתן לו תוספת על השקל ואותה התוספת נקראת קלבון לפיכך שנים שנתנו שקל שניהם חייבין בקלבון ב כל מי שאינו חייב בשקלים כגון שתי נשים או שני עבדים שנתנו שקל פטורין מן הקלבון וכן אם היה אחד חייב ואחד פטור נתן החייב על יד הפטור כגון איש שנתן שקל עליו ועל אשה או עבר פטור מן הקלבון וכן הכהנים פטורין מן הקלבון והשוקל על יד הכהן פטור מן הקלבון הנותן שקל עליו ועל העני או על שכנו או על בן עירו אם נתנו להם מתנה פטור מן הקלבון שהרי נתן חצי שקל מתנה כדי להרבות בשקלים ואם נתן להם החצי ששקל על ידם דרך תלויה עד שיהווירו לו כשתמצא ידם חייב בקלבון ד האחיז שעדיין לא חלקו מה שהניח להם אביהן וכן השותפין שנתנו שקל על ידי שניהם פטורין מן הקלבון בראשיותן שנשאו ונתנו במעות השותפין ונשתנה עין המעות אבל אם הביא זה מעותיו וזה מעותיו וערבום ועדיין לא נשתנו המעות ולא הוציאום הרי אלו חייבין בקלבון נשאו ונתנו ולאחר זמן חלקו וחזרו ונשתתפו חייבין בקלבון עד שישאו ויתנו בשותפות זו האחרונה וישתנו המעות :

ה האחיז והשותפין שהיה להן בהמה וכספים וחלקו בכספים חייבין בקלבון אעפ"י שעדיין לא חלקו בהתמח ואם חלקו בהמה ולא חלקו הכספים פטורין מן הקלבון עד שיחלקו הכספים ואין אומרין הרי הם עומדין לחלוקה ה הנותן שקל להקדש כדי שיחשבו לו מחצית השקל שהוא חייב בה ויטול חצי שקל ממה שנובה מן האודים חייב שני קלבונות שאילו היה השקל כולו לשקלים היה חייב קלבון אחד ז כמה הוא שיעור הקולבון בזמן שהיו נותנין במחצית השקל שני דינרין היה הקולבון חצי מעה שהוא אחד משנים עשר דינר ומעולם לא נתן הקלבון פחות מזה והקלבונות אינן כשקלים אלא מניחין אותן השולחנים בפני עצמן עד שישתפק מהן ההקדש ח

מי שאבר שקלו חייב באחריותו עד שימסרנו לגובר בני העיר ששלחו את שקליהן ביד שליח ונגנבו או אבדו אם שומר חנם הוא הרי זה נשבע להם ונפטר כדן כל שומרי חנם וכן חוזרין ונותנין שקליהן פעם שנייה ואם אמרו אנשי העיר הואיל ואנו משלמין שקלנו אין רצוננו שישבע השליח שהוא נאמן לנו אין שומעין להקן לפי שתקנת חכמים

היא שאין הקדש יוצא בלא שנועה נמצאו השקלים הראשונים אחר שנשבע השליח
 אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להן לשנה אחרת והראשונים יפלו לשקלי השנה
 והאחרונים יפלו לשקלי שנה שעברה: **ט** שלחו את שקליהן ביד שומר שכר
 שהרי הוא חייב בגנבה ואבדה ואבדו ממנו באונס כגון שלקחום לסטים מוויינין שהו פטור
 דואין אם אחר שנתרמה התרומ' נאנס נשבע השליח לגזברים ובני העיר פטורי' שהתורם
 תורם על הגבוי ועל העתיד לגבות וברשות הקדש הן ובני העיר מה היה להן לעשות
 הרי לא מסרו אלא לשומר שכר שהוא חייב בגנבה ואבדה אבל האונס אינו מצוי ואם
 אבדו קודם שנתרמה התרומה עדיין ברשו בני העיר הם והשליח נשבע לבני אנשי העיר
 והן משלמין: **י** נשבע וגבו שקלים שנית ואחר כך החזירוהם הליסטים אלו ואלו
 שקלים ואין עולין להן לשנה אחרת והשניים יפלו לשקלי שנה שעברה יש מי שאומר
 שהשקלים הראשונים שיפלו לשקלי השנה הם השקלים שנגבו בתחלה ואבדו או
 נאנסו וחזרו ויש מי שאומר שהשקלים הראשונים הן שהגיעו ליד הגזבר תהלה:

יא הנותן חצי שקל לתברו להוליכו לשולחני לשקול אותו על ידו והלך ושקלו על
 ידו עצמו כדי שלא ימשכנו אותו אם נתרמה התרומה מעל השוקל שזה השוקל ברשות
 הקדש הוא שכבר הרמו על העתיד לגבות ונמצא זה הציל עצמו בממון הקדש ונהנה
 בשקל הזה ואם לא נתרמה התרומה לא מעל והוא חייב ליתן לתברו חצי שקל שנתן
 לו: **יב** וכן הוול או הגונב חצי שקל ושקלו יצא והוא חייב לשלם לבעלים שנים
 או להוסיף חומש הנותן מהצית השקל מן הקדש ונתרמה תרומה ממנו כשיסתפקו
 ממנו ותחייב במעילה ויצ'די מהצית השקל נתנו ממעו מעש' שני ואכל כנגדו בירושלם
 מדמי שביעית יאכל כנגדו בקרושת שביעית היה של עיר הנדחת לא עשה כלום: **יג**
 המפריש שקלו וסבור שהוא חייב בו ונמצא שאינו חייב לא קדש המפריש שני ונמצא
 שאינו חייב לא אחר אם בזה אחר זה האחרון לא קדש ואם בבת אחת האחד שקלים
 והשני מותר שקלים הפריש שקלו ומת יפול לנדבה: **יד** הלוקח מעות בידו ואמר
 אלו לשקלי או שהיה מלקט מעה מעה או פרוטה פרוטה וכשהתחיל ללקט אמר הריני
 מלקט מעות לשקלי אפילו לקט מלא כים נותן מהן חצי שקל שהוא חייב בו והשאר
 חולין שמותר השקלים חולין: **טו** מעות שנמצאו בין תיבה של שקלים לתיבת
 של נדבה קרוב לשקלי' יפלו לשקלים קרוב לנדבה יפלו לנדבה מהצה על מחצה יפלו
 לנדבה מפני שהנדבה כולה עולה לאישים והשקלי' מסתפקין מהן לעולו ולדברי אהרי':
יז וכן כל המעות הנמצאים בין כל תיבה ותיבה יפלו לקרוב נמצאו מחצה על מחצה אם
 בין עצים ללבונה נמצאו יפלו ללבונה בין קנים לגזלי עולה יפלו לגזלי עולה זה הכלל
 חולין אחר הקרוב בכלן מחצ' על מחצ' להחמיר וכל המעו' הנמצאו' בהר הבית חולין
 שאין הגזבר מוציא מעו' מתרומ' הלשכה עד שהוא מחללן על הבחמו' שלוקח לקרבנות:

פרק רביעי

תרומה

הלשכה מה יעשה בה לוקחין ממנה תמידין של כל יום והמוספין וכל
 קרבנות הצבור ונסכיהם והמלה שמוחזין בו כל הקרבנות וכן העצים

אם לא הביאו עצים ולא נמצאו אלא בדמים והקטרת ושכר עשייה ולחם הפנים ושכר עושה לחם הפנים והעמר ושתי הלחם ופרח ארומה ושעיר המשתלח ולשון של זהודית שקושרין בין קרניו כל אלו באין מתרומת הלשכה: ב אבל פה העלם דבר של צבור ושעירי עז בתולה וזבין להן ואינן באין מתרומת הלשכה פרכות של היכל תחת בנין עשויו ואינן באין מתרומת הלשכה לא מקדשי בדיק הכית אבל פרכות של שערים באין מתרומת הלשכה המנורה וכלי שרת מצותן שיבואו ממוחר הנסכים ובהלכות כלל המקדש והעובדין בו יתבאר מה הוא מותר הנסכים ואם לא היה להן מותר נסכים יביאו מתרומת הלשכה בגדי כחונת בין בגדי כהן גדול בין שאר בגדי הכהנים שעובדין בתן במקדש הכל מתרומת הלשכה: ג כל הכהמות הנמצאות בירושלם או בתוצה לה בקרוב ממנה באות עולות כמו שיתבאר בפסולי המוקדשי ונסכיהן באין מתרומת הלשכה וכן מי ששלח עולתו ממדינה אחרת ולא שלח עמה דמי נסכיה יביאו נסכיהם מתרומת הלשכה: ד גר שמת וחניה זבתים אם יש לו נסכים קרבין משלו ואם לאו באין מתרומת הלשכה כהן גדול שמת ולא מנו אחר תחתיו מקריבין את החבתין מתרומת הלשכה מבקרי מומין שבירושלם ותלמידי חכמים המלמדין הלכות שחיטה לכהנים והמלמדין להם הלכות קמיצה ונשים המגדלות בניהן לפרה ארומה כולן נוטלין שכון מתרומת הלשכה וכמה הוא שכון כמו שיפסקו להן בית דין: ה בשנת השמטת שחיא הפקר שוכרין בית דין שומרין שישמרו מקצת ספויחין שצמחו כדי שיביאו מהן העומר ושתי הלחם שאין באים אלא מן החדש ואלו השומרין נוטלין שכון מתרומת הלשכה ו מי שהתנדב לשמור כהנס אין שומעין לו משום בעלי זרוע שמא יבואו ויטלוס מהן לפיכך תקנו להם חכמים שישלו שכן מן הלשכה כדי שיפראשו הכל מאותו מקום שאלו שומרין שם ו מניה ספרים שבירושלם נוטלין שכון מתרומת הלשכה דנינן שרנן את הגולנין בירושלם נוטלין שכון מתרומת הלשכה וכמה היו נוטלים תשעים מנה בכל שנה ואם לא הספיקו להן אעפי שלא רצו מוסיפין להן כדי צרכן הם ונשיהם ובניהם ובני ביתן: ז כבש היו בונין מחד הכית להר המשה שעליו מוציאין פרה ארומה וכן היו עושין כבש שמוציא עליו שעיר המשתלח ושניהם נעשין משירי הלשכה וכן מובח העולה וההיכל והעזרות נעשין משירי הלשכה אמת האים שבירושלם ותומת ירושלם וכל מגדלותיה וכל צרכי העיר באין משירי הלשכה וגוי שהתנדב מעות לרבנים האלן או שהתנדב לעשות עמהן כהנס אין מקבלין ממנו ואפי' גר תושב שנאמר לא לכם ולגו לבנות בית לאלהינו ונאמר ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלם: ט מותר תרומת הלשכה וכן מותר שירי הלשכה לוקחין בו זכרים ויקרבו כולן עולות שתנאי בית דין הוא על כל המתורות שיקרבו עולת בהמה אבל לא עולת העוף שאין בקרבנות הצבור עוף ואו העולות הנאין ממוחר השקלים הם הנקראי קין למזבח: י שקלים שלא הספיקו להן לכל קרבנות הצבור מוציאין את הראוי להם מקדשי בדיק הכית אבל אין בדיק הכית מוציא את הראוי לו מקדשי המזבח: יא ושיגיע ראש חדש ניסן אין מקריבין קרבנות צבור אלא מתרומת חדשה ואם לא באה אחרת לוקחים מן הישנה לפיכך אם הגיע ראש חדש ניסן ויש עמהן כהמות לתמידין מתרומה

עולת כקמיה ב

הלכות קדוש החדש זמנים

מתרומה ישנה פודין אותן ויוצאין להולין אע"פ שהן תמידין ופלו דמ'הן לתרומה ישנה שמקיצין בה את המזבח שתנאי בית דין הוא על כל הבהמות שלוקחין לתמידין שאם לא יהיו צריכין להן יצאו להולין: יב וכך היו עושין בסותר הקטרת משיגער ראש חדש ניסן מחללין אותו על שכר האומנין וחוזרין מעות השכר לקיץ המזבח ונוטלין האומנין מותר הקטרת בשכרן וחוזרין ולוקחין את הקטרת מהן מתרומה חדשה כפי להקריבה ממעות תרומ' חדשה ואם אין להן תרומה חדשה מקטירין אותה מתרומ' שנת:

פינן עטין ע"פ

הלכות קדוש החדש

היא מצות עשה אחת והיא לחשב ולידע ולקבוע באי זה יום תחלה כל חדש מחדש השנה וביאור מצוה זו בפרקים אלו:

פרק ראשון

חדשי השנה הם חדשי הלבנה שנאמ' עולת חדש בחדשו ונאמר החדש הוא לכם ראש חדשים כך אמרו חכמים הראה לו הקב"ה למשה במראה הנבואה דמות לבנה ואמר לו כזה ראה וקדש והשנים שאנו מחשבין הם שני החמשה שנאמר שמור את חדש האביב ב ונמנה יתרה שנת החמה על שנת הלבנה קרוב מאוד עשר יום לפיכך כשיתקבץ מן התוספת הזאת כמו שלשים יום או פחות מעט או יתר מעט מוסיפין חדש אחד ועושין אותה השנה שלש' עשר חדש והיא הנקראת שנה מעוברת שא"א להיות חשנה יב חדש וכך וכך ימים שנ' לחדשי השנה חדשים אתה מונה לשנה ואי אתה מונה ימים: ג הלבנה נסתרת בכל חדש ואינה נראית כמו שני ימים או פחות או יותר מעט כמו יום אחד קודם שתדבק בשמש בסוף החדש וכמו יום אחד אחר שתדבק בשמש ותראה במערב בערב ובליל שתראה במערב אחר שנסתרה ה' תחלה החדש ומונין אותו היום תשעה ועשרים יום ואם יראה הירח ליל שלשים יהיה יום שלשי' ראש החדש ואם לא יראה יהיה ראש החדש יום אחד ושלשי' יהיה יום שלשים מחדש שעבר ואין נוקקין לירח בליל אחד ושלשים בין שנראה בין שלא נראה שאין לך חדש לבנה יתר על שלשים יום: ד חדש שיהיה תשעה ועשרים ויראה ירח בליל שלשים נקרא חדש חסר ואם לא יראה הירח והיה החדש שעבר שלשים יום נקרא חדש מעובר ונקרא חדש מלא וירח שיראה בליל שלשים הוא הנקרא ירח שנה' בזמנו ואם נראה בליל אחד ושלשים ולא נראה בליל שלשים הוא הנקרא ירח שנראה בליל עכור: ה אין ראית הירח מסורה לכל אדם כמו שנת כראשית שכל אחד מונה ששה ושוכת בשביעי' אלא לבית דין הדבר מסור עד שי' קדשוהו בית דין ויקבעו אותו היום ראש חדש הוא שיהיה ראש חדש שנאמ' החדש הזה לכם עדות זו תהיה מסורה לכם: ו בית דין מחשבין כחשבונות כדרך שמחשבים האיציגונין שיערין מקומות הכוכבים ומהלכם וחוקרין ומדקרקין עד שידעו אם איפשר שיראה הירח בזמנו שהוא ליל שלשים או איפשר אם ידעו שאיפשר שיראה יום וסבין ומצפין לעדים כל

כפדנר כח ה' פמות יב כ

דצום י"ב

פמות כ ב

כל סכנ'יש סל'ס
בס'פ'ש'עין עו
וכסור ס'ט'ן פ'בו
ופ'ש:

היום

הלכות קדוש החדש ומנים קסו

היום כולו שהוא יום ל' אם באו עדים ודרשום וחקרום כהלכה ונאמנו דבריהם מקדשין אותו ואם לא נראה ולא באו עדים משלימין שלשים ויהיה חדש מעובר ואם ידעו בחשבון שאי אפשר שיראה אין יושבין יום שלשים ואין מצפין לעדים ואם באו עדים יודעין בודאי שהן עידי שקר או שנראית להם דמית לבנה מן העבים ואינה הלבנה הודאית: ז מצות עשה מן התורה על בית דין שיחשבו וידעו אם יראה הירא או לא יראה ושידרשו את העדים עד שיקדשו את החדש וישלחו ויודיעו שאר העם באי זה יום הוא ראש חדש כדי שידעו באי זה יום הן המועדות שנאמר אשר תקראו אותם מקראי קדש ונאמר ושמרת את החקקה הזאת למועדה: ח אין מחשבין וקובעין חדשים ומעברין שנים אלא בארץ ישראל שנאמר כי מציון תצא תורה ודבר המידושלם ואם היה אדם גדול בחכמה ונסמך בארץ ישראל ויצא לחוצה לארץ ולא הניח בארץ ישראל כמותו הרי זה מחשב וקובע חדשים ומעבר שנים בחוצה לארץ ואם נודע לו שנעשה בארץ ישראל אדם גדול כמותו ואין צריך לומר גדול ממנו הריזה אסור לקבוע ולעבד בחוצה לארץ ואם עבר וקבע ועיבר לא עשה כלום:

ויקרא כג
סמות יג
טע"ג

פרק שני

אין כשר לעדות החדש אלא שני אנשים כשרין הראויין להעיד בכל דבר ודבר אבל נשים ועבדים הרי הן כשאר פסולי עדות ואין מעידין. אבובנו שראו את הירח ילכו לבית דין להעיד לא מפני שעדות החדש כשרה בקרובים אלא שאם ימצא אחר מהן פסול מפני שהוא גזול וכיצא בו משאר הפסולות יצטרף השני עם אחר ויעידו וכל הפסול לעדות מדברי סופרים אעפ"י שהוא כשר מן התורה פסול לעדות החדש: ב דין תורה שאין מרקדיקין בעדות החדש אפילו קדשו את החדש על פי עדים ומצאו זוממין בעדות זו הרי זה מקודש לפיכך היו בראשונה מקבלין עדו' החדש מכל אדם מישראל שכל ישראל בחוקת כשרות עד שידוע לך שזה פסול משקלקלו המניין והיו שוכרין אנשים להעיד שראו והם לא ראו התקינו שלא יקבלו בית דין עדות החדש לא מעדים שמכרין בית דין אותן שהן כשרים ושיחיו דורשין וחוקרין בעדות: ג לפיכך אם לא יהיו בית דין יודעים את העדים שראו את הירח משלהין אנשי העיר שנראה בה עם העדים שראו עדים אחרים שמוכיזין אותן לבית דין ומודיעין אותן שאלו כשרים הם ואחר כך מקבלין מהם: ד בית דין מחשבין בדרכים שהאיציטגינין מחשבין בהן ויודעין הלבנה כשתראה כחדש זה אם תהיה בצפון השמש או בדרום ואם תהיה רחבה אוקצרה ולהיכן יהיו ראשי קרניה נושין וכשיבאו העדים להעיד בודקין אותם כיצד ראייתם אותה בצפון או בדרום להיכן היו קרניה נוטות כמה היתה גבוהה בראיית עיניכם וכמה הייתה רחבה אם נמצאו דבריהן מכוונין למדה שנודע בחשבון מקבלין אותן ואם לא נמצאו דבריהם מכוונין אין מקבלין אותן: ה אמרו העדים ראונוהו במים או בעכים או בעששית או שראו מקצתו ברקיע או מקצתו בעכים או במים או בעששית אין זו ראייה ואין מקדשין על ראייה זאת אמר אחד ראיתי גבוה בעיני כמו שתי קומות ואמר השני כמו שלש קומות היה גבוה מצטרפין אמר האחד כמו שלש קומות

קמות והשני אמר כמו חמש אין מצטרפין ומצטרף אחד מהן עם שני שייעיד כמותו או יהיה בנייהן קומה אחת ו אמרו ראינוהו בלא כונה וכיון שהתבוננו בו ונתכווננו לראותו להעיד שוב לא ראינוהו אין זו עדות ואין מקדשין עליה שמא עבס נתקשח ונראו כלבנה וכלו והלכו להן אמרו עדים ראינוהו ביום תשעה ועשרים שחרית במזרח קודם שתעלה השמש וראינוהו ערבית במערב כליל שלשי' הרי אלו נאמנים ומקדשין על ראייה זו שהרי ראוהו בזמנו אבל הראייה שאמרו שראוהו בשחרית אין נזקקין לזה שאין אנו אחראין לראיית שחרית ובידוע שהעבים הם שנתקשרו ונראה להם כלבנה וכן אם ראוהו בזמנו ובליל עיבורו לא נרא' הרי אלו נאמנים שאין אנו אחראין לא לראיית ליל שלשים בלבד: כיצד מקבלין עדות החדש כל מי שראוי להעיד שראה את הירח בא לבד ובר' מכניסין אותן כולן למקום אחד ועושין להם סעודות גדולות כדי שיהיו העם רגילין לבא וזוג שבא ראשון בודקין אותן ראשון בבדיקות שאמרנו מכניסין ארז הגדול ושואלין אותו נמצאו דבריו מכוונין לחשבון סכניסין ארז חבירו נמצאו דבריהם מכוונין ערותן קיימת ושאר כל הזוגות שואלין אותן ראשי דברים לא שצריכין להם אלא כדי שלא יצאו בפחי נפש כדי שיהיו רגילין לבוא: ח ואחר כך אחר שתתקיים העדות ראש בית דין אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש ואין מקדשין את החדש אלא בשלשה ואין מחשבין אלא בשלשה ואין מקדשין אלא חדש שנראה בזמנו ואין מקדשין אלא ביום ואם קדשוהו בלילה אינו מקודש ואפילו ראוהו בית דין וכל ישראל ולא אמרו בית דין מקודש עד שחשכה ליל אחד ושלשים או שנחקרו העדים ולא הספיקו בית דין לומר מקודש עד שחשכה ליל אחד ושלשים אין מקדשין אותו ויהיה החדש מעובר ולא יהיה ראש חדש אלא יום אחד ושלשים אעפ"י שנראית בליל שלשים שאין הראית קובעת אלא כד שאמרו מקודש הן שקובעין: ט ראוהו בית דין עצמן בסוף יום כט אם עדין לא יצא כוכב בליל שלשים בית דין אומרי' מקודש מקודש שעדין יום הוא ואם ראוהו בליל שלשי' אחר שיצאו שני כוכבים למחר משיבין שני דינין אצל אחד מהן ויעידו השנים בפני השלש ויקרשוהו השלשה: י בית דין שקדשו את החדש בין שנגזין בין מועטין בין אנוסין הרי זה מקודש וחייבין הכל לתקן המועדות על היום שקדשו בו אעפ"י שזה יודע שטעו חייב לסמוך עליהן שאין הדבר מסור אלא להם ומי שצוה לשמור המועדות הוא צוה לסמוך עליהן שנאמר אשר תקראו אתם וכו':

פרק שלישי

עדים שראו את החדש אם היה בנייהן ובין מקום שיש בו בית דין מהלך לילה יום או פחות הולכין ומעדין ואם היה בנייהן יתר על כן לא ילכו שאין עדותן אחר יום שלשים מועלת שכבר נחעבר החדש: ב עדים שראו את החדש הרי אלו הולכין לבד להעיד ואפילו היה שנת שנאמר אשר תקראו אתם בסעודתם וכל מקום שנאמר מועד דחה את השבת לפיכך אין מהלכין אלא על ראש חדש ניסן ועל

הלכות קדוש החדש זמנים קסו

ועל ראש חודש תשרי בלבד מפני תקנת המועדות ובוטל שבית המקדש קיים מחללין
 על כולן מפני קרבן מוסף שבכל ראש חודש וחדש שהוא דוחה את השבת: ו כשם
 שמחללין העדים שראו את החדש את השבת כך מחללין עמחן העדים שמוכיח אותן
 בכד אם לא היו בד מכירין את הרואים ואפילו היה זה שמוריע אותן לבד עד אחד הרי
 זה הלך עמחן ומחלל מספק שמא ימצא אחר ויצטרף עמו: ד היה העד שראה
 את החדש בליל השבת חולה מרכיבין אותו על החמור ואפילו במטה ואם יש להן
 אורב בדרך לוקחין העדים בידן כלי זיין ואם היה דרך רחוקה לוקחים בידם מזונות
 ואפילו ראהו גדול ונראה לכל לא יאמרו כשם שראינוהו אנתנו ראוהו אחרים ואין אנו
 צריכין לחלל את השבת אלא כל מי שיראה החדש ויהיה ראוי להעיד ויהיה בנו ובין
 המקום שקבוע בו בית דין לילה ויום או פחות מצוה עליו לחלל את השבת ולילך
 ולהעיד: ה בראשונה היו מקבלין עדות החדש בכל יום שלשים פעם אחת
 נשתהו העדים מלבא עד בין הערבים ונתקלקלו במקדש ולא ידעו מה יעשו אם יעשו
 עולה של בין הערבים שמא יבאו העדי ואי אפשר שיקריבו מוסף היום אחר תמיד של בין
 הערבים עמדו בית דין והתקינו שלא יהיו מקבלין עדות החדש אלא עד המנחה כדי
 שיהא שהות כיום להקריב מוספין ותמיד של בין הערבים ונסמיהן: ו ואם הגיע
 מנחה ולא באו עדים עושין תמיד של בין הערבים ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה
 נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש ומקריבים מוסף למחר לפי שלא היה מקדשין אותו
 אחר מנחה: משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי ובית דינו שיהו מקבלין עדות
 החדש כל היום כולו ואפילו באו עדים יום שלשים בסוף היום סמוך לשקיעת החמה
 מקבלין עדותן ומקדשין יום שלשים בלבד: ז כשמעברין בית דין את החדש
 מפני שלא באו עדים כל יום שלשים היו עולין למקום מוכן ועושין בו סעודה ביום אחד
 ושלשים שהראש חודש ואין עולין לשם בלילה אלא בנשף קודם עלות השמש ואין
 עולין לסעודה זו פחות מעשרה ואין עולין לדה אלא בפת דגן וקטנית ואוכלין בערת
 הסעודה וזו היא סעודת מצוה של עיבור החדש האמורה בכל מקום: ח בראשונה
 כשהיו בד מקדשין את החדש היו משיאין משואות כראשי ההרים כדי שידעו הרחוקים
 משקלקלו הכותים שהיו משיאין משואות כדי להטעות את העם התקינו שיהו שלוחים
 יוצאין ומודיעין לרבים ושלוחים אלו אינן מחללין לא את יום טוב ולא את יום הכפורים
 ואין צריך לומר שבת שאין מחללין את השבת לקימו אלא לקדשו בלבד: ט על
 ששה חדשים היו שלוחים יוצאין על ניסן מפני הפסח ועל אב מפני התעניות ועל
 אלול מפני ראש השנה כדי שישבו מצפין ביום שלשים לאלול אם נודע להם שקדשו
 בית דין יום שלשים נוהגין אותו היום קדש בלבד ואם לא נודע להן נוהגין יום שלשים
 קדש יום אחד ושלשים קדש עד שיבואו להם שלוחי תשרי ועל תשרי מפני תקנת
 המועדות ועל כסליו מפני חנוכה ועל אדר מפני הפורים ובוטל שבית המקדש קיים
 יוצאין אף על אייר מפני פסח קטן: י שלוחי ניסן ושלוחי תשרי אין יוצאין אלא
 ביום ראש חודש אחר שתעלה השמש עד שישמעו מפי בית דין מקודש ואם קדשו בית
 דין בסוף יום תשעה ועשרים כמו שאמרנו ושמעו מפי בית דין מקודש יוצאין מבערב
 ושלוחי

מלך עכברין אוריס
 גדולי כראשי הסרים
 כדי להעורר האכס'
 הרמוקים טקדשו את
 המדש וענין משיאין
 מלשון וישאס דוד
 ואכסני: טעול כס

ושלחתי שאר הששה חרשים יש להם לצאת מבערב אחר שנראה הירח אעפ"ש עדין
לא קדשו בית דין את החדש הואיל ונראה החדש יצאו שהרי למחר כודאי מקדשין
אותו בית דין: יא כל מקום שהיו השלוחין מגיעין היו עושין את המועדות זמן
טוב אחד ככתוב בתורה. ובמקומות הרחוקים שאין השלוחים מגיעין אליהם היו עושין
צניימי מפני הספק לפי שאינם יודעים יום שקבעו בו בית דין את החדש איהו יום הוא:
יב יש מקומות שהיו מגיעין אליהם שלוחי ניסן ולא היו מגיעין להן שלוחי תשרי
ומן הדין היה שיעשו פסח זמן אחד שהרי הגיעו להן שלוחין וידעו באיזה יום נקבע
ראש חדש ועשו י"ט של חג הסוכות שני ימים שהרי לא הגיעו אליהם השלוחין וכדי
שלא לחלוק במועדות התקינו חכמים שכל מקום שאין שלוחי תשרי מגיעין שם עושין
שני ימים אפילו זמן טוב של עצרת: יג וכמה בין שלוחי ניסן לשלוחי תשרי שני
ימים ששלוחי תשרי אינן מהלכין באחד בתשרי מפני שהוא יום טוב ולא בעשרי בו
מפני שהוא יום הכפורים: יד אין השלוחין צריכין להיותן שנים אלא אפילו אחד
נאמן ולא שלוחי בלבד אלא אפילו תגר משאר העם שנא כדרכו ואמר אני שמעתי
מפי בית דין שקדשו את החדש ביום פלו נאמן ומתקנין את המועדות על פיו שדבר
זה דבר העשוי להגלות הוא ועד אחד כשר נאמן עליו: טו בית דין שישובו כל
יום שלישי ולא באו עדים והשכימו בנשף ועברו את החדש כמו שבארנו בפר"ז והוא
ארבעה או חמשה ימים באו עדים רחוקים והעידו שראו את החדש בזמנו שהוא ליל
שלישם ואפילו באו בסוף החדש מאימין עליהן או מגדול ומטריפין אותם בשאלות
ומטריחין עליהן בבדיקה ומדקדקין בעדותם ומשתדלין ב"ד שלא יקדשו חדש זה הואיל
ויצא שמו מעובר: יז ואם עמדו העדים בעדותן ונמצאת מכוונת וחרי העדים אנשים
יודעים ונכונים ונחקרה העדות כראוי מקדשין אותו וחוזרין ומונין לאותו החדש מיום ל'
הואיל ונראה הירח בלילי יז ואם הוצרכו ב"ד להניח חדש זה מעובר כשהיה קוד' שיבאו
העדי' או מניחין וזה הוא שאמרו מעברין את החדש לצורך יש מן החכמים הגדולים מי
שת לקבדו ואומ' לעולם אין מעברין את החדש לצורך הואיל וזכו עדים מקדשין ואין
מאיימין עליהן: יח יראה לי שאין מהלוקת החכמי' ברב זה לא בשאר הודשי חוץ
מן ניסן ותשרי או בעדי ניסן ותשרי ש' או אחר שעברו הרגלים שכבר נעשה מה שנעשה
ועבר זמן הקרבנו וזמן המועדו אבל אם באו העדי' בניסן ותשרי קודם חצי החדש מקבלין
עדותן ואין מאיימין עליהן כלל שאין מאיימין על העדים שהעידו על החדש שראוהו
בזמנו כדי לעברו: יט אבל מאיימין על עדים שנתקלקלה עדותן והרי הדבר נוטח
שלא תתקיים העדות ויתעבר החדש מאיימין עליהן כרי שהתקיים העדות ויתקיים החדש
בזמנו וכן אם באו עדים להזים את העדים שראוהו בזמנו קודם שיקדשוהו ב"ד הרי אלו
מאיימין על המזימין עד שלא תתקיים ההומה ויתקדש החדש בזמנו:

מאיימין על שון איהם
לל עיראין אונ' סיג'ו
כאמת: ועטרוסין
על שון סרוף סדעת:

פרק רביעי

מעוברת היא שנה שמוסיפין בה חדש ואין מוסיפין לעולם אלא אדר
ועושין אותה שנה שני אדרין אדר ראשון ואדר שני ומפני מה מוסיפין
חדש

שנה

הלכות קדוש החדש ואמנים קסח

חדש זה מפני זמן האביב כדי שיהא הפסח באותו זמן שנאמר שמור את חדש האביב
 שיהיה חדש זה בזמן האביב ולולי הוספת החדש היה הפסח בא פעמים בימות החמה
 ופעמים בימות הגשמים: ב על שלשה סימנים מעברין את השנה על התקופה
 ועל האביב ועל פירות האילן כיצד בד מחשבין ויודעין אם תהיה תקופת ניסן בששה
 עשר בניסן או אחר זמן זה מעברין אותה השנה ויעשו אותו ניסן אדר שני כדי שיהיה
 הפסח בזמן האביב ועל סימן זה סומכין ומעברין ואין חוששין לסימן אחר: ג וכן
 אסראו בית דין שעדיין לא הגיע האביב אלא עדיין אפל הוא ולא צמחו פירות האילן
 שדרך לצמח בזמן הפסח סומכין על בסימנים אלו ומעברין את השנה ואעפ"י שהתקופה
 קודם לששה עשר בניסן הרי הן מעברין כדי שיהיה האביב מצוי להקריב ממנו עומר
 החנופה בששה עשר בניסן וכדי שיהיו הפירות צומחין כדרך כל זמן האביב: ד
 ועל שלש ארצות היו סומכין באביב על ארץ יהודה ועל עבר הירדן ועל הגליל ואם
 הגיע האביב בשתי ארצות מאלו ובאחת לא הגיע אין מעברין ואם הגיע באחת מהן ולא
 הגיע בשתיים מעברין אם עדיין לא צמחו פירות האילן ואלו הן הדברים שהן העיקר
 שמעברין בשבילן כדי שיהיו השנים שני החמה: ה ויש שם דברים אחרים שהיו
 בית דין מעברין בשבילן מפני הצורך ואלו הן מפני הדרכים שאין מתוקנין ואין העם
 יכולין לעלות מעברין את השנה עד שיפסקו הגשמים ויתקנו הדרכים ומפני הגשרים
 שנהרסו ומצאו הנהרות מפסיקין ומונעין את העם ומסתכנין בעצמן ומתים מעברין את
 השנה עד שיתקנו הגשרים ומפני תנודי פסחים שאבדו בגשמים ואין להם מקום לצלות
 את פסחיהם מעברין את השנה עד שיבנו התנודים ויבשו ומפני גליות ישראל שנעקרו
 ממקומן ועדיין לא הגיעו לירושלם מעברין את השנה כדי שיהיה להן פנאי להגיע:
 ו אבל אין מעברין השנה לא מפני השלג ולא מפני הצנה ולא מפני גליות ישראל
 שעדיין לא נעקרו ממקומן ולא מפני הטומאה כגון שהיו רוב הקהל או רוב הכהנים
 טמאים אין מעברין את השנה כדי שיהיה להם פנאי לטהר ויעשו בטהרה אלא יעשו
 בטומאה ואם עברו את השנה מפני הטומאה הרי זו מעוברת: ז יש דברים שאין
 מעברין בשבילן כלל אבל עושין אותן סעד לשנה שצריכה עיבור מפני התקופה או
 מפני האביב ופירות האילן ואלו הן מפני הגדים והטלאים שעדיין לא גולדו או שהן
 מעט ומפני הגזלות שלא פרחו אין מעברין בשביל אלו כדי שיהיו הגדים והטלאים
 מצויין לפסחים והגזלות מצויין לראייה או למי שנתחייב בקרבן העוף אבל עושין אותן
 סעד לשנה: ח כיצד עושין אותם סעד לשנה אומרין שנה זו צריכה עיבור מפני
 התקופה שמשכה או מפני האביב ופירות האילן שלא הגיעו ועוד שהגדים קטני והגזלות
 רכים: ט אין מעברין את השנה אלא כמוזמנין לה כיצד יאמר ראש בית דין
 הגדול לפלוני ופלונני סן הסנהרין היו מוזמנין למקום פלוני שנחשב ונראה ונדע
 אם שנה זו צריכה עיבור או אינה צריכה ואתן שזמנו בלבד הן שמעברין אותה
 וככמה מעברין אותה מתחילין בשלשה דינין מכלל סנהדרין גדולה ממי שסמכו אותן
 אמרו שנים לא נשב ולא נראה אם צריכה עיבור אם לאו ואחר אמר נשב ונברק בטל
 יחד במיעוטו אמרו שנים נשב ונרא ואחר אמר לא נשב מוסיפין עוד שני מן המזמנים
 ונושאים

ספ"ג ל"ג ע"א
 על כן כי אטלנ' אבש

ונושא'ם ונותנין בדבר: ' שנים אומרין צריכה עיבור ושלשה אומרין אינה צריכה
 בסלו שנים במיעוטן שלשה אומרין צריכה עיבור ושנים אומרין אינה צריכה עיבור
 מוספין שנים מן המזומנין לה ונושא'ן ונותנין וגומרין בשבעה אם גמרו כולם לעבר או
 שלא לעבר עושין כמו שנמרו ואם נחלקו הולכים אחר הרוב בין לעבר בין שלא לעבר
 וצריך שיחא ראש בית דין גדול שהוא ראש ישיבה של שבעים ואחד מכלל השבעה
 ואם גמרו בשלשה לעבר הרי זו מעוברת והוא שיהא הנשיא עמהן או שירצה ובעיבוד
 השנה מתחילין מן הצד ולקדוש החדש מתחילין מן הגדול: יא אין מושיבין לעבוד
 השנה לא מלך ולא כהן גדול מלך מפני חילתו ומלחמותיו שמא דעתו נוטה בשבילן
 לעבר או שלא לעבר וכהן גדול מפני הצנה שמא לא תהיה דעתו נוטה לעבר כדי שלא
 יבא תשרי בימי הקור והוא טובל ביום הכפורים חמש שבילות: יב היה ראש כ"ד
 הגדול וה' הנקרא נשיא בדרך רחוקה אין מעברין אותה לא על תנאי אם רצה הנשיא
 בא ורצה הרי זו מעוברת לא רצה אינה מעוברת ואין מעברין את השנה לא בארץ יהודה
 שהשינה בתוכה שלשכנו חדרשו ואם עברה בגליל מעוברת ואין מעברין לא ביום
 ואם עברה בגלילה אינה מעוברת: יג יש לבית דין לחשב ולקבוע ולידע אי א
 שנה תהיה מעוברת בכל עת שירצה אפילו לכמה שנים אבל אין אומרין שנה פלונית
 מעוברת אלא אחר ראש השנה הוא שאומ' שנה זו מעוברת ורבר זה מפני הדחק אבל
 שלא בשעת הדחק אין מודיעין שהיא מעוברת לא באדר הוא שאומר שנה זו מעוברת
 וחדש הבא אינו ניסן אלא אדר שני אמרו לפני ראש השנה שנה זו שתכנס מעוברת
 אינה מעוברת באמירה זו: יד הגיע יום שלשים באדר ולא עברו עדיין השנה לא
 יעברו אותה כלל שאותו היום ראוי להיות רח' ניסן ומשיכנס ניסן ולא עברו אינן
 יכולין לעבר ואם עברה ביום שלשים של אדר הרי זו מעוברת באו עדים אחר שעברו
 והעידו על הירח הרי אלו מקדשין את החדש ביום שלשים ויהיה ראש חדש אדר שני
 ואילו קדשוהו קודם שיעברו את השנה שוב לא היו מעברין שאין מעברין בניסן: טו
 אין מעברין את השנה בשנת רעכון שהכל רצים לבית הגרנות לאכול ולחיות ואי אפשר
 להוסיף להן זמן לאסור החדש ואין מעברין בשביעית שיד הכל שולטת על הספיחין
 ולא ימצאו לקרב העומר ושתי הלחם ורגילין היו לעבר בערב שביעית: יז יראה
 לי שזה שאמרו חכמי אין מעברין בשנת רעכון ובשביעית שלא יעברו בהם מפני הצורך
 אבל אם היתה השנה הראויה להתעבר מפני התקופה או מפני האביב ופירות האילן
 מעברין לעולם בכל זמן: יח כשמעברין כ"ד את השנה כותבין אגרות לכל המקומות
 הרחוקין ומודיעין אותם שעברו ומפני מה עיברה ועל לשון הנשיא נכתבו ואום להן
 יודע לכם שהסכמת' אני וחברי והוספנו על שנה זו כך וכך רצות שעה ועשרים יום רצו
 שלשים יום שחדש העיבור הרשות לבית דין להוסיפו מלא או חסר לאנשים הרדוקים
 שמודיעין אותם אבל הם לפי הראיה הם עושים אם מלא אם חסר:

פרק חמישי

כל

שאמרנו מקביעות ראש חדש על הראיה ועבור השנה מפני הזמן או מפני
 הצורך

חצורך אין עושין אותו אלא סנהדרין שבארץ ישראל או בית דין הסמוכין בארץ ישראל
 שנתנו להן הסנהדרין רשות שכך נאמר למשה ולאחרן החדש הזה לכם ראש חדשים
 ומפי השמועה למדו איש מאיש ממה רבינו שכך הו' פירו' הדבר עדות זו תהיה מסורה
 לכם וכל העומר אחרים במקומם אבל בזמן שאין שם סנהדרין בארץ ישראל אין
 קובעין חדשים ואין מעברין שנים אלא בחשבון זה שאנו מחשבין בו היום: ב
 ודבר זה הלכה למשה מסיני הוא שבזמן שיש סנהדרין קובעין על פי הראייה וזמן שאין
 שם סנהדרין קובעין על פי חשבון זה שאנו מחשבין בו היום ואין נוקקין לראייה אלא
 פעמים שהיה יום שקובעין בו בחשבון זה הוא יום הראייה או קודם לו כיום או אחריו
 ביום וזו שיהיה לאחר הראייה ביום פלא הוא ובארצות שהן למערב ארץ ישראל:
 ג ומאמת' התחילו כל ישראל לחשב בחשבון זה מסוף חכמי תלמוד בעת
 שחרבה ארץ ישראל ולא נשאר שם בית דין קבוע אבל בימי חכמי משנה וכן בימי
 חכמי תלמוד ער ימי אביי ורבא על קביעת ארץ ישראל היו סומכין: ד
 כשהיתה סנהדרין קיימת והיו קובעין על הראייה היו בני ארץ ישראל וכל המקומות
 שמיניעין ליהן שלוחי תשרי עושין ימים טובים יום אחד בלבד ושאר המקומות הרחוקות
 שאין שלוחי תשרי מיניעין אליהם היו עושים שני ימים מספק לפי שלא היו יודעין יום
 שקבעו בו בני ארץ ישראל את החדש: ה בזמן הזה שאין שם סנהדרין ובית דין של
 ארץ ישראל קובעין על חשבון זה היה מן הדין שיהיו בכל המקומות עושין יום אחד בלבד
 אפילו המקומות הרחוקות שבחוצה לארץ כמו בני ארץ ישראל שהכל על חשבון אחד
 סומכין וקובעין אבל תקנת חכמים היא שיהיו במנהג אבותיהם שבידיהם: ו
 לפיכך כל מקום שלא היו שלוחי תשרי מיניעין אליו כשהיו השלוחין יוצאין יעשו שני
 ימים ואפילו בזמן הזה כמו שהיו עושין בזמן שבני ארץ ישראל קובעין על הראייה ובני
 ארץ ישראל בזמן היה עושין יום אחד כמנהגן שמעולם לא עשו שני ימים נמצא יום טוב
 שני שאנו עושין בגלות בזמן הזה מדברי סופרים שתקנו דבר זה: ז יום טוב של
 ראש השנה בזמן שהיו קובעין על הראייה היו רוב בני ארץ ישראל עושין אותו שני ימים
 מספק לפי שלא היו יודעין יום שקבעו בו בית דין את החדש שאין השלוחין יוצאין ביום
 טוב: ח ולא עוד אלא אפילו בירושלם עצמה שהוא מקום בית דין פעמים רבות
 היו עושין יום טוב של ראש השנה שני ימים שאם לא באו העדים כל יום שלשים נוהגין
 היו באותו היום שמצפין לעדים קדש ולמחר קדש והואיל והיו עושין אותו שני ימים
 ואפילו בזמן הראייה התקינו שיהיו עושין אפילו בני ארץ ישראל אותו תמיד שני ימים
 בזמן הזה שקובעין על החשבון הנה למדת שאפילו יום טוב שני של ראש השנה בזמן
 הזה מדברי סופרים: ט אין עשיית יום טוב אחר תלויה בקריבת המקום כיצד אם
 יהיה מקום בינו ובין ירושלם מהלך חמשה ימים או פחות שבנוראי אפשר שיגיעו להן
 שלוחין אין אומרים שאנשי מקום זה עושים יום טוב אחד שמי יאמר לנו שהיו השלוחין
 יוצאין למקום זה שסא לא היו שלוחין יוצאים למקום זה מפני שלא היו שם ישראל
 גאחר שהורו לקבוע על החשבון ישבו שם ישראלים שהן חייבים לעשות שני ימים או
 מפני שהיה תירוס בדרך כדרך שהיה בין יהודה וגליל במי חכמי משנה או מפני שהיו

הגוים מונעין את השלוחין לעבור ביניהם: ואילו היה הדבר הלוי בקרבת המקום היו כל בני מצרים עושין יום אחד שהרי איפשר שיגיעו להם שלוחי תשרי שאין בין ירושלים ומצרים על דרך אשקלון אלא מהלך שמונה ימים או פחות וכן רוב סוריא הא למדת שאין הדבר תלוי בהיות המקום קרוב: י א נמצא עיקר דבר זה על דרך דבר כן הוא כל מקום שיש בינו ובין ירושלים מהלך יתר על עשרה ימים גמורים עושין שני ימים לעולם כמנהגם מקודם שאין שלוחי כל תשריות שרי מגיעין לא למקום שבינו ובין ירושלים מהלך עשרה ימים או פחות וכל מקום שבינו לבין ירושלים מהלך עשרה ימים בשנה או פחות שאיפשר שיהיו שלוחין מגיעין אליו רואים אם אותו המקום מארץ ישראל שהיו בה ישראל בשעת הראייה בכבוש שני כגון אושא ושפרעם ולוד ויבנה וגוב וטבריה וכיוצא בהן עושין יום אחד כלבד ואם אותו המקום מסוריא כגון צור ודמשק ואשקלון וכיוצא בהן או מחוצה לארץ כגון מצרים ועמון ומואב וכיוצא בהן עושין כמנהג אבותיהם שבידיהם אסיום אחד יום אחד ואם שני ימים שני ימים: יב מקום שבינו ובין ירושלים עשרה ימים או פחות מעשרה והוא סוריא או חוצה לארץ ואין להם מנהג או שהיא עיר שנתחדשה במדבר ארץ ישראל או מקום ששכנו בו ישראל עתה עושין שני ימים כמנהג רוב העולם וכל יום טוב שני מדברי סופרים ואפילו יום טוב שני של ראש חשנה שהכל עושין אותו בזמן הזה: יג זה שאנו מחשבין בזמן הזה כל אחד ואחד בעירו ואמרין שראש חדש יום פלו ויום טוב ביום פלו לא בחשבון שלנו אנו קובעין ולא עליו אנו סומכין שאין מעברין שנים וקובעין חדשים בחוצה לארץ ואין אנו סומכין אלא על חשבון בני ארץ ישראל וקביעתם וזה שאנו מחשבין לנלות הדבר כלבד הוא כיון שאנו יודעין שעל חשבון זה הן סומכים אנו מחשבין לידע יום שקבעו בו בני ארץ ישראל איוז יום הוא וקביעת בני ארץ ישראל אותו הוא שיהיה ראש חדש או יום טוב לא מפני חשבון שאנו מחשבין:

פרק ששי

בזמן

שעושין על הראייה הן מחשבין ויודעין שעה שיתקבץ בו הירח עם החמה בדקדוק הרבה כדרך שהאיצטגנין עושין כדי לידע אם יראה הירח או לא יראה ותהלה אותו החשבון הוא החשבון שמתשבין אותו בקירוב ויודעין שעת קיבוץ בלא דקדוק אלא במהלכם האמצעי הוא הנקרא מולד ועיקרו החשבון שמתשבין בזמן שאי שם בידן שיקבעו בו על הראייה והוא חשבון שאנו מחשבין היום הוא הנקרא עיבור: ב היום והלילה ארבע ועשרים שעות בכל זמן שתיים עשרה ביום ושתיים עשרה בלילה והשעה מחולקת לארץ ושפנים חלקים ולמה חלקו השעה למניין זה לפי שמנין זה יש בו חציו רביעי ושמינית ושליש ושעות ותשע וחומש ועישור והרבה חלקים יש לכל אלו השמות: ג משיתקבץ הירח והחמה לפי חשבון זה עד שיתקבצו פעם שנייה במהלכם האמצעי תשעה ועשרים יום ושתיים עשרה שעות מיום שלשים מתחלת לילו ושבע מאות שלשה ותשעים חלקים משעת שלש עשרה וזה הוא האופן שבין כל מולד ומולד וזה הוא חרשה של לבנה: ד שנה של לבנה אס תהיה שנים

הלכות קדוש החדש זמנים קע

שנים עשר חדש מחדשים אף יהיה כללה שלש מאות יום וארבעה וחמשים יום ושמונה
 שעות ושמונה מאות וששה ושבעים חלקים ואם תהיה מעוברת ותהיה השנה שלשה
 עשר חדש יהיה כללה שלש מאות שלשה ושמונים יום ואחד ועשרים שעות וחמש
 מאות ותשעה ושמונים חלקים ושנת החמה היא שלש מאות חמשה וששים יום ושש
 שעות נמצא תוספת שנת החמה על שנת הלבנה עשרה ימים ואחת ועשרים שעות ורד
 חלקים: ה כשתשליך ימי חדש הלבנה שבעה שבעה שהן ימי השבוע ישאר יום
 אחד ושתיים עשרה שעות ושבע מאות ושלושה וחמשים חלקים סימן להם איבתשצג
 וזו היא שארית חדש הלבנה וכן כשתשליך ימי שנת הלבנה שבעה שבעה אם שנה
 פשוטה היא ישאר ממנה ארבעה ימים ושמונה שעות ושמונה מאות וששה ושבעים חלקים
 סימן להם ר'תתעו וזו היא שארית שנה פשוטה ואם שנה מעוברת היא תהיה שארית
 חמשה ימים ואחת ועשרים שעות וחמש מאות תשעה ושמונים חלקים סימן להם הכא
 תקפ"ט: ו כשיהיה עמך ידוע מולד חדש מן החדשים ותוסיף עליו איבתשצג
 יצא מולד שאחריו ותדע באי זה יום מימי השבוע ובאי זה שעה ובכמה חלקים יהיה
 כיצד הרי שהיה מולד ניסן באחד בשבת בחמש שעות ביום ומאה ושבעה חלקים סימן
 להם אהקז: ז כשתוסיף עליו שארית החדש הלבנה והוא איבתשצג יצא מולד
 אייר בליל שלישי חמש שעות בלילה ותשע מאות חלקים סימן להם ג'התק ועל
 דרך זו עד סוף העולם חדש אחר חדש: ח וכן כשיהיה עמך ידוע מולד שנה זו
 ותוסיף שאריתה על ימי המולד אם פשוטה היא שארית הפשוטה ואם מעוברת היא
 שארית המעוברת יצא לך מולד שנה של אחריה וכן שנה אחר שנה עד סוף העולם
 והמולד הראשון שממנו תתחיל הוא מולד שהיה בשנה הראשונה של יצירה והוא היה
 בליל שני חמש שעות בלילה ומאתים וארבעה חלקים סימן להם בהר"ד וממנו ה'תחלת
 החשבון: ט בכל החשבונות האלו שתדע מהן המולד כשתוסיף שארית עם
 שארית כשיתקבץ מן החלקים אלף ושמנים תשלים יום ותוסיף ממנו למנין הימים
 השעות וכשיתקבץ מן השעות ארבעה ועשרים תשלים יום ותוסיף ממנו למנין הימים
 וכשיתקבץ מן הימים יותר על שבעה תשליך שבעה מן המנין ותניח השאר שאין אנו
 מחשבים לידע מנין הימים אלא לידע באי זה יום מימי השבוע ובאי זה שעה ואי זה חלק
 יהיה המולד: י כל תשע עשרה שנה שיהיו מהן שבע שנים מעוברות ושתיים
 עשרה פשוטות נקרא מחזור ולמה סמכנו על מנין זה שבוים שאתה מקבץ מנין ימי
 שתיים עשרה שנה פשוטות ושבע מעוברות ושעותיהן וחלקיהן ותשלום כל אף ושמנים
 חלקים שעה וכל ארבע ועשרים שעות יום ותוסיף למנין הימים הנמצא הכל השע עשרת
 שנה משני החמה שכל שנה מהן שלש מאות וחמשה וששים ושש שעות בשנה ולא
 ישאר ממנין ימי החמה בכל תשע עשרה שנה חוץ משעה אחת וארבע מאות ושמונים
 וחמשה חלקים סימן להם א'תמ"ה: יא נמצא במחזור שהוא בזה החדשים כולם
 חדשי הלבנה והשנים שני החמה והשבע שנים המעוברות שבכל מחזור ומחזור לפי
 חשבון זה הם שנה שלישית מן המחזור וששית ושמנית ושנת אחת עשרה ושנת ארבע
 עשר ושנת שבע עשרה ושנת תשע עשר סימן להם גוף יא'ד י"ט: יב כשתקבץ

שארית כל שנה משתים עשר שנה פשוטות שהיא ר"ח תתעו שארית כל שנה משבע
שנים המעוברות שהיא הכ"א תקפ"ט ותשליך הכל ז' י' שאר שני ימים ו'ו שעות ותקצ"ה
חלקים סימן להם ב"ו תקצ"ה וזה הוא שארית המחזור: י' כשיהיה לך ידוע מולד
תחלת מחזור והוסיף עליו ב"ו תקצ"ה יצא לך תחלת המחזור שאחריו וכן מולד כל
מחזור ומחזור עד סוף העולם וכבר אמרנו שמולד תחלת המחזור הראשון היה לבה"ר
ומולד השנה הוא מולד תשרי של אותה השנה: י"ד וכדרך האתתדע מולד כל
שנה שתצא ומולד כל חדש שתרצה משנים שעברו או משנים שעתידים לבא
כיצד תקח שני יצירה שעברו ונמרו ותעשה אותן מחזורין של תשע עשרה תשע עשר
שנה עד תשרי של אותה השנה והדע מנין המחזורי שעברו ומנין השני שעברו ממחזור
שעדין לא נשלם ותקח לכל מחזור ומחזור ב"ו תקצ"ה ולכל שנה ושנה פשוטה משני
המחזור שלא נשלם ר"ח תתעו ולכל שנה מעוברת הכ"א תקפ"ט ותקבץ הכל ותשלים
החלקים שעות ותשלים השעות ימים והימים תשליכם ז' והנשאר מן הימים ומן
השעות והחלקים הוא מולד שנה הנאה שתצא לידע מולדה: טו מולד השנה
שיצא בחשון זה הוא מולד ראש חדש תשרי וכשתוסיף עליו א"כ תשצ"ג יצא מולד
מרחשון וכשתוסיף על מרחשון א"כ תשצ"ג יצא מולד כסליו וכן לכל חדש וחדש וזה
אחר זה עד סוף העולם:

פרק שביעי

אין קובעין לעולם ראש חדש תשרי לפי השבון זה לא באחד בשבת ולא
ברביעי בשבת ולא בערב שבת סימן להם אד"ו אלא כשיהיה מולד
תשרי באחד משלושה ימים האלו קובעין ראש חדש ביום של אחריו כיצד הרי שהיה
המולד באחד בשבת קובעין ר"ח תשריים שני ואם היה המולד ברביעי קובעין ר"ח יום ה'
ואם היה המולד בששי קובעין ר"ח בשביעי: ב וכן אם יהיה המולד בחצי היום או
למעלה מחצי היום קובעין ר"ח ביום של אחריו כיצד הרי שהיה המולד ביום שני בו שעון'
ביום או יותר על ו' שעות קובעין ר"ח בשלישי ואם יהיה המולד קודם חצי היום אפילו
בחלק אחד קובעין ר"ח באותו יום המולד עצמו והוא שלא יהיה אותו היום מימי אד"ו:
ג כשיהיה המולד בחצי היום או אחר תצות וידחה ליום של אחריו אם יהיה יום
של אחריו מימי אד"ו הרי זה נדחה לשל אחריו ויהיה ר"ח קבוע בשלישי מיו המולד כיצד
הרי שהיה המולד בשבת נחצות סימן ז"ח קובעין ר"ח בשנה שמולדה כזה בשני בשבת
וכן אם היה המולד בשלישי נחצות או אחר תצות קובעין ר"ח בחמישי בשבת: ד
מולד תשרי שיצ' בחשבון זה בליל שלישי בט' שעות בלילה ור"ד חלקים משעה עשירית
סימנה גטר"ד או יותר על זה אם היה שנה פשוטה דוחין את ראש החדש ואין קובעים
אותו בשלישי בשנה זו אלא בחמישי בשבת: ה וכן אם יצא מולד תשרי ביום שני
בשלוש שעות ביום ותקפ"ט חלקים משנה רביעית סימנה בט"ו תקפ"ט או יותר על כן אם
היתה אותה השנה מוצאי המעוברת שהיתה השנה הסמוכה לה שעברה מעוברת אין
קובעים ר"ח בשני בשנה זו אלא בשלישי: ו היה מולד השנה הפשוטה שאמרנו
שתדחה

הלכות קדוש החדש זמנים ק ע א

שתדחה לחמישי פחות חלק אחד כגון שיצא סימנה גטרג או פחות מזה קובעין אותה בשלישי וכן אם היה מולד מוצאי העבור ביום ב' פתו חלק כגון שהיה סימנה בטו תקפה או פחות מזה קובעין אותה בשני: ז נמצא דרך קביעת ראש חדש תשרי לפי חשבון זה כך הוא: תחשוב ותדע המולד נאי זה יום יחיה ובכמה שעות מן היום או מן הלילה ובכמה חלקים מן תשעה ויום המולד הוא יום הקביעה לעולם אלא אם כן היה באחד בשבת או ברביעי או בערב שבת או אם היה המולד בחצות היום או אחד חצות או אם היה בר"ד חלקים משעה עשירית מליל שלישי או יותר על זה והיתה שנה פשוטה או שהיה המולד בתקפת חלקי משעה רביעית מיום שני והיתה השנה פשוטה שאחר המעוברת ט"א: י ארע באחד מד' דברים האלו אין קובעין ביום המולד לא ביום שלאחריו או שלאחר אחריו כדרך שבארנו: ח ומפני מה אין קובעין בחשבון זה בימי אלו לפי שחשבון זה הוא לקיבוץ הירח והשמש בהלוחם האמצעי לא במקום האמתי כמו שהודענו לפיכך עשו יום קביעה ויום דחייה כדי לפגוע ביום קיבוץ האמתי כיצד בשלישי קובעים ברביעי רוחין בחמישי קובעים בששי רוחין בשבת קובעים באחד בשבת רוחין בשני קובעים: ט ועיקר שאר הארבע דחיות אלו הוא זה העיקר שאמרנו שהחשבון הזה במהלך אמצעי וראיה לדבר שהמולד יהיה בליל שלישי וייתה לחמישי פעמים רבות לא יראה ירח בליל חמישי ולא בליל ששי מכלל שלא נתקבצו השמש והירח קבוץ אמתי אלא בחמישי:

פרק שמיני

חדשה

של לבנה תשעה עשרים יום ומחצה ותשעון חלקים כמו שבארנו ואי אפשר ליומר שראש החדש יהיה במקצת היום עד שיהיה מקצת היום מחדש שעבר ומקצתו מהכא שנאמר עד חדש ימים מפי השמועה למדו שימים אלה מחשב לחדש ואי אתה מחשב שעות: ב לפיכך עושין חדש הלבנה מהם חדש חסר ומהם חדש מלא חדש חסר תשעה ועשרים יום בלבד ואע"פ שחדשה של לבנה יתר על זה בשעות וחדש מלא משלשי יום ואע"פ שחדשה של לבנה פחות מזה בשעות כרי שלא לחשב שעות בחדש אלא ימים שלמים: ג אילו היה חדשה של לבנה תשעה ועשרים יום ומחצה בלבד היו כל השנים חדש מלא וחדש חסר והיו ימי שנת הלבנה שנה ששה חדשים חסרים וששה חדשים מלאים אבל מפני החלקים שיש בכל חדש וחדש יותר על חצי היום תקבץ מהן שעות וימים עד שיהיו מקצת השנים חדשים חסרים יותר על המלאים ובמקצת השנים חדשים מלאים יותר על החסרים: ד יום שלשים לעולם עושין אותו ראש חדש בחשבון זה אם היה החדש שעבר חסר יהיה יום שלשים ר"ה הכא ואם יהיה החדש שעבר מלא יהיה יום שלשים ר"ה הואיל ומקצתו ר"ה ויהיה תשלום החדש המלא שעבר ויהיה יום אחד ושלשים ר"ה הכא וממנו הוא המנין והוא יום הקביעה ולפיכך עושין ראשי חדשי בחשבון זה חדש אחד יום אחד בלבד וחדש אחד שני ימים: ה סדר החדשים המלאים והחסרים לפי חשבון זה כך הוא תשרי לעולם מלא ושבט לעולם חסר ומטבת ואילך אחד מלא ואחד חסר על

הסדר כיצד שבת חסר שבט מלא אדר חסר ניסן מלא אייר חסר סיון מלא תמוז חסר אב מלא אלול חסר ובשנה המעוברת אדר ראשון מלא ואדר שני חסר: ו
 נשארו שני החדשים שהן מרחשון וכסליו פעמים יהיו שניהם מלאים ופעמים יהיו שניהם חסרים ופעמים יהיה מרחשון חסר וכסליו מלא ושנה שיהיה בה שני חדשי אלול מלאים: היא שנקראו חדשיה שלמים ושנה שיהיו בה שני חדשים אלול חסרים נקראו חדשיה חסרין ושנה שיהיה בה מרחשון חסר וכסליו מלא נקראו חדשיה כסדרין: ו
 דרך ידיעת השנה אם חדשיה מלאים או חסרים או כסדרין לפי חשבון זה כך הוא תדע תחלה יום שנקבע בו ראש השנה שתרצה לידע סדור חדשיה כמו שבארנו בפרק שביעי ותדע יום שיקבע בו ראש השנה של אחריה ותחשב מנין הימים שביניהן חוץ מיום הקביעה של ז' וז' של ז' אם תמצא ביניהן שני ימים יהיו חדשי השנה חסרין ואם תמצא ביניהן ג' ימים יהיו כסדרין ואם תמצא ביניהם ד' ימים יהיו חדשי השנה שלמים: ו
 ח במה דברים אמורים כשהיתה השנה שתרצה לידע סדור חדשיה פשוטה אבל אם היתה מעוברת אם תמצא בין יום קביעתה ובין יום קביעת שנה של אחריה ארבעה ימים יהיו חדשי אותה שנה המעוברת חסרים ואם תמצא ביניהן חמשה ימים יהיו כסדרין ואם תמצא ביניהן ששה יהיו שלמים: ט כיצד הרי שרצינו לידע סדור חדשי שנה זו והיה ראש השנה בחמישי והיא פשוטה וראש השנה של אחריה בשני בשבת נמצא ביניהן ג' ימים ידענו ששנה זו חדשיה כסדרין ואילו היה ראש השנה שלא אחריה בשלישי היו חדשי השנה זו שלמים ואילו היה ראש השנה בשנה זו בשבת ובשנה של אחריה בג' בשבת היו חדשי שנה זו חסרין ועל דרך זו תחשב לשנה המעוברת כמו שבארנו: י
 י"ש שם סמינן שתסמוך עליהם כרי שלא תטעה בחשבון סדור חדשי השנה והן בנויין על עיקרי זה החשבון והקביעות והדחיות שבארנו דרכם ואלו הן כל שנה שיהיה ראש השנה בה בשלישי תהיה לעולם כסדרין לפי חשבון זה בין פשוטה בין מעוברת ואם יהיה ראש השנה בשבת או בשני לא תהיה כסדרין לעולם בין בפשוטה בין במעוברת ואם יהיה ראש השנה בחמישי אם פשוטה היא אי אפשר שיהיו חדשיה חסרים לפי חשבון זה ואם מעוברת היא אי אפשר שיהיו חדשיה כסדרין לפי חשבון זה:

פרק תשיעי

שנת

החמה יש מחכמי ישראל שאומרים שהיא שלש מאות חמשה וששים יום ורביעי יום שהוא שש שעות ויש מהן שאומרי שהוא פחות מרביעי היום וכן חכמי יון ופרס שביניהן מחלוקת בדבר זה: ב מי שהוא אומר שהיא שס"ה יום ורביעי היום ישאר מכל מחזור של י"ט שנה שעה אחת וה"ה חלקי כמו שאמרנו ויהיה בין תקופה לתקופה צ"א יום וז' שעות וחצי שעה ומשתדע תקופה אחת באי זה יום באיזו שעה היא תחיל למנות ממנה לתקופה השנייה שאחריה ומן השנייה לשלישית עד סוף העולם: ג תקופת ניסן היא השעה והחלק שתכנס בו השמש בראש מזל טלה ותקופת תמוז היא השמש בראש מזל סרטן ותקופת תשרי היא השמש בראש מזל מול

הלכות קדוש החדש זמנים

הרי שרצינו לידע בכמה בחדש תהיה תקופת ניסן של שנת חתקל שהיא שנה השיעית
 ממחזור ר"ס מצאנו ר"ח ניסן נקבע בה ב' ותקופת ניסן בה' ולפי שהיתה שנה זו תשיעית
 למחזור יהיו השנים המורות שמנה כשתקף לכל שנה מהן י"א יום יהיו כל הימים פ"ח
 תוסף שבעה הרי הכל צ"ה תשליך הכל ל' ל' נשארו חמשי' מי' כשתהיה ל' לבנות המשה
 ימים מ' ה' ניסן שהיה בה יגיע החשבון ליום ב' וכבר ידענו שאין התקופה בשני בשבת לא
 בה' לפיכך תוסף יום אחד יום עד שתגיע לה' שהוא יום התקופה נמצאת תקופת ניסן
 בשנה זו ביום שמיני מחדש ניסן ועל הדרך הזאת תעשה בכל שנה ושנה: ח
 זה שאמרנו תוסף יום אחד יום עד שתגיע ליום התקופה לעולם לא תהיה צריך להוסיף
 אלא יום אחד או שנים אוג' ופלא גדול הוא שתהיה צריך להוסיף ד' ימים ואם מצאתה
 שאתה צריך להוסיף יום על זה הדע שטעית בחשבון ומחזור ותחשב בדקדוק:

פרק עשירי

שנת

החמה למי שהוא אומר שהוא פחות מרביע מחמשי ישראל יש מי שאומ'
 שלש מאות וסה' יום וחמש שעות ותקצו חלקי' מ' רגע והרגע אחד
 מעו' כחלק ולפי חשבון זה תהיה תוספת שנת החמה על שנת הלבנה עשרה ימים וכ"א
 שעה וק"א חלק ומ' רגע סימן להם יכ"א קכ"א מ"ח ולא תמצא תוספת במחזור של י"ט
 שנה כלל לא בכל מחזור מהם ישלמו שני החמה עם שני הלבנה הפשוטות והמעוברות:
 ב בין כל תקופה ותקופה לפי חשבון זה צ"א יום ו' שעות ותק"ט חלקים ולא רגע
 סימן להם צ"א תקיט' לא' וכשתדע תקופה מן התקופות א' מתי תהיה תחשוב מאותו רגע
 מנין זה ותדע תקופה שאחריה על הדרך שבארנו בתקופת השנה שהיא רביע: א
 תקופת ניסן לפי חשבון זה היתה בשנה ראשונה של יצירה קודם מולד ניסן בט' שעות
 ותרמ"ב חלקים סימן להם תרמ"ב וכן היא לעולם בכל שנה ראשונה של כל מחזור קודם
 מולד ניסן בט' שעות ותרמ"ב חלקים: ד כשתדע תקופת ניסן של שנה ראשונה
 מן המחזור תחשוב ממנה צ"א יום ו' שעות ותק"ט חלקים ולא רגע לכל תקופה ותקופה
 עד סוף המחזור: ה אם תרצה לידע מתי תהיה תקופת ניסן לפי חשבון זה הדע
 תחלת שנים גמורות שעברו מן המחזור ותקח לכל שנה מהן תוספת והיא יכ"א קכ"א מ"ח
 וקבץ כל הרגעים חלקים וכל החלקים שעות וכל השעות ימים כדרך שתחשב במולדות
 ותרגע מן הכל פ' שעות ותרמ"ב חלקים והנשאר תשליך חדשי לבנה והנשאר שאין בו
 חדש לבנה תוסיף אותו על מולד ניסן של אותה שנה וכרגע שגיע המנין בו תהי' תקופת
 ניסן שלאותה שנה: ו ונראין ל' הרברים שעל חשבון תקופה זו היו סומכים לענין
 עבור השנה בעת שבת דין הגדול מצוי שהיו מעברין מפני הזמן או מפני הצורך לפי
 שתשבון זה הוא האמת יותר מן הראשון והוא קרוב מן הדברים שנתבאר באיצטגנינות
 יותר מן חשבון הראשון שהיתה בו שנת החמה שלש מאות וחמשה ושש' יום ורביע
 יום: ז ותשבון שתי תקופות האלו שבארנו דרכם הכל בקירוב הוא ובמהלך
 השמש האמצעי לא במקומה האמתי אבל במקום השמש האמתי תהיה תקופת ניסן
 בזמנים

בזמנים אלו בכמו שני ימים קודם שתי התקופות שיוצאין בחשבון זה בין בחשבון מ' שחשב רביע יום גמור בין למי שמתשב לפחות מרביע יום :

פרק אחד עשר

לפי

שאמרנו בהלכות אלו שבית דין היו מחשבין בדקדוק ויודעין אם יראה הירח או לא יראה ידענו שכל מי שרוחו נכונה ולבו תאב לדברי החכמו' ולעמוד על הסודות יתאוה לידע אותן הדרכים שמהשבין בהן עד שידע אדם אם יראה הירח בלילה או לא יראה ב' ודרכי החשבון יש בהן מחלוקות גדולות בין חכמי הגוים הקדמונים שתקרו על חשבון התקופות והגימטריאות ואנשים חכמים גדולים נשתבשו בהן ונתעלמו מהן דברים ונולדו מהן דברי' ונולדו להן ספיקות ויש מי שדקדק הרבה ולא פגע בדרך הנכונה בחשבון ראיית הירח אלא צלל במים אדירים והעלה הרס בירו: ג ולפי אורך הימים ורוב הבדיקות והתקירות נודעו למקצת החכמים דרכי חשבון זה ועוד שיש לנו בעיקרים אלו קבלות מפי החכמים וראיות שלא נכתבו בספרי' הידועים לכל ומפני כן אלו הדברים כשר בעיני לבאר דרכי חשבון זה כדי שיהיה נכון למי שמלאו לבו לקרבה אל המלאכה לעשות אותה: ד ואליהו דרכים אלו קלים בעיניך מפני שאין אנו צריכין להם בזמן הזה שאין הדרכים דרכים רהוקים ועמוקים הן והוא סוד העבור שהיו החכמים הגדולים יודעים אותו ואין מוסרין אותו לכל אדם אלא לסמוכים נבונים אבל זה החשבון בזמן שאין שם בית דין לקבוע על פי הראייה שאנו מחשבין בו היום אפילו תיגוקות של בית רבן מגיעין עד סופו בג' וארבעה ימים :

ה שם יתכן חכם מחכמי האומות או מחכמי ישראל שלמדו חכמת יון בדרכים אלו שאני מתשב בהן לראיית הירח ויראה קירוב מעט במקצת הדרכים ויעלה על דעתו שנתעלם ממנו דבר זה ולא ידענו שיש באותו הדרך קירוב אל יעלה זה על דעתו אלא כל דבר שלא דקדקנו בו מפני שידענו בעיקרי הגימטריות בראיות ברורות שאין דבר זה מפסיד בידיעת הראייה ואין חוששין לו לפיכך לא דקדקנו בו: ו וכן כשיראה בדרך מן הדרכים חסרון מעט מחשבון הראייה לאותה הדרך בכונה עשינו זה לפי שיש כנגדו יחרון בדרך אחרת עד שיצא הדבר לאמתו בדרכים קרובים בלא חשבון ארוך כדי שלא יבהל האדם שאינו רגיל בדברים אלו ברוב החשבונות שאין מועילין בראיית הירח: ז העיקרים שצריך אדם לידע תחלה לכל החשבונות האי צטוננו בין לדרכי חשבון הראייה בין לשאר דברים אלו הן הגלגל מוחלק בשלש מאות וששים מעלות כל מול ומול ל' מעלות ומתחיל מתחילת מול טלה וכל מעלה ומעלה ששים חלקים וכל חלק וחלק ששים שניות וכל שנייה ושנייה ששים שלישיות וכן תדקדק החשבון ותחלק כל זמן שהרצה: ח לפיכך אם יצא לך בחשבון שכוכב פלוני מקומו בגלגל בשבעים מעלות ושלשים חלקים וארבעים שניות תדע שכוכב זה הוא מול תאומי' חצוי מעלת אחת עשרה ממול זה לפי שמול טלה ל' מעלות ומול שור ל' מעלות נשאר עשר מעלות ומחצה ממול תאומים וארבעים שניים מחצי המעלה האחרון: ט וכן אם יצא מקומו בגלגל בשלש מאות ועשרים מעלות תדע שכוכב זה במול דלי בעשרים

הלכות קדוש החדש זמנים

בעשרים מעלה בו ועל דרך זו בכל המנינות וסדר המולות כך הוא טלה שור תאומים
 סרטן אריה בתולה מאזנים עקרב קשת גדי דלי דגים: ככל החשבונות
 כולם כשתקבץ שארית לשארית או כשתוסיף מניין על מניין תקבץ כל מין עם מינו
 השניות עם השניות והחלקים עם החלקים והמעלות עם המעלות וכל זמן שיתקבץ מן
 השניות ש' תשים אותו חלק אחד ותוסיף על החלקים וכל שיתקבץ מן החלקים ששים
 תשים אותו מעלה ותוסיף אותה על המעלות וכשתקבץ המעלות תשליך אותן שלש
 מאות וששים והנשאר משם ולכטה הוא שתופסין אותו לחשבון: יא ככל
 החשבונות כולן כשתרצה לגרוע מניין ממניין אם יהיה זה שגורעין אותו יותר על זה
 שגורעין ממנו אפי' בהלק אחד הוסיף על זה שגורעין ממנו מעלות כדי שיהא אפשר
 לגרוע זה המניין ממנו: יב כיצד הרי שהצריך החשבון לגרוע מאתים מעלות
 וחמשים חלקים וארבעים שניות סימן נמ' ממאה מעלות ועשרים חלקים ושלושים
 שניות סימן כ' הוסיף על המאה שם יהיו המעלות ת"ס ותתחיל לגרוע השניות
 מן השניות תבא לגרוע ארבעים משלשים אי' אפשר הרים חלק אחד מן עשרי החלקים
 ותעשה אותו ששים שניות ותוסיף על השלשים ונמצאו השניות תשעים תגרע מהם
 הארבעים ישאר חמשים שניות ותחזור לגרוע חמשי חלקים מיט' חלקים שכבר הרימו'
 מהם חלק אחד ועשיתו שניות ואי' אפשר לגרוע חמשים מיט' לפיכך הרים מעלה אחת
 מן המעלות ותעשה אותה ששי חלקים ותוסיף על היט' ונמצאו החלקים ע"ט תגרע מהן
 החמשים ישאר כ"ט חלקי' ותחזור לגרוע המאתים מעלות מן תנ"ט מעלו' שכבר הרימות
 מעלה אחת ועשית חלקים ישאר רנ"ט מעלות ונמצא השאר סיכנו רנ"ט כ"ט ועל דרך
 זו בכל גרעון וזרעון השמש והירח: יג וכן שאר השבעה כיכבים מהלך כל אחד
 ואחד מהן בגלגל שלו מהלך שוה אין בולא קלות ולא כבדות לא כמו מהלכו היום כמו
 מהלכו אמש כמו מהלכו למחר כמו מהלכו בכל יום ויום וגלגל של כל אחד כהם אע"פ
 שהוא מקיף את העולם אין הארץ באמצעו: יד לפיכך אם תערוך מהלך כל אחד
 מן גלגל המקיף את העולם שהארץ באמצעו שהוא גלגל המולות ישתנה הלכות
 ונמצא מהלכו ביום זה בגלגל המולות פחות או יותר על מהלכו אמש או על מהלכו
 למחר: טו המהלך השוה שמהלך הכוכב או השמש או הירח בגלגלו הוא הנקרא
 אמצע המהלך והמהלך שיהיה בגלגל המולות שהוא פעמים יתר ופעמים חסר הוא
 הכתלך האמתי ובו יהיה מקום השמש או מקום הירח האמתי: יז כנר אמרנו
 שאלו הדרכים שאנו מבארים בהלכות אלו אינן לא לחשבון ראיית הירח בלבד לפיכך
 עשינו העיקר שממנו מתחילין לעולם לחשבון זה מתחלת ליל ה' שיזום יום ג' לחדש
 ניסן משנה זו שהיא שנת י' ממחזור ר"ס שהיא שנת שמונה ושלש' ותשע מאו' וארבעת
 אלפים ליצירה שהיא שנת אלף חפ"ט לשטרות שהיא שנת אלף ק"ט לחרבן בית שני
 זו היא שאנו קוראין אותה שנת העיקר בחשבון זה: יח ולפי שהראייה לא תהיה
 אלא בארץ ישראל כמו שבארנו עשינו כל דרכי חשבון הזה בניוים על עיר ירושלים
 ולשאר המקומות הסובבין אותה בכמו ששה או שבעה ימי' שבהן רואין את הירח חמדי
 ובאין ומעדין בבית דין ומקום זה הוא נוטה מתחת הקו השוה המסבב באמצע העולם

הלכות קדוש החדש זמנים קער

כבוד רוח צפונות בכמו לב מעלות עד להועד כט' וכן הוא נוטה מאמצ' הישוב כבוד רוח מערב בכמו כד' מעלות עד לו ועד כא' :

פרק שנים עשר

מהלך

השמש האמצעי ביום אחד שהוא ארבע ועשרים שעות תשעה וחמשים חלקים ושמונה שניות סימנס כד' נט' נמצא מהלכה בעשר' ימים ט' מעלות ונא חלקי' וכג' שניות סימנס ט' א' כג' ונמצא מהלכה במאה יום צ' מעלות ולג' חלקים ונג' שניות סימנס צ' ל' נג' ונמצא שארית מהלכה באלף יום אחר שתשליך כל שם מעלות כמו שבארנו רס"ה מעלות ולת' חלקים ונג' שניות סימנס רס"ה להנ' ונמצא שארית מהלכה בעשרת אלפים יום קלו' מעלות וכח' חלקים וכ' שניות סימנס קלו' כח"כ ועל הדרך הזה תכפיל ותוציא מהלכה לכל מנין שתרצה : וכן אם תרצה לעשות סימני' דיועים אצלך למהלכה לשני ימים ולג' ולר' עד עשרה תעשה וכן אם תרצה להיות לך סימני' ידועים מוכנין למהלכה לעשרי' יום ולמ' עד מאה תעשה ודבר גלוי הוא וידוע מאחר שידעת מהלך יום אחד וראוי הוא להיות מוכן וידוע אצלך מהלך אמצע השמש לכט' יום ולשנ' יום שהן ימי שנת הלכנה בזמן שהדשיה כסדרן והיא הנקראת שנה סדורה שבזמן שיהיו לך אמצעות או מובנין יהיה החשבון הזה קל עליך לראיית החדש לפי שתשעה ועשרים יום ומורים מליל הראייה עד ליל הראייה של חדש הבא וכן בכל חדש וחדש אין פחות מלכ"ט יום ולא יותר שאין הפאנו בכל אלו החשבונות אלא לדעת הראייה בלבד וכן מליל הראייה של חדש זה עד ליל הראייה לאותו החדש לשנה הבאה שנה סדורה או שנה ויום אחד וכן בכל שנה ושנה ומהלך השמש האמצעי לכט' יום כח' מעלות ולת' חלקים ושניה אחת סימנס כח' להא' ומהלכה לשנה סדורה שמו' מעלות ונ"ה חלקים וטו' שניות סימנס שמו' נה"טו' נקודה אחת יש בגלגל השמש וכן בשאר גלגלי השבעה כוכבים בעת שיהיה הכוכב בה יהיה גבוה מעל הארץ כל מאורו ואותה הנקודה של גלגל השמש ושאר הכוכבים חוץ מן הירח סובבת בשווה ומהלכה בכל שבעים שנה בקירוב מעלה אחת ונקודה זו היא הנקראת גובה השמש מהלכו בכל עשרה ימים שניה אחת וחצי שניה שהיא לשלישיות נמצא מהלכו במאה יום טו' שניות ומהלכו באלף יום שני חלקים ול' שלישיות ומהלכו בעשרת אלפים יום כה חלקים ונמצא מהלכו לכט' יום ארבע שניות ומהלכו בשנה סדורה נג' שניות : כבר אמרנו שהעיקר שממנו התחלת חשבון זה הוא מתחלת ליל חמישי שיזמו שלישי לחדש ניסן משנת שמנה ול' ותשע מאות וארבעת אלפים ליצירה ומקום השמש במהלכה האמצעי היה בעיקר הזה בו מעלות ונג' חלקים ולב' שניות ממול טלה סימנס ג' לב' ומקום גובה השמש היה בעיקר זה בכ"ו מעלות מה' חלקים וח' שניות ממול תאומים סימנס לו' מה' ת' כשתרצה לדעת מקום השמש במהלכה האמצעי בכל זמן שהרצה תקח מנין הימים שמתחלת יום העיקר עד היום שתרצ' ותוציא מהלכה האמצעי באותן הימים מן הסימנין שהודענו וחוסף הכל על העקר ותקבץ כל מין עם מינו והיוצא הו' מקו' השמש במהלכה האמצעי לאותו היום כיצד הרי שרצינו לדעת מקו' השמש האמצעי בתחלת ליל השבת

שימו

שיזמו יד' לחדש המזו משנה זו שהיא שנת העיקר מצאנו מנץ הימים מעם העיקר עד
 תחלת היום זה שאנו רוצים לידע מקום השמש בו מאה יום לקדונו אמצע מהלכה למאה
 יום שהוא צ"ח ל"ג נ"ג וחוכפנו על העקר שהוא ז"ל ל"ב יצא מן החשבון ק"ה מעלות ול"ז
 חלקים וז"ה שניות סימנם ק"ה ז"ל כ"ה ונמצא מקומה במהלך אמצעי בתחלת ליל זה במזל
 סרטן בטו' מעלות בו ול"ז חלקים ממעלת יו' והאמצעי יציא בחשבון זה פעמים יהיה
 בתחלת הלילה בשוה או קודם שקיעת החמה בשעה או אחר שקיעת החמה בשעה
 זרבר זה לא תחוש לו בשמש בחשבון הראייה שהרי אנו משלימין קירוב זה כשנתשוב
 לאמצע הירח ועל הדרך היא תעשה חמיד לכל עת שתרצה ואפילו אחר אלף שנים
 שתקבץ כל השארית ותוסיף על העיקר יצא לך המקום האמצעי וכן תעשה באמצע
 הירח ובאמצע כל כוכב וכוכב מאחר שתדע מהלכו ביום אחד כמה הוא ותדע העקר
 שממנו תתחיל ותקבץ מהלכו לכל השנים והימים שתרצה ותוסיף על העיקר ויצא לך
 מקומו במהלך אמצעי וכן תעשה בגובה השמש תוסיף מהלכו באותן הימים או השנים
 על העיקר ויצא לך מקומו במהלך אמצעי וכן תעש בגובה השמש תוסיף מהלכו באותם
 הימים או השנים על העיקר יצא לך מקומו בגובה השמש לאותו היום שתרצה וכן אסתרצה
 לעשות עיקר אחר שתתחיל מכנו חוץ מעיקר זה שהתחלנו ממנו בשנה זו כדי שיהיה
 אותו עיקר בתחלת שנת מחזור ידוע או בתחלת מאה מן המאות הרשות בידך ואם תרצה
 להיות העיקר שתתחיל ממנו משנים שעברו קודם עיקר זה או לאחר כמה שנים מעיקר
 זה הדרך ידועה כיצד היא הדרך כבר ידעת מהלך השמש לשנה סדורה ומהלכה
 לתשעה ועשרים יום ומהלכה ליום אחד ודבר ידוע שהשנה שחודשיה שלמים היא יתרה
 על הסדורה יום אחד והשנה שחודשיה חסרין היא חסרה מן הסדורה יום אחד והשנה
 המעוברת אם יהיו חודשיה כסדרן תהיה יתרה על השנה הסדורה ל' יום ואם יהיו חודשיה
 שלמים היא יתרה על הסדורה אחר ול' יום ואם יהיו חודשי חסרין היא יתרה על הסדורה
 כ"ס יום ומאחר שכל הדברים האלו ידועים הוציא מהלך אמצע השמש לכל השנים
 והימים שתרצה ותוסיף על העיקר שעשינו יצא לך אמצעה ליום שתרצה משנים הנבא'
 ותעשה אותו היום עיקר או תגרע האמצע שהוצאת מן העיקר שעשינו ויצא לך העיקר
 ליום שתרצה משנים שעברו ותעשה אותו אמצע עיקר וכזה תעש באמצע הירח ושאר
 הכוכבים אם יהיו ידועים לך וכבר נתבאר לך מכלל דברנו שכשם שתדע אמצע השמש
 לכל יום שתרצה מימים הבאים כך תדע אמצעה לכל יום שתרצה מימים שעברו :

פרק שלשה עשר

אם תרצה לידע מקום השמש האמתי בכל יום שתרצה תוציא תחלה מקומה
 האמצעי לאותו היום על הדרך שבארנו ותוציא מקו' גובה השמש ותגרע
 מקום גובה השמש ממקום השמש האמצעי והנשאר הוא הנקרא מסלול השמש :
 ב ותראה כמה מעלות הוא מסלול השמש אם היה המסלול פחות ממאה ושמונים
 מעלות תגרע מנת המסלול ממקום השמש האמצעי ואם היה המסלול יותר על מאה
 ושמונים

הלבות קדוש החדש זמנים קעה

ושמנים מעלות עד שלש מאות וששים חוסיף מנת המסלול על מקום השמש האמצעי
 ומה שיהיה אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו הוא המקום האמתי: ז ודע שאם
 יהיה המסלול מאה ושמונים בשוה או שלש מאות וששים בשוה אין לו מנה לא יהיה
 המקום האמצעי הוא המקום האמתי: ד וככה היא מנת המסלול אם יהיה המסלול
 עשר מעלות תהיה מנתו כ' חלקים ואם יהיה כ' מעלות תהיה מנתו מ' חלקים ואם יהיה
 ל' מעלות תהיה מנתו נ"ח חלקים ואם יהיה מ' מעלות תהיה מנתו ס' מעלות וס"ו חלקים
 ואם יהיה נ"ח מעלות תהיה מנתו כ"ט חלקים ואם יהיה ס' מעלות תהיה מנתו
 מעלה אחת ומ' חלקים ואם יהיה ע' מעלות תהיה מנתו מעלה אחת ונ"א חלקים ואם
 יהיה פ' מעלות תהיה מנתו מעלה אחת ונ"ו חלקים ואם יהיה צ' מעלות תהיה מנתו מעלה
 אחת ונ"ט חלקים ואם יהיה פאה מעלות תהיה מנתו מעלה אחת ונ"ח חלקים ואם יהיה
 ק"י תהיה מנתו מעלה אחת ונ"ג חלקים ואם יהיה ק"כ תהיה מנתו מעלה אחת ומ"ה חלקים
 ואם יהיה קל תהיה מנתו מעלה אחת ול"ג חלקים ואם יהיה קמ תהיה מנתו מעלה אחת
 וי"ט חלקים ואם יהיה קנ תהיה מנתו מעלה אחת וחלק אחד ואם יהיה קס תהיה מנתו
 פ"ב חלקים ואם יהיה קע תהיה מנתו כ"א חלקים ואם יהיה קפ בשוה אין לו מנה כמו
 שבארנו אלא מקום השמש האמצעי הוא מקום האמתי: ה היה המסלול יותר
 על קפ מעלות תגרע אותו משש מעלות ותגרע מנתו כיצד הרי שהיה המסלול מאתיים
 מעלות תגרע אותו משש תשאר קס מעלות וכבר הודענו שמנת קס מעלות שניב
 וארבעים חלקים וכן מנת המאתיים ס"ב חלקים: ו וכן אם היה המסלול שלש
 מאות מעלות תגרע אותו משש תשאר ס' וכבר ידעת שמנת ס' מעלות מעלה אחת ומ"א
 חלקים וכן היא מנת שלש מאות מעלות ועל דרך זו בכל בנין ומנין: ז הרי
 שהיה המסלול ס"ה מעלות וכבר ידענו שמנת הששים היא מעלה אחת ומ"א חלק ומנת
 השבעים היא מעלה אחת ונ"א חלק נמצא בין שתי המנות עשרה חלקים ולפי חשבון
 המעלות יהיה לכל מעלה חלק אחד ויהיה מנת המסלול שהיא ס"ה מעלה אחת ומ"ו
 חלקים: ח וכן אילו היה המסלול ס"ז היתה מנתו מעלה אחת ומ"ח חלקים ועל
 דרך זו תעשה בכל מסלול שיהיה במנינו אחדים עם העשרות בין בחשבון השמש בין
 בתשבונות הירח: ט כיצד הרי שרצינו לידע מקום השמש האמתי בתחלת ליל
 השבת ארבעה עשר יום לחדש תמוז משנה זו הוציא אמצע השמש החלה לעת הזאת
 וסימנו ק"ה לו כה' כמו שבארנו והוציא מקום גובה השמש לעת הזאת יצא לך סימנו
 פ"מ"ה כ"ז ותגרע מקום הגובה מן האמצעי יצא לך המסלול י"ח מעלות ונ"ב חלקים ושתי
 שניות סימנו י"ח נ"ב' ואל תקפיד בכל מסלול על החלקים אלא אם יהיו פחות מל'
 אל תפנה אליהם ואם היו ל' או יותר תחשב אותה מעלה אחת והוסיף אותה על מנין
 מעלות המסלול לפיכך יהיה מסלול זה י"ט מעלות ותהיה מנתו על הדרך שבארנו ל"ח
 חלקים: י ולפי שהמסלול הזה היה פחות מ"קפ תגרע המנה שהיא ל"ח חלקים
 מאמצע השמש תשאר ק"ד מעלות ונ"ט חלקים וכ"ה שניות סימנו ק"ד נ"ט' כה' ונמצא מקום
 השמש האמתי בתחלת ליל זה במזל סרטן ב"טו מעלות בו פחות ל"ח שניות ואל תפנה
 אל השניות כלל לא במקום השמש ולא במקום הירח ולא בשאר תשבונות הראיה אלא

חקיר

חוקר על החלקים בלבד ואם יחיו השניות קרוב לשלש עשרה אותם חלק אחד ותוסיפו על החלקים: יא ומאחר שתדע מקום השמש בכל עת שתראה תדע יום התקופה האמתית כל תקופה שתראה בין תקופו הכאות אחר עיקר זה שממנו החזלנו בין תקופות שעברו משנים קדמוניות:

פרק ארבעה עשר

הירח שני מהלכים אמצעיים יש לו הירח עצמו מסבב בגלגל קטן שאינו מקיף את העולם כולו ומהלכו האמצעי באותו הגלגל הקטן נקרא אמצע המסלול והגלגל הקטן עצמו מסבב בגלגל גדול המקיף את העולם ובמהלך אמצעי זה של גלגל הקטן באותו הגלגל הגדול המקיף את העולם הוא הנקרא אמצע הירח מהלך אמצע הירח ביום אחד שלש עשרה מעלות ועשרה חלקי וחמש ושלש שניות סימנס א' י"ה: ב נמצא מהלכו בעשרה ימים קלא מעלות ומה חלקים ונ' שניות סימנס קלא מהנ' ונמצא שארית מהלכו במאה יום ר"ו מעלות ול"ח חלקים וכ"ג שניות סימנס ר"ו לה' כ"ג ונמצא שארית מהלכו באלף יום ר"ו מעלות וכ"ג חלקים ונ' שניות סימנס ר"ו כ"ג ונמצא שארית מהלכו בעשרת אלפים יום שלש מעלות ונ"ח חלקים וכ' שניות סימנס נ"ח ונמצא שארית מהלכו בכ"ט יום כ"ב מעלות וחלקים ונ' שניות סימנס כ"ו ונמצא שארית מהלכו בשנה סדורה שמ"ד מעלות וכ"ו חלקים ומ"ג שני' סימן להם שמ"ד כומ"ג ועל דרך זו תכפול לכל מנין ימים או שנים שהרצה: ג ומהלך אמצע המסלול ביום א' ג' מעלות וג' חלקים ונ"ד שניות סימנס י"ג ונ"ד נמצא מהלכו ב' ימים קלא מעלות ול"ט חלקים בלא שניות סימנס קלא ל"ט ונמצא שארית מהלכו במאה יום ר"ו מעלות וכ"ט חלקים ונ"ג שניות סימנס ר"ו כ"ט ונמצא שארית מהלכו בא"ף יום ק"ד מעלות ונ"ח חלקים ונ' שניות סימנס ק"ד נ"ח ונמצא שארית מהלכו בעשרת אלפים יום שכ"ט מעלות ונ"ח חלקים וכ' שניות סימנס שכ"ט מ"ח ונמצא שארית מהלכו בכ"ט יום י"ח מעלות ונ"ג חלקים וד' שניות סימנס י"ח נ"ד: ד ונמצא שארית מהלכו בשנה סדורה שלש מאות וחמש מעלות ושלש עשרה שניות בלא חלקים סימנס שה' י' מקום אמצע הירח היה בתחלת ליל חמישי שהוא העיקר להשבנות אלן במזל שור מעלה אחת ויד חלקים ומ"ג שניות סימנס א"ד מ"ג ואמצע המסלול היה בעיקר זה פ"ד מעלות וכ"ח חלקים ומ"ב שניות סימנס פ"ד כ"ח מ"ב מאחר שתדע מהלך אמצע הירח והאמצע שהוא העיקר שעליו תוסיף תדע מקום אמצע הירח בכל יום שתראה על דרך שעשית באמצע השמש ואחר שתוציא אמצע הירח לתחלת הלילה שתראה התבונן בשמש ודע באיזה מזל הוא: ה אם היתה השמש מחצי מזל רגים עד חצי מזל טלה תגיה אמצע הירח כמות שהוא ואם תהיה השמש מחצי טלה עד תחלת מזל תאומים תוסיף על אמצע הירח ט"ו חלקים ואם תהיה השמש מתחלת מזל תאומי' עד תחלת מזל אריה תוסיף על אמצע הירח ט"ו חלקים ואם תהיה השמש מתחלת מזל אריה עד חצי מזל בתולה תוסיף על אמצע הירח ט"ו חלקים ואם תהיה השמש מחצי מזל בתולה עד חצי מאזנים תהא אמצע הירח כמות שהוא ואם תהיה השמש מחצי מאזנים עד תחלת מזל קשת

קטת תורע מאמצע הירח טו חלקים ואם תהיה השמש מתחלת מול קשת עד תחלת מול הל תגרע מאמצע הירח שלשים חלקים ואם תהיה השמש מתחלת מול רלי עד הצידנים תגרע מאמצע הירח חמשה עשר חלקים ומה ש היה האמצע אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו אותניות אותו כמות שהוא הוא אמצע הירח לאחר שקיעת החמה בכמו שליש שעה באותו הזמן שתוציא האמצע לו וזה הוא הנקרא אמצע הירח לשעת הראייה:

פרק חמשה עשר

אם תרצה לידע מקום הירח האמתי בכל יום שתצצה תוציא תחלה אמצע הירח לשעת הראייה לאותו הלילה שתצצה וכן תוציא אמצע המסלול ואמצע השמש לאותו העת ותגרע אמצע השמש מאמצע הירח והנשאר תכפול אותו וזהו הנקרא מרחק הכפול: **ב** וכבר הודענו שלא באנו בכל אלו החשבונות שעשינו בפרקים אלו אלא לדעת ראיית הירח ולעולם אי אפשר שיהיה מרחק זה הכפול בליל הראייה שיראה בה הירח אלא מחמש מעלות עד סב מעלות ואי אפשר שיוסיף על זה ולא ירע ממנו: **ג** והואיל והדבר כן התבונן במרחק זה הכפול אם יהיה המרחק הכפול חמש מעלות או קרוב לחמש אין חוששין לתוספת ולא תוסיף כלום ואם יהיה המרחק הכפול משש מעלות עד יא מעלות תוסיף על אמצע המסלול מעלה אחת ואם יהיה מרחק הכפול מיב מעלו עד יח מעלו תוסיף על אמצע המסלול שתי מעלות ואם יהיה המרחק הכפול מיט מעלות עד כד מעלות תוסיף על אמצע המסלול שלש מעלות ואם יהיה המרחק הכפול מכח מעלות עד לא מעלות תוסיף על אמצע המסלול ארבע מעלות ואם יהיה המרחק הכפול מלב מעלות עד לח מעלות תוסיף על אמצע המסלול חמש מעלות ואם יהיה המרחק הכפול מלט מעלות עד מה מעלות תוסיף על אמצע המסלול שש מעלות ואם יהיה המרחק הכפול ממו מעלות עד נא מעלו תוסיף על אמצע המסלול שבע מעלות ואם יהיה המרחק הכפול מנב מעלו עד נט מעלות תוסיף על אמצע המסלול שמנה מעלות ואם יהיה המרחק הכפול מס מעלות עד סג מעלות תוסיף על אמצע המסלול חשע מעלות ומה שיהיה אמצע המסלול אחר שתוסיף עליו מעלות אלו הוא הנקרא מסלול הנכון: **ד** ואחר כך תראה כמה מעלות הוא המסלול הנכון אם היה פחות מקפ מעלות תגרע מנת המסלול הזה הנכון מאמצע הירח לשעת הראייה ואם היה המסלול הנכון יתר על קפ מעלו עד שס תוסיף מנת זה המסלול הנכון על אמצע הירח לשעת הראייה ומה שיהיה האמצע אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו הוא מקום הירח האמתי לשעת הראייה: **ה** ודע שאם יהיה המסלול הנכון קפ בשוה או שס בשוה אין לו מנה אלא אם יהיה מקום הירח האמצעי לשעת הראייה הוא מקום האמתי: **ו** וכמה הוא מנת המסלול אם יהיה המסלול הנכון עשר מעלות תהיה מנתו חמשים חלקים ואם יהיה המסלול הנכון כמעלות תהיה מנתו מעלה אחת ולח חלקים ואם יהיה לתהיה מנתו שתי מעלות וכד חלקים ואם יהיה מ תהיה מנתו שלש מעלות וששת חלקי ואם יהיה נ תהיה מנתו שלש מעלות

2345678910 111213
51678

מעלות ומד חלקים ואם יהיה ס' תהיה מנתו ארבע מעלות ולו חלקים ואם יהיה ע' תהיה
מנתו ארבע מעלות ומ'א חלקים ואם יהיה פ' תהיה מנתו חמש מעלות ואם יהיה צ' תהיה
מנתו חמש מעלות וה' חלקים ואם יהיה מאה תהיה מנתו חמש מעלות ות' חלקים ואם
יהיה ק' תהיה מנתו ד' מעלות ונ' חלקים ואם יהיה קכ' תהיה מנתו ד' מעלות ומ' חלקים
ואם יהיה קל' תהיה מנתו ד' מעלות ויא' חלקים ואם יהיה קס' תהיה מנתו ג' מעלות ולג'
חלקים ואם יהיה קנ' תהיה מנתו שלש מעלות ומ"ח חלקים ואם יהיה קס' תהיה מנתו
מעלה אחת ונ"ו חלקים ואם יהיה קע' תהיה מנתו מעלה אחת נ"ט חלקים ואם יהיה קפ'
בשוח אין לו מנה כמו שאמרנו אלא מקום הירח האמצעי הוא מקום האמתי. ו
ואם יהיה המסלול הנכון יתר על ק"פ מעלות תגרע אותו משם ותדע מנתו כדרך שעשית
במסלול השמש וכן אם יהיו במנין המסלול אחרים עם העשרות תקח מן היתר שבין
שתי המנות האחרים כדרך שבארנו במסלול השמש במנות שלו כך תעשה במסלול
השמש במנות שלו כך תעשה במסלול הנכון במנות שלו: ה כיצד הרי שרצינו
לידע מקום הירח האמתי בתחלת ליל ערב שבת שיזמו שני לחדש איך משנה זו שהיא
שנת העיקר ומנין הימים הגמורים מתחלת ליל העיקר עד תחלת ליל זה שאנו רוצים
לידע מקום הירח האמתי בו כש' יום תוציא אמצע השמש תחלת ליל זה יצא לך
אמצעו לה' מעלות ולה' חלקים ולג' שניו' סימנם לה' לה' לג' ותוציא אמצע הירח לשעת
הראייה לעת זו יצא לך אמצעו נג' מעלות ולו' חלקים ולט' שניות סימנם נג' לו' לט' ותוציא
אמצע המסלול לעת זו יצא לך אמצעו קג' מעלות וכ"א חלקי' ומ' שניות סימנם קג' כ"א מ'ו
תגרע אמצע השמש מאמצע הירח ישאר י' מעלות ונ"ח חלקים ושש שניות וזה הוא
המרחק תכפול אותו יצא לך המרחק הכפול לה' מעלות ונ"ו חלקים ויב' שניות סימנם
להנו יב' לפיכך תוסיף על אמצע המסלול חמש מעלות כמו שהודענו ויצא לך המסלול
הנכון ק"פ מעלות וכ"א חלקים ואין מקפידין על החלקי' במסלול כדרך שבארנו בשמש:
ט ובאנו לחקור על מנה זה המסלול הנכון שהוא ק"פ נמצאת מנה שלו חמש
מעלות וחלק אחד ולפי שהמסלול הנכון היה פחות מק"פ תגרע המנה שהוא חמש
מעלות וחלק אחד מן אמצע הירח ישאר מ"ח מעלות ולה' חלקים ולט' שניות תעשה
השניות חלק ותוסיף על החלקים ונמצא מקום הירח האמתי בשעה זו במול שור ב"ח
מעלות ולו' חלקים ממעלת יט' סימנם יח' לו' ועל הדרך הזה תדע מקום הירח האמתי
בכל עת ראייה שתראה מתחלת שנה זו שהיא העיקר עד סוף העולם:

פרק ששה עשר

העגולה

שסוכברת בה הירח תמיד היא נוטה מעל העגולה שסוכברת בה
השמש תמיד חציה נוטה לצפון וחציה נוטה לדרום ושתי נקודות יש
בה זו כנגד זו שבהן פוגעות שתי העגולות זו בזו לפיכך כשיהיה הירח באחת משתי
נמצא סובב בעגולה של שמש כנגד השמש בשוה ואם יצא הירח מאחת משתי הנקודות
נמצא מהלך לצפון השמש או לדרומה הנקודה שממנה יתחיל הירח לנסות לצפון
השמש היא הנקראת ראש והנקודה שממנה תחיל הירח לנסות לדרום השמש היא
חנקראת

הנקראת זכב ומהלך שוה ישלוח הראש שאין בו לא תוספת ולא גרעון והוא הולך במולות אחרונות מטלה לדגים ומדגים לדלי וכן הוא טובב תמיד: ב מהלך הראש האמצעי ביום אחד ג' חלקים ואתח עשרה שניות נמצא מהלכו בעשרה ימים לא חלקים זמז שניות ונמצא מהלכו במאה יום המעלות ויז' חלקים ומג' שניות סימנם הי' מג' ונמצא מהלכו באלף יום נב' מעלות ונ' חלקים ועשר שניות סימנם נב' נוי ונמצא שארית מהלכו בעשרת אלפים יום קט' מעלות ולא' חלקים ומ' שניות סימנם קט' לא' מ' ונמצא מהלכו לכט' יום מעלה אחת ולב' חלקים וט' שניות וסימנם אל'בט ונמצא מהלכו לשנה סדורה יח מעלות ומד' חלקים ומב' שניות סימנם יח' מד' מב' ואמצע הראש בתחלת ליל חמישי שהוא העיקר היה קפ' מעלות ונ' חלקים וכח' שניות סימנם קפ' נ' כח': ג אסתרצא לידע מקום הראש בכל עת שתרצה תוציא אמצעם לאותו העת כדרך שתוציא אמצע השמש ואמצע הירח ותגרע האמצע משם מעלות והנשאר הוא מקום הראש באותו העת וכנגדו לעולם יהיה מקום הזנב: ד כיצד הרי שרצינו לידע מקום הראש לתחלת ליל ערב שבת שיומו שני לחדש איך משנה זו שהיא שנת העיקר ומניין הימים הנמורים מתחלת ליל העיקר עד תחלת ליליו שאנו רוצים לידע מקום הראש בו תשעה ועשרים יום: ה תוציא אמצע הראש לעת הואת על הדרך שידעת והוא שתוסף מהלכו לכט' יום על העיקר יצא לך אמצע הראש קפב' מעלות וכט' חלקים ולז' שניות סימנם קפב' כט' זל תגרע אמצע זה משם ישאר לך קעז' מעלות ול' חלקים וכג' שניות סימנם קעז' לכו' וזה הוא מקום הראש ואל תפנה אל השניות נמצא מקום הראש במול בתולה בכז' מעלות ול' חלקים ומקום הזנב כנגדו במול דגים בכז' מעלות ול' חלקים: ו לעולם יהיה בין הראש ובין הזנב חצי הגלגל בשוה לפיכך כל מיל שתמצאו מקום הראש יהיה הזנב במול שביעי ממנו בכמו מנין המעלות והחלקים בשוה אם יהיה הראש בעשר מעלות במול פלוני יהיה הזנב בעשר מעלות במול שביעי ממנו: ז ומאריך שתדע מקום הראש ומקום הזנב ומקום הירח האמתי התכונן בשלשתן אם מצאת הירח עם הראש או עם הזנב במעלה אחת וחלק אחד תדע שאין הירח נוטה לא לצפון השמש ולא לדרומה ואם ראית מקום הירח לפני מקום הראש והוא הולך כנגד הזנב תדע שהירח נוטה לצפון השמש ואם היה הירח לפני מקום הזנב והוא הולך כנגד הראש תדע שהירח נוטה לדרום השמש: ח הנטייה שנוטה הירח לצפון השמש או לדרום היא הנקראת רוחב הירח ואם היה נוטה לצפון נקרא רוחב צפוני ואם היה נוטה לדרום נקרא רוחב דרומי ואם היה הירח באחת משתי הנקודות לא יהיה לו רוחב כמו שבארנו: ט לעולם לא יהיה רוחב הירח יותר על חמש מעלות בין בצפון בין בדרום אלא כך הוא דרכו יתחיל מן הראש ויתרחק מעט מעט והמרחק הולך ונוסף עד שיגיע לחמש מעלות ויחזור ויתקרב מעט מעט עד שלא יהיה לו רוחב כשיגיע לזנבו ויחזור ויתרחק מעט מעט והמרחק נוסף עד שיגיע לחמש מעלות ויחזור ויתקרב עד שלא יהיה לו רוחב: י אם תרצה לידע רוחב הירח כמה הוא בכל עת שתרצה ואם צפוני הוא או דרומי תוציא מקום הראש ומקום הירח האמתי לאותה העת ותגרע מקום הראש ממקום הירח האמתי והנשא' היא הנקרא מסלול הרוחב ואם יהיה מסלול

הרוחב ממעלה אח' עד קפ' תדע שרוחב הירח צפוני ואם היה המסלול יותר על קפ' תדע שרוחב הירח דרומי ואם היה קפ' בשוה או שס' בשוה אין לירח רוחב כלל ותהווה ותרואח מנת מסלול הרוחב כמה היא והוא שיעור נטייתו לצפון או לדרום והוא הנקר' רוחב הירח הדרומי או הצפוני כמו שבארנו : יא וכמה היא מנת מסלול הרוחב אם יהיה המסלול הרוחב עשר מעלות תהיה מנתו נב' חלקים ואם יהיה המסלול הזה כמעלות תהיה מנתו מעלה א' ומג' חלקי' ואם יהיה המסלול ל' תהיה מנתו ב' מעלו' ול' חלקי' ואם יהיה המסלול מ' תהיה מנתו ג' מעלו' וג' חלקי' ואם יהיה המסלול ס' תהיה מנתו ארבעה מעלות וכל חלקים ואם יהיה המסלול ע' תהיה מנתו ארבע מעלו' ומב' חלקים ואם יהיה המסלול פ' תהיה מנתו ארבע מעלות ותמשה ותמשה חלקים ואם יהיה המסלול צ' תהיה מנתו חמש מעלות : יב ואם יהיו אחדים עם העשרו' תקח הראוי להם לפי היתר שבין שתי המנות כמו שעשית במסלול השמש ובמסלול הירח כיצד הרי שהיה מסלול הרוחב נג' מעלות וכבר ידעת שאין היה המסלול חמשים היתה מנתו ג' מעלות ונג' חלקים ואילו היה המסלול ס' היתה מנתו ד' מעלות וכל חלקים נמצא היתר בין שתי המנות ל' חלקים ג' חלקים לכלל מעלה ונמצא לפי חשבון מסלול זה שהוא נג' שלש מעלות ונג' חלקים ועל דרך זו תעשה בכל מנין ומנין : יג

מאחר שתדע מנתו של מסלול הרוחב עד תשעים כמו שהודענוך תדע מנות של כלל מנינות המסלול שאם יהיה המסלול יותר על צ' עד קפ' תגרע המסלול מקפ' והנשאר תדע בו המנה : יד וזה הוא רוחב הירח בתחלת ליל זה והוא דרומי שהרי המסלול יותר על מקפ' וכן אם היה המסלול יותר מקפ' עד רע' תגרע ממנו קפ' והנשאר תדע בו המנה : טו ואם היה המסלול יותר על רע' עד שס' תגרע אותו משס' והנשאר תדע בו המנה : יז כיצד הרי שהיה המסלול קנ' תגרע אותו מקפ' נשאר ל' וכבר ידעת שמנת ל' ב' מעלו' ול' חלקי' וכך תהיה מנת קנב' מעלות ול' חלקי' : יז הרי שהיה המסלול ר' תגרע ממנו קפ' ישאר כ' וכבר ידעת שמנת כ' היא מעלה א' ומג' חלקים וכן תהיה מנת ר' תהיה מעלה א' ומג' חלקי' : יח הרי שהיה המסלול ש' תגרע אותו משס' נשאר ס' וכבר ידעת שמנת ס' ד' מעלו' וכל חלקי' וכך היא מנת ש' ד' מעלו' וכל חלקי' ועל דרך זו בכל המנינו' יש הרי שרצינו לידע רוחב הירח כמה הו' ובאי זו רוח הוא אם צפוני ואם דרומי בתחלת ליל עש' שני לחדש אייר משנה זו וכבר ידעת שמקום הירח האמרי' היה בליל זה ב'ח מעלו' ומ' חלקי' ממזל שור סימנו יתם ומקום הראש היה באותה העת בכז מעלו' ול' חלקי' ממזל בתולה סימנו כזל תגרע מקו' הראש ממקו' הירח יצא לך מסלול הרוחב לרא' מעלו' וי' חלקים סימנו רלא' לפי שאין משגיחין על החלקי' בכל המסלול ונמצאת המנה של מסלול זה בדרכס' שבארנו בפ' זה ג' מעלות ונג' חלקים וזהו רוחב הירח בתחלת ליל זה והוא דרומי שהרי המסלול יתר על מאה ושמונים :

פרק שבעה עשר

כל

הדרכים שחקדמו כד' שיהיו עתידים ומוכנים לידעת הראייה וכשתרצח לדעת זאת תתחיל ותחשוב ותוציא מקום השמש האמתי ומקום הירח האמתי

הלכות קדוש החדש זמנים קעח

האמתו ומקום הראש לשעת הראייה ותגרע מקום השמש האמתי ממקום הירח האמתי
 והנשאב הוא הנקרא אורך ראשון ב ומאחר שתדע מקום הראש ומקום הירח
 חרע מקום הירח כמה הוא ואם הוא רוחב צפוני או דרומי והוא הנקרא רוחב ראשון
 והזהר באורך וברוחב הזה הראשון ויהיו שניהם מוכנים לך ג והתבונן באורך הזה
 הראשון וברוחב הזה הראשון אם יצא לך תשע מעלות בשוה או פחות תדע בודאי שאי
 אפשר לעולם שיראה הירח באותה הלילה בכל ארץ ישראל ואין אתה צריך לחשבון
 אחר ואם יהיה האורך הראשון יתר על המעלות תדע בודאי שהירח יראה בכל ארץ
 ישראל ואין אתה צריך לחשבון אחר ואם יהיה האורך הראשון מט מעלות ועד טו
 תצטרך לדרוש ולחקור בחשבונות הראייה עד שתדע אם יראה או לא יראה ד
 כדא כשהיה מקו הירח האמתי מתהלת מול גדי עד סוף מול תאומים אבל אם היה מקו
 הירח מתהלת מול סרטן עד סוף מול קשת ויהיה האורך הראשון עשר מעלות או פחות
 תדע שאין הירח נראה כלל באותו הלילה בכל ארץ ישראל ואם היה הראשון יתר על
 כל מעלות ודאי יראה בכל גבול ישראל ואם יהיה האורך הראשון מעשר מעלות ועד
 כז תצטרך לדרוש ולחקור בחשבונות הראייה אם יראה או לא יראה ה ואלו הן
 חשבונות הראייה התבונן וראה הירח באיזה מול הו' אם יהיה במול שלה תגרע מן האורך
 הראשון נט חלקים ואם יהיה במול שור תגרע מן האורך מעלה אחת ואם יהיה במול
 תאומים תגרע מן האורך נח חלקים ואם יהיה במול סרטן תגרע מן האורך מג חלקים
 ואם יהיה במול אריה תגרע מן האורך מז חלקים ואם יהיה במול מאזני תגרע מן האורך
 לד חלקים ואם יהיה במול עקרב תגרע מן האורך לז חלקים ואם יהיה במול קשת
 תגרע מן האורך לו חלקים ואם יהיה במול גדי תגרע מן האורך מד חלקים ואם יהיה
 במול דלי תגרע מן האורך נג חלקים ואם יהיה במול דגים תגרע מן האורך נח חלקים
 והנשאב מן האורך אחר שתגרע ממנו אלו החלקים הוא הנקרא אורך שני ו
 ולמה גורעין חלקים אלו לפי שמקום הירח האמתי אינו המקום שיראה בו אלא שינוי
 יש ביניהן באורך וברוחב והוא הנקרא שינוי המראה ושינוי מראה האורך בשעת הראייה
 לעולם גורעין אותו מן האורך כמו שאמרנו ז אבל שינוי מראה הרוחב אם
 היה רוחב הירח צפוני גורעין חלקים של שינוי מראה הרוחב מן הרוחב הראשון ואם
 היה רוחב הירח דרומי מוסיפין חלקי של שינוי מראה הרוחב על הרוחב הראשון ומה
 שיהיה הרוחב הראשון אחר שמוסיפין עליו או גורעין ממנו אותם החלקים הוא הנקרא
 רוחב שני ח וכמה הם החלקים שמוסיפין או גורעין אותן אם יהיה הירח במול
 שלה תשעה חלקים ואם יהיה במול שור עשרה חלקים ואם יהיה במול תאומים י'
 חלקים ואם יהיה במול סרטן כ חלקים ואם יהיה במול אריה לח חלקים ואם יהיה
 במול בתולה מד חלקים ואם יהיה במול מאזני מו חלקים ואם יהיה במול עקרב מה
 חלקים ואם היה במול קשת מד חלקים ואם יהיה במול גדי לו חלקים ואם יהיה במול
 דלי כז חלקים ואם יהיה במול דגים יב חלקים: ט ומאחר שתדע חלקים אלו
 תגרע אותן מן הרוחב הראשון או תוסיף אותן עליו כמו שהודענוך ויצא לך הרוחב השני
 וכבר ידעת אם הוא צפוני או דרומי ותדע כמה מעליו וכמה חלקי נעשה זה הרוחב השני

ותכין אותו לפניך ויהיה עתיד: ואח"כ תחזור ותקח מן הרוחב השני הזה מקצתו מפני שה'ירח נלוו מעט במעגלו וכמה הוא המקצת שתקח ממנו אם יהיה מקום הירח מתחלת מול טלה עד עשר'מעלו ממנו או מתחלת מול מאזני' עד כ'מעלה ממנו תקח מן הרוחב השני שני חמשי' ואם יהיה הירח מכ'ממול טלה עד י'מעלות ממול שור או מכ'ממול מאזנים עד י'מעלות ממול עקרב תקח מן הרוחב השני שלישי' ואם יהיה הירח מעשר מעלו'ממול שור עד כ'ממנו או מ'מעלות ממול עקרב עד כ'ממנו תקח מן הרוחב השני רביעי' ואם יהיה הירח מכ'מעלות ממול שור עד סופו או מכ'ממול עקרב עד סופו תקח מן הרוחב הכ'חמישי' ואם יהיה הירח מתחל'מול תאומים עד י'מעלו'ממנו או מתחלת מול קשת עד י'מעלו'ממנו תקח מן הרוחב השני שתות' ואם יהיה הירח מ'מעלו'ממול תאומים ועד כ'ממנו או מ'ממול קשת עד כ'ממנו תקח מן הרוחב השני חצי שתות' ואם יהיה מקום הירח מכ'ממול תאומים עד כ'ממנו או מכ'ממול קשת עד כ'ממנו תקח מן הרוחב השני רביע שתות' ואם יהיה מק' הירח מכה'ממול תאומים עד ה'מעלות ממול סרטן או מכה'ממול קשת עד ה'מעלו'ממול גדי לא תקח כלום לפי שאין כאן נליזת מעגל ואם יהיה הירח מה'ממול סרטן עד י'ממנו או מה'ממול גדי עד י'ממנו תקח מן הרוחב השני רביע שתות' ואם יהיה מקו' הירח מ'ממול סרטן עד כ'ממנו או מ'ממול גדי עד כ'ממנו תקח מן הרוחב השני חצי שתית' ואם יהיה מקום הירח מכ'ממול סרטן עד סופו או מכ'ממול גדי עד סופו תקח מן הרוחב השני שתות' ואם יהיה הירח מתחלת מול אריה עד י'מעלו'ממנו או מתחלת מול דלי עד י'מעלות ממול אריה עד כ'ממנו או מ'מעלות ממול דלי עד כ'ממנו תקח מן הרוחב השני רביעי' ואם יהיה הירח מכ'ממול אריה עד י'מעלות ממול דלי או מכ'ממול דלי עד י'מעלות ממול דגים תקח מן הרוחב השני שלישי' ואם יהיה הירח מ'מעלות ממול בתולה עד סופו או מ'מעלו'ממול דגים עד סופו תקח מן הרוחב השני שני חמשי' וזאת המקצת שתקח מן הרוחב השני היא הנקראת מעגל הירח: יא ואח"כ תחזור ותתבונן ברוחב הירח ותראה אם הוא צפוני או דרומי אם הוא צפוני תגרע מעגל הירח הזה מן האורך השני ואם יהיה רוחב הירח דרומי תוסיף המעגל הזה על האורך השני ב'רא בשעה מקום הירח מתחלת מול גדי עד סוף מול תאומים אבל אם יהיה הירח מתחלת מול סרטן עד סוף מול קשת יהיה הדבר הפך שאם יהיה רוחב הירח צפוני תוסיף המעגל על האורך השני ואם יהיה רוחב הירח דרומי תגרע המעגל מן האורך השני ומה שיהיה האורך השני אחר שתוסיף עליו או תגרע ממנו הוא הנקרא אורך שלישי ודע שאם לא יהיה שם נליזת מעגל ולא נתן החשבון לקחת מן הרוחב השני כלום יהיה האורך השני עצמו הוא האורך השלישי בלא פחות ובלא יתר: יב ואחר כך תחזור ותראה האורך השלישי הזה והוא המעלות שבין הירח והשמש באיזה מול הוא אם יהיה במול דגים או במול טלה תוסיף על האורך השלישי שתות' ואם יהיה האורך במול דלי או במול שור תוסיף על האורך השלישי חמישי' ואם יהיה האורך במול גדי או במול תאומים תוסיף על האורך השלישי שתות' ואם יהיה האורך במול קשת או במול סרטן תניח האורך השלישי כמות שהוא ולא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו ואם יהיה האורך

במול

הלכות קדוש החדש זמנים קעט

במזל עקרב או במזל אריה תגרע מן האורך השלישי חמישיתו ואם יהיה האורך במזל
 מאזני' או במזל בתולה תגרע מן האורך השלישי שלישיהו ומה שיהיה האורך השלישי
 אחר שהוסיף עליו או תגרע ממנו או תניח אותו כמות שהוא הוא הנקרא אורך רביעי
 ואחר כך תחזור אצל רוחב הירח הראשון ותקח שני שלישי ל'עולם וזה הוא הנקרא
 מנת גובה המדינה ותתכונן ותראה אם יהיה רוחב הירח צפוני תוסיף מנת גובה המדינה
 על האורך הרביעי ואם יהיה רוחב הירח דרומי תגרע מנת גובה המדינה מן האורך
 הרביעי ומה שיהיה האורך הרביעי אחר שנורעין ממנו או שמוסיפין עליו הוא הנקרא
 קשת הראיה: י' כיצד הרי שבאנו לחקור אם ירא' הירח כליל ערב שבת שני לחדש
 א"ר משנה זו או לא יראה תוציא מקום השמש האמתי ומקום הירח האמתי ורוחב הירח
 לשנה זו כמו שהודענוך יצא לך מקום השמש האמתי בשבע מעלות וט' חלקים ממזל שור
 סימנו זט' ויצא לך מקו' הירח האמתי ב"ח מעלות ולו' חלקי' ממזל שור סימנו יחלו' ויצא
 לך רוחב הירח ברוח דרום מעלות ונג' חלקי' סימנו גג' וזהו הרוחב הראשון ותגרע מקום
 השמש ממקו' הירח ישאר' יא' מעלות וכף חלקים סימנו יא' כז' וזהו האורך הראשון ולפי
 שהיה הירח במזל שור יהיה שני מראה האורך מעלה אח' וראוי לגרוע אותה מן האורך
 הראשון יצא לך האורך השני מעלות וכף חלקים סימנו יכ' וכן יהיה שני מראה הרוחב
 י' חלקים ולפי שרוחב הירח היה דרומי ראוי להוסיף עליו שני המראה שהוא י' חלקים
 יצא לך הרוחב השני ד' מעלות וג' חלקים סימנו דג' ולפי שהיה הירח ב"ח מעלות ממזל
 שור ראוי ליקח מן הרוחב השני רביעיתו והוא הנקרא מעגל הירח יצא לך מעגל הירח
 לעת זו מעלה אח' וחלק אחד לפי שאין מרדקין בשניות: יד' ולפי שרוחב הירח
 דרומי ומקו' הירח האמתי בין ראש גדי וראש סרטן ראוי להוסיף המעגל על האורך השני
 יצא לך האורך השלישי מעלות וכף חלקי' סימנו יא' כח' ולפי שהאורך הזה במזל שור
 ראוי להוסיף על האורך השלישי חמישיתו שהוא ב' מעלות וי"ח חלקים ויצא לך האורך
 הרביעי יג' מעלות וזמו' חלקי' סימנו יג' מו' ותורנו אצל הרוחב הראשון ולקחנו שני שלישי
 ויצא מנת גובה המדינה והוא ב' מעלות ולו' חלקים ולפי שהיה הרוחב דרומי ראוי לגרוע
 ממנו מנת גובה המדינה מן האורך הרביעי ישאר לך יא' מעלות ויא' חלקים סימנו יא' יא'
 וזהו הקשת הראיה כליל הזה ועל הדרך הזה תעש' ותדע קשת הראיה כמה מעלות וכמה
 חלקי' ש' בה בכל ליל ראייה שתרצ' לעולם: טו' ואחר שתצא קשת זו תנין בה ודע
 שאם תהיה קשת הראיה ט' מעלות או פחות א"א שיראה בכל ארץ ישראל ואם תהיה קשת
 הראיה יתר על יד' מעלות א"א שלא יראה ויהיה גלוי לכל ארץ ישראל: יז' ואם תהיה
 קשת הראיה מתחתל מעלה י' עד סוף מעלת יד' תערך קשת הראיה ל' האורך הראשון
 ותדע אם יראה או לא יראה מן הקצין שיש לו והן הנקראין קצי' הראייה: יז' ואין הן
 קצי' הראייה אם תהיה קשת הראיה מותר על ט' מעלות עד סוף מעלות או יתר על י' ויהיה
 האורך הראשון יג' מעלות או יתר ודאי יראה ואם תהיה הקשת פחות מזה או יהיה האורך
 פחות מזה לא יראה: יח' ואם תהיה קשת הראיה מותר על י' מעלות עד סוף יא'
 מעלות או יתר על יא' ויהיה האורך הראשון יב' מעלות או יתר ודאי יראה ואם תהיה קשת
 פחות מזה או יהיה האורך פחות מזה לא יראה: יט' ואם תהיה קשת הראיה מותר על

י"א עד סוף י"ב מעלות או יתר על י"ב ויהיה האורך הראשון י"א מעלות או יתר ודאי יראה
 ואם תהיה הקשת פחות מזה או יהיה האורך פחות מזה לא יראה: כ ואם תהי' קשת
 הראיה מותר על י"ב מעלות עד סוף י"ג מעלו' או יתר על י"ג ויהיה האורך הראשון י"מעלו'
 או יתר ודאי יראה ואם תהיה הקשת פחות מזה או יהיה האורך פחות מזה לא יראה:
 כא ואם תהי' הראיה מ'תר על י"ג מעלו' עד סוף י"ד או יתר על י"ד ויהיה האורך הראשון
 י"ד מעלו' או יתר ודאי יראה ואם תהיה הקשת פחות מזה או יהיה האורך פחות מזה לא
 יראה ועד כאן סוף הקצין: כב כיצד באנו להתבונן בקשת הראיה של לילי ע"ש
 שני לחדש איר משנה זו יצא לנו בחשבון קשת הראיה י"א מעלות וי"א חלקי' כמו שידעת
 ולפי שהי' הקשת הראייה בין י"ד עד י"ד ערכנו אותה ל' האורך הראשון וכבר ידעת שהאורך
 היה בליל זה י"א מעלות וכ"ל חלקים ולפי שהי' הקשת הראייה יתר על י"א מעלות והיה
 האורך הראשון יתר על י"א יודע שודאי יהא בליל זה לפי הקצין הקצובות וכן תעשה
 בכל קשת וקשת עם האורך הראשון שלה: כג וכבר ראי' מן המעשים האלו כמה
 חשבונו' ישנו וכמה תוספו וכמה גירועין אחר שיגענו הרבה עד שהמצאינו דרכים קרובין
 שאין בחשבונם עימק גדול: כד שהי' עקלקלו גדולות יש במעגלותיו ולפי' אמרו
 חכמים שמש ידע מבואו ירח לא ידע מבואו ואמרו חכמים פעמי' בא בארוכה פעמי' בא
 בקצרה כמו שתראה מחשבונו' לו שפעמי' תוסיף ופעמי' תגרע עד שתהא קשת הראייה
 ופעמי' תהיה קשת הראייה ארוכה ופעמי' קצרה כמו שבארנו: כה וטעם כל אלו
 החשבונות ומפני מה מוסיפין מנין זה ומפני מה גירועין והיאך נודע כל דבר ודבר מאלו
 הדברים והראיה על כל דבר ודבר היא חכמת התקופות והגימטריית שחברו בה חכמי'
 יון ספרים הרבה והם הנמצאי' עכשיו ביד החכמי' אבל הספרי' שחברו חכמי' ישראל שהיו
 בימי הנביאים מכני' יששכר לא הגיעו לינו ומאחר שכל אלו הדברים נראיות נרורות הם
 שאין בהן דופי ואי אפשר לחדרה אחריהן אין תוששין למחב' בין שחברו אותן נביאי'
 בין שחברו אותם גוים שכל דבר שנתגלה טעמו ונודעה אמתתו נראיות שאין בהן דופי'
 אנו סומכין על זה האיש שאמרו או שלמדו על הראיה שנתגלתה והטעם שנודע:

פרק שמונה עשר

דבר ידוע וברור שאם יוציא לך החשבון שהי' יראה בלילה אפשר שיראה
 ואיפשר שלא יראה מפני העבים שמכסין אותו או מפני המקום שהוא גיא
 או שיהיה הר גובה כנגד רוח מערב לאנשי אותו המקום שנמצאו כאלו הן יושבין בגיא
 שהי' רח לא יראה למי שהוא במקום נמוך אפילו הי' גדול וירא למי שהו' עומד בראש
 הר גבוה ותלול אע"פ שהי' רח קטן ביותר וכן יראה למי ששוכן על שפת הים או למי
 שמהלך בספינה בים הגדול אע"פ שהוא קטן ביותר: כ וכן בימות הגשמים אם
 יהי' יום צח יראה הירח יותר ממה שיראה בימות החמה לפי שבימות הגשמים אם יהי'
 יום צח יהי' האויר זך הרבה ויראה הרקיע בטוהר יגור מפני שאין שם אבק שיתערב
 באויר אבל בימות החמה יהי' האויר כאלו הוא מעושן מפני האבק ויראה הירח
 קטן: כ וכל זמן שתמצא קשת הראייה והאורך הראשון שתערוך לה ע"ש שני
 הקצין

הלכות קדוש החדש זמנים קפ

הקצין שלהם בצמצום יהיה הירח קטן ביותר ולא יראה אלא במקום גבוה ביותר ואם
 תמצא קשת הראיה והאורך הראשון ארוכה הרבה והוסיפו עד סוף הקצין שלהן ממעלו
 יראה הירח גדול לפי אורך הקשת והאורך הראשון יהיה גדול וגליתו לכל: ד
 לפיכך ראוי לבית דין לשום שני דברים אלו בלבם שהן זמן הראייה ומקומה ושואלין
 את העדים נאי זה מקום ראייתם שאם היתה הקשת הראיה קצרה ויתן החשבון שיראה
 בצמצום כגון שהיתה קשת הראיה תשע מעלות וחמשה חלקים והיה האורך הראשון
 שלש עשרה מעלות בשוה ובאו עדים שראוהו אם היה בימות החמה או שהיו במקום
 נמוך חוששין להן ובודקין אותן הרבה ואם היה בימות הגשמים או במקום גבוה ביותר
 וראי יראה אם לא יהיו שם עכבים המכבדלין: ה עדים שראו החדש בזמנו ובאו
 והעידו וקבלום בד' וקדשו את החדש הזה הראשון ומנו כ"ט יום מן היום המקודש וליל ל'
 לא נראה הירח מפני שא"א לו להראו' או מפני שכסוהו עכבים והרי בד' מצפין לו כל יום ל'
 כמו שבארנו ולא באו עדי' ועברו את החדש ונמצא יום ר"ח השני יום לא' כמו שבארנו:
 ו והתחילו למנות כ"ט יום מן יום ר"ח השני וליל ל' לא נראה הירח אם תאמר שכך
 מעבר' את זה ועושין אותו ל' וקובעין ר"ח שלשי' יום לא' כך איפשר שלא יראה הירח
 כליל ל' גם מחדש זה ונמצאו מעברין והולכי' ועושין חדשים אחדו שלשי' כל השנה כלה
 ונמצא בחדש אחרון איפשר שיראה הירח כליל כ"ה בו או כליל כ"ו ואין לדבר שחוק
 והפסד יתר מזה: ז ולא תאמ' שהדבר הזה דבר שאינו מצוי הוא שלא יראה הירח בכל
 השנה לא דבר קרוב הוא הרבה ופעמי' רבות יארע זה וכיוצא בו במדינות שזמן הגשמים
 שם ארוך והעכבים רבי' שאין אנו אומדין שלא יראה הירח בכל השנ' לא שלא ירא' בתחלת
 החדשים ויראה אחר כך ופעמי' לא יראה מפני שא"א לו שיראה בהם והרשי' שאיפשר
 שיראה בהם לא יראה מפני העכבים או מפני שהיה קטן ביותר ולא נתכוון אדם לראותו:
 ח לא הקבלה שהיה ביד חכמים איש מפי איש מפי משה רבינו כך היא שבזמן שלא
 יראה הירח בתחלת החדשי' חדש אחר חדש בד' קובעין חדש מעובר מל' יום וחדש חסר
 מכ"ט יום וכן כחשבי' וקובעין חדש מעובר וחדש חסר בקביעה לא בקדוש שאין מקדשין
 לא על הראייה ופעמים עושין מלא אחר מלא או חסר אחר חסר כמו שיראה להם מן
 החשבון: ט ומתכוונין לעולם בחשבונם שאם יראה הירח בחדש הבא יראה
 בזמנו או כליל עבורו לא שיראה קודם זמנו שהיא ליל שמנה ועשרים ובחשבונות
 הראייה האלו שבארנו יתבאר לך ותדע מתי איפשר שיראה ומתי איפשר שלא יראה
 ועל זה סומכין ומעברין חדש אחר חדש או עושין חדש חסר אחר חדש חסר ולעולם
 אין פותחין מארבעה חדשים המעוברין בשנה ולא מוסיפין על שמנת החדשים המעוברין
 וגם לעבור חדשים אלו שמעברין לפי חשבון עושין סעודת עגור החדש כמו שאכרנו
 בפרק שלישי: י וכל שתמצא בהלמוד מדברים שמראין שבית דין סומכין על
 החשבון ומפי' משה מסיגי' שהדבר מסור להם והרשות בידם להסר או לעכר וכן זה
 שחסר רבי' תשעה חדשים בשנה וכל כיוצא בזה הכל על עיקר זה הוא בנין בזמן שלא
 נראה החדש בזמנו: יא וכן זה שאמרו חכמים שמעברין את החדש לצורך הוא
 בחדשים אלו ששעברין אותן לפי חשבון ועושין אחד מלא ואחד חסר ויש להם לעכר

חדש אחר חדש או לחסר בזה הוא שמעכרין לצורך מפני שלא נראה הירח בזמנו אלא בעת שיראה הירח בזמנו שהוא תחלת היותו נראה אחר שנתקבץ עם השמש כקדשין לעולם: יב וכל הדברים האלו בזמן שיש שבבית דין וסומכין על הראייה אבל בזמנים אלו אין סומכין לא על הקביעה בזה החשבון האמצעי הפשוט בכל ישראל כמו שבארנו בהלכות אלו: יג יתבאר בספרי החשבון התקופות והגיטריאז' שאם יראה הירח בארץ ישראל יראה בכל מדינות העולם שהן למערב א' ומכונות כנגדה ואם יתן חשבון שלא יראה בא"י איפשר שיראה במדינות אחרות שהן למערב א' ומכונות כנגדה לפיכך אם יראה הירח במדינה שהיא למערב א' אין בזה ראייה שנראה הירח בא"י: יד אבל אם לא יראה הירח בראש ההרים במדינה המערבית המכונות כנגד א' בידוע שלא נראה בא"י: טו וכן אם לא יראה הירח בא"י בידוע שלא נראה בכל מדינות העולם שהן למזרח ארץ ישראל ומכונות כנגדה ואם יראה בא"י איפשר שיראה במדינות מזרחיות ואפשר שלא יראה לפיכך אם יראה במדינה שהיא למזרח א' ומכונות כנגדה בידוע שנראה בא"י ואם לא נראה במדינה המזרחית אין בזה ראייה לא איפשר שיראה בא"י: יז וכל אלו הדברים כשהיו המדינות שבמערב ובמזרח מכונות כגון שהיו נוטו לצפון העולם מל מעלה עד לה מעלה אבל אם היו נוטות לצפון יתר מזה או פחות משפטים אחרים יש להן שהרי אין מכונות כנגד א' ודברים אלו שבארנו בערי מזרח ומערב אין לא להגיד כל משפט הראייה להגיד לתורה ולהאדירה לא שיהיו בני מזרח או בני מערב סומכין על ראי' הירח או הועיל להם כלום לא לעולם אין סומכין לא על קדוש כד' שבא' כמו שבארנו כמה פעמים:

פרק תשעה עשר

לפי

שאמרו חכמים שבכלל דברים שהיו בודקין בהן את העדים אומרין להן להיכן היתה הירח נוטה כשר בעיני להודיע דרך חשבון דבר זה ואין אנו מרדקין בו לפי שאינו מועיל בראייה כלל ותחלת חשבון זה לדעת נטיית המזלות תחלה: כ העגולה שהיא עוברת במחצית המזלות שבה מהלך השמש אינה עוברת באמצע העולם מחצי המזרח לחצי המערב אלא נוטה היא מעל הקו השווה המסבב באמצע העולם כנגד צפון ודרום חציה נוטה לצפון וחציה נוטה לדרום: ג ושתי נקודות יש בה שפוגעת בהן בעגולת הקו השווה המסבב באמצע העולם הנקודה האחת ראש מול טלה והנקודה השנייה שכנגדה ראש מול מאזני' ונמצאו ששה מזלות נוטות לצפון מתחלת טלה על סוף בתולה וששה נוטות לדרום מתחלת מול מאזנים עד סוף מול דגים: ד ומראש מול טלה יתחילו המזלות לנטות מעט מעט ולהתרחק מעל הקו השווה כנגד הצפון עד ראש סרטן יהיה ראש סרטן רחוק מעל הקו השווה לרוח הצפון שלש ועשרים מעלות וחציה מעלה בקירוב ויחזרו המזלות להתקרב לקו השווה מעט מעט עד ראש מאזנים שהוא על הקו השווה ומראש מאזנים יתחילו לנטות ולהתרחק כנגד רוח דרום עד ראש גדי ויהיה ראש גדי רחוק מעל הקו השווה לרוח דרום שלש ועשרים מעלות וחציה מעלה ויחזרו המזלות להתקרב מעט מעט כנגד הקו השווה עד ראש טלה: ה נמצא ראש טלה וראש מאזנים מסבב על הקו השווה ולפיכך כשתהיה

הלכות קדוש החדש זמנים קפא

כשתהיה השמש בשני ראשי'א' לא תהיה נוטה לא לצפון ולא לדרום ותזרח בחצי מזרח
 ותשקע בחצי מערב ותהיה היום והלילה שוין בכל הישוב: ו' הרי נתברר לך שכל
 מעלה ומעלה ממעלות המולות נוטה לצפון או לדרום ושל נטייתה שיעור ורוב הנטייה
 לא תהיה יתר על כג' מעלות וחצי בקרוב: ז' ואז הן השעור' של נטיות לפי מנין המעלות
 של מולות וההתחלה מתחלת מול טלה ימעלות נטייתם ד' מעלות כ' מעלות נטייתן ה'
 מעלות ל' מעלות נטייתן יא' מעלות ומחצה מ' מעלות נטייתן ט"ו מעלות נ' מעלות נטייתן
 יח' מעלות ס' מעלות נטייתם כ' מעלות ע' מעלות נטייתם כג' מעלות פ' מעלות נטייתם
 כג' מעלות צ' מעלות נטייתם כג' מעלות וחצי מעלה: ח' ואם יהיו אחדים במנין
 תקח להם מנתם מבין שתי הנטיות כמו שכארנו בשמש ובירח כיצד חמש מעלות נטייתם
 שתי מעלות ואם היה מנין המעלות כג' נטייתם ט' מעלות ועל דרך זו בכל האחדים
 שהן העשרות: ט' ומאחר שתרע הנטייה של מעלות מא' עד צ' תרע נטיית כולן
 כדרך שהודענום ברוחב הירח שאם היה המנין יתר על צ' עד קפ' תרע אותו מקפ' ואם
 היה יתר על קפ' עד רע' תרע ממנו קפ' ואם היה יתר על רע' עד שס' תרע אותו משס'
 והנשאר תרע נטייתו והוא נטיית אותו המנין שבידך בלא גרעון ולא תוספת: י'
 אם תרצה לידע כמה מעלות הוא הירח נוטה מעל הקו השווה כנגד צפון העולם או כנגד
 דרום העולם תרע תחלה כמה נטיית המעלה שהיא מקום הירח האמתי ולאי זדה רוח
 היא נוטה לצפון או לדרום ותחזור ותחשוב ותוציא רוחב הירח הראשון ותראה אם הוא
 צפוני או דרומי אם נמצאו רוחב הירח ונטיית מעלתו ברוח אחת כיון שהיו שניה צפונים
 או דרומיים תקבץ שניהם ואם נמצאו בשתי רוחות כגון שהי' האחד דרומי והאחד צפוני
 תרע המעט משניהם מן הרב והנשאר הוא מרחק הירח מעל קו השווה באותה הרוח
 שהיה בה הרב משניהם: יא' כיצד באנו לידע כמה הירח נוטה מעל הקו השווה
 בלילי הראייה שהוא שני לחדש אייר משנה זו וכבר ידעת שמעלת הירח היה תשע
 עשרה ממול שור נטייתה בצפון כמו יח' מעלות ורוחב הירח היה בדרום כמו ארבע
 מעלות תרע המעט מן הרב ישאר יד' מעלות ונמצא הירח רחוק מעל הקו השווה יד'
 מעלות לרוח צפון שהרי המנין הרב שהוא יח' מעלות היה צפוני וכל השבון זה בקירוב
 בלא דקדוק לפי שאינו מועיל בראיה: יב' אם תרצה לידע לאי זו רוח מרוחות
 העולם יראה הירח נוטה תחשוב ותדע מרחקו מעל הקו השווה ואם יהיה על הקו השווה
 או קרוב ממנו בשמים או שלש מעלות בצפון או בדרום יראה מכוון כנגד אמצע מערב
 ותראה פנימתו מכוונת כנגד מזרח העולם בשוה: יג' ואם יהיה רחוק מעל הקו
 השווה לצפון העולם יראה בין מערב העולם ובין צפונו ותראה פנימתו נוטה מכנגד
 מזרח העולם כנגד דרום העולם: יד' ואם היה רחוק מעל הקו השווה לדרום
 העולם יראה בין מערב העולם ובין דרומו ותראה פנימתו נוטה מכנגד מזרח העולם כנגד
 צפון העולם ולפי רוב המרחק ולפי רוב הנטייה: טו' ומחקירת העדים שאומרים
 להם כמה היה גבוה ודבר זה יודע מקשת הראייה שבזמן שתהיה קשת הראייה קצרה
 יראה הירח כאלו הוא קרוב מן הארץ ובזמן שתהיה ארוכה יראה גבוה מעל הארץ ולפי
 צורך קשת הראייה לפי גבהת מעל הארץ בראיית העינים: יז' הרי בארנו חשבונות

כל הדרכים שצריכין להם בדיעת הראייה ובחקירת העדים כדי שיהי' הכל ידוע למלנים
ישעים לו ולא יחסרו דרך מרכי התורה ולא ישוטטו לבקש אחריה בספרים אחרים ודשו מעל
ספר ה'וקראו אחת מהנה לא נעדרה:

הלכות תעניות

מצות עשה אחת והיא לצעוק לפני ה' ככל עת צרה גדולה שלא תכוא על הצנור
ובאור מצוה זו בפרקים אלו:

פרק ראשון

עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על
הצבור שנ' על הצר הצנור אתכם והרעותם בחצוצרות כלומר כל

מצות

במדבר י

סממן לא עמם מצות
ו ונכפשו לרכבך
לנכי ט' כאל זכר
ענין ספר תעניות:

דבר שייצר לכם כנון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו: ב
ודבר זה מרכי התשובה הוא שבזמן שתבא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל
מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב עונותיכם השו וכו' וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה
מעליהם: ג אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנה העולם אירע

ירעיהם כו

לנו וצרה זו נקרה נקרית הרי זו דרך אמריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים
ותוסף הצרה צרות אחרות הוא שכתו בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי אף אני עמכם
בחמת קרי כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אתאמרו שהיא קרי אוסף לכם
חמת אותו קרי: ד ומדברי סופרים להתענות על כל צרה שתבא על הצבור עד

ויקראו כו

שירוחמו מן השמים ובימי התעניות האלו זועקין בתפלות ומתחננים וכריעין בחצוצרות
בלבד ואם היו במקדש מריעין בחצוצרות ובשופר השופר מקצר והחצוצרות מאריכות
שמצות היום בחצוצרו ואין תוקעין בחצוצרות ושופר כאחד לא במקדש שנ' בחצוצרות
וקול שופר הריעו לפני המלך ה': ה תעניות אלו שגזרין על הצבור מפני הצרות

תכלים נח

סוללם מיזון תקעיה
ותקעב

אינן יום אחד יום שאין רוב הצבור יכולים לעמוד בדבר זה ואין גזרין בתחלה תענית לא
בשני בשבת ובה' של אחריו ובשני של אחריו וכן על הסדר הזה שני וחמישי ושני עד
שירוחמו: ו אין גזרין תעניות על הצבור לא בשבתות ולא בימים טובים וכן אין
תוקעין בהן לא בשופר ולא בחצוצרות ולא זועקים ומתחננים בהם בתפלה אלא אם כן

מזל טס מיזון תקעו

היתה עיר שהקיפה גוים או נהר או ספינה המטורפת בים אפילו יחיד הנדרף מפני גוים
מפני ליסטים ומפני רוח רעה מתענים עליהם בשבת וזועקין ומתחננים עליהם בתפלה
אבל אין תוקעין אלא אם כן תקעו לקבץ את העם לעזור אותם ולהצילין: ז וכן
אין גזרין תענית בתחלה בראשי חרשים או בחנוכה ופורים או בחולו של מועד ואם
התחילו להתענות על הצרה אפילו יום אחד ופגע בהן יום מאלו מתענין ומשלימין היום
בתענית: ח תעניות אלו שמתענין על הצרות אין מתענין בהן לא עוברות ולא
מיניקות ולא קטנים ומותרין לאכול כליליה אע"פ שמתענין למחר חוץ מתעניות המסד
כמו שיתבאר וכל תענית שאוכלין בה כליליה בין צבור בין יחיד הרי זה אוכל ושוחה עד
שיעלה

מזל טס מיזון תקעב

סממן ע' לרכבך נ' ט

סוללם מיזון תקעב

סממן ע' לרכבך נ' ט

סוללם מיזון תקעב

סממן ע' לרכבך נ' ט

הלכות תעניות פרק שני זמנים

אלו

הן הצרות של צבור שמתעניין ומתריעין עליהן על הצרת שונאי ישראל
 לישראל ועל החרב ועל הדבר ועל חיה רעה ועל הארבה ועל החסיל
 ועל השדפון ועל הירקון ועל המפולת ועל התלאים ועל המזונות ועל המטר : ב
 כל עיר שיש בה צרה מכל אלו אותה העיר מתענה ומתרעה עד שתעבור הצרה וכל
 סביבותיה מתענות ולא מתריעות אבל מבקשים עליהם רחמים ובכל מקום אין צועקין
 ולא מתריעין בשבת כמו שאמרנו חוץ מצרת המזונות שצועקין עליה אפי' בשבת אבל
 אין מתריעין עליהן בתוצרות בשבת : ג על הצרת שונאי ישראל לישראל כיצד
 גוים שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או ליטול מהם מס או ליקח מידם ארץ או לגזור
 עליהם שמד אפילו במצוה קלה הרי אלו מתעניין ומתריעין עד שירוחמו וכל הערים
 שסביבותיהם מתעניין אבל אין מתריעין אלא אם כן תקעו להתקבץ לעזרתן : ד
 על החרב כיצד אפילו חרב של שלום כגון שערכו מלחמה גוים עם גוים ועברו במקום
 ישראל אעפ"י שאין ביניהם ובין ישראל מלחמה הרי זו צרה ומתעניין עליה שנ' וחרב לא
 תעבור בארצכם מכלל שראיית המלחמה צרה : ה ועל הדבר אי זו היא דבר
 עיר שיש בה תִּק גלגלי ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה הרי זה דבר
 יצאו ביום אחד או בארבעה ימים אין זה דבר היה בה אלף ויצאו ממנה ששה מתים
 בשלשה ימים זה אחר זה דבר יצאו ביום אחד או בארבעה אין זה דבר וכן לפי חשבון
 זה ואין הנשים והקטנים והזקנים ששבתו ממלאכה בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה :
 ו היה דבר בארץ ישראל מתעניין שאר גלילות ישראל עליהן היה דבר כמדינת
 ושרירות הלכות ובאות ממנה למדינה אחרת שתיהן מתענות אעפ"י שהן רחוקות זו מזו :
 ז אין מתעניין על חיה רעה אלא בזמן שהיא משולחת כיצד נראתה בעיר ביום
 הרי זו משולחת נראתה בשדה ביום אם ראתה שני בני אדם ולא ברהו מפניהם הרי זו
 משולחת ואם היה שדה הסמוכה לאגם וראתה שני בני אדם ורדפה אחריהם הרי זו
 משולחת לא רדפה אחריהם אינה משולחת ואם היתה כאגם אפ' רדפה אחריהם אינה
 משולחת אלא אם כן טרפה שניהם ואכלה אחד מהן אבל אם אכלה שניהם כאגם אינה
 משולחת מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משולחת :
 ח בתים הנגויים במדברות ובארצות הנשמות הואיל והן מקום גידולי חיה אם עלתה
 לגג ונטלה תינוק מעריסה הרי זו משולחת ואם לא הגיעה למדה זו אינה משולחת שאם
 בני אדם הם שסכנו בעצמם ובאו למקום החיות : ט שאר מיני רמש הארץ ורמש
 העוף ששולחו והזיקו כגון שילוח נחשים ועקרבים ואין צריך לומר צרעין ויתושין והרומ' :
 להן אין מתעניין עליהן ולא מתריעין אבל זועקים בלא תרועה : י על הארבה ועל
 החסיל אפילו לא נראה מהן אלא כנף אחד בכל ארץ ישראל מתעניין ומתריעין עליהן
 ועל הנובאי בכל שהוא אבל על החגב אין מתעניין עליו ולא מתריעין אלא זועקין בכבוד :
 יא על השדפון ועל הירקון משיתחיל בתבואה ואפילו לא התחיל לא במקום
 קטן כמלואפי תנור גוזרין עליו תענית ומתריעין : יב על המפולת כיצד הרי שרבתה
 בעיר מפולת כותלים בריאים שאינן עומדין כצד הנחר הרי זה צרה ומתעניין ומתריעין
 עליה וכן על הרעש ועל הרוחו שהן מפילין את הבנין והורגים מתעניין ומתריעין עליהן :

סול לט מיון תקעט
זנין כס

השבע בלבד עוברות ומניקות מתענות אבל בשאר התעניות אין עוברות ומניקות
 מתענות ואעפ"י שאינן מתענות אין מענות עצמן בתפוקים אלא אוכלות ושותות כדי
 קיום הולד' ו' ובשבע תעניות אלו אנשי משמר מתענין ומשלימין ואנשי בית אב
 מתענין מקצת היום ולא משלימין וכל דבר שהוא אסור בשלש אמצעיות אסור באלו
 השבע האחרונות. ז' ויתרות אלו שבהן בלבד מתרעין ומתפללין ברחוב העיר
 ומורדין וקן להוכיח לעם כדי שישנו מדרכם ומוסיפין שש ברכות בתפלת שהרית
 ובתפלת מנחה ונמצאו מתפללין כד ברכות ונועלין את החנויות ונשמטין לעת ערב
 ופותחין את החנויות אבל בחמישי פותחין כל היום מפני כבוד השבת ואם יש לחנות
 שני פתחים פותח אחד ונועל אחד ואם יש לחנות אצטבה פותח כדרכו בחמישי ואינו
 חושש: ח' עברו אלו ולא נענו ממעטין במשא וכתן ובכנין של שמחה כגון ציור
 וכיור ובנטיעה של שמחה כגון מיני הדם ומיני אהלים וממעטין בארוסין ונשואין אלא
 סול מיון תקעט
 סול מיון תקעט
 אס כן לא קיים מצות פריה ורביה וכל מי שקיים מצות פריה ורביה אסור לו לשמש
 מטהובשני רעבן וממעטין בשאלת שלום בין אדם להכירו ותלמידי חכמים לא ישאלו
 שלום אלא כנופין וכמנודין למקו' ועם הארץ שנתן להם שלום מחזירין לו בשפה רפה
 וכבוד ראש: ט' תלמידי חכמים הורין לברם ומתענים שני חמישי ושני עד שיצא
 ניסן של תקופה אבל לא הצבור שאין גוזרין על הצבור בשביל גשמים שלא ירדו יתר
 מ'ג תעניות אלו כשמתענין היחידים עד שיצא ניסן מותרין לאכול בלילה ומותרין
 בעשיית מלאכה ובריחצה ובסיכה ותשמיש המטה ונעילת הסנדל כשאר כל התעניות
 ומפסיקין לראשי חדשים ולפורים יצא ניסן של תקופה והוא כשתגיע השמש לתחלת
 מזל שור אין מתענין שאין הגשמי' בזמן הזה אלא סימן קללה הואיל ולא ירדו כל עיקר
 מתחלת השנה: י' ברא בארץ ישראל וכל הכומה לה אבל מקומות שעונת הגשמים
 שלהן קודם ז' במרחשון או אחר זמן זה כשיגיע זמנם ולא ירדו גשמים יחידים מתענים
 שני וחמישי ושני ומפסיקין בראשי חדשים ובתנוכה ובפורים ושוהין אחרי כן כמו שבעה
 ימים אם לא ירדו גשמים בית דין גוזרין על הצבור ג' תעניות על הסדר שאמרנו: יא'
 כל תעניות שגוזרין הצבור בחוצה לארץ אוכלין בדה בלילה ודינה כדין שאר התעניות
 שאין גוזרין על הצבור תענית כגון צום כפור לא בארץ ישראל בלבד ובגלל המטר ובאותן
 עשר תעניות שהן שלש אמצעיות ושבע אחרונות:

פרק רביעי

סול לט מיון תקעט
בכל

יום יום משבע תעניות האחרונות של מטר מתפללין על סדר זה מוציאין
 את התיבה לרחובת של עיר וכל העם מתקבצין ומתכסים בשקים ונותנין
 אפר מקלה על גבי התיבה ועל גבי ספר תור' כדי להודיל את הבכיה ולהכניע לבם ואחד
 מן העם נוטל מן האפר ונותן בראש הנשיא ובראש אב בית דין במקום הנחת תפלין כדי
 שיכלמו וישובו וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו: ב' ואחר כך מעמידין בנייהן
 זקן חכם והן יושבין לא היה שם זקן חכם מעמידין חכם לא היה שם לא זקן ולא חכם
 מעמידין אדם של צורה ואומר לפניהם דברי כיבושין אחינו לא שק ולא תענית גורמין
 אלא

הלכות תעניות זמנים קפד

אלא תשובה ומעשים טובים שכן מצונו בנינוה שלא נאמר באנשי נינוה וירא ה' את
 שקם ואת תעניתם אלא וירא האלהים את מעשיהם ובקבלה הוא אומר קרעו לבנכם
 ואל בגדיכם ומוסיף בעניות אלו כפי כחו עד שיכניע לכם וישובו תשובה גמורה: ג
 ואחר שגומר זה דברי כיבושין עומדין בתפלה ומעמידין שליח צבור הראוי להתפלל
 בתעניות אלו ואם היה אותו שאומר דברי הכיבושין ראוי להתפלל מתפלל ואם לאו
 מורדין אחר: ד ואי זה הוא הראוי להתפלל בתעניות אלו איש שהוא רגיל
 בתפלה ורגיל לקרות בתורה נביאים וכתובים ומטופל ואין לו ויש לו יגיעה בשדה ולא
 יהיה בבני ובבני ביתו וכל קרוביו והנלוים עליו בעל עברה אלא יהיה ביתו ריקן מן
 העברות ולא יצא עליו שסרע בילדותו שפל בדרך ומרצה לעם ויש לו נעימה וקולו
 ערב ואם היה זקן עם כל המדות האלו הר"ה מפואר ואם אינו זקן הואיל ויש בו כל
 המדות האלו תפלה: ה ושלח צבור מתחיל ומתפלל עד ברכת גואל ישראל
 ואומר זכרונות ושופרות מעין הצרה ואומר אל ה' בצרתה לי קראתי ועניני אשא עיני
 אל ההרים וכו' ממעמקים קראתי ה' תפלה לעני כי יעטוף וכו': ו ואומר דברי
 תחנונים כפי כחו ואומר ה' אלהי אבינו וריבה ריבנו ומחר לגאלנו זמתחנן ואומר בסוף
 תחנונימי שענה את אברהם אבינו בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם
 ביום הזה בא' גואל ישראל ומתחיל להוסיף שש ברכות שהוא מוסיף זו אחר זו ומתחנן
 בכל אחת מהן בדברי תחנונים ופסקי מדברי קבלה ומכתבי הקדש כפי שהו רגיל וחותרם
 בכל אחת מהן בתעניות אלו: ז בראשונה הוא חותרם מי שענה את משה ואבותיכם
 על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה בא' וזכר הנשכחות: ח
 בשנייה הוא חותרם מי שענה את יהושע בגלגל הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום
 הזה בא' שומע תרועה: ט בשלישית הוא חותרם מי שענה את שמאל במצפה
 הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה בא' שומע צעקה: י ברביעית
 הוא חותרם מי שענה את אליהו בהר הכרמל הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום
 הזה בא' שומע תפלה: יא בחמישית הוא חותרם מי שענה את יונה במעי הדגה הוא
 יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה בא' העונה בעת צרה. יב בששית הוא
 חותרם מי שענה את דוד ושלמה בנו בירושלם הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום
 הזה בא' המרחם על הארץ: יג וכל העם עונין אמן אחר כל ברכה וברכה כדרך
 שעונין אחר כל הברכות בשביעית אומר רפאנו ה' ונרפא וכו' ונוטר התפילה על הסדר
 ותוקעין בהצוצרות וכסדר הזה עושין בכל מקום: יד כשהיו מתפללין על הסדר
 הוה בירושלם היו מתכנסין להר הבית כנגד יער המזרח ומתפללין כסדר הזה וכשמגיע
 שליח צבור לומר מי שענה את אברהם אומר בא' אלהינו אלהי ישראל מן העולם ועד
 העולם בא' גואל ישראל והם עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וזמן הכנסת
 אומר לתוקעים תקעו בני אהרן תקעו וחזרו ומתפלל ואומר מי שענה את אברהם בהר
 המוריה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ביום הזה ואחר כך תוקעין הכהנים
 ומריעין ותוקעין: טו וכן בברכה השנייה לזו שהיא ראשונה מן השש שמוסיף חותרם
 בה ברוך ה' אלהים אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך אתה י' וזכר הנשכחות: וזן
 ענין

יוסף נ
 ואל כ
 טול סם סימן תקעט
 עס כסוד הנאוס
 כל זה כסוד סי' תקעט

עונין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וזוהי הכנסת אומר להן הריעו בני אהרן הריעו
 והזור שליח צבור ואומר מי שענה את משה ואבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע
 קול צעקתכם ביום הזה ואחר כך מריעין ותוקעין ומריעין יו וכן על כל ברכה וברכה
 כאחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו עד שיגמור כל שבע הברכות ונמצאו הכהנים
 פעם תוקעין ומריעין ותוקעין ופעם מריעין ותוקעין ומריעין שבע פעמים ואין עושים
 סדר זה אלא בהר הבית בלבד וכשהן תוקעין ומריעין שם תוקעין בחצוצרות ובשופר
 כאחד כמו שאמרנו יו שבע תעניו הלא כל מקום שגזרין אותם שם אחר שמתפללין
 יוצאין כל העם לביח הקברות וכוכין ומתחננים שם כלומר הרי אתם מתים כאלו אם לא
 תשובו מדרכיכם וכלל תענית מתעניות הצרות שגזרין על הצבור מתפללין תפילת
 נעילה בכל מקום יח ירדו להן גשמים עד מתי יהיו יורדין ופסקו הצבור מן התענית
 משירדו בעומק הארץ ההרבה שפת ובכינוי טפתי ובעבודה עד שירדו בעומק טפחים

טור אה סימן תקעט
 נש

פרק חמישי

יש שם ימים שכל ישראל מתענין בהם מפני הצרות שארעו בהן כדי לעורר הלבבות
 ולפתות דרכי התשובה ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה
 כמעשינו עתה עד שגורם להם ולנו אותן הצרות שבזכרון דברים לא נשוב להטיב שנאמר
 והתודו את עונם ואת עון אבותם וכו' ב ואלו הן יום ג' בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם
 ונכתב גזלת ישראל הנשארת וסיבב להתם גלותן ועשירי בטבת שבו סמך מלך בבל נבוכד
 נצר הרשע על ירושלים והביאה במצור ובמצוק ושבע עשר בחמוז תמשה דברי אירעו
 בו נשתכרו הלוחם ובל התמר בני ראשון והובקע ירושלים בחרבן שני ושרף אפוסטומן
 הרשע את התורה והעמיד צלם בהיכל ג' וט' באב חמש דברי אירעו בו גזר על ישראל
 במרבר שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשנייה ונלכדה עיר גדולה וביתר שמה
 והיו בה אפ' רבבות משר' והיה להם מלך גדול ודמו כל ישראל וגדולי החכמי שהוא מלך
 המשיח ונפל ביד גויים ונהרגו כולם והיתה צרה גדולה כמו חורבן המקדש וכו' כיו' המוכן
 לפורענו' הרש טורנוס רופוס הרשע ממלכי אדום את ההיכל ואת סביביו לקי' ציון שדה
 תחרש ד' וארבעת ימי הצומות האלו הרי הן מפורשין בקבלה צום הרביעי וצום
 החמישי וצום השביעי וצום העשירי וצום הרביעי זה שבעה עשר בחמוז שהוא בחדש
 הרביעי וצום החמישי זה ט' באב שהוא בחדש החמישי וצום השביעי זה ג' בתשרי שהו'
 בחדש השביעי וצום העשירי זה י' בטבת שהוא בחדש העשירי ה ונהגו כל ישראל
 בזמנים אלו להתענו' כג' באדר וזכר לתענית שנתענו בימי המן שנ' דברי הצומות וזעקתם
 ואם הל' ג' באדר להיות בשב' מקדימין ומתענין בחמישי שהו' יא' אבל אחר מד' ימי הצומות
 שחל להיות בשבת דוחין אותו לאחר השבת חל להיות בערב שבת מתענין בעש' וכלל
 הצומות האלו אין מתריעין ולא מתפללין בהן תפלת נעילה אבל קורין בחורה שחרית
 ומנחה בויתל משה ובכלן אוכלי' ושותין כלילה חוץ מט' באב: ו משנכנס אב ממעטין
 בשמחה ושבת שהל' ט' באב להיות בתוכה אסור לספר ולכנס וללבוש כלי מנהג ואפי'
 כלי פשתן עד שיעבור התענית ואפילו לכנס ולהניח לאחר התענית אסור וכבר נהג
 ישראל

טור אה סימן תקמט
 סמך עמין לרכנן ג

יריעה כו יו
 וכליה מ יט

אסתר ט

הלכות תעניות זמנים קפה

ויש לא לאכול בשר בשבת זו ולא יכנסו למרחץ עד שיעבור התענית ויש מקומן
 שנהגו לבטל השחיטה מ"ח עד התענית ז. ט' באב לילו כיומו לכל דבר ואין אוכלין
 לא מבעוד יום ובין השמשו' שלו אסור כיו' הכפורי ולא יאכל בשר ולא ישחה יין בסעודה
 המפסיק בה אבל שותה הוא יין מגתו שיש לו ג' ימים או פחו' ואוכל בשר מליח שיש לו
 ג' ימיו יותר ולא יאכל בתבשילין ח. בד"א שאכל ערב ט' באב אחר חצו' אבל אם סעד
 קודם חצו' אע"פ שהו' מפסיק בה אוכל כל מה שירצה וערב ט' באב שחל לחיו' בשבת
 אוכל ושותה כל צרכו ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה וכן ט' באב עצמו שחל
 להיות בשב' אינו מחסר כלום ט. זו היא מדת כל העם שאינן יכולין לסבול יותר מדאי
 אבל חסידים הראשונים כך היה מדתן ערב ט' באב היו מביאין לו לאדם לברו פה הורבה
 במלח ושורה במים ויושב בין תנור וכירי ואוכלה ושותה עליה קיתון של מים בדאגה
 ובשממון ובכיה כמי שמתומוטל לפניו כזה ראוי לחכמי לעשו' או קרוב מזה ומימינו לא
 אכלנו ערב ט' באב תבשיל אפ' של עדשים אא"כ היה בשבת י. עוברות ומניקו מתענו'
 ומשלמות בט' באב ואסור ברחיצה בין בחמין בין בצונן ואפ' להושיט אצבעו במים ואסור
 בסביכה של תענו' ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה כ"ה ומקו' שנהגו לעשו' בו מלאכה
 עושי' ומקום שנהגו שלא לעשו' אין עושין ובכל מקום ת"ח בטלין ואמ' חכמי' שהעושי' בו
 מלאכה אינו רואה ס' ברכה לעולם י. יא' ת"ח אין נותנין זה לזה שלום בט' באב לא יושבין
 דוים ונאנחים כאבלי' ואם נתן להם עם הארץ שלום מחזירין לו בשפה רפה ומבד ראש
 ואסור לקרות בט' באב בתורה או בנביאים או בכתובים ובמשנה ובהלכו' ובתלמוד ובהגדו'
 ואינו קורא אלא באיוב ובקניות ובדברים הרעים שבידמיהו והינוקו' של בית רבן בטלין בו
 ומקצת החכמי' נוהגין שלא להניח בו תפלין של ראש י. יב' משהרב ב"ה תקנו חכמי' שהיו
 באותו הדור שאין בונין לעולם בנין מסוייר ומסוייר כבנין המלכים לא טה ביתו בטיט וסד
 בסיד ומשייר מקום אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד והלוקח חצר מסויירת ומסויירת
 זהרי זו בחוקקה ואין סתייבין אותו לקלוף הכתלי': יג. וכן התקינו שהעורך שלחן לעשו'
 סעודה לארחין מחסר ממנו מעט ומניח מקו' פניו בלא קערה מן הקערות הראויות לתת
 שם וכשהאשה עושה תכשיטי' הכסף והזהב משיירת מין ממיני התכשיט שנוהגת בהן כדי
 שלא יהיה תכשיט שלם וכשהחתן נושא אשה לוקח אפר מקלה ונותן בראשו מקו' הנחת
 התפלין וכל א' הדברים כדי לזכור ירושלם שנ' אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק
 לשוני לחכי' אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלם על ראש שמחתי יד וכן גזרו
 שלא לגנו' בכלי' שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר אסור לשמוח בהן ואסור
 לשמען מפני החורבן ואפ' שירה בפה על היין אסורה שנ' בשיר לא ישתו יין וכבר נהגו
 כל ישראל לומ' דברי תושבתו או שיר של הודאו' לא וכיוצא בהן על היין טו. ואח"כ גזרו על
 קטרו' חתני' שלא להניחן כלל ושלא יניח החתן בראשו שום כלי' שנ' חסר המצנפ' והרם
 העטרה וכן גזרו על עטרות כלות אם היה שם כסף אבל של גדיל מותר לכלה: יז. מי
 שראה ערי יהודה בחרבנ' אומ' ערי קדשך היו מדבר וקורע ראה ירושלם בחרבנה או ציון
 מדבר היחזקו וקורע ומהיכן חייב לקרוע מן הצופי' וכשיגיע למקדש אומר בית קדשנו
 נתפארתנו וגו' וקורע קרע אח' ואם פגע במקדש תחל' כשיב' מדרך מדבר קורע על המקדש

טור ס' תקכ"ג וקכ"ג
סע"ג ע"ג דרכ"ג

טור ס' מ"ט תקכ"ג

טור ס' מ"ט תקכ"ג
ט"ה ע"ג ס' ד' כס"ד
וכבר נהגו כס"ד
כקול' ע"ן כס"ד

טור ס' מ"ט תקכ"ג
ע"ג כס"ד וקכ"ג
תפלי' ק"ג

טור ס' מ"ט תקכ"ג
ט"ה ע"ג ס' ד' כס"ד
י"ז ע"ג כס"ד
י"ז ע"ג כס"ד

ומוסיף על ירושלים: יז כל הקרעים האלו קורע כלם כירו מעומד וקורע כל כמות שעליו עד שיגלה את לבו ואינו מאחה קרעים אלו לעולם אבל רשאי הולשלו למללן ללקטן ולהתפרן כמין סולמות: יח היה הולך ובא לירושלם הולך ובא אם תוך ליום אינו קורע קרע אחר ואם לאחר ליום חוזר וקורע: יט כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה שנ' כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו:

פי' אהני תפול שאיכה
 ניכרת ויהי כעין
 אריגים מוכדור בלעו
 לשללן פלש' תפירה
 רחכה באשטור בלעו
 למללן אונסו שכי לאסו
 הקרע בין אצבעותיו
 וכורכן יחד ונתמכסם
 ב' ונ' תפירות: ללקטן
 אונד כל הקרע ותומכ
 בעמט כ' ונ' פגמים:

הלכות מגלה וחנוכה

יש בכללן שתי מצות עשה מדברי סופרי ואין מן המניין ובאור שתי מצות אלו בפרקים אלו

פרק ראשון

קריאת

המגלה בזמנה מצות עשה מדברי סופרים והדברים ידועים שהיא תקנת הנביאים והכל חייבין בקריאתה אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחררים ומתחנכין את הקטני לקרות ואפילו כהנים בעבודתן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגלה וכן מבטלין תלמוד תורה לשמוע מקרא מגלה קל וחומר לשאר מצות של תורה שכולן נדחין מפני מקרא מגלה ואין לך דבר שנדחת מקרא מגלה מפניו הוץ ממת מצות שאין לו קוברין שהמונע בו קוברו תהלה ואחר כך קורא: ב אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא יצא די חובתו והוא שישמע מפי מי שהו חייב בקריאתה לפיכך אם היה הקורא הרש או קטן או שוטף השומע ממנו לא יצא: ג מצוה לקרות את כולה ומצוה לקרותה בלילה וביום וכל הלילה כשר לקריאת הלילה וכל היום כשר לקריאת היום ומברך קודם קריאתה בלילה שלש ברכות ואלו הן בא' אמה אקבו על מקרא מגלה בא' אמה שעשה נסים לאבותינו בימי ההם ובזמן הזה בא' אמה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה וביום אינו חוזר ומברך שהחיינו ומקום שנהגו לברך אחריה מברך בא' אמה האל הרב את ריבנו והדן את דיננו והנוקם את נקמתנו והנפרע לנו מצרנו והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו בא' האל הנפרע לישראל מכל צריהם האל המושיע: ד איזהו זמן קריאתה זמנים הרבה תקנו לה חכמים שנ' בזמניהם ואלו הן זמני קריאתה כל מדינה שהיתה מוקפת חומה מימי יהוש' בן נון בין בארץ בין בחוצות לארץ אע"פ שאין לה עכשו חומה קורין בחמשה עשר באדר ומדינה זו היא הנקראת כרך וכל מדינה שלא היתה מוקפת חומה בימי יהושע ואע"פ שהיא מוקפת עתה קוראין ב'ד ומדינה זו היא הנקראת עיר: ה שושן הבירה אע"פ שלא היתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון קורין בחמשה עשר שבה היה הנס שנזונה בחמשה עשר בו ולמח תלו הרב בימי יהושע כדי להלוק כבוד לארץ ישראל שהיתה הרבה באותו הזמן כדי שיהיו קוראין בבני שושן ויהשכו כאילו הם כרכין המוקפין חומה אע"פ שהן עתה חרכין הואיל והיו מוקפין בימי יהושע קורין בטו' והיה זכרון לארץ ישראל בנס זה: ו בני חכמים שאינן מתקבצין בבתי כנסיות אלא בשני ובחמשי תקנו להם שיהיו מקרימין וקורין

טור אה מיען תלפז
 סינ עשין דרכן ד
 פולס מיען תלפז
 סינ טס
 עין כטור טס
 אמת ט' לא'

הלכות מגלה זמנים קפו

וקוראין ביום הכניסה כיצד אם הל' יום ארבעה עשר להיות בשני או בחמשי קוראין בו ביום ואם הל' ביום אחר חוץ משני וחמשי מקדימין וקוראין בשני או בחמשי הסמוך לארבעה עשר: ז כיצד הל' ארבעה עשר להיות באחד בשבת מקדימין וקוראין בחמשי שהוא יום אחר עשר הל' להיות בשלישי קוראין בשני שהוא יום שלשדה עשר הל' להיות ברביעי קורין בשני שהוא יום שנים עשר וכל אלו שמקדימין וקוראין קודם ארבעה עשר אין קוראין אותה בפחות מעשרה: ח כפר שמקדימין וקורין ביום הכניסה בזמן שאין נכנסין בו בשני ובחמשי אין קוראין אותה אלא ביד' וכל עיר שאין בה עשרה בטלנין קבועין בבית הכנסת לצרכי הצבור הרי היא ככפר ומקדימין וקוראים ביום הכניסה ואם אין שם עשרה בני אדם תקנתו קלקלתו והרי הן כאנשי עיר גדולה ואין קוראין אלא ביד': ט בד"א שמקדימין וקוראין ביום הכניסה בזמן שיש להן לישראל מלכות אבל בזמן הזה אין קוראין אותה אלא בזמנה שהוא יום ארבעה עשר ויום חמשה עשר בני כפרים ובני עיירות קוראין ביד' ובני כרכים קוראין בט"ו: י בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו לחזור למקומו בזמן קריאתה ונתעכב ולא חזר קורא כמקומו ואם לא היה ברעתו לחזור אלא לאחר זמן הקריאה קורא עם אנשי המקום שהוא שם ודרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו אם אין בנייהם יותר על אר"פים אמה הרי זה כדרך וקוראין בט"ו: יא עיר שהוא ספק ואין ידוע אם היתה מוקפת חומה בימות יהושע בן נון או אחר כן הוקפה קוראין בשני הימים שהן יד' וט"ו ובל' יליהם ומברכין על קריאתה בארבעה עשר בלבד הואיל והיא זמן קריאתה לרוב העולם: יב קראו את המגלה באדר ראשון ואחר כך עיברו בית דין את השנה חוזרין וקוראין אותה באדר השני בזמנה: יג אין קוראין את המגלה בשבת גזרה שמה יטול אותה בידו וילך אצל מי שהוא בקי לקרותה ויעבירה ד' אמות כרשות הרבים שהכל חייבין בקריאתה ואין הכל בקיאין בקריאתה לפיכך אם הל' זמן קריאתה בשבת מקדימין וקוראין אותה קודם השבת ושולין ודורשין בהלכות פורים באותה שבת כדי להזכיר שהוא פורים: יד כיצד יום ארבעה עשר שחל להיות בשבת בני עיירות מקדימין וקוראין בערב שבת ובני כרכים קוראים בזמנם באחד בשבת הל' יום חמשה עשר להיות בשבת בני כרכים מקדימין וקוראין בערב שבת שהוא יום יד' ובני עיירות קוראין בו ביום שהוא זמנם ונפצאו הכל קוראין בארבעה עשר:

פרק שני

הקורא את המגלה למפרע לא יצא קרא ושכח פסוק אחד וקרא פסוק שני טורסס סימן קנ"ג לו וחזר וקרא פסוק ששכח וחזר וקרא פסוק שלישי לא יצא מפני טסג טסג שקרא פ' זק אחד למפרע לא כיצד עושה מתחיל מפסוק שני ששכח וקור' על הסדר: ב מצא ציבור שקראו חציה לא יאמר אקרא חציה האחרון עם הציבור ואתחזור ואקרא חציה הראשון שזה קורא למפרע לא קורא מתחלה ועד סוף על הסדר קרא ושהה מעט וחזר וקרא אע"פ ששהה כדי לגמור את כולה הואיל וקרא על הסדר יצא: ג הקורא את המגלה על פה לא יצא ידי חובתו הלועז ששמע את המגלה הכתובה

הלכות

מגלה

זמנים

טול סט סימן תרנ"ד
טול סט סימן תרנ"ה
היה כתובה יזנית ושבעה יצא אעפ"י שאינו מכיר ואפילו היה השוכע עכ"ל: ד

היתה כתובה תרגום או בלשון אחרת מל שנות הגוים לא יצא ידי חובתו בקריאתה אלא
המכיר אותה הלשון בלבד והוא שתהיה כתובה בכתב אותה הלשון אבל אם היתה
כתובה בכתב עברי וקראה ארמית לארמי לא יצא שנמצא זה קורא על פה וכיון שלא
יצא ידי חובתו הקורא לא יצא השומע ממנו: ה הקורא את המגלה בלא כוונה לא
יצא כיצד היה כתובה או דרשה או מניהה אם כיון לבו לצאת בקריאה זו יצא ואם לא

טול סט סימן ט"ז

כיון לבו לא יצא קרא והוא מתנמנם הואיל ולא נרדם בשניות יצא: ו ברא שהמכין
לבו בכתובה יצא בשנתכוון לצאת בקריאה שקורא בספר שמעתיק ממנו בשעה שהוא
כותב אבל אם נתכוון לצאת בקריאה זו שכתב לא יצא שאינו יוצא ידי חובתו אלא
בקריאתה מספר שכולה כתובה בו בשעת קריאה: ז הקורא את המגלה וטעה
בקריאתה וקרא קריאה משובשת יצא לפי שאין מדרקין בקריאתה קראה עומד או
יושב יצא ואפילו בצבור אבל לא יקרא בצבור יושב לכתחילה מפני כבוד הצבור קראה

טול סט סימן תרנ"א

שנים אפילו עשרה כאהר יצאו הקוראין והשומעים מן הקוראים וקרא אותה גדול עם
הקטן ואפילו בצבור: ח אין קוראין בצבור במגלה הכתובה בין הכתובי ואם קרא
לא יצא אלא אם כן היתה יתירה על שאר היריעות או חסרה כדי שיהא לה הכר אבל
היחיד קורא בה ואפילו אינה חסרה ולא יתירה ויצא בה ידי חובתו: ט אין כותבין
את המגלה לא בריו על הגויל או על הקלף כספר תורה ואם כתבה בני עפצא וקנתוס
כשרה כתבה בשאר מיני צבעונין פסולה וצריכה שרטוט כספר תורה עפצמה ואין העור
שלה צריך לעבד לשמה היתה כתובה על הנייר או על עור שאינו מעובד או שכתבה

טול סט סימן תרנ"ב

גוי או מן פסולה: י היו בה אותיות מטושטשות או מקודעות או רישומין ניכר אפי'
היו רובה כשרה ואם אין רישומין ניכר אם היה רובה שלם כשר ואם לאו פסולה והקורא
בה לא יצא השמיט בה הסופר אותיות או פסוקי וקראו הקורא את המגלה על פה יצא:
יא המגלה צריכה שתהא תפורה כולה עד שיהיו כל עורותיה מגלה אחת ואינה
נתפרת אלא בגידין כספר תורה ואם תפרה שלא בגידין פסולה ואינו צריך לתפור את
כל היריעה בגידין כספר תורה אלא אפי' תפר בגידין שלש תפירות בקצה היריעה ושלש

טול סט סימן תרנ"ג

במצעה ושלש בקצה השני כשרה מפני שנקראת אגרת: יב וצוין הקורא
לקרות עשרת בני המן ועשרת בנשימה אחת כדי להודיע לכל העם שכולם נתלו ונהרגו
כאחד ומנהג כל ישר' שהקורא את המגלה קורא ופושט כאגרת להראות הנס וכשימור
חוזר וכרכה מלה ומברך: יג שני הימים האלו שהן ארבעה עשר ודמשה עשר
אסורין בהספר ותענית לכל אדם בכל מקו' בין לבני כרכין שהן עושין טו בלבד בין לבני
עיירות שהן עושין יד בלבד ושני הימים אסורין בהספר ותענית בארד הראשון ובארד
השני אנשי כפרי' שהקדישו וקראו בשני או בתמישי הסמוך לפורי' מותרין בהספר ותעני'

טול סט סימן תרנ"ד

ביום קריאתן ואסורין בהספר ותענית בשני הימים האלו אעפ"י שאין קוראין בהן: יד
טול סט סימן תרנ"ה
מצות יום' ד' לבני כפרים ועיירות ויום טו' לבני כרכין להיות יום שמהה ומשתה ומשלות
מנות לריעים ומסנות לאבינו' ומותר בעשיית מלאכה ואעפ"כ אין ראוי לעשו בו מלאכת

אשר

הלכות הנוכה זמנים קפז

אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום פורים אינו רואה סימן ברכה לעולם בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי אם חלקו מעות לאביזנים ביו קריאתן יצאו אבל השמחה והמשחה אין עושין אותה אלא ביום ד' ואם הקדימו לא יצאו וסעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו: טו ביצר חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר המצא ידו ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות וכן חייב אדם לשלוח ב' מנו' בשר או ב' מיני תבשיל או ב' מיני אוכלין לחברו שנ' משלוח מנו' איש לרעהו ב' מנו' לאיש אחד וכל המרבה לשלוח לרעים משובח ואם אין לו מה ליק' עם חברו זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו: יז וחייב להחלק לעניים ביום הפורים אין פוחתין משני עניים נותן לכל אחד מתנה אחת או מעות או מיני תבשיל או מיני אוכלים שנ' ומתנות לאביזני' שתי מתנות לשני עניים ואין מרקדקן במעות פורים לא כל הפושט ידו ליטול נותנין לו ואין משנין מעות פורים לצדקה אחרת: יז מוטב לאדם להרבות במתנות אביזני' מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו שאין שם שמחה גדולה ומפארה לא לשמוח לב עניי' ויהומי' למנות וגדים שהמשמח לב האמליל' האן רומה לשכינה שנ' להחיות רוח שפלים ולהחיות לבנדכאים: יח כל ספרי נביאים יעשים כו טו וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר הרי היא קיימת כחמשה דומשי' תור' וכהלכו' של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם ואעפ' שכל זכרון הצרות יבטל שנ' נשכחו הצרות הראשונות וכינסתרו מעיני' ימי הפורים לא יבטלו שנא' וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם:

טור סס מנין תרנו סעג סס

יעשים כו יז

פרק שלישי

בבית שני כשמלכו יון וגורגורות על ישראל ובטלו רתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות ופשוט ידם בממנוגם וז' יותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות וצר להם לישראל מאד מפניהם ולהצום להץ גדול עד שריחם עליהם אלדי' אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני השמונאי' הכהני' הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנים עד החורבן השני: ב וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים יום בהרש כסליו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש לא פן אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמנה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור: ג ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמנת ימים האין ישתהלת המשה ועשרים בכסליו ימי שמחה והלל ומדליקין בהם הנרות בערב על פתחי הבתים ככל לילה ולילה משמנת הלילות להראות ולגלות הנס וימים אלו הם הנקראין הנוכה והן אסורין בהספד ותעני' כימי הפורי' והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה ד' כל שהי' בקריאת המגילה חייב בהדלקת נר הנוכה והמדליק אותה בלילה הראשון מברך שלש ברכות ואין הן באי' אס' אקבו להדליק נר של חנוכה ושעש' נסים ושהחיינו וכו' וכל הרואה אותה מברך שתיים שעש' נסי' לאבותינו ושהחיינו ובשאר הלילות המדליק מברך שתיים והרוא' מברך אחת שאין מברכין שהחיינו

טור סס מנין תרעה

טור וסעג סס

הלכות

הנוכה

זמנים

טור סס סימן תל"ב
ס"ג סס

אלא כלילה הראשון: ה בכל יום ויום משמנת הימי' או נזמין את ההלל ומברך לפני
אקבו לגמור את ההלל בין יחיד בין צבור אעפ שקריאת ההלל מצוה מדברי סופרי מברך
עליה אקבו כדרך שמברך על הגולה ועל העירוב שכל וראי של מדבריה מברכין עליו
אבל דבר שהוא מדבריה ועקר עשיתן לו מפני הספק כנון מעשר דמאי אין מברכי עליו
ולמה מברכי על ימי שני והם לא תקנוהו לא מפני הספק כדי שלא יזלו בו: ו ולא הלל
של הנוכה בלבד הוא שמדברי סופרי לא קריאת ההלל לעולם מדברי סופרי בכל הימי'
שנזמין בהן את ההלל ושמנה עש' יום בשנה מצוה לזמור בהן את ההלל ואי הם שמנת
ימי ההג ושמנת ימי הנוכה וראשון של פסח ויום עצרת אבל ר' יהושע הכהני אף בהם
הלל לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד לא ימי שמחה יתירה ולא תקנו הלל בפורים
שקריאת הגולה היא ההלל: ז מקומות שעושין ימים טובים שני ימים נזמין את
ההלל כאחד ועשרי יום בט' ימי ההג ותימי הנוכה וב' ימים של פסח וב' ימים של עצרת
אבל בראשי חודשי קריאת ההלל מנהג ואינה מצוה ומנהג זה בצבור לפי' קוראין ברילוג
ואין מברכין עליו שאי מברכין על המנהג ויחיד לא יקרא כלל ואם התחיל ישלים ויקרא
ברילוג כדרך שקוראין הצבור וכן בשאר ימי הפסח קוראין ברילוג בראשי חודשי: ח

טור סס סימן תכ"א
ס"ג סס ע"ג סס

טור סס סימן תקמ"ד

טור סס סימן תכ"ב
ס"ג סס ע"ג סס

טור סס

כיצד מדליגין מתחילין מתחלת ההלל עד הלמיש למעטנו מים ודולג ואומר ה זכרנו יברך
כו' עד הללויה ומדליג ואומר מה אשיב לה עד הללויה ומדליג ואומר מה המצר קראתייה עד
סוף ההלל והו המנהג הפשוט ויש מדליגין דילוג אחר: ט כל היום כשר לקריאת ההלל
והקורא את ההלל למפרע לא יצא קרא ושהה וחזר וקרא אעפ ששהה כדי לזמור את
כולו יצא ימים שגומרים בהן את ההלל יש לו להפסיק בין פרק לפרק אבל באמצע הפרק
לא יפסיק וימים שקוראין בהן ברילוג אפי' באמצע הפרק פוסק: י כל יום שנזמין בו
את ההלל מברך לפניו ומקום שנהגו לברך אחריו מברך כיצד מברך: הללוך ה' ארניו כל
מעשיך וצדיקים וחסידיים עושין רצונך וכל עמך בית ישראל בנהגה יודו לשמך כי אתה ה'
לך טוב להודות ונעים לשמך לומר ומעולם ועד עולם אתה האל באי המלך המהולל
המשובה המפואר חי וקיים תמיד ימלוך לעולם ועד: יא יש מקומות שנהגו לכפול
מאורך כי עניתני עד סוף ההלל בופלין כל דבר ודבר שני פעמים ומקום שנהגו לכפול
יכפול ומקור שנהגו שלא לכפול אין כופלי: יב מנהג קריאת ההלל בימי חכמי הראשונים
כך היה אחר שמברך הגדול שמקרא את ההלל מתחיל ואומר הללויה וכל העם עונין
הללויה וחזר ואומר הללו עבדי ה' וכל העם עונין הללויה וחזר ואומר הללו את שם ה'
וכל העם עונין הללויה וחזר ואומר יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם וכל העם עונין
הללויה וכן על כל דבר עד שנמצאו עונין בכל ההלל הללויה סאה ושלש ועשרי פעמי'
סימן לחם שנותיו של אהרן: יג וכן כשהקורא מגיע לראש כל פרק ופרק הן חוזרין
ואומרין מה שאמר כיצד כשהוא אומר בצאת ישראל ממצרים כל העם חוזרין ואומרין
בצאת ישראל ממצרי' והקורא אומר בית ישראל מעם לועז וכל העם עונין הללויה עד שיאמר
אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני וכל העם חוזרין ואומרין אהבתי כי ישמע ה' וכן
בשיאם הקורא הללו את ה' כל גוים כל העם חוזרין ואומרין הללו את ה' כל גוים: יד
הקורא אומר אנה ה' הושיעה נא והן עונין אחריו אנה ה' הושיעה נא אעפ שאינו ראש פר'

טור סס סימן תכ"ב

הוא אומ' אנה הצליחה נא והן עונין אנה ה' הצליחה נא הוא אומ' ברוך הכא וכל העם אומר ברוך הכא ואם היה המקרא את ההלל קטן או עכר או אשה עונה אחרים סת' שהן אומרי מלה מלה בכל ההלל זה הוא המנהג הראשון ובו ראוי לילך אבל בזמני אר' ראיתי בכל המקומות מנהגות משונות בקריאתו ובעניית העם ואין א' מהם רומה לאחד:

פרק רביעי

כמה

נרות הוא מדליק בחנוכה מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שלא היה בו אלא אדם אחד והמהדר את

המצות מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים והמהדר יותר על זה ועושה מצוה מן המובחר מדליק נר לכל אחד בלילה הראשון ומסויף והולך בכל לילה ולילה נר אחד: ב כיצד הרי שהיו אנשי הבית עשרה בלילה הראשון מדליק עשרה נרות ובליל שני עשרים ובליל שלישי שלשים עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמיני נרות: ג מנהג פשוט בכל ערינו בספרד שיהיו כל אנשי הבית מדליקין נר אחד בלילה הראשון ומסויפין והולכין נר בכל לילה עד שנמצא מדליק בליל שמיני

הנרות בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שהיה אדם אחד ד נר שיש לו שתי פיות עולה לשני בני אדם מלא קערה שמן והקיפה פתילות אם כפה עליה כלי כל פתילה ופתילה נחשבת כנר אח' לא כפה עליה כלי געשיה כמדרה ואפי' כנר אח' אינה נחשבת

ה אין מדליקין נרות חנוכה קודם שתשקע החמה לא עם שקיעתה לא מאחרין ולא מקדימין שכח או חזיר ולא הדליק עם שקיעת החמה מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק וכמה הוא זמן זה כמו חצי שעה או יותר עבר זמן זה אינו מדליק וצריך שיתן שמן בנר כדי שזיהה דולקת והולכת עד שתכלה רגל מן השוק הדליקה וכבתה אינו זקוק להדליקה פעם אחרת נשארה דולקת אחר שכלתה רגל מן השוק אם רצה לכבותה או לסלקה עושה: ו כל השמינים וכל הפתילות כשרות לנר חנוכה ואעפ' שאין השמינים נמשכין אחר הפתילה ואין האור נתלית יפה באותן הפתילות ואפי' בלילי שבת שבתוך ימי חנוכה מותר להדליק השמינים והפתילות שאסור להדליק בהן נר שבת לפי שאסור להשתמש לנר חנוכה בין בשבת בין בחול ואפילו לברוק מעות או למנותן לאורם אסו':

ז נר חנוכה מצוה להנيتها על פתח ביתו מבוהץ בשפת הסמוך לפתח על שמאל הנכנס לבית כדי שתהי' מוזהר בימין ונר חנוכה משמאל ואם היה דר בעלייה מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים ונר חנוכה שהניחו למעלה מעשרים אמה לא עשה כלום לפי שאינו ניכר: ח בימי הסכנה מניח אדם נר חנוכה בתוך ביתו מכפנים ואפי' הניחו על שלחנו דיו וצריך להיות בתוך הבית נר אחר להשתמש לאורו ואם היה שם מדורת אינו צריך נר אחר ואם אדם חשוב הוא שאין דרכו להשתמש למדורה צריך נר אחר:

ט נר חנוכה שהדליקו חרש שוטף וקטן או גוי לא עשה כלו' עד שידליקנו מי שהוא חייב בהדלקה הדליקו מכפנים והוציאו דלוק והניחו על פתח ביתו לא עשה כלום עד שידליקנו במקומו אחר הנר בידו ועמד לא עשה כלום שהרואה אומר לצרכו הו' עומד עשית שהיתה דולקת כל היום כולו למוצאי שבת מככה ומברך ומדליקה שהדלקה

היא

טור ס' סימן תלע"ט
סימן עט"ז דכ"ג ס'

טור ס"ט סימן תרע"ב
סימן ס"ט

עיין בטור ס"ט

טור ס"ט סימן תרע"ב

טור ס"ט סימן תרע"א
סימן ס"ט

טור ס"ט סימן תרע"א
סימן ס"ט

היא המצוה ולא ההנחה ומוחר להדליק נר חנוכה מנר חנוכה * חצר שיש לה שני
 פתחים בשתי רוחות צריכה שתי נרות שמא יאמרו העוברים ברוח זו לא הניח נר חנוכה
 אבל אם היו ברוח אחת מדליק באחד מהן: יא אורח שמדליק עליו בתוך ביתו אינו
 צריך להדליק עליו במקום שנתארת בו אין לו בית להדליק עליו בו צריך להדליק במקו
 שנתארת בו ומשתתף עמהן בשמן ואם היה לו ב' בפני עצמו אע"פ שמדליקין עליו בתוך
 ביתו צריך להדליק בבית שהוא בו מפני העוברין יב מצות נר חנוכה מצוה חביבה
 היא עד מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהסיף בשבת הל' והודיה לו
 על הנסים שעשה לנו אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו
 ולוקח שמן ונרות ומדליק: יג הרי שאין לו לא פרוטה אחת ולפניו קדוש היום
 והדלקת נר חנוכה מקדים לקנות שמן להדליק נר חנוכה על היין לקדוש היום
 הואיל ושניה מדברי סופרים מוטב להדליק נר חנוכה שיש בו זכרון הנס:

יד היה לפניו נר ביתו ונר חנוכה או נר ביתו וקדוש היום

נר ביתו קודם משום שלום ביתו שהרי השם נמחק

לעשות שלום בין איש לאשתו גדול השלום

שכל החורה ניתנה לעשות שלום

בעולם שנאמר דרכיה דרכי

נועם וכל נתיבותיה

שלום:

* צ"ע נ"ב, אגב בסוף *

נשלם ספר זמנים תהלה לאל

שוכן מעונים

המגיה אחרי אשר הגענו אל תכלית מלאכתנו בעזרת הבוראית שבתו על
 ההנהגות אשר שמתי בגליון וראיתי כי בקצת מהם יש איזה גבגובים הקמצר
 הענין והן מצד הלשון כי לשקידת מלאכת הדפוס ולהדריצות האומנים הכתעסקים בה
 מייתי מוכרת ליתן להם ההנהגות והציוני' שהייתי עושה במהירות ובשקידה רבה ופעמים
 רבות לא היו מניחין אותי לעבור עליהם אפי' פעם אדת אחרי עשיהם. ובהצטרף לזה
 עול מלאכתי בהישרת התלמידים אשר לפני כי רבה היא לא היה בידי להשגיח עליהם
 מאז כראוי. ועתה אחרי גמר המלאכה המפוארה הזאת אמרה להעלה על כפר בלוח
 זה אותן ההנהגות שצרכין תקון בהורות דרך תקונים והכשרם עד מקום שיד' מגעת למען
 ישלם תבורנו זה בתכלית השלימות ואחרי נגמר גאולה תהיה לו. ועם שרוב אינסוף
 תקוני לשון על צד היותר טוב ולא היה נזק בהנחתם הראשונה לא נמנעתי מהועיל בכל
 אשר השיגה ידי בהזהרה במה שהזהירנו החכם באמרו אל המנע טוב מבעלי בהיות לא
 ידך לעשות. גם י' יתן הטוב וישוב לשוש עלינו לטוב כאשר שש עם אבותינו אמר:

בערך גרס תוסיף גרוטאות ונכסופה גכ
 תוסיף נקראים גרוטאות.
 דף לג ב שור' כב בגליון עליה רל עליהם
 דף לט ב סוף הגהה מתחלת בירושלמי
 דפר' ההובל כתוב בענין הגבעוכי ראוי
 שיאמר ענין הגבעונים.
 דף מא א שורה כ בתוך דברי הרב כתוב
 ארץ החיים רל ארץ החיים.
 דף מד סוף הגהה מתחלת לשון הרמבן כתוב
 שכר הצדיקים רל שכר הצדיקים.
 דף נא א שור' כב בפ' כ"ו שנתחונן דעתו
 עליו ראוי לתקן ההו' כלשון זה שנתחונן
 מלשון תחינה ופירושו כד' שיכין עצמו
 להתפלל בישוב הדעת.
 דף סה א שורה יד בפ' עפר תיחות ראוי
 לתקן ההגהה כלשון זה פ' עפר שאינו
 בתולה כגון ארץ הרושה שהעפר נדבק
 ברגלו וכשמניח רגלו עליו עושה גומא
 כמהלך על החול.
 דף סה ב שורה כב כרוב בגליון ויש
 בונתבין ראוי שיאמר ויש כותבין
 דף סו ב שורה ב אחרי אמרו ומרפסת
 פויין תוסיף לשון זה ובהלכות שבת
 דף

דף יד עמוד א' שורה כ"ח בגליון קודם
 אמרו כוננת הרב ראוי לכתוב שם מיד
 רוח הקדש שורה עליו.
 דף יד ב' שורה כ"ו בגליון יש סימן אח' כזה
 טוב שינשם תחתיו ציון אחר כזה יב'
 דף טו א' שורה ל"ו כהוב בגליון לסכה
 שזכר ראוי שיאמר כמו שזכר.
 דף יח ב סוף הגהה המתחלת שמנה דבר'
 ראוי להוסיף והערוד כתב כריספיניו
 בלעז ויש מפרשים סינאני בלעז
 דף יט א סוף הגהה המתחלת כתוב בערוך
 יש בפ' עמי הכפיר ראוי שיאמרו הספיר
 דף כה ב בהגהה מתחלת מדרש הוא כו'
 אחר תיבת מדות ראוי להוסיף בענין
 מצות התורה ודינה.
 דף כו א סוף הגהה מתחלת משליז' צריך
 להוסיף ואם עליהם משפט ההוראה.
 שם סוף הגהה מתחלת רל תופר תפירה כו'
 צריך להוסיף ובירושלמי איתוי' לכסנדי
 והיא כעין אריגה מינדירי בלעז.
 שם סוף ה' ההמתחלת נראה מדברי הרב
 כתוב להם ראוי שיאמר לבס'.
 דף לו א קודם הגהה מתחלת פ' בערוך
 בערך

דף קכט שור'ו' יבא שם ביאורו היטב ע"ש
דף עג ב שור' כח תכתוב בגליון קמוניה
פ' הרעב בהלכות שבת שהוא עשב
שמנקה ביותר
דף עז א שורה"ז כתוב בגליון אורו מיליו
ודוחן ריוו וכו' ראוי שיאמר בהפך אורו
ריוו ודוחן מיליו ורש"פ' אורו מיליו
ודוחן פנינו
דף עס א הגהה מתח' נל' שהם הטורטילי
ראוי שיאמר נל' שהם כעין הטורטילי
דף פא א בהגהה מתחלת נראה מרכיני
תתקן נראה מדבריו
שם עמודב שורה טו בפירוש חלפי הים
תכתוב פ' רש' שבולת נרד'
דף פה א שור'ט תתקן לשון ההגה באופן
זה אספליני בלעז פולטיליא ואינפייסטרן
ורטייה אינגוויטו וצירוטו בלעז
שם שורה כג תתקן ההגהה כלשון זה
סמאנין פ' עיקרים סימפליצי בלעז
דף צב ב בדברי הרב תחלת הפרק כתוב
שביתה בשביעית רל' שביתה בשביעי
דף צג ב שור' ז כתוב בגליון הכלי שכותבין
בו קלאמאר ופינה בלעז ראוי שיאמר
הקנה שכותבין בו קאלמו ופינה בלעז
דף צד א בהגהה מתחלת העלאח אונים
אחרי אצרו צריך להעלותן תוסיף לשון
זה ונראה שהם הגלשוני בלעז ורש"פ'
שזעמי' הלחיים נושרים וצריך להעלותן
דף צה ב בהגה' מתחלת עססין ותורמוסין
אחרי אמרה בא' תוסיף לשון זה ויש
פותרין תורמוסין לופיני בלעז
דף צז א שורה כו תכתוב בגליון גרעינין
פירשש' גרעיני תמרים
שם שורה כט תכתוב בגליון דותלות הם
סלים עשויים מכפות תמרים שמניחם
בהם תמרים וענבים

שם

שם בפ' רבכ תתקן ההגה' שבגליון כלשון
זה רבכ רל' שומן וכן פסולת זפת
ופסולת שעווה נקראת רבכ'
דף צז א שורה ז בגליון בראש הדקל
ראוי לתקן סביב הדקל
דף צט א בהגה' מתחלת ההקרה בלשון
לעז סטאציארי תוסיף עוד ובוראטארי
דף ק א בגליון בפ' קנון תוסיף ורש"פ'
כלי רחב למעלה וצר למטה כמין מרוב
ובפ' מסננת קודם בוראטו תוסיף לשון
זה פ' בערוך בגד שצוללין בו מה שירצו
דף קב ב שור'ט בגליון שוחר רל' שנוחר'
דף קה ב הגה' מתחלת מבוא ריוולי בלעז
תוסיף אחר כך ולחי פירושו עמוד גבוה
עשרה טפחים ורחבו כל שהוא
דף קו ב בהגה' מתחל' חל המתקטש כתוב
ועולה למעלה רל' ועולה בשפוע למעלה
דף קח ב בפ' קרפף תתקן לשון ההגהה
באופן זה קרפף פ' הרעב שהוא היקף
גדול כמו חצר שמניחים שם עצים
דף קי ב בסוף ההגהה מתחלת רבקות כתוב
ועולה עד תתקן ועולה בשפוע עד
דף קיא ב שורה ל כתוב בגליון לוף מן בצל
סקלוני בלעז תתקן באופן זה לוף פ' הרב
שה' מין בצל והרעב פ' שה' מין קטנית
שאינו ראוי אפילו לבהמה כשהוא חי
דף קיב א שורה ו' כתוב בגליון והששף
הוא הנסר הנז' ויש קורין תתקן כלשון זה
והששף הוא הנסר או הזמורות הנזכרין
ויסקייאטה ופאניארה בלעז ויש קורין
שבשבת כתרובם זמורה שבשבת
וכסוף הגהה הנזכר' כתוב מוליכה הנער
ברגליו תוסיף שם לאש לאט'
שם עמודב ראש פ' ש' תתקן ההגהה באופן
זה שריון בלעז קוראצה וכובע אילמו
וצילאטה ורש"פ' כובע עור שתחת
כובע

כובע המתכת ופ' מגפ' בתי שוקים ברזל
 דף קיד ב שורדה ל תוסיף בגליון אחר
 היבת לסימן או לסגולת מה
 דף קטו ב שורה ב כתוב בגליון בלעז
 סקופראי תתקן בלשון לעז סקופארי
 שם אחר מלת ירילה תוסיף ומולינילי
 דף קיו א שורה כ כתוב בגליון שחת עשב
 תבואה תוסיף שם לשון זה שקוצרין
 אותה כשהיא לחה להאכילה לבהמות
 ויש מפרשי שהיא האספסתא שפותרין
 אותה פראינה בלעז
 דף קיז א שורה א תוסיף בגליון אחר
 תיבת שבעמור בטור אה
 דף קכ א שורה י כתוב בגליון כמשותב
 חדק ראוי שיאמר כמשותב חדק
 שם שורה כג בגליון מכבשי רל מכבש
 דף קכה א שורה לב בגליון מהקשר
 קצה האות תתקן מהקשת קצה האחר
 שם עמוד ב שורה יח כתוב בגליון מורד
 באופן ראוי לומר מורד באותו האופן
 דף קס ב סוף הגהה מתחלת כיברי דגים
 כתוב מוסד כטיש רל מסוידר כטיש
 דף קמא ב שורה יח כתוב בגליון בכר
 פרשי בא ראוי שיאמר בכר פרשת בא
 שם שורה לא כתוב בגליון שתי שתולין
 ונותנין וכו' ראוי שיאמר שני קיבולין
 זה לפנים מזה ונותנין וכו'
 דף קמב ב שורה כג כתוב בגליון בלשון
 לעז מנארינו תתקן דולאדורה בלעז
 דף קמו ב שורה כח כתוב בגליון הוא אין
 ראוי

ראוי שיאמר הוא מין
 דף קנ ב בסוף הגהה המתחלת שורא
 סי' תמ כתוב בתנאי הכתוב תתקן כאותו
 התנאי הכתוב
 דף קנא א שורה ו' כתוב בגליון מצחקות
 ראוי שיאמר מרקחות
 דף קנב א שורה ב תוסיף בגליון אחר
 מלת קטן ומתוק
 שם שורדה י' תוסיף בגליון אחר תיבת
 הגזלים טיילא בלעז
 שם בהגהה מתחלת נכפה תתקן אותה
 כלשון זה נכפה רל נאחו מחולי אחר
 שנופל כמשועי
 דף קנב שורה יב כתוב בגליון בלעז
 קריספילי ראוי לומר בלעז קריספיניו
 דף קנו א תוסיף בהגהה האחרונה אחר
 היבת אישות ונקבות
 שם בדברי הרב סוף שורה יט חסר לאחד
 דף קנו א שורה ה כגוד שמילין הנשים
 ביניהן תכתוב בגליון יש נוסחאות כתוב
 ביניהן ויש נוסחאות שכתוב ביניהן
 ושמעתי שהנוסחא אמית' היא ביניהן בחזיק
 הנון על משקל בפייהם ופירו' בכניחם
 מלשון הכתוב ביחזקאל כז ונשאו אליך
 בניהם קינה
 דף קנז א שורה י' תוך דברי הרב כתוב
 לעלות באילן רל לעלות ברזל באילן
 דף קס ב שורה לו תוך דברי הרב כתוב
 בחדס ובערבה ראוי למחוק ובערבה
 כנראה בדברי הרב המגיד :

תם ונשלם תהלה לאל בורא עולם

בראש חדש מרחשון שנת שכו לפ"ק פה
 מנטובה
 ה' למען רחמי' יזכנו לעשו' ספרים
 הרבה אין קץ גדיל תורה ויאדיר
 אכיר ל"א לקי'

לוח למצוא החלכות שבאו בחבור זה מראשית
השנה עד אחריתה נחקץ במעט
הכמות ורב האיכות שלש
חלקים ראשונים מספר
משנה תורה
לחרמס

ספר מדע ספר זמנים

הלכות יאודי תורה	דף ס עמוד א	הלכות שבת	דף צב ב
הלכות דעות	דף יז ב	הלכות עירובין	דף קכח א
הלכות תלמוד תורה	דף כג א	הלכות שביחתי עשור	דף קלז א
הלכות עבודה זרה	דף כח א	הלכות שביחתי יום טוב	דף קלס א
הלכות תשובה	דף לח א	הלכות חמץ ומצה	דף קמח א

ספר אהבה

הלכות קריאת שמע	דף מה ב	הלכות שופר	דף קנח ב
הלכות תפלה	דף מח ב	הלכות סוכה	דף קנח א
הלכות ברכת כהנים	דף ס א	הלכות לולב	דף קס ב
הלכות חמילין	דף סא ב	הלכות שקלים	דף קסב ב
הלכות מוזה	דף סה ב	הלכות קדושי החדש	דף קסח ב
הלכות ספר תורה	דף סו ב	הלכות תעניות	דף קפא ב
הלכות ציצית	דף עב ב	הלכות מגלה	דף קפו א
הלכות ברכות	דף עד ב	הלכות זנוכה	דף קפו א
הלכות מילה	דף פד א		
סדר תעלות כל השנה	דף פו א		
נוסח ידו יום הכפורים	דף צ ב		
נוסח ברכת הזון	דף צא א		

הוא צ"ט נ"ב, א"ב בג"ל ט
עד הגה עורנו " כן' הא בסעדנו
למען רחמי הרבים להשלימו
לזכות את הרבים בו ונוכח
לראות משיח צדקו ובנין
בית תפארתו במהרה
בימינו אמן ל"ר

פרימין דאדאבליו ילד

*Libri ebraici stampati a Mantova e purgati
a Roma.*

Aurelio Zibramonte ambasciadore mantovano in Roma così scriveva da questa città, a dì 11 Gennaio 1584, alla Corte di Mantova.

« M. Gio. Paulo Eustacchio Renato è stato a dirmi questa mattina che essendo capitati qui in Douana alcuni libri del Rabi Moisè stampati già 16 anni in cotesta città ha ritrovato in essi molti errori et che per rispetto di V. A. non vuol farli abbruggiare ma li purgarà, che perciò sarà cosa degna della Christiana pietà di V. A. il fare che nell'avvenire non si stampino ne' suoi stati libri hebraici che non siano prima reuisti da huomini intelligenti, io non ho saputo se non ringratiarlo rispondendogli che da alquanti anni in qua V. A. ha provvisto che non si stampino in essi suoi stati se non libri degni di luce. » *Adi parte del I.º volume*

Si tratta della grande opera del Maimonide, edita a Mantova nel 1565.

*(Il Bibliofilo. an.v. n. 2)
Bologna 1884*

Plus Bologna

abvaha

A

Handwritten calligraphic flourishes and large loops, possibly representing a stylized letter or decorative element.

ABC

A

B

C

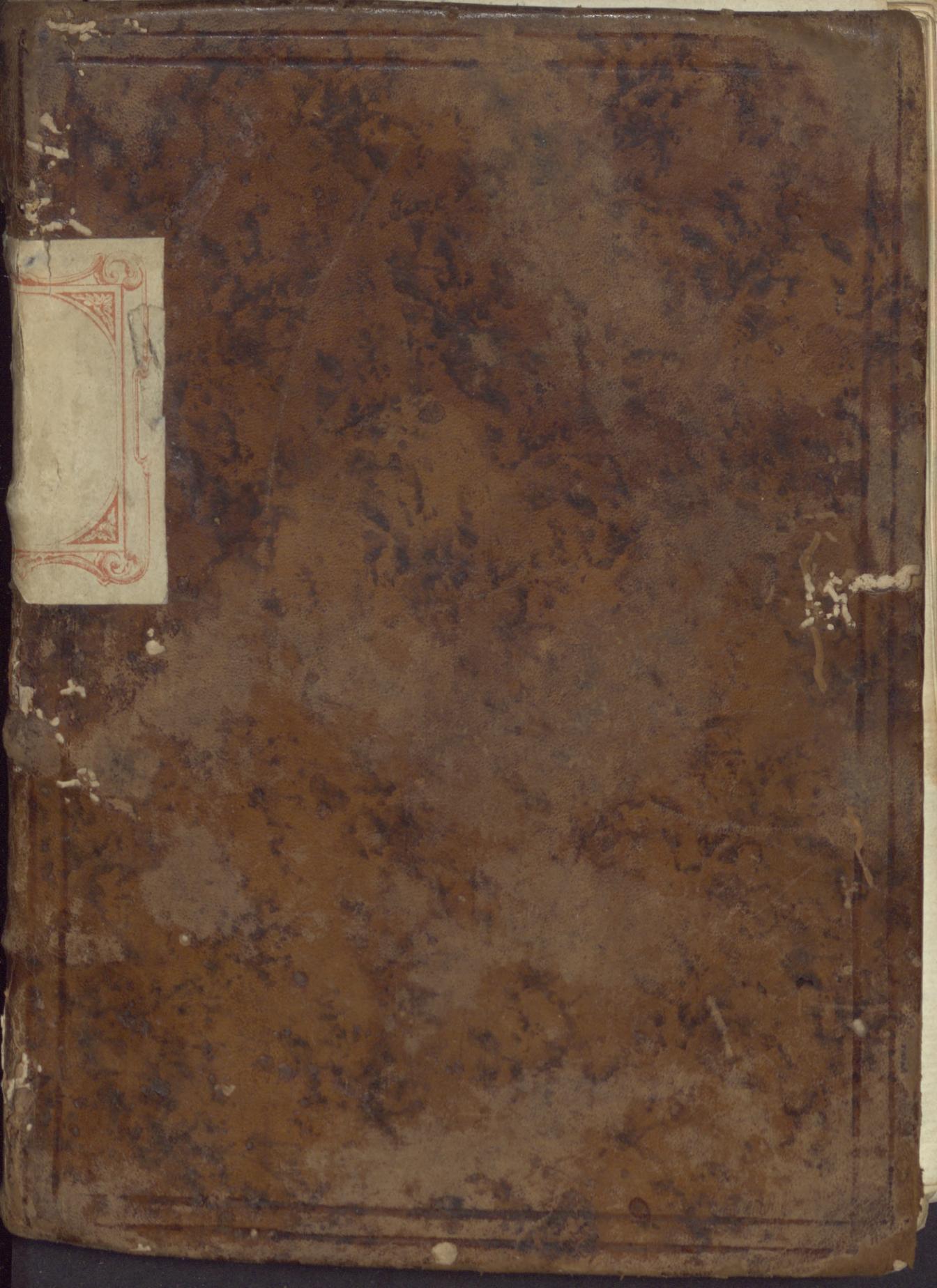
Handwritten marks or characters, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Small handwritten mark or character.

Handwritten marks or characters, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Small handwritten mark or character.

Handwritten marks or characters, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

3
313.

מדע קהציה זמנה

Mantova,
1566.

EX LIBRIS M. S. S. S. S.

33
640